

STUDIA DOCTORANDORUM ALUMNAE

**Válogatás a DOSz Alumni Osztály
tagjainak doktori munkáiból**

Szerkesztette:

Dr. Szabó Csaba

Társ-szerkesztő:

Molnár Dániel

STUDIA DOCTORANDORUM ALUMNAE
Válogatás a DOSz Alumni Osztály tagjainak doktori munkáiból

II.

Szerkesztette:
Dr. Szabó Csaba

Társ-szerkesztő:
Molnár Dániel

DOKTORANDUSZOK ORSZÁGOS SZÖVETSÉGE
BUDAPEST

2023

Borítóterv:

Galambosi Barbara

www.galambosibara.hu

Felelős kiadó:

Doktoranduszok Országos Szövetsége

Cím: 1055 Budapest, Falk Miksa út 1.

Telefon: (+36-30) 518-7958

Web: www.dosz.hu

E-mail: iroda@dosz.hu

All rights reserved – Minden jog fenntartva

Nyomdai műveletek:

ISSN 2630-8401

DOI: 10.23715/SDA.2023.2

© Minden jog fenntartva. Bármilyen másoláshoz, sokszorosításhoz, illetve más adatfeldolgozó rendszerben való tároláshoz és rögzítéshez a kiadó a szerkesztő és a szerzők előzetes írásbeli hozzájárulása szükséges.

A pályázat a Miniszterelnökség megbízásából az Emberi Erőforrás Támogatáskezelő által meghirdetett Nemzeti Tehetség Program NTP-TK-M-22-0005 kódszámú pályázati támogatásból valósult meg.

Előszó

Tisztelt Olvasó!

Szeretném a figyelmébe ajánlani a Doktoranduszok Országos Szövetsége által kiadott válogatás kötetet, amely immár nyolcadik alkalommal örvendezteti meg a tudományos élet tagjait.

A kötet négy fiatal kutató doktori dolgozatát foglalja magában, amelyet Dr. Szabó Csaba alapító felelős szerkesztő, főszerkesztő-helyettes, egyetemi docens kollégám szerkesztett, Molnár Dániel DOSz elnök úrral egyetemben, szerkesztett, immár nyolcadik alkalommal.

A Belügyminisztérium, Belügyi Szemle tudományos folyóirat felelős szerkesztőjeként, valamint a Nemzeti Közszerződési Egyetem szakfelelősésként megtiszteltetés számomra, hogy az érdeklődők figyelmébe ajánlhatom a doktori írásokat az Önök számára!

Az írások egy része a katasztrófavédelem aktuális műszaki és dogmatikai kérdéseivel foglalkozik, de olvashatnak az érdeklődők a rendészeti tiszthelyettesi képzésről, valamint a magyar és a szlovák katonai ordinariátus összehasonlításáról is tudományos gondolatokat. a rendvédelmi szervek szervezeti kultúrájának vizsgálat, vagy a drogpolitika változásai.

Az értekezések szerzői tanúbizonyságát adták annak, hogy megérették a tudomány művelésére. Valamennyi tanulmány bővelkedik az áttanulmányozott és felhasznált hazai és külföldi szakirodalom jegyzékével, pontos és szakszerű hivatkozásokkal.

Őszintén remélem, hogy a téma iránt érdeklődők, kutatók, rendészeti, katasztrófavédelmi és más a témák iránt érdeklődő szakemberek is találnak a kötetben újdonságot, hasznosnak tartják a kötetben lévő tanulmányokat, kutatásokat, és felhasználják azokat szakmai munkájuk, hivatkozásaik, valamint az oktatás során.

Budapest, 2023. június 14.

Dr. Németh Viktor, PhD
felelős szerkesztő, szakfelelős
Belügyminisztérium,
Nemzeti Közszerződési Egyetem

Szerkesztői előszó

Tisztelt Olvasó!

A Doktoranduszok Országos Szövetsége gondozásában immár nyolcadik alkalommal kerül kiadásra a Studia Doctorandorum Alumnae doktori monográfiákat tartalmazó dupla kötet.

Az elmúlt hét évben *43 doktori munka* került kiadásra, *43 szerző tollából*, akik mind sikeresen védtek meg doktori értekezésüket. A Studia Doctorandorum Alumnae kötet azon célból került életre hívásra 2016-ban, hogy azoknak az oktatóknak és kutatóknak is kiadásra kerüljön a doktori disszertációjának monografikus formában, akiknek nincs lehetőségük élni ilyen lehetőséggel. Alapító szerkesztőként fogalmaztam meg 2016-ban, hogy a doktori kötetek célja a tudományterületi tevékenység előmozdítása, a hatékonyság növelése, valamint a tudományos láthatóság, keresetesség és a hivatkozási lehetőség megteremtése, - és ezzel összefüggésben - a tudományos társadalom visszhangjának megismerése.

Az idei dupla kötet négy doktori munkának nyújt teret és biztosít lehetőséget négy doktori védést sikeresen abszolváló volt doktoranduszoknak. Ketten a katasztrófavédelem aktuális tudományos kérdéseivel foglalkoznak és védtek meg sikeresen értekezésüket, még két másik szerző a rendvédelem és a katonai lelkipásztori szolgálat kutatásával foglalkozott doktori értekezésében. Mind a négy szerző munkássága és tudományos eredménye méltó értéket képviselnek és büszkén adunk helyet az immár nyolcadik alkalommal megjelentetésre kerülő Studia Doctorandorum Alumnae kötetben. A doktori munkák önmagukban jelentős értéket képviselnek, mivel nemcsak színesítik, hanem új tudományos eredményekkel gazdagítják a képviselt és kutatott tudományterületet. A kötet alapító szerkesztőjeként szívből remélem, hogy a kedves olvasó hasznosnak fogja találni a két kötetben található tudományos munkákat, és bízok benne, hogy a doktori munkák felvetései, következtetései és tudományos eredményei hasznosak és felhasználhatók lesznek a tisztelt olvasó, valamint a tudományos közélet számára, elősegítve a katasztrófavédelem, a rendvédelem, valamint az egyházi és katonai felsőfokú képzések fejlődését. Köszönöm a doktori monográfiák szerzőinek, a szakmai lektoroknak és szerkesztői munkát segítő személyeknek a támogatásukat, és kívánom a kedves olvasóknak, hogy sikerrel forgassák ezt a kiadványt mindennapi oktatói munkájuk és kutatásaik során.

Külön szeretném köszönetemet kifejezni Molnár Dániel DOSZ elnök úrnak, Galambosi Barbarának, valamint Németh Viktor úrnak.

Budapest, 2023. május 26.

Dr. Szabó Csaba PhD
alapító felelős szerkesztő, egyetemi docens

Az II. kötet szerzői:

Dr. Barta Ágnes

Dr. Krauzer Ernő

Dr. Barta Ágnes

Szakmai önéletrajz

Dr. Barta Ágnes 1983-ban született Zalaegerszegen. Az érettségit megelőzően Svájcban volt tanuló. Ez a lehetőség alapozta meg a német nyelv iránti szeretetét, így az érettségit követően az Eötvös Loránd Tudományegyetemen német nyelv és irodalom szakon szerzett diplomát, ezzel egy időben ugyanezen az egyetemen sikeresen elvégezte a tanárképzést is. Harmadik egyetemi diplomáját a Szegedi Tudományegyetemen szerezte, kommunikáció szakon, intézményi és nemzetközi kommunikáció szakirányon. Katasztrófavédelmi és polgári védelmi szervező felsőfokú végzettséggel rendelkezik. Sikeres rendvédelmi szakvizsgát és külügyi szakmai vizsgát tett. Elvégezte a rendészeti vezetővé képző tanfolyamot és az Európai Bizottság által Olaszországban szervezett Uniós Polgári Védelmi Mechanizmus CMI kurzust.

A katasztrófavédelem állományában több mint egy évtizeden keresztül szolgált. Kezdetben a Fővárosi Polgári Védelmi Igazgatóság szóvivője volt, majd a Belügyminisztérium Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság (BM OKF) Kommunikációs Szolgálatánál látott el feladatokat. Ezt követően a BM OKF Nemzetközi Főosztály főosztályvezető-helyettesévé, tűzoltó alezredessé nevezte ki a főigazgatóság vezetője. Később polgári veszélyhelyzet-tervezési szakdiplomataként szolgált Magyarország Állandó NATO Képviselőtén Brüsszelben, ahol a releváns NATO és EU-feladatokat látta el. 2022 óta a Magyar Vöröskereszt országos kommunikációs szakmai vezetője. Vezetői elismerésben több alkalommal részesült.

Főállású munkája mellett nyelviskolában tanított német nyelvet, és önkéntesként segítette a Magyar Kereskedelmi és Vendéglátóipari Múzeumot.

Felsőfokú nyelvvizsgával rendelkezik német nyelvből, középfokúval pedig angol és francia nyelvekből. Német-magyar, magyar-német relációban több alkalommal tolmácsolt felsővezetői szintű bilaterális találkozókra is.

Három évig volt tagja a Katasztrófavédelmi Tudományos Tanácsnak. Bíráló bizottsági tagként hozzájárult a Dr. Balogh Imre Emlékpályázat és „A Duna másik arca” gyermekrajz-pályázat sikeres megrendezéséhez. A Magyar Hadtudományi Társaság Katasztrófa- és polgári védelmi szakosztály tagja.

Számos publikációja jelent meg magyar és német nyelven, hazai és nemzetközi konferenciákon szintén több alkalommal adott már elő kutatási területéhez kapcsolódóan.

Budapest, 2023. június 19.

Dr. Barta Ágnes

Dr. Barta Ágnes¹

**A magyarországi hivatásos katasztrófavédelmi rendszer lakossági
tájékoztatási tevékenységének kutatása és fejlesztése**

¹ Nemzeti Közszolgálati Egyetem, Katonai Műszaki Doktori Iskola (2022)

Tartalomjegyzék

BEVEZETÉS	17
A TUDOMÁNYOS PROBLÉMA MEGFOGALMAZÁSA	23
KUTATÁSI HIPOTÉZISEK	25
KUTATÁSI CÉLKITŰZÉSEK	25
KUTATÁSI MÓDSZEREK	26
A RELEVÁNS SZAKIRODALOM ÁTTEKINTÉSE	27
1. FEJEZET A KATASZTRÓFAVÉDELEM LAKOSSÁGI TÁJÉKOZTATÓ TEVÉKENYSÉGE 33	
1.1. A katasztrófavédelem lakossági tájékoztatási feladatai.....	33
1.2. A hivatásos katasztrófavédelmi szerv katasztrófavédelmi lakossági tájékoztatási tevékenységében résztvevők és feladataik.....	34
1.2.1. A BM OKF Kommunikációs Szolgálat	39
1.2.2. A szóvivői tevékenység	40
1.3. A lakosság veszélyhelyzeti tájékoztatása és riasztása	42
1.4. A Katasztrófavédelmi kisokos program.....	50
1.5. Részkövetkeztetések.....	57
2. FEJEZET A KATASZTRÓFAVÉDELEM LAKOSSÁGI TÁJÉKOZTATÁSI TEVÉKENYSÉGE SORÁN ALKALMAZOTT ONLINE ESZKÖZÖK	59
2.1. A honlapok	59
2.2. A VÉSZ – Veszélyhelyzeti Értesítési Szolgáltatás alkalmazás	63
2.3. Hivatalos Facebook-oldal	65
2.4. Hivatalos Youtube-csatorna.....	68
2.5. Hivatalos Instagram-fiók	69
2.6. Hivatalos Twitter-fiók	70
2.7. Médiaszerver	71
2.8. Kérdőív elemzése	72
2.9. Részkövetkeztetések.....	87
3. FEJEZET A KATASZTRÓFAVÉDELMI LAKOSSÁGI TÁJÉKOZTATÁS PSZICHOLÓGIAI ASPEKTUSAI	89
3.1. Katasztrófapszichológia, veszélyhelyzeti magatartások.....	89
3.2. A beállítódás vizsgálata	92
3.2.1. A média hatása a beállítódásokra	93
3.3. Hitelesség, bizalom.....	95
3.4. Meggyőzés és tanulás	97
3.4.1. Szervezeti tanulás	99
3.5. Korcsoportonkénti különbségek	100
3.6. Dezinformáció, álhírek.....	102

3.7. Részkövetkeztetések.....	104
4. FEJEZET A NEMZETKÖZI LAKOSSÁGI TÁJÉKOZTATÁSI JÓ GYAKORLATOK VIZSGÁLATA ÉS HAZAI ALKALMAZÁSA.....	107
4.1. A Magyarország területén tartózkodó külföldi állampolgárok katasztrófavédelmi lakossági tájékoztatása	107
4.2. Az uniós polgári védelmi mechanizmus kutatási témához kapcsolódó előírásai.....	108
4.3. Az Európai Unió katasztrófavédelemmel összefüggő lakossági tájékoztatási munkája	110
4.4. A NATO polgári veszélyhelyzet-tervezéssel kapcsolatos lakossági tájékoztatási munkája ...	112
4.5. Az ENSZ katasztrófakockázat-csökkentéssel összefüggő lakossági tájékoztatási munkája...	114
4.6. Európai jó gyakorlatok a katasztrófavédelmi lakossági tájékoztatás és lakosságfelkészítés tükrében 117	
4.7. Részkövetkeztetések.....	127
ÖSSZEGZETT KÖVETKEZTETÉSEK	129
ÚJ TUDOMÁNYOS EREDMÉNYEK	130
AZ ÉRTEKEZÉS AJÁNLÁSAI.....	131
MELLÉKLETEK	141
1. számú melléklet – A kutatáshoz készített kérdőív	141
2. számú melléklet – Rövidítések jegyzéke	146
3. számú melléklet – Fényképek gyűjteménye.....	147
4. számú melléklet – Fogalomtérképek.....	152
5. számú melléklet – Fogalomjegyzék.....	153
6. számú melléklet – A kutatási téma szempontjából releváns jogi és belső szabályzók	155
7. számú melléklet – Ábrák, diagramok, képek és táblázatok jegyzéke.....	158
8. számú melléklet – Az értekezés kohéziós táblázata.....	161

BEVEZETÉS

A *puro pura defluit aqua*, vagyis tiszta forrásból tiszta víz folyik. Disszertációm kezdőidézetének azért ezt az ismeretlen eredetű latin közmondást választottam, mivel két értelmezésben is rendelkezik kapcsolódással a tudományos munkám két fő, központi eleméhez. Egyrészt a víz megemlítése révén: hazánk katasztrófakockázat-értékelése alapján a szélsőséges időjárás után a második legmagasabb szintű kockázattal a vizek kártételei bírnak. [1] Másrészt pedig a kommunikációs folyamatban is szerepel úgynevezett forrás. Forrásként nevezzük azt a küldő személyt vagy szervezetet, akitől vagy amelytől a kommunikáció tárgya, vagyis az üzenet ered. Továbbá az idézet az – értekezésemben szintén kutatott – hitelesség kérdéskörére is rámutat.

Az információ hatalom, meglátásom szerint azonban még ennél is több, és nem csupán adatok halmaza. A doktori disszertációm személyes tapasztalat megosztásával vezetem be. Ezzel célom rávilágítani a kommunikáció, a tájékoztatás szerepének fontosságára, továbbá arra is, hogy valójában mennyi mindenre kihatással lehet egy-egy vállalat, vagy éppen szervezet – jelen esetben a Belügyminisztérium Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság (a továbbiakban: BM OKF) ezzel kapcsolatos tevékenysége.

A BM OKF a veszélyes ipari üzemek és a lakosság biztonsága érdekében meteorológiai és vegyi monitoring, valamint lakossági riasztó, azaz úgynevezett MoLaRi rendszert épített ki 2006. és 2014. között. A rendszert napjainkban is alkalmazza. A hivatásos katasztrófavédelmi szervezet a végpontok próbáját rendszeres időközönként, előre meghatározott időpontokban tartja meg. Ez a teszt – néhány kivételtől eltekintve, mint például a mindenkori érettségi vizsgák időpontja – minden hónap első hétfőjén, délelőtt 11 órára ütemezett. 2022. március 7-én délelőttre hangos, teljeskörű próba volt tervezett, azonban az orosz-ukrán háborús helyzet következtében csendesebb és rövidebb, úgynevezett morgatópróba került sor.

A tervezett próbák kétféleképpen valósulhatnak meg: csökkentett, illetve hangos üzemben.

Az érintett megyei katasztrófavédelmi igazgatóságok, vagyis Borsod-Abaúj-Zemplén, Csongrád-Csanád, Fejér, Hajdú-Bihar, Heves, Komárom-Esztergom, Pest, Tolna, Vas, Veszprém és Zala megye, valamint a főváros mind a morgató, vagyis csökkentett, mind pedig a teljes körű, hangos üzemű próbáról hosszabb-rövidebb előzetes tájékoztatást jelenítenek meg a saját honlapjukon.

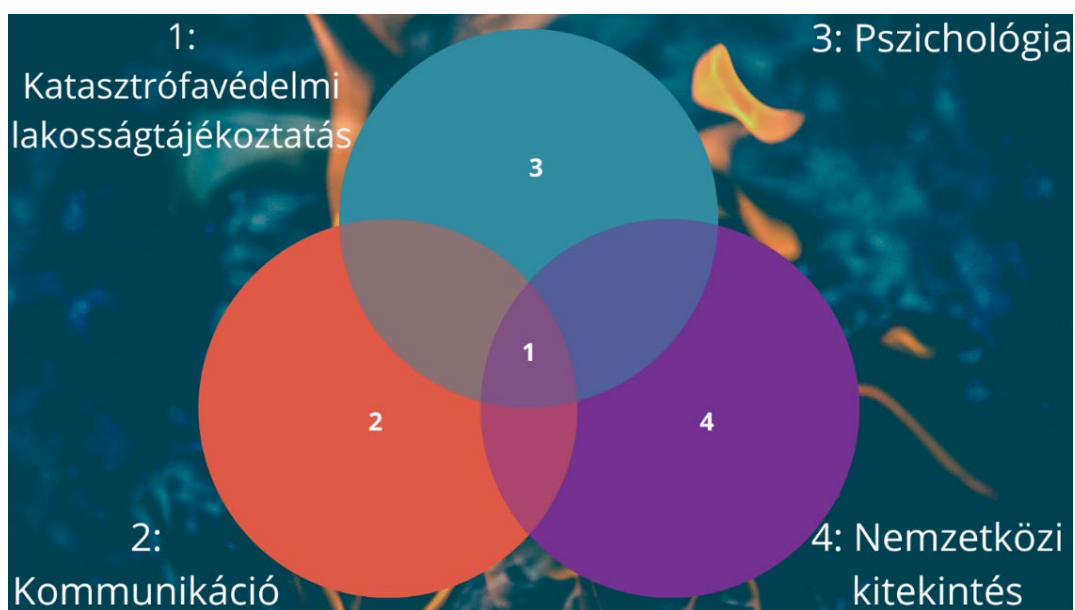
A BM OKF közzé teszi továbbá a szervezet hivatalos Facebook-oldalán is az erről szóló tájékoztatást. Ezeket az előzetes figyelemfelhívásokat természetesen sajtóorgánumok is átvehetik, s teszik is ezt számos alkalommal.

Egy tízéves gyermek egy ilyen szirénapróbát hallott meg az egyik MoLaRi-végpontközeli iskolában 2021-ben. A hangtól annyira megijedt és kétségbe esett, hogy haza kellett vinni az oktatási intézményből. A szülők azóta minden MoLaRi-próba előtt felkészítik őt a várható hanghatásra, elmagyarázták neki azt, hogy miért történik mindez, és hogy miért van szükség ezekre a tesztekre.

Az eset kapcsán felmerült a kérdés: vajon célszerű lenne-e, ha a hivatásos katasztrófavédelmi szervek a lakosságfelkészítő, valamint lakossági tájékoztató tevékenységük során az oktatási

intézmények munkatársait és a gyermekeket is hatékonyabban felkészítenék a szirénpróbákra? Véleményem szerint igen.

A leírt, a valós életből vett történet egy kiváló példa arra, hogy a katasztrófavédelemhez kapcsolódó tájékoztatási és felkészítési munkának milyen széles spektrumban lehet és van is hatása. A katasztrófavédelemnek pedig – illetékességi és hatáskörén belül – a valóság reális problémáira kell megfelelő választ, megoldást adnia. A példa szintén jól tükrözi azt is, hogy a katasztrófavédelem tevékenysége milyen mélységben van jelen a hétköznapokban, a mindennapokban, annak súlya pedig kifejezetten rendkívüli fontosságú. A katasztrófavédelem tevékenységével kapcsolatban minden személy érintett – nemtől, kortól, összességében bármilyen különbözőségtől függetlenül.

1. számú ábra: Az értekezésben kutatott témakörök kapcsolódásának szemléltetése.
Készítette: a szerző.

Értekezésemben kiemelten a lakosság katasztrófavédelemmel összefüggő tájékoztatását és nemzetközi kitekintés mellett ennek a felkészítéssel való összefüggéseit is górcső alá veszem, illetve ezekkel kapcsolatban fogalmazok meg tudományos igényű lehetséges fejlesztési, korszerűsítési javaslatokat, továbbá kutatom a téma pszichológiai aspektusait is. Ezt hivatott szemléltetni az 1. számú ábra.

„Sic est vulgus; ex veritate pauca, ex opinione multa aestimat” – vallotta Marcus Tullius Cicero, ókori római szónok, filozófus, író és politikus. A latin mondás magyarul a következőt jelenti: „Ilyen a tömeg: az igazságból keveset fog fel, a híresztelésekből pedig sokra következtet.” Cicero szavai arra utalnak, hogy az emberek igen gyakran és nagymértékben befolyásolhatók. Éppen ezért is fontos, hogy egy hivatalos szervezet megelőzze a híreszteléseket, az esetleges fals információk megszületését, illetve terjedését. Hiszem, hogy kommunikációnk során a nyíltságra kell törekedni, továbbá arra, hogy az adott helyzethez viszonyítva a lehető legkevesebb szabad teret engedjünk a téves híresztelések, vagyis a nem tiszta forrásból származó hírek, információk napvilágra kerülésének. Ahol nincs információ, ott keletkezik – tartja az ismert mondás. Ez az információ azonban gyakran lehet álhír is. Az üzenetet adó szervezetnek tehát mindenkorai célként kell kitűznie,

hogy szavahihető, megbízható információforrás maradjon, az üzenetet fogadó lakosságnak pedig az ellenőrzött, hiteles forrásból származó információkat kell előnyben részesíteniük – a legideálisabb, legoptimálisabb esetben. Az álhírek vizsgálatával értekezésem 3. fejezetében foglalkozom.

A lakosság tájékoztatása során a szervezet a nyilvánosságot biztosítja. Ennek a folyamatnak számtalan szabálya, eszköze, módja és hivatalosan kijelölt – és olykor bizony önkéntesen jelölt, nem hivatalos – résztvevője van, amelyeket a disszertációmban tervezek részletesen bemutatni. A szervezetnek tehát a kommunikációja során hiteles, gyors, pontos információátadást kell biztosítania. Ennek pedig számos szakmai-tudományos kontextusa van.

A kommunikáció kifejezés a latin eredetű *communicatio* szóra vezethető vissza, amelynek a jelentése: megosztás. A kommunikációs folyamatban információt osztunk meg. Két legfőbb alapmodellje Roman Jakobson, valamint Claude Shannon és Warren Weaver nevéhez fűződik. Előbbi feladót, címzettet, üzenetet, kódot, kontextust és kontaktust, utóbbi szerzőpáros pedig adót, csatornát, zajforrást, vevőt, jelet, vett jelet és üzenetet nevezett meg a modellben. Értekezésem 3. fejezetében bemutatok további két kommunikációs modellt.

A kommunikációs folyamatokat vizsgálhatjuk továbbá annak alapján is, hogy egy- vagy kétirányú. Egyirányú a kommunikációnk, amennyiben nincs lehetőség válaszadásra. A katasztrófavédelem esetében ilyen például egy közzétett hír a honlapon.

A közösségi médiában közzétett tartalmaknál – amennyiben engedélyezett a hozzászólás – kétirányú kommunikációról beszélünk.

A kommunikáció lehet verbális, tehát szóbeli és nem verbális. Amikor egy katasztrófavédelmi vezető vagy szóvivő nyilatkozik, mindkét kommunikáció jelentős, hiszen nem csupán annak van jelentősége, amit közöl, hanem annak is, ahogyan ezt teszi. Fontos, hogy a verbális és a nem verbális kommunikációnk összhangban legyen. A nem verbális támogatja, illetve erősíti a verbális közlést.

A megszólítottak mérete mentén az alábbi csoportosítás nevezhető meg:

- személyes,
- csoport vagy
- tömegkommunikáció. [2]

Kutatási témám körülhatárolásával összefüggésben mérvadó, hogy e csoportosítások alapján a hivatásos katasztrófavédelmi szervezet egy- és kétirányú, verbális, csoport- és tömegkommunikációjával foglalkozom disszertációmban.

Vizsgálatom szempontjából tehát a hivatásos katasztrófavédelmi szervezet a feladó, illetve adó, a lakosság pedig a címzett, illetve vevő. A BM OKF, mint feladó célja kell, hogy legyen az információk átadásával a biztonság megteremtése és fenntartása.

Kutatási témám fő központi eleme, a lakossági tájékoztatás szorosan összefügg a lakosság felkészítésével is. A tájékoztatási momentumok bírhatnak felkészítési tartalommal, míg a felkészítés során különös figyelemmel kell lenni a kommunikáció szabályaira is.

A katasztrófavédelemről és a hozzá kapcsolódó egyes törvények módosításáról szóló 2011. évi CXXVIII. törvény (a továbbiakban: Kat.tv.) értelmében „a katasztrófavédelemben részt vevők biztosítják az állampolgárok tájékoztatásához szükséges információkat az életet, testi épséget, az anyagi javakat és a környezetet veszélyeztető hatásokról.” [3:2.§] A szervezetnek tehát jogszabályban

előírt, rögzített, pontosan meghatározott feladata a nyilvánossággal kapcsolatos teendők ellátása, a kommunikáció. E témát értekezésem későbbi részeiben szintén részletesen megvizsgálom.

Doktori disszertációban ezen kérdéskörökkel foglalkozom. Elmondható továbbá, hogy a műszaki-technikai fejlesztéseken, innovációkon túl szintén kutatom a kommunikáció pszichológiáját. Kutatásaim alapján is bizonyított, hogy a két terület egymást támogatva eredményezheti a valóban sikeres információadást és -vételt, s ilyen formában ez vezethet el a hatékony katasztrófavédelmi kommunikációhoz.

Ez pedig mindezek útján támogathatja a sikeresebb megelőzést, védekezést és helyreállítást, illetve újjáépítést; a katasztrófavédelem tájékoztatási munkáját. A cél végül pedig a lehető legnagyobb mértékű, legszélesebb körű biztonság kialakítása, megőrzése és fenntartása.

A szükséges információk birtokában nő az egyén biztonságérzete, biztonsági-, védelmi szempontból felelősségtudatos magatartása, s ezáltal a kollektív biztonságkultúra is magasabb szintre képes lépni. A tudatos biztonságra nevelés hozzájárul hazánk biztonságához is.

Dolgozatomban a hivatásos katasztrófavédelmi szervezet tevékenységét kutatom, különös fókusszal annak lakossági tájékoztató tevékenységére, illetve a kapcsolódó fejlesztési lehetőségekre. Mindemellett meg kell említeni, hogy a hivatásos katasztrófavédelmi szervezeten túl további fontos, nélkülözhetetlen szereplői is vannak a feladatellátásnak. A BM OKF-fel ezen a területen is szorosan együttműködik a Magyar Vöröskereszt és a Magyar Polgári Védelmi Szövetség (a továbbiakban: MPVSZ). Mindkét szervezet kutatási témámhoz kapcsolódó tevékenységével összefüggésben elmondható, hogy kiemelten foglalkoznak a lakosság védelmével és felkészítésével. Az MPVSZ jelentős szerepet tölt be többek között az évente megrendezett katasztrófavédelmi ifjúsági versenyek szervezésében, amelyben a Vöröskereszt is együttműködő partner.

A honvédség szintén jelentős szerepet tölt be a katasztrófák elleni védekezésben Magyarországon. „*Maga a Honvédség rendelkezik Honvédelmi Katasztrófavédelmi Rendszerrel (HKR), melyet a honvédelmi ágazat katasztrófák elleni védekezésének irányításáról és feladatairól szóló miniszteri rendelet tartalmaz. A HKR az országos katasztrófavédelmi rendszer fontos eleme, biztosítja az erők és eszközök szervezett igénybevételét.*” [4, pp. 5] A Honvédség közreműködését az Alaptörvény is előírja.

A Kat. tv. vonatkozó rendelkezései értelmében a Magyar Honvédségen túl más szerv is lát el katasztrófavédelmi feladatokat. Így a katasztrófák elleni védekezésben és a következmények felszámolásában részt vesznek

- a rendvédelmi és
- a vízügyi igazgatási szervek,
- az egészségügyi államigazgatási szerv,
- a Nemzeti Adó- és Vámhivatal,
- az Országos Meteorológiai Szolgálat, mint állami meteorológiai szolgálat,
- az Országos Mentőszolgálat, mint állami mentőszolgálat, továbbá
- polgári védelmi és
- gazdálkodó szervezetek,
- önkéntesen részt vevő civil szervezetek és köztisztviselők, és
- nem utolsósorban maguk az állampolgárok is. [3]

Értekezésemben a hivatásos katasztrófavédelmi szervezet lakossági tájékoztatási tevékenységére fókuszálok, azt vizsgálom és kutatok kapcsolódó fejlesztési lehetőségeket. Nem képezi kutatásom részét tehát az együttműködő, a feladatellátásban további, említett résztvevők munkájának az elemzése.

Hazánk 2014-ben európai uniós jogszabály előírása szerint elkészítette az úgynevezett Ex Ante jelentést. A dokumentum Magyarország nemzeti katasztrófakockázat-értékelési módszertanáról és annak eredményeiről szól. Ezt követően a feladatban érintett munkacsoport a BM OKF irányításával felülvizsgálta a jelentést 2020-ban. A 2014. évi dokumentum 12 kockázati területről ír, ezekhez kapcsolódóan pedig 30 kockázati forgatókönyvet és 74 alforgatókönyvet azonosít.

A Magyarország nemzeti katasztrófakockázat-értékeléséről szóló 2020. évi jelentés szintén 12 kockázati területről szól, azonban a kockázati forgatókönyvek száma 32-re, az alforgatókönyvek pedig 77-re emelkedett. A 2020. évi dokumentum ír többek között a veszélyek és kockázatok azonosításáról, az azonosított fő kockázatok kezelésének rendszeréről, valamint a megelőzési és felkészültségi intézkedések végrehajtásáról, ezen belül pedig a veszélyhelyzeti kommunikációs tevékenységről is. [1]

A jelentés a kutatás alapján alátámasztja a kockázatok meglétét, amelyekkel hazánk területén számolni kell; az első három helyen a forgatókönyvek között a szélsőséges időjárás, a vizek kártételei által előidézett és a földtani kockázatok szerepelnek.

A veszélyekkel, a kockázatokkal, a megelőzéssel, a védekezéssel kapcsolatos információkat biztosítani kell a lakosság részére. A megfelelő felkészültség és tájékozottság nagymértékben hozzájárul a biztonsághoz.

A kutatómunkám aktualitását szintén alátámasztja, hogy a választott téma olyan irányú vizsgálata, miként értekezésemben elemzem, ez idáig nem volt részletesen kutatott a tudományos életben.

A hivatásos katasztrófavédelmi szervezet tevékenysége szorosan összefügg az emberek mindennapi életével. Értekezésemben bemutatok hivatalos statisztikai adatokat is, amelyek bizonyítják, hogy például a keletkezett tüzesetek száma is mutatja: csökkenteni kell a veszélyeket. A lakosság hétköznapijaiban találkozik a kapcsolódó témákkal, így például: lakástűz, biztonságos lépcsőház vagy a viharkárok megelőzése.

Ezért a kapcsolatos, katasztrófavédelmi lakossági tájékoztatás fejlesztésének, hatékonyabbá tételének kutatása, tágabb értelmezésben a biztonság támogatása mindenkor időszerű és nagy jelentőséggel bír.

A kutatásomat 2022. március 17-én zártam le.

A TUDOMÁNYOS PROBLÉMA MEGFOGALMAZÁSA

A disszertációhoz végzett tudományos kutatásaimmal és jelen dolgozatom megírásával célom egy olyan átfogó, tudományos mű elkészítése, amely a kommunikáció alapjaitól indul. Majd a releváns hazai és nemzetközi szakirodalmak, továbbá a valós életből vett hazai és nemzetközi tapasztalatok részletein keresztül elvezet egy komplex képhez a katasztrófavédelemhez kapcsolódó kommunikációról, a lakosság ezen irányú tájékoztatásáról és felkészítéséről, illetve ezek fejlesztési lehetőségeihez. Tudományos problémaként azonosítom, hogy a témák ilyen irányú és mélységű kutatása korábban még nem valósult meg.

Hazai és nemzetközi szakirodalmak tanulmányozása során a tudományos probléma megfogalmazásához, a kutatásom alap gondolatához az a megfigyelésem vezetett, amely szerint a témakörök kapcsolódásait, a releváns újdonságokat kevesen vizsgálták ezidáig tudományos munkákban. Jóllehet mind a katasztrófavédelmi tevékenységekről, mind pedig a kommunikációról, a tájékoztatásról számos tanulmányban, könyvben, folyóiratcikkekben vagy éppen diplomamunkában, illetve doktori disszertációban olvashatunk. Bizonyos részeket, összefüggéseket még nem vizsgálták értekezésem megírását megelőzően.

Ebből következően a választott kutatási témám aktualitását is alátámasztja az, hogy a kutatómunkám tárgyának vizsgálata során született publikációk, továbbá a disszertáció is egy meglévő űrt töltenek be, egyúttal hiánypótlóak a tudományos írások palettáján. Ezzel is támogatva a sikeresebb katasztrófavédelmi munkát, illetve miként a BM OKF vezető jelmondata is kimondja, így a tudományos kutatásaim eredményei, publikációim is Magyarország szolgálatában állnak a biztonságért. A korábbi, "Készen a vészben" jelmondatot 2012-ben váltotta az új, és napjainkban is aktuális szervezeti mottó: „Magyarország szolgálatában a biztonságért.”

Személyes tapasztalatom, hogy sokan nem ismerik például a szirénajeleket. Nem tudják, hogy mitől biztonságos egy lépcsőház, vagy éppen mit tegyenek, ha a forró olaj lángra kap a konyhában.

Megállapítom, hogy személyes tapasztalataimat a számok is bizonyítják: az elmúlt öt évben egyetlen kivételével évről évre nőtt a tüzesetek száma Magyarországon. 2017-ben 25.725, 2018-ban 32.534, 2019-ben 38.876, 2020-ban pedig 35.611 tüzeset keletkezett. [5] Holott Magyarország nem sereghajtó, az európai uniós mezőny közepén foglal helyet a tűzvédelmi szolgáltatásokra fordított kiadások aránya tekintetében a vonatkozó 2019. évi Eurostat statisztikai adat alapján. [6]

Kutatásom megkezdése előtt felmerült bennem az a kérdés, miért viselkedünk úgy, ahogy. Miért viselkedünk úgy, ahogy a veszélyekkel összefüggésben, legyen szó akár azok lehetséges megelőzéséről, vagy egy már kialakult baj esetén. Ha ezt megismerjük, kutathatóvá válik az is, hogy ez befolyásolható-e, módosítható-e. Amennyiben igen, alkalmas eszköz-e minderre a tájékoztatás. Értekezésem 3. fejezetében e témát kutatom, illetve mutatom be az ezek alapján elért eredményeimet.

Tudományos problémaként fogalmazom meg továbbá, hogy amennyiben vonatkozó hipotézisem bizonyítható, akkor a nemzetközi jó gyakorlatok vizsgálata is életmentő abból a célból, hogy még hatékonyabb legyen a katasztrófavédelmi lakossági tájékoztatás. Ezáltal kialakuljon, illetve tovább fokozódjon az emberek biztonság tudata és személyes biztonságérzete, felkészültebbé váljanak, összességében pedig a biztonság még nagyobb mértékű legyen. Nemzetközi vonatkozású kutatásaimat az értekezésem 4. fejezetében vezetem végig.

A releváns jogszabályi, valamint a hazai és nemzetközi szakirodalmak vizsgálata vezetett el azon felismeréséhez és konkrét javaslatok megfogalmazásához, miszerint a magyarországi katasztrófavédelmi lakossági tájékoztatás terveinek és a lépések gyakorlati megvalósításának kidolgozottsága még nem teljeskörű.

A tudományos probléma megfogalmazását tekintve összességében elmondható tehát, hogy kutatásom kiinduló pontja az a megfigyelésem volt, amely szerint jelenleg Magyarországon hatékony ugyan a katasztrófavédelmi lakossági tájékoztatás és -felkészítés, azonban még nincs minden olyan technikai-műszaki, módszertani, eljárásbeli lehetőség gyakorlati alkalmazásban, amelyek mindezt még sikeresebbé tehetik. Növelve és hatékonyan fenntartva ezzel is Magyarország biztonságát, támogatólag hozzájárulva a globális biztonsághoz.

KUTATÁSI HIPOTÉZISEK

A tudományos problémák felismerése után megfogalmazott feltételezések képzik a tudományos kutatásom alapját:

1. Felvetésem alapján a megfelelő tájékoztatási tevékenység jelentősen támogathatja a katasztrófák megelőzését, az ellenük való védekezés és a helyreállítás, illetve újjáépítés sikerét is. Vélelmezem, hogy a hivatásos katasztrófavédelmi szervezet által végzett lakossági tájékoztatási tevékenység számos fejlesztési, korszerűsítési lehetőséget rejt magában, amelyek megvalósítása hozzájárul a szervezet sikerebb feladatellátásához.
2. Feltételezésem szerint a katasztrófavédelmi lakossági tájékoztatási tevékenység során kezelt online eszközök alkalmazása fejleszhető, rejtenek magukban további lehetőségeket. Vélelmezem, hogy a fejlesztések által hatékonyabban járulhatnak hozzá a nyilvánosság információkkal történő ellátásához.
3. Feltételezem, hogy a katasztrófavédelmi lakossági tájékoztatás során figyelembe kell venni a releváns pszichológiai aspektusokat is. Feltételezem továbbá, hogy a lélektan, mint tudományág számos olyan kapcsolódási ponttal bír a nyilvánossági munkával, amelyek ismerete nagymértékben hozzájárul a hatékonyabb katasztrófavédelmi lakossági tájékoztatáshoz, -felkészítéshez, összességében a biztonság szavatolásához. Feltételezem, hogy szükségszerű a pszichológiai kapcsolódások szem előtt tartása annak érdekében, hogy a szervezet üzenetei még hatékonyabban jussanak el az emberekhez.
4. Vélelmezem, hogy napjainkban több olyan műszaki innováció és módszer is született nemzetközi vonatkozásban, amelyek hazai alkalmazása, illetve az új módszerek bevezetése nagyban támogatja a sikerebb magyarországi katasztrófavédelmi lakossági tájékoztatást és lakosságfelkészítést.

KUTATÁSI CÉLKITŰZÉSEK

1. Célom a választott témával összefüggésben további fejlesztési lehetőségek kutatása, kidolgozása, illetve bemutatása a doktori értekezésemben. Olyan potenciáloké, amelyek még hatékonyabbá teszik a lakosság tájékoztatását és felkészítését a magyarországi hivatásos katasztrófavédelem hatáskörébe tartozó témákkal összefüggésben. Célom megvizsgálni a hivatásos katasztrófavédelmi szerv lakossági tájékoztatásban részt vevő egységeit.
2. Megvizsgálom, hogy az új online kommunikációs módszerek, csatornák fejlesztése, alkalmazása, valamint a már meglévők folyamatos aktualizálása, továbbfejlesztése elengedhetetlen-e annak érdekében, hogy a lakosság megfelelő, hiteles tájékoztatásban részesüljön. Akár egy-egy adott veszély előtt, közben, illetve közvetlenül utána is. Kutatok és bemutatok olyan módszereket, illetve lehetőségeket, amelyek támogatják a lakosság hiteles információkkal történő ellátását, előmozdítják s támogatják a katasztrófavédelem lakossági tájékoztatásának a hatékonyságát. Mindezek útján szolgálva az emberi élet védelmét és a vagyonbiztonságot.

3. Céлом kitérni a katasztrófavédelmi témájú, a lakosság felé történő kommunikáció, illetve felkészítés pszichológiai aspektusait is megvizsgálni. Céлом vizsgálni a félelem, a pánik, a stressz, a tanulás, a meggyőzés, a hitelesség és a dezinformáció, az álhírek pszichológiai kérdésköreit.
4. Nemzetközi vonatkozásban a céloom nem csupán jogszabályok és külföldi szakirodalmak kutatása, de az értekezésemben nagy hangsúlyt fektetek olyan, más országokban már sikeresen alkalmazott tájékoztatási, felkészítési eszközök és módszerek ismertetésére, amelyek hazai bevezetése effektívebbé tehetik a biztonság megteremtését és fenntartását. Célkitűzés tehát a nemzetközi releváns szintér legjobb, bevált gyakorlatainak hazai implementálásának vizsgálata, bemutatása is. További célkitűzés a Magyarország területén tartózkodó külföldi állampolgárok katasztrófavédelmi tájékoztatásának vizsgálata, vizsgálati eredmények fényében, szükség esetén annak hatékonyabbá tételére javaslatok megfogalmazása.

KUTATÁSI MÓDSZEREK

Értekezésem ezen részében a kutatási céljaim megvalósításához, tudományos kutatásaim során alkalmazott módszereket mutatom be.

- Tanulmányoztam a katasztrófák elleni védekezés hazai és nemzetközi szakirodalmát, különös tekintettel a lakosság tájékoztatására és felkészítésére.
- Részletesen megvizsgáltam a releváns hazai és nemzetközi jogszabályokat, a témához kapcsolódó jogszabályi háttérrel, kerettel, irányelveket.
- Áttekintettem a magyarországi hivatásos katasztrófavédelmi szervezet feladatrendszerét, a szervezet vonatkozó belső szabályzóit.
- Ezeken túlmenően a Nemzeti Közszolgálati Egyetem Katonai Műszaki Doktori Iskolában végzett tanulmányaim során, illetve már azt megelőzően is több hazai és nemzetközi szakmai-tudományos konferencián vettem részt, illetve tartottam előadásokat.
- Helyszíni vizsgálat útján az elméletet gyakorlattal, továbbá nemzetközi kitekintéssel is párosítottam. Ennek keretében Lengyelországban a lakosság felkészítését célzó intézményeket látogattam meg. A külföldi út során megismertek a disszertáció 4. fejezetében, a nemzetközi kitekintés keretein belül ismertetem részletesen. A kutatómunkám alatt megjelent, az egész világot sújtó koronavírus-járvány sajnálatos módon akadályozta további személyes külföldi ismeretszerzésemet.
- A kutatómunkám, a tudományos írások publikálása során szintén különös figyelemmel voltam arra, hogy a témakörben jártas szakemberekkel, társszerzőkkel is együtt dolgozzam. Az értekezésem megírásának időpontjáig más szakemberekkel közös tanulmányom mindösszesen öt esetben jelent meg, ezeket a disszertáció „A témakörben megjelent saját publikációk jegyzéke” című pontja alatt sorolom fel.
- Tudományos kutatásom kiemelt szereplője a lakosság. Így szintén egyértelműként tekintettem arra a kvantitatív, primer kutatási módszerre, hogy a vizsgált témámhoz szorosan kapcsolódó online kérdőívet alkalmazzak. Az állampolgárok megkérdezése, véleményük ismerete fontos annak érdekében, hogy a kutatásom teljes körű, hiteles legyen. A kérdőíves felmérést, annak eredményeit, továbbá a levont következtetéseket jelen disszertációban ismertetem.

- Kutatásaim során hivatalos adatbázisokat, különösen a hazai Központi Statisztikai Hivatal, a Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság (a továbbiakban: NMHH), a Statista és az Eurostat, az Európai Bizottság egyik főigazgatóságának adatait elemeztem.

A RELEVÁNS SZAKIRODALOM ÁTTEKINTÉSE

Doktori értekezésem ezen részében céloom bemutatni a katasztrófavédelmi, nyilvánosság felé irányuló kommunikáció, lakossági tájékoztatás és -felkészítés ismertetőjegyei vizsgálata mentén a témához kapcsolódó jelentősebb hazai és nemzetközi szakirodalmakat.

A tudományos kutatások erős alapját a releváns szakirodalmak képezik.

A módszertan tekintetében elmondható, hogy felkutattam, majd rendszereztem és mélyrehatóan tanulmányoztam ezen szakirodalmakat.

A releváns szakirodalmak felkutatását jelentős mértékben támogatták a könyvtárakon kívül az interneten elérhető tanulmányok, kiadványok, folyóiratcikkek. Fontosnak tartottam minél szélesebb körben megismerni a kutatási témámhoz kapcsolódó irodalmakat, így tanulmányoztam hazai és nemzetközi jogszabályokat, tudományos publikációkat és releváns doktori értekezéseket is.

A nemzetközi kitekintés során angol és német nyelvű szakirodalmakat tanulmányoztam.

Értekezésemet megelőző kutatásaimat szakmailag és módszertanilag az alábbi, a Nemzeti Közszerzői Egyetemen, illetve a Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetemen sikeresen megvédett doktori (PhD) értekezések alapozták meg. Ezeket betűrendi sorrendben mutatom be:

- Bányász Péter: A közösségi média lehetőségei és kihívásai a védelmi szférában,
- Bonnyai Tünde: A kritikus infrastruktúra védelem elemzése a lakosságfelkészítés tükrében,
- Hábermayer Tamás: Az ár- és belvíz elleni katasztrófavédelmi feladatok korszerű megoldásának lehetőségei,
- Hornyacsek Júlia: A lakosság katasztrófavédelmi felkészítésének elméleti és gyakorlati kérdései,
- Mógor Judit: A lakossági tájékoztatás és a nyilvánosság biztosításának kutatása a súlyos ipari balesetek elleni védekezésben,
- Muhoray Árpád: A katasztrófavédelem területi irányítási modelljének vizsgálata,
- Nagy Sándor: A lakosságvédelmet érintő kockázatelemzés és kockázatkezelés fejlesztése,
- Nikodém Edit: A lakosság és az anyagi javak hazai védelmének újszerű értelmezése, megvalósításának követelményei, lehetséges módszerei,
- Teknős László: A lakosság és az anyagi javak védelmének újszerű értékelése és feladatai klímaváltozás okozta veszélyhelyzetben,

A nevezett értekezések közül kiemelem Bonnyai Tünde, Hornyacsek Júlia és Mógor Judit tudományos munkáját, hiszen ezen írások témaköre kiemelten szorosan kapcsolódik kutatásomhoz. Az ismertetés betűrendi sorrendben következik.

Bonnyai Tünde a lakosság tájékoztatásának és felkészítésének ismérveit a kritikusinfrastruktúra-védelmi elemekkel összefüggő aspektusból vizsgálta. A lakosság ez irányú

felkészítésével relációban kidolgozott egy módszertant, amelyhez megnevezte a felelősöket, a célcsoportot és a tartalmi elemeket.

Egyetértésben a szerzővel, fontosnak tartom az információk megosztásának jelentőségét, továbbá annak kiemelt szerepét a biztonsággal összefüggésben. Következtetéseivel, valamint a kutatásában feltárt eredményekkel egyetértek. Értekezésemben én részletesen kitérek az információk megosztásának precízen kifejtett lépéseire, mind a platformok, mind pedig az eljárások tekintetében. Vitatkozom azzal a gondolatmenettel, amely szerint nem az információ, hanem annak megosztása a hatalom, hiszen úgy vélem, s ezt a több mint egy évtizedes szakmai gyakorlati tapasztalatom is alátámasztja, hogy számos esetben éppen egy adott információ meg nem osztása, nyilvánosságra nem hozatala szolgálja a biztonságot. [7]

Hornyacsek Júlia a lakosság katasztrófavédelmi felkészítésének elméleti és gyakorlati kérdéseit vizsgálta 2005. évi doktori értekezésében. A felkészítés célcsoportjaként nevezte meg tudományos munkájában az általános iskolai korosztályt, a pedagógusokat és a hivatásos katasztrófavédelmi szervezet állományát is. Megvizsgálta az aktuális hazai és nemzetközi jogszabályi kereteket, megállapította, hogy nincs konkrét európai uniós szabályozás a témában. Kutatásaim alapján kijelentem, hogy ez az azóta, az elmúlt több mint 15 évben sem látott napvilágot. Megjegyzem azonban, hogy a katasztrófavédelem, a polgári védelem kizárólagos tagállami hatáskörben van. A jelenlegi, koronavírus-járvány sújtotta időszakban egyre nagyobb hangsúly helyeződik az online világ nyújtotta lehetőségekre, a személyes kontaktusok minimálisra csökkentésére, így a szerző azon vizsgálata, amely a távoktatás előnyeit elemezte, napjainkban még nagyobb jelentőséggel, aktualitással bír. [8]

Mógor Judit a környezeti információkhoz jutással összefüggő kérdéskörrel foglalkozott mélyrehatóan 2010-ben az értekezésében. A lakosság tájékoztatását, annak szükségességét a veszélyes ipari üzemek tekintetében vizsgálta, hiánypótló kutatásával hozzájárult a lakosság hatékonyabb felkészítéséhez is. Maximálisan egyetértek a szerző azon eljárásával, hogy kutatásai során különös hangsúlyt fektetett a katasztrófavédelmi lakossági tájékoztatás jogi aspektusain túl a kapcsolódó lélektani kérdések vizsgálatára is. A releváns pszichológiai vonatkozásokat én szintén elemzem az értekezésemben. A szakember tudományos munkájában részletesen kitért a nyilvánosság biztosítása és a bizalmasság közti kapcsolatok elemzésére, és a nemzetközi szabályozások előírásaira, továbbá a környezeti információkhoz jutás jogához fűződő, hiánypótló jogalkalmazási módszertant alkotott meg. Mind Mógor Judit, mind pedig Bonnyai Tünde kiemelte értekezésében az Aarhusi Egyezményt, amely megállapodás három pillérének egyike kiemelten foglalkozik a környezeti információhoz való hozzáféréssel. Az egyezményre én is kitérek az értekezésem 3. fejezetében. [9]

Disszertációm megírásához jelentős szakirodalmi alapot képzett Muhoray Árpád a katasztrófavédelmi igazgatás rendszerét, helyét, szerepét vizsgáló írása a védelmi igazgatási feladatok ellátása során. [10] Ahhoz, hogy a szervezet lakossági tájékoztató és -felkészítő tevékenységének fejlesztésére tudományos módszerekkel elért eredmények mentén javaslatokat tudjak megfogalmazni, a szervezeti igazgatás minden mozzanatát meg kell ismernem az alapoktól kiindulva.

Szintén Muhoray Árpád jegyzi a katasztrófavédelem hivatásos és civil ágának fejlődését és feladatait a védelmi igazgatásban bemutató könyvfejezetet. [11] A 2019-es kiadvány ezen része részletesen ismerteti a katasztrófák elleni védekezés rendszerének magyarországi kialakulását, fejlődését. Mindenre kiterjedő áttekintést nyújt a szervezet történetéről. Megismerhetővé válik a ma érvényben lévő rend előzménye, amely a katasztrófavédelem tevékenységének és működésének

megértését segíti elő napjainkban. A tudományos írás elhelyezi a hivatásos katasztrófavédelmet a védelmi igazgatás rendszerében, ezáltal szélesebb körben mutatkozik meg a feladatellátás. Mint azt Muhoray Árpád megjegyzi, a hivatásos elemet bizonyos esetekben – a jogi és szakmai keretrendszeren belül – kiegészíti a civil ágazat. A leírtakat kiegészítendő ezen a ponton is megemlítendő a felkészítés és tájékoztatás szükségessége, a minél hatékonyabb együttműködés támogatása céljából.

Disszertációmban részletesen kívánok foglalkozni a katasztrófavédelmi lakossági tájékoztatás és -felkészítés pszichológiai aspektusaival is.

Bolgar Judit és Szekeres György a katasztrófa- és kríziskommunikáció lélektani alapjait vizsgálta. [12] Jóllehet, Bolgar Judit és Szekeres György közös írása 2009-ben jelent meg, azonban számos olyan információt tartalmaz, amelyek még napjainkban, több mint tíz év távlatában is érvényesek. A jegyzet megjelenése óta eltelt több mint egy évtized alatt a jogszabályi környezet több pontjában is módosult, ennek révén több részlet ma már nem tekinthető aktuálisnak. Kutatásom tekintetében több szempontból is hasznosnak ítélem meg ezt az írást: egyrészt, az említett aktualitás kapcsán megerősödik az a tény, hogy szükség van egy új, naprakész kiadvány, tanulmány vagy jegyzet megalkotására e témában. Másrészt a jegyzet számos fontos információit tartalmaz. Szó esik egyebek mellett a válság, krízis, katasztrófa helyzet objektív és szubjektív viselkedést módosító jellemzőiről, a hatékony kommunikációt károsító és elősegítő pszichés folyamatokról, a lakossági tájékoztatás lélektani alapjairól, valamint a média szerepéről is. Ahhoz, hogy katasztrófa, krízis idején is hatékonyan tudjunk a lakosság felé – adott esetben életmentő – információkat is kommunikálni, ismerni kell a lélek tulajdonságait is. Ilyen helyzetben az állampolgárnál jelentkezhet pánik, félelem vagy éppen szorongás.

Értekezésem témáját nem képezi a krízisintervenció, a krízistámogatás. A kommunikáció törvényszerűségeit ilyen esetekben ismernünk kell, ehhez nyújt tudást a védelmi igazgatásban résztvevők részére készült elektronikus jegyzet, továbbá megismerhetjük azokat az általános szociálpszichológiai szempontokat is, amelyek az emberi természet sajátjai.

Ehhez kapcsolódik a következő, a kutatásomhoz számos hasznos információt és továbbgondolásra ösztönző meglátást biztosító irodalma. Csepeli György igen részletesen fogalmazza meg a szociálpszichológia elemeit, az alapoktól kezdve az egyén és a társadalom kapcsolatán át a társadalmi identitásig. [13] Értekezésem elkészítésének releváns irodalmaként főként az egymásra hatásokkal – a tömeglélektannal, kommunikációval –, a segítségnyújtással, a meggyőzéssel, a bizalommal és a manipulációval foglalkozó fejezeteket tekintettem, de a kérdőívem elkészítése során is alkalmaztam az ezen irodalomból megismert tudást. Csepeli György idézi Herbert Paul Grice nyelvész maximáit is, amelyek értelmében

- a mennyiség,
- a minőség,
- a relevancia és a
- modor

betartásától függően valósulhat meg az eredményes tájékoztatás, közlés. E maximák nem csupán a személyes kommunikáció, de egy szervezet tájékoztatási tevékenysége során is lényeges mérföldkövek.

A hazai, kapcsolódó tanulmányok palettájáról kiemelném Mógor Judit és Bonnyai Tünde közös írását a katasztrófavédelem lakossági tájékoztatási módszereiről és eszközeiről. [14] A

szerzőpáros, az én gondolatmenetemmel megegyezően szintén kitért a lakosság felkészítésének pszichológiai vonatkozásaira, továbbá a felkészítés és a tájékoztatás összefüggéseire. Különösen egyetértek azon megközelítéssel, amely szerint vizsgálták, hogy melyek azok a Magyarországon és külföldön történt esetek, ahol tömegpánik alakult ki a balesettel összefüggésben, és ahol kellő információátadással valószínűleg csökkenteni lehetett volna az áldozatok számát. Ezen elemzés kiválóan szemlélteti a felkészítés – tájékoztatás – pszichológia kapcsolódását, egymásra hatását.

Balog Fatime és Hornyacsek Júlia a mobil kommunikációs eszközök megjelenéséről a lakosságfelkészítés feladatrendszerében készített tanulmányt. [15] A katasztrófavédelmi feladatrendszer alapvetően három részre tagolható:

- a megelőzés, felkészülés,
- a védekezés, beavatkozás, továbbá
- a kárfelszámolás, illetve helyreállítás időszakára.

A szerzőpáros tanulmánya az első, tehát a megelőzés időszakában végrehajtandó lakosságfelkészítéssel foglalkozik. A szerzők a modern, korszerű eszközök, szűkebben a mobil kommunikációs eszközök felkészítésben betöltött szerepét vizsgálják. A cikkben hazai és külföldi példákat is prezentálnak, bemutatják példaként többek között a magyarországi Veszélyhelyzeti Értesítési Szolgáltatást, illetve az American Red Cross által létrehozott applikáció-családot. Leírják, hogy előfordulhat olyan helyzet, amikor a beavatkozó szervezetek helyesen járnak el, mégis akár haláleset is történik. A katasztrófákat, tragédiákat sajnálatos módon nem minden esetben lehet elkerülni, azonban a felkészültség és a megfelelő veszélytudat megléte óriási jelentőséggel bír. A veszélyekre való felkészülés például családi körben is elsajátítható, de a védelmi szervek lakosságfelkészítési tevékenységére is jelentős szerep hárul. A szerzők azt vizsgálták a cikkben, hogy a modern kor kommunikációs eszközeiben milyen lehetőségek rejtőznek, amelyek a lakosságfelkészítést jelentős mértékben támogatni tudnák, illetve miként tehetik hatékonyabbá azt. Arra a kérdésre is keresték a választ, hogy milyen veszélyek léphetnek fel, ezekre miként lehet felkészíteni a lakosságot, főként a mobil kommunikációs eszközök támogatásával. A cikk szerzői megállapították, hogy a lakosságfelkészítést tervszerűen szükséges folytatni, továbbá, hogy a hagyományos módszerek mellett a mobil kommunikációs eszközök is számos előnnyel rendelkeznek – nem csak a tájékoztatás, de a lakosságfelkészítés tekintetében is.

A vonatkozó jogi normákra szintén különös figyelmet fordítottam. Kutatásaim során megvizsgáltam a releváns hazai és nemzetközi jogszabályi környezetet.

Magyarország 2004. május 1-jén csatlakozott az Európai Unióhoz. A teljes körű tudományos vizsgálat lényeges lépéseként tekintettem arra, hogy megismerjem az európai uniós releváns jogszabályi keretrendszert. Értekezésem 4. fejezetében ezekre részletesen is kitérek.

A kutatási témám szempontjából különösen releváns jogszabályokat és a BM OKF kapcsolódó belső normáit tételesen felsorolom az értekezésem 6. számú mellékletben.

A nemzetközi szakirodalmak vonatkozásában, a kutatómunkám tekintetében különösen fontosnak bizonyult a német Szövetségi Belügyminisztérium kiadványa a kríziskommunikációhoz kapcsolódó vezérfonalokról [16] és a katasztrófa esetén fennálló ellenállóképességről szóló írás [17].

A Leitfaden Krisenkommunikation, vagyis a Válságkommunikációs útmutató című kiadvány ingyenesen elérhető, ezáltal is biztosított a széles körű elérés. [16] Az előszó és a bevezető rész után öt fejezetre tagozódik a kiadvány:

- Válság és válságkezelés,
- Kockázati kommunikáció,
- Válságkommunikáció,
- Célcsoportra szabott válságkommunikáció és
- Válságkommunikációs terv.

A fő fejezeteken túl egy külön, önálló rész taglalja a tervezési segédleteket. Ez ismerteti a válságkezelési ciklust, valamint a kockázati- és a válságkommunikáció alapszabályait. Útmutatást nyújt továbbá a közösségi média használatához, és bemutatja egy úgynevezett Darksite felépítését. A kiadvány kiváló háttéranyag. Szintén tartalmaz egy mintát is arra vonatkozóan, hogy miből áll egy válságkommunikációs terv.

A Darksite egy előre előkészített honlap vagy aloldal. Válság, katasztrófa esetén szinte egy gombnyomással kell tudni üzembe helyezni, hogy minél előbb közzé lehessen tenni a legfontosabb információkat, például magatartási szabályokat. Az alapgondolatot hasznosnak tartom, azonban a kiadványban leírtak alapján vitatom a hatékonyságát az előre elkészített, normál időszakban nem aktív honlapnak. Vitatom a hatékonyságot, mert a honlapot vagy aloldalt normál időszakban is folyamatosan felül kell vizsgálni, felkészülve az esetleges veszélyre, és szintén aktualizálni kell az adott veszély időszakában, arra igazítva, így egy ilyen oldal karbantartása felesleges többletmunkát idéz elő.

A veszélyekre, katasztrófákra fel kell készülni, tájékoztatási szempontból is. Határozottan egyet értek azzal, hogy a felkészülés idején részletes válságkommunikációs tervet kell kidolgozni, azt folyamatosan aktualizálni szükséges. Összességében a kiadvány egy nagyon hasznos szakmai alapanyag a válságkommunikáció területén.

A Resilienz im Katastrophenfall. Konzepte zur Stärkung von Pflege- und Hilfsbedürftigen im Bevölkerungsschutz, vagyis Reziliencia katasztrófa esetén. Konceptiók az ápolásra- és segítségre szoruló megerősítésére a polgári védelemben című könyv alátámasztotta azt a meggyőződésemet, hogy az egyéni öngondoskodás erősítése, az arra való nevelés hasznos, ám gondolni kell a segítségre szoruló, különös ápolást igénylő emberekre is. [17] Ahhoz, hogy a lakosság reziliens legyen, a lehető legmagasabb szintű ellenálló-képességgel rendelkezzen, a segítségre, ápolásra szoruló embertársaink igényeire is tekintettel kell lenni. Figyelemmel kell lenni rájuk, a speciális igényekre mind a felkészülés, mind a kialakult veszély idején, a beavatkozások és a tájékoztatás során is. A reziliencia témakörét az Észak-atlanti Szerződés Szervezete (a továbbiakban: NATO) is kiemelten kezeli, ehhez kapcsolódik értekezésem 4. fejezetének releváns tartalma.

Tanulmányoztam továbbá a Nemzetközi Vöröskereszt és a Nemzetközi Vörös Félhold Mozgalom, a NATO, az Egyesült Nemzetek Szervezete (a továbbiakban: ENSZ), valamint osztrák, német, svájci és amerikai társszervek angol, illetve német nyelvű szakmai kiadványait.

A szakirodalmak kutatása kiemelt jelentőséggel bír. Így válnak megismerhetővé a hazai és a nemzetközi tapasztalatok elméletei, illetve a gyakorlatok bemutatásai is, amely ismeretek a jövőre nézve segítséget nyújtanak a hatékonyabb megelőzés, védekezés vagy a helyreállítási tevékenység során.

1. FEJEZET A KATASZTRÓFAVÉDELEM LAKOSSÁGI TÁJÉKOZTATÓ TEVÉKENYSÉGE

1.1. A katasztrófavédelem lakossági tájékoztatási feladatai

A Kat.tv. I. fejezet 1. pontja kimondja, hogy „a katasztrófavédelem nemzeti ügy. A védekezés egységes irányítása állami feladat.” [3:1.§]

A mai, egységes katasztrófavédelmi szervezet 2012. január 1-jén jött létre. Ezt a megújulást megalapozta az állami tűzoltóságok és a polgári védelem 2000. január 1-jei integrációja, amely 2012-ben immár kiegészült az iparbiztonság rendszerével is. Az értekezés 1. számú képe az egységes állami katasztrófavédelmi szervezet ünnepélyes megalakulásakor készült 2012. január 2-án, Budapesten. Orbán Viktor miniszterelnöknek és mellette Bakondi György tű. altábornagynak, a BM OKF akkori főigazgatójának Muhoray Árpád pv. vezérőrnagy, a Katasztrófavédelmi Oktatási Központ akkori igazgatója adott jelentést.

1. **számú kép:** Az egységes állami katasztrófavédelmi szervezet ünnepélyes megalakulása 2012. január 2-án. Forrás: a BM OKF hivatalos honlapja.

Az egységes állami katasztrófavédelmi szervezet tehát 2022-ben jubilál, 10 éves fennállását ünnepli. A megalakulása óta eltelt egy évtized alatt tovább szélesedett azon feladatok köre, amelyeket a szervezet ellát.

„A mai magyar katasztrófavédelem alapvető célja Magyarország területén biztosítani az alkotmányos alapjogokat, a közrendet, közbiztonságot, a lakosság védelmét. Ma már feladatkörébe tartoznak a közszolgáltatások kijelölése során a hulladékszállítás ideiglenes és szükségellátásának

szervezése, a vízügyi és vízminőségi hatósági és szakhatósági feladatok, és 2016-tól a kéményseprés is.” [10, pp. 118]

A 2013-as történelmi dunai árvíz levonulását követően az országos szúnyoggyérítést szintén a katasztrófavédelem irányítja, így egy összehangolt, egységes védekezés valósul meg ezen a területen is.

A szervezet tevékenységi köre széleskörű: feladatait tehát nem kizárólag különleges jogrend idejében, illetve baj, veszély esetén látja el.

A Kat. tv. II. fejezete ismerteti a katasztrófák elleni védekezés irányítását, e pontban meghatározza a Kormány, a kormányzati koordináció, a katasztrófák elleni védekezésért felelős miniszter, a központi államigazgatási szerv vezetőjének, a megyei, fővárosi és helyi védelmi bizottság, ezek elnökének feladatait, továbbá a helyi védelmi bizottság elnökének védekezéssel kapcsolatos teendőit, valamint a polgármester, a gazdálkodó szervezet vezetőjének, a katasztrófák elleni védekezésben közreműködő önkéntes szervezetek feladatait. [3]

Szintén a Kat.tv. írja elő azt a feladatot, miszerint „*a katasztrófavédelemben részt vevők biztosítják az állampolgárok tájékoztatásához szükséges információkat az életet, testi épséget, az anyagi javakat és a környezetet veszélyeztető hatásokról.*” [3:2. §]

A BM OKF rendvédelmi szerv, amely országos hatáskörrel bír. A katasztrófavédelemről és a hozzá kapcsolódó egyes törvények módosításáról szóló 2011. évi CXXVIII. törvény végrehajtásáról szóló 234/2011. (XI.10.) Kormányrendelet leírja, hogy a Kormány a hivatásos katasztrófavédelmi szerv központi szerveként a BM OKF-et, területi szerveként pedig a megyei, fővárosi katasztrófavédelmi igazgatóságot jelöli ki, továbbá meghatározza, hogy a BM OKF a Belügyminisztérium Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság Gazdasági Ellátó Központ és a Katasztrófavédelmi Oktatási Központ középírányító szerve. [18] A hivatásos katasztrófavédelmi szerv az országoson és a területin túl helyi szinteken is jelen van, itt jelennek meg a szervezeti struktúrában a katasztrófavédelmi kirendeltségek. 2020 májusában 12.958 rendszeresített beosztás szerepelt a rendszerben. [19]

1.2. A hivatásos katasztrófavédelmi szerv katasztrófavédelmi lakossági tájékoztatási tevékenységében résztvevők és feladataik

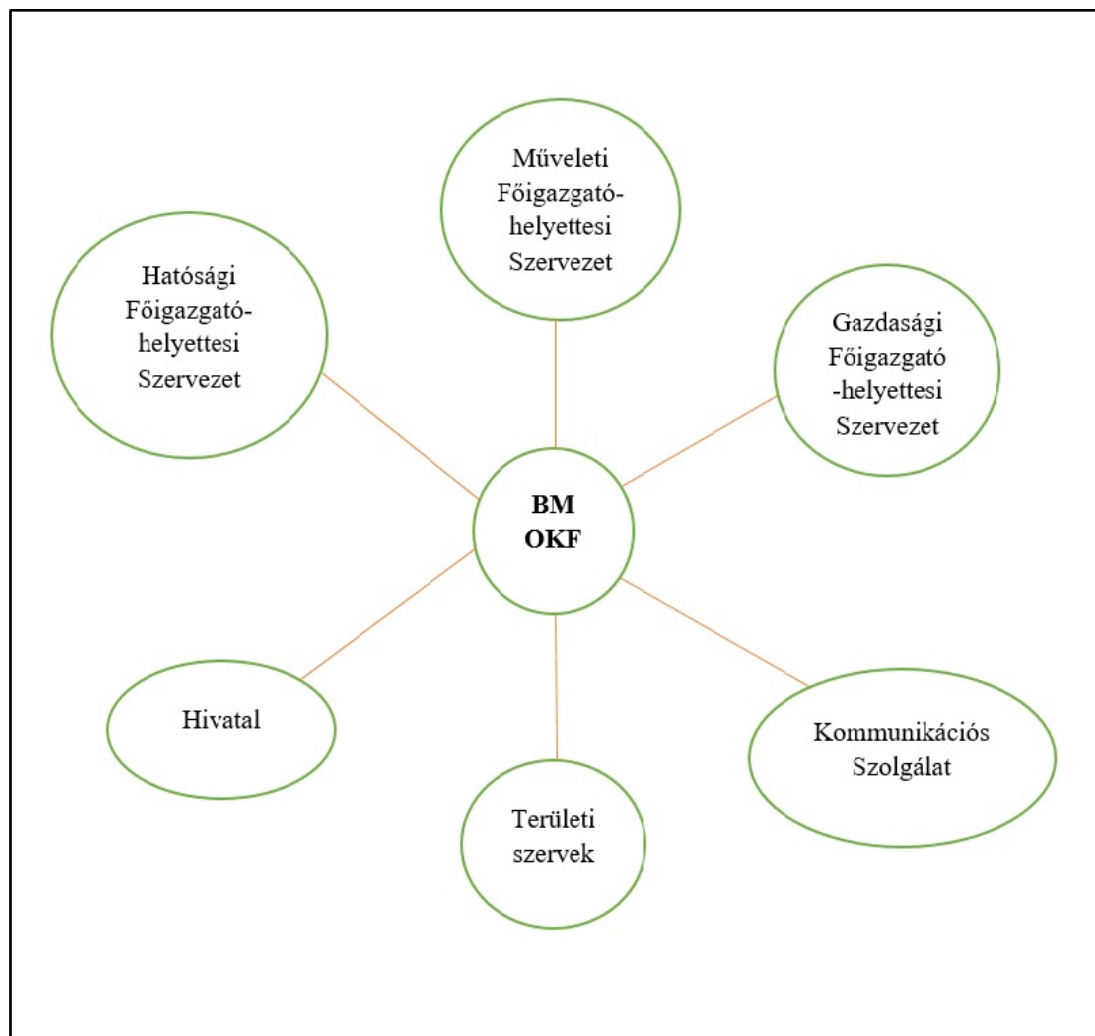
Az országos szerv, a BM OKF Szervezeti és Működési Szabályzatát (a továbbiakban: SzMSz) az 5/2020. (XI.13.) számú BM OKF utasítás tartalmazza. [20] Az SzMSz számos egyéb pont mellett részletesen leírja a BM OKF feladat- és hatáskörét, ezek közül a következők kapcsolódnak szorosan a kutatási témához:

- a területi és helyi szerveinek útján végzi a lakosság tájékoztatását,
- lakossági riasztórendszereket tart fenn,
- a lakosság felkészítése, riasztása és veszélyhelyzeti tájékoztatása vonatkozásában szakmai irányítási jogkörrel rendelkezik,
- lakossági tájékoztató rendszert üzemeltet, valamint a Monitoring és Lakossági Riasztó rendszert (MoLaRi),
- elektronikus újságot jelentet meg.

Elhatárolási szempont alapján értekezésemben az adott szakterületek azon feladatait vizsgálom, amelyek a kutatási témához szorosan kapcsolódnak. Kutatásomnak így nem tárgya a nevezett szakterületek további feladatainak vizsgálata. Az értekezésben nem vizsgálom továbbá azon szervezeti egységek tevékenységét sem, amelyek nem végeznek katasztrófavédelmi lakossági tájékoztatási, vagy felkészítési feladatokat.

A BM OKF vezetője a főigazgató, aki az SzMSz-ben leírtak alapján „*kidolgozza a lakosságfelkészítés irányait, feladatait, valamint az ehhez kapcsolódó szervezeten belüli eljárások rendjét*” [20, pp 5571].

Az első számú vezető közvetlen alárendeltségében feladatait ellátó hivatalvezető feladata az ügyfélszolgálati iroda működtetése, amely egység a lakossággal való interaktív kapcsolattartás fontos eleme.

2. számú ábra: A hivatásos katasztrófavédelmi szerv struktúrája azon egységekkel, amelyek részt vesznek a lakosság tájékoztatásában, az integrált katasztrófavédelmi lakossági tájékoztatásban.

Készítette: a szerző.

A BM OKF Hivatalához tartozó egyik szervezeti egység az Igazgatási Főosztály, amely számos, a lakosság felé történő szervezeti megjelenésért felelős. A rendezvények szervezésén túl intézi a reklámtárgyakkal, a szervezeti arculattal kapcsolatos ügyeket, valamint támogatja a katasztrófavédelem lakossági kampányait és tájékoztató tevékenységét.

- 2. számú kép:** Arculati elem: a hivatásos katasztrófavédelmi szervezet színes logója, körben a „Magyarország szolgálatban a biztonságért” jelmonddal. Forrás: a BM OKF hivatalos honlapja.

A BM OKF Kommunikációs Szolgálata szintén a főigazgató közvetlen alárendeltségébe tartozik. A szolgálat az SzMSz-ben meghatározottak alapján:

- „ellátja a katasztrófavédelem országos szintű kommunikációs tevékenységét, a megyei (fővárosi) igazgatóságok és a GEK kommunikációjának szakirányítását, ellenőrzi a feladatok végrehajtását,
- kidolgozza a BM OKF kommunikációs tevékenységének fő irányait, területeit, módszereit, feladat- és eszközrendszerét,
- tervezi és szervezi a BM OKF kommunikációs tevékenységét, valamint az időszakos sajtótevékenységet,

- a BM OKF éves munkaprogramja, féléves munkatervei alapján elkészíti az éves kommunikációs tervet,
- a szakterületek felkérésére közreműködik a BM OKF kiadványainak elkészítésében, lakossági tájékoztató kampányok tervezésében,
- elkészíti a BM OKF sajtóközleményeit, sajtómeghívóit és sajtóháttéranyagait,
- sajtószervezéssel közreműködik a BM OKF által rendezett eseményeken, kiemelt ünnepi rendezvényeken, konferenciákon, szakmai versenyeken, főigazgatói rendezvényeken moderátori feladatokat lát el,
- működteti a BM OKF internetes honlapját, felügyeli a területi szervek és a GEK internetes honlapjainak működését,
- végzi a *Katasztrófavédelem elektronikus magazin* olvasóinak gyors és hiteles tájékoztatását,
- a BM OKF honlap és a *Katasztrófavédelem elektronikus magazin* számára cikket ír, fényképfelvételt készít,
- a szakterületekről beérkezett szakmai anyagok alapján gondoskodik a BM OKF évkönyvének elkészítéséről, a kiadvány szerkesztéséről, kivitelezéséről, főigazgatói döntés szerint a kiadvány terjesztéséről,
- szerkeszti és moderálja a BM OKF hivatalos közösségi oldalait,
- működteti a BM OKF médiaszerverét,
- ellátja a sajtóügyeleti feladatokat,
- a sajtóügyeleten keresztül biztosítja a folyamatos információgyűjtést és rendelkezésre állást, valamint 24 órában folyamatos tartalommal tölti meg a veszélyhelyzeti értesítési szolgáltatást (VÉSZ),
- időszakos sajtóelemzéseket és sajtóértékeléseket készít,
- szervezi és előkészíti a főigazgató és az általa kijelölt személyek sajtószerelését. [20, pp.5580-5581]

A szolgálat tevékenysége ellátása során együttműködik, kapcsolatot tart

- a BM OKF szakterületeivel,
- a Belügyminisztérium, illetve
- további közigazgatási, rendvédelmi szervek kommunikációs területen dolgozó munkatársaival és
- a médiaszolgáltatók munkatársaival.

A sajtótól, médiától gyakran napi rendszerességgel érkeznek kérdések a BM OKF-hez. A válaszok elkészítését és küldését a szolgálat koordinálja. A katasztrófavédelemmel, a szervezet tevékenységével kapcsolatos sajtómegjelenéseket a szolgálat rendszeresen figyeli. Amennyiben egy-egy ilyen megjelenés reakciót igényel, annak összeállítását és küldését szintén a szolgálat koordinálja.

A katasztrófavédelem területi szerveinél szóvivők tevékenykednek. Az ő munkájukat szakmailag a szolgálat koordinálja.

Szintén a Kommunikációs Szolgálat SzMSz-ben rögzített feladata a lakossági SMS rendszerrel összefüggő azon tevékenységek elvégzése, amelyek a lakosság tájékoztatásával kapcsolatosak.

Megjegyzem, hogy a célzott üzenetek küldését is elősegítő rendszerrel, illetve folyamattal összefüggésben, a lakosság SMS alapú riasztásának és veszélyhelyzeti tájékoztatásának rendjét a 16/2020. (VIII. 5.) számú BM utasítás rögzíti.

A Műveleti Főigazgató-helyettesi Szervezet alárendeltségébe két főfelügyelőség tartozik. Ezek az Országos Tűzoltósági Főfelügyelőség és az Országos Polgári Védelmi Főfelügyelőség. Utóbbi két főosztályra tagozódik:

- Tervezési és Védelmi Igazgatási Főosztályra és
- Veszélyhelyzet-kezelési Főosztályra.

A Tervezési és Védelmi Igazgatási Főosztály a polgári veszélyhelyzeti tervezési feladatokkal összefüggésben a lakosság riasztásához, veszélyhelyzeti tájékoztatásához kapcsolódóan tervezési-szervezési feladatokat is ellát az SzMSz-ben foglaltak értelmében.

A Kat.tv. értelmező rendelkezésének 13. pontja megfogalmazza a külső védelmi terv definícióját, amely alapján e terv *„a veszélyes anyagokkal foglalkozó üzem, küszöbérték alatti üzem környezetében élő lakosság mentése, az anyagi javakban, a környezetben bekövetkező károk enyhítése érdekében a végrehajtandó rendszabályok bevezetésére, a végrehajtó szervezetre, a vezetésre, az adatszolgáltatásra vonatkozó terv, amely a települési veszélyelhárítási terv része.”* [3:3.§] A Tervezési és Védelmi Igazgatási Főosztály felelőssége ezen tervek elkészítésének ellenőrzése, és az ezek alapján megjelent lakossági tájékoztató kiadványok létrehozásának szakmai irányítása.

A Tervezési és Védelmi Igazgatási Főosztály feladata a polgári veszélyhelyzeti tervezési feladatokkal összefüggésben a katasztrófavédelmi lakosságfelkészítés irányait, feladatait megnevezni, kidolgozni és más szakterületekkel kooperációban koordinálni.

A Veszélyhelyzet-kezelési Főosztály mozgósítási és szakirányítási területen, valamint a polgári védelmi műveleti beavatkozás területén lát el feladatokat. Ennek keretein belül ezen szervezeti egység intézi a lakossági SMS-rendszerrel kapcsolatos szakmai teendőket, így például az ezzel összefüggő szabályozást is. A főosztály közreműködik továbbá a lakosság légi riasztásával összefüggő azon feladatok ellátásában, amelyek katasztrófavédelmi vonatkozással rendelkeznek.

A légi riasztás rendszerét a honvédelemről és a Magyar Honvédségről, valamint a különleges jogrendben bevezethető intézkedésekről szóló 2011. évi CXIII. törvény egyes rendelkezéseinek végrehajtásáról szóló 290/2011. (XII. 22.) Kormányrendelet XIII. fejezete szabályozza részletesen.

Az Országos Tűzoltósági Főfelügyelőség közvetlen alárendeltségében tevékenykedő Tűzoltósági Főosztály közreműködik az eseménykommunikáció ügymenetében azon esetekben, amikor tűzoltói beavatkozásokra kerül sor, a Tűzvédelmi Főosztály pedig az Országos Tűzmegeelőzési Bizottság (a továbbiakban: OTB) ügyrendjében nevezett feladatokat is ellát. Az OTB hozzájárul a nyilvánossági feladatokhoz, tájékoztatókat ad ki, figyelemfelhívó videókat készít a megelőzés érdekében, nem csupán a lakosság, de a gazdasági élet szereplői részére is.

A Központi Főügyeleti Főosztály szintén a Műveleti Főigazgató-helyettesi Szervezet alárendeltségébe tartozik. A doktori disszertációm témájával összefüggésben a szervezeti egység feladatkörébe tartozik azon, a lakosságot tájékoztató üzenetek küldése, amelyeket riasztási és veszélyhelyzeti lakossági tájékoztató rendszeren keresztül továbbítanak az erre kijelölt szolgáltatókhoz, intézi továbbá a közérdekű közlemények médiaszolgáltatókhoz való továbbítását is.

A Hatósági Főigazgató-helyettesi Szervezet alárendeltségébe tartozó Megelőzési és Engedélyezési Szolgálat SzMSz-ben rögzített feladata azon hatósági eljárással kapcsolatos információs kampányok létrehozásának kezdeményezése, amelyek a lakosság nagy részét érintik.

A Hatósági Főigazgató-helyettesi Szervezet Országos Iparbiztonsági Főfelügyelőség Veszélyes Üzemek Főosztálya a nukleárisbaleset-elhárítással összefüggésben információkat szolgáltat a lakosság tájékoztatásához a hazai és nemzetközi háttérsugárzási helyzetről mind normál, mind pedig rendkívüli időszakban.

A harmadik főigazgató-helyettesi egység, vagyis a Gazdasági Főigazgató-helyettesi Szervezet Informatikai Főosztálya távközlési feladatai körében több, a lakosság tájékoztatásával összefüggő feladatot is ellát. Így megszervezi, kontrollálja a Pakson, illetve annak 30 kilométeres környezetében található lakossági tájékoztató-riasztó-, továbbá a MoLaRi-eszközök rendszerpróbáit, majd értékeli is azokat. A MoLaRi-eszközökkel kapcsolatban további informatikai feladatokat is ellát. A viharjelző rendszerek üzemeltetése és felügyelete szintén a feladatkörükbe tartozik, épp úgy, mint a hazánk légi- és katasztrófariasztásához kapcsolódó eszközök működésének a biztosítása, és a lakossági SMS-rendszer műszaki üzemeltetéséhez kapcsolódó teendők ellátása.

A BM OKF a Balatonon, a Fertő-, a Tisza- és a Velencei tavon üzemeltet viharjelző rendszereket április 1-je és október 31. között. A jelzések állhatnak alaphelyzetben, és mutatják az első-, illetve a másodfokú viharjelzéseket. A rendszer térképi megjelenítéssel elérhető a BM OKF honlapján, a Balaton esetében két, siófoki és tihanyi webkamera képpel kiegészítve.

Értekezésem ezen része nóvum, hiszen korábban még nem született vizsgálat, amely összesítve elemzi az integrált hivatásos katasztrófavédelmi szervezet egyes egységeinek lakossági tájékoztatási tevékenységeit, feladatait. A szervezeti elemek, az összefüggések, egymásra hatások ilyen irányú vizsgálata tehát újszerű megközelítés. Az integrált katasztrófavédelmi lakossági tájékoztatás fogalma azt jelenti, hogy az abban szerepet viselő, hivatásos katasztrófavédelmi szervezeti egységeknek összehangoltan, kooperációban, egységesen kell végezniük a nyilvánosság tájékoztatásával kapcsolatos feladataikat. Feladatellátásuk során az együttműködésnek szigorú összhangban kell állnia. A részt vevő szervezeti egységeknek tehát folyamatosan szükséges egymással egyeztetniük a sikeres lakossági tájékoztatás érdekében. Az értekezés 2. számú ábrája ezt szemlélteti. Az *integrált katasztrófavédelmi lakossági tájékoztatás* megnevezés korábban még nem jelent meg tudományos kutatásokban.

1.2.1. A BM OKF Kommunikációs Szolgálat

A lakosság tájékoztatásával kapcsolatban a legtöbb, legszélesebb körű feladata a hivatásos katasztrófavédelmi szervezeten belül a BM OKF Kommunikációs Szolgálatának van, ezért tevékenységének vizsgálatát kiemelten kezelttem kutatásom során.

A BM Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság Kommunikációs Szolgálat Ügyrendjének kiadásáról szóló 1/2020. számú kommunikációs szolgálatvezetői intézkedés meghatározza a szolgálat jogállását, szervezeti tagozódását, vezetését, működési rendjét, feladatait, azok tervezését, végrehajtásuk ellenőrzését, valamint az együttműködési feladatokat. A kommunikációs egység az ügyrendben foglaltak alapján végzi a bemutatott, az SZMSZ-ben megnevezett feladatait, teszi mindezt a hatályos jogszabályok, közjogi szervezetszabályozó eszközök és belső normák leírásai alapján.

A szolgálat élén a szolgálatvezető áll. „*Felelőssége, hogy a tervnek megfelelően a szervezet, azon belül is kiemelten a BM OKF kommunikációs stratégiája megvalósuljon, ennek révén a*

társadalom megismerje és elfogadja a szervezet alaprendeltetését. A szolgálatvezető felelős az ehhez szükséges kommunikációs csatornák folyamatos működtetéséért és friss tartalommal történő feltöltéséért, illetve a fenti célt támogató írásbeli és szóbeli nyilatkozatok megtételéért, azok tartalmi irányainak helyességéért. Mindezeket túl felelős a média gyors, hiteles és pontos tájékoztatásáért.” [21 pp. 4.] A vezetőt a szóvivő helyettesíti.

A szolgálat felelős a hivatásos katasztrófavédelem magyarországi kommunikációs tevékenységéért, továbbá a területi szervek, vagyis a megyei/fővárosi katasztrófavédelmi igazgatóságok ezirányú tevékenységének szakmai irányításáért.

A tervezési, szervezési, elemzési, értékelési feladatokon túl konkrét szakmai tevékenységén belül sajtóközleményeket, -meghívókat és -háttéranyagokat készít, összeállítja a sajtótól érkezett kérdésekre a válaszokat, továbbá rendezvények esetében sajtószervezési feladatokat lát el, a sajtómegjelenéseket pedig folyamatosan figyelemmel kíséri.

A szervezeti egység felel a médiaszerver, a BM OKF honlapjának, valamint a területi szervek honlapjának működtetéséért. A saját online felületekre szöveges és képi tartalmakat készít, a hivatalos közösségimédia-csatornáit szükség szerint moderálja is. A szolgálat személyi állományához tartozik a sajtóügyelet is, amely a hét minden napján 24 órában tevékenykedik, szerkeszti a szervezet közösségimédia-oldalait és a VÉSZ alkalmazást. Szintén a szolgálat állományának tagja a szóvivő és a szóvivőhelyettes. A területi szervek szóvivőinek munkáját a szolgálat koordinálja.

A szolgálat feladatköre tehát széles körű. A katasztrófavédelmi lakossági tájékoztatásban azonban nem csupán a Kommunikációs Szolgálat és a területi szervek szóvivői (a Hivatal állományaként) vesznek részt, de a szervezet további számos szakterülete is közreműködik e tevékenységben, miként az az 1.2. pontban szerepel.

1.2.2. A szóvivői tevékenység

A BM OKF állományában két fő látja el a szóvivői feladatokat, míg a területi szerveknél egy-egy fő végzi e tevékenységet, kivétel képez ez alól a Fővárosi Katasztrófavédelmi Igazgatóság, ahol szintén két fő szóvivő van állományban, illetve a Videószolgálat szintén itt működik.

A szóvivői munka egyik legfőbb alappillére a hitelesség. A hitelességet értekezésem 3. fejezetében szintén vizsgálom. Galambos Béla, aki a honvédség kötelékén belül több évtizeden át PR-szakemberként dolgozott a sikeres médiakapcsolatokat huszonegy pontban foglalta össze. Ezek egy-egy szervezeti vezető sajtónyilatkozat-tételi szereplésére is hasznos felkészülési támpontokat jelentenek. A Galambos Béla által leírtakat a következő pontokban foglalom össze [22]:

1. Első lépésben javasolja megismerni a közvéleményt, erre irányuló kutatást végezni. Ez abban az esetben releváns, amikor a szervezet keresi meg a sajtót egy-egy adott, a közvélemény számára hasznos, érdekes témával kapcsolatban.
2. Javaslatot tesz a tudósító munkatárs munkájának megkönnyítésére, ide tartozik alapvetően a részletes háttéranyag elkészítése.
3. A sajtó bizonyos képviselőivel való kivételezés kerülendő.
4. Szintén kerülni kell a sajtó munkatársainak a kihasználását.

5. A szerző javasolja, hogy a közszolgálati médiumok prioritást kapjanak.
6. A függetlenség vonatkozásában leírja, hogy a sajtót párttól, politikai hatalmi szervektől függetlenül kezeljük médiatevékenységünk során.
7. Kiemeli, hogy szükséges a sajtó részére tett nyilatkozat előtt megtervezni azt az információt, amit át kívánunk adni.
8. Javaslatot tesz arra vonatkozóan, hogy miként tudjuk elérni, hogy a számunkra lényeges, a közvéleménnyel megismertetni szándékozott információk megjelenjenek a sajtóban.
9. Megfogalmazza, hogy egy-egy tervezett folyamatnak már a döntés-előkészítő fázisában nyújtunk információkat a sajtó munkatársainak.
10. Készüljünk fel alaposan, pontosan a sajtóképviselővel való első találkozásra, javasolja a szerző.
11. Galambos Béla az úgynevezett ék-modell használatát támogatja. A modell ezen a ponton a McLoughlin-féle ékmodellre hivatkozik, amely értelmében tehát egyre bővülő válaszokat adunk, a kezdeti rövid választól a szélesebb kifejtésig.
12. Javaslatára szerint azonban nem szükséges mindig megvárni, míg a sajtó munkatársa tesz fel kérdést, a nyilatkozó is felvethet újabb témákat.
13. Az említett hitelességen túl támogatandó, amennyiben a nyilatkozatot adó személy meggyőző és szakszerű. A meggyőzés pszichológiai vonatkozásairól értekezésem 3. fejezetében írok részletesen.
14. Kiemeli a verbális kommunikáció fontosságán túl a nem verbális jelek hasznos szerepét is.
15. A szerző felhívja a figyelmet az őszinteség célra vezetőségére.
16. Szintén a profi fellépést támogatja, amennyiben uralkodni tudunk esetleges indulatainkon, vagyis mindig nyugodtan, higgadtan kommunikáljunk.
17. Ugyanez érvényes abban az esetben is, amikor egy, a szervezetre tekintve kellemetlen információt vet fel a sajtó képviselője, ezt megfelelően kell tudni fogadni, kezelni.
18. Miután elkészült a nyilatkozóval készített anyag, törekedjünk arra, hogy a publikálás előtt megismerjük a véglegesnek tervezett interjút.
19. Amennyiben jelentős mértékű, a valóságnak nem megfelelő állítással szembesülünk, hívjuk fel erre a tévedésre a sajtó munkatársának figyelmét, és kérjük a korrigálást.
20. Ahhoz, hogy naprakészek lehessünk a szervezettel kapcsolatban napvilágot látott sajtómegjelenések tekintetében, folyamatos sajtófigyelést kell végezni.
21. A sajtófigyelést követő utolsó lépés a szereplés értékelése.

A koronavírus járvány következtében csökkentek a személyes kontaktusok, így kevesebbszer nyílt alkalom személyes interjúk adására is.

A hivatásos katasztrófavédelem területi szerveinél a szóvivők felelősek a kommunikációs tevékenységért. Az ő feladatkörükbe tartozik a sajtómegjelenésekkel kapcsolatos teendők ellátásán

túl információkat szolgáltatni a BM OKF Kommunikációs Szolgálatára részére, amelyeket a szervezet hivatalos felületein közzétesznek. Szintén a területi szervek szóvivői szerkesztik az adott szerv honlapját, és tartalommal töltik fel a Médiaszervert is.

A szóvivők nyilatkozatokat adnak, elkészítik a sajtóközleményeket, meghívókat a sajtónyilvános eseményekre, majd vezetői jóváhagyást követően eljuttatják a sajtó képviselői részére.

1.3. A lakosság veszélyhelyzeti tájékoztatása és riasztása

Szükséges a veszélyhelyzet, a veszélyhelyzeti tájékoztatás és a riasztás kifejezések jogszabályi megfogalmazásának megismerése.

A veszélyhelyzet különleges jogrend, Magyarország Alaptörvénye értelmében, „*a Kormány az élet- és vagyonbiztonságot veszélyeztető elemi csapás vagy ipari szerencsétlenség esetén, valamint ezek következményeinek az elhárítása érdekében veszélyhelyzetet hirdet ki, és sarkalatos törvényben meghatározott rendkívüli intézkedéseket vezethet be.*” [23:53. cikk]

A hivatásos katasztrófavédelmi szerv feladata nem csupán a lakosság normál-, illetve békeidőszaki tájékoztatása, kiemelten jelentős nyilvánossági-kommunikációs feladatai vannak veszélyhelyzet idején is.

A katasztrófavédelemről és a hozzá kapcsolódó egyes törvények módosításáról szóló 2011. évi CXXVIII. törvény végrehajtásáról szóló 234/2011. (XI. 10.) Korm. rendeletben meghatározottak alapján a veszélyhelyzeti tájékoztatást a hivatásos katasztrófavédelmi szerv végzi, azt a riasztás előzi meg. [18]

A veszélyhelyzeti tájékoztatásnak tartalmaznia kell a katasztrófaveszély vagy a már bekövetkezett esemény, az ellene való védekezés, a követendő magatartási szabályok, a lakosság védelmében meghozott intézkedések részleteit, illetve információkat arról, hogy milyen módon szerezhetők további tudnivalók. Az esemény utáni helyreállítási időszakban a veszélyhelyzeti tájékoztatásnak tartalmaznia kell a lakhatási feltételek létrehozásával, a kárenyhítéssel kapcsolatos részleteket.

Mind a veszélyhelyzeti tájékoztatással, mind pedig a riasztással kapcsolatban szabályozott, hogy az megvalósulhat közérdekű közlemény közzététele, lakossági riasztó rendszer, illetve elektronikus hírközlési szolgáltatások útján. Személyes tapasztalatom is a két, ezzel összefüggésben szervezett, 2011. évi országos gyakorlat, amelyek fő célja az volt, hogy a lakosság megismerje a veszélyhelyzeti tájékoztatás és riasztás ezen módját. A több mint 10 évvel ezelőtt lezajlott tesztyakorlatokon részt vettek az érintettek: a hivatásos katasztrófavédelmi szervezet, mint szervező, a Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság, továbbá az Országos Meteorológiai Szolgálat és a közszolgálati médiaszolgáltatók – továbbá szintén csatlakoztak kereskedelmi médiaszolgáltatók is. A gyakorlatok alatt sor került tesztközlemények, közérdekű közlemények kiadására, illetve szirénák is működésbe léptek.

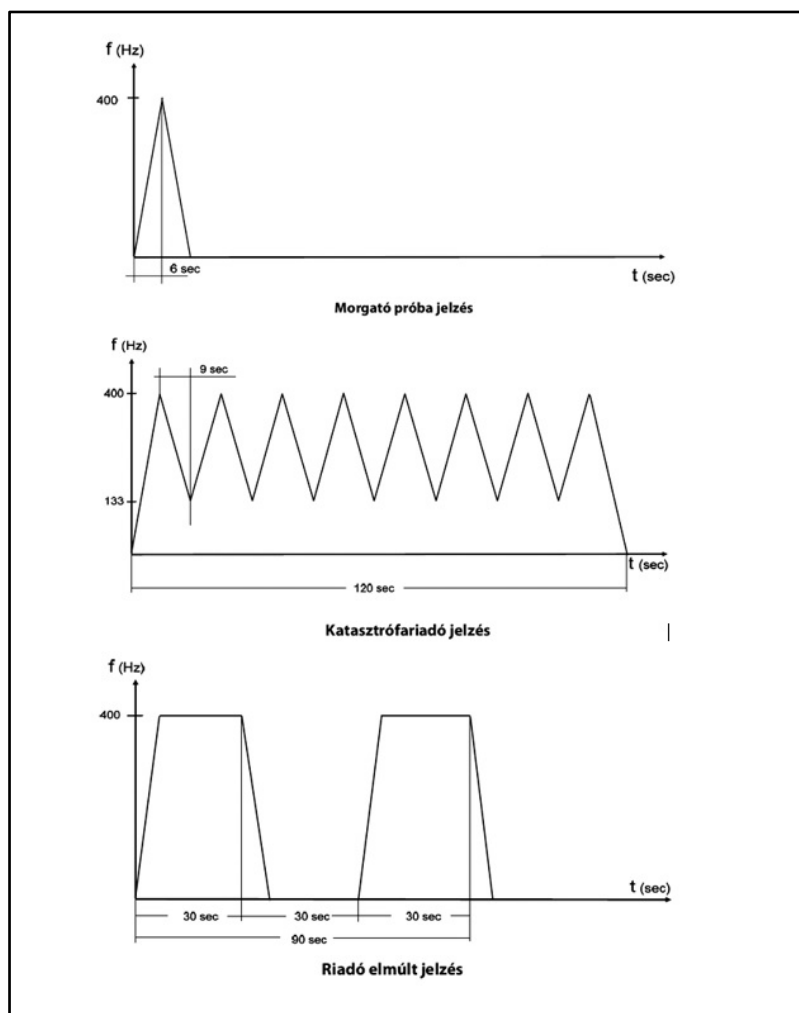
A honvédelmi és katasztrófavédelmi feladatok ellátásában közreműködésre kötelezett elektronikus hírközlési szolgáltatók kijelölését és felkészülési feladataik meghatározását a 3/2013. (I.11.) NMHH rendelet szabályozza részletesen. [24]

A 234/2011. (XI. 10.) Kormányrendelet szabályozása értelmében a veszélyhelyzeti tájékoztatás szintén megvalósulhat akár falragaszok útján, amennyiben ez az adott helyen megszokott kommunikációs csatorna, vagy éppen kihangosító eszközök igénybevételével is. Tekintettel kell lenni az infrastruktúra elemek sérülékenységre, hiszen egy esetleges áramkimaradás esetén csökken a lehetséges kommunikációs csatornák száma. Az előírás rögzíti, miszerint a legkívánatosabb mód mindezek egyidejű alkalmazása. [18]

A riasztást éppúgy, mint a katasztrófavédelmi felkészítést és tájékoztatást is, a katasztrófák elleni védekezésért felelős miniszter irányítja. Ez a lakosságvédelmi intézkedés megvalósulhat szöveges közléssel vagy szirénajelekkel.

A mindezekre történő felkészítés a polgármester feladata, együttműködésben a hivatásos katasztrófavédelmi szerv helyi szervével.

A katasztrófák elleni védekezés egyes szabályairól szóló 62/2011. (XII. 29.) BM rendelet meghatározza, hogy a lakosság helyi riasztása és tájékoztatása a polgári védelmi szervezet infokommunikációs egységének feladata. [25]

3. számú ábra: Szirénajelek a jogszabályi előírások szerint. Forrás: [18]

A riasztáskor, illetve veszély esetében követendő magatartási szabályok megismertetése aktív és passzív lakossági tájékoztatási munka keretében is megvalósulhat.

Az aktív lakossági tájékoztatás eszközei lehetnek:

- tájékoztató kiadványok,
- a sajtóban, a médiában, az interneten megjelentett közlemények,
- lakossági fórumok,
- egyéb települési rendezvények, például falunap.

Ezek igénybevétele során szükséges a lakossággal megismertetni a riasztással kapcsolatban a módszereket és a jeleket, az adott helyzetben követendő magatartási szabályokat, a segítségnyújtás ismereteit, továbbá az érintett területet fenyegető kockázatokat, és azt, hogy miként lehetséges a veszélyt elhárítani.

A szirénajeleket, vagyis a morgatópróba, a katasztrófariadó, valamint a riadó elmúlt jelzést az értekezés 3. számú ábráján mutatom be. A jelek ismertetik az egyes jelzések frekvenciáját és megszólalási idejüket is. A jelek hanghatások, ezért célszerű a jelzéseket hanggal együtt megismertetni a lakossággal, nem csupán ábrán. A jelzések a siketek és nagyothallók számára nem megfelelő riasztási eszköz, ezért is célszerű több platformon is tájékoztatni a lakosságot.

A passzív lakossági tájékoztatás eszközei lehetnek:

- információs kiadványok,
- katasztrófavédelmi kirendeltségi nyílt nap.

Utóbbi szervezése évente legalább egy alkalommal kötelező a katasztrófavédelmi kirendeltségek részére. Az eseményen szó kell, hogy essen hazánk katasztrófavédelmi rendszeréről, a kirendeltség feladatairól, az adott területet érintő veszélyekről, azokkal kapcsolatban a felkészülésről és a megelőzés lehetőségeiről, továbbá az adott helyzetben követendő magatartási szabályokról. *„Azokon a településeken, ahol a nemzeti-etnikai kisebbség lélekszáma az összlakosság 5%-át eléri, vagy amely település idegenforgalmi központ, az aktív lakossági tájékoztatási formában kiadott, vagy megjelentetett tájékoztató kiadvány riasztási jelzéseket és követendő magatartási szabályokat tartalmazó részét a kisebbség nyelvén és az idegenforgalomra jellemző világnyelven is meg kell jelentetni.”* [25:69.§] Javaslatként fogalmazom meg, hogy ezek az idegen nyelvű kiadványok mind a BM OKF, mind pedig a területi szervek honlapjain is jelenjenek meg az elkészítést követően.

3. **számú kép:** Mit kell tenni abban az esetben, ha veszélyes anyagokkal kapcsolatos baleset történik? Forrás: A Kőbányai Védelmi Bizottság tájékoztató anyaga. Hűtőmágnes. A fotót készítette: a szerző.

Mind tájékoztatási, mind műszaki szempontok alapján kiemelem, hogy alapvetően három szirénával történő riasztás különböztethető meg hazánkban:

- 1.) A korábbi légoltalmi, polgári védelmi, úgynevezett KESH-7-es szirénák. Ezek a települések kezelésében, hatáskörében állnak. A lakossági riasztási rendszerben meglévő szirénák ezen típusa nem képes beszéd továbbítására, kizárólag hangjelzések, szirénajelek adhatók le rajtuk. Motoros szirénából csaknem 5000 darabot telepítettek országszerte. Napjainkban ebből a típusú szirénából található a legtöbb Magyarországon.

4. számú kép: Polgári védelmi sziréna épület tetején. A fotót készítette: a szerző.

Megszólaltatásuk központilag vagy egyesével lehetséges, működésüket évente kötelező ellenőrizni. Az említett 2011-es lakossági riasztási és tájékoztatási gyakorlat során szintén működésbe hozták ezen szirénák egy részét, több mint kétezret. Az országos esemény egyben polgári védelmi mozgósítási gyakorlat is volt. A szirénák megszólaltatásában közreműködtek a mozgósított gyorsreagálású szervezetek is.

- 2.) Az európai uniós irányelvek alapján telepített MoLaRi-rendszer képes beszéd továbbítására, mind előre rögzített felvétellel, mind valós idejű, élőbeszéd formájában is. A rendszerbe országosan 667 riasztó végpont van bekötve. [26] Ezen eszközök telepítése az alsó- és felső küszöbértékű veszélyes vegyi ipai üzemek környezetében valósult meg. A MoLaRi egy integrált struktúra: több mint egy lakossági tájékoztató és riasztó rendszer, hiszen magában foglal gázérzékelőket és meteorológiai állomásokat is, továbbá szintén képes adatok kommunikálására.

5. számú kép: MoLaRi-sziréna. Forrás: [27]

- 3.) A Lakossági Tájékoztató és Riasztó Rendszer (a továbbiakban: LTRR) a Paksi Atomerőmű és annak 30 kilométeres zónájában, a Sürgős Óvintézkedések Zónájában, vagyis az úgynevezett SÓZ-ban 2002 októberében átadott 228 szirénából álló tájékoztató és riasztó rendszer. Szintén alkalmas beszéd továbbítására, mind előre rögzített, mind valós idejű, élőbeszéd formájában. *„A tájékoztatás lehetőségét a helyi önkormányzatok a hétköznapiakon és veszélyhelyzetben is felhasználhatják úgynevezett „KISBÍRÓ” üzemmódban aktuális hírek, felhívások „közhírré tételére”, jelzések kiadására. A Lakossági Tájékoztató és Riasztó Rendszer üzemképességét minden hónap első hétfőjén tesztelik. A 30 km-es zónát 16 szektorra osztották, az 1. szektor középvonala az északi irány, és az óramutató járásával megegyező irányban növekszik a számozása. A havonta tartott próbák alkalmával az összes szirénát egyszerre tesztelik. A jelzések és a szöveges közlemények kiadásának sikerességét a területen illetékes katasztrófavédelmi igazgatóságok ellenőrzik megfigyelők segítségével. A szirénák üzemképességét úgynevezett „csendes teszttel” is lehet ellenőrizni. Ez a jel bármikor kiadható a BM Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság engedélyével. Ilyen esetben teszthangként ciripelő hangjelzés hallható. Valós veszélyhelyzet esetén szöveges közleményekben tájékoztatják a lakosságot a veszély jellegéről (vegyi, nukleáris, légi stb.) és az azonnal végrehajtandó védelmi intézkedésekről. A lakosság a veszélyelhárítás időszakában folyamatosan információt kap a rendszeren keresztül.”* [28] A „kiszíró” üzemmód alkalmazása nem lehetséges valamennyi eszköz esetében. Az LTRR teljeskörű korszerűsítése a közelmúltban történt meg.

1. számú táblázat: Az LTRR 2022. évi próbái. Készítette: a szerző. Forrás: [29]

Az indítás időpontja	Kiadott jel	Az indítás helyszíne
január 3., 13:00	csökkentett üzemű (morgató) próba	Paksi Atomerőmű Zrt. Védett Vezetési Pont
február 7., 13:00	csökkentett üzemű (morgató) próba	Tolna Megyei Katasztrófavédelmi Igazgatóság
március 7., 13:00	hangos üzemű (teljeskörű) próba	Paksi Atomerőmű Zrt. Védett Vezetési Pont
április 4., 13:00	csökkentett üzemű (morgató) próba	BM OKF Központi Főügyelet
május 9., 13:00	csökkentett üzemű (morgató) próba	Tolna Megyei Katasztrófavédelmi Igazgatóság
június 13., 13:00	csökkentett üzemű (morgató) próba	Paksi Atomerőmű Zrt. Védett Vezetési Pont
július 4., 13:00	csökkentett üzemű (morgató) próba	Tolna Megyei Katasztrófavédelmi Igazgatóság
augusztus 1., 13:00	csökkentett üzemű (morgató) próba	Paksi Atomerőmű Zrt. Védett Vezetési Pont
szeptember 5., 13:00	hangos üzemű (teljeskörű) próba	BM OKF Központi Főügyelet
október 3., 13:00	csökkentett üzemű (morgató) próba	Tolna Megyei Katasztrófavédelmi Igazgatóság
november 7., 13:00	csökkentett üzemű (morgató) próba	Paksi Atomerőmű Zrt. Védett Vezetési Pont
december 5., 13:00	csökkentett üzemű (morgató) próba	Tolna Megyei Katasztrófavédelmi Igazgatóság

A MoLaRi rendszer próbái minden hónap első hétfőjén 11 órakor, míg az LTRR-teszt szintén azokon a napokon, ám később, elkülönülve a MoLaRi-próbától, 13 órakor történnek. Az LTRR 2022. évi rendszerpróbáit az értekezés 1. számú táblázatában ismertetem.

2012-ben a Paksi Atomerőmű Zrt. adta ki azt a lakossági tájékoztató naptárt, amely minden hónapnál jelöli az adott havi szirénapróba napját, kék színnel a morgató (lásd 6. számú kép), zöld színnel pedig a teljeskörű szirénapróbát.

hétfő	kedd	szerda	csütörtök	péntek	szombat	vasárnap
2 Morgató szirénapróba Ábel, Albár	3 Genovéva, Benjámin	4 Titusz, Leona	5 Simon, Emília	6 Boldizsár, Menyhért	7 Attila, Ramóna	1 Újév, Fruzsiná
9 Marcell, Juliánusz	10 Melánia, Vilmos	11 Ágota, Honoráta	12 Ernő, Tatjana	13 Veronika, Csongor	14 Bódog, Félix	8 Gyöngyvér
16 Gusztáv, Marcell	17 Antal, Antónia	18 Piroska, Margit	19 Sára, Márió	20 Fábián, Sebestyén	21 Ágnes, Agnéta	22 Vince, Artúr
23 Zelma, Rajmund	24 Tímót, Ferenc	25 Pál, Henrik	26 Vanda, Paula	27 Angéla, Angelika	28 Károly, Karola	29 Adél, Valér
30 Martina, Gerda	31 Marcella, János	1 Ignác, Brigitta	2 Karolina, Aida	3 Balázs, Oszkár	Réhel, Csenge	

6. számú kép: Részlet a lakossági tájékoztató naptárból (2012.). Kék színnel, szöveggel jelölten a morgató szirénapróba napja. A fotót készítette: a szerző.

A 93 ezer példányban készült falinaptár egy egyszerű, ám mégis hatékony felkészítő és tájékoztató eszköz. A 12 hónap után bemutatja az LTRR-t, tájékoztat arról, mit jelentenek a szirénajelzések (csökkentett üzemű, morgatópróba, katasztrófariadó, légiriadó, veszély elmúlt, csendes teszt), ismerteti a Sürgős Óvintézkedések Zónáját, továbbá a paksi atomerőmű körüli óvintézkedési zónákat is, vagyis a SÓZ-on kívül a megelőző óvintézkedések zónáját és az élelmiszerfogyasztási korlátozások óvintézkedési zónáját. A naptár részletes információkkal tájékoztatja a lakosságot arról, hogy mi a teendő, ha megszólal a sziréna, ha kitelepítést rendelnek el, ha jódtablettát kell bevenni, továbbá, hogy mik azok a tárgyak, eszközök, amiket magával vigyen kitelepítés esetén.

Szintén leírja azt is, hogy milyen tűzvédelmi előírásokat kell betartani, hogy mi a teendő, ha tüzet észlel a lakos, valamint azt, hogy mi a rendőrség feladata katasztrófák esetén. A naptár felsorolja a fontosabb telefonszámokat, továbbá azokat a hírforrásokat is megnevezi, amelyek katasztrófa helyzetben tájékoztatást nyújtanak a SÓZ körzetében.

Megítélésem szerint a hasznos katasztrófavédelmi információkat tartalmazó naptár az idősebb korosztály számára hatékony tájékoztató és felkészítő eszköz. Országos szinten is célszerű lenne katasztrófavédelmi naptár készítése, amely minden hónapban különböző veszélyekre, azok megelőzési és elhárítási tudnivalóira irányítaná a figyelmet.

A BM OKF a lakosság SMS, azaz mobiltelefonra küldött szöveges üzenet alapú riasztásával kapcsolatos feladataiban érintett szervezeti egységeit, kapcsolódó tevékenységüket értekezésem 1.2. fejezetében ismertettem. A Kommunikációs Szolgálat azon tevékenységeikért felelős, amelyek a lakosság tájékoztatásával kapcsolatosak. A Veszélyhelyzet-kezelési Főosztály végzi a releváns szakmai teendőket. Az Informatikai Főosztály a műszaki üzemeltetéséhez kapcsolódó feladatokat látja el. Mindezeket az SzMSz rögzíti. [20] A BM OKF intézkedett a riasztási és veszélyhelyzeti lakosságtájékoztató SMS-küldő rendszer működésével kapcsolatos katasztrófavédelmi feladatok végrehajtását szabályzó belső intézkedés kiadására, illetve további releváns feladatok végrehajtására. A Marathon Terra egy, a BM OKF és kijelölt együttműködők, médiaszolgáltatók által használt kommunikációs program, informatikai rendszer a védelmi igazgatásban. A gyorsforgalmi utak változtatható jelzésekű táblái szintén ezen a rendszeren keresztül vonhatók be a lakossági tájékoztatásba. A Marathon Terra a lakosság SMS alapú tájékoztatását és riasztását támogató fejlesztése megtörtént.

1.4. A Katasztrófavédelmi kisokos program

Disszertációm ezen alpontjában azt a programjavaslatot mutatom be, amelyet a hatékonyabb, korszerűbb katasztrófavédelmi tájékoztatás egyik pilléréként dolgoztam ki kutatásaim keretén belül.

A projektet „Katasztrófavédelmi kisokos”-ként neveztem el. Célja a lakosság aktívabb felkészítése minden a nyilvánosságot érintő témakörrel kapcsolatban, amely a hivatásos katasztrófavédelmi szerv feladat- és hatáskörébe tartozik.

Kutatásaim során az alábbi kiemelt témákra készítettem tervezetet:

- A. árvíz (7. számú kép),
- B. lakástűz (8. számú kép),
- C. vegyi baleset (9. számú kép),
- D. erdőtűz (10. számú kép),
- E. vihar (11. számú kép),
- F. földrengés (12. számú kép),
- G. veszélyhelyzeti csomag (13. számú kép),
- H. szirénajelek (14. számú kép),
- I. biztonságos lépcsőház (15. számú kép), valamint
- J. a minden hónap első hétfőjén esedékes MoLaRi-próbákkal kapcsolatban a hazánk területén tartózkodó külföldiek számára angol nyelvű tervet állítottam össze (16. számú kép).

A „Katasztrófavédelmi kisokos” programhoz létrehozott mindösszesen tíz mintatervemet az értekezés 7-16. számú képein publikálom. A program vizuális terveit a Canva elnevezésű grafikai tervezési számítógépes programmal alkottam meg.

7. számú kép: Katasztrófavédelmi kisokos – Mi a teendő árvíz idején. Készítette: a szerző.

8. számú kép: Katasztrófavédelmi kisokos – Hogyan előzhetem meg a lakástüzet? Készítette: a szerző.

Mi a teendő vegyszeres baleset esetén?

Katasztrófavédelmi
kisokos

9. számú kép: Katasztrófavédelmi kisokos – Mi a teendő vegyszeres baleset esetén? Készítette: a szerző.

10. számú kép: Katasztrófavédelmi kisokos – Hogyan előzhető meg a szabadtéri tűz? Készítette: a szerző.

11. számú kép: Katasztrófavédelmi kisokos – Mi a teendő vihar esetén? Készítette: a szerző.

12. számú kép: Katasztrófavédelmi kisokos – Mi a teendő földrengés esetén? Készítette: a szerző.

13. számú kép: Katasztrófavédelmi kisokos – Mit tartalmazzon a veszélyhelyzeti csomag?
Készítette: a szerző.

14. számú kép: Katasztrófavédelmi kisokos – Ismeri a szirénajeleket? Készítette: a szerző.

15. számú kép: Katasztrófavédelmi kisokos – Milyen a biztonságos lépcsőház? Készítette: a szerző.

16. számú kép: Katasztrófavédelmi kisokos – First Monday of the month – Siren test. Angol nyelvű felhívás a MoLaRi-próbákra. Készítette: a szerző.

A mintaterveket önálló, egyedi QR-kódokkal láttam el, abban az esetben, amennyiben volt olyan hivatalos, a BM OKF által létrehozott online felület, ahova az átirányítást meg lehetett oldani. Ennek tükrében tehát két tervezetre nem állt lehetőségem QR-kódot elhelyezni:

- az angol nyelvű tájékoztatás a MoLaRi-tesztekről és
- a szirénajelek, nem kizárólag MoLaRi-vonatkozásban.

A QR-kód elnevezés az angol Quick Response rövidítéséből jött létre, jelentése magyarul gyors válasz. Műszaki szempontból hasonlóan a vonalkódokhoz, ezen jelek is tulajdonképpen tömörített, képi formában megjelenő információk. Beolvasásukhoz, vagyis dekódolásukhoz internet szükséges, és arra alkalmas, kamerával is rendelkező okoskészülék. Napjainkban erre valamennyi okoskészülék képes, és immár nem is minden esetben szükséges külön erre a célra létrehozott, szkennelő alkalmazás telepítése sem: ezekben az esetekben a készülék fényképezője automatikusan felismeri a pontkódot, és internethozzáférés esetén átirányít a QR-kód mögötti részletes, további tartalomra. Előnye, hogy kis felületet igényel, nem kell feltüntetni hosszú URL-eket, továbbá a segítségével, egyetlen kód beolvasásával bármilyen internetes oldalra átirányítható az olvasó. Kiemelten a használata mellett szól, hogy a kód mögötti tartalom bármikor aktualizálható. Így nem az adott grafikai anyagot kell szükség szerint újra elkészíteni az új tartalommal. Elegendő tehát az érintett internetes felületet frissíteni. Hátránya, hogy önmagában nem értelmezhető. Okoskészüléket és aktív internethozzáférést igényel a tartalomelérés.

A Katasztrófavédelmi kisokos-tervek mind nyomtatott, mind online közlése megvalósítható, utóbbi esetben a QR-kódot kattintható link, hiperhivatkozás váltja fel. Nyomtatott formában tulajdonképpen bármekkora méretben készíthető, a terjesztési hely és mód figyelembevételével. A kisebb, például A5 méretűek előnye a könnyen kezelhetőség, míg a nagyobb, például A3-as méretek akár plakátként is szerepelhetnek. A figyelemfelhívó tájékoztatók elhelyezése témától is függ, így például a biztonságos lépcsőházakról szóló lépcsőházak faliújságján, az angol nyelvűek pedig hotelekkel való együttműködés keretében szállodákban is elhelyezhetők. A program megvalósítása során tekintettel kell lenni tehát

- a téma,
- annak aktualitásának, és
- az üzenettel elérni kívánt célcsoport korosztályának

jellegzetességeire.

1.5. Részkövetkeztetések

Értekezésem 1. fejezetében áttekintettem a mai magyar hivatásos katasztrófavédelmi szervezet megalakulásának részleteit. A szervezeti áttekintést követően szűkítettem a vizsgálatot a szervezet lakossági tájékoztatási munkájában résztvevőkre, a szereplőkre és az SzMSz-ben rögzített feladataikra. Ez a típusú elemzés nővum, mivel korábban a szervezeti szereplők lakossági tájékoztatási feladatainak összefüggéseit ilyen formában előttem még nem kutatták. Megállapítom, hogy a lakosság tájékoztatásában számos katasztrófavédelmi egység vesz részt, a szereplők és

feladataik összefüggenek, azokat egységben kell értelmezni. Egymástól való kölcsönös függésük jelentős mértékű. További névként megalkottam az *integrált katasztrófavédelmi lakossági tájékoztatás* fogalmát.

Kimondható, hogy a tájékoztatási feladatellátásban résztvevők közül a legaktívabb szerepe a BM OKF Kommunikációs szolgálatának, valamint a területi szervek szóvivőinek van normál időszakban. Tovább szűkítve a vizsgálatot kutattam a szóvivői tevékenység részleteit; a tevékenység egyik alappillére a hitelesség, amelyet pszichológiai megközelítésben, értelmezésben tovább vizsgálok az értekezésem 3. fejezetében.

A hivatásos katasztrófavédelmi szerv lakossági tájékoztatási munkájában részt vevők megismerése, tevékenységük kutatása után a lakosság veszélyhelyzeti tájékoztatása és riasztása került a kutatásom középpontjába. Ezt indokolja, hogy a lakosság normál időszaki tájékoztatásán túl a veszélyhelyzeti tájékoztatás és riasztás is különös figyelemmel vizsgálendő; megállapítom, hogy annak jogszabályi előírásait ismerni kell ahhoz, hogy a lehető leghatékonyabb legyen a nyilvánosság felé irányuló kommunikáció.

Kutatásaim során megállapítottam, hogy a hazai hivatásos katasztrófavédelmi szerv jelentős tevékenységet folytat a lakosság tájékoztatása során, azonban további fejlesztési lehetőségeket is hordoz magában. Ezeket értekezésem 1. fejezetében részletesen megvizsgáltam, bemutattam, továbbá elsőként kidolgoztam egy egyedülálló, új projektet, a „Katasztrófavédelmi kisokos” programot. A vizuális elemeket, terveket képpel, rövid szöveges tartalommal és – ahol biztosított volt a releváns landing page, ott – QR-kóddal láttam el.

2. FEJEZET A KATASZTRÓFAVÉDELEM LAKOSSÁGI TÁJÉKOZTATÁSI TEVÉKENYSÉGE SORÁN ALKALMAZOTT ONLINE ESZKÖZÖK

Magyarország hivatásos katasztrófavédelmi szervezete a kommunikációs felületek, platformok széles skáláját alkalmazza annak érdekében, hogy a lakosságot minél hatékonyabban tájékoztassa. Értekezésem megírásának idején a katasztrófavédelem honlapokat működtet, rendelkezik hivatalos Facebook-oldallal, Instagram-profillal, Twitter-fiókkal, YouTube-csatornával, szerkeszti továbbá a VÉSZ – Veszélyhelyzeti Értesítési Szolgáltatás elnevezésű alkalmazást, és folyamatosan tartalommal tölti meg a katasztrófavédelmi Médiaszervert. A következőkben ezek vizsgálatának eredményeit publikálom.

Kutatásom során az NMHH által közzétett információkat is elemeztem. A hatóság egy előzetes lakossági közvéleménykutatás eredményei alapján 2020 júliusában ismertette azt a kutatást, amely a lakosság médiahasználati és hírfogyasztási szokásait mutatja be a koronavírus-járvány első szakaszában. [30]

A dokumentum bemutatja, hogy az állampolgárok a leginkább az interneten keresztül informálódtak Magyarországon, ezt követi a televízió, a rádió, legvégül pedig a nyomtatott sajtó. A járványügyi helyzet tehát még inkább követte azt a tendenciát, ami az utóbbi időszakban folyamatban volt: a nyomtatott sajtó iránti kereslet jóval alatta marad az internethasználatnak. Kiemelendőnek tartom továbbá a hírfogyasztási szokások átalakulását, hiszen lényegesen több időt szenteltek a híreknek mind a televízió előtt ülők, mind pedig az internethasználók a járvány első szakaszában, mint azt megelőzően. Megállapítható, hogy a hírek, információk lakossághoz történő eljuttatása során különösen, de nem kizárólagosan az online térre szükséges fókuszálni.

Egy esetleges áramkimaradás semmiképpen sem okozhatja a lakosság tájékoztatásának kimaradását. Tekintettel kell lenni a kritikus infrastruktúrára is.

Szintén kiemelem az online térbeli nyilvánossági munka védelmi-biztonsági szempontjainak mindenkor szem előtt tartását. Egy esetleges kibertámadás, hackerek általi dezinformációk megosztása rendkívül súlyos károkat okozhatnak.

Tekintettel kell lenni továbbá arra is, hogy a különböző generációk eltérő módon értesülnek az információkról, tehát ezért sem szabad kizárólag az online térre korlátozni a lakosság tájékoztatását.

2.1. A honlapok

A hivatásos katasztrófavédelmi szervezet összesen 27 honlapot működtet. A főigazgatóság oldalán kívül valamennyi területi szerv, továbbá a Gazdasági Ellátó Központ, a Katasztrófavédelmi Kutatóintézet, a Katasztrófavédelmi Oktatási Központ, a Katasztrófavédelem Központi Múzeuma, a Katasztrófavédelem Központi Zenekara rendelkezik önálló honlappal. Valamennyi oldal designeri és webmesteri feladatait a Rádiós Segélyhívó és Infokommunikációs Egyesület (a továbbiakban: RSOE) látja el.

A BM OKF honlapja elérhető a www.katasztrofavedelem.hu linken, szintén ide mutat a www.katved.hu és www.okf.hu is. A területi szervek elérhetőségénél kizárólag a legelső érvényes,

az adott megye nevével kiegészítve, tehát például a Zala Megyei Katasztrófavédelmi Igazgatóság esetében a www.zala.katasztrofavedelem.hu.

A 2012-es szervezeti változást követően a katasztrófavédelem weboldalai is megújultak, azóta egységes arculat jellemzi ezeket a felületeket. A következő nagyobb léptékű frissítés 2020-ban következett be, az egységes arculat ezt követően is megmaradt. A korábbi négyes főmenü-felosztást, amely Szervezeti információk, Polgári védelem, Tűzoltóság és Iparbiztonság pontokból állt, felváltotta egy új struktúra, immár a Magunkról, Hírek, Lakosság, Hatósági ügyek, Szakmai tájékoztatók, Közérdekű adatok, GYIK pontok adnak eligazodási támpontot a látogatóknak. A GYIK a gyakran ismételt kérdésekre vonatkozó rövidítés. Számos esetben találkozhatunk a FAQ elnevezéssel is különböző honlapokon, amely az angol Frequently Asked Questions rövidítéseként értelmezendő, a jelentése pedig ugyanez.

Honlapok fejlesztése és szerkesztése esetében különösen fontos tekintettel lenni arra, hogy azok felhasználó-barátok, könnyen kezelhetők legyenek, ne tartalmazzanak túl sok tartalmat, azonban mégis minden hasznos információ elérhető legyen rajtuk. Cél, hogy a megjelenés mintegy irányítsa az olvasó tekintetét afelé a tartalom felé, amelyet keres.

A főoldalak megjelenítik a 112-es és a 105-ös segélyhívó számokat, a szervezet közösségimédia-elérhetőségeit. Itt biztosított az európai uniós pályázatok és az RSS-források elérhetősége, a mindenkori öt legfrissebb hír, az eseménytérkép, a tűzgyújtási tilalom térképe, néhány, az ügyfélszolgálathoz tartozó tartalom megjelenítése, a gyorslinkek, a kommunikáció menüpont, a hatósági ügyfélporthálra való belépés pontja. Szintén itt kapott helyet a katasztrófatípusok elnevezésű menüpont is, amely alapvetően az egyes katasztrófaesetek megelőzéséről informál, illetve a bekövetkezésük esetén követendő magatartási szabályokat tartalmazza. A BM OKF és területi szervei honlapján 2020-ban összesen 8003 hír jelent meg. [31]

17. számú kép: Képernyőfotó a BM OKF honlap nyitóoldaláról. A képernyőfelvételt készítette: a szerző. Forrás: a BM OKF hivatalos honlapja.

Értekezésem ezen részében a hatékonyabb katasztrófavédelmi kommunikáció elérésére teszek javaslatokat a honlapok megújítása tekintetében.

A szervezet valamennyi honlapja számos információt oszt meg az olvasókkal, teszi ezt azonban kizárólag magyar nyelven. Napjainkban az angol nyelvű felület üzemeltetése szinte már elengedhetetlenné vált. Kutatásaim alapján ajánlást fogalmazok meg: a BM OKF honlapján javaslok angol nyelvű tartalmakat is elhelyezni, különös hangsúllyal:

- elérhetőségek feltüntetése, hangsúlyosan a segélyhívó számok megismertetése,
- tudnivalókat arra vonatkozóan, hogy mi a teendő veszély esetén, mik a helyes magatartási szabályok,
- a szirénapróbák időpontja.

A szervezeti bemutatkozás angol nyelvű verziója, az „Introduction” pont ugyan megtalálható a BM OKF oldalán, azonban olyan helyen, ahova csak magyarul (is) tudó olvasó tud elnavigálni, hiszen az elérési útvonal nem egyszerű:

Magyar nyelvű nyitóoldal – Magunkról pont – Bemutatkozás alpont – Introduction. Kutatásaim során megállapítottam, hogy a Google keresőben a „disaster management Hungary”, vagyis „katasztrófavédelem Magyarország” kifejezésekre való keresést követően is kizárólag a 7 évvel ezelőtti, 2015. évi évkönyv angol nyelvű verziója jelenik meg az első helyen, ezt követi a 2016. évi angol nyelvű évkönyv, majd pedig az Európai Bizottság Európai Polgári Védelmi és Humanitárius Segítségnyújtási Műveleteinek Főigazgatóságának releváns információi.

További javaslatként fogalmazom meg a BM OKF honlapján vakok és gyengénlátók részére is használható felület létrehozását. A BM OKF és a területi szervek honlapjának footerében, azaz láblécében szerepel az Akadálymentesség elnevezésű menüpont, amelyben a honlapadatok alapján 2021 szeptemberében kiadott akadálymentesítési nyilatkozat leírja, hogy az önértékelés megállapította, miszerint a honlapok csak részben felelnek meg a törvényi előírásnak.

A közérdekű adatok elektronikus közzétételére, az egységes közadatkereső rendszerre, valamint a központi jegyzék adattartalmára, az adatintegrációra vonatkozó részletes szabályokról szóló 305/2005. (XII.25.) Kormányrendelet 5.§ 3. pontja értelmében „*a közzétételre szolgáló honlapot úgy kell kialakítani, hogy az a széles körben elterjedt, valamint a vakok és gyengénlátók által széles körben használt eszközökkel is olvasható legyen.*” [32:5. §]

A Központi Statisztikai Hivatal 2016. évi adata alapján 61819 fő gyengénlátó és 7928 fő vak él Magyarországon. [33]

Szintén a honlap akadálymentesítése céljából, harmadik javaslatként fogalmazom meg, hogy a BM OKF honlapján külön menüpontban legyenek megtalálhatóak azok az új módszerrel készített videók, kisfilmek, amelyeket jelnyelvi kísérettel lát el a szervezet, ezáltal növelve a siketek és nagyothallók katasztrófavédelmi tájékoztatásának eredményességét.

A Központi Statisztikai Hivatal 2016. évi adata alapján 7971 fő siket és 52410 fő nagyothalló él Magyarországon. [33] 2135 fő siketvak, az ő hatékonyabb tájékoztatásukat is javaslom biztosítani.

A közszférabeli szervezetek honlapjainak és mobilalkalmazásainak akadálymentesítéséről szóló 2018. évi LXXV. törvény alkalmazásában a közszférabeli szervezetek alatt értendők a közbeszerzésekről szóló 2015. évi CXLI. törvény 5.§ 1. bekezdésnek c.) és e.) pontjában nevezett szervezetek, így a BM OKF, mint költségvetési szerv is. [34] A nevezett törvény értelmében is javaslom tehát a honlap ezirányú fejlesztését.

Nemzetközi szabályozási rendszer is érvényben van, így az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2016/2102 irányelve a közzférabeli szervezetek honlapjainak és mobilalkalmazásainak akadálymentesítéséről.

A javaslat műszaki elemei kapcsán elmondható, hogy az akadálymentesített honlapok lehetnek A, AA, továbbá AAA-szintűek.

Kutatásom során megállapítottam, hogy az Európai Parlament és a Tanács a közszektorbeli szervezetek weboldalainak akadálymentesítéséről szóló irányelvéhez készült (COM)2012 721 final című javaslat említi a World Wide Web Konzorcium (W3C) által kiadott Web-akadálymentesítési Útmutató 2.0 verziót. [35] Az A a legalacsonyabb, az AAA pedig a legmagasabb szint. A W3C részletesen ismerteti e három szint kritériumait. [36] Ennek fényében, amennyiben például a honlap összes hanggal ellátott tartalmához szöveges felirat is rendelkezésre áll, ez az AA szint egyik alapeleme, a jelnyelvi támogatás biztosítása már az AAA szint egyik pillére. A WCAG 2.0. irányelv alapelvei szabályozzák az észlelhetőséget, a működtethetőséget, az érthetőséget, robusztusságot.

Az értekezésem 4. fejezete a nemzetközi kitekintésről szól, ám e helyen is jegyzem, hogy a németországi Szövetségi Lakosságvédelmi és Katasztrófavédelmi Hivatal az akadálymentesség jegyében üzemelteti honlapját. [37] A két akadálymentesített felület a nyitóoldal jobb felső sarkában elhelyezett ikonokra kattintva érhető el.

18. számú kép: Képernyőfelvétel a németországi Szövetségi Lakosságvédelmi és Katasztrófavédelmi Hivatal honlapjáról. Forrás: [38] A képernyőfotót készítette: a szerző.

Nem kizárólag a jogszabályi előírásoknak való megfelelés teszi szükségessé a honlap ezirányú továbbfejlesztését, de az érintett társadalmi rétegek katasztrófavédelmi tájékoztatása is hatékonyabbá válik ezáltal.

Negyedik javaslatként fogalmazom kutatásaim alapján, hogy a lakosság felkészítését is célzó Katasztrófatípusok, magatartási szabályok menüpont szakszerűen, ám a civil lakosság számára is érthetően jelenítse meg a tartalmat. A tartalmi megújításon túl időszerű az aktualizálás is, hiszen például a Földcsuszamlás pontot egy alacsony minőségű, az 1999-es ercsi földcsuszamlást szemléltető kép illusztrálja, az Erdőtűz menüpont kizárólag a 2008-as erdőtűzvédelmi tervet tartalmazza. A Hirtelen áradás pont feltételezhetően a villámárvizekre utal, itt egy 2005. évi amerikai egyesült államokbeli példát hoz a szervezet.

Ötödik javaslatként nevezem meg, hogy a Kommunikáció menüpontban jelenjen meg a YouTube-csatorna és Twitter-fiók elérhetősége is, ezek jelenleg, 2022. február 17-i állás szerint még hiányoznak. A katasztrófavédelmi honlapok kereső funkciója nem teljes körű, sajnálatos módon nem szemlézi a weblap teljes tartalmát. Így amikor egy állampolgár rákeres például az „árvíz” kifejezésre, kizárólag hírek, sajtómeghívók, sajtóközlemények, és a 2010-es, illetve 2013-as árvíz aloldalai jelennek meg találatként, ám lakosságfelkészítési információk nem.

A BM OKF a honlapon keresztül való tájékoztatásban nem konzekvens az olvasók tegezése-magázása tekintetében, javaslom ezt egységesíteni. A fejlécben olvasható egy példa magázására: „Veszély esetén hívja a 112-t vagy a 105-öt”, míg a láblécből elérhető, az OTB hírlevelének küldéséhez kapcsolódó személyesadat-kezelésről szóló tájékoztatóban tegezés figyelhető meg.

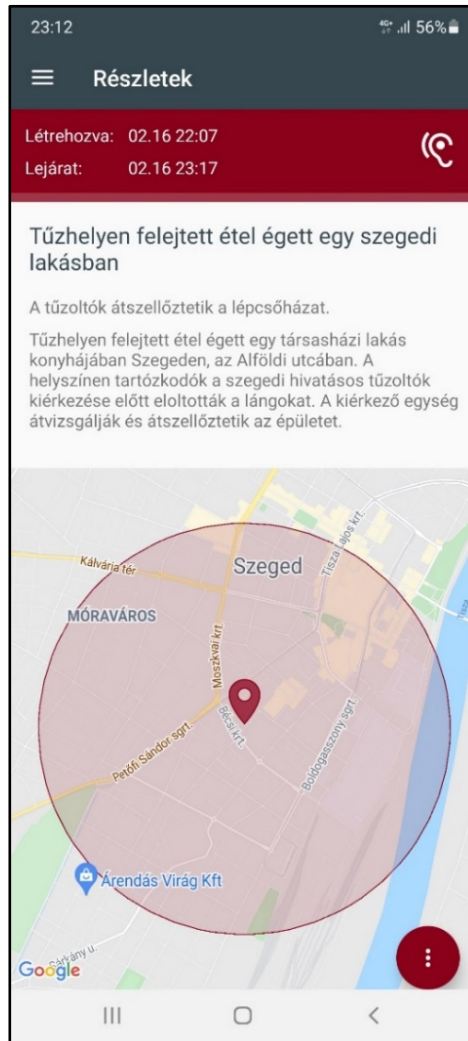
2.2. A VÉSZ – Veszélyhelyzeti Értesítési Szolgáltatás alkalmazás

A Veszélyhelyzeti Értesítés Szolgáltatás applikáció (a továbbiakban: VÉSZ) a következő évben immár 10 éve él, hiszen 2013. november 25-én indította el a BM OKF, majd 2020 tavaszán több ponton is megújította, így azóta egyszerűbb menürendszer segíti a felhasználók eligazodását. Az alkalmazás okostelefonokon és táblagépeken érhető el, ingyenesen tölthető le, valamint jellemzője még, hogy Android és iOS operációs rendszereken is fut.

„Az applikáció elnevezésekor az állampolgárok véleményét is kikérte a szervezet: a névadására szavazást szervezett a honlapon. A letöltők száma ezen a felületen is folyamatosan nő, azonban számuk jelentősen függ például az aktuális időjárási viszonyoktól: hosszan elhúzódó, rendkívüli téli időjárás fennállásakor megugrik a letöltők száma. A sajtó képviselői is figyelemmel kísérik a szervezet itt megjelenő híreit, azokra gyakran tekintenek forrásként. (...) Megállapítható, hogy az üzenetek többsége műszaki mentésekről ad hírt, de éppúgy téma lehet többek között egy-egy tűzeset, a meteorológiai figyelmeztetések, illetve riasztások, valamint a szén-monoxid-mérgezésekkel kapcsolatos beavatkozások is.” [39 pp. 140]

A felhasználó az aktuális katasztrófavédelmi beavatkozásokon túl az Országos Meteorológiai Szolgálat által közzétett riasztásokról, továbbá a Terrorelhárítási Központ jelentős közlendőiről, a biztonsággal összefüggő információkról értesülhet az applikációban. Az aktuális katasztrófavédelmi beavatkozásokkal kapcsolatban megosztott hírek magukban foglalják a közlekedési balesetekkel, tűzesetekkel kapcsolatos információnyújtást, illetve egyéb esetek kommunikálását, mint például a viharkárok felszámolását.

Az applikáció szerkesztőfelülete összeköttetésben van a honlap eseménytérképével, ezáltal a két felületen azonos információk jelennek meg.

19. számú kép: Képernyőfelvétel VÉSZ-hírről. Forrás: VÉSZ applikáció. A képernyőfotót készítette: a szerző.

Az alkalmazásban lehetőség nyílik a szolgáltatás kikapcsolására, magas kontrasztú téma aktiválására, csendes órák beállítására. A felhasználó beállíthatja, mely területek vonatkozásában kér híreket: országosan, adott megye, illetve megyék területére vagy lokáció alapján.

A választható üzenettípusok között szerepelnek a közlekedési balesetek, a tüzesetek, a rendkívüli események, az egyéb események és a meteorológiai riasztás kategóriája. A felhasználó dönti el, hogy melyekkel kapcsolatban szeretne értesítéseket kapni készülékére.

Az applikációban az akadálymentesítés jegyében választható az a funkció, amelyben a készülék felolvassa az adott szöveget. Az értekezés 19. számú képén a jobb felső sarokban látható az ikon, amelyre kattintva elérhető a felolvasás-funkció.

Az alkalmazás – tartalom-besorolása szerint – minden korosztály számára elérhető, értékelése a Google Play Áruházban 2022. február 15-én a maximálisan elérhető 5-ből 3,7-es. Eddig a napig több mint 3200 felhasználó írt véleményt, ezek csekély százaléka mellett jelenik meg a fejlesztő RSOE válasza. Javaslatként fogalmazom meg, hogy a szervezet, illetve a fejlesztő a felhasználók által itt közzétett észrevételekre aktívan reagáljon, adjon válaszokat, hiszen ezáltal is erősíthető a lakossággal való kommunikáció, illetve a reputáció és a bizalom is.

Szintén javaslatként említem az applikáció azirányú megújítását, miszerint ne kizárólag az éppen aktuális beavatkozásokról adjon tájékoztatást, de szolgálja a lakosság katasztrófavédelmi felkészítését is. Ennek keretén belül a tartalom bővüljön egy újabb pontban a veszély esetén követendő magatartási szabályok ismertetésével, hogy mi a teendő:

- lakástűz esetén,
- szabadtéri tűz esetén,
- közlekedési baleset esetén,
- amennyiben veszélyes árut szállító járművel történt baleset,
- vegyi baleset esetén,
- szén-monoxid-mérgezés esetén,
- vihar esetén,
- árvíz esetén,
- földrengés esetén,
- földcsuszamlás esetén,
- vegyi baleset esetén.

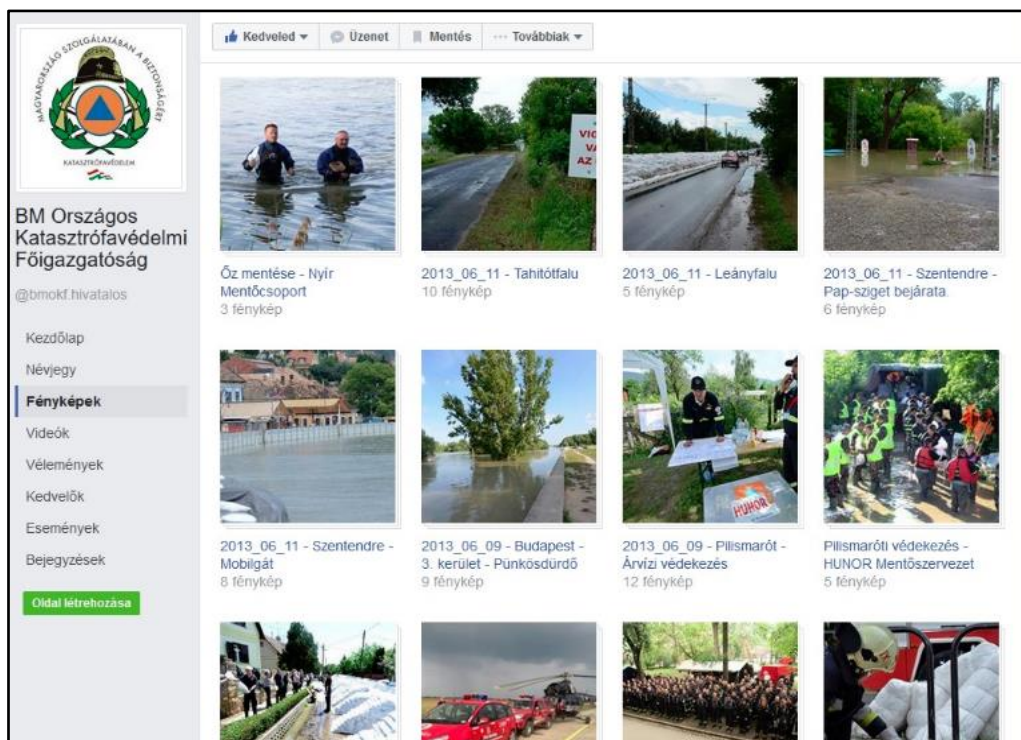
Javaslom továbbá közzétenni azokat információkat is a VÉSZ-ben, hogy mi a teendő a veszélyek elkerülése, megelőzése érdekében. Javaslatom értelmében az adott beavatkozásról szóló tájékoztatásban megjelenik a tovább mutató ikon is, ahonnan a megnevezett tartalmak részletesen elérhetők. Így például a lakástűzek megelőzése kapcsán a biztonságos lépcsőházakról is tájékozódhat a felhasználó.

A szervezet az alkalmazás felhasználóit magázza.

2.3. Hivatalos Facebook-oldal

A BM OKF a VÉSZ-hez hasonlóan szintén 2013-ban indította el legelső hivatalos közösségimédia-oldalát, tette ezt a Facebook-on. [40] Az oldal indításához személyesen is hozzájárultam, majd létrehoztam a hozzáférést a szervezet részére, és éveken keresztül voltam az oldal szerkesztője.

A fiókot 2013. május 22-én hozta létre a szervezet, majd a május 30-i indulás csupán pár nappal előzte meg a 2013-as történelmi dunai árvíz érkezését, így már az új platform is hozzájárult a lakosság tájékoztatásához a kihirdetett veszélyhelyzet idején.

20. számú kép: Árvízi fotóalbumok (2013.). Képernyőfelvétel a BM OKF hivatalos Facebook-oldaláról. Forrás: [40] A képernyőfotót készítette: a szerző.

A közösségi hálózat ezen platformjának használata jelentős lépés volt a katasztrófavédelem kommunikációs tevékenységében. Két alapvetően jelentős hozadéka is volt ennek a nyitásnak: egyrészt a szervezet üzenetei a közösségimédia-hálózaton való megjelenéssel újabb célcsoportokhoz is elérnek, másrészt pedig ez volt az első lépés annak érdekében, hogy a szervezet nyitott a kétirányú kommunikáció irányába. Az oldal látogatói számos esetben szólnak hozzá az itt megosztott tartalmakhoz, illetve tovább is osztják azokat, ezáltal is nő az elérések száma. A hozzászólások nagyobb száma pozitív, számtalan esetben köszönik meg ezen a felületen a katasztrófavédelem munkatársainak a munkáját, adnak hangot hálájuknak. Közösségépítő jellege már az indulás évében is megmutatkozott.

A szervezet napi rendszerességgel oszt meg tartalmat a Facebook-oldalán, ezek típusa széles skálán mozog: információk tűzoltói beavatkozásról, könnyedebb hangvételű témák, például rövid tudósítás egy-egy tűzoltóeszküvről, vagy éppen a megelőzést, felkészítést célzó, figyelemfelhívó üzenetek. A BM OKF a szervezet nyilvános eseményeit is hirdeti itt, különösen a koronavírus-járványt megelőzően. Erre a start óta eltelt 9 évben csupán 20 alkalommal került sor 2022. február 17-ig. Ez a szám kevésnek minősíthető.

A Facebook-oldal követőinek száma 107500, az oldal pedig két másikat követ 2022. február 17-i adat alapján: ezek a Magyar Tűzoltósport Egyesület és a Magyarország Ügyészsége elnevezésű oldalak.

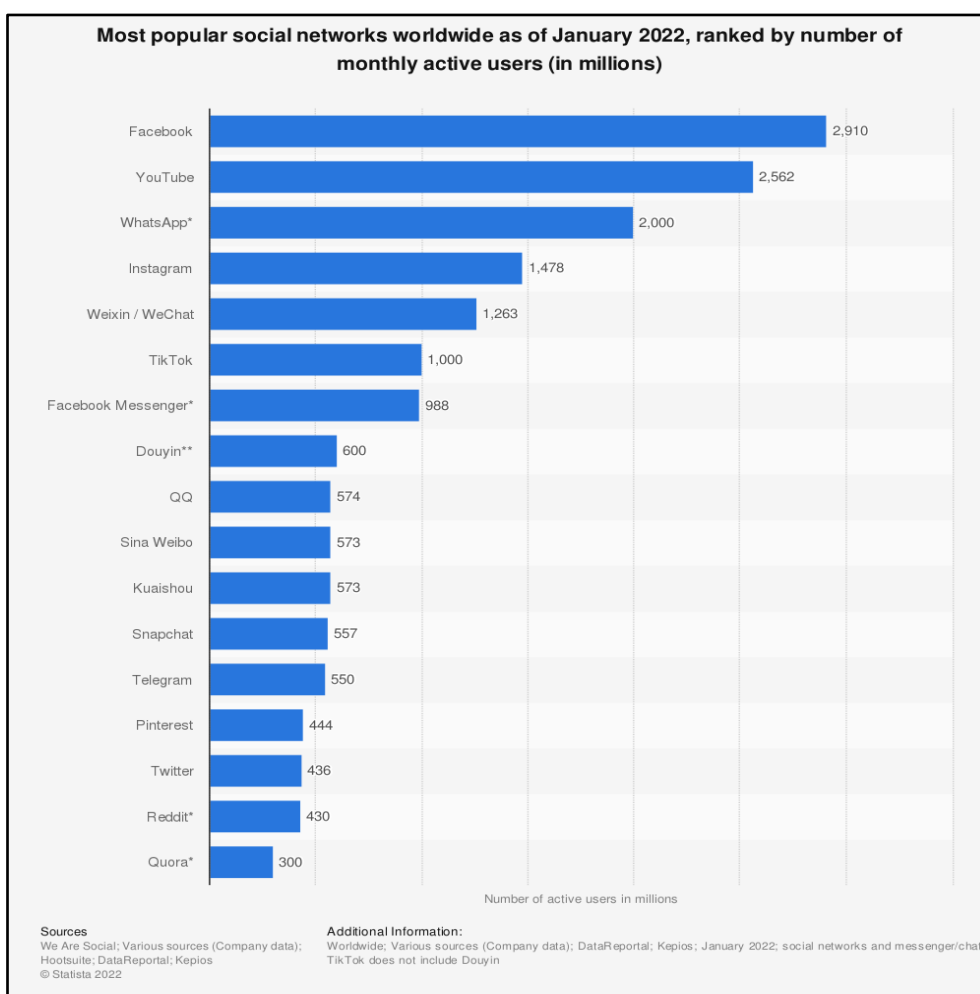
A legnépszerűbb tartalommal 3,3 millió embert ért el a szervezet 2020-ban. A legtöbb, több mint 45 ezer kedvelés abban az évben egy özmentésről szóló, a Pest Megyei Katasztrófavédelmi Igazgatóság Gödöllői Hivatásos Tűzoltóparancsnokság által készített videót megosztó szeptemberi posztra érkezett. Közel 14 ezren pedig megosztották azt a 2020. október közepén posztolt tartalmat, amelyben a szervezet arról adott hírt, hogy miként segítettek a tűzoltók egy hölgynek, akinek rászorult

az ujjára a gyűrű. [31] Ezen adatok alátámasztják, hogy a szervezet kiemelten a könnyedebb hangvételű hírekkel ér el nagyobb tömeget a Facebook-oldalon keresztül.

Az aktívabb kétirányú kommunikáció megerősítése szempontjából javaslom, hogy a BM OKF gyakrabban adjon választ, illetve reagáljon a hivatalos Facebook-oldalán nyilvános kommentben érkezett kérdésekre, bizonyos esetekben más hozzászóláshoz is.

Az értekezés 4. számú ábráján bemutatott statisztika alapján a Facebook a legnépszerűbb közösségi hálózat világszerte. Ez az adat bizonyítja, hogy időszerű lépés volt ezen a felületen is megkezdeni a lakosság tájékoztatását. Kutatásaim során megállapítottam, hogy a legnagyobb százalékban a 25-34 év közötti férfiak használják a közösségi oldalt (19%), míg a legkevesebben a 13-17 év közötti női és a 65 év feletti férfi felhasználók vannak (2,5-2,5%). [42]

Több posztot is vizsgálva megállapítottam, hogy a szervezet a Facebook-oldal olvasóit következetesen tegezi.

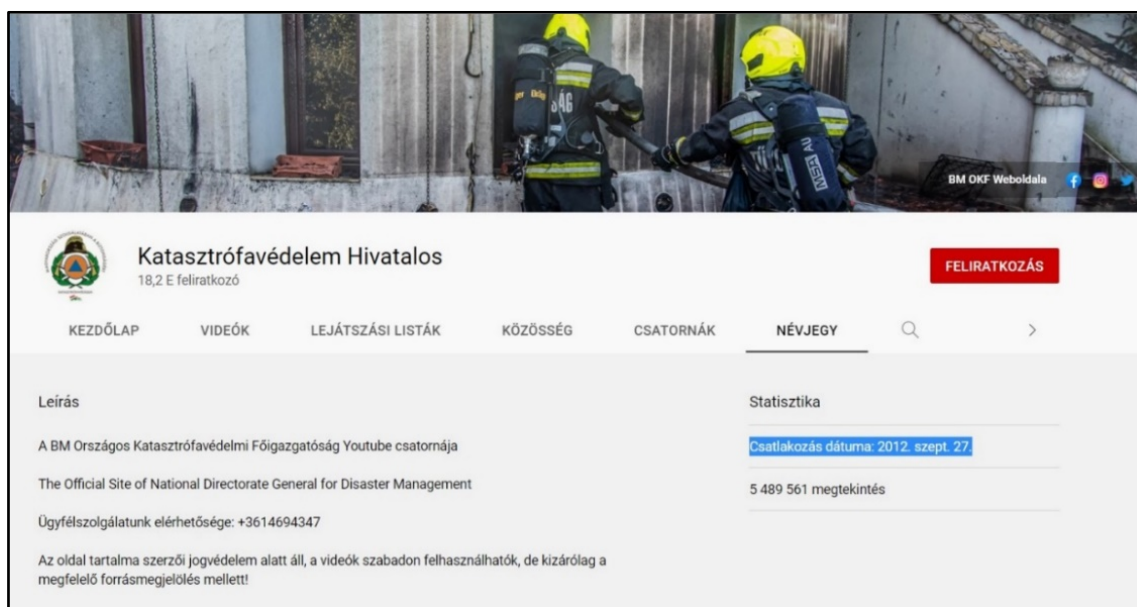

4. számú ábra: A legnépszerűbb közösségi-hálózatok világszerte 2022 januárjában, rangsorolva az aktív felhasználók száma szerint. Forrás: [41]

2.4. Hivatalos Youtube-csatorna

A 4. számú ábrán prezentált statisztika alapján a YouTube a második legnépszerűbb közösségi hálózat világszerte. Jóllehet, 2021 októberében a második legnépszerűbb közösségi hálózat volt az aktív felhasználók száma alapján, azonban júniusban megelőzte a Facebook-ot látogatásszám tekintetében. Akkor a YouTube 22,8 milliárd látogatást ért el világszerte – ebben a számban nem szerepelnek az applikáció adatai. [43]

Az első videó „Közösségi szolgálattal vár a katasztrófavédelem” címmel 2012-ben került fel a katasztrófavédelem hivatalos YouTube-csatornájára, ezt követte 2013. február 21-én a „Toborzást hirdet a HUNOR Mentőszervezet” című összeállítás. [44] A szervezet 2020 tavaszától kezdve használja aktívabban ezt a platformot. 2020 májusa előtt, az addig eltelt 8 év alatt mindösszesen 44 videót tett közzé itt a katasztrófavédelem.

21. számú kép: Képernyőfotó a katasztrófavédelem hivatalos YouTube-csatornájának névjegyéről.

Forrás: [44] A képernyőfotót készítette: a szerző.

A csatorna több mint 18 ezer feliratkozóval rendelkezett 2022. február 17-én. Ez a szám a 2020. évi megújulás előtt jóval alacsonyabb volt: 2017-ben 75 fő, 2020. elején pedig csaknem 2900 fő iratkozott fel. [45] A fejlődés tehát jelentős léptékű, 2017 óta több mint 240-szeresére nőtt ez a szám.

2022-ben, február 17-ig a legmagasabb elérési számot az „Így vonulnak a pécsi tűzoltók” című videó generálta, ezt több mint 10100 alkalommal tekintették meg. A másfél perces videóban láthatjuk, ahogyan a katasztrófavédelem munkatársai egy közúti balesethez vonulnak. A videó arra is felhívja a figyelmet, hogy mindig adjunk szabad utat a megkülönböztető jelzést használó járműveknek.

A területi szervek közül a Fővárosi Katasztrófavédelmi Igazgatóság rendelkezik hivatalos YouTube-csatornával, 2012 januárja óta, közel 5 és fél ezer feliratkozóval 2022 februárjában. [46]

Az igazgatóságon működik a Videószolgálat, akik a hét minden napján 24 órában látnak el szolgálatot, készítenek fotó- és videófelveteleket.

A YouTube-csatornára feltöltött videók némelyike rendelkezik felirattal, javaslom valamennyi videó akadálymentesítését.

A tartalmat tekintve elmondható, hogy a 2022-ben a videómegosztó-oldalra feltöltött videók egyike sem a lakosság felkészítését tűzte zászlajára. Valamennyi idén megosztott mozgókép a szervezet életébe enged betekintést: gyakorlatról vagy beavatkozásról szólnak, az elmúlt évben véghezvitt tevékenységet mutatják be, illetve egy lánykérés momentumainak megörökítését hozzák nyilvánosságra.

Jóllehet, a korábbi tartalmak között található felkészítő-videó is, de javaslom, hogy a hivatásos katasztrófavédelmi szervezet ezen közösségimédia-felületet aktívabban használja a lakosság hatékonyabb katasztrófavédelmi felkészítése érdekében, hiszen – miként azt a számok is mutatják – széles körben ér el ezen a platformon is állampolgárokat.

2.5. Hivatalos Instagram-fiók

A 4. számú ábrán ismertetett statisztika szerint az Instagram a negyedik legnépszerűbb közösségi hálózat a világon. A katasztrófavédelem 2019-ben csatlakozott erre a szintén erősen a képi megjelenítésre alapozó közösségimédia-felületre, az első fotót 2019. május 4-én tette közzé, azóta pedig napi rendszerességgel teszi ezt. [47] A felületen azóta csaknem 2000 bejegyzést aktivált a hivatásos szervezet 2022. február 17-ig.

A tartalmakat hashtaggel (#) ellátva posztolja a szervezet – ez a szélesebb körű elérést is szolgálja, továbbá így az egy témához tartozó tartalmak egy helyen csoportosulnak.

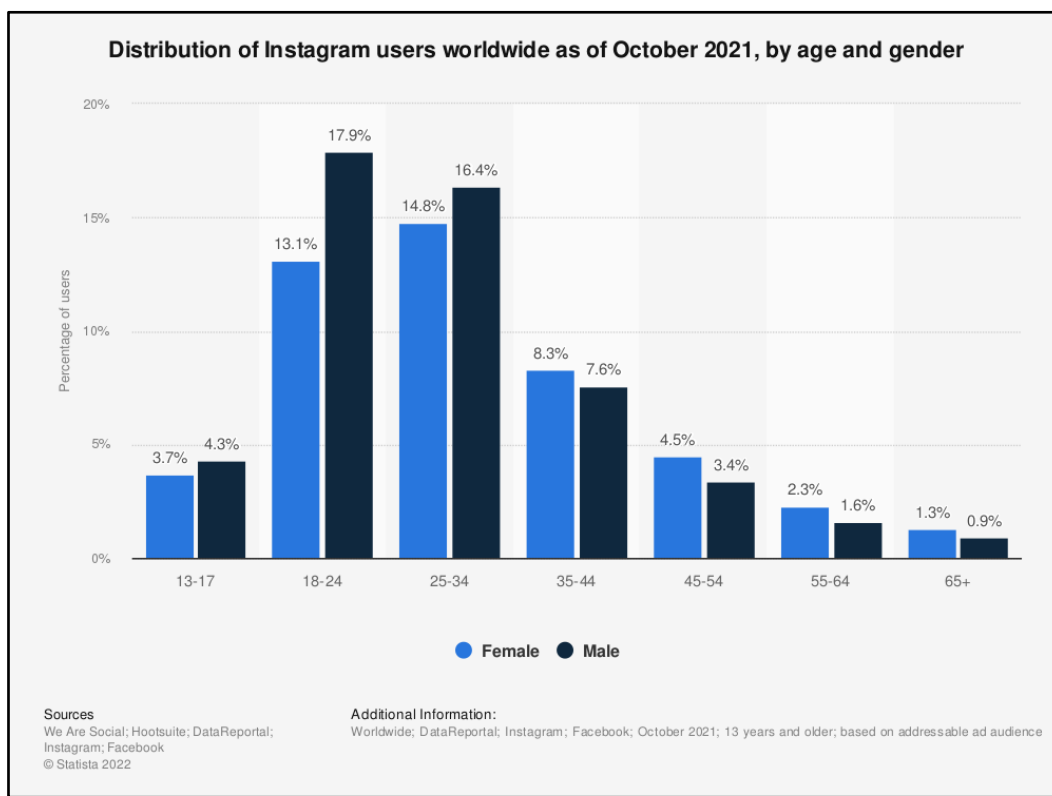
Megállapítható, hogy a szervezet a YouTube után ezen az online platformon helyezi a leginkább a vizuális kommunikációra a hangsúlyt. A vizuális online kommunikáció általánosságban hatékonyabb, mint a tiszta szöveg, mivel a képek tovább megmaradnak az emlékezetben. [48] Ez alapján javaslatként fogalmazom meg infógrafikák készítését és publikálását. Számos informatikai program és weboldal kínál erre lehetőségeket, akár ingyenes hozzáféréssel is. Az infógrafikák vizuális elemek, az adatok, tartalmak tehát hatékonyabban rögzülnek az emberekben.

Miként a katasztrófavédelem többi online felületének tekintetében, úgy az Instagram-oldal szerkesztésére is igaz, hogy a BM OKF Kommunikációs Szolgálatának munkatársa által közzétett tartalmakat számos esetben a területi szerveknél szolgálatot ellátó kollégák szolgáltatják.

A fiókot több mint 15 ezer felhasználó követi, a fiók pedig 232 másikat követ, köztük nem csak hazai, de külföldi oldalakat is. Ez az egyetlen online felület a katasztrófavédelem kommunikációs eszközei között, ahol nemzetközi kapcsolatok is megjelennek. A szervezet nemzetközi kapcsolatai fontosak, azok erősítésére is javaslom alkalmazni ezt, valamint a többi online kommunikációs platformot.

A célcsoportot tekintve megállapítható, hogy főként a 18-24 év közötti férfiak használják ezt a felületet, őket követik a 25-34 év közötti férfiak, majd az ugyanezen korcsoport női tagjai.

Az 5. számú ábrán látható, hogy világszerte a 65 évesnél idősebbek használják a legkevésbé az Instagramot. Ezen vizsgálatok eredményeinek megismerésére figyelemmel kell lenni: tartalommegosztásnál mindenképpen szükséges ismernünk a célcsoportunkat, hiszen így tudjuk a leghatékonyabb, legjobban célzott kommunikációt folytatni.

5. számú ábra: Az Instagram-felhasználók megoszlása világszerte 2021 októberében, kor és nem szerint. Forrás: [49]

E felület használatával kapcsolatban az említett javaslatot ismétlem meg: célszerű lenne, ha a tartalmak között itt is megjelenének a lakosság katasztrófavédelmi felkészítését célzó üzenetek. A szervezet az Instagram-profil látogatóival következetesen tegező hangnemben kommunikál.

2.6. Hivatalos Twitter-fiók

A Hadmérnök online folyóirat 15. évfolyamának 3. számában megjelent tanulmányomban javaslatként fogalmaztam meg, hogy a hivatásos katasztrófavédelmi szervezet hozzon létre hivatalos Twitter-fiókot. Mint írtam, ez egy lehetséges fejlesztési irány a szervezet részére annak érdekében, hogy a lakosság még nagyobb százalékát érje el az üzenetekkel.

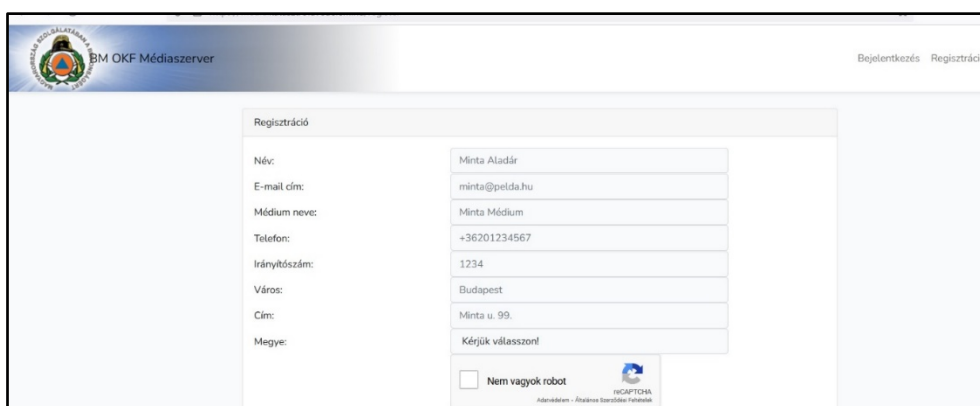
Ezt követően 2020 májusában csatlakozott a szervezet a Twitter-felhasználók köréhez, az első tartalmat pedig 5 hónappal később, 2020. október 23-án tette közzé.

Az azóta eltelt időszakban szinte napi rendszerességgel oszt meg információkat ezen a felületen. 2022 februárjáig 986 tweet látott napvilágot, azóta mintegy 600 követő figyel itt a szervezet híreit. A szervezet által alkalmazott online közösségimédia-eszközök között tehát a legfrissebb a Twitter-fiók.

Az oldalon maximalizált a szöveg hossza, amelyet közzéteszünk: legfeljebb 280 karakterben. A szövegeken túl fotók és videók is publikálhatók, s teszi is ezt a szervezet. A közösségi hálózat egy mikroblog-szolgáltatás. A Twitter a 15. helyen szerepel a legnépszerűbb közösségi-hálózatok listáján, amelyet a 4. számú ábrán ismeretek. A kétirányú kommunikáció ezen a felületen is adott hozzászóláslánc formájában. A reakciók alacsony száma alapján azonban megállapítható, hogy a fiók további hirdetése javasolt a BM OKF részére. A napjainkban kiélesedett orosz-ukrán válság ideje alatt is számos nemzetközi politikai szereplő teszi közzé híreit a Twitter felületén. Az oldalak tehát hivatalos és hiteles információforrásként szolgálnak. Mind a Twitter-, mind pedig a Facebook-oldalon és a honlapon is ingyenesen hirdethető lenne a műsor, amennyiben a BM OKF hivatalos podcast műsort indítana. Javasolom ennek az eddig még nem alkalmazott csatorna létrehozását, működtetését.

2.7. Médiaszerver

Utolsó pontban elemzem a katasztrófavédelem úgynevezett médiaszerverét, mivel a szervezet ezen online eszköze nem érhető el a nyilvánosság részére, kizárólag a sajtó munkatársai használhatják előzetes regisztrációt követően. A regisztrációkat a BM OKF Kommunikációs szolgálatának sajtóügyeletet ellátó munkatársai hagyják jóvá. Az indulást követően éveken keresztül én voltam ezért a felelős, illetve ellenőriztem folyamatosan a rendszer tartalmát.

22. számú kép: Képernyőfelvétel a BM OKF Médiaszerver regisztrációs felületéről. Forrás: BM OKF Médiaszerver. A képernyőfotót készítette: a szerző.

A médiaszerver tehát a lakosság részére nem, de a sajtó munkatársai számára elérhető – így összességében e felület is hozzájárul a lakosság tájékoztatásához.

A tartalmak, így fotók és videók rövid szöveges leírással a <https://media.katasztrofavedelem.hu/> linken keresztül érhetőek el, a belépést követően. „A szervezet többek között azzal a céllal indította el 2012-ben a médiaszerverét, hogy a sajtó képviselői és a katasztrófavédelemnél kommunikációs feladatokat ellátó kollégák munkáját is megkönnyítse, ezáltal biztosítsa a még hatékonyabb tájékoztatás lehetőségét.

A médiaszerver létrehozása óta a megyei szövívők az egy-egy beavatkozás vagy esemény során készített fotókat, videókat és hanganyagokat a médiaszerverre történő feltöltés után „egy kattintással” küldhetik el a sajtó számára. A felvételek így minden regisztrált részére elérhetővé válnak, a sajtó munkatársai gyorsabban érhetik el az aktuális és a korábbi tartalmakat is.” [39 pp. 142.]

A médiaszervert a területi szervek szövívői és a BM OKF Kommunikációs szolgálatának fotóriportere tölti meg képi, a katasztrófavédelem munkatársa által készített tartalommal. E folyamat során lehetőség van kulcsszavakat megadni, így könnyítve meg a felhasználók munkáját, amennyiben egy-egy témához keresnek vizuális tartalmat.

A felület használata ingyenes.

2.8. Kérdőív elemzése

Dolgozatom témájának középpontjában a lakosság biztonsága áll, így teljes mértékben szükségesnek tartottam a lakosság megkérdezését annak érdekében, hogy kutatásom teljes körű, hiteles legyen. A kérdőívet az értekezés 1. számú melléklete tartalmazza.

A „Felmérés a katasztrófavédelem lakossági tájékoztató és lakosságfelkészítő munkájával összefüggésben” című kérdőívet online felületen tettem korlátlanul nyilvánossá, vagyis bárki által elérhető volt. A kérdőívet 2021. március 18-ig mindösszesen 152 fő töltötte ki. A válaszadók számának tükrében céлом volt a kérdőíves kutatással megismerni az érintettek releváns ismereteit, reakcióit.

A 18 kérdésből álló felmérés, majd a válaszok alapján generált diagramok a Google releváns programjával készültek.

A kérdőívet jól strukturáltan állítottam össze, azt a kutatási témám ismertetésével kezdtem. A kérdések feltevése során céлом volt a pontos megfogalmazás, továbbá az, hogy azok világosak, átláthatók, félreérthetetlenek legyenek, és a mindennapi-hétköznapi tapasztalatok alapján bárki tudjon rá feleletet adni.

Az úgynevezett tölcserelvet alkalmaztam, így az egyszerűbb, könnyebben megválaszolható kérdésektől a több gondolkodást, kifejtést igénylők felé haladtam. Kötelezően megválaszolendő kérdés nem szerepelt az ívben. A kérdőívben több válaszadási lehetőség megteremtését alkalmaztam.

Ennek tükrében volt kérdés, ahol:

- kizárólag egy választ lehetett megadni,
- több válasz kiválasztása is lehetséges volt, illetve olyan, ahol
- nyitott válaszadás is opció volt, tehát a válaszadó a saját szavaival fejthette ki véleményét egy-egy kérdéskörrel kapcsolatban.

Elmondható, hogy a kérdőívvel céлом volt kutatni, hogy a megkérdezettek miként vélekednek a hivatásos katasztrófavédelemi szervezet lakossági tájékoztatásáról, a lakosság felkészítéséről. Kutattam a kérdőívben, hogy ismerik-e és használják-e a BM OKF hivatalos kommunikációs csatornáit. Ezzel összefüggésben érdekelt a válaszadók hírfogyasztási szokása is. Vizsgáltam, hogy

véleményük szerint szükség van-e változtatásokra a katasztrófavédelem nyilvánossági, lakossági tájékoztató, illetve lakosságfelkészítő tevékenysége kapcsán.

A kérdőíves felmérés anonim módon állt rendelkezésre, tehát a válaszadóktól kizárólag a kérdőívben megadott válaszok érkeztek be hozzám, semmilyen egyéb információ például névről, e-mail-címről, IP-címről vagy akár munkahelyről.

A kitöltő személyére vonatkozó két kérdés az alábbi volt:

1. Kérem, válassza ki, hogy mikor született!

1920-1939. között

1940-1959. között

1960-1983. között

1984-1994. között

1995-2009. között

2. Az Ön lakóhelye...

Főváros

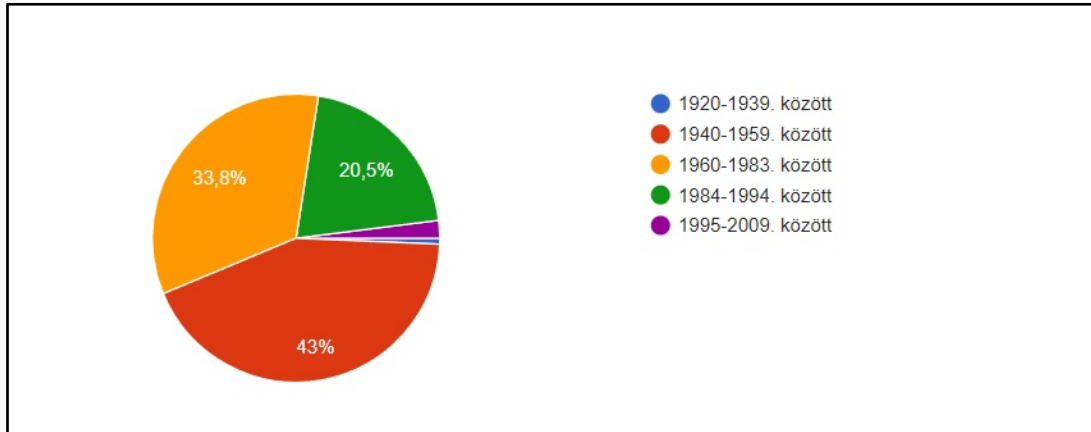
Város

Község, kisebb település

Az 1. kérdés feltevésével célom volt olyan összefüggéseket megismerni, amelyek szerint fennáll-e annak szükségessége, hogy a katasztrófavédelem információinak a lakossághoz való sikeres, hatékony eljuttatásának van-e generációnkénti ismertetőjegye. Számos meghatározás látott napvilágot a generációk csoportosítására, én ezek közül az. 1 kérdésben meghatározott időszakokat választottam. Az 1920. és 1939. között született generációba tartoznak az úgynevezett veteránok, a következő tizenkilenc évben születettek a baby boom-korszak gyermekei, míg az 1960. és 1983. közöttiek az X-generáció tagjai. Őket követik az Y és a Z-generáció szülöttei. A 2010. év után született alfa-generáció, vagyis a disszertáció megírásakor maximum 11 éves korosztály nem képezte a kérdőívem válaszadóinak körét.

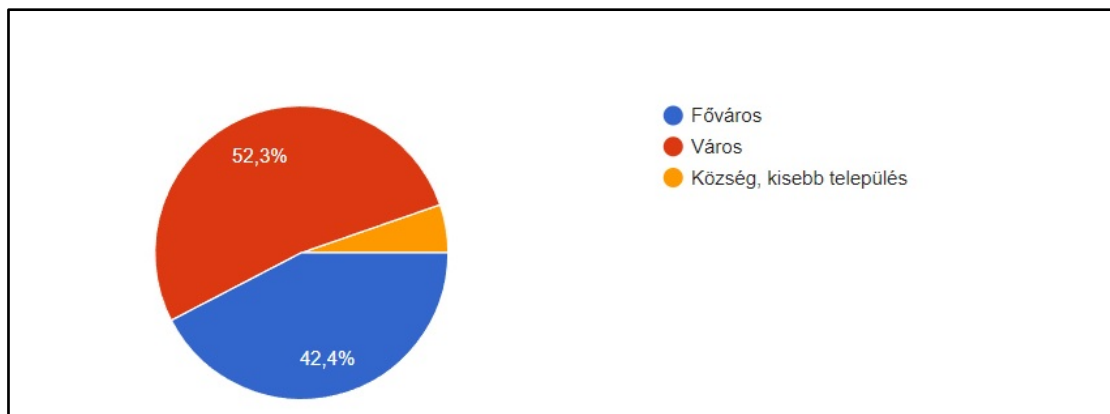
A korcsoportonkénti megfigyelés után a 2. kérdéssel célom a földrajzi különbségek számba vétele főváros, város és kisebb település, község szerinti különbségek figyelembevételével volt.

Az 1. kérdésre, vagyis amely a születési dátumra vonatkozott 151 válasz érkezett. A válaszadók jelentős többsége, 43%-a 1940. és 1950. között született, 33,8%-a 1960. és 1980. között, 20,5%-a 1984. és 1994. között, 2%-a 1995. és 2009. között, míg 0,7%-a 1920. és 1939. között látta meg a napvilágot.

1. számú diagram: A „Felmérés a katasztrófavédelem lakossági tájékoztató és lakosságfelkészítő munkájával összefüggésben” című kérdőív 1. kérdésére érkezett válaszokról.

A második kérdés a válaszadó lakóhelyére vonatkozik. A kérdésre adott válaszok alapján a 151 kitöltő 52,3%-a városban, 42,4%-a Budapesten, 5,3%-a pedig községben, kisebb településen él.

2. számú diagram: A „Felmérés a katasztrófavédelem lakossági tájékoztató és lakosságfelkészítő munkájával összefüggésben” című kérdőív 2. kérdésére érkezett válaszokról.

A kitöltő személyére vonatkozó első két kérdés után következtek a kutatásomra vonatkozó konkrét, „szakmai” kérdések.

A 3. kérdés az alábbi volt a kérdőívben:

3. Milyen gyakran olvas híreket, néz vagy hallgat híradásokat?

Naponta többször

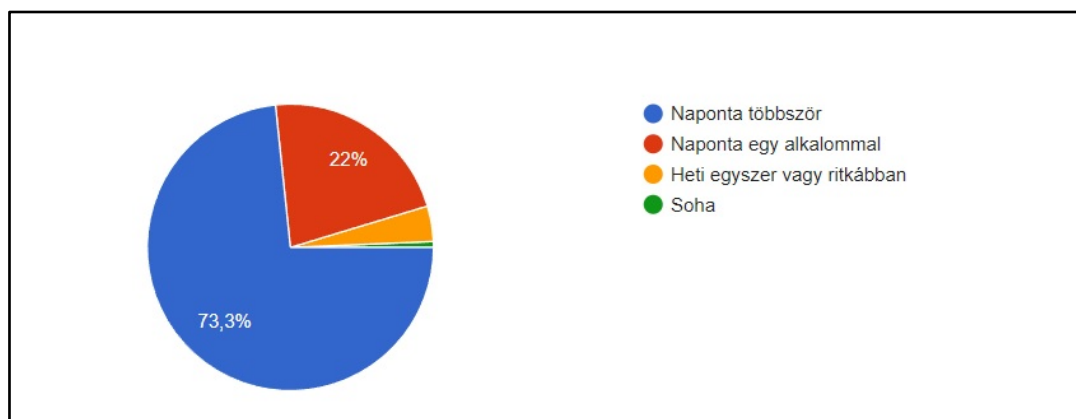
Naponta egy alkalommal

Heti egyszer vagy ritkábban

Soha

Kérdésemet alátámasztja, hogy a katasztrófavédelem lakossági tájékoztató, illetve lakosságfelkészítő üzenetei nagymértékben hírként, híradásokban jelennek meg a médiában.

A beérkezett 150 reakció alapján megállapítható, hogy a válaszadók 73,3%-a naponta többször, 22%-a naponta egy alkalommal, 4%-a heti egyszer vagy ennél is ritkábban, 0,7%-a pedig bevallása szerint soha nem olvas, néz vagy hallgat híreket.

3. számú diagram: A „Felmérés a katasztrófavédelem lakossági tájékoztató és lakosságfelkészítő munkájával összefüggésben” című kérdőív 3. kérdésére érkezett válaszokról.

A kérdőív 4. kérdésének megválaszolásánál több válasz bejelölésére is lehetőség nyílt:

4. Honnan értesül leggyakrabban a hírekről? Többet is jelölhet.

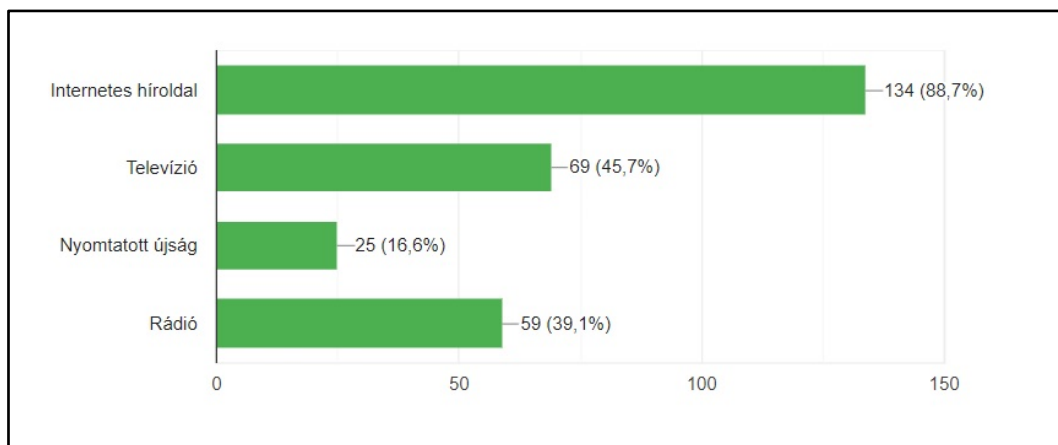
Internetes híroldal

Televízió

Nyomtatott újság

Rádió

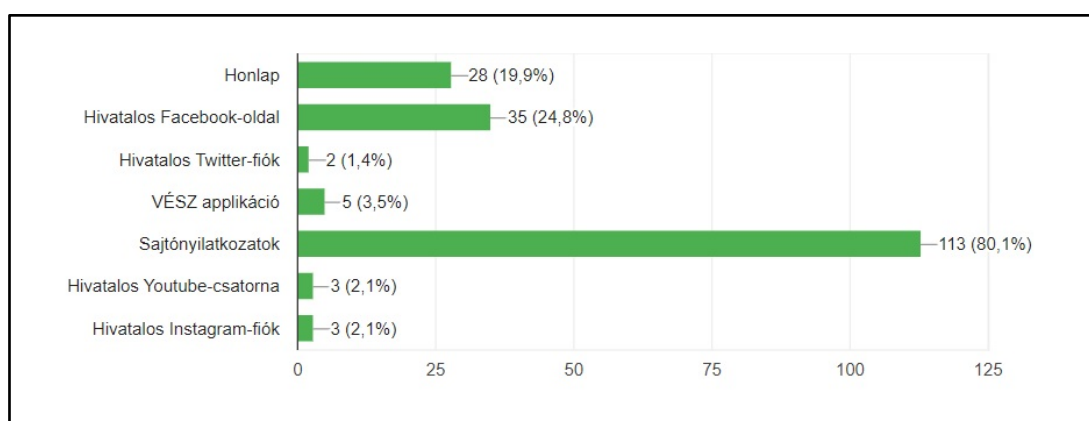
A 151 válaszadó az internetes híroldalra 134 (88,7%), a televízióra 69 (45,7%), a rádióra 59 (39,1%), a nyomtatott újságra pedig 25 (16,6%) szavazatot adott.

4. számú diagram: A „Felmérés a katasztrófavédelem lakossági tájékoztató és lakosságfelkészítő munkájával összefüggésben” című kérdőív 4. kérdésére érkezett válaszokról.

Az 5. kérdésnél, hasonlóan az azt megelőzőhöz, szintén lehetséges volt több választ is megjelölni. Ez esetben arra voltam kíváncsi, hogy a megkérdezettek mely csatornán keresztül értesülnek a leggyakrabban a katasztrófavédelem híreiről.

A 141 válasz alapján a sajtónyilatkozatok érnek el leginkább az emberekhez (113 jelölés, 80,1%), ezt követően a szervezet hivatalos Facebook-oldala a leghatékonyabb csatorna az információk eljuttatására (35 jelölés, 24,8%), a harmadik helyen pedig a honlap szerepel (28 jelölés, 19,9%). A VÉSZ-alkalmazásra 5 jelölés (3,5%), a hivatalos Youtube-csatornára és Instagram-fiókra 3-3 jelölés (2,1-2,1%) érkezett. A kérdőívben megadott válaszok alapján a legkevésbé effektív platform a szervezet számára a hivatalos Twitter-fiók, erre mindössze 2 fő szavazott (1,4%).

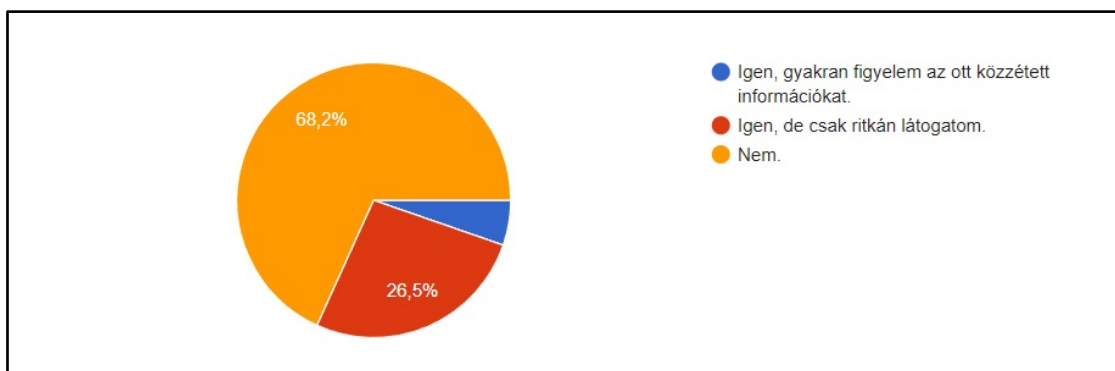

5. számú diagram: A „Felmérés a katasztrófavédelem lakossági tájékoztató és lakosságfelkészítő munkájával összefüggésben” című kérdőív 5. kérdésére érkezett válaszokról.

A 6-11. kérdésekben arra kérdeztem rá, hogy a kérdőívet kitöltők mennyire ismerik az 5. kérdésben megnevezett csatornákat, vagyis a katasztrófavédelem (a BM OKF, vagy a megyei igazgatóságok,

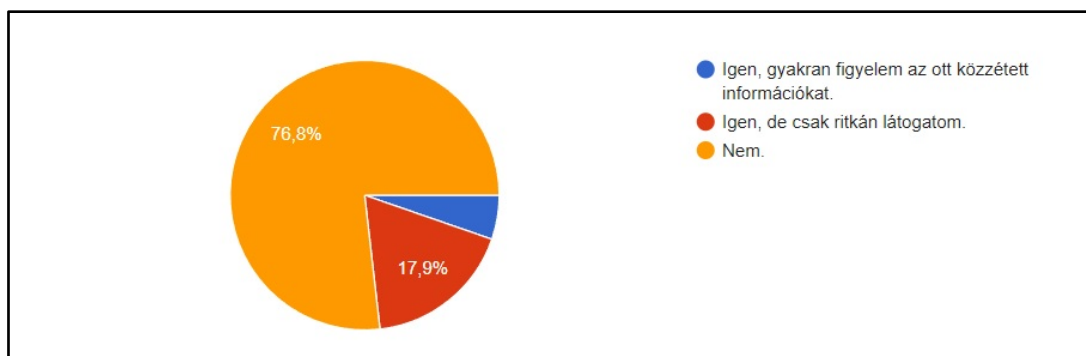
illetve szervezetek) honlapját, a hivatalos Facebook-oldalát, Twitter-fiókját, Youtube-csatornáját, Instagram-fiókját és a VÉSZ-applikációt.

A 6. kérdésben arra kérdeztem rá, hogy ismerik-e a hivatásos katasztrófavédelmi szervezet honlapjait. 151 fő válaszolt, 68,2%-uk, vagyis 103 fő nem ismeri a szervezet weboldalait. 26,5%, 40 fő ismeri, azonban csak ritkán látogatja azokat. 5,3%, a 151-ből 8 fő ismeri, és gyakran figyeli az ott közzétett információkat.

6. számú diagram: A „Felmérés a katasztrófavédelem lakossági tájékoztató és lakosságfelkészítő munkájával összefüggésben” című kérdőív 6. kérdésére érkezett válaszokról.

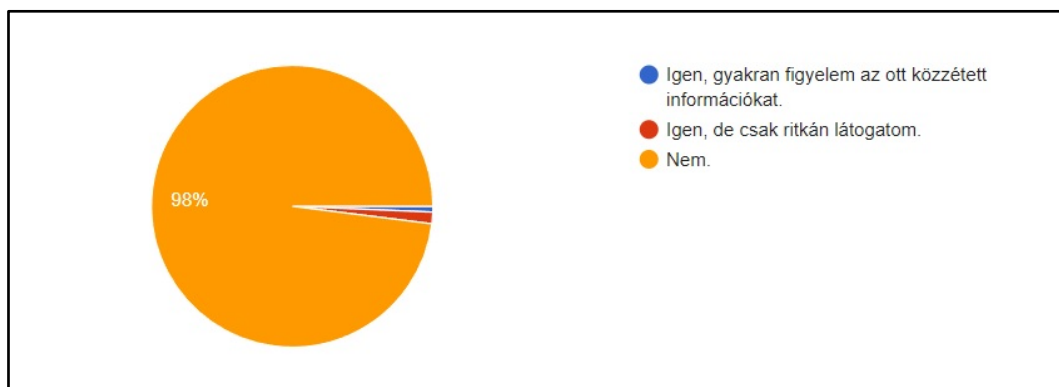
A 7. kérdés a szervezet 2013-ban létrehozott, hivatalos Facebook-oldalának ismertségét volt hivatott kutatni. 116 fő, a kitöltő 151 fő 76,8%-a nem ismeri. Huszonheten (17,9%) ismerik, ám csak ritkán látogatják a felületet, míg 8 fő (5,3%) gyakran figyeli.

7. számú diagram: A „Felmérés a katasztrófavédelem lakossági tájékoztató és lakosságfelkészítő munkájával összefüggésben” című kérdőív 7. kérdésére érkezett válaszokról.

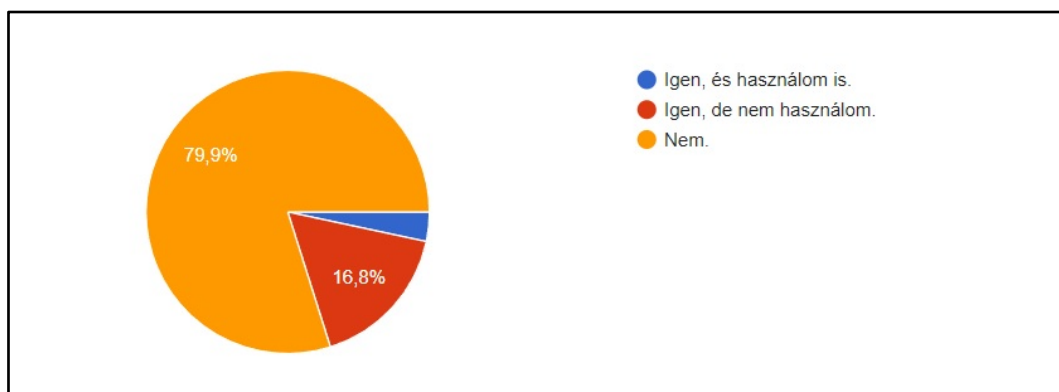
A következő, 8. kérdés a szervezet legújabb közösségimédia-profiljára, a 2020 óta létező Twitter-fiókjára kérdezett rá, vagyis, hogy ismerik-e azt a kérdőív kitöltői. A válaszok alapján az az eredmény

született, hogy a 151 fő jelentős többsége, 98%-a, vagyis 148 fő nem ismeri azt. 2 fő (1,3%) ismeri ugyan, viszont csupán néha látogatja, és 1 fő (0,7%) többször nézi is.

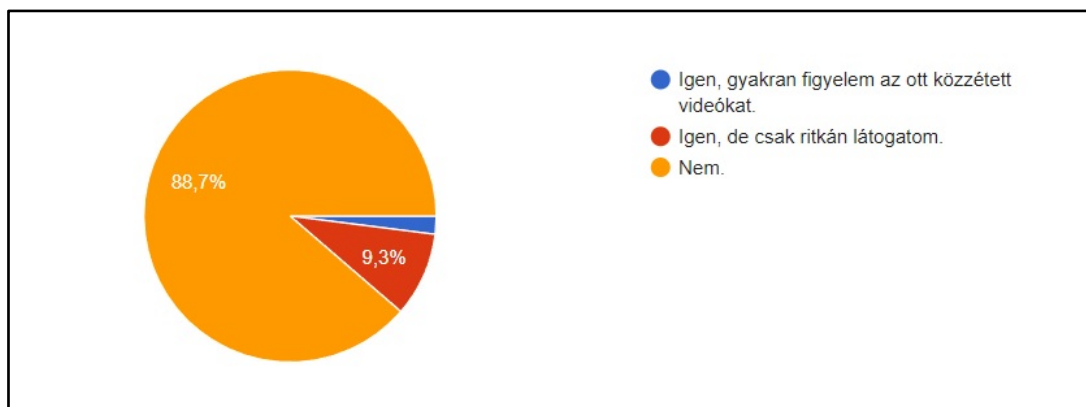
8. számú diagram: A „Felmérés a katasztrófavédelem lakossági tájékoztató és lakosságfelkészítő munkájával összefüggésben” című kérdőív 8. kérdésére érkezett válaszokról.

A 9. kérdés a 2013-ban útjára indított, majd 2020 márciusában megújult VÉSZ alkalmazással állt összefüggésben. 149 fő reagált a kérdőív azon kérdésére, hogy ismeri-e az applikációt. 119 válaszadó (79,9%) nem ismeri, 25 fő (16,8%) ismeri, de nem használja, és a válaszadók közül öten (3,4%) alkalmazzák is.

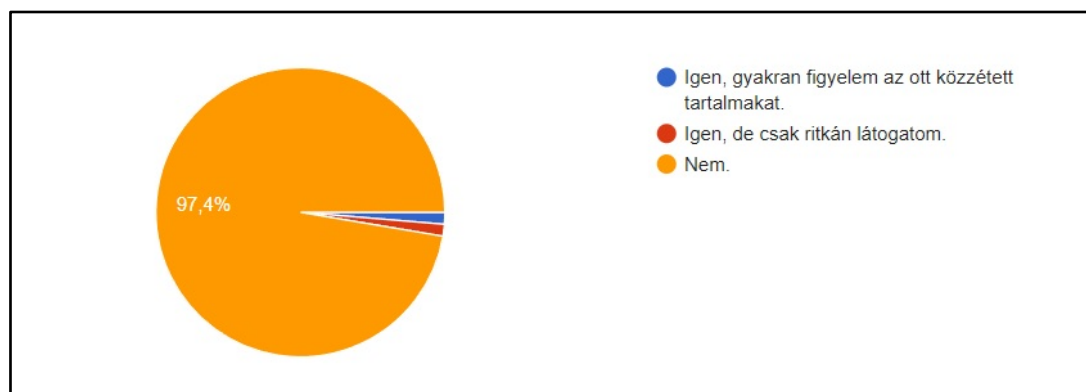
9. számú diagram: A „Felmérés a katasztrófavédelem lakossági tájékoztató és lakosságfelkészítő munkájával összefüggésben” című kérdőív 9. kérdésére érkezett válaszokról.

A felmérésem 10. kérdésének középpontjában az OKF Youtube-csatornája, annak ismertsége állt. A 150 válaszadó 88,7%-a, 133 fő nem ismerte a kitöltés időpontjában, 9,3%, vagyis 14 fő ismerte, de csak ritkán látogatta, míg 2%, azaz 3 fő gyakran figyeli az ott közzétett videókat.

10. számú diagram: A „Felmérés a katasztrófavédelem lakossági tájékoztató és lakosságfelkészítő munkájával összefüggésben” című kérdőív 10. kérdésére érkezett válaszokról.

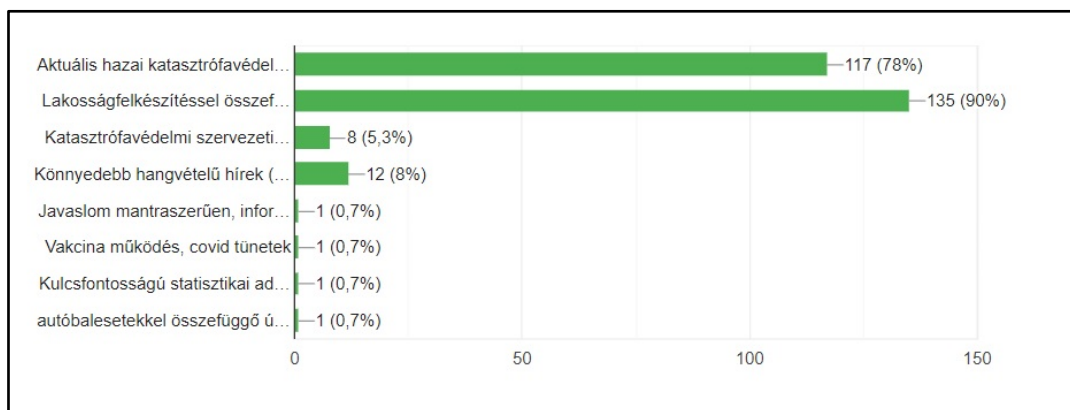
Az utolsó olyan kérdésben, amely a katasztrófavédelem valamely online kommunikációs csatornájának ismertségére vonatkozott, arra kerestem a választ, ismerik-e a megkérdezettek a szervezet hivatalos Instagram-fiókját. A 11. kérdésre 151 fő adott választ, a legtöbben, 147 fő (97,4%) nem ismeri ezt a fiókot, 2-2 fő pedig ismeri, de nem látogatja gyakran, illetve gyakran figyeli az ott közzétett tartalmakat.

11. számú diagram: A „Felmérés a katasztrófavédelem lakossági tájékoztató és lakosságfelkészítő munkájával összefüggésben” című kérdőív 11. kérdésére érkezett válaszokról.

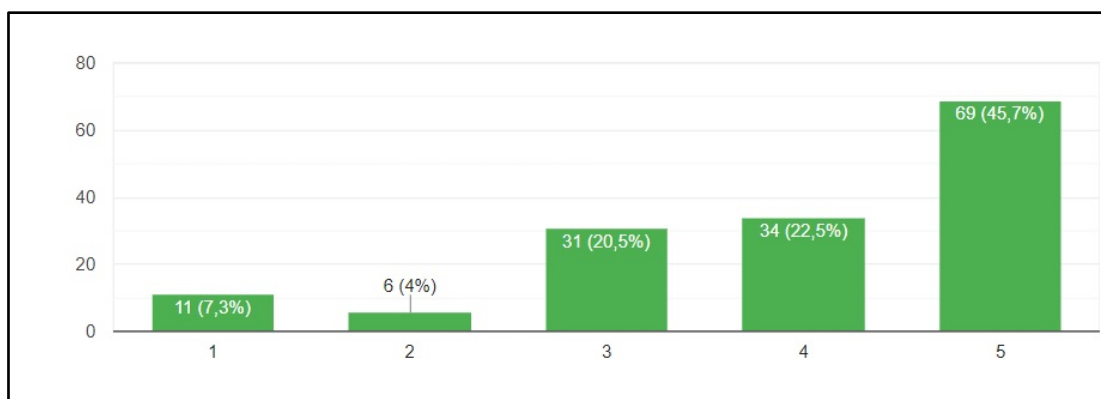
A 12. kérdésben arra kérdeztem rá, hogy a kitöltő véleménye szerint mely információk kommunikálása kiemelten fontos a lakosság tájékoztatása során. Megadtam konkrét válaszadási lehetőségeket, továbbá egy „egyéb” elnevezésű sorban lehetőség volt saját válasz megfogalmazására is, valamint több válasz megjelölése is választható volt. A kérdésre 150 fő adott választ. 135 fő (90%) megjelölte a lakosságfelkészítéssel összefüggő tartalmak fontosságát (például mi a teendő veszély idején, vagy hogy megelőzzük a bajt). 117-en (78%) az éppen aktuális magyarországi katasztrófavédelmi beavatkozást kiemelten fontosnak tartják. 12 fő (8%) könnyedebb hangvételű, például tűzoltóesküvőről szóló híreket is szívesen figyel. 8 fő (8,3%) véleménye szerint a katasztrófavédelmi szervezeti hírek (például elismerések vagy születésnap ajándéktárgyak átadása a

munkatársaknak) is jelentős kommunikációs téma. Az „egyéb” mezőbe érkeztek további, lakossági tájékoztatási témajavaslatok is: kulcsfontosságú statisztikai adatok, továbbá közlekedési balesetekkel kapcsolatos útinformációk közlése. Szintén katasztrófavédelmi lakossági tájékoztatási témaként említették a koronavírus-járvánnyal kapcsolatban vakcinainformációk és megfertőződési tünetek ismertetését, valamint azt, hogy informatív és mindenki számára érthető módon felhívni a lakosság figyelmét a prevenció fontosságára.

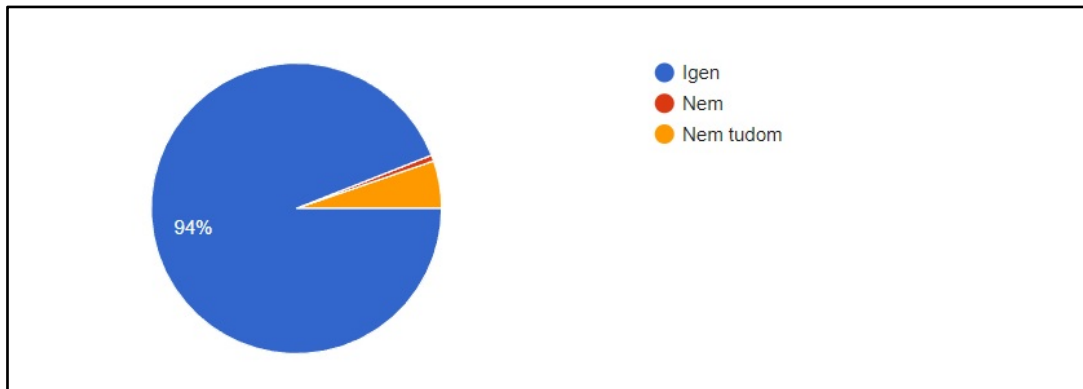
12. számú diagram: A „Felmérés a katasztrófavédelem lakossági tájékoztató és lakosságfelkészítő munkájával összefüggésben” című kérdőív 12. kérdésére érkezett válaszokról.

A 13. kérdésben arra voltam kíváncsi, hogy a megkérdezettek véleménye szerint mekkora szerepe van egy belföldről díjmentesen hívható telefonszám, úgynevezett zöldszám működésének a lakosság tájékoztatásában egy veszélyhelyzet során. A válaszadók egy 1-től 5-ig terjedő skálán jelölhették válaszukat, ahol az 1-es szám kis, az 5-ös pedig nagy jelentőséget mutat. A megkérdezettek közel fele, 45,7%-a, 69 fő gondolta úgy, hogy nagy, 7,3%-a, 11 fő pedig úgy, hogy kis jelentőséggel bír. A kettő közti választ 31 fő (20,5%) adta, a 4-est 34 fő (22,5%), a 2-est 6 fő (4%) jelölte.

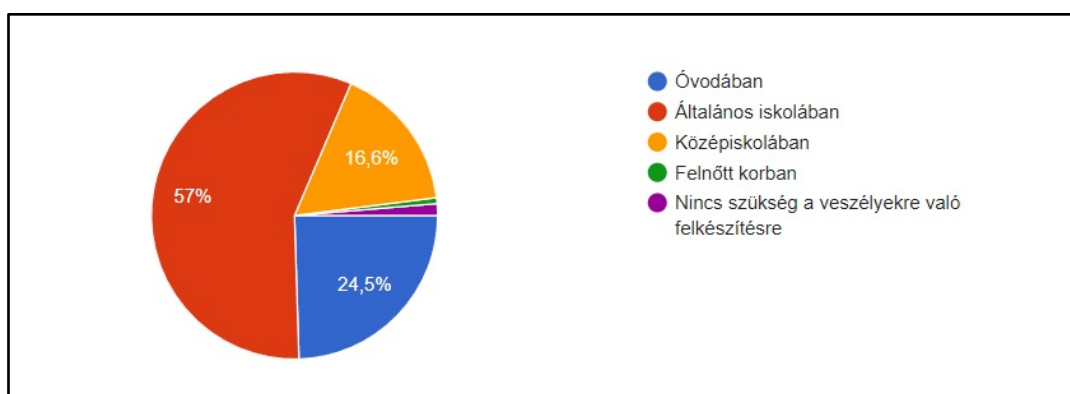
13. számú diagram: A „Felmérés a katasztrófavédelem lakossági tájékoztató és lakosságfelkészítő munkájával összefüggésben” című kérdőív 13. kérdésére érkezett válaszokról.

A legeggyöntetűbb válasz a 14. kérdés tekintetében született. Itt arra kérdeztem rá, hogy a kérdőívet kitöltő meglátása szerint a fotók, valamint videófelvevételek támogatják-e a lakosság hiteles információkkal való tájékoztatását. A válaszadók 94%-a, 142 fő véleménye szerint igen, támogatják. 8 fő (5,3%) nem tudja, egy személy (0,7%) pedig úgy gondolja, hogy a képi közlések nem járulnak hozzá a hiteles információkkal történő tájékoztatáshoz.

14. számú diagram: A „Felmérés a katasztrófavédelem lakossági tájékoztató és lakosságfelkészítő munkájával összefüggésben” című kérdőív 14. kérdésére érkezett válaszokról.

Ezt követően a 15. kérdés a lakosság katasztrófavédelmi felkészítésére vonatkozott. Érdekelt, hogy a megkérdezettek véleménye szerint mikortól célszerű megkezdeni ezt a folyamatot: a 151 válaszadó 57%-a, 86 fő úgy véli, általános iskolában, 24,5%-a, 37 fő szerint óvodában, 16,6%-a, 25 fő véleménye szerint középiskolában, 0,7%-a, vagyis 1 fő meglátása alapján pedig felnőtt korban. Ezen felül a megkérdezettek 1,3%-a, vagyis 2 fő úgy látja, hogy nincs szükség a veszélyekre való felkészítésre.

15. számú diagram: A „Felmérés a katasztrófavédelem lakossági tájékoztató és lakosságfelkészítő munkájával összefüggésben” című kérdőív 15. kérdésére érkezett válaszokról.

A 16. kérdésben szintén a felkészítést helyeztem a fókuszba. Arra kérdeztem rá, hogy a válaszadó részt vesz-e a kitöltés idején vagy korábban részt vett-e katasztrófavédelmi (polgári védelmi, tűzvédelmi) felkészítésben. Az alábbi 5 konkrét válaszlehetőséget adtam meg:

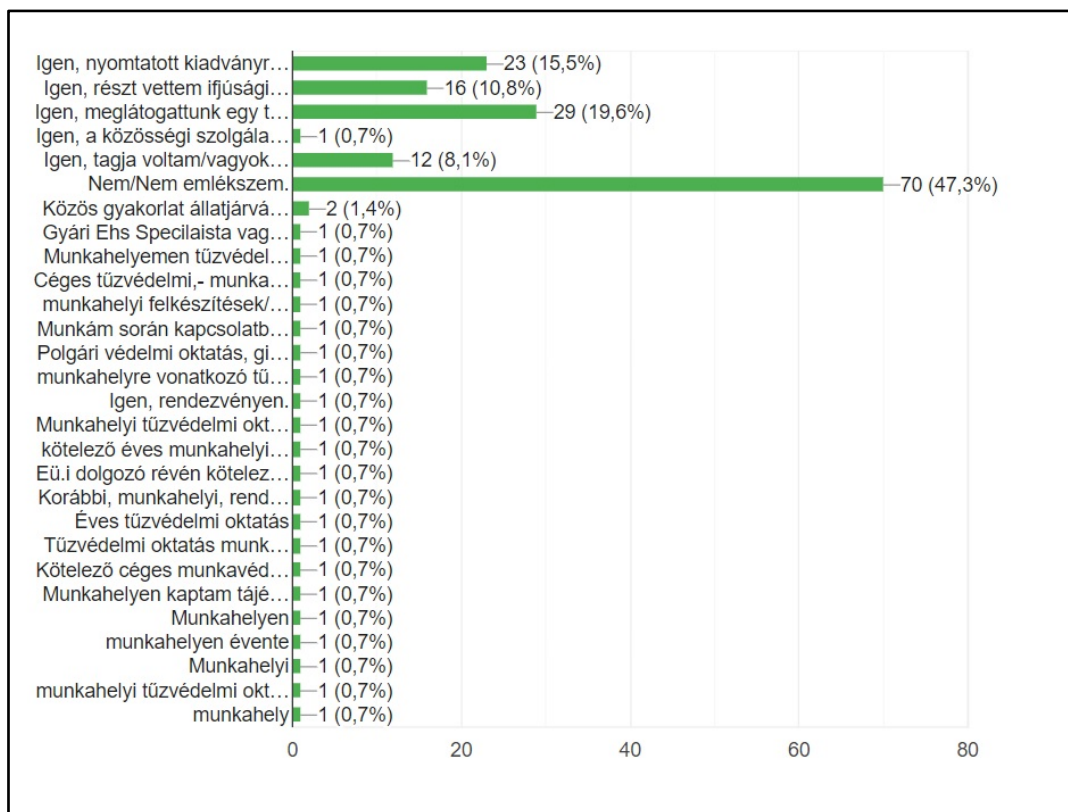
- Igen, nyomtatott kiadványra emlékszem (például tűzoltós kifestő füzet, munkafüzet).
- Igen, részt vettem ifjúsági versenyen.
- Igen, meglátogattunk egy tűzoltóságot/tűzoltók jöttek az óvodába, iskolába felkészítést tartani.
- Igen, a közösségi szolgálatomat a katasztrófavédelemnél töltöttem.
- Igen, tagja voltam/vagyok polgári védelmi szervezetnek, önkéntes mentőszervezetnek.

Továbbá lehetőség volt azt a választ is jelölni, ha valaki nem vett részt ilyen felkészítésen, illetve nem emlékszik rá, továbbá az „egyéb” mezőben saját válasz kitöltése is választható volt.

Több válasz is jelölhető volt. A kérdésre 148 fő adott választ, ebből a legtöbben, 70 fő (47,3%) nem vett részt felkészítésen vagy nem emlékszik rá. 29 fő (19,6%) meglátogatott egy tűzoltóságot, illetve tűzoltók általi felkészítésen vett részt óvodában, iskolában. 23 fő (15,5%) emlékszik nyomtatott kiadványra, 16 fő (10,8%) részt vett katasztrófavédelmi ifjúsági versenyen. 12 fő (8,1%) jelölte, hogy tagja volt polgári védelmi szervezetnek, önkéntes mentőszervezetnek, vagy a kérdőív kitöltésének pillanatában is az. A válaszadók 0,7%-a, 1 fő töltötte közösségi szolgálatát a szervezetnél. Az előre megadott válaszokon túl érkezett további 21 válasz. Ezekben a válaszadók az alábbiakat adták meg:

- részt vett közös gyakorlaton állati járvány leküzdésével összefüggésben,
- üzemi EHS-specialista, katasztrófavédelmi feladatok ellátása is a feladatai közé tartozik,
- háromnapos polgári védelmi oktatáson vett részt oktatási intézményben,
- rendezvényen vett részt felkészítésen.

A munkahelyi kötelező tűzvédelmi oktatást, felkészítést 17 fő említette.

16. számú diagram: A „Felmérés a katasztrófavédelem lakossági tájékoztató és lakosságfelkészítő munkájával összefüggésben” című kérdőív 16. kérdésére érkezett válaszokról.

A 17. kérdésben arra kérdeztem rá, hogy a kitöltő meglátása szerint szükség van-e változtatásokra, fejlesztésekre a katasztrófavédelem kommunikációs, lakossági tájékoztató tevékenysége kapcsán, míg az utolsó, 18. kérdés ugyanerre kérdezett rá a lakosságfelkészítő tevékenységgel összefüggésben. A válaszmező üresen hagyható volt, amennyiben a kitöltő úgy vélte, módosítások nem szükségesek.

A 17. kérdésre összesen 54 válasz érkezett, ebből 2 válasz arra vonatkozott, hogy nem szükséges változtatás, illetve, hogy már így is sokrétű a szervezet eme tevékenysége.

A változtatással kapcsolatban beérkezett javaslatok, válaszok a következőképpen csoportosíthatóak:

- a tájékoztatás módszereivel, eszközeivel, útvonalaival kapcsolatban elmondható, hogy:
 - a.) szélesebb körben elvárt a tájékoztatás, nem jutnak el az érintetthez a katasztrófavédelem információi, közelebb szükséges hozni a híreket az állampolgárokhoz,
 - b.) a fiatalabbakat aktívabban szükséges megcélozni az üzenetekkel az interneten,
 - c.) az idősebbeket a rádión keresztül érdemes elérni,
 - d.) aktívabb közösségimédia-használat lenne célszerű, hiszen napjainkban ez egy kiemelt platformja a lakosság tájékoztatásának,
 - e.) fontos a naprakészség biztosítása,
 - f.) gyakoribb megjelenés, tájékoztatás javasolt,
 - g.) láthatóbb tájékoztatás szükséges,
 - h.) televíziós reklámok, internetes bannerek, Youtube- és Facebook-hirdetések készítése ajánlott,
 - i.) közlekedési balesetekkel kapcsolatban naprakész applikáció létrehozása,

- j.) célszerű lenne a honlapot felhasználóbarátabbá tenni,
 - k.) több fotó és videó legyen elérhető.
- A szervezettel, mint tájékoztatást nyújtóval kapcsolatban:
 - a.) javasolt, hogy legyen egy „arca” a szervezetnek, példaként említették az Országos Mentőszolgálatot,
 - b.) a hitelesség szempontjából szükséges változtatás.
 - A témákkal, üzenetekkel kapcsolatban az alábbi javaslatok érkeztek:
 - a.) tűzgyújtási tilalom,
 - b.) lakástüzek megelőzése,
 - c.) veszélyes fák kivágása,
 - d.) kéményseprők szerepének tudatosítása,
 - e.) a szervezeten belül a tűzoltóság munkájának kiemelése,
 - f.) vállalatok és magánemberek részére is hatékonyabb, közérthetőbb kommunikáció hatósági ügyekkel kapcsolatban,
 - g.) kerti zöldhulladék-égetés,
 - h.) előzetes figyelemfelhívás (például árvíz, vihar kapcsán), prevenció, a megelőzés fontossága,
 - i.) frappánsabb, könnyedebb hangvételű felhívások, tájékoztatások is kapjanak szerepet,
 - j.) a katasztrófavédelmi zöldszám, a VÉSZ-applikáció, valamint a szervezet Facebook- és Instagram-profiljának aktívabb hirdetése szükséges,
 - k.) koronavírus-járvánnyal kapcsolatosan álhírekre reagálás, vakcinainformációk biztosítása,
 - l.) a katasztrófavédelem, mint szervezet, annak tevékenységének, feladatainak megismertetése a lakossággal,
 - m.) aktívabb tájékoztatás egy-egy veszélyhelyzet kezeléséről,
 - n.) a szervezet honlapjának szélesebb körű, aktívabb hirdetése,
 - o.) szirénákkal kapcsolatos tudnivalók,
 - p.) kapcsolódó jogszabályokban megfogalmazottak.

Az utolsó, 18. kérdésre, vagyis amelyben azt kérdeztem, hogy a válaszadó véleménye szerint szükség van-e változtatásokra, fejlesztésekre a katasztrófavédelem lakosságfelkészítő tevékenységével összefüggésben, 46 válasz érkezett. Ebből értékelhető 35 darab volt, miután kiszűrtem azokat a válaszokat, amelyek érdemben nem képviseltek hozzáadott értéket, hiszen volt válaszadó, aki csupán azt írta, hogy fontosnak tartja a lakosságfelkészítő tevékenységet, vagy azt, hogy nem tudja megítélni, vagy pusztán egy szóval azt, hogy „igen”. Továbbá egy válaszadó nyilatkozott úgy, hogy nincs szükség változtatásokra a katasztrófavédelem lakosságfelkészítő munkájának vonatkozásában.

E kérdésnél szintén érkezett válasz, amely a koronavírus-járvánnyal kapcsolatban hoz példát: „Igen [szükséges változtatás – a szerző], az aktuális járvány mutatja, mennyire tájékozatlanok vagyunk és fegyelmezetlenek.”

A válaszadók közül egy fő került a személyes érintettséget a témával kapcsolatban, mint írta, nem az egyén, hanem a szervezet feladata például a mentés egy adott veszélyhelyzet során, így az egyén felkészítése számára nem releváns, nem értelmezhető.

A változtatással kapcsolatban beérkezett javaslatok, válaszok a következőképpen csoportosíthatók:

- A felkészítő tevékenység célcsoportjával kapcsolatban érkeztek válaszok, amelyek szerint:
 - a.) már gyermekkorban, játékos formában kell elkezdni a felkészítést, a legfontosabb kapcsolódó tudnivalók átadását,
 - b.) a fiatalokra, az ifjúságra fokozottan kell fókuszálni,
 - c.) korosztályonként eltérően, diverzifikált felkészítés a javasolt.

- A korcsoportonként más-más lakosságfelkészítő témát és módszert, platformot megkülönböztető válaszok a felsoroltakra tértek ki:
 - a.) az iskolákban a gyermekeknek játékos gyakorlatokat lenne célszerű szervezni,
 - b.) az általános iskolás gyermekek ismereteit bővíteni lenne szükséges, hogy ne csak a tűzoltókat és az ő feladataikat ismerjék meg,
 - c.) az általános iskolai oktatási anyag részét képezhetné, ennek során effektívebb felkészítés lenne elérhető, javasolt az osztályfőnöki kötelező foglalkozások tematikájába felvenni a témát,
 - d.) a kötelező, iskolai foglalkozásokon túl, az általános iskolában olyan házi feladatok bevezetése, amelyeket a gyermekek a szülőkkel oldhatnak meg otthon, így együtt is megbeszélnék például a szellőztetés fontosságát a szénmonoxid-mérgezések megelőzése érdekében, a szirénajelzéseket,
 - e.) jelenleg évente egy tűzriadó-gyakorlatot tartanak az oktatási intézményekben, javasolt a felkészítésre ennél nagyobb hangsúlyt fektetni, amire felnőttkorban is emlékeznek majd a gyermekek,
 - f.) a felnőtt korosztálynak javasolt egy informatív és interaktív honlap létrehozása a katasztrófavédelmi lakosságfelkészítés céljaira,
 - g.) iskolai és munkahelyi környezetben is, tehát gyermekek és felnőttek részére is, önkéntes részvétel mellett, érdeklődést kiváltó program keretében, kampányjellegű felkészítések szervezése ajánlott,
 - h.) felnőttek részére a munkahelyeken a tűz-, baleset- és munkavédelmi képzések mellett katasztrófavédelmi felkészítés, oktatás is kapjon szerepet.

- További válaszok, amelyek a katasztrófavédelem lakosságfelkészítő tevékenységével kapcsolatos változtatásokra vonatkoznak a kérdőívben:
 - a.) gyakoribb és szélesebb körben kommunikált lakosságfelkészítő tevékenységre van szükség,
 - b.) több gyakorlati felkészítés indokolt,
 - c.) a felkészítések szervezése történhetne az önkormányzatokkal együttműködésben,
 - d.) igény mutatkozik hatékonyabb felkészültségre,
 - e.) kerülni kell az emberek megrémisztését, fontos az elérni kívánt célokkal ellentétes hatás kiváltásának kerülése,
 - f.) az alapvető tudnivalók rendszeres, ismételt ismertetése lenne szükséges,
 - g.) folyamatos felkészítés célszerű lenne, a témák bővítésével, illetve azok a korosztálynak megfelelő aktualizálásával, fejlesztésével,

- h.) javasolt a módszerek frissítése. Emlékezetesebbé, illetve látványosabbá kell tenni a tanultakat, így nő a megjegyezhetőség mértéke is,
- i.) a felkészítés térjen ki a szirénákkal kapcsolatos tudnivalókra is. Annak szövege nem jól érthető, így célszerű lenne megismerni ezt is,
- j.) a megelőzésen túl a veszélyhelyzetek kezelése is képezze a téma részét,
- k.) nem feltétlenül csak azt kell megtanítani az állampolgároknak, mi a teendő, ha megszólal a sziréna, hanem azt is, honnan, milyen honlapról tudja megszerezni az adott pillanatban a tudnivalókat,
- l.) javasolt egy felkészítő, tájékoztató füzet sorozat kiadása, tematikus számokkal (például mi a teendő lakástűz esetén),
- m.) célszerű lenne rövid, közérthető, az alapvető védelmi tevékenységeket bemutató kisfilmek, videók készítése,
- n.) ajánlott televíziós megjelenések szervezése katasztrófavédelmi oktatási percek műsorok, műsorrészletek keretén belül,
- o.) katasztrófavédelmi filmsorozatban érdekes történetekkel be lehetne mutatni egy veszélyhelyzet kezelését, fel lehetne hívni a figyelmet a prevencióra,
- p.) célszerű lenne napjaink új kihívásaira is felkészíteni a lakosságot, így például a kibereemények megelőzése, teendők a bekövetkezés után,
- q.) javasolt katasztrófavédelmi lakosságfelkészítő kvízzjátékok széles körben történő hirdetése, publikálása.

Kijelenthető, hogy a megkérdezettek nyitottak több katasztrófavédelmi tájékoztatásra, felkészítésre, összességében több tudásra a témával összefüggésben. Célszerű aktívabb és hatékonyabb felkészítést végezni, hiszen sokan nem ismerik a szirénajeleket, nem tudják, mi a teendő baj esetén.

Összességében megállapítottam a kérdőívre érkezett válaszok vizsgálata alapján, hogy a hivatásos katasztrófavédelmi szervezet lakossági tájékoztatási munkájával széles körben éri el a célcsoportot, ám számos további fejlesztés is időszerű. A válaszok azt is mutatják, hogy sem a szervezet tevékenységi köre nem ismert teljesen, sem pedig az alkalmazott kommunikációs eszközök. A válaszadók rávilágítottak arra is, hogy szívesen szereznének több felkészítési információról tudomást, azonban a megrémisztést nem óhajtják. Megállapítom, hogy a szervezetnek meg kell találnia a tájékoztatás és a felkészítés során az arany középutat.

Ezáltal cél, hogy a lakosság biztonságtudatának, a felkészültségük szintje emelkedjen. Kerülendő a nem megfelelő minőségű és mennyiségű tájékoztatás és felkészítés, hiszen a megrémisztéssel éppen a tervezett cél ellenkezője érhető el.

Előzetesen nem várt eredmény volt a katasztrófavédelem tevékenységi körébe sorolt koronavírus-járvánnyal kapcsolatos tájékoztatás, a válaszadók által vélt katasztrófavédelmi feladatok megnevezése, valamint az a javaslat, amely alapvetően egy olyan applikáció létrehozását szorgalmazza, mint a már létező VÉSZ.

Pozitívan értékelem, hogy a megkérdezettek nyitottak voltak a kérdőív témájára, érdeklődtek a katasztrófavédelmi lakossági tájékoztatással és felkészítéssel összefüggő kérdésekre, a leíró válaszok során megmutatkozott, hogy konkrét fejlesztési javaslatok is vannak.

2.9. Részkövetkeztetések

A magyarországi hivatásos katasztrófavédelmi szervezet lakossági tájékoztató tevékenységének vizsgálata során megállapítottam, hogy a szervezet a hagyományosnak tekinthető eszközökön túl, az online kommunikációs felületek egyre szélesebb skáláját is alkalmazza. Disszertációmban ezekkel kapcsolatban azonban további konkrét fejlesztési lehetőségeket fogalmazok meg, fejtek ki a lakosság minél hatékonyabb, szakszerűbb tájékoztatása érdekében.

A lakosság veszélyhelyzeti felkészítésével, tájékoztatásával kapcsolatban javaslatként fogalmaztam meg, hogy az aktív, illetve passzív lakossági tájékoztatási tevékenységük apropóján született idegen nyelvű kiadványokat mind a BM OKF, mind pedig a területi szervek is jelenítsék meg honlapjaikon.

További részkövetkeztetésként fogalmazom meg, hogy az angol nyelv egyre szélesebb térhódítása következtében szükséges a katasztrófavédelmi szervezetnek angol nyelven is kommunikálnia a közvéleménnyel. Ezt szükségessé teszi továbbá az is, hogy a mindenkor Magyarország területén tartózkodó külföldiekkel jelenleg nem kommunikál a szervezet nyilvánosan. Szemléltető példaként említhető, hogy amennyiben egy hazánk területén tartózkodó turista meghall egy MoLaRi-rendszerpróbát, jelenleg nem ér el erről szervezeti, hivatalos információt angol nyelven az interneten.

A honlapokon történő lakossági tájékoztatással kapcsolatban javaslatként fogalmazom meg – a vonatkozó jogi előírások idézésével – az akadálymentesítés szükségességét.

Szintén a honlapokkal kapcsolatban tettem arra javaslatot, hogy a szervezet valamennyi hivatalos online közösségimédia-oldalát tüntesse fel, inkluzíve tehát a Twitter-fiókot és a YouTube-csatornát, továbbá fejlessze, terjessze ki a keresőfunkciót a honlap teljes tartalmára, és aktualizálja a lakosság számára kiemelten fontos információkat tartalmazó Katasztrófatípusok menüpontot – különös tekintettel a helyes magatartási szabályok megismertetésére.

A VÉSZ tekintetében megállapítottam, hogy a szervezet kommunikációjának szintjét emelné, amennyiben az applikáció letöltésére szolgáló felületen érkezett véleményekre reagálna. Az alkalmazás tartalmával kapcsolatban kutatásaim során arra jutottam, hogy az applikáció annak fejlesztésével hatékonyan hozzájárulna a lakosság felkészítéséhez, így a katasztrófák elleni védekezéséhez, szolgálva a biztonságot. Megfogalmaztam továbbá, hogy célszerű fejlesztés lenne, amennyiben a VÉSZ bővülne egy újabb ponttal, amelyben az adott veszély esetén követendő magatartási szabályokat mutatja be az alkalmazás.

A kétirányú kommunikáció erősítését szolgálná, amennyiben a szervezet a Facebook-oldalán gyakrabban, illetve bizonyos esetekben gyorsabban adna választ, reagálna a hivatalos Facebook-oldalán nyilvános kommentben érkezett kérdésekre, reakciót igénylő hozzászólásokra.

A mozgóképes tartalmak vizsgálata során arra a megállapításra jutottam, hogy azok akadálymentes verziójának megalkotása, közlése jelenleg messze nem minden esetben valósul meg. Ezen a fejlesztési lehetőségen túl javasoltam továbbá, hogy célszerű nagyobb számban olyan videókat publikálni, amelyek a lakosságfelkészítést is szolgálják, támogatják.

Az utóbbi idők tendenciája azt mutatja, hogy nagyobb hangsúly került a képi tartalmakra a szövegek kárára. Annak érdekében, hogy a szervezet aktívabban éljen a vizuális tartalmak nyújtotta

lehetőségekkel, ezáltal szélesebb réteghez jussanak el információi, azonban a tartalom, az üzenet se sérüljön, javaslom hivatalos infógrafikák készítését.

Részkövetkeztetésként megállapítom továbbá, hogy a hivatásos katasztrófavédelmi szervezet a kommunikációs tevékenysége során túlnyomó részben a szervezet tevékenységét mutatja be, azonban a lakosság felkészítésével kapcsolatban kevesebb információt biztosít.

Megállapítottam, hogy a katasztrófavédelem online kommunikációs eszközei közül kizárólag az Instagram-oldalán jelennek meg nemzetközi vonatkozások, csekély számban. A szervezet nemzetközi kapcsolatainak erősítésére is javaslom alkalmazni az online kommunikációs eszközöket.

A kérdőív elemzése rámutat arra, hogy a katasztrófavédelem lakossági tájékoztatási munkája ismert, azonban rejt magában további fejlesztési lehetőségeket. A számok tükrében elmondható, hogy a szervezet tevékenységi, feladatellátási köre nem ismert teljeskörűen.

Erre rámutatnak azok a válaszok, amelyek a koronavírus-járvánnyal kapcsolatban igényelnek aktív kommunikációt a katasztrófavédelemtől. A kérdőív elemzése alapján kijelenthető továbbá, hogy a szervezet által alkalmazott online médiaeszközök ismertsége sem teljes, hiszen volt olyan válaszadó, aki javasolta egy olyan applikáció létrehozását, ahol a közlekedési balesetekkel kapcsolatban talál tájékoztatást. A móddal kapcsolatban több válaszadó is említést tett arra vonatkozóan, hogy nem kívánatos, ha a szervezet a lakosság tájékoztatása során megrémiszi az embereket, az viszont kívánatos, hogy több felkészítési információról szerezzenek tudomást.

Mint még a katasztrófavédelem által nem alkalmazott tájékoztatási lehetőség, javaslom továbbá katasztrófavédelmi podcast indítását, amely csatorna rendszeres időközönként sugározna szakemberekkel folytatott beszélgetéseket a veszélyhelyzetek megelőzése témakörében. Az új platform lehetőséget adna arra, hogy szélesebb körben váljon ismertté a szervezet, s annak tevékenységi köre, továbbá növelje a szervezet reputációját.

3. FEJEZET A KATASZTRÓFAVÉDELMI LAKOSSÁGI TÁJÉKOZTATÁS PSZICHOLÓGIAI ASPEKTUSAI

3.1. Katasztrófapszichológia, veszélyhelyzeti magatartások

Miként a katasztrófavédelem területe felosztható megelőzés-védekezés-helyreállítás, újjáépítés időszakára, úgy e területen is megfigyelhető a hármas tagolás hatás-következmény-poszttrauma időszakokra.

„A hatás időszakában az emberek 10-25 százaléka megőrzi higgadságát, tudatosságát, 50-75 százaléka zavarodott lesz, figyelme beszűkül, automatikusan cselekszik, 10-15 százaléka cselekedetei irracionálisak: járkálnak, üvöltenek, sírnak, vagy teljesen ledermednek, esetleg pánikrohamok jelentkeznek. A következmény periódusában a pszichikus funkciók rendeződése figyelhető meg még azoknál is, akiknél később kóros reakciók rögzülnek. A post-trauma periódusában már a psziché teljes reintegrációja vagy a kóros állapotok egyértelmű manifesztációja (érvényesülése) figyelhető meg. Ezen kóros állapotokat a pszichiátria két részre osztja: a viszonylag hamar gyógyuló kóros állapotok (hisztéria, disszociatív zavarok) valamint a tartós pszichopatológiai folyamatok (depresszió, szorongások, pszichózisok, valamint a stresszbetegségek).” [50 pp. 45-46.] Ezen megváltozott viselkedésekre, állapotokra különös tekintettel kell lenni a kommunikációnk során is, legyen szó a katasztrófák elleni védekezés rendszerének bármely fázisáról.

2. számú táblázat: Az egyén veszélyhelyzeti reakciói. A táblázatot készítette: a szerző.

Forrás: [12]

Fiziológiai	Kognitív	Érzelmi	Viselkedési
feszültség	döntési nehézségek	gyász	inaktivitás
riadt készség	zavarodottság	bűntudat, önhibáztatás	szélsőséges emocionális megnyilvánulások
verejtékezés	dezorientáltság	levertség	agresszió
levegő után kapkodás	összpontosítási zavarok	düh, harag	túl sok vagy túl kevés beszéd
gyomorpanaszok	memória zavarok	zaklatottság	hiperaktivitás
kimerültség		félelem	
távolba révedő tekintet		tehetetlenségérzet	

Az egyén veszélyhelyzetben mutatott magatartása, adott reakciója négyes bontásban nevezhető meg. [12] A válaszok lehetnek ez alapján fiziológiai, kognitív, érzelmi és viselkedési, ezt részletezi az értekezés 2. számú táblázata.

A limbikus rendszer agyunk azon területe, amely az emocionális viselkedéssel is összefügg. Az amygdala a viselkedés, magatartás szabályozásában jelentős funkciókat lát el. Több mint egy évtizede, korábbi tudományos kutatásaim során ismertem meg azt a tényt, miszerint azon emberek, akiknél sérült az agy ezen területe, nem csupán nem éreznek félelmet, ám még azt sem ismerik fel, ha valakinek félelem ül ki az arcára. A pánikzavar szorongásos zavar, amelynek során „*a fiziológiai tünetek a vegetatív idegrendszer szimpatikus ágának túlsúlyából adódnak (...), éppen olyan szubjektív érzést eredményezve, mint amikor valaki rettenetesen fél. (...) A pánikszerű tünetek megnyilvánulási formája kultúrához kötött. A latin-amerikai kultúrában, különösen a Karib-szigeteken ismert az a változata, amely ataque de nervios néven okoz hirtelen, mindent elsőprő szorongásokat. (...) Az 1985-ös Puerto Ricó-i árvíz után az áldozatok 16 százaléka számolt be ilyen jellegű „idegrohamokról”.* [51, pp. 567-568.]

23. számú kép: Szemléltető kép az amygdala elhelyezkedéséről, méretéről az agyban. Forrás: [52]

A félelem a szótári megfogalmazása szerint „*valamely közelgő veszély okozta szorongó érzés*” [53 pp. 821], míg a pánik „*tömeges, fejvesztett rémület, ill. ennek következtében keletkezett zavaros helyzet, kavarodás. (...) Vkiiben hirtelen támadó rémület.*” [54 pp. 246]

A pánik lehet tömeges, illetve egyéni érzés is. Mind a félelem, mind a pánik az agyunkból ered tehát.

Zellei Gábor a katasztrófapszichológia vizsgálata során részletesen elemezte a félelmet és a pánikot, továbbá mélyrehatóan külön-külön a gyermekek és az idősek viselkedését is baj esetén. [55] A szerző szintén kutatta a tájékoztatás szerepét a katasztrófapszichológia vonatkozásában. Mint írja, „*mind a nagy katasztrófáknál, mind háborús helyzetben a vezetők, parancsnokok a megelőző tájékoztatás kiemelt fontosságát hangsúlyozzák, ha a lélektani hatások kerülnek szóba. Az 1970 -es*

tiszai árvíznél a mentést irányító megyei polgári védelmi parancsnok szerint a pánik elkerülésében, a szervezett kitelepítésben igen nagy szerepe volt annak a ténynek, hogy a megyei polgári védelem mindig is a legfontosabb kérdésként kezelte a lakosok tudati felkészítését, a védelmi kérdésekhez való pozitív hozzáállás, attitűd kialakítását. Az árvíz előtt két évvel, 1968 -ban “Ki tud többet a polgári védelemről?” címmel vetélkedőt szerveztek, melyre 3000 (!) fő jelentkezett.” [55, pp. 68.]

Kovács Gábor a katasztrófák pszichiátriai vonatkozásait vizsgálta. [56] Lelkünk működésére két fő tényező van hatással, ezek az agy állapota és a külső ingerek. Az agy állapotában a genetika is szerepet játszik. Szervezetünket különböző hatások érik, ezeket hívjuk stresszoroknak. Ezek a hatások fiziológiai, vagyis élettani és pszichés, vagyis lelki folyamatokat idéznek elő, ezt nevezzük stressznek. A stressz tehát önmagában nem feltétlenül káros, ártó. A minden napi élet stresszhelyzetei eltérnek a veszélyhelyzetek, katasztrófák stresszeitől. Megkülönböztethetünk akut és krónikus stresszorokat, az akut pedig tovább bontható szokványos és traumás stresszorra. [56] Akut, szokványos kategóriába sorolható a hétköznapi hatás, például amikor vágyunk egy előléptetésre, azonban az nem történik meg, traumás pedig akkor jöhet létre, amikor például súlyos sérüléssel járó eset történik, az egyénből pedig szorongást, félelmet vált ki – például földrengés idején. Krónikus stresszorról akkor beszélünk, amikor olyan események ismétlődnek vagy követik egymást, amelyek külön-külön is lelki labilitást generálhatnak – például árvíz idején vagy ha egyszerre több katasztrófa történik. Dominóhatás következtében is megjelenhet. Ezek a különböző stresszorok eltérő stresszt is eredményeznek.

A katasztrófaelhárítási ciklus mintájára vizsgálhatók a pszichológiai aspektusok is a katasztrófa előtti, közbeni és utáni időszakokra bontva.

A katasztrófák érkezését, azok lefolyását nem minden esetben lehet prognosztizálni. „Az adott ország, régió geográfiai adottságai, ipari-gazdasági termelőstruktúrájának ismerete alapján a természeti és humán katasztrófák bekövetkezésének valószínűsége megbecsülhető, azaz az ott lakók felkészíthetők.

A felkészítés célja a racionális magatartás kiépítése szükséghelyzetben, a váratlanságból adódó és potenciálisan bekövetkező pszichés folyamatok intenzitásának csökkentése, a várható veszteségekre való felkészítéssel azok emocionális hatásainak gyengítése, azaz összességében a megküzdés elősegítése.” [56 pp. 271-272] Annak ellenére tehát, hogy nem minden veszélyt lehet előre jelezni, megjósolni, a felkészítésnek jelentős szerepe van pszichológiai vonatkozásban is. Ha az ember fél, nem tud racionálisan viselkedni, helyes döntéseket hozni. A tájékoztatásnak és a felkészítésnek célja kell, hogy legyen az emberek érzéseit is támogatni annak érdekében, hogy minél kevésbé érezzenek pánikot, félelmet, illetve valós veszély esetén kisebb valószínűséggel veszítsék el racionális gondolkodásukat.

24. számú kép: MoLaRi-szirána. Ennek a szirénának a közelében több általános iskola is található. A fotót készítette: a szerző.

Kiválóan szemlélteti ezt az értekezés bevezetésében megnevezett, a valós életből vett példa. Ha a gyermeket felkészítik a 24. számú képen is szemléltetett MoLaRi-szirána által keletkezett hanghatásra, és tudja, hogy az aznap csak próba lesz, akkor nem félt volna.

3.2. A beállítódás vizsgálata

Valamennyi ember rendelkezik attitűdökkel, beállítódásokkal. A félelem is értelmezhető attitűdként.

„A beállítódás funkciói négyes tagolásban vizsgálhatók, ezek a következők: a társadalmi környezethez való alkalmazkodás, a pszichológiai önvédelem, az érték kifejezés és a tudásfunkció. Az első funkció vizsgálata szoros kapcsolatban áll a csoportok elemzésével. A bekerülés egy csoportba, illetve a benne való maradás a csoport vezető attitűdjeinek osztását sejteti, az onnan történő kikerülés pedig ezen attitűdök tagadását. Daniel Katz amerikai pszichológus úgy tartotta, hogy a rendszeres pozitív megerősítés pozitív attitűdök, a rendszeres negatív megerősítések pedig negatív attitűdök forrása. A második funkció, vagyis az úgynevezett pszichológiai önvédelem egyrészt azt takarja, mikor az egyén azt látja, amit látni szeretne, nem pedig azt, ami valójában van. Másrészt pedig azt jellemzi, mikor az egyén a neki nemtetsző információkról nem vesz tudomást mások elítélése, illetve dicsőítése által. Az attitűd harmadik funkciója, vagyis az érték kifejezés arra utal, hogy az egyén a beállítódásai révén jelenik meg a társas létben. Az utolsó, vagyis a tudásfunkció annyit tesz, mikor az

egyén a beállítódása tudatában határozott véleményt képes alkotni – akár abban az esetben is, mikor nem rendelkezik az adott témában megfelelően megalapozott tudással.” [57 pp. 147.] Felmerül a kérdés, hogy a lakosság tájékoztatása útján befolyásolható, megváltoztatható-e az egyének, illetve összességében a társadalom beállítódása a biztonság növelése érdekében.

A társadalom és az egyén közti reláció vizsgálata során megállapítható az attitűdök szerepének fontossága. Azok megismerése magával vonzza az emberekhez való igazodást is. [13] Kutatásom témájához illeszkedve következésképpen a szervezetnek tisztában kell lenni az egyének, még inkább az általuk alkotott csoport(ok) beállítódásával, attitűdjével, s aszerint kommunikálni, másik oldalról vizsgálva pedig a kommunikáció által alakítható (ha esetleg csak minimálisan is) a beállítódás, attitűd. Fontos azonban megjegyezni, hogy a manipuláció veszélyes, a megtévesztés kerülendő, a beállítódásra való hatásnak nemes célt kell szolgálnia, a biztonság megteremtését, s fenntartását – az emberi élet- és vagyonbiztonság érdekében kell, hogy álljon. Csepeli György a következőket fogalmazza meg ezen gondolatmenethez kapcsolódóan:

„Az effajta bírálatokkal szemben azonban fel kell vetni, hogy az attitűdök megismerését mellőző, az emberek igényeit, szükségleteit, vágyait központilag „megtervező”, valójában a társadalmi valóságtól elszakadt, normatív és bürokratikus gyakorlat kártevősei sokszorosán felülműlják az attitűdkutatás eredményeire épülő esetleges manipulációs tendenciák veszélyeit.” [13, pp 227.]

A kártékony manipuláció tehát kerülendő, a biztonság fokozásához a hitelesség és a bizalom a kulcsfontosságú. Ha megtévesztünk valakit, tulajdonképpen visszaélünk a bizalmával. A manipuláció vizsgálata mélyebben nem képezi jelenlegi kutatásom területét. A hitelesség és a bizalom témakörét értekezésem 3.3. fejezetében vizsgálom.

3.2.1. A média hatása a beállítódásokra

Napjainkra természetessé vált a média jelenléte az egyén mindennapjaiban. A média szó a latin *medius* kifejezésből származik, jelentése szerint középen lévő, középső. Tehát tőle mindkét irányba helyezkedik el valami. A média alatt ma alapvetően a tömegtájékoztatási eszközöket értjük, mind az elektronikus, mind pedig a nyomtatott verziókat. Ide soroljuk tehát a televíziót, a rádiót és az újságot is. Ezek csatornák, közvetítő felületek az üzenet feladója és a fogadója, az adó és a vevő között.

Az utóbbi évek, évtizedek során az egyik fő tartalommegosztóvá vált az internet. Világszerte egyre többen rendelkeznek minimum egy okos készülékkel, amelyen a világháló nyújtotta lehetőségek még szélesebbre nyitották a rálátást az egész világra, szinte határtalanul. Az internetet számos módon alkalmazzuk: egyebek mellett ezen keresztül kommunikálunk a családdal, a barátainkkal, itt intézzük a hivatalos ügyeket, vagy éppen vásárolunk. Ha hírekre vagyunk kíváncsiak, akkor már nem kell megvárni az esti filmvetítést a moziban, hanem akár egyetlen gombnyomásra elérhetjük a hazai és nemzetközi aktuális híreket, a világ történéseit.

Az internet világában megváltoztak a hírfogyasztási szokások is. A hírérték alapelvei szerint fontos szerep jut

- a közelségnek, például földrajzi vagy érzelmi értelemben,
- az aktualitásnak,

- az érintett szereplők ismertségének, továbbá
- adott esetben a normasértés mértékének.

Mindezekből is következik, hogy egy adott veszély, katasztrófa esetén megváltozik az egyén hírfogyasztása és hírérzékenysége is. Abban az esetben például, ha a katasztrófa az egyén közelében történt vagy prognosztizálható annak bekövetkezése, akkor nagyobb értékkel bír számára a kapcsolódó hír, tájékoztatás, illetve fogékonyabbá válik az információra.

Mindezekből következik, hogy a lakosságot különösen azokra a veszélyekre kell felkészíteni, amelyek nagyobb valószínűséggel következnek be az érintett területen. A kockázatértékelések mindehhez is elengedhetetlenek. Hazánk lakossága részére tehát aktívabban kell az árvíz elleni védekezéssel kapcsolatban információkat biztosítani, releváns tudnivalókra felkészíteni, mint a cunami veszélyeire.

Muhoray Árpáddal közös tanulmányban vizsgáltam a média hatását a beállítódásokra, különös tekintettel a rendkívüli helyzetekre. Az elemzés célja volt kutatni, hogy a média hatással van-e azokra a beállítódásokra, amelyeket az egyén a rendkívüli helyzetekben mutat. Példaként mutattuk be azt a közismert esetet, amikor az amerikai egyesült államokbeli CBS Rádió lejátszotta Orson Welles „A világok harca” című rádiójátékát 1938 őszén, Halloween alkalmából. A műsorban elhangzottak alapján valódi tömegpánik alakult ki az emberek között, mivel sokan úgy vélték, hogy a rádiójátékban elhangzottak a valóság eseményei. Vagyis földönkívüliek támadtak a bolygóra. A példa kiválóan szemlélteti a média hatását az egyén beállítódására. [57]

A hatások között megkülönböztethetünk nagyon erős, korlátozott és moderált, valamint direkt, illetve közvetlen, korlátozott és meghatározott feltételek mellett érvényesülő hatásokat, ezt szemlélteti az értekezés 3. számú táblázata. [57]

3. számú táblázat: Médiahatások a hatások és az érvényesülés módja alapján. Készítette: a szerző.

Forrás: [57]

Médiahatások	Hatásfok alapján	Érvényesülés módja alapján
	Nagyon erős	Direkt, közvetlen
	Korlátozott	Korlátozott
	Moderált	Meghatározott feltételek mellett érvényesülő

„A legtöbb, az adott témát kutató szakember egyetért abban, hogy a média hatással van az attitűdökre, csupán a hatás mértéke tekintetében nem látott még napvilágot tudományosan megalapozott döntés.” [57 pp. 151] A média hatással van az egyén beállítódására. Ebből következik, hogy egy adott katasztrófa esetén szintén jelentős szerep jut a médianak. A katasztrófák elleni védekezésben részt vevő szervezetek a média részére akár szóban, akár írásban eljutott információkkal így tehát részesei lehetnek ennek a befolyásoló műveletnek. A befolyásolás etikus

keretek között kell, hogy történjen. Ennek útján csökkenthető például az egyén féelme az adott veszélytől. Továbbá a nyilatkozó személy hitelessége egyúttal bizalmat is építhet a hírfogyasztóban.

3.3. Hitelesség, bizalom

Mitől lesz valaki hiteles? A szervezet nevében nyilatkozó, megnyilvánuló hiteles személy hozzájárul-e a szervezet egészének megítéléséhez, hitelességéhez? Mitől lesz egy szervezet hiteles? A hitelesség növeli a bizalmat? Miért van szüksége egy szervezetnek az emberek bizalmára? Kutatásaim alapjait ezek a bennem felmerült kérdések is képezték, ezzel összefüggésben a következőket állapítottam meg.

Csepeli György a bizalom fogalmát több oldalról is vizsgálja, ezek során bemutat történelmi, katonai-hadi vonatkozású, gyakorlati példákat is. Ilyen példa, amelyben a II. világháborút követő eseményekről ír. Mind az USA, mind a Szovjetunió rendelkezett világpusztító erőkkkel, képességekkel a hidegháború idején; ez a tény visszaretentette a feleket, az agresszív stratégiát felváltotta a kooperatív, s előtérbe kerültek az olyan kifejezések, mint a bizalom (és a kölcsönös előny). Kutatásaim során különösen a bizalom és a polgár viszonyát vizsgáltam. *„A polgárok bizalma híd a jövőbe, amely kifejezi azt a meggyőződést, hogy a rendszer és szereplői képesek lesznek pozitív teljesítményekre. (...) A jól működő, legitim demokratikus rendszerek a közszolgálat sokféle intézményével képesek a polgárokat aktív összeköttetésbe hozni (...).”* [13, pp 366.] Amennyiben a szervezet – többek között a hitelességével – elnyeri tehát a lakosság bizalmát, a teljesítmény is javul – kutatási területem vonatkozásában: nő a biztonság. A bizalom elnyerése lehet szubjektív, emocionális alapú is, annak építése azonban tudatossággal jelentősen erősíthető, effektívebbé tehető.

Ezen tudatos lépések 7 szabály betartásán alapszanak, amelyek a következők:

1.) Kerüljük a frusztrálást!

2.) Kerüljük a zsarolást!

A cél ez esetben nem szentesíti az eszközt. Ha a biztonság érdekében, a katasztrófák megelőzése, vagy az ellenük való sikeres védekezés is a célunk, ez esetben is kerülendő a zsarolás, hiszen ezáltal kontraproduktív hatást érhetünk el, valamint az agresszivitás az együttműködés rovására fog válni.

3.) Kerüljük a fenyegetést!

Szintén agresszív hozzáállást feltételez a fenyegetés, így kerülendő a bizalomépítés és a bizalom hosszútávú fenntartása érdekében.

4.) Kerüljük a büntetést, keressük a megbocsátást!

E pontot nem ítélem meg relevánsnak kutatási témám szempontjából.

5.) Kerüljük az irigységet!

E pontot szintén nem tartom relevánsnak.

6.) Kerüljük a csalást!

Csepeli itt pontosítja, véleménye szerint ne csaljunk elsőként. Meglátásom szerint azonban a másodikként, sokadikként való csalás se legitimálja a cselekedetet.

E pontot én úgy értelmezem, hogy ne hazudjunk – ez a hitelesség egyik legfőbb kulcsmomentuma.

7.) Gondoljunk a jövőre!

„E befektetés kamata a jövő biztonsága.” [13, pp. 367.]

A bizalom esetében nem kizárólag annak megnyerésére, de megtartására is törekedni kell a hosszútávú siker, vagyis a garantálható legnagyobb biztonság érdekében. Hitelességünk ennek erős alapja.

A hitelesség tekintetében nem képezte vizsgálatom tárgyát, hogy az emberek, akár generációnkénti, nemzedékenkénti csoportosítás alapján, mely kommunikációs csatornákat (például televízió, internet, rádió, nyomtatott újság) tekintik hiteles forrásnak. Megvizsgáltam, hogy a hitelességnek milyen kritériumai vannak, legyen szó egy szervezet hitelességéről.

A hitelesség lényeges vizsgálati elem mind a közlő személy, illetve szervezet, mind pedig a hír szempontjából. Kutatásomat azzal folytattam, hogy megvizsgáltam, mit is jelent az, hogy valami hiteles. „*Hitelt érdemlő, megbízható <állítás, hírforrás>, (...) Amit hivatalosan ellenőriztek, hitelesítettek.*” [58 pp. 119.] A hiteles közlés előfeltétele tehát az üzenetünk ellenőrzöttsége. Megvizsgáltam Harold Lasswell amerikai politológus és kommunikációelméleti tudós 1948-ban megalkotott modelljét, amely az Arisztotelész-féle kommunikációs modell tovább gondolásaként értelmezhető. Arisztotelész modelljében a beszélő-beszéd-hallgatóság-hatás vonalak mentén értelmezte a kommunikációt. Lasswell-modellje az értekezésem 4. számú táblázatában felvázoltakra épül.

4. számú táblázat: A Lasswell-féle kommunikációs modell. Fordította és készítette: a szerző.

Forrás: [59. pp. 26.]

	Kommunikációs tartalom	Kutatási terület
1.	Ki?	ellenőrzésanalízis
2.	Mit mond?	tartalomanalízis
3.	Milyen csatornán keresztül?	médiaanalízis
4.	Kinek?	hallgatóságanalízis
5.	Milyen hatással?	hatásanalízis

A táblázat 1. és 2. sora kapcsán, a beszélő személyével és az üzenet tartalmával összefüggésben felmerül a hitelesség kérdése: hiteles-e a nyilatkozó személy, rendelkezik-e a kellő szakmai tudással az adott témában? Befolyásoló erővel bír azonban a szimpátia is: szimpatikus-e a hallgató számára a beszélő? Ez a 4. sor kapcsán is releváns. A kapcsolat a beszélő személye és a tartalom között különös jelentőséggel bír. Így például, ha egy ismert szakembert, az üzenetét hitelesként ítélünk meg, amikor a szakmájával kapcsolatban nyilatkozik, nem fogjuk hitelesként megítélni, ha egyik napról a másikra egy teljesen más szakmával összefüggésben nyújt tájékoztatást. A hatás kisebb mértékű lesz.

A 3. sorral összefüggésben elmondható, hogy nagymértékű jelentőséggel bír üzeneteink továbbításával kapcsolatban, hogy mit, mikor, milyen célcsoportnak, milyen csatornán keresztül

igyekezünk eljuttatni, azonban értekezésem ezen fejezete szempontjából nem releváns, nem vizsgálom.

Az 5. sor esetében különösen fontos szerepe van a hitelességnek, hiszen az befolyásolja az üzenetünk által elért hatásfokot.

A szervezetünk nevében nyilatkozó személyével kapcsolatban egyik jelentős elvárás, hogy hitelessége őszinteséggel is párosuljon.

A szervezet veszíthet hitelességéből, így a lakosság bizalmát teszi kockára, ha egy eseményről nem a megfelelő időben nyújt tájékoztatást és/vagy nem a valóságot közli.

„A nagy ipari katasztrófák között több olyan eset is ismert, amely esetén a nyugalom érdekében úgy döntöttek az illetékesek, hogy inkább nem tárják fel a probléma összetettségét a közvélemény előtt. Olyanról viszont nem hallottunk, ahol abból eredt volna a probléma, hogy felvilágosítást adtak a bizonytalanságokról. Az utólagos elemzés során természetesen azt is vizsgálhatjuk, előfordult-e, hogy a szervezet kockázatot vállalt, és az őszinteség helyett a megúszós stratégiát választotta, valamint az sem érdektelen tapasztalat, ha az őszinteség mellett döntöttek, és ez kifizetődőnek bizonyult.” [60 pp. 155]

Természetesen azonban mindig mérlegelni kell, hogy egy kisebb szintű, mértékű esemény kommunikációja nem kockáztathatja a biztonság jóval magasabb szintű fenntartását.

3.4. Meggyőzés és tanulás

A bizalmon és a hitelességen túl a meggyőzés erejének jut kiemelt szerep annak vizsgálata alatt, mitől lehet még hatékonyabb a tájékoztatási munka.

A meggyőzés során szintén szerephez jut a szimpátia is. Arisztotelész úgy vélte, hogy *„az tud meggyőzni minket, aki tetszik nekünk.”* [61 pp. 113.] Egy elismert, közkedvelt, pozitív reputációval rendelkező szervezet közlései nagyobb hatékonysággal érik el céljukat.

Értekezésem megírásához alkalmaztam kérdőíves kutatást, ennek eredményeit részletesen ismertettem a 2. fejezetben. Több válaszadó is kitért arra, hogy nem szeretné, ha a katasztrófavédelem *ijesztegetné*. E gondolatsor mentén, a valótlannal, tévesen farkast kiáltás által elveszíthetjük a lakosság szervezetbe vetett hitét. Azonban, amennyiben állításaink valós tényeken alapszanak, úgy a meggyőzés ereje támogathatja a nemes célt: a veszélyekre való felkészülést, az ellenük való védekezést. Kutatások eredményei bizonyították, hogy azok, akik erős önértékeléssel rendelkeznek, *„a sokszerű meggyőzésre viselkedés megváltoztatással válaszoltak (...), míg a gyenge önértékelésűek a sokkhatásokra bezárkóznak, és hozzájuk el sem jut az üzenet.”* [61, pp.114.] Ezzel kapcsolatban szem előtt kell tartani a meggyőzés etikáját is.

Kapcsolódva az értekezés 3.2.1. pontjához, kutatásaim során arra az eredményre jutottam, hogy miként a hírértéket is számos tényező alkotja, például személyes érintettség, földrajzi közelség vagy aktualitás, úgy a tájékoztatásunk is akkor lehet meggyőző, ha ezen tényezők fennállnak, s éppen ez igaz a tanulási-felkészítési folyamatra is. Például amennyiben egy olyan ország lakosságát tervezzük felkészíteni a cunami veszélyeire és az ilyenkor követendő magatartási szabályokra, amely se tenger-, se óceánparttal nem rendelkezik, úgy közlésünk meggyőző mivolta elenyésző, csekély mértékű lesz.

Az árvizekkel kapcsolatos információkra is akkor lesznek nyitottabbak az emberek, amikor már jóslható annak érkezése, és személyesen érintettek.

„Annak vizsgálatára, hogy az érvelés erőssége és a forrás hitelessége, mint a meggyőző közlés tényezői milyen esetekben érvényesek, alkalmazható a feldolgozás-valószínűségi modell. Ez két, a meggyőzés által követhető utat különít el: a meggyőzés központi és perifériás útját. A központi úton akkor „jár” a meggyőzés, ha a hallgató elmélyülten dolgozza fel az üzenetet, vagyis annak tartalmát – ehhez azonban szükséges az is, hogy az egyén motivált legyen ebben. A perifériás út választása esetén az üzenet befogadója az üzenet formai jegyeire, illetve összefüggésbeli egyediségeire reagál. (...) A beállítódás megváltoztatásának perifériás úton történő elérésének egyik legegyszerűbb formája a klasszikus kondicionálás. Ezen tanulási folyamat lényege, hogy amennyiben egy korábban semleges inger ismétlések során együtt jár más ingerrel, akkor ennek következtében ezen ingerek összekapcsolódnak egymással.” [57 pp 147.]

A tanulás folyamatának, a tanuláselméleteknek és a kondicionálisnak a megismerését szintén fontosnak tartom kutatásom szempontjából, mivel az a lakosság felkészítését célzó lakossági tájékoztatására, annak megtervezésére is erős kihatással bír. A cél, hogy a lakosság felé irányuló kommunikáció során átadott, a felkészítést célzó információk rögzüljenek az egyénekből, elsajátítsák a szükséges tudnivalókat.

Napjaink tanúlással összefüggő kutatásai nem kizárólag a viselkedési információkat, de a kognitív faktorokat és a biológiai korlátokat is szem előtt tartják. A tanuláskutatást különböző megközelítések jellemzik, illetve négy esszenciális tanulási forma megkülönböztetésére van lehetőség, ezek a habituáció, a klasszikus és az instrumentális kondicionálás, továbbá a komplex tanulás.

A tanulásnak kiemelt jelentősége van a katasztrófavédelemmel összefüggő kutatásokban. Értekezésem 3.1. pontjához szintén kapcsolódóan megjegyzendő: *„A félelem az emberi életet végigkíséri, nemcsak negatív, de pozitív módon is fontos szerepet játszik a különböző tanulási módokhoz, a személyiség fejlődésében. Ranschburg Jenő, magyar pszichológus megkülönbözteti a megelőző (várt) félelmet az eseményt követő pánikszerű ijedségtől, és kísérletekkel igazolt, hogy amennyiben a személyiségnek lehetősége van időben átélni a közelgő veszélyt, akkor gyorsabban sajátítja el a megelőző, elhárító tevékenységeket, illetve hatékonyabban hajtja végre azokat. Váratlanul bekövetkező katasztrófa esetén a veszélyhelyzet átélése nem előzi meg az eseményt, ezért mutathat az egyén pánikreakciót.” [9 pp.12-13.]*

A tanulási folyamatban jelentős szerepet tölt be az előzetes tudás. Ez egyben veszélyeket is magában is rejt. Amíg például annyi előzetes tudással rendelkezünk, hogy *a tüzet vízzel oltjuk*, hamis, sőt veszélyes következtetésekre is juthatunk, gondoljunk csak az elektromos berendezések tüzeire, illetve azok oltására. Ebből következően megállapítom tehát, hogy a lakosság katasztrófavédelmi tájékoztatása és felkészítése során az előzetes tudás szintjével is foglalkozni kell. *„A katasztrófavédelmi felkészítés célja a természeti, a civilizációs és egyéb eredetű katasztrófák, veszélyhelyzetek megelőzése, az elhárításra és a helyreállítás során jelentkező, a Kat. 52. §-ában meghatározott feladatok végrehajtására való felkészülés, továbbá bekövetkezés esetén a káros következmények lehető legkisebbre csökkentése.” [25:46 §]* E célok elérése, teljesítése során tehát figyelemmel kell lenni a tanulás pszichológiájára is.

3.4.1. Szervezeti tanulás

Külön érdemes kutatni nem csupán az egyén, de egy szervezet tanulási folyamatát is. Egy szervezetnek szintén folyamatosan fejlődnie, tanulnia kell a sikeresebb feladatteljesítés érdekében.

Kutatási területemhez kapcsolódóan elmondható tehát, hogy napjainkban már egy szervezet sem engedheti meg magának, hogy kizárólag a hagyományos, korábbi, megszokott módon tájékoztassa a lakosságot. Manapság például már nem elegendő csupán sajtótájékoztatókat tartani, az online világ nyújtotta lehetőségeket is ki kell használni annak érdekében, hogy az üzenetünket minél hatékonyabban juttassuk el a célcsoporthoz.

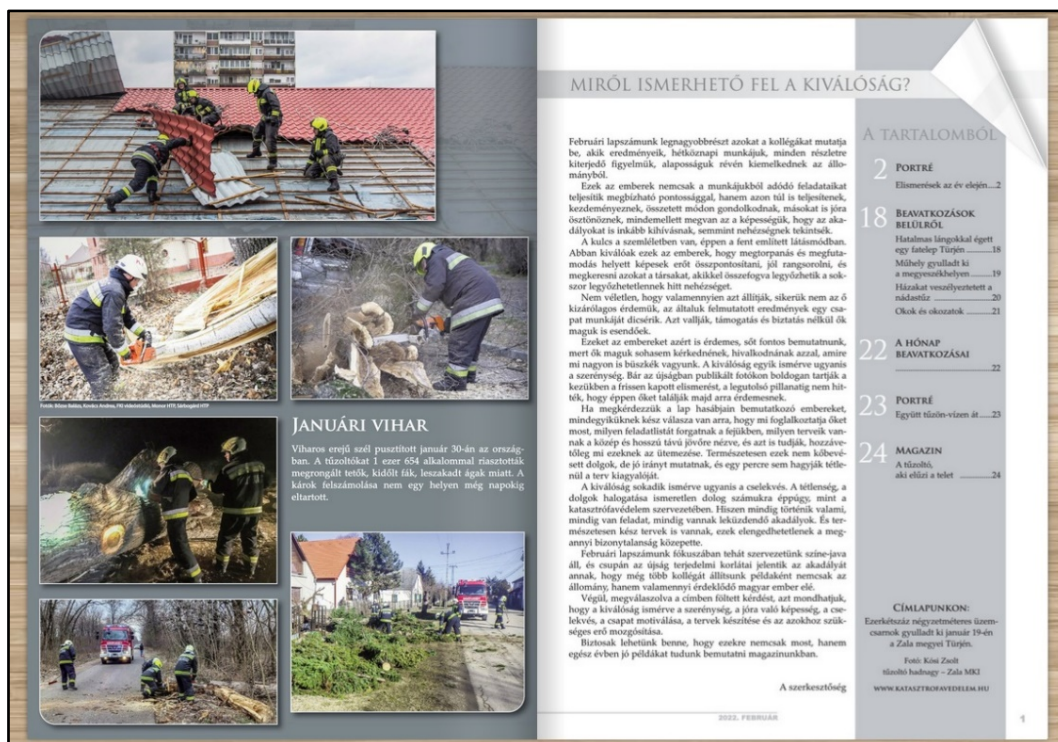
Meg kell ismerni az adott szakterület trendjeit, azokat jól kell tudni alkalmazni. A tanulási folyamatnak a szervezeti rendszer részévé kell válnia. A szervezeti tudás bővítése folyamatos kell, hogy legyen.

A tudásmenedzsmenttel összefüggésben elmondható, hogy *„a legtökéletesebb kríziskommunikációs tréning vagy krízisszimuláció ellenére is maga a krízis verifikálja legmegbízhatóbban a szervezet kríziskommunikációs forgatókönyvét.”* [60 pp. 216.] Éppen ezért is szükséges tehát egy katasztrófa, veszélyhelyzet idején is adminisztrálni, jelentésekben részletesen megfogalmazni, rögzíteni a megtett lépéseket, hiszen ezekből a későbbiek során tanulni tudnak a feladatvégrehajtásban érintettek.

A szervezet egyénekből áll, az egyének közösséget képeznek. Így tehát a tanulást is vizsgálhatjuk a szervezetet alkotó emberek és a nagyobb csoport szempontjából is. A sikerhez elengedhetetlen, hogy az egyének is a kollektíva érdekében alkalmazzák tudásukat. Azonban szintén kulcsfontosságú, hogy a csoportos tanulás is szerephez jusson.

Ez *„úgy alakítja ki a szervezeten belüli gondolatáramlást, hogy a csoport tagjai erősítsék egymást, a megszerzett tudás pedig több legyen a részek összességénél.”* [60 pp 220.] Vagyis ezáltal az egy meg egy az három lesz. Kutatások bizonyítják, hogy a csoportban való tanulás gyakrabban eredményesebb, mint az egyéni. [13]

Egy szervezetnek támogatnia kell a fejlődést, a tanulást mind egyéni, mind pedig kollektív szinten. Azonban felejtene is tudni kell. Precízen fel kell mérni, hogy melyek azok a módszerek, folyamatok, amelyek már idejét múltak vagy a hatékonyságuk elenyésző. Erre példa az a lépés, amikor a BM OKF 2015 tavaszán 15 év után megszüntette a havi magazin nyomtatott kiadását. Azóta elektronikus formában publikálja azt, ezt szemlélteti az értekezés 25. számú képe.

25. számú kép A Katasztrófavédelem szakmai folyóirat online kiadása. A képernyőfotót készítette: a szerző. Forrás: a BM OKF hivatalos honlapja.

Ezt a változást főként költséghatékonysági szempontok és a modernizáció, megújulás stratégiája alapozták meg. Az alapvetően a belső kommunikáció eszközeként funkcionáló szakmai folyóirat olvasottsága mérhetővé vált azáltal, hogy immár online formában jelenik meg.

Egy folyamatosan fejlődő, az adott kor kommunikációs vívmányait jól használó szervezet tud hatékony, sikeres lakossági tájékoztatási munkát végezni a különböző generációk kommunikációs igényeit, hírfogyasztási szokásait szem előtt tartva.

3.5. Korcsoportonkénti különbségek

A pszichológia tudományán belül a fejlődéslelektan azt kutatja, hogy melyek azok a faktorok, amelyek az egyén viselkedésére befolyásoló hatással vannak életünk során. Az évek során az egyén biológiailag fejlődik és számos különböző, külső inger is ér minket. [51]

A korcsoportonkénti különbségek az élet számos területén jelentkeznek. Félelmet érezhet gyermek és felnőtt egyaránt, azonban eltérések is megjelennek például azok intenzitásában. A tanulási folyamatok is másként zajlanak le egy kisgyermek és egy idősebb ember agyában. Értekezésemben a kutatási témámhoz szorosan kapcsolódó részt vizsgálom, vagyis azt, hogy a lakossági tájékoztatás és a felkészítés során melyek azok a tényezők, amelyekre a generációkenti, korcsoportonkénti különbségek kapcsán tekintettel kell lenni.

Az Aarhusi Egyezmény leírja, hogy a környezetünk megóvása, védelme elengedhetetlen „az emberi jólét és az alapvető emberi jogok, köztük az élethez való jog gyakorlása szempontjából, továbbá azt is megállapítja, hogy mindenkinek joga van az egészségének és jólétének megfelelő

környezetben élni. A jogok mellett a kötelesség kimondása is megjelenik, eszerint mindenkinek egyénileg és másokkal együttesen is kötelessége a környezet védelme és javítása a jelenlegi és a jövőbeli generációk javára.” [9 pp 44-45.] A környezetvédelem tehát mindannyiunk kötelessége, kortól, nemtől, bárminemű különbözőségtől függetlenül, a kat.tv. értelmében pedig „minden állampolgárnak, illetve személynek joga van arra, hogy megismerje a környezetében lévő katasztrófaveszélyt, elsajátítsa az irányadó védekezési szabályokat, továbbá joga és kötelessége, hogy közreműködjön a katasztrófavédelemben.” [3:1.§]

Kutatásaim alapján megállapítom, hogy jelenleg nincsen érvényben olyan hazai szabályozás, amely azt írja le, hogy a lakosság katasztrófavédelmi tájékoztatása és felkészítése során tekintettel kell lenni az üzenetek célcsoportjának generációnkénti különbözőségeire. Javaslom a hivatásos katasztrófavédelmi szerv részére belső intézkedés kiadását ezzel összefüggésben.

Miként az értekezésem korábbi részeiben is ismertettem, a generációk különböző módon értesülnek a hírekről, információkról. Társszerzőkkel közösen a témához kapcsolódóan vizsgáltam a katasztrófavédelmi önkéntesek közösségi média használatát a Témakörben megjelent saját publikációk című fejezet 5. pontjában felsorolt publikációban.

Pszichológiai aspektusból vizsgálva elmondható, hogy az eltérő korosztályok tagjai másként tanulnak, másként rögzül bennük az információ. A statisztikai adatok is alátámasztják azt a tényt, hogy például az idősebb generációt kevésbé ér el egy szervezet információja az Instagramon keresztül, míg a fiatalok inkább az online világból értesülnek a hírekről, hivatalos üzenetekről.

A széles körű, több korcsoportot célzó tájékoztatás példája a 2010. októberi vörösiszap-katasztrófát követő időszak tevékenysége. A lakossági tájékoztatás rendje kiterjedt az információátadás során használható eszközök széles spektrumára, írásban, szóban és elektronikus formában is.

A tájékoztatás megvalósult:

- személyes konzultációk,
- tanácsadások, megbeszélések, tájékoztatások,
- lakossági fórumok,
- nyilvános képviselő-testületi ülések,
- sajtónyilatkozatok,
- sajtóközlemények,
- weboldalakon megjelentett hírek,
- hirdetőtáblákon közétett információk,
- falragaszok,
- szórólapok,
- nyomtatott újságokban kiadott információk,
- városi televízió képújságja,
- elektronikus média,
- ügyfélszolgálat működtetése

útján. [62]

Megállapítom, hogy az üzenet feladójának tehát törekednie kell arra, hogy

- azonosítsa, megismerje üzenetei célcsoportját,
- az üzenetek eljuttatásának módját és
- az üzenetek nyelvezetét az azonosított célcsoportéhoz igazítsa,
- az üzenetek témáját személyre szabja.

Nem képezte a vizsgálatom részét az, hogy a korábbi, Magyarországon 2004-ben megszűnt kötelező sorkatonai szolgálatban részt vevők és az ebben a rendszerben már nem szolgálók között van-e, és amennyiben igen, milyen olyan jellemző korcsoportonkénti különbség, amely összefügg a katasztrófák elleni védekezéssel, az ehhez kapcsolódó tájékoztatási, felkészítési, továbbá pszichológiai aspektusokkal. E kérdéskörök részletes vizsgálatát azonban a későbbiekben határozottan tervezem, mivel a majdani eredményeket a téma pontosabb megismerése kapcsán nagyon hasznosnak ítélem meg.

3.6. Dezinformáció, álhírek

Értekezésemben a dezinformáció és az álhírek pszichológiai aspektusaival foglalkozom, a kibervédelemre, illetve a hibrid hadviselés vizsgálatára nem térek ki.

Az internet megjelenésével nem csupán a hírek, de az álhírek is egyre szélesebb körben terjednek. A félretájékoztatást, az álhírek terjesztését nem a modern kor hozta létre. Mint információs hadviselés is évszázadok óta létezik, azonban az internet világában szélesebb körben és rövidebb idő alatt terjedhetnek a megtévesztő hírek. Az úgynevezett fake news, vagyis az álhír nem ismer országhatárokat a terjedése során. A dezinformáció, mint kihívás napjainkra immár a globális biztonság, az informatikai rendszerekkel összefüggő veszélyek témakörének jelentős szereplője.[63]

Svédországban 2022 januárjában alapították meg a Pszichológiai Védelmi Ügynökséget. A svéd Igazságügyi Minisztériumhoz tartozó szervezet a tevékenysége során együttműködik a hatóságokkal és más érintett társadalmi szereplőkkel is. Munkájukhoz tartozik az is, hogy támogatást nyújtsanak többek között kormányzati szerveknek vagy önkormányzatoknak. Szintén céljuk, hogy a lakosság ellenállóképességét erősítsék. Ehhez tartozik annak a támogatása is, hogy az emberek felismerjék a dezinformációt, és rezisztenssé váljanak azzal szemben. A szervezet a külföldi rosszindulatú befolyásolási cselekményekkel szembeni védelemért dolgozik. [64] A svéd ügynökség létrejötte előtt Franciaország is alapított hasonló szervezetet.

A dezinformáció, az álhírek a katasztrófavédelmi szervezet munkájára is hatással lehetnek, így fontos a szem előtt tartásuk, az ellenük való fellépés elkerülhetetlenné válhat. Egy esetleges, nem is feltétlenül szándékosan ártó célú álhír napvilágra kerülése veszélyeztetheti például egy árvízi védekezés sikerét is. *„Egy rendkívüli esemény bekövetkeztekor számos dezinformációs hatás léphet fel, melyeket kezelni kell (célszerűbb lenne elkerülni, de az nagyon nehéz és bonyolult a mai információs társadalomban.)”* [65 pp.112.]

A dolgozat 4. fejezetében vizsgálom az ENSZ, az Európai Unió és a NATO értekezésem témájához kapcsolódó tevékenységét. Ezen szervezetek fellépnek a dezinformáció ellen is. Tették és teszik a koronavírus-járvánnyal összefüggő téves hírek terjesztése ellen is. Ezúton a nevezett nemzetközi szervezetek ez irányú tevékenységéből vizsgálok egyet-egyét.

Az Európai Bizottság 2018-ban létrehozott egy, az álhírekkel és a dezinformációval foglalkozó magasszintű szakértői csoportot. A tagok nyílt választási eljárással kerültek a csoportba, összesen 39 fő. Megtalálható köztük többek között internetszakértő, újságíró, továbbá egyetemek, illetve nagy médiavállalatok munkatársa is. [66] A hivatalos társaság elkészített egy jelentést. Ebben a szakértői csoport azt javasolja a Bizottságnak, hogy rövidtávú válaszokat nyújtson a legjelentősebb problémákra és hosszabb távúakat arra, hogy magasabb szintre emelkedjen a társadalom ellenállóképessége a dezinformációval szemben. A mindenkori aktualitás szempontjából ajánl továbbá egy keretrendszert, amely ezen válaszok hatékonyságának folyamatos értékelését szolgálja. [67] A szakértői csoport által ajánlott megközelítés olyan válaszokon alapszik, amelyek összefüggenek és támogatják, erősítik egymást. „Ezek a válaszok öt pilléren nyugszanak, amelyek céljai a következők:

1. *Az online hírek átláthatóságának fokozása, ami magában foglalja az online terjesztésüket lehetővé tevő rendszerekre vonatkozó adatok megfelelő és az adatvédelmi előírásokat tiszteletben tartásával történő megosztását;*
2. *a média- és információs műveltség előmozdítása a dezinformációval szemben, és a felhasználók támogatása a digitális média-környezetben való eligazodásban;*
3. *olyan eszközök fejlesztése, amelyek lehetővé teszik a felhasználóknak és az újságíróknak, hogy küzdjenek a dezinformáció ellen, és elősegítik a gyorsan-fejlődő információs technológiák iránti pozitív elkötelezettséget;*
4. *az európai hírmédia-ökoszisztéma sokszínűségének és fenntarthatóságának biztosítása, és;*
5. *az európai dezinformáció hatásával kapcsolatos folyamatos kutatás előmozdítása a különböző szereplők által tett intézkedések értékelése és a szükséges válaszok folyamatos kiigazítása érdekében.” [67]*

Az ENSZ véleménynyilvánítás szabadságának előmozdításával és védelmével foglalkozó 2021. évi különmegbízotti jelentése azokat a veszélyeket vizsgálta, amelyeket a dezinformáció az emberi jogokra és a demokratikus intézményekre jelent. Felhívja a vállalatok és államok figyelmét arra, hogy szükséges a veszélyekre adott válaszaik felülvizsgálata, s megjegyzi, hogy nem könnyű megfelelő választ találni a dezinformáció ellen.

A különmegbízotti jelentés civil társadalmi és tudományos szervezetek, nemzetközi szervezetek, tagállamok, cégek, közösségimédia-vállalatok és szakértők együttműködésével készült. Célja, hogy párbeszéd alakuljon ki az érintett felek között. [68]

„A NATO, mint értékalapú szervezet tényeken alapuló és hiteles nyilvános kommunikációval küzd a dezinformáció ellen.” [69] A szervezet hangsúlyt fektet a proaktív tájékoztatásra, az információs környezet megértésére és vizsgálatára, valamint a súlyos, kiemelt félretájékoztatási esetek feltárására. A NATO közdiplomáciaért felelős főtitkár-helyettese szerint a tevékenység sikeréhez együttműködés kell; a dezinformáció elleni küzdelemben szükséges, hogy részt vegyenek kormányzatok, vállalatok, nemzetközi szervezetek, média és a civil társadalom is. [69]

A NATO a koronavírusjárvánnyal összefüggésben is küzd a félretájékoztatás ellen. Teszi ezt annak érdekében, hogy a globális egészségügyi válság ne váljon globális biztonsági válsággá. Ennek során együttműködik más nemzetközi szervezetekkel, így például az EU-val és az ENSZ-szel is. A szövetség tényeken alapuló és hiteles nyilvános kommunikációval harcol a dezinformáció visszaszorításáért, megszüntetéséért. Fontosnak tartja továbbá az álhírek cáfolását is. [70]

Megállapítható, hogy a dezinformáció elleni küzdelmet mindhárom vizsgált nemzetközi szervezet fontosnak tartja. Az EU, az ENSZ és a NATO is felhívja a figyelmet az együttműködésre a

szervezetek, a kormányzatok, vállalatok és a lakosság között. Az álhírek terjedése, a félretájékoztatás biztonsági kockázatot jelent, így az ezek ellen történő fellépés különös jelentőséggel bír a biztonság érdekében.

Mind a keresleti, mind a kínálati oldal vizsgálata válhat a kutatás tárgyává. Egyik se létezne a másik nélkül. Elemezhető, hogy kik terjesztik és kik fogadják be az álhíreket, illetve milyen érdekek, motivációk állhatnak a terjesztés és a befogadás hátterében. Mindez történelmileg elvezet egészen a babonák, hiedelmek világába, középpontba kerül továbbá az emberi hiszékenység pszichológiája is. A fejezetben vizsgált befolyásolás, bizalom és hitelesség kérdésköre szintén erős kapcsolódási pontokkal bír. Ha valaki valamit nem tud ellenőrizni, hajlamosabb elhinni a fogadott információt. Az egyén szocializációja során elsajátítottak szintén erősen hozzájárulnak az aktívabb hiszékenység kialakulásához. Az álhírek igazként való elismerése visszavezethető öngazolási és a vélt többséghez való alkalmazkodás kérdéseire is. A konformitást vizsgálta többek között Solomon Asch is. A szociálpszichológus kísérletében a be- és be nem avatott résztvevőknek vonalak közül kellett kiválasztaniuk az egyforma hosszúságúakat.

„Az eredmény megrázónak bizonyult. Habár a helyes válasz egyértelműségéhez nem fért kétség, a kísérleti személyek a kritikus próbák harmadában alkalmazkodtak a csoportkonszenzushoz, illetve a személyek mintegy 75 százaléka legalább egyszer beadta a derekát.” [51 pp.653.]

Arra a kérdésre, hogy az emberek miért hihetnek el téves híreket, az információs és a normatív társas befolyás megismerése is választ adhat. Azonban a kisebbségi befolyás szintén elvezethet a dezinformáció terjedésének elősegítéséhez. *„A közös csoport-hovatartozás általában egységesítően hat, s ezt az egységesítő tendenciát használják ki a hasonlóságra hivatkozó források. Ha a személy elfogadja bizonyos forrásokkal való hasonlóságát, nehéz megmagyaráznia, hogy miért különbözik tőlük véleményei, attitűdjei, nézetei tekintetében.”* [13 pp. 297.] Információs társas befolyás figyelhető meg mikor az érintett nem rendelkezik releváns információval, s így jelentkezik a másokhoz való igazodás. Árvízi védekezési példánál maradva ez valósul meg, amennyiben valaki nem ismeri a homokzsák töltésének szakszerű módját, így más személytől figyeli ezt meg, s hozzá hasonlóan végzi a tevékenységet. Ez azonban magában rejtheti a helytelen folyamat elsajátítását is. Normatív társas befolyásnak hívjuk, amikor az egyének egy csoportba való beilleszkedés céljából igazodnak. A kisebbségi befolyás pedig megfigyelhető abban az esetben, amikor a kisebbségi véleményhez igazodik a többség. Fontos azonban megjegyezni, hogy *„az ilyen kisebbségben lévők magabiztosabbnak és esetenként hozzáértőbbnek látszanak, mint a többség.”* [51 pp. 656.]

3.7. Részkövetkeztetések

Kutatásaim során vizsgáltam, hogy vannak-e és amennyiben igen, milyen lélektani aspektusai a katasztrófavédelmi lakossági tájékoztatásnak. A 3. fejezetben ezzel kapcsolatos vizsgálataimat, eredményeimet ismertettem részletesen.

A katasztrófavédelmi lakossági tájékoztatás és a pszichológia kapcsolódásai jelentősek.

Tudományos kutatásaim lélektani irányú eredményei szintén hozzájárulnak az effektívebb lakosságfelkészítéshez, a veszélyek megelőzéséhez, a katasztrófák elleni sikeresebb védekezéshez, összességében a biztonság megteremtéséhez, visszaállításhoz és megtartáshoz.

Kutatási területem behatárolása, szűkítése szempontjából kijelentem, hogy a katasztrófapszichológia egy önálló, széles körű szakirodalommal is rendelkező tudományág. Annak részletes vizsgálata nem képezi kutatásaim tárgyát, mert az értekezésemben a katasztrófavédelmi lakossági tájékoztatás pszichológiai aspektusait kutatom.

Szintén nem tértem ki kutatásaim során külön a beavatkozó erők pszichológiai támogatására, ezen téma vizsgálata önálló tudományos műként is elemezhető.

Agyunk fiziológiai felépítéséből kiemeltem az amygdala jelentőségét, hiszen ez az a rész, amely meghatározó szerepet lát el a viselkedésben, így szorosan összefügg a veszélyhelyzeti magatartással, a félelem, pánik érzésekkel.

Megállapítottam, hogy megelőző tudatos felkészítéssel, megfelelő tájékoztatással hatással lehetünk az emberek katasztrófa és veszély során keletkező érzéseire. Katasztrófavédelmi felkészítéssel csökkenthető a félelem, a pánik kialakult veszély esetén. A megfelelő felkészítés továbbá lehetőséget nyújt a félelem következtében kevésbé racionális döntések meghozatalának megelőzésére. Ez kiemelten fontos, hiszen adott esetben életmentő is lehet.

Agyunk állapota genetikai „előzményt”, velünk született „kódokat” is rejt magában, erre tehát nincs hatással se a tájékoztatás, se a felkészítés. Azonban azok a külső hatások, amelyek minket, embereket, az agyunkat érinti, azok kezelésében szerepet tudnak játszani. A racionális magatartás elérhető megfelelő felkészítéssel, amely szintén támogatja az érzelmi hatások lágyítását, gyengítését, megkönnyítését veszély esetén.

A félelem alapvetően attitűd, beállítódás. Az ezekkel kapcsolatos kutatások jelentőségét abban látom, hogy fontos ezeket megismerni, hiszen így még hatékonyabb lehet a katasztrófavédelmi tájékoztató tevékenység, mind a megelőzés, mind a védekezés, mind pedig a helyreállítás időszakában. Megismerhetjük, hogy miként reagálhat egy egyén vagy közösség például a kitelepítésről szóló információra veszély idején, miként lehet a kommunikációnk a támogató erősségünk a biztonság, védelem területén. Itt a manipuláció nem megtévesztésként értelmezendő. A beállítódásra való hatásnak a biztonság megteremtése, fenntartása, az emberi élet- és vagyonbiztonság érdekében kell állnia.

Megállapítottam, hogy a média, tágabb megközelítésben a lakossági tájékoztató tevékenység információs hatással lehetnek az egyén beállítódására. Az attitűd formálása támogathatja a biztonság szélesebb körű elérését, fenntartását.

Esetleges megtévesztéssel a szervezet elvesztheti a lakosság bizalmát, amely kifejezetten kártékony a biztonság szempontjából. A valaki vagy valamely szervezet iránt érzett bizalom nem minden esetben objektív. Ebből következik, hogy bizonyos tudatos lépésekkel támogatható ennek kialakulása a másik félben – a lakosság tagjaiban. A bizalom elnyerésében és megtartásában a hitelességnek is óriási jelentősége van.

A szubjektívnak a meggyőzés során is szerepe jelentkezik. Amelyik szervezet szimpatikus nekünk, az nagyobb valószínűséggel győz meg minket.

Ha meggyőzően kommunikálunk, ez kihatással van a tanulási folyamatokra is. A tanulás pszichológiájának ismerete jelentős mértékben támogatja a hatékonyabb felkészítést. Cél, hogy a lakosság tájékoztatása során nyújtott, a felkészítést célzó információk rögzüljenek az egyéneknél, elsajátítsák a szükséges tudnivalókat a veszélyhelyzetek megelőzése, illetve kezelése szempontjából.

Mivel a tanulási folyamatban az előzetes tudás is jelentős szereppel bír, így az erre irányuló felkészítés nem elhanyagolható.

Értekezésem 3. fejezetében vizsgáltam nem kizárólag az egyén, de a szervezet tanulási folyamatát is. A folyamatos tanulás és fejlődés támogatja a sikert, növeli a hatékonyságot egy szervezet esetében. A szervezetet alkotó egyéneknek és a közösségnek is célja kell, hogy legyen a tanulás.

Pszichológiai vonatkozásban kutattam továbbá fejlődéslélektani ismereteket. Ennek szükségességét alátámasztom azzal, hogy az egyén biológiai fejlődése során változik. Kapcsolódva az előző részkutatási témákhoz megállapítható, hogy másként fél egy gyermek és egy felnőtt, és mások a tanulási folyamatok is az esetükben. Ezekon felül mások a hír- és a médiafogyasztási szokásuk is.

Ebből következik, hogy egy szervezetnek a különböző korcsoportok számára különböző módszerekkel és eszközökkel kell kommunikálnia. Ezt a témát a kérdőívben is elemeztem.

A hírérték alapelveivel összefüggésben megállapítottam, hogy a katasztrófavédelmi lakossági tájékoztatás és felkészítés is akkor lehet meggyőző és sikeres, ha ezen tényezők fennállnak, érvényesülnek. A tájékoztatás, felkészítés tehát hatékonyabb, ha az üzenetünk címzettjei érintettnek érzik magukat, a téma időszerű, vagy az adott veszély bekövetkezése prognosztizálható.

Az álhírek terjedése komoly biztonsági veszélyt jelenthet, helyi és globális szinten is. Egy téves információ terjesztése egy katasztrófavédelmi beavatkozás sikerét nagyban kockáztathatja. A dezinformáció elleni küzdelemben számos szereplő között több nemzetközi szervezet is részt vesz, így például az EU, az ENSZ és a NATO. A valótlan információk terjedése, szándékos terjesztése nem mai jelenség, azonban az internet szélesebb körű elérésével az álhírek is gyorsabban és nagyobb körben terjedhetnek. A dezinformációhoz kapcsolódó pszichológiai vonatkozások vizsgálata megmutatta, hogy mind a befolyásolás, meggyőzés, a konformitás, mind a hitelesség, a bizalom kérdésköre szorosan kapcsolódik a témához.

4. FEJEZET A NEMZETKÖZI LAKOSSÁGI TÁJÉKOZTATÁSI JÓ GYAKORLATOK VIZSGÁLATA ÉS HAZAI ALKALMAZÁSA

4.1. A Magyarország területén tartózkodó külföldi állampolgárok katasztrófavédelmi lakossági tájékoztatása

Miként a kifejezés nevében szerepel: *lakossági* tájékoztatás. Tehát e folyamat, tevékenység célcsoportja a lakosság. A tevékenység megfogalmazása nem *állampolgár-tájékoztatás*, következésképpen tehát arra az eredményre jutottam, hogy a hazai katasztrófavédelem lakossági tájékoztatása alatt nem csupán a magyar állampolgárok felé irányuló kommunikációt kell értenünk.

Hazánk területén tartózkodó külföldi állampolgárok alatt értem mind a rövidebb, mind pedig a huzamosabb időn keresztül Magyarországon tartózkodókat: turistákat, itt élő, dolgozó külföldi állampolgárokat, így a nemzetközi szervezetek, külképviseltek, gazdálkodó szervezetek munkatársait is.

Kutatásaim során idegennyelv-választásomat alátámasztja az a tény, hogy az angol nyelv a legaktívabban használt az EU-ban. [71]

Megállapítom, hogy a hivatásos katasztrófavédelmi szervezet által alkalmazott online kommunikációs eszközök mindegyikén célszerű angol nyelvű alapinformációkat elhelyezni a következőképpen – ez jelenleg semmilyen formában nem valósul meg. Javaslom a Facebook-, az Instagram-, a Twitter-felületeken és a VÉSZ-ben egy, a BM OKF honlapjának majdani angol nyelvű felületére tovább mutató konkrét linket, elérést megadni:

„If you speak English, please visit our website for more information.”

Ebből következik tehát, hogy mindenképpen javaslom, hogy a honlapon angol nyelvű információk is megjelenjenek. Erre vonatkozó konkrét javaslataimat lásd értekezésem 2. fejezetében.

További, második javaslatom angol nyelvű tájékoztató leaflet-ek, broszúrák készítése. Ezen rövid, tömör megfogalmazású, egyoldalas kiadványok szintén QR-kód útján adnának további, részletesebb tájékoztatást, amely elvezeti az olvasót a honlap angol nyelvű felületére. A tartalom megírásánál célszerű megvizsgálni azt, hogy melyek azok az információk, amelyek mind a rövid, mind a hosszabb távon Magyarországon tartózkodó külföldieket érinti, érdekli a biztonságuk szempontjából. Vizsgálatom alapján a javasolt tartalmak:

- a 112-es segélyhívó szám feltüntetése,
- mely esetekben hívható, mely esetek igényelnek katasztrófavédelmi beavatkozást (és mely esetek a társszervekét),
- tájékoztatás a minden hónap első hétfőjén tartandó MoLaRi-tesztről, a nem ismeret miatt esetlegesen kialakulandó pánik elkerülése érdekében,
- mi a teendő egy valós, nem gyakorlati riasztás esetén.

Továbbá szabadidősprogram-ajánlasként javaslom a budapesti Katasztrófavédelem Központi Múzeumát és a Tűzoltó Skanzent is hirdetni.

A rövidebb ideig hazánk területén tartózkodó külföldi állampolgárokhoz, például turistákhoz javaslom a leaflet eljuttatását a Magyar Turisztikai Ügynökség, valamint szállodák, turisztikai információs irodák megkeresése, velük történő együttműködés útján.

A huzamosabb ideig Magyarország területén tartózkodó külföldi állampolgárokhoz történő disztribúció kapcsán ajánlom a Külgazdasági és Külügyminisztériummal (a továbbiakban: KKM) szakmai egyeztetések lefolytatását, valamint nagyobb külföldi vállalatok megkeresését.

A hosszabb ideig Magyarországon tartózkodó külföldi állampolgárokkal kapcsolatban végzett kutatásaim során a diplomáciai testületek vonatkozásában megállapítottam, hogy a hazánk területén található, más ország területét képező külképviseletre a katasztrófavédelem munkatársa, mint hatóság kizárólag a külképviselet vezetője, a nagykövét engedélyével léphet be egy esetlegesen kialakult tűz esetén is. *„A képviselet helyiségei sérthetetlenek. A fogadó állam hatósági közegei a képviselet helyiségébe nem léphetnek be, kivéve, ha ahhoz a képviselet vezetője hozzájárult. (...) A képviselet irattárai és okmányai mindenkor sérthetetlenek, bárhol is vannak elhelyezve.”* [72 pp. 65.] A konzuli képviseletek helyiségeinek jogállása azonban abban a tekintetben eltér a diplomáciai képviseletek jogállásától, hogy *„tűzvész vagy más azonnali védelmi intézkedést követelő elemi csapás esetén vélelmezhető, hogy a konzuli képviselet vezetője hozzájárulást adott a fogadó állam hatóságai számára a konzuli képviselet helyiségeibe történő belépésre (tűzoltószabály), míg a diplomáciai képviseletek sérthetlensége abszolút.”* [72 pp. 66.] Megjegyzem továbbá, hogy a hazai katasztrófavédelem feladatkörébe nem tartozik közlekedési baleset esetén információt gyűjteni arról, hogy érintett-e más ország állampolgára az esetben.

A KKM külföldi épületeire, hazánk diplomáciai és konzuli, valamint nemzetközi szervezetek mellé rendelt állandó képviseleteire a következők érvényesek: *„Tűz esetén a külképviselet vezetője engedélyezi – a Központtal való egyeztetés lehetőségének mérlegelésével – a képviselet helyiségeibe való belépést a tűzoltási tevékenység céljára.”* [73:6. §]

„Rendkívüli helyzet (természeti katasztrófa, elemi csapás, fegyveres támadás stb.) esetén a külképviselet vezetője engedélyezheti, hogy a fogadó állam illetékes hatóságának tagjai (pl. tűzoltóság, rendőrség, katonaság) a biztonsági területre léphessenek. Rendkívül indokolt esetben biztonsági területre a fogadó állam illetékes hatóságának tagjai részére a külképviselet vezető akadályoztatása esetén a helyettese is adhat engedélyt egyszerű, eseti belépésre.” [74 pp.6851]

4.2. Az uniós polgári védelmi mechanizmus kutatási témához kapcsolódó előírásai

Miként azt az értekezésem azon részében is megjegyzem, amelyben a releváns szakirodalmakat tekintem át: a katasztrófavédelem, polgári védelem kizárólagos nemzeti hatáskör. Az Európai Unió például nem szabályozza, hogy a katasztrófavédelem melyik ágazat, a belügyi vagy honvédelmi ágazat része az adott tagállamban, illetve, hogy a tűzoltóság és a polgári védelem egységes irányítási rendszerben kell-e, hogy működjön.

Az Európai Parlament és a Tanács az uniós polgári védelmi mechanizmusról szóló 1313/2013/EU Határozatát (2013. december 17.) bizonyos pontokban módosította tavaly, 2021-ben az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2021/836 rendelete (2021. május 20.).

A rendelet kimondja, hogy kiemelt szerep jut annak, hogy a nyilvánossághoz eljussanak az információk a kezdeti reagálási intézkedésekről – a helyi és regionális hatóságok szerepével összefüggésben katasztrófamegelőzés és -kezelés tekintetében. A nyilvánosság tájékoztatásához kapcsolódóan megfogalmazza továbbá, hogy „*az uniós finanszírozás címzettjei, valamint a megvalósult segítségnyújtás kedvezményezettjei – különösen az intézkedések és azok eredményeinek népszerűsítésekor – kötelesek elismerni a finanszírozás eredetét és gondoskodni annak láthatóságáról, és ennek érdekében következetes, hatékony és arányos módon célzott információkat eljuttatni többféle célközönségnek, köztük a médiának és a nyilvánosságnak.*”

Az e határozat² alapján nyújtott finanszírozás vagy támogatás számára megfelelő láthatóságot kell biztosítani a Bizottság által az egyedi beavatkozásokra kiadott egyedi iránymutatásokkal összhangban. A tagállamok biztosítják különösen, hogy az uniós mechanizmus keretében finanszírozott műveletekkel kapcsolatos nyilvános kommunikáció:

- a) megfelelő módon hivatkozzon az uniós mechanizmusra,*
- b) azonosításra alkalmas képi eszközökkel utaljon az uniós mechanizmus keretében finanszírozásban vagy társfinanszírozásban részesített képességekre,*
- c) az intézkedések végrehajtása kapcsán használja az Unió emblémáját,*
- d) a nemzeti médiában és az érdekeltek felé, valamint saját kommunikációs csatornáin keresztül proaktív módon kommunikálja az uniós támogatás részleteit, és*
- e) támogassa a Bizottságnak a műveletekkel kapcsolatos kommunikációs tevékenységét.” [75:20a. cikk]*

Az Európai Bizottság mindezekben támogatást nyújt a tagállamoknak.

A RescEU nevű program tulajdonképpen egy erőforrástartalék-kapacitás az európai uniós polgári védelmi mechanizmusban, célja a hatékonyabb katasztrófareagálás megteremtése. Kezdetben légi erdőtűz-oltási, sürgősségi egészségügyi orvoscsoportok és egészségügyi evakuáció kapacitásokkal jött létre, majd a koronavírus-járvány megjelenése után egy újabb, egészségügyi készlet képességgel bővült, amelynek Magyarország is otthont ad. A rendelet a RescEU-relevanciában is fogalmaz meg tájékoztatási előírásokat.

Kutatásaim során megállapítottam, hogy az uniós polgári védelmi mechanizmusról szóló határozat kimondja, hogy az EU támogatja a tagállamok lakossági tájékoztatási tevékenységét összességében, különösen a katasztrófák megelőzése vonatkozásában, a riasztási rendszerek megismertetésével összefüggésben, az adott területen felmerülő veszélyeztető hatások, kockázatok kommunikálásával kapcsolatban. A lakosság tájékoztatásával összefüggő tevékenységekre pénzügyi forrás, támogatás is igényelhető. Javasolom, hogy a BM OKF vizsgálja meg ezt a lehetőséget. [76]

Hazánk számos alkalommal nyújtott nemzetközi segítséget bajba jutott országoknak. Javasolom a BM OKF honlapján található releváns információkat aktualizálni és angol nyelven is elérhetővé tenni. 2022. február 20-i vizsgálat alapján megállapítom, hogy évek óta nem frissült ez a felület, az utóbbi évek nemzetközi katasztrófa-segítségnyújtásairól nem szerepelnek információk.

² Szerzői megjegyzés: e határozat alatt értendő az Európai Parlament és a Tanács 1313/2013/EU Határozata (2013. december 17.) az uniós polgári védelmi mechanizmusról

4.3. Az Európai Unió katasztrófavédelemmel összefüggő lakossági tájékoztatási munkája

A következő három alfejezetben az Európai Unió, a NATO és az ENSZ vonatkozó nyilvánossági, lakossági tájékoztatási munkáját vizsgálom. A három nemzetközi szervezet választását az erre indokoltá, hogy Magyarország hivatásos katasztrófavédelmi szervezete bilaterális és regionális nemzetközi kapcsolatain túl ezen szervezetek releváns egységeivel, szakterületeivel működik együtt.

Az Európai Unió széles körű, folyamatos nyilvánosságbiztosítási tevékenységet folytat.

Az Európai Bizottság Európai Polgári Védelmi és Humanitárius Segítségnyújtási Műveleteinek Főigazgatósága (angolul Directorate-General for European Civil Protection and Humanitarian Aid Operations, a továbbiakban: DG ECHO) 90 fős sajtószolgálattal rendelkezik.

A DG ECHO a hivatalos honlapon keresztül számos információt oszt meg. Főoldalának fő témakörei:

- az aktuális, folyamatban lévő veszélyhelyzetek,
- legfrissebb hírek,
- történetek,
- a tevékenység bemutatása,
- események.

A fejléc további fő pontjainak tartalma bemutatja részletesen a DG ECHO-t, a kampányait, a tevékenységét, annak területi lebontását, a partnereit, továbbá finanszírozási és értékelési információkat is.

Elmondható, hogy „minden évben jelentős kommunikációs kampányokat indítanak azzal a céllal, hogy felhívják a figyelmet humanitárius segítségnyújtás értékeire, és hogy megerősítsék azok megértését és támogatását az EU-polgárok körében. A kampányok szintén tájékoztatást nyújtanak a polgároknak az EU polgári védelemben betöltött szerepéről. A kampányok kiemelik az Európai Bizottság és annak humanitárius és polgári védelmi partnerei közötti együttműködést a krízis által sújtott emberek segítségnyújtása terén világszerte.”³ [77]

Kiemelem továbbá azokat az összefoglalókat, amelyeket egy-egy téma köré építenek, ilyen készült többek között az erdőtüzekkel kapcsolatban, a RescEU-ról, vagy éppen az EU Polgári Védelmi Tudáshálózatáról.

A DG ECHO nem csupán az online térben van jelen, nyomtatott kiadványokat is készít. Különös hangsúlyt fektet továbbá arra is, hogy a szakterületen tevékenykedők megismerjék a közönségkapcsolatok, illetve a sajtóval való együttműködés részleteit is, ezekről szó esik a polgári védelmi mechanizmus képzési programjainak különböző kurzusain. Egy ilyen nemzetközi szakmai képzésen magam is részt vettem, a kárhelyszíni tájékoztatás gyakorlását hasznosnak ítélem meg.

A honlapon keresztül mindenki részére nyílt elérés biztosított az INFORM adatbázishoz, amely humanitárius krízisek és katasztrófavédelem szempontjából releváns adatokat jelenít meg. A 26. számú képen bemutatom, mi látható, miután kijelöljük Magyarországot az adatbázisban. A menüsorban négy fejezet közül nyílik lehetőség választani:

- INFORM Risk Index, vagyis INFORM kockázati index, a 26. számú képen ez látszódik,

³ A szerző fordítása angol nyelvről.

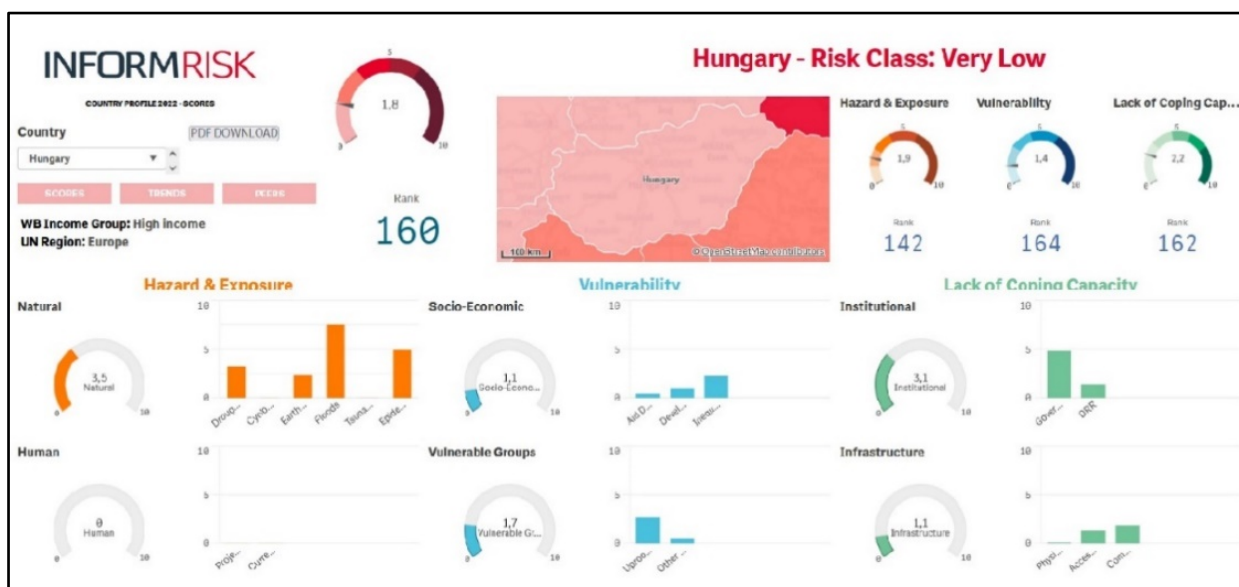
- Hazard & Exposure Index, vagyis veszély és expozíciós index,
- Vulnerability Index, vagyis veszélyeztetettségi index és
- Lack of Coping Capacity Index, vagyis megküzdési képesség hiánya index.

Értekezésem megírásának időpontjában a 2022. évi adatok mutatják, hogy a négyből három index skálája a nagyon alacsony szintet jelzi. Alacsony szintre a veszély és expozíciós index mutat.

26. számú kép: Képernyőfotó az INFORM adatbázisról, kijelölve Magyarországot. Forrás: [78]
A képernyőfotót készítette: a szerző.

A 27. számú képen szintén hazánk adatait mutatom be. Látható, hogy a veszélyek tekintetében kiemelték az aszályok, a földrengések, az árvizek és a járványok. Társadalmi-gazdasági megközelítésben a veszélyeztetettség között szerepelnek a támogatásfüggőség, a fejlettség és hátrányos helyzet indexe, valamint az egyenlőtlenségek.

27. számú kép: Képernyőfotó az INFORM adatbázis Magyarországra vonatkozó adatairól.
Forrás: [79] A képernyőfotót készítette: a szerző.

Hazánk két év múlva, 2024 júliusában veszi át Belgiumtól a tanácsi elnökséget, s látja majd el a feladatokat fél éven keresztül, 2024 decemberéig; ezzel összefüggésben számos, speciális lakossági tájékoztatási, kommunikációs feladat várható, már az elnökségi időszakot is megelőzően a felkészülés jegyében.

4.4. A NATO polgári veszélyhelyzet-tervezéssel kapcsolatos lakossági tájékoztatási munkája

A NATO-t 1949-ben alapították, hazánk 50 évvel ezt követően, 1999-ben csatlakozott a szervezethez. Legfelsőbb politikai döntéshozó testülete az Észak-atlanti Tanács; a polgári veszélyhelyzet-tervezés (CEP, angolul civil emergency planning) a Védelempolitikai és -tervezési részleg (DPPD, angolul Defense Policy and Planning Division) alárendeltségében működik. A polgári veszélyhelyzet-tervezéssel a Polgári Veszélyhelyzet-tervezési Bizottság (angolul: Civil Emergency Planning Committee, a továbbiakban: CEPC) foglalkozik mélyrehatóan az 1950-es évekbeli létrehozása óta, tehát már csatlakozásunk előtt is működő testület volt.

A Belügyminisztérium két- és többoldalú nemzetközi kapcsolatainak rendjéről szóló 29/2015. (X. 21.) BM utasításban meghatározottak értelmében „a NATO Polgári Veszélyhelyzeti Tervezési Bizottság (CEPC) állandó és plenáris üléseire a nemzeti álláspontot - az érintett minisztériumokkal, a Külgazdasági és Külügyminisztériummal, az európai uniós és nemzetközi helyettes államtitkárral és a belbiztonsági államtitkárral való egyeztetést követően - a BM Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság (a továbbiakban: BM OKF) alakítja ki.” [80: 5.§]

A CEPC-be a BM OKF delegál képviselőt, mint polgári veszélyhelyzet-tervezési szakdiplomatát.

A CEPC munkáját különböző tervezői csoportok támogatják:

- polgári védelmi csoport (angolul: Civil Protection Group, a továbbiakban: CPG),
- élelmiszerügyi és mezőgazdasági tervezési csoport (angolul: Food and Agriculture Planning Group, FAPG),
- polgári kommunikációs tervezési csoport (angolul: Civil Communications Planning Group, CCPG),
- energia tervezési csoport (angolul: Energy Planning Group, EPG),
- közös egészségügyi csoport (angolul: Joint Health Group, JHG),
- szállítási csoport (angolul: Transport Group, TG).

Hazánk ezen tervezői csoportokba is delegál egy-egy fő szakembert, a CPG-ben a BM OKF munkatársa képviseli a magyar álláspontot.

A nyilvánosság biztosítása során mindvégig figyelemmel kell lenni a biztonsági szempontokra – miként igaz ez a kutatási témám egészére vonatkozóan is – tehát nem minden információ nyilvános.

A NATO szerteágazó lakossági tájékoztatási feladatot végez a polgári veszélyhelyzet-tervezéssel összefüggésben, ennek keretén belül különösen:

- hivatalos honlapján külön pontokban foglalkozik a polgári veszélyhelyzet-tervezési témákkal, a rezilienciával, a válságkezeléssel, a polgári felkészültséggel,

- gyakorlatok alkalmával, adott esetben úgynevezett médiatúrákat szervez a sajtó képviselői részére.

Jens Stoltenberg, NATO-főtitkár rendszeresen tart sajtótájékoztatókat. A NATO rendelkezik továbbá hivatalos Facebook-oldallal, YouTube-csatornával, Twitter-, LinkedIn, Flickr- és Instagram-fiókkal. A sajtóiroda 12 fős. A szervezet kiadott, és a honlapján megjelentet egy sajtó kézikönyvet is, ezt mutatja a 28. számú kép. A kiadványban ismertetik az elérhetőségeket, a központ területén a parkolási rendszabályokat, a sajtóakkreditációval kapcsolatos tudnivalókat, a főhadiszállás nyilvános terének (public square) térképét, az itt található étkezési lehetőségek helyszíneit, Wi-Fi eléréssel kapcsolatos információkat és a biztonsági tudnivalókat. A kézikönyv kiváló példa a nyilvánosság biztosításának, a sajtó munkatársai munkájának támogatására.

28. számú kép: A NATO Központ kézikönyve a sajtó munkatársai részére, képernyőkép.

Forrás: [81] A képernyőfotót készítette: a szerző.

Az Észak-atlanti Szövetség állam- és kormányfői 2021. június közepén tartott brüsszeli találkozójukon fogadták el a megerősített reziliencia kötelezettségvállalást. A 11 pontból álló dokumentum 9. pontja kimondja, hogy a Szövetség erősíteni fogja a nyilvános kommunikációt az ellenálló-képesség megerősítése céljából. [82]

Kiemelem továbbá a NATO által a polgári felkészültség támogatása érdekében megalkotott Budapest Guidelines III., azaz magyarul Budapest Iránymutatás III. című kiadványt, amely egy közel 50 oldalas gyakorlati útmutató a nyilvánosság tájékoztatásához krízis, válság idején. A szakmai tájékoztató kitér az

- információ és kommunikáció fontosságára krízis idején,
- a felkészülési, a reagálási és a helyreállítási időszak kommunikációjára,
- a sajtóval való kapcsolatokra,
- a közösségi médiára,
- a kommunikációra kémiai-, biológiai-, radiológiai- és nukleáris-válság esetén, továbbá
- a határokon átnyúló információs kérdésekre.

A kiadványt a NATO CEPC polgári védelmi csoportja fogadta el budapesti találkozóján 1999-ben, majd 7 évvel később, 2006-ban a szakemberek felülvizsgálták az útmutatót. [83]

4.5. Az ENSZ katasztrófakockázat-csökkentéssel összefüggő lakossági tájékoztatási munkája

A BM OKF tevékenysége során az EU-n és a NATO-n kívül további nemzetközi szervezettel, az Egyesült Nemzetek Szervezetével is szorosan együttműködik, különösen a Humanitárius Ügyek Koordinációs Hivatalával (angolul United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs, a továbbiakban: UN OCHA), amely nem kizárólag a humanitárius, de a katasztrófavédelmi tevékenységet is felügyeli, koordinálja.

A hivatásos katasztrófavédelmi szerv további szoros nemzetközi partnere az ENSZ Katasztrófakockázat-csökkentési Hivatala (angolul United Nations Office for Disaster Risk Reduction, a továbbiakban: UNDRR).

Az ENSZ tagállamai 2015 márciusában a japán Sendai-ban fogadták el a Hyogo cselekvési keretrendszert követően azt a szisztémát, amely célul tűzte ki a katasztrófakockázatok csökkentését. Az úgynevezett Sendai Keretrendszer a 2015-2030. közötti időszakot érinti, hét célt és négy prioritást határoz meg. A keretrendszerről a nyilvánosságot is tájékoztatta, illetve tájékoztatja jelenleg is a szervezet, ezen belül számos, közérthető és hasznos információ található a UNDRR honlapján is. [84]

29. számú kép: A Sendai Keretrendszer hét célja. Forrás: [85] A képernyőfotót készítette: a szerző.

Kutatásom során megállapítottam, hogy a dokumentum a lakosság tájékoztatásával is foglalkozik:

- a katasztrófakockázatok megértésével foglalkozó prioritás kimondja, hogy nemzeti és helyi szinten is fontos *“a nemzeti stratégiák előmozdítása a lakosság oktatása és a tudatosság erősítése érdekében a katasztrófakockázat csökkentésével összefüggésben, beleértve a katasztrófakockázattal kapcsolatos tájékoztatást és ismereteket, kampányok, a közösségi média és közösségek útján, figyelembe véve a specifikus célcsoportokat és azok igényeit”*⁴ [86, pp. 15],
- a döntéshozók szerepével összefüggésben olvasható, hogy *„az államoknak ösztönözniük kell az alábbi cselekvéseket valamennyi köz- és privátérdekelt fél részéről, hogy (...)*
 - o *a média aktív és inkluzív szerepet vállaljon helyi, nemzeti, regionális és globális szinten a közvélemény tudatosságának és megértésének növelésében, és terjesszen pontos és nem-érzékeny katasztrófakockázatra, veszélyre és katasztrófákra vonatkozó információkat, beleértve a kisebb katasztrófákra vonatkozó információkat, egyszerű, átlátható, könnyen érthető és hozzáférhető módon, szoros együttműködésben a nemzeti hatóságokkal,*
 - o *konkrét katasztrófakockázat-csökkentési kommunikációs politikákat fogadjanak el,*
 - o *adott esetben támogassák a korai előrejelző rendszereket és életmentő védelmi intézkedéseket,*
 - o *ösztönözzék a megelőzés kultúráját és a közösségek erőteljes bevonását a felvilágosító, oktatási kampányokba és nyilvános konzultációkba a társadalom minden szintjén, összhangban a nemzeti gyakorlattal.”*⁵ [86, pp. 23]

⁴ A szerző fordítása angolról.

⁵ A szerző fordítása angolról.

A HUNOR⁶ és a HUSZÁR⁷ mentőszervezet, valamint közvetve az önkéntes mentőszervezetek is ENSZ-irányelvek szerint látják el tevékenységüket, ezek az úgynevezett INSARAG-irányelvek (angolul: International Search and Rescue Advisory Group, magyarul: Nemzetközi Kutató-Mentő Tanácsadó Csoport).

30. számú kép: Képernyőkép egy, a UN OCHA honlapján publikált infógrafikáról. Forrás: [87]
A képernyőfotót készítette: a szerző.

A UN OCHA az ENSZ, továbbá önálló hivatalos honlapján, valamint a Facebook-on, Instagramon, LinkedIn-en, Twitteren keresztül is tájékoztatja a nyilvánosságot. A UN OCHA honlap sajtóközpont menüpontja híreket, sajtóközleményeket, nyilatkozatokat, jelentéseket, multimédiás megjelenéseket tartalmaz [88]. Külön említésre érdemesek a feltüntetett infógrafikák. Ezen vizuális tájékoztatási módszer hazai bevezetését is javaslom. Az infógrafikákkal értekezésem 2. fejezetében szintén foglalkoztam.

⁶ Hungarian National Organisation For Rescue Services, Magyar Nemzeti Mentőszervezet

⁷ Hungarian National Integrated Organisation For Rescue Services, Magyar Nemzeti Integrált Mentőszervezet

4.6. Európai jó gyakorlatok a katasztrófavédelmi lakossági tájékoztatás és lakosságfelkészítés tükrében

Tudományos kutatásaim során vizsgált nemzetközi példákat értekezésem korábbi pontjaiban is bemutattam, az alábbiakban pedig részletesen ismertetem a kutatásaim alatt elemzett európai jó gyakorlatokat a kutatási témámmal összefüggésben.

Elsőként az értekezésemben korábban megnevezett németországi Szövetségi Lakosságvédelmi és Katasztrófavédelmi Hivatal (Bundesamt für Bevölkerungsschutz und Katastrophenhilfe, a továbbiakban: BBK) honlapját mutatom be.⁸ A weboldalt akadálymentesített felületei kapcsán említettem jó példaként jelen írásom 2. fejezetében. Szakmai megítélésem alapján azonban további részletei kapcsán is jó európai példaként működik a honlap, hiszen:

- felhasználóbarát,
- könnyű rajta eligazodni, megtalálni a főbb menüpontokat,
- a tartalom megjelenítését nem jellemzi túlszűfolttság,
- a szöveges tartalom és a képi megjelenítés egyensúlyban van,
- a nyelvezet közérthető,
- a vonatkozó előírásokat teljesíti; akadálymentesség, adatvédelem, impresszum tekintetében.

A BBK Németország központi szerve a polgári védelem területén. A 2004 óta működő hivatal polgári védelmi feladatai az alábbiak:

- önvédelem (mint öngondoskodás),
- a lakosság riasztása,
- óvóhelyekkel kapcsolatos ügyek,
- tartózkodási szabályozás, például evakuálással összefüggésben,
- katasztrófavédelem, törvényi részfeladat-pontosítással,
- egészségvédelmi intézkedések,
- a kulturális javak védelmét szolgáló intézkedések. [89]

Ezek pontos, részletes szabályozását a Gesetz über den Zivilschutz und die Katastrophenhilfe des Bundes (Zivilschutz- und Katastrophenhilfegesetz - ZSKG) a polgári védelmi és katasztrófavédelmi törvény írja elő.

A honlap főbb pontjait, amelyek a nyitóoldalról elérhetőek az értekezésem 5. számú táblázatában prezentálom. A táblázatban a főmenüponatokon belül elérhető almenüket is ismertetem.

5. számú táblázat: A BBK hivatalos oldalának fő- és almenüi. Fordította és készítette: a szerző.

Forrás: [37]

Nyitólap	A BBK	Témák		Infótéka
----------	-------	-------	--	----------

⁸ A honlap német nyelvű tartalmait az értekezéshez a szerző fordította magyar nyelvre.

			Figyelmeztetés és óvintézkedés	
NINA applikáció	Bemutakozás	Szövetségi akadémia	Figyelmeztetés Németországban	Szakmai információs központ
Köszöntő	Kapcsolat és elérhetőségek	Kutatás	Tippek veszély esetére	Sajtó
Gyakran ismételt kérdések	A BBK átalakítása, feladatai	Nemzetközi ügyek	Felkészülten minden esetre	BBK gyerekeknek
Tippek különböző veszélyek esetére	Karrier	Kritikus infrastruktúrák	NINA applikáció	Fókusz témák
Hírek	Történelmi visszatekintés	Kockázatkezelés	Elsősegélynyújtás és segélyhívás	Közleményeink
Kapcsolat	A polgári védelem jele, jelzések	Kémiai-, biológiai, radioaktív-, nukleárisvédelem	Veszélyhelyzetek re való felkészülés	Szószedet
Bemutakozás		Közös jelentési és helyzetkezelő központ	Főzés áram nélkül	Médiatéka
További információk		Klíma változás		Lakosságvédelem Magazin
Footer		Nemzeti kapcsolattartó pont – Sendai Keretrendszer		
		Kulturális javak védelme		
		Az önkéntesség támogatása		
		Egészségügyi lakosságvédelem		
		Válságkezelés		

		Utógondozás, áldozatok és hozzátartozóik segítése		
--	--	--	--	--

Megállapítom, hogy a honlap tartalmi a lakossághoz szólnak, hasznos és aktuális információkat adnak a katasztrófákra való felkészülésről, az ellenük való védekezés részleteiről, közérthetően, jól illusztráltan, a keresést és a megértést támogató felosztásokban.

A BBK hivatalos oldala jó példával szolgál. Hazai megvalósításra javaslok egyrészt az áttekinthetőséggel kapcsolatban, különösen pedig a „Figyelmeztetés és óvintézkedés” menüponttal összefüggésben.

Ez alapján magyarországi alkalmazásként javaslok megjeleníteni a hivatásos katasztrófavédelmi szervek honlapján is, hogy

- melyek az otthoni élelmiszertartalék fontos elemei,
- melyek az otthoni gyógyszerertartalék fontos elemei. A tartalom előállítását együttműködésben javaslok a mindenkori felelős minisztériummal,
- melyek a legfontosabb higiénias lépések, katasztrófa helyzet esetén is. A tartalom előállítását együttműködésben javaslok az Emberi Erőforrások Minisztériumával,
- melyek azok a hivatalos dokumentumok, amelyekre veszély esetén is szükség lehet,
- melyek azok a hivatalos dokumentumok, amelyek papír alapú, vagy elektronikus másolatának beszerzése javasolt.

Szintén javaslok, hogy a magyarországi hivatásos katasztrófavédelmi szervek hivatalos honlapjain legyen elérhető egy checklist, hasonlóan a BBK-oldalon találhatóhoz. Ezen a lakosság ellenőrizni tudja, hogy minden szükséges dolgot összekészített-e a menekülő csomagba, illetve otthoni tartalékként. A BBK-oldalon elérhető ellenőrző lista részletes. Ismerteti, melyek az élelmiszertartalék elemei, ezekből mennyi szükséges a tíznapos készlethez. A checklist-en lehetőség van ellenőrizni többek között azt is, hogy rendelkezünk-e otthon energiakiesés esetére gyertyákkal, elemekkel, elemlámpával.

A veszélyhelyzeti applikációk kiemelten támogatják a lakosság katasztrófavédelmi tájékoztatását és felkészítését. Hozzájárulhatnak továbbá a sikeresebb védekezéshez, a károk csökkentéséhez is. A Sandy hurrikán 10 évvel ezelőtt óriási pusztítást végzett a Karib-térség és Kanada között. A 2012. október vége és november eleje között lesújtó természeti jelenség jöllehet nagyobb erősségű volt mint a 2005-ös Katrina hurrikán, mégis kevesebb áldozatot követelt. *„Ennek oka (habár ez a hurrikán kiterjedtségében nagyobb volt a Katrinánál) a kormányzati szervek és a védekezésben részt vevő szervek preventív és beavatkozási operatív intézkedéseiben keresendő. Fontos tényező, hogy a közösségi oldalakat, mobil applikációkat is bevetették a hatékony védekezés érdekében. Bebizonyosodott, hogy a rendkívüli eseményeknél jelentkező tömeges segélykéréseket nem tudja fogadni és feldolgozni az arra hivatott szervezet segélyfogadó rendszere. A lakosság alternatívákat keresett (például közösségi médiát, interaktív térképeket, mobil applikációkat stb.). A Katrina hurrikán idején a lakosság veszélyhelyzeti tájékoztatása gyenge szervezetségű volt, de a 2011-es Irene hurrikánál már jól alkalmazták a lakosság megfelelő idejű tájékoztatását. A Sandy hurrikán esetében már megfelelő szintű volt a*

tájékoztatás, jól működött a veszélyhelyzeti kommunikáció. A közösségi médiát is bevonták, a Facebook-on önálló oldalt kapott a Sandy hurrikán, melynek közel kétszázezer kedvelője volt (minőségi mutató).” [65 pp. 113]

A BBK honlapon is hirdetett, „németországi NINA – Die Warn-App des BBK, vagyis a Szövetségi Lakosság- és Katasztrófavédelmi Hivatal – figyelmeztető applikációjának felhasználói a letöltést követően többek között időjárás- és árvízi információkat kapnak, továbbá általános veszélyhelyzeti tippet, amelyekkel másokat és saját magukat védeni tudják a veszélyektől. A németországi alkalmazást 2019 decemberéig több mint egymillióan töltötték le. Az applikáció az árvizekkel kapcsolatban olyan pontokat tartalmaz, amelyek leírják, hogyan cselekedjünk helyesen árvíz során, illetve hogyan tudunk azokra jól felkészülni. A NINA-n, vagyis a Veszélyhelyzeti információs és hírapplikáción a lakosság védelmét szolgáló fontos figyelmeztetések olvashatók. A NINA technikai kiindulópontja a szövetségi moduláris figyelmeztető rendszer (MoWaS), amelyet a Szövetségi Lakosság- és Katasztrófavédelmi Hivatal működtet a polgári védelmi figyelmeztetések érdekében.” [90 pp. 185-186] A 2015 májusában indított, díjmentesen letölthető alkalmazás iOS operációs rendszerű eszközökön 12.0-ás verziótól, Androidon pedig 6.0-s verziótól működik. A publikációm 2020. évi közlése óta eltelt időszak alatt az alkalmazás letöltőinek a száma megsokszorozódott, 2022 februárjában immár mintegy 10 millió letöltéssel rendelkezik. [91]

Kutatásom során megállapítottam, hogy hasznos egy olyan katasztrófavédelmi applikáció, amely nem csupán az éppen aktuális beavatkozásokról ad számot, de lakosságfelkészítő célja is van.

Az applikációk vonatkozásában kiemelem továbbá a szintén németországi Katwarn nevű alkalmazás két különleges funkcióját, amelyek szerint:

- 1) Ez az első nemzetközi hálózattal rendelkező veszélyjelző, katasztrófavédelmi alkalmazás. A rendszerbe csatlakozó országok saját Katwarn létrehozását kezdeményezhetik, amely bekapcsolódik a hálózatba. Az alkalmazás 2017 óta többnyelvű, szintén azóta tagja a nemzetközi körnek Ausztria is az Osztrák Belügyminisztérium útján.
- 2) A Katwarnon keresztül küldött üzenetek SMS-en és e-mail-en keresztül is kérhetők, így a fontos információk azok részére is garantálható, akik nem rendelkeznek okos készülékkel.

31. számú kép: A Katwarn katasztrófavédelmi applikáció osztrák két angol nyelvű, különböző méretű és tartalmú tájékoztató brosrája. A fotót készítette: a szerző.

Miként a NINA és a Katwarn, úgy a svájci AlertSwiss applikáció is nyújt további hasznos információkat a veszélyhelyzetekkel kapcsolatban, így például a követendő magatartási szabályokról veszély esetén és a felkészüléssel összefüggő tudnivalókról. Ezen alkalmazást azért emelem ki értekezésemben, mivel ez nem csupán a Svájcban hivatalos francia, német és olasz nyelveken, de angolul is tájékoztat. A Svájcban szintén hivatalos rétorománul viszont nem, holott ezt a nyelvet az alpesi országban mintegy félszázezren beszélik. Az AlertSwiss honlapja szintén rendelkezik jelnyelvi információkat megosztó felülettel. [92]

Az AlertSwiss személyre szabható, hiszen lehetőség nyílik saját veszélyhelyzeti terv készítésére is. Az egyedi veszélyhelyzeti terv egyik pontja, hasonlóan a BBK honlaphoz, tartalmaz egy checklist-et, amelyben a készítők előre megadták, mit szükséges tartalmaznia kitelepítés, lakóhely veszélyhelyzeti elhagyása során a menekülő csomagoknak, és az érintettek ezen tudják nyomon követni azt, hogy minden fontos eszközt összekészítettek-e, például személyes iratokat, gyógyszereket, vagy a gyermekjátékokat. A gyermekekre abból a szempontól is gondolnak a készítők, vagyis a Szövetségi Polgári Védelmi Hivatal, a kantonok és partnerszervezetek, hogy a fontos elérhetőségek között a gyermekek iskolájának telefonszámát is javasolják beírni a tervbe.

A gyermekek katasztrófavédelmi felkészítését célzó intézményeket lehetőségem nyílt meglátogatni Lengyelországban a doktori iskolai tanulmányaim, kutatásaim idején. A 2017. évi szakmai út alkalmával olyan intézményekbe látogattam el, amelyek a hazai lakosságfelkészítés aktualizálásához, fejlesztéséhez számos jó gyakorlattal szolgálnak. Ott tartózkodásom során a V4 országok további képviselőivel is alkalmam volt egyeztetni arról, hogy miként működik hazájukban a lakosság katasztrófavédelmi felkészítése, milyen feladataik vannak a lakosság ez irányú tájékoztatásával. Tapasztalataimat alább ismertetem, további fotókat a két lengyelországi intézményről pedig az értekezésem 3. számú mellékletében mutatok be – a terjedelmi szempontok figyelembevételével.

Rakoniewice településen a tűzoltómúzeumban egy lakosságfelkészítő, illetve oktatóterem is helyet kapott. A helyiségben az erdő- és lakástüzeket bemutató kiállítás, illetve videó tekinthető meg, továbbá egy műszaki mentést imitáló jelenet. Az erdőtűzről szóló videó végén füst tölti meg a nézőteret, így még erőteljesebb az üzenet hatása.

32. számú kép: Füst tölti meg a nézőteret a rakoniewice-i katasztrófavédelmi lakosságfelkészítő teremben. A fotót készítette: a szerző.

A lakosságfelkészítő és oktatóteremben kipróbálható az is, hogy mit lát egy megkülönböztető jelzéssel közlekedő gépjárművezető káreseményhez vonulás közben a forgalomban, így hívják fel a figyelmet arra, hogy mi a helyes rend, eljárás, ha ilyen járművel találkozunk a közúti közlekedésben. A lakosság számára készült helyiségben megtekinthető továbbá egy bemutatkozó videó is, amelyben többek között gyermekek mondják el, hogyan látják ők a tűzoltókat. A múzeumból további információk érhetőek el a <http://cmp-muzeum.pl/> weboldalon.

A szintén lengyelországi Toruń város egyik tűzoltólaktanyájával közös területen a gyermekek részére alakítottak ki oktatótermet, ahol minden alkalommal egy pedagógus végzettséggel vagy képesítéssel rendelkező szolgálatban lévő tűzoltó tart előadást a kicsiknek. Mielőtt a helyiségbe lépnek a gyerekek, jelmez-tűzoltókabátot és -sisakot húznak. A teremben megtekinthetnek egy rajzfilmet, meghallgatják, hogy hogyan szól egy tűzjelző, megismerkednek a menekülési irányt jelző táblákkal. A teremben található továbbá egy faajtó, hasonló mint amilyen sok lakásban megtalálható. A tűzoltó ezen mutatja meg a gyermekeknek azt, hogy mennyire átforrósodhat az ajtó egy tűzeset során – így tanítják őket arra, hogy ahhoz ne nyúljanak hozzá ilyen esetekben. Még több élményt gyűjthetnek a látogatók azáltal, hogy fotót is készíthetnek arról, mintha ők maguk is tűzoltók lennének.

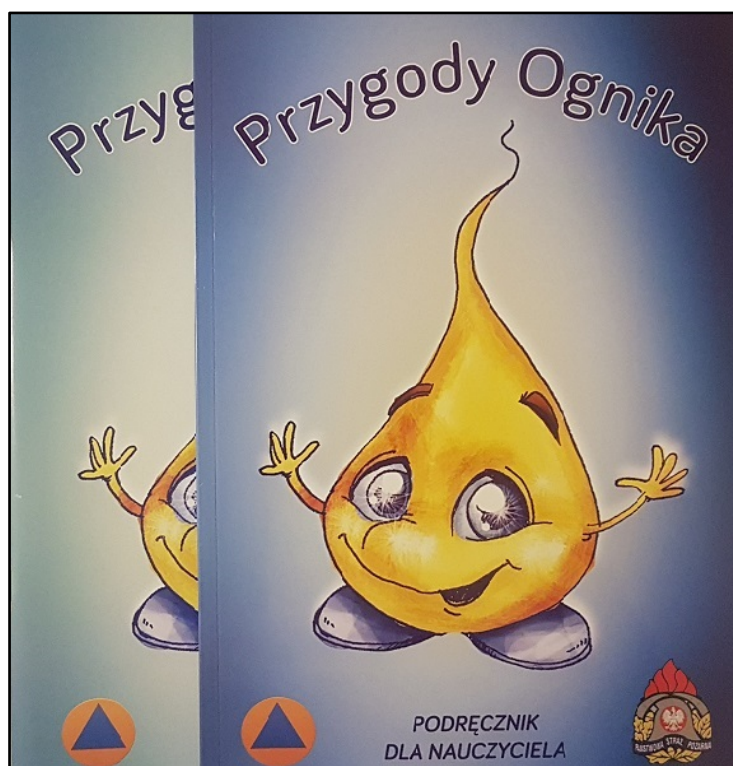
33. számú kép: A torún-i katasztrófavédelmi lakosságfelkészítő terem bejárata. A fotót készítette: a szerző.

A látogatók színes oklevelet kapnak a látogatás végén. Az oktatóterem mind a pedagógusok, mind pedig a gyermekek körében népszerű.

A Lengyelországban megtekintett ezen oktatóterem lehetőséget teremtenek a valós események szimulálására is, kiváló helyszínnek bizonyultak a gyermekek katasztrófavédelmi oktatására.

Javasolom látványos, a kor elvárásainak megfelelő katasztrófavédelmi lakosságfelkészítő, bemutató- és oktatóterem kialakítását hazánkban is. Célszerű lenne, amennyiben valamennyi területi szerv rendelkezne ilyen helyiségekkel. Effajta megvalósítás esetén jóval több állampolgárhoz kerülne közelebb a szervezet tevékenysége, a megelőzés fontossága és a baj esetén szükséges teendők megismerése, mintha csupán egyetlen, például a fővárosban létrehozott terem állna rendelkezésre. Javasolom, hogy a terem akadálymentes módon is legyenek megközelíthetők, továbbá a feliratok Braille-írással is elérhetőek.

Mind a bemutató-, mind pedig az oktatóteremeket úgy szükséges kialakítani, hogy gyermekek számára is érdekes, figyelemfelkelő legyen. Az oktatóterem látogatása integrálható a hazai oktatási rendszerbe, javaslatom szerint tanóra keretén belül történő látogatás mellett mind az általános-, mind pedig a középiskolai korosztály részére.

34. számú kép: Gyermekek számára készült katasztrófavédelmi felkészítő kiadvány. A fotót készítette: a szerző.

A gyermekek számára közös, polgári védelmi és tűzoltósági felkészítő kiadványok készülnek Lengyelországban, amelyek segítségével játékos módon, rejtvényekkel, színezőkkel, különböző feladatok útján sajátíthatják el az olyan hasznos információkat, mint például, hogy mik a segélyhívó számok, vagy, hogy tűz esetén helyezzünk a szánk elé nedves ruhadarabot a füst ellen.

Értekezésem nemzetközi szinterről vizsgált, külföldi jó példákat ismertető részében bemutatok továbbá egy, a katasztrófák elleni védekezésben résztvevők számára készített svéd kiadványt. A kisméretű lap a tenyérben is elfér. A segédlet nem kifejezetten, direkt módon a lakosság tájékoztatása, vagy felkészítése céljából készült, azonban bemutatom kutatásom ezen eredményét is, mivel a kiadvány hatékonyan járul hozzá mindezek támogatásához.

Do when talking to the media

- Take your time
- Think before you answer
- Keep to your own area and level of expertise
- Say if you don't know, cannot or may not answer the question
- Stick to facts
- Assume that everything is "on the record"
- Be firm, fair and honest

www.msb.se/en

Do not when talking to the media

- Lie, guess or speculate
- Get upset or angry with the reporter
- Let yourself be stressed by the situation or the reporter
- Use expert language/jargon
- Discuss confidential information
- Use the expression "no comment"
- Talk about things outside your area of expertise

www.msb.se/en

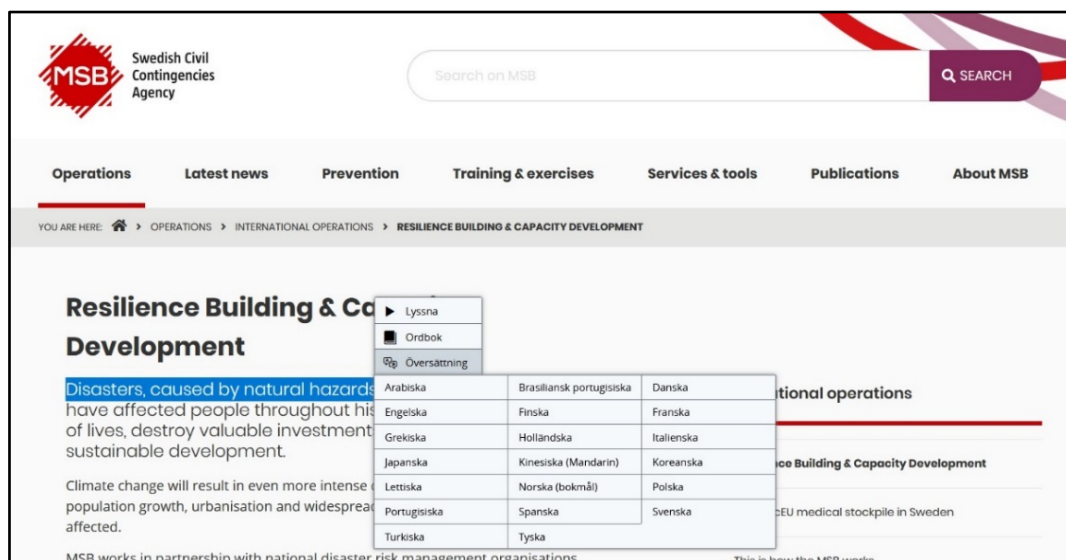
35. számú kép: Az MSB kiadványa a sajtónyilatkozat-tételek támogatására. A fotót készítette: a szerző.

A lapokat a Myndigheten för samhällsskydd och beredskapt, vagyis a Svéd Polgári Veszélyhelyzeti Ügynökség (a továbbiakban: MSB) készítette. Az angol nyelvű kiadvány mindkét oldalán olvasható szöveg: a zöld színnel jelölt oldalon azok az információk szerepelnek, amelyeket javasolnak, a piros színű oldalon pedig azok, amelyeket nem javasolnak egy-egy sajtónyilatkozat során. Ezeket az értekezés 6. számú táblázatában magyar nyelven ismertetem. A segédlet célja a katasztrófák elleni védekezésben résztvevőket a sajtónyilatkozatok kapcsán támogatni. A lapokon feltüntették az MSB angol nyelvű honlapjának elérhetőségét is.

Mit tegyünk, amikor a sajtó képviselőjével beszélünk	Mit ne tegyünk, amikor a sajtó képviselőjével beszélünk
Ne siessünk	Ne hazudjunk, találgassunk vagy spekuláljunk
Gondolkodjunk, mielőtt válaszolunk	Ne legyünk dühösek a riporterre
Maradjunk a saját szakterületünk és szakértelmünk szintjén	Ne stresszeljünk a helyzet vagy a riporter miatt
Mondjuk meg, ha nem tudunk, nem adhatunk választ	Ne használjunk szakértői nyelvezetet, szakzsargont
Ragasszkodjunk a tényekhez	Ne beszéljünk bizalmas információkról
Feltételezzük, hogy mindenről felvétel készül	Ne használjuk a „no comment”, „nincs hozzáfűznivaló” kifejezést
Legyünk határozottak, tisztességesek és őszinték	Ne beszéljünk a szakterületünkön kívül eső témákról

6. számú táblázat: Az MSB lapján (35. számú kép) szereplő információk. Fordította és készítette: a szerző.

Az MSB-honlapon a svédén kívül további nyolc nyelven elérhetőek az információk, így például északi- és déli számi, meänkieli, jiddis és finn nyelveken. Valamennyi, így a mintegy önálló oldalként funkcionáló angol nyelvű felület is akadálymentesített. Egy bizonyos szövegrész kijelölését követően lehetőség nyílik arra, hogy a rendszer felolvassa azt, ezt szemlélteti a 36. számú kép.

36. számú kép: Az MSB angol nyelvű oldala a rendszerfunkciókkal. [93] A képernyőképet készítette: a szerző.

Ezen túl két támogató háttérprogram is életbe léptethető: az egyik egy angol-svéd szótár, a másik pedig egy olyan fordítóeszköz, amelyből az olvasó kiválaszthatja azt, hogy mely további nyelvre

szeretné lefordítani a megjelölt szövegrészt, 19 nyelv közül lehet választani. Mindez szintén az értekezés 36. számú képen mutatott módon, egyetlen kattintás útján érhető el. A választható nyelvek:

- az arab,
- a brazil portugál
- a dán,
- az angol,
- a finn,
- a francia,
- a görög,
- a holland
- az olasz,
- a japán
- a kínai (mandarin nyelv),
- a koreai,
- a lett,
- a norvég,
- a lengyel,
- a portugál,
- a spanyol,
- a török és
- a német nyelv.

Az akadálymentesség jegyében az MSB-videók jelynelvi tolmácsolással is szerepelnek a hivatalos szervezet honlapján. [93] E helyen is javaslom a magyar hivatalos katasztrófavédelmi honlapok akadálymentesítésének fokozását.

Megállapítható, hogy a Svéd Polgári Veszélyhelyzeti Ügynökség célja, hogy hivatalos internetes oldalán keresztül minél szélesebb körben tudja tájékoztatni az érdeklődőket.

4.7. Részkövetkeztetések

A nemzetközi kitekintés során bemutattam a hazánk területén tartózkodó külföldi állampolgárok tájékoztatásával összefüggő kutatásaim eredményeit, kapcsolódó jogszabályokat, továbbá konkrét fejlesztési javaslatokat fogalmaztam meg.

Megállapítható, hogy a hazánk területén tartózkodó külföldi állampolgárok katasztrófavédelmi tájékoztatását fejleszteni szükséges. Jelenleg a külföldiek nem képezik a szervezet nyilvános kommunikációjának célcsoportját. A projekt hatékonyan megvalósítható együttműködésben más érintett, hivatalos szervezetekkel.

A kutatásaim alapján szintén megállapítható, hogy a katasztrófavédelmi szervezet jelenleg nem oszt meg angol nyelven információkat a lakossági tájékoztató tevékenysége során. Ez fejleszthető a hivatásos katasztrófavédelmi szerv honlapján angol nyelvű információk megjelenítésével, továbbá erre mutató linkek elhelyezésével a további hivatalos online kommunikációs, közösségimédia-felületeken.

Az angol nyelvű tájékoztatás további erősítése érdekében célszerű lenne angol nyelvű leaflet-ek, brosúrák készítése is. Az ezzel összefüggésben tett konkrét témajavaslatokat az értekezés 4. fejezete tartalmazza.

Az uniós polgári védelmi mechanizmus kutatási témához kapcsolódó előírásainak vizsgálata alapján megállapítható, hogy a lakosság tájékoztatásával kapcsolatos tevékenységekre pénzügyi forrás, támogatás is igényelhető. Következésképpen javaslatot fogalmaztam meg arra vonatkozóan, hogy a BM OKF vizsgálja meg ezt a lehetőséget.

A BM OKF egy, a hazánk területén kívül bekövetkezett katasztrófa felszámolásához, illetve a mentési munkák támogatásához szükséges információkat, erőket, eszközöket szolgáltathat. Ez az adott állam előzetes segítségkérése alapján valósulhat meg. Amennyiben hazánk területén belül történik katasztrófa, akkor a BM OKF biztosítja az érkező segélyszállítmányok hazai fogadását, a logisztikai feladatokat. [94] A BM OKF honlapján a releváns nemzetközi katasztrófa-segélynyújtásokkal kapcsolatos információk aktualizálást igényelnek, továbbá javasoltam a nemzetközi információáramlás támogatási céljából ezeket angol nyelven is megjeleníteni.

Az Európai Unió, a NATO és az ENSZ vonatkozó nyilvánossági, lakossági tájékoztatási munkájának vizsgálata alapján megállapítható, hogy mindhárom vizsgált nemzetközi szervezet jelentős hangsúlyt fektet a nyilvánosság folyamatos, szakszerű tájékoztatásra.

Európai jó gyakorlatokat kutattam a katasztrófavédelmi lakossági tájékoztatás és lakosságfelkészítés tükrében. Kutatásaimat személyes, gyakorlati, helyszíni ismeretszerzéssel is kiegészítettem. Az értekezés terjedelme keretet ad, így jelen írásomban nem tértem ki Európán túli, sőt valamennyi európai ország releváns gyakorlatának vizsgálatára sem. Megállapítható, hogy a vizsgált és bemutatott lengyel, német, osztrák, svájci és svéd példák remek lehetőségeket rejtenek magukban a lakosság hatékonyabb katasztrófavédelmi felkészítésére és tájékoztatására hazánkban. Ezek alapján következtetésképpen javaslatot tettem katasztrófavédelmi oktatótermek kialakítására Magyarországon, célként valamennyi megyében egyet. Javaslatom értelmében fontos lenne, ha a termek megfelelnek a kor elvárásainak, továbbá akadálymentesítettek és a szövegeket Braille-írással is feltüntetik.

A vizsgált nemzetközi példák alapján további következtetések vonhatók le. Ezek alapján szintén megerősítem a már megfogalmazott, a hivatásos katasztrófavédelmi szervek hivatalos honlapjainak akadálymentesítésére irányuló javaslataimat.

A bemutatott jó gyakorlatok akár kisebb finansziális ráfordítással is megvalósíthatók hazánkban is. Ezek tájékoztatásban, illetve felkészítésben betöltött szerepe magas értéket képviselne. Megállapítható, hogy számos olyan innováció lát napvilágot hazánk határain túl, amelyek alkalmazása nagyban segítheti a katasztrófavédelmi kommunikációt, a lakosság effektívebb felkészítését az úgynevezett katasztrófaelhárítási ciklus valamennyi szakaszában. Az új lehetőségek hazai bevezetésén túl a már meglévő kommunikációs eszközök fejlesztése szintén eredményesebbé teheti a lakosság katasztrófavédelmi tájékoztatását, illetve felkészítését.

ÖSSZEGZETT KÖVETKEZTETÉSEK

- 1) A tudományos vizsgálódásom, kérdőíves kutatásom, statisztikai adatok rávilágítottak arra, hogy hazánk hivatásos katasztrófavédelmi szervezete jelentős munkát végez a lakosság tájékoztatásával összefüggésben, azonban olyan fejlesztési lehetőségeket is kutattam, majd azokat megvizsgáltam, amelyek nagy mértékben hozzájárulnak a feladat sikeresebb ellátásához, a lakosság felkészültségéhez, szélesebb körű tájékoztatásához – a biztonság érdekében.
- 2) Kutatásaim alapján további fejlesztési lehetőségeket fogalmaztam meg. Ezeket értekezésem 1. fejezetében ismertettem részletesen, továbbá névumként kidolgoztam egy projektet, az úgynevezett „Katasztrófavédelmi kisokos” programot.
- 3) A hatékonyabb tájékoztatási feladatellátás érdekében szükséges a szervezeti szereplők releváns feladatainak összefüggéseit megismerni. Kimondtam az integrált katasztrófavédelmi lakossági tájékoztatás fogalmát.
- 4) Kutatásaim során megállapítottam, hogy a hivatásos katasztrófavédelmi szerv által alkalmazott online eszközök számos további lehetőséget rejtnek magukban, ezek alapján szintén konkrét javaslatokat tettem, úgy, mint az angol nyelvű tájékoztatás fontosságának felismerése, ennek elindítása, podcast műsor életre hívása, akadálymentesítés fejlesztése. A VÉSZ tekintetében megállapítottam, hogy az applikáció olyan irányú fejlesztése célszerű, hogy az adott katasztrófa, eseménytípus leírása mellett szerepeljen a releváns követendő magatartási szabály is.
- 5) Az utóbbi idők tendenciája azt mutatja, hogy nagyobb hangsúly került a képi tartalmakra a szövegek kárára. Annak érdekében, hogy a szervezet aktívabban éljen a vizuális tartalmak nyújtotta lehetőségekkel, ezáltal szélesebb réteghez jussanak el információi, azonban a tartalom, az üzenet se sérüljön, infógrafikák készítését javaslom, továbbá ebbe illeszkedik a „Katasztrófavédelmi kisokos”, útmutató program is.
- 6) Kutatásom során megállapítottam, hogy a hivatásos katasztrófavédelmi szervezet a kommunikációs tevékenysége során túlnyomó részben a szervezet tevékenységét mutatja be, azonban a lakosság felkészítésével kapcsolatban kevesebb információt biztosít, például a honlap kialakítása is ezt tükrözi.
- 7) A kérdőív elemzése rámutatott arra, hogy az emberek ismerik részben a katasztrófavédelmet, a feladatokat, a tájékoztató tevékenységét, ám a megkérdezettek válaszai alapján is rejt magában további fejlesztési lehetőségeket, mind az online, mind pedig a „klasszikus” területen.
- 8) Megvizsgáltam a katasztrófavédelmi lakossági tájékoztatás lélektani jellegeit, tudományos kutatásaim ezen eredményei is támogatják a hatékonyabb lakosságfelkészítést. A félelem, a pánik, a stressz, a veszélyhelyzeti magatartások, a meggyőzés és a hitelesség pszichológiai vonatkozású vizsgálata szorosan összefügg a katasztrófavédelmi nyilvánossági munkával.

A tanulás téma vizsgálatának célja, hogy megismerjük azt, hogyan lehet hatékonyabb a tájékoztatási és felkészítési munka, miként érhető el a hasznos információk biztosabb rögzülése.

- 9) Az újfajta megközelítés, vagyis a témakörök, az azok közötti összefüggések ilyen irányú és mélységű vizsgálata jelentős eredmény, amely további, új elméleti-kutatási és gyakorlati-megvalósítási eredményeket tesz lehetővé, elérhetővé.
- 10) A nemzetközi kitekintés során megállapítottam, hogy a hazánk területén tartózkodó külföldi állampolgárok katasztrófavédelmi tájékoztatását fejleszteni, alapvetően kiépíteni szükséges, együttműködésben más, érintett, hivatalos szervezetekkel.
- 11) A külföldi jó gyakorlatokat megismerni minden területen hasznos és célszerű. Bemutattam lengyel, német, osztrák, svájci és svéd példákat.
- 12) A fejlesztési javaslatok pénzügyi hátteréhez kapcsolódóan elmondható, hogy javaslataim között szerepel olyan, amelynek van és olyan is, amelynek nincs anyagi vonzata. Megállapítottam, hogy a lakosság tájékoztatásával kapcsolatos tevékenységekre pénzügyi forrás, támogatás is igényelhető európai uniós keretek között.
- 13) Kutatásom útján hiánypótló tudományos eredmények születtek a katasztrófavédelmi lakossági tájékoztatás, valamint a katasztrófavédelem – lakossági tájékoztatás – lakosságfelkészítés – kommunikáció – pszichológia témakörök kapcsolatáról, hiszen a kutatásomat megelőzően többen is vizsgálták már ezeket, azonban kizárólag részben vagy csupán érintőlegesen.
- 14) Kutatásaim alapján olyan új eredményeket értem el, továbbá számos konkrét fejlesztési lehetőséget neveztem meg, amelyek megvalósítása jelentősen hozzájárul a lakosság effektívebb tájékoztatásához és felkészítéséhez, a biztonság megteremtéséhez, illetve fenntartásához. A kutatások alapján megállapított tudományos eredményeim, a vizsgálatokra alapozott konkrét fejlesztési javaslataim megvalósítása jelentős mértékben hozzájárulnak a katasztrófák elleni hatékonyabb védekezéshez, a lakosság effektívebb releváns tájékozottságához és felkészültségéhez, összességében a biztonsághoz.

ÚJ TUDOMÁNYOS EREDMÉNYEK

- 1) A magyarországi hivatásos katasztrófavédelmi szervezet lakossági tájékoztatással foglalkozó szervezetei tevékenységének rendszertani elemzésére alapozva **definiáltam** az integrált katasztrófavédelmi lakossági tájékoztatás fogalmát, amelyre építve empirikus kérdőíves felmérés útján – a lakosság tájékozottságának növelése érdekében – **kidolgoztam** a „Katasztrófavédelmi kisokos” elnevezésű program szempontrendszerét.
- 2) A katasztrófavédelmi honlapok akadálymentesítését érintő jogi szabályozás vizsgálata alapján – a lakosság szélesebb körű tájékoztatásának biztosítása érdekében – konkrét műszaki és eljárási **javaslatokat tettem** a hivatásos katasztrófavédelmi szervezet angol nyelvű tájékoztatásának fejlesztésére, a „veszélyhelyzeti értesítési szolgáltatás” megnevezésű VÉSZ programnak a lakosság magatartási szabályait bemutató kiegészítésére, valamint a katasztrófavédelmi podcast műsor kialakítására és az infógrafikák publikálására.
- 3) A katasztrófavédelmi lakossági tájékoztatás és felkészítés pszichológiai kapcsolódási pontjainak vizsgálata alapján – a hatékonyabb katasztrófavédelmi lakossági veszélyhelyzeti tájékoztatási tevékenység érdekében – **igazoltam**, hogy
 - a. a psziché releváns jellemzőinek ismerete által veszély esetén a félelem és a pánik csökkenthető megelőző katasztrófavédelmi felkészítéssel, továbbá

- b. az attitűd formálása támogathatja a biztonság szélesebb körű elérését, amelyet elősegíthet az általam felhasználni javasolt célcsoport-analízis módszertan.

Megállapításaimra alapozva a dezinformáció pszichológiai aspektusainak elemzésével kapcsolatosan pedig ***bizonyítottam***, hogy a meggyőzés, a konformitás, a hitelesség és a bizalom kérdésköre szorosan kapcsolódik a lakossági veszélyhelyzeti tájékoztatás témaköréhez.

- 4) A hivatásos katasztrófavédelmi szervezet lakossági tájékoztatási tevékenységének a nemzetközi „jó gyakorlattal” történő összevetése alapján ***feltártam*** a kapcsolódó módszertani és műszaki fejlesztési lehetőségeket, amelyek a honlapokra, az applikációkra és a területi kialakítású – akadálymentesített módon létrehozandó, Braille-írás alkalmazásával is ellátott – lakosságfelkészítő oktatótermek kialakítására irányultak. Kutatómunkám eredményeként hatékonyabb lakossági veszélyhelyzeti tájékoztatás valósulhat meg.

AZ ÉRTEKEZÉS AJÁNLÁSAI

Kutatásaim és értekezésem témájának fókuszában a hivatásos katasztrófavédelmi szervezet lakossági tájékoztatási tevékenysége áll.

Vizsgáltam és bemutattam a vonatkozó jogszabályi környezetet, tanulmányoztam és prezentáltam a kapcsolódó szakirodalmakat, továbbá kutattam és ismertettem a jelenlegi gyakorlati megvalósítást, majd számos konkrét fejlesztési javaslatot fogalmaztam meg.

A kutatásaim kiterjedtek a kapcsolódó pszichológiai aspektusok vizsgálatára, elemzésére, illetve napjaink, a kutatási témához kapcsolódó nemzetközi gyakorlatának megismerésére is.

Céлом volt a kutatásaimmal és azok publikálásával olyan új eszközök, módszerek megnevezése, amelyek bevezetése a lakosság hiteles katasztrófavédelmi információkkal történő ellátását hivatott szolgálni. Ezen fejlesztések megvalósítása a hivatásos katasztrófavédelmi szervezet vonatkozó szakmai tevékenységének modernizációját is támogatják.

Mindezek alapján az alábbi ajánlásokat fogalmazom meg. Javaslom értekezésem megismerését tehát

- valamennyi, a katasztrófavédelmi lakossági tájékoztatásban és lakosságfelkészítésben jogszabályi előírás alapján részt vevő személy számára:
 - o a hivatásos katasztrófavédelmi szerv,
 - o a rend- és
 - o a honvédelmi szervek érintett állománya,
 - o önkéntesek,
 - o polgármesterek,
 - o jegyzők,
 - o releváns gazdálkodó szervek érintett munkatársai,
- rendvédelmi szervek tájékoztatási, felkészítési feladatokat ellátó állománytagjai számára,
- a hivatásos katasztrófavédelmi szervezet nemzetközi kapcsolataiért felelős szakterületének,
- a Nemzeti Közszerületi Egyetem, a Katasztrófavédelmi Oktatási Központ oktatói és hallgatói számára,

- oktatási intézmények azon oktatói részére, akik a kommunikáció, a PR, public relations, vagyis közönségkapcsolatok területével foglalkoznak,
- oktatási intézmények azon oktatói részére, akik a katasztrófapszichológia területével foglalkoznak,
- általános és középiskolai pedagógusoknak,
- a katasztrófavédelem társszerveinél tájékoztatási, felkészítési feladatokat ellátó munkatársainak, valamint
- azon szakembereknek, akik a katasztrófavédelem és/vagy kommunikáció, a PR, területén tudományos kutatási munkát végeznek, illetve tervezik ennek megkezdését.

KUTATÁSI EREDMÉNYEK GYAKORLATI FELHASZNÁLHATÓSÁGA

Kutatásaim során a hivatásos katasztrófavédelmi szervezet lakossági tájékoztatást vizsgáltam, vonatkozó hazai és nemzetközi jogszabályokat és szakirodalmak tanulmányoztam. A kutatások során megállapítottak alapján számos gyakorlati fejlesztési javaslatot fogalmaztam meg. Kifejezetten célom volt, hogy elméleti kutatásaimat gyakorlati megismeréssel is bővítssem. Jelen doktori értekezésemben mindezeket prezentálom, így a kutatásaim eredményei széles körben felhasználhatók a valós életben.

- Tudományos kutatási eredményeimmal együtt több alkalommal is konkrét megvalósítási javaslatokat fogalmaztam meg, ilyen többek között
 - o a „Katasztrófavédelmi kisokos” elnevezésű program létrehozására,
 - o a honlapok és
 - o a VÉSZ, illetve
 - o a további, a hivatásos katasztrófavédelmi szerv által működtetett online közösségi hivatalos oldalak, úgy mint a Facebook, az Instagram, a Twitter, a YouTube-profilok fejlesztésére tett tényleges javaslatok.
- Értekezésem 3. fejezetében a kapcsolódó pszichológiai aspektusokat vizsgáltam. A megállapított eredmények gyakorlati felhasználhatósága magas szintű, költségvonzata abban az esetben jelentkezik, amennyiben a célcsoport megismerésére kérdőíves kutatást vesz igénybe a szervezet. Az eredmények tekintetében történő fejlesztés nem feltétlenül jár külön pénzügyi kiadással.
- Értekezésem 4. fejezetében, amelyben nemzetközi kitekintést tettem, bemutattam azokat a lengyelországi, a lakosság felkészítését célzó intézményeket, amelyeket személyesen látogattam meg 2017-ben. Konkrét javaslatokat fogalmaztam meg a hazai implementáció kapcsán.
- Annak érdekében, hogy a hazánk területén tartózkodó külföldi állampolgárok is hiteles katasztrófavédelmi információkkal rendelkezzenek, például a turisták – az esetleges pánik elkerülése érdekében – is tisztában legyenek a magyarországi szirénapróbák időpontjával, konkrét javaslatokat tettem angol nyelvű katasztrófavédelmi tájékoztatás megvalósítására. Ezen kutatási eredmény gyakorlati felhasználhatóságát szintén kiemelem.
- Kutatási eredményeim gyakorlati megvalósításai magas hozzáadott értékkel rendelkeznének a biztonság megteremtése, fenntartása szolgálatában, megvalósításuknak bizonyos esetekben vannak finansziális vonzatai, például a lakosságfelkészítő termék kialakítása és a VÉSZ fejlesztése esetében. A „Katasztrófavédelmi kisokos” programmal kapcsolatban alapvetően nyomdai költségek jelentkeznek a gyakorlati felhasználás, megvalósítás során.

HIVATKOZOTT IRODALOM JEGYZÉKE

- [1] Magyarország nemzeti katasztrófakockázat-értékeléséről szóló jelentése. 2020. <https://www.katasztrofavedelem.hu/application/uploads/documents/2020-12/73162.pdf> A letöltés dátuma: 2022. január 27.
- [2] BARTA Á.: Történelmi árvíz hazánkban – a 2013-as dunai árvíz katasztrófavédelmi kommunikációja. *HADMÉRNOK*, pp. 169-179. 2017.
- [3] 2011. évi CXXVIII. törvény a katasztrófavédelemről és a hozzá kapcsolódó egyes törvények módosításáról
- [4] PADÁNYI J.: A Magyar Honvédség lehetőségei és korlátai az árvízi védekezésben. http://www.sija.hu/letoltesek/padanyi_jozsef_a_magyar_honvedseg_lehetosegei.pdf A letöltés dátuma: 2022. január 27.
- [5] Munkabalesetek, otthoni balesetek és tüzesetek (1990-2020). Központi Statisztikai Hivatal. https://www.ksh.hu/stadat_files/ege/hu/ege0042.html A letöltés dátuma: 2022. február 7.
- [6] How much do governments spend on fire-protection? <https://ec.europa.eu/eurostat/en/web/products-eurostat-news/-/edn-20210504-1>
A letöltés dátuma: 2022. február 7.
- [7] BONNYAI T.: A kritikus infrastruktúra védelem elemzése a lakosságfelkészítés tükrében. Doktori (PhD) értekezés. 2015. A letöltés dátuma: 2022. február 8.
<https://tudasportal.uni-nke.hu/xmlui/handle/20.500.12944/12333>
- [8] HORNYACSEK J.: A lakosság katasztrófavédelmi felkészítésének elméleti és gyakorlati kérdései. Doktori (PhD) értekezés. 2005.
<http://m.ludita.uni-nke.hu/repozitorium/handle/11410/9735?show=full>
A letöltés dátuma: 2022. február 10.
- [9] MÓGOR J.: A lakossági tájékoztatás és a nyilvánosság biztosításának kutatása a súlyos ipari balesetek elleni védekezésben. Doktori (PhD) értekezés. 2010.
<http://m.ludita.uni-nke.hu/repozitorium/handle/11410/9807> A letöltés dátuma: 2022. február 10.
- [10] MUHORAY Á.: A katasztrófavédelmi igazgatás rendszere, helye, szerepe a védelmi igazgatási feladatok ellátása során. In: Hornyacsek Júlia (szerk.): A Védelmi igazgatás rendszere és a honvédelmi igazgatással való kapcsolatának elméleti és gyakorlati összefüggései. Dialóg Campus Kiadó. Budapest, 2019. ISBN 978-615-5945-70-0
- [11] MUHORAY Á.: A katasztrófavédelem hivatásos és civil ágának fejlődése és feladatai a védelmi igazgatásban. In: Hornyacsek Júlia (szerk.): A védelmi igazgatás fő területeinek változásai az elmúlt időszakban, és a fejlesztés lehetséges irányai. Nemzeti Közszerzői Egyetem, Budapest, 2019., ISBN 978-963-498-233-3

- [12] BOLGÁR J., SZEKERES GY.: Katasztrófa és kríziskommunikáció lélektani alapjai. Elektronikus jegyzet a védelmi igazgatás szereplői számára. Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem Kossuth Lajos Hadtudományi Kar. 2009.
- [13] CSEPELI GY.: Szociálpszichológia. Osiris Kiadó. Budapest, 1997. ISBN 963 379 168 5
- [14] MÓGOR J., BONNYAI T.: A katasztrófavédelem lakosságtájékoztatási módszerei és eszközei. Katasztrófavédelmi Szemle, XIX. évfolyam 3. szám, pp. 11-14. ISSN: 1218-2958
- [15] BALOG F., HORNYACSEK J.: A mobil kommunikációs eszközök megjelenése a lakosságfelkészítés feladatrendszerében. Műszaki Katonai Közlöny XXVI. évfolyam, 2. szám 2016. július (267-281)
- [16] Leitfaden Krisenkommunikation. Bundesministerium des Innern. Berlin, 2014.
https://www.bmi.bund.de/SharedDocs/downloads/DE/publikationen/themen/bevoelkerungsschutz/leitfaden-krisenkommunikation.pdf?__blob=publicationFile&v=4 A letöltés dátuma: 2022. február 15.
- [17] M. KRÜGER, M. MAX: Resilienz im Katastrophenfall. Konzepte zur Stärkung von Pflege- und Hilfsbedürftigen im Bevölkerungsschutz. Transcript Verlag, Bielefeld, 2019. ISBN 978 3 8394 4488 7
- [18] 234/2011. (XI.10.) Kormányrendelet a katasztrófavédelemről és a hozzá kapcsolódó egyes törvények módosításáról 2011. évi CXXVIII. törvény végrehajtásáról
- [19] A BM OKF hivatalos honlapja. Magunkról. Szervezet.
<https://katasztrofavedelem.hu/7/szervezet> A letöltés dátuma: 2022. február 13.
- [20] 5/2020 (XI.13.) BM OKF Utasítás a BM Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság Szervezeti és Működési Szabályzatáról
- [21] 1/2020. számú BM OKF Kommunikációs szolgálatvezetői intézkedés
- [22] GALAMBOS B.: Public Relations a hadseregben. A Honvédelmi Minisztérium Vezérkar Személyügyi Csoportfőnökség. Budapest, 2003. ISBN 963 327 371 4
- [23] Magyarország Alaptörvénye (2011. április 25.)
<https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1100425.atv> A letöltés dátuma: 2022. február 15.
- [24] 3/2013. (I.11.) NMHH rendelet a honvédelmi és katasztrófavédelmi feladatok ellátásában közreműködésre kötelezett elektronikus hírközlési szolgáltatók kijelöléséről és felkészülési feladataik meghatározásáról
<https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=A1300003.NMH> A letöltés dátuma: 2022. február 15.
- [25] 62/2011. (XII.29.) BM rendelet a katasztrófák elleni védekezés egyes szabályairól
<https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1100062.bm> A letöltés dátuma: 2022. február 15.
- [26] A BM OKF hivatalos honlapja. Lakosság. Lakosságvédelem. MoLaRi-rendszer.
<https://www.katasztrofavedelem.hu/49/molari-rendszer> A letöltés dátuma: 2022. február 17.
- [27] Fercom Systems honlap. Sziréna rendszerek.
<https://fercomsystems.hu/szirena.html> A letöltés dátuma: 2022. február 17.

- [28] A Tolna Megyei Katasztrófavédelmi Igazgatóság honlapja. Lakosság. Tájékoztató-riasztó rendszerek.
<https://tolna.katasztrofavedelem.hu/33291/tajekoztato-riasztó-rendszerek>
A letöltés dátuma: 2022. február 17.
- [29] A Tolna Megyei Katasztrófavédelmi Igazgatóság honlapja. Lakosság. Tájékoztató-riasztó rendszerek. Szirénapróbák időpontja.
<https://tolna.katasztrofavedelem.hu/34618/szirenaprobak-idopontja> A letöltés dátuma: 2022. február 17.
- [30] A lakosság médiahasználati és hírfogyasztási szokásai a koronavírus-járvány első szakaszában. Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság. 2020. július 9.
https://nmhh.hu/dokumentum/213415/NMHH_PSYMA_COVID_JELENTESES_fin.pdf A letöltés dátuma: 2022. február 20.
- [31] A BM OKF 2020. évi évkönyve.
<https://www.katasztrofavedelem.hu/26/yearbook/2020#years> A letöltés dátuma: 2022. február 20.
- [32] 305/2005. (XII.25.) Korm. rendelet a közérdekű adatok elektronikus közzétételére, az egységes közadatkereső rendszerre, valamint a központi jegyzék adattartalmára, az adatintegrációra vonatkozó részletes szabályokról
<https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a0500305.kor> A letöltés dátuma: 2022. február 20.
- [33] Fogycsökkenéssel élők. 2016. Központi Statisztikai Hivatal.
https://www.ksh.hu/stadat_files/ege/hu/ege0033.html A letöltés dátuma: 2022. február 20.
- [34] 2018. évi LXXV. törvény a közszférabeli szervezetek honlapjainak és mobilalkalmazásainak akadálymentesítéséről
<https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=A1800075.TV> A letöltés dátuma: 2022. február 25.
- [35] COM (2012) 721 final. Javaslat Az Európai Parlament és a Tanács irányelve a közszektorbeli szervezetek weboldalainak akadálymentesítéséről.
<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/PDF/?uri=CELEX:52012PC0721&rid=1> A letöltés dátuma: 2022. február 25.
- [36] Web Content Accessibility Guidelines (WCAG) 2
<https://www.w3.org/WAI/WCAG21/quickref/?versions=2.0#resize-text> A letöltés dátuma: 2022. február 25.
- [37] Bundesamt für Bevölkerungsschutz und Katastrophenhilfe. Offizielle Webseite.
https://www.bbk.bund.de/DE/Home/home_node.html A letöltés dátuma: 2022. február 25.
- [38] Bundesamt für Bevölkerungsschutz und Katastrophenhilfe. Inhalte in Deutscher Gebärdensprache. Offizielle Webseite.
https://www.bbk.bund.de/DE/Service/Gebaerdensprache/gebaerdensprache_node.html

A letöltés dátuma: 2022. február 26.

- [39] BARTA Á.: Korszerű eszközök támogatják lakosság tájékoztatását a katasztrófavédelemnél. Balázs Gábor (szerk.): Felelős társadalom – a katasztrófavédelem és a közoktatás. Tolna Megyei Katasztrófavédelmi Igazgatóság. Szekszárd, 2016. pp. 134-143. ISBN 978-963-12-5299-6
- [40] A BM OKF hivatalos Facebook-oldala.
<https://www.facebook.com/bmokf.hivatalos/>
A letöltés dátuma: 2022. február 27.
- [41] Most popular social networks worldwide as of January 2022, ranked by number of monthly active users. Statista. A legnépszerűbb közösségi-hálózatok világszerte 2022 januárjában, rangsorolva az aktív felhasználók száma szerint.
<https://www.statista.com/statistics/272014/global-social-networks-ranked-by-number-of-users/> A letöltés dátuma: 2022. március 2.
- [42] Distribution of Facebook users worldwide as of January 2022, ranked by age and gender. Statista.
<https://www.statista.com/statistics/376128/facebook-global-user-age-distribution/> A letöltés dátuma: 2022. március 2.
- [43] Most popular websites worldwide as of June 2021, by total visits. Statista.
<https://www.statista.com/statistics/1201880/most-visited-websites-worldwide/> A letöltés dátuma: 2022. március 2.
- [44] A BM OKF hivatalos YouTube-csatornája.
<https://www.youtube.com/user/BMOKF> A letöltés dátuma: 2022. február 17.
- [44] BARTA Á.: Die Entwicklung der Verwendung von online Medien des ungarischen Katastrophenschutzes zwischen 2017 und 2020. Hadmérnök 15: 3, 2021. pp. 147-155.
<https://folyoirat.ludovika.hu/index.php/hadmernok/article/view/1404/4228> A letöltés dátuma: 2022. március 2.
- [46] A Fővárosi Katasztrófavédelmi Igazgatóság hivatalos YouTube-csatornája.
<https://www.youtube.com/user/FKIVideo> A letöltés dátuma: 2022. február 17.
- [47] A BM OKF hivatalos Instagram-fiókja.
https://www.instagram.com/katasztrofavedelem_hivatalos/ A letöltés dátuma: 2022. február 17.
- [48] J. RAUPP, J. N. KOCKS, K. MURPHY (Hrsg.): Regierungskommunikation und staatliche Öffentlichkeitsarbeit. Implikationen des technologisch induzierten Medienwandel. Springer Fachmedien GmbH. Wiesbaden, 2018
- [49] Distribution of Instagram users worldwide as of October 2021, by age and gender. Statista.
<https://www.statista.com/statistics/248769/age-distribution-of-worldwide-instagram-users/> A letöltés dátuma: 2022. március 9.

- [50] BÍRÓNÉ ŐSZ J., BOJTI I., CIMER ZS., DAMJANOVICH I., HOFFMANN I., KÁTAI-URBÁN L., (szerk.), MÓGOR J., SZAKÁL B., VASS GY.: Módszertani segédlet a veszélyes anyagokkal kapcsolatos súlyos ipari balesetek elleni védekezés területi és helyi feladatainak ellátásához. Lektorálta: SOLYMOSI J., 2005.
- <http://www.vedelem.hu/letoltes/anyagok/608-modszertani-segedlet-a-veszelyes-anyagokkal-kapcsolatos-sulyos-ipari-balesetek-elleni-vedekezes-teruleti-es-helyi-feladatainak-ellatasahoz.pdf> A letöltés dátuma: 2022. március 9.
- [51] R.C. ATKINSON, E. HILGARD: Pszichológia. Osiris Kiadó. Budapest, 2005. ISBN 963 389 713 0
- [52] NeuRA. Amygdala.
- <https://library.neura.edu.au/schizophrenia/physical-features/brain-regions/amygdala/> A letöltés dátuma: 2022. március 3.
- [53] Magyar Larousse. Enciklopédikus szótár. I. kötet. Libraire Larousse, Paris, 1979, Akadémiai Kiadó, Budapest, 1991. Összkiadás ISBN 963 05 5856 4
- [54] Magyar Larousse. Enciklopédikus szótár. III. kötet. Libraire Larousse, Paris, 1979, Akadémiai Kiadó, Budapest, 1991. Összkiadás ISBN 963 05 5856
- [55] ZELLEI G.: Katasztrófapszichológia. Cedit Kft. Budapest
- <http://real.mtak.hu/119664/1/KONYVteljes.pdf> A letöltés dátuma: 2022. március 3.
- [56] KOVÁCS G.: A katasztrófák pszichiátriai vonatkozásai. In: Major László (szerk.): A katasztrófafelszámolás egészségügyi alapjai. Semmelweis Kiadó. Budapest, 2010. ISBN 978-963-331-117-2
- [57] BARTA Á., MUHORAY Á.: A média hatása a beállítódásokra, különös tekintettel a rendkívüli helyzetekre. Bolyai Szemle, 2018: 2.
- [58] Magyar Larousse. Enciklopédikus szótár. II. kötet. Libraire Larousse, Paris, 1979, Akadémiai Kiadó, Budapest, 1992. Összkiadás ISBN 963 05 5856 4
- [59] U. NARULA: Communication Models. Atlantic, New Delhi, 2006
- [60] BŐHM K.: „Sem megerősíteni, sem cáfolni...” Lépünk túl a közhelyeken hatékony kríziskommunikációval! HVG Könyvek, Budapest, 2018. ISBN 978-963-304-574-9
- [61] ZSOLT P.: Szociálpszichológia. EU-Synergon Kft., Vác, 2005.
- [62] MUHORAY Á., PAPP A.: A vörösiszap-katasztrófa elleni védekezés, a helyreállítás, újjáépítés tapasztalatai II. Belügyi Szemle. 61. évfolyam. 2013. 3. szám.
- [63] PADÁNYI J., HALÁSZ L.: A klímaváltozás hatásai. Tanulmány. Nemzeti Közszerzői Egyetem, 2012.
- https://dtk.tankonyvtar.hu/bitstream/handle/123456789/4157/klimavaltoz_tanulm.pdf?sequence=1&isAllowed=y A letöltés dátuma: 2022. március 10.
- [64] A Svéd Pszichológiai Védelmi Ügynökség hivatalos honlapja.
- <https://www.mpf.se/en/> A letöltés dátuma: 2022. március 10.

- [65] ENDRŐDI I.: Egy lehetséges új veszélyhelyzeti információs és tájékoztató rendszer bemutatása, jelentősége a veszélyhelyzeti tájékoztatásban. Bolyai Szemle, 2014: 3.
- [66] Az Európai Bizottság hivatalos honlapja. Experts appointed to the High-Level Group on Fake News and online disinformation. Szakértők kinevezése az álhírekkel és az online dezinformációval foglalkozó magas szintű csoportba.
<https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/news/experts-appointed-high-level-group-fake-news-and-online-disinformation> A letöltés dátuma: 2022. március 10.
- [67] Az Európai Bizottság hivatalos honlapja. Final report of the High Level Expert Group on Fake News and Online Disinformation. Az álhírekkel és az online dezinformációval foglalkozó magas szintű szakértői csoport zárójelentése.
<https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/library/final-report-high-level-expert-group-fake-news-and-online-disinformation> A letöltés dátuma: 2022. március 11.
- [68] Az ENSZ Emberi Jogi Főbiztonságának Hivatalának hivatalos honlapja. Report on disinformation. Jelentés a dezinformációról.
<https://www.ohchr.org/en/calls-for-input/reports/2021/report-disinformation> A letöltés dátuma: 2022. március 11.
- [69] A NATO hivatalos honlapja. How does NATO respond to disinformation? Hogyan reagál a NATO a dezinformációra?
https://www.nato.int/cps/en/natohq/news_184036.htm A letöltés dátuma: 2022. március 11.
- [70] A NATO hivatalos honlapja. NATO's approach to countering disinformation: a focus on COVID-19. A NATO megközelítése a dezinformáció ellen: a COVID-19-re fókuszálva.
<https://www.nato.int/cps/en/natohq/177273.htm> A letöltés dátuma: 2022. március 11.
- [71] Despite Brexit, English remains the EU's most spoken language by far. A Brexit ellenére az angol nyelv a legtöbbet használt nyelv az EU-ban. Forbes. 2020. 02. 06.
<https://www.forbes.com/sites/davekeating/2020/02/06/despite-brexit-english-remains-the-eus-most-spoken-language-by-far/?sh=532f49d2412f> A letöltés dátuma: 2022. március 11.
- [72] CSIKI T., TÁLAS P., TÓTH N.: Közigazgatási szakvizsga, ötödik hatályosított kiadás. Kül- és biztonságpolitikai ágazat. Közigazgatási vizsga tananyagok. A Nemzeti Közszerződési Egyetem kiadványa. Nemzeti Közszerződési Egyetem; Közigazgatási Továbbképzési Intézet, 2021. ISBN 978-963-498-386-6.
- [73] 1/1999. (III.3.) KüM rendelet a tűzvédelem és műszaki mentés külügyi ágazatra vonatkozó különös szabályairól
<https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=99900001.KUM> A letöltés dátuma: 2022. március 11.
- [74] 34/2020. (XII.30.) KKM utasítás a Külgazdasági és Külügyminisztérium Biztonsági Szabályzatának kiadásáról, Hivatalos értesítő 2020. december 30. 71.szám
- [75] Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2021/836 rendelete (2021. május 20.) az uniós polgári védelmi mechanizmusról szóló 1313/2013/EU határozat módosításáról

- <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/HTML/?uri=CELEX:32021R0836&from=EN#d1e2119-1-1> A letöltés dátuma: 2022. március 11.
- [76] Az Európai Parlament és a Tanács 1313/2013/EU határozata (2013. december 17.) az uniós polgári védelmi mechanizmusról
- <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/HTML/?uri=CELEX:02013D1313-20210101&from=EN> A letöltés dátuma: 2022. március 12.
- [77] European Commission European Civil Protection and Humanitarian Aid Operations. Európai Bizottság Európai Polgári Védelmi és Humanitárius Segítségnyújtási Műveleteinek Főigazgatósága.
- https://ec.europa.eu/echo/resources-campaigns/campaigns_en A letöltés dátuma: 2022. március 12.
- [78] European Commission DRMKC – INFORM. Európai Bizottság.
- <https://drmkc.jrc.ec.europa.eu/inform-index/INFORM-Risk/Risk-Facts-Figures> A letöltés dátuma: 2022. március 12.
- [79] INFORM RISK
- <https://web.jrc.ec.europa.eu/dashboard/INFORMRISK/?no-header=1&v-vISO3=HUN&no-scroll=1> A letöltés dátuma: 2022. március 12.
- [80] 29/2015. (X. 21.) BM utasítás a Belügyminisztérium két- és többoldalu nemzetközi kapcsolatainak rendjéről
- <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=A15U0029.BM&txtreferer=00000003.TXT> A letöltés dátuma: 2022. március 13.
- [81] A NATO hivatalos honlapja. Newsroom. Hírek.
- https://www.nato.int/cps/en/natolive/news_room.htm A letöltés dátuma: 2022. március 13.
- [82] A NATO hivatalos honlapja. Strengthened Resilience Commitment. Megerősített ellenállóképesség kötelezettségvállalás.
- https://www.nato.int/cps/en/natohq/official_texts_185340.htm A letöltés dátuma: 2022. március 13.
- [83] A NATO hivatalos honlapja. Civil preparedness. Polgári felkészültség.
- https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_49158.htm A letöltés dátuma: 2022. március 13.
- [84] A UNDRR hivatalos honlapja.
- <https://www.undrr.org/> A letöltés dátuma: 2022. március 14.
- [85] A UNDRR hivatalos honlapja. Preventionweb. Sendai Framework. Prevenziós web. Sendai Keretrendszer.
- <https://www.preventionweb.net/sendai-framework/sendai-framework-at-a-glance> A letöltés dátuma: 2022. március 14.

- [86] A UNDRR hivatalos honlapja. Preventionweb. Sendai Framework for Disaster Risk Reduction 2015-2030. Prevenziós web. Sendai Keretrendszer a katasztrófakockázat csökkentéséért 2015-2030.
https://www.preventionweb.net/files/43291_sendaiframeworkfordrren.pdf A letöltés dátuma: 2022. március 14.
- [87] A UN OCHA hivatalos honlapja. Maps & Infographics. Térképek & infógrafikák.
<https://www.unocha.org/media-centre/maps-infographics> A letöltés dátuma: 2022. március 14.
- [88] A UN OCHA hivatalos honlapja. Media Centre. Médiaközpont.
<https://www.unocha.org/media-centre> A letöltés dátuma: 2022. március 14.
- [89] Bundesamt für Bevölkerungsschutz und Katastrophenhilfe. Offizielle Webseite. Das BBK stellt sich vor. Szövetségi Lakosságvédelmi és Katasztrófavédelmi Hivatal. Hivatalos honlap. A BBK bemutatkozik.
https://www.bbk.bund.de/DE/Das-BBK/Das-BBK-stellt-sich-vor/das-bbk-stellt-sich-vor_node.html A letöltés dátuma: 2022. március 15.
- [90] BARTA Á., HORNYACSEK J.: A lakosság árvízi felkészítésének feladatai és módszerei. Hadtudományi szemle 13: 2. 2020. pp. 179-189.
<https://folyoirat.ludovika.hu/index.php/hsz/article/view/756> A letöltés dátuma: 2022. március 15.
- [91] Bundesamt für Bevölkerungsschutz und Katastrophenhilfe. Offizielle Webseite. Warn-App NINA. Szövetségi Lakosságvédelmi és Katasztrófavédelmi Hivatal. Hivatalos honlap. NINA figyelmeztető applikáció.
https://www.bbk.bund.de/DE/Warnung-Vorsorge/Warn-App-NINA/warn-app-nina_node.html A letöltés dátuma: 2022. március 15.
- [92] Az AlertSwiss hivatalos honlapja.
<https://www.alert.swiss/> A letöltés dátuma: 2022. március 15.
- [93] Az MSB hivatalos honlapja.
<https://www.msb.se/> A letöltés dátuma: 2022. március 15.
- [94] ENDRŐDI I.: A katasztrófavédelem feladat- és szervezetrendszere. Egyetemi szakanyag. Nemzeti Közsolgálati Egyetem Vezető- és Továbbképzési Intézet, 2013.
<http://real.mtak.hu/17528/1/A%20katasztr%C3%B3fav%C3%A9delem%20feladat-%C3%A9s%20szervezetrendszere%20PDF.pdf> A letöltés dátuma: 2022. március 15.

MELLÉKLETEK

Mellékletek jegyzéke:

1. számú melléklet: A kutatáshoz készített kérdőív
2. számú melléklet: Rövidítések jegyzéke
3. számú melléklet: Fényképek gyűjteménye
4. számú melléklet: Fogalomtérképek
5. számú melléklet: Fogalomjegyzék
6. számú melléklet: A kutatási téma szempontjából releváns jogi és belső szabályzók
7. számú melléklet: Ábrák, diagramok, képek és táblázatok jegyzéke
8. számú melléklet: Az értekezés kohéziós táblázata

1. számú melléklet – A kutatáshoz készített kérdőív

Kedves Látogató!

Doktori disszertációmhoz felmérést készítek a katasztrófavédelem lakossági tájékoztató és lakosságfelkészítő munkájával összefüggésben.

Kérem, hogy az alábbi, 18 kérdést tartalmazó anonim kérdőív megválaszolásával segítse kutatásomat.

A kérdőív 2021. április 18-ig érhető el.

Köszönettel:

Barta Ágnes

1. Kérem, válassza ki, hogy mikor született!

1920-1939. között

1940-1959. között

1960-1983. között

1984-1994. között

1995-2009. között

2. Az Ön lakóhelye...

Főváros

Város

Község, kisebb település

3. Milyen gyakran olvas híreket, néz vagy hallgat híradásokat?

Naponta többször

Naponta egy alkalommal

Heti egyszer vagy ritkábban

Soha

4. Honnan értesül leggyakrabban a hírekről? Többet is jelölhet.

Internetes híroldal

Televízió

Nyomtatott újság

Rádió

5. A katasztrófavédelem több csatornán keresztül is tájékoztatja a lakosságot. Kérem, jelölje meg, hogy Ön melyiken keresztül értesül a leggyakrabban a katasztrófavédelem híreiről. Többet is jelölhet.

Honlap

Hivatalos Facebook-oldal

Hivatalos Twitter-fiók

VÉSZ applikáció

Sajtónyilatkozatok

Hivatalos Youtube-csatorna

Hivatalos Instagram-fiók

6. Ismeri Ön a BM Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság (vagy a megyei igazgatóságok, szervezetek) hivatalos honlapját?

Igen, gyakran figyelem az ott közzétett információkat.

Igen, de csak ritkán látogatom.

Nem.

7. Ismeri Ön a BM Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság hivatalos Facebook-oldalát?

Igen, gyakran figyelem az ott közzétett információkat.

Igen, de csak ritkán látogatom.

Nem.

8. Ismeri Ön a BM Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság hivatalos Twitter-fiókját?

Igen, gyakran figyelem az ott közzétett információkat.

Igen, de csak ritkán látogatom.

Nem.

9. Ismeri Ön a VÉSZ alkalmazást?

Igen, és használom is.

Igen, de nem használom.

Nem.

10. Ismeri Ön a BM Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság hivatalos Instagram-fiókját?

Igen, és gyakran figyelem az ott közzétett tartalmakat.

Igen, de csak ritkán látogatom.

Nem.

11. Ismeri Ön a BM Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság hivatalos Youtube-csatornáját?

Igen, és gyakran figyelem az ott közzétett videókat.

Igen, de csak ritkán látogatom.

Nem.

12. Véleménye szerint mely információk kommunikálása kiemelten fontos az alábbiak közül a lakosság tájékoztatása során? Többet is jelölhet.

Aktuális hazai katasztrófavédelmi beavatkozások.

Lakosságfelkészítéssel összefüggő tartalmak (például mi a teendő veszély idején vagy, hogy mit tehetünk, hogy megelőzzük a bajt).

Katasztrófavédelmi szervezeti hírek (például elismerések vagy születésnap ajándéktárgyak átadása a munkatársaknak).

Könnyedebb hangvételű hírek (például tűzoltóesküvőről szólóak).

Egyéb:

13. A katasztrófavédelem zöldszámot indított 2013 júniusában, az árvízi helyzettel összefüggésben. Véleménye szerint mekkora szerepe van egy belföldről ingyenesen hívható telefonszám működésének a lakosság tájékoztatásában egy veszélyhelyzet során? (1-kicsi, 5-nagy)

1

2

3

4

5

14. Véleménye szerint a fotók, valamint videófelvételek támogatják-e a lakosság hiteles információkkal való tájékoztatását?

Igen.

Nem.

Nem tudom.

15. Véleménye szerint mikortól célszerű megkezdeni a katasztrófavédelmi lakosságfelkészítést?

Óvodában.

Általános iskolában.

Középiskolában.

Felnőtt korban.

Nincs szükség a veszélyekre való felkészítésre.

16. Részt vesz-e jelenleg/részt vett-e korábban katasztrófavédelmi (polgári védelmi, tűzvédelmi) felkészítésben? Többet is jelölhet.

Igen, nyomtatott kiadványra emlékszem (például tűzoltós kifestő füzet, munkafüzet).

Igen, részt vettem ifjúsági versenyen.

Igen, meglátogattunk egy tűzoltóságot/tűzoltók jöttek az óvodába, iskolába felkészítést tartani.

Igen, a közösségi szolgálatomat a katasztrófavédelemnél töltöttem.

Igen, tagja voltam/vagyok polgári védelmi szervezetnek, önkéntes mentőszervezetnek.

Nem/Nem emlékszem.

Egyéb, éspedig:

17. Véleménye szerint szükségesek-e változtatások, fejlesztések a katasztrófavédelem kommunikációs, lakosságtájékoztató tevékenysége kapcsán? Ha igen, kérem, fejtse ki, akár csak címszavakban is! Ha nem, kérem, ezt a mezőt hagyja üresen!

18. Véleménye szerint szükségesek-e változtatások, fejlesztések a katasztrófavédelem lakosságfelkészítő tevékenysége kapcsán? Ha igen, kérem, fejtse ki, akár csak címszavakban is! Ha nem, kérem, ezt a mezőt hagyja üresen!

2. számú melléklet – Rövidítések jegyzéke

BBK	Szövetségi Lakosságvédelmi és Katasztrófavédelmi Hivatal (németül: Bundesamt für Bevölkerungsschutz und Katastrophenhilfe)
BM OKF	Belügyminisztérium Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság
CEP	Polgári veszélyhelyzet-tervezés (angolul: Civil Emergency Planning)
CEPC	Polgári Veszélyhelyzet-tervezési Bizottság (angolul: Civil Emergency Planning Committee)
CPG	Polgári védelmi csoport (angolul: Civil Protection Group)
DG ECHO	Európai Bizottság Európai Polgári Védelmi és Humanitárius Segítségnyújtási Műveleteinek Főigazgatósága (angolul: Directorate-General for European Civil Protection and Humanitarian Aid Operations)
ENSZ	Egyesült Nemzetek Szervezete (United Nations)
EU	Európai Unió
HKR	Honvédelmi Katasztrófavédelmi Rendszer
Kat.tv.	2011. évi CXXVIII. törvény a katasztrófavédelemről és a hozzá kapcsolódó egyes törvények módosításáról
LTRR	Lakossági Tájékoztató és Riasztó Rendszer
MoLaRi	Monitoring és Lakossági Riasztó Rendszer
MPVSZ	Magyar Polgári Védelmi Szövetség
MSB	Svéd Polgári Veszélyhelyzeti Ügynökség (svédül: Myndigheten för samhällsskydd och beredskap)
NATO	Észak-atlanti Szerződés Szervezete (angolul: North Atlantic Treaty Organisation)
NMHH	Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság
OTB	Országos Tűzmegelezési Bizottság
RSOE	Rádiós Segélyhívó és Infokommunikációs Egyesület
SÓZ	Sürgős Óvintézkedések Zónája
SzMSz	5/2020. (XI.13.) számú BM OKF utasítás a BM OKF Szervezeti és Működési Szabályzatáról
UNDRR	Az Egyesült Nemzetek Katasztrófakockázat-csökkentési Hivatala (angolul: United Nations Office for Disaster Risk Reduction)
VÉSZ	Veszélyhelyzeti Értesítés Szolgáltatás elnevezésű alkalmazás/applikáció

3. számú melléklet – Fényképek gyűjteménye

Az alábbi felvételek publikálása további hazai fejlesztési lehetőségek megvalósításához szolgáltathatnak ötletet. A képeket terjedelmi szempontok figyelembevételével az értekezésem mellékletében közlöm.

37. számú kép Rakoniewice-i katasztrófavédelmi lakosságfelkészítő terem – Kiégett nappali szoba részlete. A fotót készítette: a szerző.

38. számú kép Rakoniewice-i katasztrófavédelmi lakosságfelkészítő terem – Kiegett gyermekszoba részlete. A fotót készítette: a szerző.

39. számú kép Rakoniewice-i katasztrófavédelmi lakosságfelkészítő terem – Közlekedési baleset, műszaki mentés bemutatása. A fotót készítette: a szerző.

40. számú kép Rakoniewice-i katasztrófavédelmi lakosságfelkészítő terem – Szimulátor annak szemléltetésére, hogy mit lát egy megkülönböztető jelzéssel közlekedő gépjárművezető egy káreseményhez vonulás közben a forgalomban. A fotót készítette: a szerző.

41. számú kép Toruń-i katasztrófavédelmi lakosságfelkészítő terem – A gyermekek a teremben tűzoltójelmezben tanulnak. A fotót készítette: a szerző.

42. számú kép Toruń-i katasztrófavédelmi lakosságfelkészítő terem – A tanulók megismerkednek az otthoni veszélyforrásokkal: gyertya okozta tűz. A fotót készítette: a szerző.

43. számú kép Toruń-i katasztrófavédelmi lakosságfelkészítő terem – A tanulók megismerkednek az otthoni veszélyforrásokkal: ruhán felejtett forró vasaló okozta tűz. A fotót készítette: a szerző.

44. számú kép Toruń-i katasztrófavédelmi lakosságfelkészítő terem – Jelzőtáblák megismerése: merre meneküljenek, hol kell gyülekezni, ha baj van, hol található porral oltó készülék. A fotót készítette: a szerző.

45. számú kép Toruń-i katasztrófavédelmi lakosságfelkészítő terem – A tűzoltók világa, hogyan indul a segítség baj esetén. A fotót készítette: a szerző.

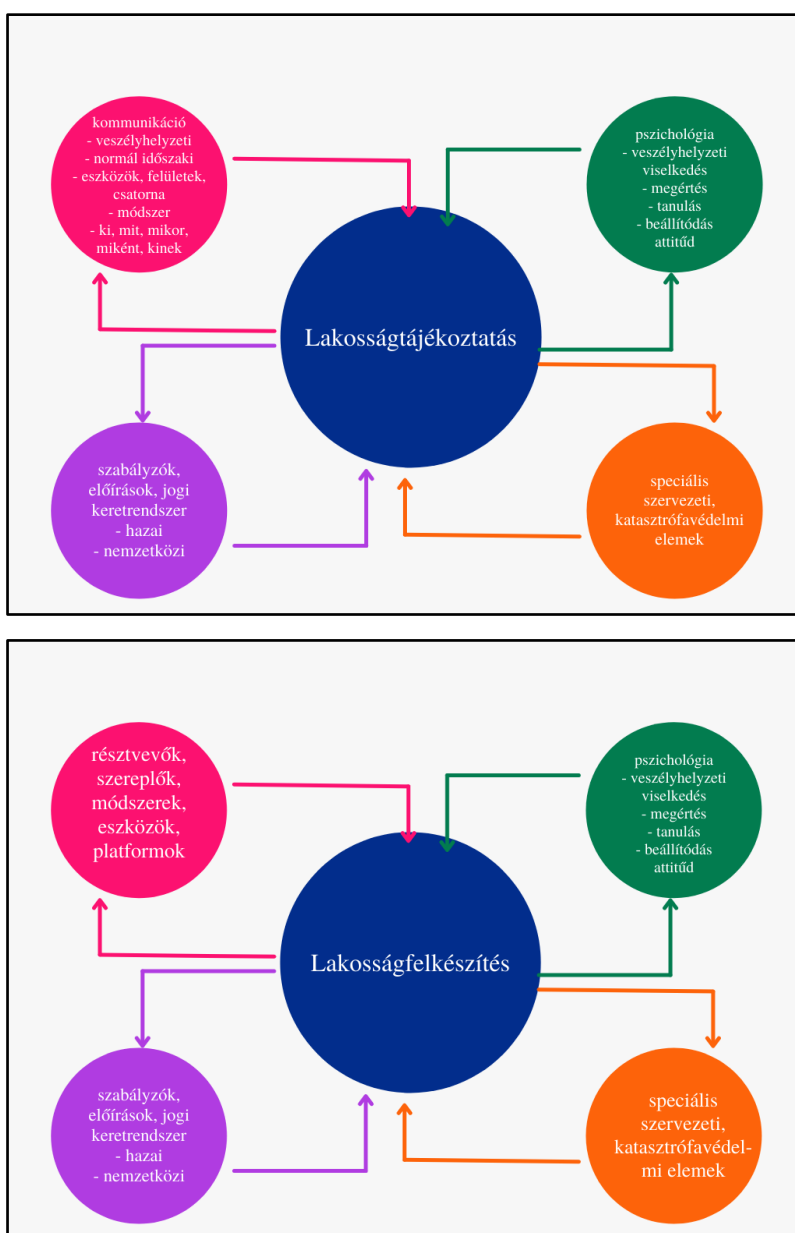

46. számú kép Toruń-i katasztrófavédelmi lakosságfelkészítő terem – Fotófal. A megszerzett hasznos tudáson túl képi emléket is tudnak magukkal vinni a látogatók. A fotót készítette: a szerző.

4. számú melléklet – Fogalomtérképek

Értekezésem két kiemelt témakörének precíz és tudományos kutatásához, a lakossági tájékoztatással és a lakosságfelkészítéssel összefüggő szakirodalmak megismerésének előkészítéséhez, az összefüggések hatékonyabb átlátását elősegítendő az alábbi két fogalomtérképet készítettem.

Az értekezésben a katasztrófavédelmi lakossági tájékoztatást vizsgáltam, különös hangsúllyal a lakosság felkészítését célzó információmegosztásra.

5. számú melléklet – Fogalomjegyzék

Kat.tv. értelmező rendelkezések című pontja alapján:

Dominóhatás: a veszélyes anyagokkal foglalkozó létesítményben bekövetkező olyan baleset, amely a közelben lévő más, veszélyes anyagokkal foglalkozó üzemre áterjedve a veszélyes anyagokkal kapcsolatos súlyos balesetek valószínűségét és lehetőségét megnöveli vagy a bekövetkezett veszélyes anyagokkal kapcsolatos súlyos baleset következményeit súlyosbítja.

Katasztrófa: a veszélyhelyzet kihirdetésére alkalmas, illetve e helyzet kihirdetését el nem érő mértékű olyan állapot vagy helyzet, amely emberek életét, egészségét, anyagi értékeiket, a lakosság alapvető ellátását, a természeti környezetet, a természeti értékeket olyan módon vagy mértékben veszélyezteti, károsítja, hogy a kár megelőzése, elhárítása vagy a következmények felszámolása meghaladja az erre rendelt szervezetek előírt együttműködési rendben történő védekezési lehetőségeit, és különleges intézkedések bevezetését, valamint az önkormányzatok és az állami szervek folyamatos és szigorúan összehangolt együttműködését, illetve nemzetközi segítség igénybevételét igényli.

Katasztrófavédelem: a különböző katasztrófák elleni védekezésben azon tervezési, szervezési, összehangolási, végrehajtási, irányítási, létesítési, működtetési, tájékoztatási, riasztási, adatközlési és ellenőrzési tevékenységek összessége, amelyek a katasztrófa kialakulásának megelőzését, közvetlen veszélyek elhárítását, az előidéző okok megszüntetését, a károsító hatásuk csökkentését, a lakosság élet- és anyagi javainak védelmét, az alapvető életfeltételek biztosítását, valamint a mentés végrehajtását, továbbá a helyreállítás feltételeinek megteremtését szolgálják.

Kockázat: egy adott területen adott időtartamon belül vagy meghatározott körülmények között jelentkező egészség-, illetve környezetkárosító hatás valószínűsége.

Külső védelmi terv: a veszélyes anyagokkal foglalkozó üzem, küszöbérték alatti üzem környezetében élő lakosság mentése, az anyagi javakban, a környezetben bekövetkező károk enyhítése érdekében a végrehajtandó rendszabályok bevezetésére, a végrehajtó szervezetre, a vezetésre, az adatszolgáltatásra vonatkozó terv, amely a települési veszélyelhárítási terv része.

Lakossági riasztó rendszer: a hivatásos katasztrófavédelmi szerv központi szerve, illetve a hivatásos katasztrófavédelmi szerv területi szervei kezelésében lévő lakossági riasztó, riasztó-tájékoztató, viharjelző rendszerek és ezek működésével szorosan összefüggő eszközök, berendezések összessége, amely lehet:

a) *lakossági riasztó végpont:* a lakosság légi- és katasztrófariasztására szolgáló olyan berendezés, amely alkalmas a külön jogszabályokban előírt hangképek (légi-, katasztrófa-, riadó feloldása, morgató jelzés) lesugárzására.

b) *lakossági riasztó-tájékoztató végpont:* a lakosság légi- és katasztrófariasztására szolgáló olyan berendezés, amely alkalmas a lakossági riasztó végponttal szemben támasztott követelményeken túlmenően élőbeszéd vagy előre tárolt üzenet lesugárzására is.

c) viharjelző végpont: a lakosság tájékoztatását szolgáló (a vihar veszélyét előre jelző) olyan eszköz, amely a külön jogszabályban meghatározott riasztási szintnek megfelelő vizuális jelzés leadására alkalmas.

d) speciális végpont: minden olyan eszköz, berendezés, amely az *a)-c)* pontokban felsorolt eszközök működéséhez, működtetéséhez elengedhetetlenül szükséges (vezérlő központ, átjátszó állomás, monitoring végpont, adatátviteli központ).

Megelőzés: minden olyan tevékenység vagy előírás alkalmazása, amely a katasztrófát előidéző okokat megszünteti vagy minimálisra csökkenti, a károsító hatás valószínűségét a lehető legkisebbre korlátozza.

Nemzetközi katasztrófa-segítségnyújtás: külföldi államoknak az EU-hoz, az ENSZ-hez, a NATO-hoz vagy közvetlenül a Kormányhoz intézett, illetve regionális vagy határ menti egyezmények alapján kibocsátott nemzetközi segítség kérése nyomán a mentéshez és a katasztrófa következményeinek a felszámolásához szükséges anyagok és információk átadása, illetve kiküldött eszközök és mentő csapatok biztosítása.

Önkéntes mentőszervezet: különleges kiképzésű személyi állománnyal rendelkező, speciális technikai eszközökkel felszerelt, katasztrófák és veszélyhelyzetek hatásainak kivédésére, felszámolására, katasztrófavédelmi feladatok ellátására, valamint emberi élet mentésére önkéntesen létrehozott civil szerveződés.

Polgári védelem: olyan összetársadalmi feladat-, eszköz- és intézkedési rendszer, amelynek célja katasztrófa, illetve fegyveres összeütközés esetén a lakosság életének megóvása, az életben maradás feltételeinek biztosítása, valamint a lakosság felkészítése azok hatásainak leküzdése és a túlélés feltételeinek megteremtése érdekében.

Polgári védelmi szervezet: az a szervezet, amely önkéntes és köteles személyi állománya útján az e törvényben meghatározott, valamint fegyveres összeütközés idején végrehajtandó polgári védelmi feladatokat lát el.

234/2011. (XI. 10.) Kormányrendelet értelmező rendelkezések pontja alapján:

Beavatkozás: a katasztrófák és veszélyhelyzetek hatásainak felszámolására irányuló szervezett, tervszerű megelőző, védekező, segítségnyújtó és kárfelszámoló tevékenység.

Kitelepítés: a lakosság és a létfenntartáshoz szükséges anyagi javak veszélyeztetett területről történő - a veszélyelhárítási tervben meghatározottak szerinti - kivonása és befogadóhelyen történő átmeneti jellegű elhelyezése.

Kritikus infrastruktúra: Magyarországon található azon eszközök, rendszerek vagy ezek részei, amelyek elengedhetetlenek a létfontosságú társadalmi feladatok ellátásához, az egészségügyhöz, a biztonsághoz, az emberek gazdasági és szociális jólétéhez, valamint amelyek megzavarása vagy megsemmisítése, e feladatok folyamatos ellátásának hiánya miatt jelentős következményekkel járna.

Veszélyhelyzeti tájékoztatás: a hivatásos katasztrófavédelmi szerv által végzett tájékoztató tevékenység az érintettek számára, a katasztrófariasztást követően.

Szerző által alkotott fogalmak:

Integrált katasztrófavédelmi lakossági tájékoztatás: Folyamat, amelyben valamennyi, a hivatásos katasztrófavédelmi szervezet lakossági tájékoztatásban részt vevő egysége feladatot lát el. Az egységeknek összehangoltan, kooperációban, egységesen kell végezniük a nyilvánosság tájékoztatásával kapcsolatos feladataikat.

Katasztrófavédelmi kisokos program: a hivatásos katasztrófavédelmi szervezet programja, amelynek célja a lakosság aktívabb felkészítése minden olyan, a nyilvánosságot érintő témakörrel kapcsolatban, amely a hivatásos katasztrófavédelmi szerv feladat- és hatáskörébe tartozik. A program különös hangsúlyt fektet a vizuális elemekre.

6. számú melléklet – A kutatási téma szempontjából releváns jogi és belső szabályzók

A kutatási téma szempontjából releváns nemzetközi jogi szabályzók és hivatalos dokumentumok:

- Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2021/836 rendelete (2021. május 20.) az uniós polgári védelmi mechanizmusról szóló 1313/2013/EU határozat módosításáról,
- A Bizottság közleménye. Az EU katasztrófakezelésének megerősítése: RescEU – szolidaritás és felelősségvállalás,
- A Bizottság (EU) 2021/1956 végrehajtási határozata (2021. november 10.) az uniós polgári védelmi tudáshálózat létrehozásáról és szervezetéről,
- Az Európai Parlament és a Tanács 1313/2013/EU Határozata (2013. december 17.) az uniós polgári védelmi mechanizmusról.
- A Régiók Bizottsága véleménye – a 2015 utáni hyogói cselekvési keret: kockázatkezelés az ellenállóképesség kiépítéséért,
- Hyogói Cselekvési Keretrendszer a nemzetek és a közösségek katasztrófákkal szembeni ellenállóképességének kiépítésére 2005-2015,
- Sendai Keretrendszer a katasztrófakockázatok csökkentésére 2015-2030,
- Aarhusi Egyezmény.

A kutatási téma szempontjából releváns hazai jogi szabályzók:

Törvények:

- Magyarország Alaptörvénye (2011. április 25.),
- 2021. évi XCIII. törvény a védelmi és biztonsági tevékenységek összehangolásáról, hatályba lép 2023. július 1-jén,
- 2011. évi CXXVIII. törvény a katasztrófavédelemről és a hozzá kapcsolódó egyes törvények módosításáról,

- 2011. évi CXIII. törvény a honvédelemről és a Magyar Honvédségről, valamint a különleges jogrendben bevezethető intézkedésekről,
- 2010. évi CLXXXV. törvény a médiaszolgáltatásokról és a tömegkommunikációról,
- 2010. évi CIV. törvény a sajtószabadságról és a médiatartalmak alapvető szabályairól,
- 2003. évi C. törvény az elektronikus hírközlésről,
- 2001. évi LXXXI. törvény a környezeti ügyekben az információhoz való hozzáférésről, a nyilvánosságnak a döntéshozatalban történő részvételéről és az igazságszolgáltatáshoz való jog biztosításáról szóló, Aarhusban, 1998. június 25-én elfogadott Egyezmény kihirdetéséről.

Kormányrendeletek:

- 217/2020. (V.21.) Kormányrendelet a mobil rádiótelefon szolgáltatást nyújtó elektronikus hírközlési szolgáltatók és a hivatásos katasztrófavédelmi szerv központi szerve közötti együttműködés rendjéről,
- 5/2020. (I.31.) Kormányrendelet a Nemzeti alaptanterv kiadásáról, bevezetéséről és alkalmazásáról szóló 110/2012. (VI.4.) Korm. rendelet módosításáról,
- 110/2012. (VI.4.) Kormányrendelet a Nemzeti alaptanterv kiadásáról, bevezetéséről és alkalmazásáról,
- 290/2011. (XII. 22.) Kormányrendelet a honvédelemről és a Magyar Honvédségről, valamint a különleges jogrendben bevezethető intézkedésekről szóló 2011. évi CXIII. törvény egyes rendelkezéseinek végrehajtásáról,
- 234/2011. (XI. 10.) Kormányrendelet a katasztrófavédelemről és a hozzá kapcsolódó egyes törvények módosításáról szóló 2011. évi CXXVIII. törvény végrehajtásáról.

Kormányhatározat:

- 1384/2014. (VII. 17.) Kormányhatározat Magyarország nemzeti katasztrófakockázat-értékelési módszertanáról és annak eredményeiről szóló jelentésről.

BM rendelet:

- 61/2012. (XII. 11.) BM rendelet a települések katasztrófavédelmi besorolásáról, valamint a katasztrófák elleni védekezés egyes szabályairól szóló 62/2011. (XII. 29.) BM rendelet módosításáról,
- 62/2011. (XII. 29.) BM rendelet a katasztrófák elleni védekezés egyes szabályairól.

BM utasítás:

- 16/2020. (VIII. 5.) BM utasítás a lakosság SMS alapú riasztásának és veszélyhelyzeti tájékoztatásának rendjéről.

NMHH rendelet:

- 3/2013. (I.11.) NMHH rendelet a honvédelmi és katasztrófavédelmi feladatok ellátásában közreműködésre kötelezett elektronikus hírközlési szolgáltatók kijelöléséről és felkészülési feladataik meghatározásáról.

Nemzeti Infokommunikációs Stratégia 2014-2020.

A kutatási téma szempontjából releváns, a hivatásos katasztrófavédelmi szerv belső szabályzói:

- 7/2012. számú főigazgatói intézkedés a közigazgatási vezetők, a polgári védelmi szervezetek, a köznevelésben és a felsőoktatásban résztvevők, valamint a pedagógusok katasztrófavédelmi felkészítésének végrehajtásával kapcsolatos feladatokról,
- 35/2012. számú főigazgatói intézkedés a hivatásos katasztrófavédelmi szervek működési rendjének szabályozására katasztrófaveszély, veszélyhelyzet, helyreállítás és újjáépítés idején,
- 67/2012. számú főigazgatói intézkedés a Katasztrófavédelem Központi Zenekara működéséről és igénybevételének rendjéről,
- 92/2012. számú főigazgatói intézkedés a Katasztrófavédelem arculatáról,
- 127/2012. számú főigazgatói intézkedés a katasztrófavédelem központi, területi és helyi szerveit érintő iparbiztonsági, polgári védelmi és tűzmelegelőzési hatósági és szakhatósági tevékenység végzéséről,
- 1/2013. számú főigazgatói parancs a BM Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság és a Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság között megkötött együttműködési megállapodásban foglalt katasztrófavédelmi feladatok végrehajtására,
- 9/2013. számú főigazgatói intézkedés a közbiztonsági referensek tanfolyamszerű felkészítéséről, minősítéséről, munkájuk szakirányításáról, valamint munkaokmányaikról,
- 44/2013. számú főigazgatói intézkedés a katasztrófaveszély megállapításának és megszüntetésének, valamint közzétételének rendjéről,
- 74/2013. számú főigazgatói intézkedés a Katasztrófavédelem Központi Múzeuma működésének szabályozásáról,
- 1/2015. számú főigazgatói intézkedés a BM Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság Monitoring és Lakossági Riasztó rendszerének alkalmazásával, telepítésével és üzemeltetésével kapcsolatos feladatok meghatározásáról,
- 7/2015. (XI.19.) BM OKF utasítás a tanuló ifjúság közösségi szolgálatteljesítésének katasztrófavédelmi megszervezéséről,
- 1/2020. számú kommunikációs szolgálatvezetői intézkedés a BM Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság Kommunikációs Szolgálat Ügyrendjének kiadásáról,
- 25/2020. számú főigazgatói intézkedés a hivatásos katasztrófavédelmi szervek kommunikációs tevékenységének rendjéről,
- 38/2020. számú főigazgatói intézkedés a riasztási és veszélyhelyzeti lakosságtájékoztató SMS-küldő rendszer működésével kapcsolatos katasztrófavédelmi feladatok végrehajtására,
- 33/2021. számú főigazgatói intézkedés a BM Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság üzemeltetésében lévő Paks és 30 km-es körzetében telepített lakossági riasztó-tájékoztató rendszer, valamint a MoLaRi rendszer riasztó-tájékoztató alrendszerén 2022. évben végrehajtandó sziréna próbákról.

7. számú melléklet – Ábrák, diagramok, képek és táblázatok jegyzéke

Ábrák

1. számú ábra Az értekezésben kutatott témakörök kapcsolódásának szemléltetése. Készítette: a szerző.
2. számú ábra A hivatásos katasztrófavédelmi szerv struktúrája azon egységekkel, amelyek részt vesznek a lakosság tájékoztatásában, az integrált katasztrófavédelmi lakossági tájékoztatásban. Készítette: a szerző.
3. számú ábra Szirénajelek a jogszabályi előírások szerint.
4. számú ábra A legnépszerűbb közösségi-hálózatok világszerte 2022 januárjában, rangsorolva az aktív felhasználók száma szerint.
5. számú ábra Az Instagram-felhasználók megoszlása világszerte 2021 októberében, kor és nem szerint.

Diagramok

A diagramok forrása: a Google releváns programja.

1. számú diagram A „Felmérés a katasztrófavédelem lakossági tájékoztató és lakosságfelkészítő munkájával összefüggésben” című kérdőív 1. kérdésére érkezett válaszokról.
2. számú diagram A „Felmérés a katasztrófavédelem lakossági tájékoztató és lakosságfelkészítő munkájával összefüggésben” című kérdőív 2. kérdésére érkezett válaszokról.
3. számú diagram A „Felmérés a katasztrófavédelem lakossági tájékoztató és lakosságfelkészítő munkájával összefüggésben” című kérdőív 3. kérdésére érkezett válaszokról.
4. számú diagram A „Felmérés a katasztrófavédelem lakossági tájékoztató és lakosságfelkészítő munkájával összefüggésben” című kérdőív 4. kérdésére érkezett válaszokról.
5. számú diagram A „Felmérés a katasztrófavédelem lakossági tájékoztató és lakosságfelkészítő munkájával összefüggésben” című kérdőív 5. kérdésére érkezett válaszokról.
6. számú diagram A „Felmérés a katasztrófavédelem lakossági tájékoztató és lakosságfelkészítő munkájával összefüggésben” című kérdőív 6. kérdésére érkezett válaszokról.
7. számú diagram A „Felmérés a katasztrófavédelem lakossági tájékoztató és lakosságfelkészítő munkájával összefüggésben” című kérdőív 7. kérdésére érkezett válaszokról.

8. számú diagram A „Felmérés a katasztrófavédelem lakossági tájékoztató és lakosságfelkészítő munkájával összefüggésben” című kérdőív 8. kérdésére érkezett válaszokról.
9. számú diagram A „Felmérés a katasztrófavédelem lakossági tájékoztató és lakosságfelkészítő munkájával összefüggésben” című kérdőív 9. kérdésére érkezett válaszokról.
10. számú diagram A „Felmérés a katasztrófavédelem lakossági tájékoztató és lakosságfelkészítő munkájával összefüggésben” című kérdőív 10. kérdésére érkezett válaszokról.
11. számú diagram A „Felmérés a katasztrófavédelem lakossági tájékoztató és lakosságfelkészítő munkájával összefüggésben” című kérdőív 11. kérdésére érkezett válaszokról.
12. számú diagram A „Felmérés a katasztrófavédelem lakossági tájékoztató és lakosságfelkészítő munkájával összefüggésben” című kérdőív 12. kérdésére érkezett válaszokról.
13. számú diagram A „Felmérés a katasztrófavédelem lakossági tájékoztató és lakosságfelkészítő munkájával összefüggésben” című kérdőív 13. kérdésére érkezett válaszokról.
14. számú diagram A „Felmérés a katasztrófavédelem lakossági tájékoztató és lakosságfelkészítő munkájával összefüggésben” című kérdőív 14. kérdésére érkezett válaszokról.
15. számú diagram A „Felmérés a katasztrófavédelem lakossági tájékoztató és lakosságfelkészítő munkájával összefüggésben” című kérdőív 15. kérdésére érkezett válaszokról.
16. számú diagram A „Felmérés a katasztrófavédelem lakossági tájékoztató és lakosságfelkészítő munkájával összefüggésben” című kérdőív 16. kérdésére érkezett válaszokról.

Képek

1. számú kép Az egységes állami katasztrófavédelmi szervezet ünnepélyes megalakulása 2012. január 2-án.
2. számú kép Arculati elem: a hivatásos katasztrófavédelmi szervezet színes logója, körben a „Magyarország szolgálatban a biztonságért” jelmonddal.
3. számú kép Mit kell tenni abban az esetben, ha veszélyes anyagokkal kapcsolatos baleset történik? Forrás: A Kőbányai Védelmi Bizottság tájékoztató anyaga. Hűtőmágnes.
4. számú kép Polgári védelmi sziréna épület tetején.
5. számú kép MoLaRi-sziréna.
6. számú kép Részlet a lakossági tájékoztató naptárból (2012.). Kék színnel, szöveggel jelölten a morgató szirénapróba napja.
7. számú kép Katasztrófavédelmi kisokos – Mi a teendő árvíz idején.
8. számú kép Katasztrófavédelmi kisokos – Hogyan előzhetem meg a lakástűzet?
9. számú kép Katasztrófavédelmi kisokos – Mi a teendő vegyi baleset esetén?
10. számú kép Katasztrófavédelmi kisokos – Hogyan előzhető meg a szabadtéri tűz?

11. számú kép Katasztrófavédelmi kisokos – Mi a teendő vihar esetén?
12. számú kép Katasztrófavédelmi kisokos – Mi a teendő földrengés esetén?
13. számú kép Katasztrófavédelmi kisokos – Mit tartalmazzon a veszélyhelyzeti csomag?
14. számú kép Katasztrófavédelmi kisokos – Ismeri a szirénajeleket?
15. számú kép Katasztrófavédelmi kisokos – Milyen a biztonságos lépcsőház?
16. számú kép Katasztrófavédelmi kisokos – First Monday of the month – Siren test. Angol nyelvű felhívás a MoLaRi-próbákra.
17. számú kép Képernyőfotó a BM OKF honlap nyitóoldaláról. A képernyőfelvételt készítette: a szerző.
18. számú kép Képernyőfelvétel a németországi Szövetségi Lakosságvédelmi és Katasztrófavédelmi Hivatal honlapjáról.
19. számú kép Képernyőfelvétel VÉSZ-hírről. Forrás: VÉSZ applikáció.
20. számú kép Árvízi fotóalbumok (2013.).
21. számú kép Képernyőfotó a katasztrófavédelem hivatalos YouTube-csatornájának névjegyéről.
22. számú kép Képernyőfelvétel a BM OKF Médiaszer regisztrációs felületéről. Forrás: BM OKF Médiaszerver.
23. számú kép Szemléltető kép az amygdala elhelyezkedéséről, méretéről az agyban.
24. számú kép MoLaRi-sziréna. Ennek a szirénának a közelében több általános iskola is található.
25. számú kép A Katasztrófavédelem szakmai folyóirat online kiadása. A képernyőfotót készítette: a szerző.
26. számú kép Képernyőfotó az INFORM adatbázisról, kijelölve Magyarország. Forrás: [78]
27. számú kép Képernyőfotó az INFORM adatbázis Magyarországra vonatkozó adatairól.
28. számú kép A NATO Központ kézikönyve a sajtó munkatársai részére, képernyőkép.
29. számú kép A Sendai Keretrendszer hét célja.
30. számú kép Képernyőkép egy, a UN OCHA honlapján publikált infógrafikáról.
31. számú kép A Katwarn katasztrófavédelmi applikáció osztrák két angol nyelvű, különböző méretű és tartalmú tájékoztató broszúrája.
32. számú kép Füst tölti meg a nézőteret a rakoniewice-i katasztrófavédelmi lakosságfelkészítő teremben.
33. számú kép A toruń-i katasztrófavédelmi lakosságfelkészítő terem bejárata.
34. számú kép Gyermekek számára készült katasztrófavédelmi felkészítő kiadvány.
35. számú kép Az MSB kiadványa a sajtónyilatkozat-tételek támogatására.
36. számú kép Az MSB angol nyelvű oldala a rendszerfunkciókkal.
37. számú kép Rakoniewice-i katasztrófavédelmi lakosságfelkészítő terem – Kiegett nappali szoba részlete.
38. számú kép Rakoniewice-i katasztrófavédelmi lakosságfelkészítő terem – Kiegett gyermekszoba részlete.
39. számú kép Rakoniewice-i katasztrófavédelmi lakosságfelkészítő terem – Közlekedési baleset, műszaki mentés bemutatása.
40. számú kép Rakoniewice-i katasztrófavédelmi lakosságfelkészítő terem – Szimulátor annak szemléltetésére, hogy mit lát egy megkülönböztető jelzéssel közlekedő gépjárművezető egy káreseményhez vonulás közben a forgalomban.

41. számú kép Toruń-i katasztrófavédelmi lakosságfelkészítő terem – A gyermekek a teremben tűzoltójelmezben tanulnak.
42. számú kép Toruń-i katasztrófavédelmi lakosságfelkészítő terem – A tanulók megismerkednek az otthoni veszélyforrásokkal: gyertya okozta tűz.
43. számú kép Toruń-i katasztrófavédelmi lakosságfelkészítő terem – A tanulók megismerkednek az otthoni veszélyforrásokkal: ruhán felejtett forró vasaló okozta tűz.
44. számú kép Toruń-i katasztrófavédelmi lakosságfelkészítő terem – Jelzőtáblák megismerése: merre meneküljenek, hol kell gyülekezni, ha baj van, hol található porral oltó készülék.
45. számú kép Toruń-i katasztrófavédelmi lakosságfelkészítő terem – A tűzoltók világa, hogyan indul a segítség baj esetén.
46. számú kép Toruń-i katasztrófavédelmi lakosságfelkészítő terem – Fotófal. A megszerzett hasznos tudáson túl képi emléket is tudnak magukkal vinni a látogatók.

Táblázatok

1. számú táblázat Az LTRR 2022. évi próbái.
2. számú táblázat Az egyén veszélyhelyzeti reakciói.
3. számú táblázat Médiahatások a hatások és az érvényesülés módja alapján.
4. számú táblázat A Lasswell-féle kommunikációs modell.
5. számú táblázat A BBK hivatalos oldalának fő- és almenüi.
6. számú táblázat Az MSB lapján szereplő információk.
7. számú táblázat Tudományos konferenciák.
8. számú táblázat Az értekezés kohéziós táblázata I-IV. rész.

8. számú melléklet – Az értekezés kohéziós táblázata

Az értekezés összegzett következtetéseit kohéziós táblázatban is ismertetem. Ezekben tömören összefoglalom a kutatásom, tudományos munkám egyenszilárdsága szempontjából az értekezés adott részeiben részletesen megfogalmazottakat.

8. számú táblázat Az értekezés kohéziós táblázata I. rész. Készítette: A szerző.

Tudományos probléma	Hipotézisek	Kutatási célok	Új tudományos eredmények
1. fejezet			
Hazai és nemzetközi szakirodalmak tanulmányozása során, a tudományos probléma megfogalmazásához, a	Felvetésem alapján a megfelelő tájékoztatási tevékenység jelentősen támogathatja a	Célom a választott témával összefüggésben további fejlesztési lehetőségek kutatása, kidolgozása, illetve	A magyarországi hivatásos katasztrófavédelmi szervezet lakossági tájékoztatással foglalkozó szervezetei

<p>kutatásom alapgondolatához az a megfigyelésem vezetett, amely szerint ezt a témakört, így ezeket az újdonságokat is kevesen vizsgálták eddig ilyen szempontok szerint tudományos munkákban.</p>	<p>katasztrófák megelőzését, az ellenük való védekezés és a helyreállítás, illetve újjáépítés sikerét is. Vélelmezem, hogy a hivatásos katasztrófavédelmi szervezet által végzett lakossági tájékoztatási tevékenység fejlesztési lehetőségeket rejt magában, amelyek megvalósítása hozzájárulhat a szervezet sikeresebb feladatellátásához.</p>	<p>bemutatása a doktori értekezésemben. Olyan potenciáloké, amelyek még hatékonyabbá teszik a lakosság tájékoztatását és felkészítését a magyarországi hivatásos katasztrófavédelem hatáskörébe tartozó témákkal összefüggésben. Célom megvizsgálni a hivatásos katasztrófavédelmi szerv lakossági tájékoztatásban részt vevő egységeit.</p>	<p>tevékenységének rendszertani elemzésére alapozva <u>definiáltam</u> az integrált katasztrófavédelmi lakossági tájékoztatás fogalmát, amelyre építve empirikus kérdőíves felmérés útján – a lakosság tájékozottságának növelése érdekében – <u>kidolgoztam</u> a „Katasztrófavédelmi kisokos” elnevezésű program szempontrendszerét.</p>
--	--	--	--

8. számú táblázat Az értekezés kohéziós táblázata II. rész. Készítette: A szerző.

Tudományos probléma	Hipotézisek	Kutatási célok	Új tudományos eredmények
2. fejezet			
<p>Hazánkban egyre szélesebb körű az online katasztrófavédelmi lakossági tájékoztatás és -felkészítés, azonban még nincs minden olyan technikai-műszaki lehetőség gyakorlati alkalmazásban, amelyek ezeket a tevékenységeket még sikeresebbé tehetik.</p>	<p>Feltételezésem szerint a katasztrófavédelmi lakossági tájékoztatási tevékenység során kezelt online eszközök alkalmazása fejleszthető, rejtnek magukban további lehetőségeket. Vélelmezem, hogy a fejlesztések által hatékonyabban járulhatnak hozzá a nyilvánosság információkkal történő ellátásához.</p>	<p>Megvizsgálom, hogy az új online kommunikációs módszerek, csatornák fejlesztése, alkalmazása, valamint a már meglévők folyamatos aktualizálása, továbbfejlesztése elengedhetetlen-e annak érdekében, hogy a lakosság megfelelő, hiteles tájékoztatásban részesüljön. Akár egy-egy adott veszély előtt, közben, illetve közvetlenül utána is. Kutatok és bemutatok olyan módszereket, illetve lehetőségeket, amelyek támogatják a lakosság hiteles információkkal történő ellátását, előmozdítják s támogatják a katasztrófavédelem lakossági tájékoztatásának a hatékonyságát.</p>	<p>A katasztrófavédelmi honlapok akadálymentesítését érintő jogi szabályozás vizsgálata alapján – a lakosság szélesebb körű tájékoztatásának biztosítása érdekében – konkrét műszaki és eljárási <u>javaslatokat tettem</u> a hivatásos katasztrófavédelmi szervezet angol nyelvű tájékoztatásának fejlesztésére, a „veszélyhelyzeti értesítési szolgáltatás” megnevezésű VÉSZ programnak a lakosság magatartási szabályait bemutató kiegészítésére, valamint a katasztrófavédelmi podcast műsor kialakítására és az infógrafikák publikálására.</p>

		Mindezek útján szolgálva az emberi élet védelmét és a vagyonbiztonságot.	
--	--	--	--

8. számú táblázat Az értekezés kohéziós táblázata III. rész. Készítette: A szerző.

Tudományos probléma	Hipotézisek	Kutatási célok	Új tudományos eredmények
3. fejezet			
Kutatásom megkezdése előtt felmerült bennem az a kérdés, miért viselkedünk úgy, ahogy. Miért viselkedünk úgy, ahogy a veszélyekkel összefüggésben, legyen szó akár azok lehetséges megelőzéséről, vagy egy már kialakult baj esetén. Ha ezt megismerjük, kutathatóvá válik az is, hogy ez befolyásolható, módosítható-e. Amennyiben igen, alkalmas eszköz-e minde erre a tájékoztatás? A témák ilyen szintű kapcsolódását nem kutatták korábban, ezt tudományos problémaként nevezem meg.	Feltételezem, hogy a katasztrófavédelmi lakossági tájékoztatás során figyelembe kell venni a releváns pszichológiai aspektusokat is. Feltételezem, hogy a lélektan, mint tudományág számos olyan kapcsolódási ponttal bír a nyilvánossági munkával, amelyek ismerete nagymértékben hozzájárul a hatékonyabb katasztrófavédelmi lakossági tájékoztatáshoz, felkészítéshez, összességében a biztonság szavatolásával. Feltételezem, hogy a szükséges pszichológiai kapcsolódások szem előtt tartása annak érdekében, hogy a szervezet üzenetei még	Céлом kitérni a katasztrófavédelmi témájú, a lakosság felé történő kommunikáció, illetve felkészítés pszichológiai aspektusait is megvizsgálni. Céлом vizsgálni a félelem, a pánik, a stressz, a tanulás, a meggyőzés, a hitelesség és a dezinformáció, az álhírek pszichológiai kérdésköreit.	A katasztrófavédelmi lakossági tájékoztatás és felkészítés pszichológiai kapcsolódási pontjainak vizsgálata alapján – a hatékonyabb katasztrófavédelmi lakossági veszélyhelyzeti tájékoztatási tevékenység érdekében – igazoltam , hogy a. a psziché releváns jellemzőinek ismerete által veszély esetén a félelem és a pánik csökkenthető megelőző katasztrófavédelmi felkészítéssel, továbbá b. az attitűd formálása támogathatja a biztonság szélesebb körű elérését, amelyet elősegíthet az általam felhasználni javasolt célcsoport-analízis módszertan.

	hatékonyabban jussanak el az emberekhez.		Megállapításaimra alapozva a dezinformáció pszichológiai aspektusainak elemzésével kapcsolatosan pedig <u>bizonyítottam</u> , hogy a meggyőzés, a konformitás, a hitelesség és a bizalom kérdésköre szorosan kapcsolódik a lakossági veszélyhelyzeti tájékoztatás témaköréhez.
--	--	--	---

8. számú táblázat Az értekezés kohéziós táblázata IV. rész. Készítette: A szerző.

Tudományos probléma	Hipotézisek	Kutatási célok	Új tudományos eredmények
4. fejezet			
Magyarországon hatékony ugyan a katasztrófavédelmi lakossági tájékoztatás és -felkészítés, azonban még nincs minden olyan technikai-műszaki, módszertani, eljárásbeli lehetőség gyakorlati alkalmazásban, amelyek mindezt még sikeresebbé tehetik, növelve és hatékonyan fenntartva ezzel is Magyarország biztonságát, támogatólag	Vélelmezem, hogy több olyan műszaki innováció, módszer is született napjainkban nemzetközi vonatkozásban, amelyek hazai alkalmazása, illetve az új módszerek bevezetése nagyban támogatja a sikeresebb magyarországi katasztrófavédelmi lakossági tájékoztatást és lakosságfelkészítést.	Nemzetközi vonatkozásban a célom nem csupán jogszabályok és külföldi szakirodalmak kutatása, de az értekezésemben nagy hangsúlyt fektetek olyan, más országokban már sikeresen alkalmazott tájékoztatási, felkészítési eszközök és módszerek ismertetésére, amelyek hazai bevezetése effektívebbé tehetik a	A hivatásos katasztrófavédelmi szervezet lakossági tájékoztatási tevékenységének a nemzetközi „jó gyakorlattal” történő összevetése alapján <u>feltártam</u> a kapcsolódó módszertani és műszaki fejlesztési lehetőségeket, amelyek a honlapokra, az applikációkra és a területi kialakítású – akadálymentesített módon létrehozandó, Braille-írás

<p>hozzájárulva a globális biztonsághoz.</p>		<p>biztonság megteremtését és fenntartását. Célkitűzés tehát a nemzetközi releváns szintér legjobb, bevált gyakorlatainak hazai implementálásának vizsgálata, bemutatása is. További célkitűzés a Magyarország területén tartózkodó külföldi állampolgárok katasztrófavédelmi tájékoztatásának vizsgálata, vizsgálati eredmények fényében, szükség esetén annak hatékonyabbá tételére javaslatok megfogalmazása.</p>	<p>alkalmazásával is ellátott – lakosságfelkészítő oktatótermek kialakítására irányultak. Kutatómunkám eredményeként hatékonyabb lakossági veszélyhelyzeti tájékoztatás valósulhat meg.</p>
--	--	--	---

Szerzői bemutatkozás

Dr. Krauzer Ernő

A rendőri hivatáshoz és az oktatáshoz való elkötelezettségét mutatja, hogy 37 éve rendőr és 27 éve foglalkozik oktatással. 1987-ben a BM Rendőrtiszthelyettes-képző Iskolát, 1989-ben a BM VCSÉK Kun Béla Zászlóképző Iskolát, 1996-ban a Rendőrtiszti Főiskolát, 2001-ben a József Attila Tudományegyetem Juhász Gyula Főiskolai Karát, 2018-ban a Nemzeti Közszerződési Egyetem Rendészettudományi Kar mesterképzését végezte el, majd 2022-ben a Rendészettudományi Doktori Iskolában szerzett abszolutóriumot.

Rendőri pályafutását az érettségit és a rövidített sorkatonai szolgálatot követően a Budapesti Rendőr-főkapitányság III. kerületi Rendőrkapitányságán kezdte meg, ahol járőrként, rövid ideig a igazgatásrendészeti területen, majd körzeti megbízottként, ügyeletes tisztként és vizsgálóként látta el szolgálati feladatait.

1996 óta foglalkozik a rendőrök kiképzésével, képzésével, amelynek során számos tanári (pedagógusi) és vezetői beosztást látott el az oktatás különböző területein és szintjein (elsősorban a rendőr tiszthelyettes, tanfolyami, szaktanfolyami és a rendvédelmi szervek hivatásos állományú vezetőinek képzésében, továbbképzésében).

1997-ben a Budapesti Rendőr Szakközépiskolában, majd 2007-ben az Adyligeti Rendészeti Szakközépiskolában a tantárgyak szintetizálásával és új oktatás-módszertan bevezetésével alakította ki és működtette az intézkedéstaktika tantárgyat, illetve teremtette meg annak személyi és tárgyi feltételeit, amely nem csak növelte a tanintézeti képzés gyakorlatorientáltságát, hanem szerves része lett a vizsgáztatási rendszernek.

Színes rendőri és oktatói pályafutása során számos hazai és nemzetközi szakmai és tudományos konferencián vett részt – melyek közül kiemelkednek a Németországban, Frankfurtban megrendezett (Védekezés a szűrő-, vágóeszközök ellen, 1998; Intézkedés árokfutókkal szemben, 2000; Intézkedés terrorcselekmény esetén, 2005) – melyek tapasztalatait a magyarországi viszonyokhoz igazodóan átültette és felhasználta az intézkedéstaktika tantárgy fejlesztése során. Aktív résztvevője volt a hazai rendőr és társszervek tiszthelyettes képzéseiben az intézkedéstaktika kialakításában, illetve a képzéseket tartó oktatók, kiképzők felkészítésében. 2008-ban – a tragédiába torkollott esztergomi intézkedést követően – az országos rendőrfőkapitány felkérésére elkészítette „A rendőri intézkedések gyakorlati végrehajtásának alapvető taktikái” című útmutatót, módszertani ajánlást, illetve kidolgozta az oktatásához szükséges szakmai programot és részt vett a területi rendőri szerveknél kijelölt intézkedéstaktikai instruktorok felkészítésében.

A rendőrképzéssel és humán erőforrás fejlesztéssel kapcsolatban számos projektben (ÁROP, KÖFOP stb.) vett részt, amelyek közül nagy jelentőségű volt 2000-ben, a Berzsényi Dániel Tanárképző Főiskola által megvalósított, hazánk Európai Uniói csatlakozását elősegítő, a térség katonáinak, rendőreinek és határőreinek felkészítésében képzési feladatok ellátása, intézkedéstaktika oktatása.

A rendőrképzés mellett a társszervek és a rendészet tágabb értelemben vett területein számos képzést és továbbképzést tartott. 2012-ben a vonatkozó jogszabály megjelenését követően alakította ki és működtette az egyes rendészeti feladatokat ellátó személyek, valamint a személy- és vagyonőrök továbbképzési rendszerét. 2013-ban szintén a vonatkozó jogszabály megjelenése után kidolgozta, felépítette és működtette a rendészeti továbbképzési rendszert. 2019-ben a rendvédelmi igazgatási alkalmazotti szolgálati jogviszony bevezetése után átdolgozta a rendészeti alapvizsgát, illetve a kor követelményeihez igazodva és technikai lehetőségeit felhasználva megújította, korszerűsítette a rendészeti szakvizsgát.

Hosszú pályafutása során számos elismerést, jutalmat kapott, amelyek közül kiemelkedik, hogy 2018-ban a Magyar Arany Érdemkereszt katonai tagozata kitüntetésben részesült.

Kutatási területe a rendészeti képzés (ideértve a magánrendészet területét is) tágabb és szűkebb értelemben. Elsősorban a rendőr tiszthelyettes képzés korszerűsítése, illetve hatékonyságának és gyakorlatorientáltságának növelése, fejlesztésének lehetőségei.

Budapest, 2023. május 26.

Dr. Krauzer Ernő

Dr. Krauzer Ernő⁹

A rendőr tiszthelyettes képzés oktatás-módszertani fejlesztése

DOI: 10.23715/SDA.2023.2.2

⁹ Nemzeti Közszolgálati Egyetem, Rendészettudományi Doktori Iskola (2023)

TARTALOMJEGYZÉK

A TÉMAVÁLASZTÁS INDOKLÁSA, AKTUALITÁSA ÉS A TUDOMÁNYOS PROBLÉMA MEGFOGALMAZÁSA	175
A TÉMAVÁLASZTÁS INDOKLÁSA	175
A KUTATÁS AKTUALITÁSA	176
A TUDOMÁNYOS PROBLÉMA MEGFOGALMAZÁSA	178
KUTATÁSI TÉMA VIZSGÁLATÁNAK HIPOTÉZISEI	182
KUTATÁS CÉLKITŰZÉSEI, TÁRGYA ÉS ELÉRENDŐ EREDMÉNYEI	182
A kutatás célja	182
A kutatás tárgya	183
A kutatás területének behatárolása	184
A kutatás célkitűzései	184
A kutatás fő kérdésfeltevése	186
KUTATÁSI MÓDSZEREK BEMUTATÁSA	188
A KUTATÁS KORLÁTAI ÉS TOVÁBBI KUTATÁSI LEHETŐSÉGEK	189
A RENDŐR TISZTHELYETTES KÉPZÉS TÖRTÉNETE ÉS OKTATÁS-MÓDSZERTANA	191
A RENDŐR TISZTHELYETTES KÉPZÉS HAZAI RÖVID TÖRTÉNETE 1946-2022 KÖZÖTT	191
A RENDŐR TISZTHELYETTES KÉPZÉS OKTATÁS-MÓDSZERTANÁNAK ELMÉLETI ÁTTEKINTÉSE	194
Didaktikai módszerek ismertetése	194
Az elsajátítandó ismeretek szintjei	199
Készségfejlesztő didaktikai módszerek	199
A tanóra típusa	201
Az alkalmazott didaktikai módszerek hatékonysága	202
Tanulási piramis	203
Tapasztalati piramis	204
Mennyit jegyzünk meg	205
Részkövetkeztetések levonása	205
AZ INTÉZKEDÉSTAKTIKA TANTÁRGY BEMUTATÁSA	207
AZ INTÉZKEDÉSTAKTIKA TANTÁRGY KIALAKÍTÁSA, MŰKÖDTETÉSE	207
Előzmények	207
Az intézkedéstaktika elnevezés, tartalma	208
Az intézkedéstaktika filozófiája	210
MINŐSÉGBIZTOSÍTÁS	211
AZ INTÉZKEDÉSTAKTIKA FELÉPÍTÉSE	213
Az alkalmazott készségfejlesztő didaktikai módszerek bemutatása	213
Az oktatási dokumentumok ismertetése és szerepe	215
A Szituációs feladatgyűjtemény bemutatása	215

HUMÁNERŐFORRÁS	219
TÁRGYI FELTÉTELEK	220
AZ INTÉZKEDÉSTAKTIKAI FOGLALKOZÁSOK MENETE	220
Foglalkozások előkészítése.....	220
Foglalkozások megtartása.....	221
Védőfelszerelés alkalmazása az intézkedések gyakoroltatása során	224
Videófelvétel készítése a végrehajtott intézkedésekről	225
A végrehajtott intézkedések elemzése és értékelése.....	225
A foglalkozást vezető tanár szerepe	227
Az elméleti ismeretek és gyakorlati cselekvések szintetizálása	227
A foglalkozásokon résztvevő tanulók attitűdje.....	228
AZ INTÉZKEDÉSTAKTIKA MAGATARTÁSTUDOMÁNYI KÉRDÉSEI	228
Az oktatás oldaláról	228
Az oktatók oldaláról	229
A tanulók oldaláról	230
GYAKORLATI KÉPZÉS – SZAKMAI GYAKORLAT	230
AZ INTÉZKEDÉSTAKTIKA MEGJELENÉSE A VIZSGÁZTATÁSBAN	231
AZ INTÉZKEDÉSTAKTIKA MEGJELENÉSE A SZAKTANFOLYAMI KÉPZÉSBEN	232
AZ INTÉZKEDÉSTAKTIKA BEMUTATÁSA A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA ANDRAGÓGIAI ALBIZOTTSÁGÁNAK	232
AZ INTÉZKEDÉSTAKTIKA TANTÁRGY SWOT ANALÍZISE	234
Részkövetkeztetések levonása	235
KÉPZÉSI DOKUMENTUMOK ELEMZÉSE	237
A RENDŐR TISZTHELYETTES KÉPZÉS SZABÁLYOZÁSA	237
Országos Képzési Jegyzék.....	238
Képzési programok.....	238
KÉPZÉSI PROGRAMOK ÖSSZEHASONLÍTÁSA, ELEMZÉSE	239
Képzési programok óraszámai	239
AJÁNLOTT DIDAKTIKAI MÓDSZEREK	240
Ajánlott didaktikai módszerek összességében	240
Ajánlott didaktikai módszerek a közrendvédelmi ismeretek és a rendőri intézkedések tantárgyaknál	242
A TANTÁRGYAK SZEREPE A KÉPZÉSBEN	243
A SZÁMONKÉRÉS RENDSZERE	244
Részkövetkeztetések levonása	244
NEMZETKÖZI ÉS HAZAI KITEKINTÉS	247
KÜLFÖLDI ORSZÁGOK RENDŐRSÉGEI ÉS PARTNER RENDŐRISKOLÁK.....	247

A rendőrképzésre vonatkozó adatok	248
A képzés időtartama	248
A képzés összes óraszama, az elmélet és a gyakorlat, valamint a szakmai gyakorlat óraszámái.....	249
A képzésben alkalmazott osztálylétszámok.....	250
Egyéni képességek, életkori sajátosságok, okos eszközök.....	251
A képzésben résztvevők életkora szerinti generációs besorolásuk %-ban.....	252
A képzésben résztvevők képességeik szerinti besorolása %-ban	255
A képzésben alkalmazott didaktikai módszerek.....	256
A képzés személyi és tárgyi feltételeinek rendelkezésre állása	262
Rendőr tiszthelyettesek képzése Németországban.....	266
Részkövetkeztetések levonása.....	268
HAZAI TÁRSSZERVEK TISZTHELYETTES KÉPZÉSEI.....	269
Hazai társszervek oktatási intézményeinek bevonása a kutatásba.....	269
A képzések bevezetésének évszámái.....	270
A képzés összes óraszama, az elmélet és a gyakorlat, valamint a szakmai gyakorlat óraszámái.....	271
Osztálylétszámok	272
Egyéni képességek, életkori sajátosságok, okos eszközök.....	272
A képzésben résztvevők életkora szerinti generációs besorolásuk %-ban.....	273
A képzésben résztvevők képességeik szerinti besorolása %-ban	274
A képzésekben alkalmazott didaktikai módszerek.....	275
A képzés személyi és tárgyi feltételeinek rendelkezésre állása	281
Részkövetkeztetések levonása.....	285
SAJÁT EMPIRIKUS KUTATÁS EREDMÉNYEINEK BEMUTATÁSA	287
A KÉRDŐÍVEK ÖSSZESÍTÉSE ÉS ELEMZÉSE	287
A célcsoport behatárolása	287
A kérdőív bemutatása	287
Az összes kérdésre adott válaszok bemutatása	288
Generációs különbségek a rendőr tiszthelyettes képzés oktatás-módszertanáról alkotott vélemények elemzése	309
Részkövetkeztetések levonása.....	333
AZ INTERJÚ VÁLASZOK ELEMZÉSE	334
Az interjúk felvétele.....	334
Az interjúk alanyainak bemutatása	334
Az interjú kérdések.....	334
Az interjú alanyok személyére vonatkozó adatok	335

Beilleszkedés, felkészültség, intézkedések és kényszerítő eszközök alkalmazása ...	336
Az intézkedéstaktika oktatására vonatkozó kérdések.....	343
Egyéb észrevételek.....	345
Részkövetkeztetések levonása.....	346
ÖSSZEGZETT KÖVETKEZTETÉSEK ÉS A HIPOTÉZISEK IGAZOLÁSA	347
A HIPOTÉZISEK IGAZOLÁSA	347
TUDOMÁNYOS EREDMÉNYEK, GYAKORLATI HASZNOSÍTHATÓSÁG ÉS TOVÁBBI KUTATÁSI LEHETŐSÉGEK	353
TUDOMÁNYOS EREDMÉNYEK	353
TUDOMÁNYOS EREDMÉNYEK GYAKORLATI HASZNOSÍTHATÓSÁGA	353
TOVÁBBI Tudományos KUTATÁSI TÉMÁK	355
FORRÁS-, ÉS SZAKIRODALOMJEGYZÉK.....	357
MELLÉKLETEK	369

A TÉMAVÁLASZTÁS INDOKLÁSA, AKTUALITÁSA ÉS A TUDOMÁNYOS PROBLÉMA MEGFOGALMAZÁSA

„Mondd el és elfelejtem; mutasd meg és megjegyzem; engedd, hogy csináljam és megértem.”

(i.e. 551-479 Confucius)

A TÉMAVÁLASZTÁS INDOKLÁSA

A rendőri pályafutásom – a kötelező rövidített sorkatonai szolgálat letöltése után – 1986. október 25-én vette kezdetét, amikor a Forradalmi Rendőri Ezred (mai nevén Készenléti Rendőrség) Budapest, Kerepesi úti objektum lovardájában rendőri esküt tettem, megkaptam az első szolgálati igazolványomat, majd megkezdtem tanulmányaimat a budapesti BM Rendőrtiszthelyettes-képző Iskolában. Az első szolgálati helyem a BRFK III. kerületi Rendőrkapitányság volt, ahol az eltöltött hét év alatt járőrként, körzeti megbízottként, ügyeletesként és vizsgálóként is láttam el szolgálati feladatokat. A világútlevél bevezetését követően 3 hónapig az Igazgatásrendészeti Osztályra vezényeltek útlevél ügyintézésrel kapcsolatos feladatok ellátására. A kapitányságon eltöltött időszak alatt betekintést nyertem és tapasztalatot szereztem a rendőri munka „első vonalában” jelentkező feladatokról. Már kezdő járőrként, őrmesterként is foglalkoztatott az a gondolat, hogyan lehetne a mindennapi rendőri munkát jobbra és könnyebbé tenni. Számos ötletem volt, amelyeket az akkori parancsnokaim – dr. Vámos Ferenc r. alezredes, kapitányságvezető, Kun Gyula r. őrnagy, Közrendvédelmi Osztály vezetője és Ágota László r. alezredes, Bűnügyi Osztály vezetője – támogattak. Természetesen akkoriban még nem volt számítógép, internet, mobiltelefon, okos eszközök stb., ami nagymértékben segíteni tudta volna a közterületi szolgálati feladatok ellátását, hanem kizárólag a különböző tanintézetekben megszerzett tudásra – ismeretekre, jártasságokra, képességekre és készségekre – támaszkodhatott a rendőr.

1996. július 1-jén, a Rendőrtiszti Főiskola befejezését követően – 10 év szolgálati idővel a hátam mögött – a Budapesti Rendőr Szakközépiskolában oktatóként folytattam a pályafutásomat. A tanintézetben 1996 szeptemberétől Közrendvédelmi ismereteket kezdtem oktatni. 1997 szeptemberétől azt a feladatot kaptam, hogy a tanítás mellett dolgozzak ki egy olyan komplex ismereteket tartalmazó tantárgyat, amely több tantárgy – közrendvédelmi ismeretek, büntetőjogi ismeretek, szabálysértési ismeretek, rendőri önvédelem és testnevelés, lökiképzés – ismereteit szintetizálja, és amelyben a tanulóknak különböző szituációs gyakorlatokat kell megoldaniuk. Az új tantárgyat intézkedéstaktikának neveztük el, amelynek a teljes kialakítását, felépítését, oktatásigazgatását és didaktikai módszerét egy év alatt dolgoztam ki. Ebbe beletartozott a szakmai tantárgyprogram, tanmenetek, óravázlatok, komplex szituációs feladatgyűjtemény kidolgozása, a minőségbiztosítás, a szituációs helyiségek kialakítása, szolgálati eszközök, segédeszközök, szemléltető eszközök, védőfelszerelések, pulzusmérő órák beszerzése, oktatók felkészítése, munka- és balesetvédelem stb. 1998 szeptemberétől a kidolgozott új tantárgy ismereteit – rendőri intézkedések alcímmel – próbaként a közrendvédelmi ismeretek tantárgy részeként – oktattam, akkor még egymagam, mindkét évfolyamnak. Segítségét egy oktatástechnikus munkatárs biztosította, aki

videókamerával rögzítette a tanulók által végrehajtott rendőri intézkedéseket, amelyeket a foglalkozások végén közösen visszaneztünk, elemeztünk és értékeltünk. Az intézkedéstaktika tantárgy 1999 szeptemberétől, mint új és önálló tantárgy került bevezetésre elsőként a Budapesti Rendőr Szakközépiskolában. Az intézkedéstaktika tantárgy kialakítását, illetve szakmai, didaktikai, oktatásigazgatási, minőségbiztosítási részeit és az eredményeit a későbbiek során részletesen be fogom mutatni.

Az intézkedéstaktika tantárgy megszilárdulását követően abban a megtiszteltetésben részesültem, hogy a társ rendőr (csopaki, miskolci, szegedi) és határőr (adyligeti, körmendi, soproni) rendészeti szakközépiskolák oktatóit készíthettem fel a tantárgy oktatására. Az intézkedéstaktika térhódításának eredményeként a későbbiekben felkértek más tanintézetek is – **Nemzeti Adó- és Vámhivatal Képzési, Egészségügyi és Kulturális Intézete Pénzügyőri Képzési Főosztály; Büntetés-végrehajtási Szervezet Oktatási, Továbbképzési, Rehabilitációs Központja** – az oktatóik képzésére. Intézkedéstaktikát oktattam az egyes rendészeti feladatokat ellátó személyek (közterület-felügyelők, erdészek, halőrök, hivatásos vadászok, természetvédelmi őrk stb.), fegyveres biztonsági őrseg tagjai, illetve személy- és vagyonőrök részére is.

2018-ban a Nemzeti Közszolgálati Egyetem Rendészettudományi Kar mesterképzési szak elvégzését követően jutottam arra az elhatározásra, hogy a több, mint három évtizedes szolgálati és több, mint két évtizedes oktatói tapasztalatomat felhasználva tudományos kutatást végzek e témában, a tanulók hatékonyabb felkészítése és a képzés modernizálása érdekében. Úgy éreztem, hogy az intézkedéstaktika tantárgynál szerzett oktatói ismereteket és tapasztalatokat kötelességem magasabb szintre emelni, tudományos útra terelni. Azt gondolom, hogy meg lehet újítani, korszerűbbé lehet tenni a rendőr tiszthelyettes képzést a kor követelményei és a jelenlegi technikai adottságok alapján. Megítélésem szerint a képzés terén szerzett tapasztalataim megosztása és a kutatás eredménye modernizálhatja, innovatívvá és hatékonyabbá teheti a rendőrképzést, ami paradigmaváltást hozhat.

A KUTATÁS AKTUALITÁSA

Napjainkban számos ágazatban, szakmánál, szakterületen látunk munkaerőhiányt, szakemberhiányt, amelyre sürgősen meg kell találni a megoldást, mert az ország „működésében” jelentős hátrányokat, károkat okozhat. Ide tartozik a rendőrség utánpótlás kezelésének nehéz helyzete is, amely következik a demográfiai adatokból, az azokból levonható következtetésekből, a társadalom átalakulásából, a fiatal generációk érdeklődési körének változásaiból, a magánszféra térhódításából, a multinacionális cégek megjelenéséből. Ilyen például a születések¹⁰ (pl. 1981-ben 142.890 fő, 2004-ben 95.137 fő, 2021-ben 93.039 fő) és az érettségizettek¹¹ (1981/1982. tanévben 68.000 fő, 2004/2005. tanévben 93.000 fő, 2021/2022. tanévben 68.000 fő) száma, illetve a rendőri hivatást választók számának drasztikus csökkenő tendenciája. Vonzóvá kell tenni a rendőri hivatást már a pályaválasztás szakaszában, illetve versenyképesé kell tenni a munkaerőpiacon való elhelyezkedésben, melynek egyik pillére lehet az oktatás megújítása, amellyel először találkozik a leendő rendőr. Az oktatást sok szempontból modernizálni kell. Az oktatás során figyelemmel kell lenni a generációk közötti

¹⁰ Központi Statisztikai Hivatal adatai alapján https://www.ksh.hu/docs/hun/xstadat/xstadat_hosszu/h_wdsd001a.html. (Letöltve: 2022. 09. 30.)

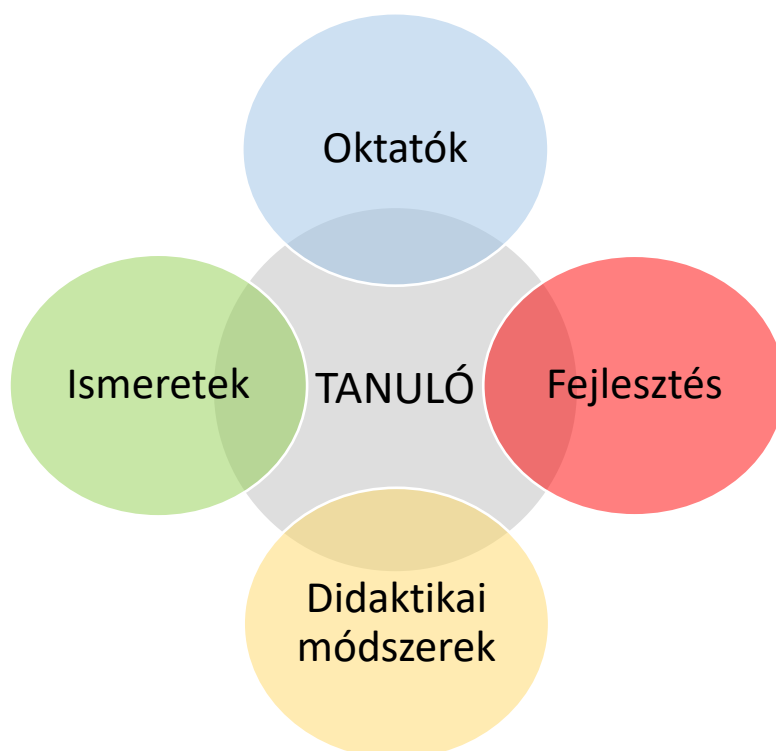
¹¹ Központi Statisztikai Hivatal adatai alapján https://www.ksh.hu/stadat_files/okt/hu/okt0001.html. (Letöltve: 2022. 09. 30.)

különbségekre, a rendkívül felgyorsult és digitalizált világ technikai vívmányainak adaptálására, az okos eszközök alkalmazására, illetve új, hatékony didaktikai módszereket szükséges bevezetni.

Miért időszerű változtatni a rendőr tiszthelyettes képzés nevelési-oktatási módszerein? A ma emberét a technikai vívmányok eredményeképpen rengeteg inger és információ éri különböző csatornákon keresztül. Amennyiben valamire kíváncsiak vagyunk, vagy valamiben kételkedünk, akkor azt azonnal ellenőrizni tudjuk valamelyik internetes keresőben, ahol szinte mindent megtalálunk egy kis keresés után. Ha teszünk egy összehasonlítást, hogy negyven évvel ezelőtt mennyi inger és információ érte az embert, illetve azok milyen gyorsan és hány csatornán keresztül értek célba, jelentős különbséget tapasztalunk. Az emberek képesek egy időben több ingert befogadni és arra választ adni.

Véleményem szerint az oktatásban szembe kell nézni ezekkel a problémákkal, illetve alkalmazkodni kell, sőt, elébe kell menni a korszerűsítésnek és a rendőr tiszthelyettes képzést újra kell gondolni, mind szakami tartalom (milyen ismeretek oktatására van szükség), mind a képzés időtartalma (mennyi időt vegyen igénybe az oktatás, amelynek meghatározása alapvetően a szükséges ismeretek óraszámából kell összeadódnia), mind az alkalmazott didaktikai módszerek, mind az oktatásigazgatás, és mind az oktatók, kiképzők felkészültsége terén egyaránt. Szakítani szükséges azzal a rossz gyakorlattal, hogy a képzés alanyainak az igényeit nem vesszük figyelembe az oktatás során. Nem hozzájuk igazítjuk a képzéseken elsajátítandó ismeretek átadásához alkalmazott didaktikai módszereket, hanem fordítva. Előre meghatározzuk, hogy mit és hogyan fogunk oktatni, a tanulók képességeinek figyelmen kívül hagyásával. Másképpen kell gondolkodnunk, szemléletváltásra van szükség. A tanulót kell a képzés középpontjába állítani és az egyén fejlesztésére kell a hangsúlyt fektetni (1. számú ábra).

A tanuló elhelyezése az oktatásban

1. számú ábra – forrás: saját szerkesztés.

A tanintézeti képzésben az ismeretek átadása során elsősorban nem a lexikális tudás kialakítására kell helyezni a hangsúlyt, hanem az elsajátított ismeretek alkalmazására, értelmezésére, az összefüggések felismerésére, gyors és hatékony reagálás képességének kialakítására. A tanuló a lexikális ismereteket önállóan is el tudja sajátítani, mert az ismeretekhez az online térben akár otthonról is hozzáfér. Adjunk erre időt neki, ezzel összeségében időt, utazást, elhelyezést, ellátást, költségeket stb. tudunk megtakarítani. Nem utolsó sorban a tanulók fejlődésének nyomon követésével arra is választ tudunk adni, hogy a rendőri munka mely területén tudná az ismereteit, a felkészültsége, a személyisége, és az adottságai alapján a legjobban kamatoztatni. Ez állomány megtartó erő is lenne, mert a rendőr is jól érezné magát az adott beosztásában, és a szervezet is jól járna, mert kapna egy motivált, elkötelezett kollégát. Az intézkedéstaktika tantárgynál alkalmazott didaktikai módszer továbbfejlesztése, a képzés teljes átállítása, az okos eszközök széleskörű használata stb. egy megoldást jelenthet a rendőrség humán erő utánpótlásának kezelésére.

A TUDOMÁNYOS PROBLÉMA MEGFOGALMAZÁSA

A rendőri munkára való felkészítésnél hajlamosak vagyunk elfelejteni, hogy nem csak egy szakmára, hanem egy hivatásra kell a tanulókat kiképezni, amely jelentősen eltér a többi szakmától. Azt gondoljuk, hogy a tanintézeti képzés során az elméleti ismeretek elsajátítására kell a hangsúlyt fektetni, mert a gyakorlatot úgy is megtanulják, amikor szolgálatba állnak. Azt is gondoljuk, hogy a rendőri szerveknél végrehajtott területi szakmai gyakorlat pótolja a tanintézeti gyakorlati foglalkozásokat, amely véleményem szerint tévedés. Az elmúlt huszonöt évben többször előfordult, illetve született olyan döntés, hogy a jogszabályban meghatározott tanév rendjétől eltérően került végrehajtásra az oktatás. Ami azt eredményezte, hogy a tanintézetekben az oktatás az elméleti ismeretekre korlátozódott, a gyakorlati felkészítés pedig elmaradt azzal a megállapítással, hogy azt a szakmai gyakorlat pótolja. A tanintézeti gyakorlati képzés nem azonos a rendőri szerveknél végrehajtott területi szakmai gyakorlattal, nem összetévesztendő, illetve a kettő egymást nem helyettesítheti, nem válthatja ki. Még akkor sem, ha a területi gyakorlatnál jól felkészített mentorok működnek közre.

Ha teszünk egy összehasonlítást a rendőrszakma és más szakmák között azonnal látni fogjuk a különbséget és megértjük, hogy miért hangsúlyosak a tanintézetben végrehajtott gyakorlati foglalkozások. Ugyanis mindkettőnek megvan a saját oktatási célja és feladata. Mielőtt erre rátérnék, végezzünk el egy összehasonlítást más szakmákkal. Ha például az asztalos, a víz-gáz-fűtés szerelő, az autószerelő, a festő-tapétázó stb. szakmát nézzük, akkor egyértelműen megállapíthatjuk, hogy a tanulóknak a képzés során az elméleti ismeretek elsajátítása mellett a gyakorlati ismeretekből elégséges a megfelelő alapokkal rendelkezniük, mert a teljes körű gyakorlati ismeretek a későbbi munkahelyeiken, a különböző munkák elvégzésével válnak teljessé. Ezeknél a szakmáknál nem emberekkel kell foglalkozni, hanem tárgyakat kell megmunkálni, javítani, megújítani stb. Nem kell gyors döntéseket hozni a másodperc törtrésze alatt, ami kihatással lehet az intézkedés alá vont személy és az intézkedő rendőr életére, testi épségére és egészségére. Nem merül fel az alapvető jogok korlátozásának, illetve legitim erőszak, kényszerítő eszközök alkalmazásának szükségessége. Nincs szerelési útmutató, alkatrészt rendelő katalógus, vagy az adott feladat teljesítésének átütetése stb. A rendőrnek egy adott szituációban, sok esetben azonnal és segítség nélkül kell intézkedést fogantatnia. A rendőrrel szemben alapvető elvárás, hogy nem csak ideális viszonyok

fennállása esetén, hanem változó és nehéz körülmények között is magas színvonalon, a jogszabályi környezet korlátai között, a szakmai követelmények és társadalmi elvárásoknak megfelelően kell intézkedést lefolytatnia. Ehhez még párosulhat fokozott stresszhelyzet és konfliktuskezelés, valamint a rendőrrel szemben tanúsított passzív, aktív ellenszegülés vagy támadás. Míg a legtöbb szakmában, ha a szakember betartja a vonatkozó szabályokat, akkor nyugodt körülmények között tud dolgozni. Természetesen fel tudunk sorolni olyan szakmákat is, ahol emberekkel kell foglalkozni – bankok, biztosítók, posta, kormányhivatalok, közlekedés stb. – ahol az ügyfelet kell kiszolgálni az előírások alapján, de azok is jelentősen eltérnek a rendőrszakmától. Ezeknél a szakmánál is lehetőség van a teljes gyakorlati ismeretek „terepen” történő elsajátítására. Ezeknél és az előzőekben példálózva felsorolt szakmák esetén logikus, hogy a gyakorlati munka fogja megszilárdítani az ismereteket. A rendőrszakma esetén az intézkedő rendőrnek magabiztosan, megfelelő szakmai alapokkal rendelkezve kell a szolgálati feladatait ellátnia, az intézkedéseit lefolytatnia. Ahhoz, hogy ezt elérjük, sokkal több teret kell biztosítani a tanintézeti gyakorlati képzésnek, az intézkedések kontrollált végrehajtásának, minták, sémák kialakításának, ahol a tanulók a saját „bőrükön” keresztül kapnak visszacsatolást a felkészültségükről, a képességeikről és a fejlesztendő területeikről.

A tanintézeti gyakorlati foglalkozás a szakmai gyakorlattól a következőkben tér el. A tanintézeti gyakorlati képzés során lehetőség van arra, hogy valóság-hű körülmények között, stressz- és konfliktushelyzet előidézésével, szolgálati és egyéb eszközök alkalmazásával, szolgálati öltözetben, ideális, változó és nehéz körülmények között stb., a tanulók kontrollált intézkedéseket folytassanak le, a fokozatosság elvét követve. Az intézkedések több kameraállásból rögzíthetők és visszanezhetők, valamint analizálhatók és értékelhetők. A felvételeken látják magukat, mozgásukat, cselekvésüket stb., illetve hallják magukat, mennyire volt érthető, amit mondtak stb. Amennyiben egy intézkedést nem megfelelő módon folytatnak le, akkor megkapják az arra vonatkozó helyes instrukciókat. A tanulók a tanintézeti képzés során „tét nélkül” tudják magukat, képességeiket, felkészültségüket kipróbálni. Taktikákat, mintákat, sémákat tanulhatnak meg, amelyek alapjai lehetnek más intézkedéseknek is. A tanintézetben az intézkedések végrehajtása során elkövetett hibákra fel lehet hívni a figyelmet és azokat megfelelő gyakorlással meg lehet előzni. Míg a szakmai gyakorlaton, ha az adatok tévesen kerülnek bediktálásra, nem fog kiderülni a hiba. A tanintézetben végrehajtott intézkedések a szakmai ismereteken túl, különösen a tanulók saját stresszfaktor csökkentésében, és a magabiztos fellépésben tud segíteni.

A gyakorlati ismeretek előtérbe helyezését támasztja az is alá, hogy elméletben megtanulni új ismeretet sokkal nehezebb, mint a gyakorlatban. Ha a ruházátvizsgálat tanítjuk meg és „bemagoltatjuk” a tanulókkal az elrejtési módokat és eszközöket, akkor az idő múlásával már nem biztos, hogy valamennyit fel tudják sorolni. Ha gyakorlás nélkül kizárólag az elméleti ismeretek alapján kell végrehajtaniuk, akkor nagy valószínűséggel hibázni fognak. Ha viszont az elméleti felvezetés után szemléltetjük a rendőri intézkedés lefolytatása szempontjából lényeges elrejtési módokat és veszélyes eszközöket, majd azt követően bemutatjuk a helyes végrehajtást, és gyakoroltatjuk velük, akkor sokkal hatékonyabban, gyorsabban és tartósabban fog rögzülni. Gondoljunk bele abba, hogy a rokonainknak, barátainknak tudjuk-e fejből a pontos postai címüket. Ugyanakkor, ha egyszer már voltunk náluk, akkor a cím nélkül is vissza fogunk találni.

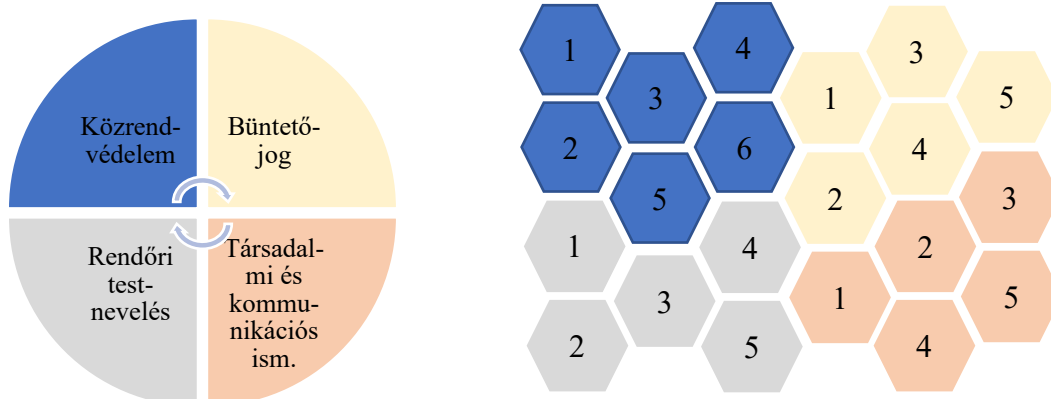
A rendőr tiszthelyettes képzés elmélet-gyakorlat aránya az elmúlt közel három évtizedben csekély mértékben változott, 60-40%-ról, 50-50%-ra. Az Országos Képzési Jegyzék¹² (a

¹² Az Országos Képzési Jegyzékről és az Országos Képzési Jegyzék módosításának eljárás rendjéről szóló 150/2012. (VII. 6.) Korm. rendelet.

továbbiakban: OKJ) 1993-ban történő bevezetésétől napjainkig, a „rendőr”, mint államilag elismert szakma elmélet-gyakorlat arányáról külön kimutatást készítettem, amelyet a későbbiekben mutatok be az oktatásigazgatási dokumentumok elemzésénél. Annak ellenére, hogy az elmúlt két évtizedben a technikai fejlődés jelentősen felgyorsult, az okos eszközök, közösségi oldalak stb. megjelenése és térhódítása átalakította a mindennapjainkat, megjelentek a generációs különbségek, ami kihatással van az életvitelre, kapcsolatteremtésre, kommunikációra, vásárlási és tanulási szokásokra stb., az oktatás a poroszos, frontális oktatási modellt követi, csekély változással. A változás motorja leginkább a koronavírus volt, amely sok mindent átalakított, illetve rávilágított a változtatás szükségességére és időszerűségére. Az oktatásban az ismeretek átadásának más módját kell választani, mert a tudást már szinte mindenki azonnal el tudja érni okos eszközökön keresztül. Míg az én esetemben, amikor a 80'-as évek második felében tanultam a budapesti BM Rendőrtiszthelyettes-képző Iskolában, az oktatás abban merült ki, hogy az ismereteket – melyek szakmai részei egyébként titkosak voltak – írásvetítő fólián keresztül vetítette ki az oktató, amit a füzetünkbe lemásoltunk és onnan tanultuk meg. Ma már erre nincs szükség, mert szinte minden szükséges ismeretet a tanulók önállóan is el tudnak érni. Ezt a helyzeti előnyt lehet kihasználni az összefüggések elmagyarázására, a bonyolultabb ismeretek értelmezésére, a gyakorlati ismereteket erősítésére, valamint a szolgálati feladatok ellátásához szükséges fizikai állóképesség kialakítására és szinten tartására.

A tanulók képzése során valódi moduláris képzést szükséges kialakítani, amelyben az egyes modulok egymásra épülnek. Maga a moduláris képzés nem új keletű, már a 60'-as években alkalmazták ezt az oktatási módszert. Az európai jó gyakorlatokról külön kiadvány is készült.¹³ A modulokban rendőri intézkedéseket komplex módon kell oktatni. Ezen módszer hatékony alkalmazásához a jelenlegi tantárgystruktúrát át kell alakítani, és az ismereteket a modulokba kell integrálni. A 2. számú ábra szemlélteti a jelenlegi képzés tantárgystruktúráját, a tantárgyak párhuzamosan, szigetszerűen történő oktatását. A tantárgyakon belül a számok a tárgykörök számát jelölik. Az oktatókat és az oktatásszervezőket fel kell készíteni az új oktatási modellre, mind az oktatási, mind az oktatásigazgatási feladatok ellátására. Szakítani kell a jelenlegi poroszos, frontális oktatási módszerekkel, a tanulót kell az oktatás középpontjába helyezni és az elmélet-gyakorlat arányát jelentősen a gyakorlat irányába kell elmozdítani.

A tantárgy struktúra és a tantárgyak tárgyköreinek szemléltetése

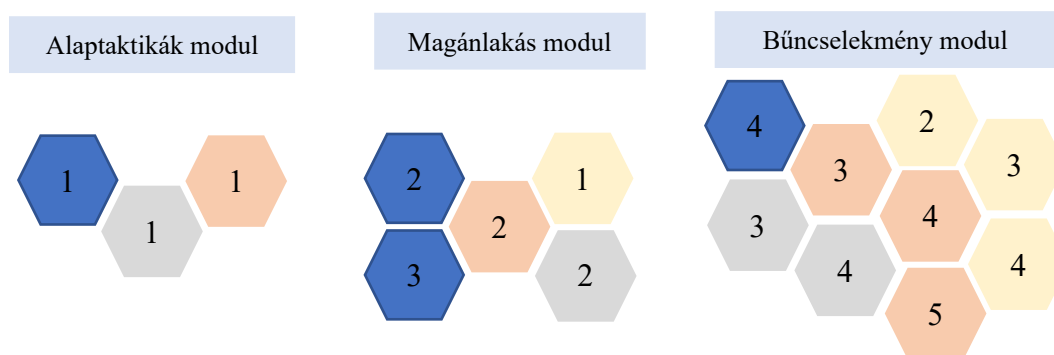

¹³ Krzysztof Symela – Ludmila Lopacinska: Moduláris szakmai oktatás és képzés. Institute for Sustainable Technologies-National Research Institute, Radom, 2007.

2. számú ábra – forrás: saját szerkesztés.

A képzést a gyakorlat oldaláról kell megközelíteni, a rendőri munkát és intézkedéseket, ideértve a kényszerítő eszközök alkalmazását is modellezve kell oktatni, kis csoportokban több szaktanár együttes jelenlétével. A különböző tantárgyak ismereteinek modulokban történő elhelyezését a 3. számú ábra szemlélteti. A tantárgyak tárgyköreit jelölő számok mutatják az ismeretek egymásra épültségét, megjelenésüket a modulokban. A modulokat szoros kohézió köti össze és egymásra épülnek. A modulok tartalmi felépítése az egyes tantárgyak tárgyköreiből történik. Ami azt jelenti, hogy az egyes tantárgyak tárgykörei nem a hagyományos tantárgystruktúrában kerülnek oktatásra egymást követő tanórákon, a többi tantárggyal párhuzamosan, hanem az egyes tantárgyak tárgykörei kerülnek beillesztésre egy-egy modulba, a modulban megfogalmazott oktatási cél elérése érdekében. A modulok hálós tervezéssel kerülnek kialakításra, ami a tantárgyak tárgyköreire bontását és az oktatásának átstrukturálását jelenti. A tárgykörök oktatásának sorrendje nem változik, nem cserélődik fel, hanem alkalmazkodik a modulban lévő többi tárgykörhöz. Ez a fajta oktatási modell nagyon gondos, körültekintő, precíz tervezést igényel, ami az oktatók órátartásának szervezésére is jelentős kihatással van. A moduláris képzés előnye, hogy az adott modul eredményes elvégzése önmagában is használható tudást biztosít a modulban feldolgozott témában. A modulokat célszerű vizsgákkal zárni, ami a tovább haladást biztosítja. A vizsga állhat írásbeli, szóbeli és gyakorlati vizsgatevékenységből is. Természetesen ez alól kivételt képeznek azok az ismeretek, amelyeket önállóan, a moduloktól függetlenül, párhuzamosan is lehet oktatni. Erre a későbbiek során fogok kitérni.

A moduláris képzés rendszerének szemléltetése (példák)

3. számú ábra – forrás: saját szerkesztés.

Az elmúlt évtizedekben beállt állami, jogi, társadalmi, gazdasági, kulturális stb. változások, a generációs különbségek, a technikai potenciál ugrásszerű fejlődése, az online tér megjelenése, a digitalizáció elterjedése mellett az oktatás lemaradt, nem tudta követni a vonatkozó trendeket. Ennek több oka lehet, például az egyik, hogy az oktatásnak az átálláshoz több időre van szüksége. Az oktatás olyan, mint egy nagy hajó. Ha irányt akar váltani, ahhoz több időre és térre van szüksége, nem lehet egyik pillanatról a másikra megoldani. Az oktatásnak az is sajátossága, hogy a változásokat felmenő rendszerben tudja átvezetni, a korábban elindult évfolyamokat ki kell futtatni. 2019-ben a piacképesség mellett ezt ismerte fel a kormány, amikor megalkotta a „Szakképzés 4.0, a szakképzés és felnőttképzés megújításának középtávú szakmapolitikai stratégiája a szakképzési rendszer válasza

a negyedik ipari forradalom kihívásaira” szóló koncepcióját¹⁴. Ehhez társult – az oktatást is sújtó – világméretű járvány, amely jelentősen megnehezítette különösen a jelenléti oktatást, ugyanakkor a középpontba helyezte az online oktatás és tanulás lehetőségeit, amely az elméleti felkészítés és szóbeli vizsgáztatást terén megállta a helyét és új távlatokat nyitott, amelyből a jövőre nézve lehet táplálkozni, illetve színesíteni az oktatás palettáját.

A tanulók ilyen módon történő képzése jelentősen segítheti a gyors és könnyű beilleszkedést a leendő szolgálati helyükre, a különböző közösségekbe. Továbbá szakítani lehet azzal a hibás gyakorlattal, hogy a tanintézetek által kibocsátott tanulók úgynevezett „gyorsított, gyorsalpaló” képzésen vesznek részt a területi rendőri szerv szervezésében.

KUTATÁSI TÉMA VIZSGÁLATÁNAK HIPOTÉZISEI

Kutatásom eredményeként az alábbi feltevések igazolását vagy cáfolatát kívánom elvégezni:

- I. A rendőr tiszthelyettes képzés oktatási feladatainak maradéktalan és színvonalas megvalósításához célirányosan felkészített rendőr- és polgári oktatókra, sajátosan kialakított oktatási helyszínekre, valamint szolgálati, szemléltető és gyakorló eszközökre, továbbá speciális védőfelszerelésekre van szükség (H1).**
- II. A rendőr tiszthelyettes képzés a vele szemben támasztott sajátos követelmények miatt eltér a hagyományos középiskolai képzéstől, illetve az ott alkalmazott didaktikai módszerek és oktatási tapasztalatok csak részben alkalmazhatók (H2).**
- III. A rendőr tiszthelyettes képzés során a gyakorlatorientáltság további növelése szükséges, amelyet alapvetően a tanintézeti gyakorlati foglalkozások óraszámainak emelésével szükséges elérni (H3).**
- IV. A rendőr tiszthelyettes képzésben az intézkedéstaktikai tantárgy meghatározó szerepet tölt be, az oktatása során alkalmazott didaktikai módszerek kiterjeszthetők a képzés jelentős részére, az elméleti és gyakorlati tantárgyak ismeretei szintetizálhatók és azok komplex módon, egymásra épülő tematizált modulokban oktathatók (H4).**

KUTATÁS CÉLKITŰZÉSEI, TÁRGYA ÉS ELÉRENDŐ EREDMÉNYEI

A kutatás célja

A kutatás célja megvizsgálni és bebizonyítani, hogy a rendőr tiszthelyettes képzés korszerűbbé tehető, a gyakorlatorientáltsága növelhető, illetve az intézkedéstaktika tantárgynál alkalmazott oktatás-módszertan a képzés jelentős részére kiterjeszhető. A jelenlegi poroszos oktatási-módszertannal, frontális oktatási modellel szemben, olyan innovatív didaktikai módszerek alkalmazása, amelyek igazódnak a kor követelményeihez, megfelelnek a speciális rendőrszakmai elvárásoknak, illetve figyelembe veszik a társadalmi változásokat, a különböző generációk sajátosságait, tanulási szokásait. Jelentősen segítik a tanítási-tanulási folyamatokat, a szolgálati

¹⁴ A „Szakképzés 4.0 – A szakképzés és felnőttképzés megújításának középtávú szakmapolitikai stratégiája, a szakképzési rendszer válasza a negyedik ipari forradalom kihívásaira” című stratégia elfogadásáról és a végrehajtása érdekében szükséges intézkedésekről szóló 1168/2019. (III. 28.) Korm. határozat.

feladatok és intézkedések lefolytatásához szükséges ismeretek átadását, elsajátítását, bevésését és előhívását.

Valódi moduláris képzés megvalósítása, ahol a modulok egymással szoros kohézióban, logikai láncolatot alkotva kerülnek felépítésre. A tanítási-tanulási folyamatok korszerűsítése és új oktatás-módszertan bevezetésével paradigmaváltás a rendőr tiszthelyettes képzésben, amely alapjaiban változtatná meg, illetve hagyná el a jelenleg alkalmazott hagyományos tantárgy és tanóra elosztási struktúrát, az elméleti ismeretek oktatása, gyakorlati képzés és szakmai gyakorlat széttagolt rendszerét. Tényleges gyakorlatorientált képzést biztosítása a tanulók számára, akik az eredményes vizsgákat követően gyorsabban és könnyebben illeszkednének be a különböző rendőri szervekhez, közösségekbe és rövid időn belül – további képzés nélkül – azok hasznos tagjaivá válnának. Ezen módszer alkalmazása a tanulók felkészítésén kívül a szolgálati helyeknek is nagy segítséget jelentene.

A kutatás tárgya

A kutatás tárgya az 1992-ben¹⁵ elindult és 1993-ban¹⁶ az OKJ részévé vált, rendőr tiszthelyettes szakképesítés, azon belül a közrendvédelmi-rendőr szakmairány¹⁷ tantárgy-tanóra elosztásának, elmélet-gyakorlat arányának és az alkalmazott oktatási módszertanának vizsgálata, illetve a rendőri intézkedések (intézkedéstaktika elnevezéssel bevezetett) tantárgy oktatásában alkalmazott oktatásmódszertan alkalmazása az ismeretek átadásában, elsajátításában, bevésésében, és előhívásában. A rendőr tiszthelyettes képzés részét képező tanintézeti képzés elméleti és gyakorlati részének és a rendőri szerveknél végrehajtott tanulói szakmai gyakorlat elemzése. A kutatás a közterületen szolgálatot teljesítő közrendvédelmi szolgálati ághoz tartozó, egyenruhás állomány képzését, felkészítését célozza meg.

Itt kell megjegyezni, hogy a disszertációban a rendőr tiszthelyettes képzést folytató tanintézetek, képzési programok, képzések, tantárgyak stb. nevét a működésük (hatályuk) során alkalmazott megnevezéssel és helyesírás szerint szerepeltetem.

Fontosnak tartom a kutatás tárgyát képező rendőr tiszthelyettes képzés elhelyezését a rendőrképzésben, amely általános megnevezést jelent, több képzési szintet és formát foglal magában. A rendőrképzés fogalom rendszerébe tartozik a tiszthelyettesek képzése, amely a rendőrség tiszthelyettes és zászlósi állomány utánpótlását biztosítja, a tanfolyami és szaktanfolyami képzések, amelyek meghatározott beosztások betöltéséhez és feladatok ellátásához szükségesek, illetve a tisztek képzése, amely a tiszti és parancsnoki utánpótlást hivatott biztosítani. A tiszthelyettesek képzése két iskolatípusban valósul meg. Az egyik a rendvédelmi technikumokban, mint szakképző intézményekben, ahol kétéves iskolai rendszerű és iskolarendszeren kívüli képzés biztosítja a szakképesítés megszerzését, rendőr tiszthelyettes megnevezéssel, négy szakmairányban (bűnügyi, határrendészeti, közlekedési, közrendvédelmi). A négy szakmairány közül a legnagyobb létszámban a közrendvédelmi szakmairány bocsát ki tanulókat. A másik a Rendőrségi Oktatási és Kiképzési Központban (a továbbiakban: ROKK), mint felnőttképző intézményben, azon belül a Rendőrképző Akadémián, ahol 10 hónapos iskolarendszeren kívüli képzésben sajátíthatók el a rendőri munkához szükséges ismeretek, közbiztonsági rendőrrjárőr, illetve határrendész és útlevelkezelő megnevezéssel.

¹⁵ 1992-ben az országos rendőr-főkapitány utasítására elsőként a Budapesti Rendőr Szakközépiskolában elindult az első 2 éves rendőr tiszthelyettes képzés, amely nappali rendszerben, érettségire épült.

¹⁶ 1993-ban Miskolci Rendőr Szakközépiskolában is elindult a 2 éves rendőr tiszthelyettes képzés.

¹⁷ A belügyminiszter ágazatába tartozó szakképesítések szakmai és vizsgakövetelményeiről, valamint egyes, szakmai és vizsgakövetelmények kiadásáról szóló miniszteri rendeletek hatályon kívül helyezéséről szóló 20/2013. (V. 28.) BM rendelet 38. sorszám alatt található rendőr tiszthelyettes szakképesítés.

A két iskolatípus között az alapvető különbség, hogy a rendvédelmi technikumokban a tanulók teljes végzettséget szereznek és a tiszthelyettesi munkához szükséges valamennyi beosztást betölthetik. A Rendőrképző Akadémián megszerzett végzettséggel viszont a jogszabályban meghatározott alapbeosztásnak minősülő tiszthelyettesi „A”, „B” és „C” besorolási kategóriákba tartozó szolgálati beosztások láthatók el. A tiszthelyettesi végzettségre épülő tanfolyamok és szaktanfolyamok elvégzését szintén a ROKK biztosítja, amelyek lehetnek néhány naposak, illetve néhány hetesek. A tisztek képzését a Nemzeti Közszerológálati Egyetem Rendészettudományi Kar látja el alapképzésben (tiszthelyettesek esetében 3, illetve tisztjelöltek esetében 4 év) és az arra épülő mesterképzésben (2 év), valamint felsőfokú végzettséggel (legalább alapképzésben szerzett oklevéllel) rendelkezők részére Rendvédelmi Szervező Szakirányú Továbbképzési Szak biztosításával, amely 3 félévből¹⁸ áll.

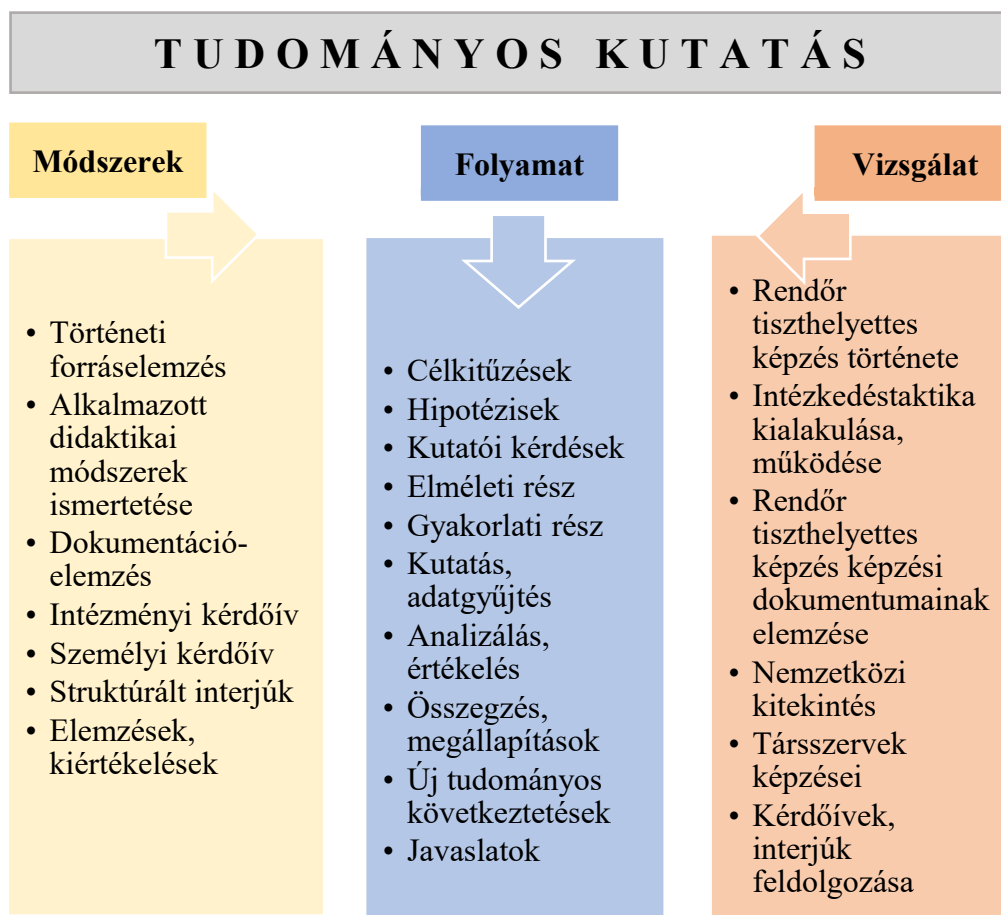
A kutatás területének behatárolása

A kutatás nem terjed ki az iskolarendszeren kívüli rendőr tiszthelyettes képzésre, továbbá a részsakképesítésekre (csapatszolgálati járőrtárs, járőr, őr-járőrtárs), a közrendvédelmi-rendőr szakmairány elágazáson kívüliekre (bűnügyi-rendőr, határrendészeti-rendőr, közlekedési-rendőr), illetve a ráépülésekre (baleseti helyszínelő, bűnügyi helyszínelő, fő határrendész, okmányvizsgáló, körzeti megbízott, rendőr „zászlós”). Továbbá a 10 hónapos képzésre, a tanfolyami és szaktanfolyami képzésekre, illetve a rendészeti szervező szakképesítésre, valamint a Nemzeti Közszerológálati Egyetem Rendészettudományi Kar képzéseire sem. Szintén nem terjed ki az ORFK (korábban BM) Nemzetközi Oktatási Központ, illetve a volt ORFK Rendészeti Szervek Kiképző Központjában megvalósult intézkedéstaktikai képzésekre sem, azonban a feltárt eredmények ezekben a képzésekben is használható lesz.

A kutatás célkitűzései

A disszertáció fő kérdése, hogy a rendőr tiszthelyettes képzés gyakorlatorientáltsága növelhető-e, az intézkedéstaktika tantárgynál kialakított didaktikai módszer kiterjeszhető-e a képzés jelentős részére, illetve az érintettek – vezetők, oktatók, kiképzők, tanulók – befogadják-e a képzés struktúrájának teljes megváltoztatását. Annak érdekében, hogy az előzőekben megfogalmazott kérdésekre körültekintő válaszokat tudjak adni, igyekeztem több oldalról is megvizsgálni a problémát, és ennek megfelelően felépíteni empirikus kutatásomat. Az 4. ábra szemléletli a kutatás módszereit, a folyamatát, a vizsgált területeket, az értekezés összefüggéseit és a disszertáció felépítését.

¹⁸ https://rtk.uni-nke.hu/document/rtk-uni-nke-hu/2022_Rendvedelmi_szervezo_kepzési_program.pdf (Letöltve: 2023. 01. 18.)

4. számú ábra – forrás: saját szerkesztés.

A célkitűzések elérése érdekében a következőket tartottam szükségesnek elvégezni:

- Bemutatom a rendőr tiszthelyettes képzés történetét a második világháborútól napjainkig.
- Elemzem-értékelem a rendőr tiszthelyettes képzés jelenlegi elmélet-gyakorlat arányát, tantárgystruktúráját, oktatás-módszertanát, tanintézeti elmélet és gyakorlati képzés és a szakmai gyakorlat arányát.
- Dokumentációelemzést végzek a rendőr tiszthelyettes képzés hatályos és korábbi központi programokból.
- Kimutatást készítek az OKJ-ban szereplő rendőr szakképesítés elmélet-gyakorlat arányának alakulásáról.
- Részletesen bemutatom az intézkedéstaktika tantárgy kifejlesztésének célját, kialakulását, a képzésben történő bevezetésének folyamatát, helyét és szerepét a képzésben és a komplex vizsgáztatásban, a többi tantárggyal való kapcsolatát, a tantárgy felépítését, az alkalmazott didaktikai módszert, az oktatók szerepét, a tanulók értékelésének módszertanát.
- Részletesen bemutatom saját tapasztalataimat, amelyre az intézkedéstaktika tantárgy oktatása során tettem szert.
- Empirikus kutatást végeztem a rendőri szervek és az intézkedéstaktikát folytató tanintézetekben.
- Empirikus kutatást végeztem a külföldi országok rendőr tiszthelyettes képzésével kapcsolatban.

- Empirikus kutatást végeztem a hazai belügyi és társszervek tiszthelyettes képzésével kapcsolatban.
- Az empirikus kutatásokból kapott adatokból részletes, összehasonlító, következtető és többszemponútú elemzést végeztem.
- Bemutatom a valódi moduláris képzés általános tartalmi és formai elképzeléseit, rendszerét, a modulok egymásra épültségét, kapcsolatát a hagyományos tantárgyi struktúrában oktatott ismeretekkel, tartalmi kifejlesztését, a különböző tantárgyak ismereteinek elhelyezését az egyes modulokba, követelményeit a tanítási-tanulási folyamatokban résztvevőktől és támogatóktól (oktatásszervezők, tanári-tanórai ellenőrzést végrehajtó ellenőrök, oktatók, tanulók, képzést támogatók).
- Bemutatom a rendőri intézkedések lehetséges modellezését.
- Bemutatom a rendőr tiszthelyettes képzés korszerűsítésének lehetőségeit, az okos eszközök bevonásával a tanítási-tanulási folyamatokba, a tanári szabadság növelése a megválasztott didaktikai módszerek, illetve szemléltető, gyakorló eszközök tekintetében, a tanulók passzív jelenlétét, aktív részvétellel történő kiváltása vonatkozásában, rendőri és társszervek szakembereinek bevonásával az egyes ismeretek átadása során.
- A kutatás eredményeit összegzem, az új tudományos eredményeket megállapítom.
- Javaslatokat teszek az új tudományos eredmények hasznosítására, bevezetésére.
- Javaslatokat teszek az új tudományos eredmények alapján új kutatási témákra, területekre.

A kutatás fő kérdésfeltevése

Arra keresem a választ, hogy a rendőr tiszthelyettes képzés a kor követelményeinek megfelelően korszerűsíthető-e a speciális szakmai igényekhez igazodóan, illetve növelhető-e a gyakorlatorientáltsága. Oktatás-módszertana megújítható-e, az intézkedéstaktika tantárgynál kialakított és bevezetett didaktikai módszerrel – amely a jelenlegi tantárgystruktúrában rendőri intézkedések című tantárgyban testesült meg –, illetve kiterjeszhető-e a módszer az egész képzésre. Milyen fejlesztések, módszertani változtatások szükségesek ahhoz, hogy a képzésben érintett minden szereplőnél – a tanítási-tanulási folyamatban résztvevő oktatóknál, tanulóknál, a nevelő-oktató munkát közvetlenül támogatóknál, illetve a megrendelő rendőri szerveknél – jelentős minőségi változást eredményezzen.

A következő kérdésekre keresem a választ:

- Meg kell-e újítani a rendőr tiszthelyettes képzést?
- Milyen változtatásokkal lehetne megújítani, korszerűsíteni a képzést?
- Kell-e változtatni a képzés struktúráján, szerkezetén, oktatás-módszertanán?
- Megújítható-e a rendőr tiszthelyettes képzés oktatás-módszertana?
- Milyen didaktikai módszereket alkalmaznak a képzésben?
- Milyen hatékonysággal alkalmazzák a didaktikai módszereket?
- Milyen didaktikai módszerek alkalmazására lenne szükség?
- Kell-e változtatni a képzés elmélet-gyakorlat arányán?
- Kell-e növelni a tanintézeti gyakorlati képzést?
- Hol helyezkednek el az oktatott tantárgyak a szükségességük alapján?
- Kell-e változtatni az oktatott tantárgyak óraszámain?

- Kiterjeszhető-e az intézkedéstaktikai foglalkozásoknál alkalmazott didaktikai módszerek a teljes oktatásra?
- Milyen relációban vannak az oktatott tantárgyak ismeretei az intézkedéstaktika tantárggyal?
- Hogyan illeszthető be az egyes tantárgyak ismeretei az intézkedéstaktika tantárgyba?
- Modellezhető-e az oktatásban a rendőri szolgálati feladatok ellátása, illetve a rendőri intézkedések?
- Átstrukturálható-e és mely ismeretanyag modulokba és almodulokba?
- Be kell-e vonni az okos eszközöket az oktatásba?
- Van-e igény a vezetők, beosztottak, oktatók és a tanulók részéről a képzés változtatására?
- Elfogadnák-e az oktatók, hogy közösen oktatnák a saját ismereteiket más oktatókkal alá-fölé, illetve mellérendelt viszonyban?
- Melyek az ideális osztálylétszámok, csoportlétszámok a képzési célok eléréséhez?
- Hogyan épül fel és milyen didaktikai módszereket alkalmaznak a társszervek a tiszthelyettes képzéseikben?
- Mi a helyzet a nemzetközi szinten az egyes külföldi országok rendőr tiszthelyettes képzéseiben?

Az előzőekben megfogalmazott kérdések – a teljesség igényére törekedve – további kérdéseket vetnek fel, amelyekre a kutatásom – a terjedelme miatt – nem terjed ki:

- Milyen mértékben érintené az oktatókat az új oktatás-módszertan bevezetése?
- Képesek-e az oktatók a saját ismereteiket más struktúrában oktatni, a gyakorlat oldaláról megközelítve?
- Milyen mértékben érintené a képzésszervezőket és az oktatást támogató szervezeti egységeket az új oktatás-módszertan bevezetése?
- Mennyi időre lenne szükség az új oktatás-módszertan bevezetésével összefüggő oktatási, oktatásigazgatási és egyéb feladatok ellátására?
- Kik lennének képesek kidolgozni az új oktatás-módszertan bevezetéséhez szükséges dokumentumokat?
- Hogyan vezethető be az új oktatás-módszertan?
- Mennyi időt venne igénybe az új oktatás-módszertanra történő átállás?
- Hogyan fogadnák a rendőri szervek, ha a képzésben jelentős változások történének, illetve támogatnák-e eszközökkel, felszerelésekkel, esetleg anyagi eszközökkel az új módszerek bevezetését?
- Hogyan élnék meg a képzésben résztvevő tanulók, ha a hagyományos képzés helyett, a jelenleginél gyakorlatorientáltabb, innovatívabb didaktikai módszerekkel történne meg a felkészítésük?
- Hogyan építhetők egymásra a modulok, milyen kohézió tudna kialakulni?
- Hogyan biztosítható az egyenszilárdság és a minőségbiztosítás?
- Milyen többletköltségekkel járna az új oktatás-módszertanra történő felkészülés és átállás?
- Milyen forrásból biztosítható az új oktatás-módszertanra történő átállás többletköltségei?

Véleményem szerint ezek a kérdések és a mögöttük lévő tartalom szintén lehetnek újabb tudományos kutatás tárgyai.

KUTATÁSI MÓDSZEREK BEMUTATÁSA

A disszertációm témája számos tudományterülethez kapcsolódóan vet fel kérdéseket, ezért a transzdiszciplináris problémamegközelítést tartottam megfelelőnek. Az elméleti, valamint az empirikus kutatás eredményeinek elemzése és a következtetések megfogalmazása során egyaránt figyelemmel kellett lennem a rendészettudomány, a neveléstudomány, a szociológia és a pszichológia területeire.

Az oktatás, a nevelő-oktató munka, a tanítás-tanulás folyamata, illetve az oktatásmódszertan témakörökhöz széles spektrumú, folyamatosan bővülő hazai és nemzetközi irodalom áll rendelkezésre, melyeket elemzése és szintetizálása fontos volt az általam lefolytatott empirikus kutatás megalapozásához. Ebből adódóan szekunder kutatási módszereim során a hazai és a nemzetközi irodalom tanulmányozását, megismerését tűztem ki fő célként. Ugyanakkor a rendőr tiszthelyettes képzésben megvalósuló intézkedéstaktika témakörhöz viszonylag kevés szakirodalom található, ami annak tudható be, hogy maga a tantárgy fiatal, illetve nagyon szűk területen történik az alkalmazása. Továbbá az intézkedéstaktika általános tartalommal felruházott kifejezés, amely nincs definiálva, nincs külön meghatározva például a rendőr tiszthelyettes képzésben alkalmazottra, vagy tanfolyami, szaktanfolyami, vagy az egyetemi kimenetben oktatottra sem.

Adatokat gyűjtöttem a külföldi rendőriskolák honlapjáról, oktatási, képzési programjuktól, a hazai rendőr tiszthelyettes képzés történeti áttekintéséből, illetve dokumentációelemzéseket végeztem a képzési dokumentumokból és részkövetkeztetéseket állapítottam meg. Részletesen elemeztem az intézkedéstaktika tantárgyat és az ott alkalmazott didaktikai módszert.

Elméleti kutatást végeztem az oktatás során alkalmazott didaktikai módszerekből és a rendőr tiszthelyettes képzésben alkalmazottakból, azokból összehasonlító elemzést végeztem és részkövetkeztetéseket állapítottam meg.

Elméleti kutatást végeztem az elsajátítandó ismeretek átadásának, bevéésének és előhívásának oktatás-módszertanával kapcsolatban, amelyeket összehasonlítottam a rendőr tiszthelyettes képzésben és részkövetkeztetéseket állapítottam meg.

Empirikus kutatás keretében kérdőíves felmérést végeztem, illetve strukturált interjúkat készítettem, amelyekből különböző szempontok alapján elemzéseket, összehasonlításokat és értékeléseket végeztem, majd részkövetkeztetéseket állapítottam meg. A primer kutatásról szóló kimutatást a 1. számú táblázat tartalmazza.

A primer kutatás bemutatása

Célcsoport	Válaszadók száma	Kutatási módszer	Kutatási időszak
Külföldi rendőrségek	11 intézmény	kérdőív	2020. X. 5.- 2021. III. 15.
MH AA	1 intézmény	kérdőív	2020. XI. 5.-20.
BVOTRK	1 intézmény	kérdőív	2020. XI. 5.-20.

Célcsoport	Válaszadók száma	Kutatási módszer	Kutatási időszak
BM KOK	1 intézmény	kérdőív	2020. XI. 5.-20.
NAV KEKI	1 intézmény	kérdőív	2020. XI. 5.-20.
Rendőrség közrendvédelmi szolgálati ág vezetői, beosztottak, kiképzők, illetve a tanintézetek vezetői, oktatói, tanulói	1421 fő	kérdőív	2021. X. 25.-XII. 15.
Rendőri vezetők, oktatók, intézkedéstaktikai vezető instruktorok	44 fő	interjú	2022. I. 13.-27.

1. számú táblázat – forrás: saját szerkesztés.

A KUTATÁS KORLÁTAI ÉS TOVÁBBI KUTATÁSI LEHETŐSÉGEK

A szekunder kutatásom korlátait két oldalról kell megközelítenem, mint a rendőr tiszthelyettes képzés speciális helyzetét. A „rendőr”, mint államilag elismert foglalkozás, az OKJ-ba kerülésével meg kellett felelnie az oktatásra vonatkozó általános szabályoknak, illetve meg kellett tartania a hivatás gyakorlásából adódó sajátosságait is. Ebből következik a kettősége. Speciális jellemzőkkel rendelkezik, ezért jelentősen eltér a hagyományos középiskolai képzéstől. Visszakanyarodva a szekunder kutatásom korlátaival: míg az oktatás általános részéhez az interneten keresztül számos, nagy mennyiségű irodalom érhető el, amelynek teljes feldolgozása szinte lehetetlen. Ellenben a rendőr tiszthelyettes képzés oktatás-módszertanára, illetve különösen az intézkedéstaktika tantárgyra, valamint annak „utódjára” a rendőri intézkedés tantárgyra csekély szakirodalom áll rendelkezésre. Ez azzal magyarázható, hogy a rendőrképzésben az általános didaktikai módszerek kerültek alkalmazásra, amely véleményem szerint torzítja és nem teljesen tökéletesen támogatja a képzési célokat.

A primer kutatásom korlátja, hogy alapvetően a rendőr tiszthelyettes képzés közrendvédelmi-rendőr szakmairány oktatásában alkalmazott oktatás-módszertanára irányul, azon belül is az alkalmazott didaktikai módszerre, a gyakorlatorientáltság növelésének lehetősége szemszögéből. A nemzetközi és a hazai társzerveknél végzett kérdőíves felmérés során olyan adatok gyűjtésére koncentráltam, amelyek megjelennek a képzésekben és összehasonlíthatók. A kutatás elsődleges célja miatt nem állt módomban mélyebb szintű adatokat gyűjteni, mert annak beszerzése, illetve feldolgozása jelentősen megnövelte volna a kutatásra tervezett időt. A papíralapú kérdőívet összesen 21 ország rendőrsége és abból 7 ország rendőrképzést folytató intézmény részére küldtem meg. A kiküldött kérdőívek nagy része kitöltve visszaérkezett, azonban nem minden kérdésre adtak választ.

A rendőrségnél és a középszintű, valamint szaktanfolyami rendőrképzést folytató tanintézeteknél végzett online kérdőíves felmérés során a témában szélesebb körben gyűjtöttem adatokat, amelyeket

interjúkkal egészítettem ki. Az online kérdőív kitöltésével a rendőrség vonatkozásában – tekintettel arra, hogy a kutatás a közrendvédelmi-rendőr szakmairányt célozta meg – a közrendvédelmi szolgálati ág rendőreit kértem fel. Az online kérdőív elérhetőségét összesen 28 szervezetnek, 22 területi rendőri szervnek és 6 oktatási intézménynek küldtem meg. Az online kérdőívet kitöltők százalékos megoszlása: 86,28%-a rendőri szervhez, 11,26%-a oktatási intézményhez tartozik, míg 2,46%-uk egyik kategória sem sorolta be magát.

Megítélésem szerint a kutatásom a rendőr tiszthelyettes képzés tekintetében alapul szolgálhat további kutatásokhoz, illetve újabb területeket nyithat meg, mert véleményem szerint vannak még olyan témák, amelyek a rendőrképzés speciális részeit tehetné teljessé. A további kutatási témákra vonatkozó konkrét javaslataimat az értekezés végén fogom ismertetni a kutatás eredményeinek összegzését és megállapításait követően.

A téma kutatásának kezdete 2020. április 8., az Adyligeti Rendészeti Szakgimnázium (jelenleg ROKK Rendőrképző Akadémia) Központi Irattárában elhelyezett képzési és oktatásigazgatási dokumentumok tanulmányozása, elemzése, míg befejezése 2022. január 27., az interjúk felvétele.

A RENDŐR TISZTHELYETTES KÉPZÉS TÖRTÉNETE ÉS OKTATÁS-MÓDSZERTANA

A RENDŐR TISZTHELYETTES KÉPZÉS HAZAI RÖVID TÖRTÉNETE 1946-2022 KÖZÖTT¹⁹

Ahhoz, hogy megértsük miért aktuális a rendőr tiszthelyettes képzésben paradigmaváltás, meg kell ismernünk a képzés történetét, mérföldköveit. A II. világháború után a kormány és a rendőrség vezetői felismerték, hogy az eredményes rendőri munka és szakmai előrelépés egyik legfontosabb és legalapvető feltétele a rendőri őrszemélyzet (egyenruhás közrendvédelmi állomány) és a nyomozók képzésének mihamarabbi megszervezése és megkezdése.

1946-ban megkezdte működését az Alapfokú Őrsparancsnok-képző és a Tisztképző Iskola. 1946. december 1-jei hatállyal és kezdéssel az őrsparancsnoki tanfolyam felállítása tárgyában határozott a belügyminiszter. Az Őrsparancsnok-képző Tanosztály Budapesten, a Budapesti Főkapitányság szervezetében működött közvetlen miniszteri irányítás alatt. A tanosztály egy zászlóaljzat alkotott, 1-5 századból állt. 1947-ben a belügyminiszter a rendőri tanosztályok felállítását határozta meg, amelyek a Budapesti Főkapitányság, illetve a megyei főkapitányságok alárendeltségében – Kistarcsán, Székesfehérváron, Szombathelyen, Pécsen, Szegeden, Debrecenben és Miskolcon – működtek változó feladatokkal és eredményességgel egészen 1953-ig. A képzés a tanosztályokon három fokozatban történt: az I. fokú tanosztályon próbarendőri, a II. fokú tanosztályon tiszthelyettesi, a III. fokú tanosztályon őrsparancsnoki. A budapesti iskola jogelődjeként jött létre 1947. március 3-án a Magyar Államrendőrség I. Tanosztály-parancsnokság, Kistarcsa székhellyel. Feladatait alapvetően a fővárosi rendőrség érdekében végezte. A tanosztályok működésére jellemző volt, hogy a hallgatókat kötelékerőben szinte mindennap bevonták az állam- és közbiztonsági feladatok végrehajtásába, amely a képzés kárára vált. A rendőri állomány létszámhelyzetének és kiképzésének stabilizálódását követően 1950-től kezdődően ismételtelen olyan jelentős fluktuáció következett be, amely károsan hatott a pár éve bevezetett, fejlődő és egyre szervezettebbé váló kiképzési rendszerre. Az újonnan felvett, gyorsan cserélődő, szakmailag képzetlen állomány mihamarabbi kiképzése és szolgálatba állítása érdekében – a kezdeti évekre (1945-1946) jellemző – csak a legszükségesebb rendőrszakmai ismereteket nyújtó, úgynevezett „gyorstanfolyamok” tértek vissza. A rendőrség tagjainak a szakmai felkészültsége és a rendőri hivatás iránti elkötelezettsége kritikán alulivá vált.

1950-ben jelentős változás állt be, mert a tanosztályok számát jelentősen csökkentették. A korábban létrehozott háromfokozatú tanosztályrendszert megszüntették és egy Rendőrtiszthelyettes-képző Iskolát létesítettek, ahol 6 hónapos időtartamban őrsparancsnoki képzést folytattak. 1953-ban az egységes Belügyminisztérium létrehozásával újra lehetőség nyílt a tervszerű és megalapozott képzésre. Megkezdte működését Budapesten a középiskolai érettségire épülő, másfél év időtartamú Korvin Ottó Rendőrtisztügyi Bűnügyi Szakiskola, majd létrehozták az Alapfokú Rendőrképző Iskolát, amelynek képzési ideje 8 hónap lett, valamint az arra épülő Rendőrtiszthelyettes-képző Iskolát, amelynek képzési ideje egy év volt. Az 1956-os forradalom leverése után 1956 decemberében megalakult az Országos Rendőr-főkapitányság. Intézkedések történtek a közrendvédelmi, közlekedési állomány megerősítésére, a rendőrképzés fejlesztésére. A Belügyminisztériumban 1957 februárjában létrehozták a Személyzeti Főosztályt és azon belül a Tanulmányi és Módszertani Osztályt és megkezdődött az iskolarendszer kialakítása. Még ebben az évben elrendelték a BM Országos Rendőr-főkapitányság Alapfokú Rendőriskola felállítását Kistarcsán és ezzel kezdetét vette

¹⁹ Babus László: Tények és képek az iskola múltjából és jelenéből. Budapesti Rendészeti Szakközépiskola, Budapest, 2002.

a rendőrök iskolai rendszerű alapfokú szakképzése. Az iskola 3-6 hónapos tanfolyammal kezdte meg a képzést. A nagyarányú fluktuáció miatt kihelyezett gyorstalpaló tanfolyamokon pótolták a hiányt, amely akadályozta a stabil iskolai rendszerű képzés kialakulását.

1962-től Kistarcsán működő iskola neve BM Alapfokú Rendőriskolára változott, és a képzési idő 7 hónapra nőtt. Az 1958 januárjában beindított BM ORFK Őrsparancsnokképző Iskola nevét 1960-ban BM Rendőrtiszthelyettes-képző Iskolára változtatták és az ott folyó egy éves képzés az alapfokú iskolára épült. 1968-72-ig terjedő időszakban a rendőr alapfokú és a tiszthelyettesi képzésben érdemi fejlődésnek értékelhető, hogy egységesítették az oktatás a tanintézetek oktatási alapidokumentumait. Egységesítették a képzés idejét is, mindkét iskolatípusban egy év lett. 1968-ban a budapesti tanintézet alárendeltségébe került a Csapaki BM Kiképző Tábor, amely a budapesti iskola kihelyezett évfolyamaként (tagozataként) végezte a munkáját 1989-ig. 1971-ben létrejött a Rendőrtiszti Főiskola, a BM Továbbképző Tanfolyam-parancsnokság. 1976-ban az Alapfokú Rendőriskola a BM Rendőrképző Iskola nevet kapta és az egyre nagyobb létszámú képzési igény teljesítése érdekében – a kistarcsai elhelyezési problémák miatt – Budapestre, a Kerepesi úti objektumba költözött, helyet cserélve a BM Tartalékos Tisztképző Iskolával. A 350 fős évi kapacitással működő budapesti tanintézet mellett létrehozásra került Miskolcon és Szombathelyen egy-egy 150 fős kapacitású új iskola.

1980-ban a Budapesten, Miskolcon és Szombathelyen működő rendőrképző iskolák a BM Rendőrtiszthelyettes-képző Iskola, a BM Tiszthelyettes-képző Iskola pedig a BM Kun Béla Zászlósképző Iskola nevet kapta. Az 1981-es tanévtől módosult a képzés tartalma is. A korábban két különálló közbiztonsági járőr, illetve közlekedési forgalomellenőrző járőr szakok megszűntek, azonos végzettséget biztosító, egységes közbiztonsági őr, járőr tiszthelyettes-képzés kezdődött meg. A budapesti BM Rendőrtiszthelyettes-képző Iskola áttért a megosztott – 6,5 hónapos tanintézeti oktatás és az azt követő 3,5 hónapos gyakorló szolgálat – időtartamú képzésre, amelynek mind struktúrája, mind tartalma többször változott, azonban alapvetően 1992-ig érvényben maradt. Az 1980-as évek elején a rendőrség létszámhiánya a Budapesti Rendőr-főkapitányságon, valamint a BM Forradalmi Rendőri Ezrednél (a mai Készenléti Rendőrség elődjénél) aggasztóvá vált, ezért a belügyminiszter kérelmére a minisztertanács mellett működő Honvédelmi Bizottság (HB) 1982-től lehetővé tette, hogy az évente 300 fő részére 2 hónapos, a határőrség állományában teljesített rövidített sorkatonai szolgálat után (akkor a sorkatonai szolgálat ideje 18 hónap volt), önkéntes jelentkezés alapján az alkalmas jelöltek ötéves szerződéssel a rendőrség hivatásos állományába kinevezésre kerüljenek. Az úgynevezett HB-s vagy speciális képzés 1982-től került megszervezésre a budapesti BM Rendőrtiszthelyettes-képző Iskolán és annak csapaki tagozatán, a hagyományos rendőrképzéssel párhuzamosan. A speciális képzés 10 hónapos időtartamából 9 hónap tanintézeti képzés és 1 hónap pedig gyakorló szolgálat volt. 1985-ben a belügyminiszter elrendelte a rendőri állomány utánpótlási és oktatási rendszerének felülvizsgálatát, az oktatás korszerűsítését és fejlesztését. A vizsgálat eredményeként és a nagy fluktuációra tekintettel 1986-ban 100 fő éves kapacitással létrehozásra került Szegeden a negyedik BM Rendőrtiszthelyettes-képző Iskola. A 11/1986. számú belügyminiszter-helyettesi intézkedés szerint három ütemben kellett a belügyi oktatási rendszert korszerűsíteni. I. ütemben 1986-87-ben át kellett alakítani a budapesti BM Rendőrtiszthelyettes-képző Iskola beiskolázási és kiképzési rendszerét. II. ütemben 1988-1990-ig a csapaki BM Kiképző Táborat alkalmassá kell tenni 300 fő hallgató téli időszakban történő kiképzésére. III. ütemben 1991-2000-ig egy új, a kor követelményeinek megfelelő rendőrtiszthelyettes-képző Iskolát kell létrehozni Budapesten. Az elképzelések csak részben valósultak meg, a teljes végrehajtás

elmaradt. A budapesti iskola csopaki tagozata a fejlesztést követően önállóvá vált és 1989-ben megalakul az ötödik BM Rendőrtiszthelyettes-képző Iskola. Az alacsony iskolai végzettségű, szakmailag kiképzetlen vagy hiányosan képzett állomány a rendszerváltáshoz közeledő időszakban a rendőrségre nehezedő társadalmi nyomás hatására egyre gyakoribbá váló szakmai hibái, az emberi jogok sorozatos és durva megsértése mind sürgetőbbé tették a nemzetközi igényekhez alkalmazkodó, hatékony és korszerű rendőr szakképzés megteremtését. Ennek első lépéseként 1989-ben az iskolai rendszerű rendőrtiszthelyettes-képzés időtartama 12 hónapra növekedett. Az új tanterv bevezetésével egyidejűleg depolitizálódott a rendőrképzés.

A rendszerváltás követő években – 1990-1994 – a tízezres nagyságrendű fluktuációból eredő kiképzési problémákkal a Belügyminisztériumból kivált és az Országos Rendőr-főkapitányság alárendeltségébe kerülő rendőrtiszthelyettes-képző iskolák birkóztak meg. Ebben az átmeneti időszakban a megadott kereteken belül több különböző képzési forma működött egymás mellett. A kiképzetlenség csökkentésére a rendőrtiszthelyettes-képző iskolák irányításával a megyei rendőr-főkapitányságokon és a Rendőri Ezrednél kihelyezett tagozatok kerültek létrehozásra és 1994-ig több ezer tiszthelyettes szerzett ilyen módon szakmai ismereteket. 1992-ben az országos rendőr-főkapitány a kiképzetlenség gyorsabb ütemű csökkentése és a minőségi fejlesztés, a kétéves szakmai képzésre történő átállás érdekében súlyos és hosszútávra kiható alapvető döntéseket vállalt fel. A rendőrség tiszthelyettesi állományába kizárólag érettségivel rendelkezők vehetők fel. A jelentkezőknek a tanintézetben komplex felvételi eljárásról kell részt vennie. 1992-ben megszűnt a BM Zászlósképző Iskola és bázisán (a mai Nemzetközi Oktatási Központ helyén) ORFK Oktatási és Kiképző Központ jött létre, amely 1997-ben jogutód nélkül megszűnt. 1992-ben a Budapesti Rendőrtiszthelyettes-képző iskolában elsőként elindult az érettségire épülő kétéves képzés. A kétéves rendőrképzés bevezetése, a képzés generalista jellege meg nem értést váltott ki a rendőri vezetők körében. A budapesti iskola után 1993-ban Miskolcon is megkezdődött a kétéves iskolai rendszerű rendőr szakképzés. 1993 augusztusában a Köznevelési törvény alapján megalapításra került a Budapesti és a Miskolci Rendőr Szakközépiskola. A „rendőr”, mint foglalkozás az Országos Képzési Jegyzékben szereplő államilag elismert szakmává vált. 1994-ben a Szombathelyi Rendőrtiszthelyettes-képző Iskola és a Szegedi Rendőrtiszthelyettes-képző Iskola megszűnt, a szombathelyi a budapesti, a szegedi pedig a Miskolci Rendőr Szakközépiskola tagozataként folytatta tovább a rendőrképzést. 1996-ban a csopaki iskola, valamint a szegedi tagozat önálló szakközépiskolává alakult. 1996-ban a létszámihiányra hivatkozással különböző alapfokú, 2x5 hónapos és egyéb tanfolyamok indultak külön engedéllyel a rendőri szerveknél egészen 1998-ig. 1997-ben a Budapesti Rendőr Szakközépiskola Szombathelyi Tagozata megszüntetésre került. A rendőr szakközépiskolai végzettség ór, járőr beosztás betöltését tette lehetővé, ami a korábbi évekhez képest visszalépést jelentett, mert a kétéves szakközépiskolai képzés bevezetésével egyesítésre került a tiszthelyettesi és a zászlósi képzés ismeretanyaga. A magasabb tiszthelyettesi beosztások betöltéséhez különböző (járőrvezető, körzeti megbízott, bűnügyi nyomozó, bűnügyi vizsgáló), 3-4 hetes szaktanfolyamokat kellett elvégezni, amelyek a rendőr szakközépiskolai képzésre épültek rá. 1998-ban megkezdődött a Belügyminisztérium oktatási struktúrájának kialakítása, a különböző képzések, továbbképzések szervezeti és tartalmi korszerűsítése. Ennek eredményeképpen 1999-ben a tanintézetek beolvadtak a Belügyminisztérium szervezetébe és 1999 augusztusában Rendészeti Szakközépiskola néven a korábbinál szélesebb körű feladatrendszerrel újjáalakultak. A négy rendőr szakközépiskola (budapesti, csopaki, miskolci, szegedi) mellett három hatőrőr iskola (adyligeti, körmendi, soproni) integrálódott. A hét rendészeti szakközépiskolában lehetőség nyílt mind a rendőr, mind a határrendész szakirányú képzések indítására, lefolytatására. A rendészeti szakközépiskolában

az iskolai rendszerű képzések mellett megjelentek az iskolarendszeren kívüli képzések, azok részére, akik hivatásos állományban voltak kinevezve, de nem rendelkeztek rendőr szakközépiskolai végzettséggel.

2004-ben a belügyminiszter döntése alapján három rendészeti szakközépiskola – budapesti, csopaki, soproni – megszüntetésre került. A három megszüntetett iskola feladatai és tanulói a megmaradó négy szakközépiskola között kerültek elosztásra. 2006-ban bevezetésre került a kompetencia alapú moduláris szakképzés, amely alapján a rendőr megnevezésű szakképesítés mellett megjelent a kormányőr részszzakképesítés, és a kutyavezető-rendőr ráépülés. 2008-ban a rendőr megnevezést a rendőr tiszthelyettes megnevezés váltotta, amely kettő elágazást tartalmazott. A határrendészeti-rendőrt és a közrendvédelmi-rendőrt, illetve a kormányőr részszzakképesítés mellett megjelent az objektumőr-kísérő részszzakképesítés, valamint továbbra is jelen volt a kutyavezető-rendőr ráépülés. 2010-ben a moduláris vizsgáztatást a komplex vizsgáztatást váltotta fel, amely szerint a százalékos értékelési rendszer helyébe az ötfokozatú osztályozás lépett. 2011-ben bevezetett módosítás alapján a rendőr tiszthelyettes képzésnek négy – bűnügyi-rendőr, határrendészeti-rendőr, közlekedési-rendőr, közrendvédelmi-rendőr – szakképesítés-elágazás mellett, három – csapatszolgálati járőrtárs, járőr, ör-járőrtárs – részszzakképesítése és öt szakképesítés-ráépülése – baleseti helyszínelő, bűnügyi helyszínelő, fő határrendész, körzeti megbízott, okmányvizsgáló, rendőr „zászlós” – lett. 2016. szeptember 1-jétől a magyar szakképzési rendszer jelentős módosításokon ment keresztül, amelynek következtében a rendészeti szakközépiskolák rendészeti szakgimnáziumokká alakultak át. 2019. évben a szakképzés reformjaként megjelent Szakképzés 4.0, illetve vonatkozó jogszabályok alapján 2020. július 1-jétől a megmaradó kettő rendőriskola – Körmend és Miskolc – rendvédelmi technikummá alakultak át, amelyekben folytatódott az iskolai rendszerű rendőr tiszthelyettes képzés.

A rendőr tiszthelyettes képzés történetének könnyebb áttekinthetősége és megértése érdekében a fontosabb eseményeket, az azokhoz tartozó évszámokat és képzési időtartamokat a 2. számú táblázatban foglaltam össze, amelyet az 1. számú melléklet tartalmaz. A táblázatból jól látható a képzési idő változatossága, amely 1992-től látszólagosan beállt a 2 éves időtartamra. Azonban ez csak a képzés teljes hosszára igaz, mert a kerettantervben meghatározottaktól gyakran eltértek és a tanintézeti képzés terhére a tanulók az előírtól több időt töltöttek területi szakmai gyakorlatokon.

A RENDŐR TISZTHELYETTES KÉPZÉS OKTATÁS-MÓDSZERTANÁNAK ELMÉLETI ÁTTEKINTÉSE

Didaktikai módszerek ismertetése

Az ismeretek átadása, jártasságok, készségek kialakítása során számos didaktikai módszert lehet alkalmazni, annak megfelelően, hogy milyen kompetenciákat szükséges kialakítani, fejleszteni. A helyes módszer kiválasztása alatt a célhoz vezető utat, a cél eléréséhez biztosító eljárásokat kell figyelembe venni. A didaktikai módszerek az oktatási folyamatnak állandó, ismétlődő összetevői, a tanár és a tanuló tevékenységének részei, amelyek különböző célok érdekében eltérő stratégiákba szerveződve kerülnek alkalmazásra. Olyan tanítási-tanulási stratégiákat kell kialakítani, illetve olyan módszereket, eszközöket, és szervezést módokat kell választani, amelyek biztosítják az elérni kívánt célt. A didaktikai módszerek az információk oldaláról az alábbiak szerint csoportosíthatók:

- Forrása: verbális, szemléltetés, gyakorlati.
- A tanulók által végzett megismerő tevékenység: receptív, reprodukív, részben felfedező, heurisztikus, kutató jellegű.
- Az oktatás logikai iránya: induktív jellegű, deduktív jellegű.
- A tanulási munka irányításának szempontja: tanári, közös tanári-tanulói, tanulói dominanciájú.
- Az oktatási folyamatban betöltött szerepük: új ismeretek tanításának-tanulásának, képességek tanításának-tanulásának, rendszerezésnek és rögzítésnek módszere.
- A szóbeli közlő módszerek: monologikus, dialogikus módszerek.

A módszer, a methodus – „az oda vezető út” – az ismeretátadás hatékonyságát meghatározó "hogyan" kérdésre ad választ. A módszer fogalmát először Johannes Amos Comenius használta a 17. században, de sokkal tágabban értelmezte a fogalmat, azaz az oktatás általános módjaként magyarázta beleértve az oktatási alapelveket és szervezeti formákat is. A korszerű pedagógiai módszerek alkalmazását pedig a hatékonyság és a komplexitás határozza meg a tanulók aktivitására és a kompetenciáinak fejlesztésére irányul. Az didaktikai módszer, az oktatási folyamat állandó, ismétlődő összetevője, amely különböző célok érdekében kerül alkalmazásra. Az oktatási folyamat didaktikai feladatainak megoldására alkalmazott „eljárás”-t nevezzük módszernek²⁰.

A kutatásom során az általános és a készségfejlesztő didaktikai módszerek vonatkozásában a világhálón fellelhető szakirodalmon túl, többek között az Országos Pedagógiai Könyvtár és Múzeumban lévő szakkönyveket tanulmányoztam, amelyeket az alábbiakban mutatok be²¹.

Előadás

Monologikus szóbeli közlési módszer, amely egy-egy téma részletes, hosszabb ideig tartó kifejtésére szolgál. Általában magába foglalja az elbeszélés és a magyarázat elemeit. Az előadás terjedelme 15-20 perctől 1,5-2 óráig terjedhet, főleg a tanulók életkorának megfelelően, a tanár aktív a diák passzív befogadó (ezt feltételezik). Az előadást akkor alkalmazzák, ha az információ közlése a cél. Az előadás szerkezetét tekintve három fő részből áll (bevezetés, kifejtés, összegzés).

Magyarázat

Monologikus közlési módszer, amellyel törvényszerűségek, összefüggések, szabályok, tételek, fogalmak megértését segíti elő. Terjedelme, időtartama az előadásénál rövidebb, főként a tanulók életkorától függően: 5-10, illetve 20-25 perc között változik. Fajtai az értelmező, a leíró és az okfeltáró.

Elbeszélés

Monologikus szóbeli közlési módszer, amellyel jelenségeket, eseményeket, folyamatokat, személyeket, illetve tárgyakat lehet érzékletesen, szemléletesen bemutatni. Terjedelme az előadásénál rövidebb. Leírás, konkrét információk átadására szolgál, főként a tanulók képzeletét és érzelmeit mozgósítja. Minden korosztályban alkalmazható, szemléltetőeszközöket is be lehet iktatni (valóságos tárgyak, filmrészletek, képek).

²⁰ Pedagógia Lexikon 158. o.

²¹ Falus Iván (szerk.): Didaktika, Elméleti alapok a tanítás tanulásához. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 1998

Tanulók kiselőadásai

Monologikus szóbeli közlési módszer, amelyben az összefüggő közlést nem a tanár közvetíti, hanem a tanuló adja elő. Alkalmazására csak bizonyos tantárgyakban kerülhet sor, a tanárnak segíteni kell az előkészítő munkában. Lehet a tanuló olvasmányélménye vagy kutatómunkája, időtartama általában 10-15 perc. A pedagógusnak ügyelni kell arra, hogy csak jól megszerkesztett, szabadon előadott produkciók kerüljenek az osztály elé.

Megbeszélés

Dialogikus szóbeli közlési módszer, amely során a tanuló a tanár kérdéseire válaszolva dolgozza fel a tananyagot. Leggyakrabban alkalmazott, legkedveltebb és minden korosztályban alkalmazható módszer. A tanár és a tanulók közt fennálló kontaktus miatt a tanár rendszeres visszajelzést kap a tanulóktól, a tanulók igényei szerint lehet haladni. A megbeszélés módszerének három lényeges alkotóeleme van. A strukturálás, a célok világos kitűzése az óra előtt, fontos gondolatok kiemelése, egyes részek összefoglalása, egyes részek közötti átmenet jelzése, gondolatok összegzése. Kérdezés, a kérdések legyenek pontosak, egyértelműek és világosak, a kérdés mozgítsa elő a tanulók gondolkodási készségét. Visszacsatolás, a tanulók tevékenységének értékelése. Helyes tanulói válasz esetén dicsérő szó, vagy egy bólintás, viszont néha szükség van pozitív tartalmú értékelésre is. Részben jó vagy rossz tanulói válasz esetén differenciált értékelésre kell törekednünk, azaz a pozitívum elismerése mellett hívjuk fel a figyelmet a hiányra. Ha nincs pozitívum a válaszban, akkor támogató, bátorító értékeléssel segíthetjük a tanulót.

Vita

Dialogikus szóbeli közlési módszer, amelynek elsődleges célja az ismeretek elsajátítása, illetve azzal összefüggésben a gondolkodás és a kommunikációs készségek fejlesztése. A vitában a tanulók viszonylag nagyfokú önállósággal rendelkeznek, a tanár a háttérből irányít. A jól szervezett vitában a kérdéseket a tanulók egymásnak teszik fel, a véleményüket a társaiknak fogalmazzák meg, nem pedig tanárnak. A résztvevők egyenrangúak.

Szemléltetés

Demonstráció, illusztráció, olyan szemléletes oktatási módszer, amelynek során a tanulmányozandó emberek, tárgyak, jelenségek, folyamatok stb. észlelése, elemzése történik. Két fajtája van. A közvetlen megfigyelés, amikor a pedagógus prezentálja a tárgyakat, jelenségeket, folyamatokat. A közvetett megfigyelés, amikor az oktatási eszközök egyre bővülő választékával valósítható meg.

Projekt módszer

A tanuló érdeklődésére, a tanár és a diák közös tevékenységén alapuló módszer, amely a megismerési folyamatot projektek sorozataként szervezi meg. Olyan komplex feladat, amelyek középpontjában egy gyakorlati jellegű probléma áll. A cél sosem a tanulás, hanem valamilyen konkrét cél, produktum, a tanulás ehhez csak eszköz. Négyféle projekt dolgozható ki. Gyakorlati feladat, egy esztétikai élmény átélése, egy probléma megoldása, vagy valamilyen tevékenység, tudás elsajátítása.”

Kooperatív oktatási módszer

A tanulók 4-6 fős csoportokban végzett tevékenységén alapszik. Elsődleges célja az ismeretek és az intellektuális készségek fejlesztése, illetve azon túl kiemelt jelentősége van a szociális készségek, együttműködési képességek kialakításában. A tanulók együttes munkát végeznek,

ugyanúgy felelősek egymás tanulási eredményeiért, mint sajátjukért. A csoport sikere, eredményessége minden egyes tag teljesítményétől függ.

Szimuláció, a szerepjáték és a játék

Olyan didaktikai módszerek, amelyekben a tanulók saját tapasztalati tanulás útján fogalmakat, eseményeket, jelenségeket, cselekvéseket stb. sajátítanak el, illetve tevékenységeket gyakorolnak be. A szimuláció, a valóság absztrakciói, leegyszerűsítései. A szerepjáték: ha valaki a másik ember szerepét vagy funkcióját játssza el. A szerepjáték élmény közelbe hozza az időben, térben távoli jelenségeket, motiválja a tanulókat, élményszerű tartós tudást biztosít, fejleszti az empátiát. A játék: olyan vetélkedő, amelyben bizonyos előre meghatározott szabályok betartásával a győzelmet ügyesség, erő vagy szerencse segítségével lehet megszerezni.

Házi feladat

A tanuló önálló, a tanítási napok között végzett tevékenységére vonatkozó oktatási módszer. A pedagógus feladata a házi feladat kijelölése, a tanulóknak a házi feladat megoldására való felkészítése és a házi feladat értékelése.

Szituációs módszerek²²

Az előzőekben ismertetett általános didaktikai módszereken túl az andragógia a felnőttekre vonatkoztatva ismerteti az oktatási módszereket. Ezek közül a gyakorlati képzést támogatók: a szimuláció, a szerepjáték, a játék, az esetjáték, a szerepjáték és a szituációs játék. A továbbiakban az esetjátékot, a szerepjátékot és a szituációs játékot mutatom be.

Esetjáték

Az esetjátékok a szituációs játékok része, amely egyszerűbb és könnyebben előkészíthető, rövidebb időt vesz igénybe, de hasznos módszer. A valóság egyetlen konfliktusát kell írásban vagy technikai eszközzel ismertetni, bemutatni. Ezt követően a résztvevők csoportmunkában kialakítják saját megoldási javaslatukat, majd röviden ismertetik és indokolják azokat. Az eltérő részeket a foglalkozásvezető vitára bocsátja, majd értékeli.

Szerepjáték

A szituációs módszerek egyik népszerű formája. A foglalkozásvezető szóbeli, vagy írásbeli helyzetismertetése után a résztvevők önként vállalt szerepek megalkotásával és eljátszásával – esetleg videofelvétel alkalmazásával – „játszák el”, mutatják be a problémát és az általuk jónak ítélt megoldást.

Szituációs játék

A szituációs játék előkészítésekor a játék minden mozzanatát, szerepét meg kell tervezni és a végrehajtásig precízen elő kell készíteni. A tervezésnél figyelembe kell venni a várható problémákat, az elérendő célt, a szükséges információk átadását és eszközök biztosítását.

Didaktikai módszerek rendészeti jellemzői – rendészeti didaktikai módszerek

A rendőr tiszthelyettes képzésben alkalmazott didaktikai módszerek speciális rendészeti jellemzők abból állnak, hogy a rendőri intézkedések elsajátítására, a kényszerítő eszközök

²² Kraiciné Szokoly Mária – Csoma Gyula: Bevezetés az andragógia elméletébe és módszertanába. TÁMOP 4.2.1/B-09/1/KMR-2010-0003, Budapest, 2012.

alkalmazására (ezek közül is kiemelkedik a lőfegyverek kezelésére, használatára), az emberi jogok korlátozására, a legitim erőszak alkalmazására (akár sérülés okozására, emberi élet kioltására), emberi élet megmentésére, különleges és váratlan helyzetekre, magas stressztűrésre és konfliktus kezelésére, nehéz körülmények elviselésére kell felkészíteniük a tanulókat. Minden alkalmazott didaktikai módszert az előzőekben felsorolt célt eléréséhez kell igazítani. A didaktikai módszerek alkalmazásához elengedhetetlenül szükséges speciális eszközök (pl. szolgálati eszközök, védőfelszerelések), helyszínek (pl. szituációs helyiségek, lőterek), illetve körülmények (pl. éjszakai kutatás, lövészet) biztosítása, amelyek szintén rendészeti jellemzők.

Speciális rendészeti didaktikai módszerek:

- A járőrpárban, járőr csoportban, bevetési csoportban végrehajtott gyakorlás (pl. taktikai mozgások, elhelyezkedések, megközelítések stb.).
- Raj, szakasz, század, tagozat szinten történő gyakorlati feladatok ellátása (pl. alaki mozgások, alaki szemle, ünnepségek stb.).
- Csapatszolgálati feladatok ellátásának gyakorlása (pl. tömegosztatás, kutatás, zárás, biztosítási feladatok stb.).
- Rendőri intézkedések gyakorlása (pl. igazoltatás, ruházatátvizsgálás, személyi szabadság korlátozása, gépjármű ellenőrzése stb.).
- Kényszerítő eszközök alkalmazásának gyakorlása.
- Lőkiképzés, lövészetek végrehajtása.
- Az intézkedéstaktika oktatásánál alkalmazott komplex didaktikai módszer, (amelyet az intézkedéstaktika bemutatásánál részletesen ismertettek).

A rendészeti didaktikai módszerek elhatárolása a polgári és a katonai képzésekben alkalmazott didaktikai módszerektől

A rendőr tiszthelyettes képzésben (a rendészeti képzésben) alkalmazott didaktikai módszerek eltérnek a hagyományos középiskolai képzésekben (polgári képzésekben) és a katonai képzésekben alkalmazott didaktikai módszerektől. A polgári képzések alapvetően elméleti képzéseket valósítanak meg az általános szakirodalomban meghatározott didaktikai módszerek alkalmazásával. Általában nincs speciális eszköz, helyszín igénye. A katonai képzések, hasonlóan a rendészeti képzésekhez, számos specialitással rendelkeznek, de eltérnek azoktól, mert mások az oktatási célok, a szakmai követelmények, a jogszabályi felhatalmazások és előírások. Az azonos ismeretek, tantárgyak oktatása is eltér. Ilyen például a lőkiképzés, amely látszatra lehetne azonos, de míg a rendészet vonatkozásában alapvetően a maroklőfegyverre vonatkozik és jellemzően a rendőr a lőfegyverét 3-5 méter távolságon belül használja, addig a katonai kiképzés külön harcászatot tartalmaz, szélesebb és más körű az alkalmazott lőfegyverek palettája és a lövészetek távolságai (pl. 300 méter). Ugyanez a helyzet az önvédelmi oktatás terén is. A rendészeti képzésben az élet, testi épség, egészség megóvása alapvető követelmény, míg a katonai kiképzésben pont az ellenkezője, hiszen a katonának meg kell semmisítenie az ellenséget. Ebből adódóan például a krav maga gyakorlati tapasztalatokra épített taktikai és önvédelmi rendszer, közelharc oktatása a rendészeti képzésben nem elfogadott, míg a katonai részét képezheti a kiképzésnek. A katonai kiképzésnél maradva meg kell említenem, hogy az Amerikai Egyesült Államok (a továbbiakban: USA) hadseregének gyalogsági képzése, amely 14

hetes alapképzéssel kezdődik, egy központi helyen történik, nem pedig államonként²³. Így egyrészt garantált az egyenszilárdság, másrészt egy objektumra koncentrálódik a végrehajtás, amelynek számos előnye van gazdasági, létesítmény, humán erőforrás, adminisztráció, minőségbiztosítás stb. oldalról. E logika alapján elgondolkodtató, hogy hazánkban – figyelembe véve az ország területi méretét, a képzési kapacitásokat és szükségleteket, a gazdasági szempontokat, a minőségbiztosítást, az adminisztrációs tevékenységeket stb. lehetne-e a különböző képzéseket más-más oktatási intézményekben oktatni. Külön a rendőr tiszthelyettes képzést, mint alapképzés, külön a tanfolyami, szaktanfolyami képzéseket stb. Mivel a disszertációnak ez nem tárgya, csak megvilágítani szerettem volna, hogy e téren is lehetne előrébb jutni, látok fejlődési lehetőséget a rendőrképzés hatékonyságának növelésében.

Az elsajátítandó ismeretek szintjei

A rendőr tiszthelyettes képzésben is, mint a hagyományos oktatás során az egyes tantárgyprogramok tartalmazzák az elsajátítandó ismeretek szintjeit: a tanulóknak mely ismereteket kell ismeret, jártasság vagy készség szinten megtanulniuk.

Ismeret

Az ismeret, a tanulás segítségével az adott tantárgyról szerzett tények, információk, fogalmak, törvényszerűségek és elméletek összességét jelenti. Az a tanuló, aki valamely tananyagot az ismeret szintjén sajátította el, képes az adott fogalmat, tényt, információt felismerni, felidézni és elmondani.

Jártasság

Az ismeretek jártasság szintjén történő elsajátítása két részből tevődik össze. Az egyik, amikor az elsajátított ismeretekből jártasságoknak kell kialakulniuk, a tanuló képes új feladatokat, problémákat önállóan megoldani. A másik, amikor további gyakorlás során teljesen automatikussá, azaz készséggé válnak.

Készség

A készség alatt az ismeretek automatikus alkalmazását értjük, amikor a tanuló gondolkodás nélkül tudja a feladatokat végrehajtani.

Készségfejlesztő didaktikai módszerek

A rendőr tiszthelyettes képzésben nagyon fontos az ismeretek átadásán kívül a jártasságok kialakítása, illetve a készségek fejlesztése. A közterületen szolgálatot teljesítő egyenruhás közrendvédelmi állományok, járőröknek sok esetben a másodperc töredéke alatt kell reagálniuk egy eseményre, történésre vagy jogsértő cselekményre. Ezekben a szituációkban nincs idejük végiggondolni, hogy az adott intézkedésen belül milyen taktikai elemeket kell alkalmazniuk és azon belül milyen mozzanatokot kell végrehajtaniuk (például hogyan fogja megbilincselni szándékos bűncselekmény elkövetésén tetten ért személyt), hanem automatikusan kell cselekedniük. Ebből a megfontolásból adódóan a képzés egyik kiemelt területe a készségek kialakítása és fejlesztése.

A szakirodalomban megfogalmazott készségfejlesztés közül Dr. Nánási Miklós és Nagy Sándor elméletét ismertetem, mert azok állnak a legközelebb a rendőri intézkedések gyakorlati munka során történő elsajátításához.

²³Az USA Kentucky állam University of Louisville oktatóinak az előadása „A közösségi rendőrség” című továbbképzésen, az Országos Kiképző Központban, 1998-ban.

Dr. Nánási Miklós²⁴ módszerei

„Analizáló-szintetizáló”

„Az úgynevezett „analizáló-szintetizáló” készségképzés folyamatában a nevelő az egész cselekvéssort részeire, mozzanataira bontja, majd ezeket egyenként gyakoroltatja a tanulókkal, s végül az egész műveletsort láncszerűen egybekapcsolja. Előbb a tevékenységhez szükséges ismeretek, szabályok megismertetése és megtanítása, majd a tevékenységnek mozzanatok szerint való „programozása”, s ezután természetesen a gyakorlás következik.”

„Globális”

„Az úgynevezett „globális” készségképzés esetén a nevelő elhagyja a cselekvés mozzanatokra való bontását, ehelyett az egész tevékenységet globálisan, egészében gyakoroltatja a tanulókkal. E módszer a belga Decroly nevéhez fűződik. Elmélete szerint egyes készségek, szokások nem részleteikben, hanem globálisan, egyszerre alakulnak ki, ilyenek pl. az anyanyelvi készségek. E módszer hátránya: a globális gyakorlásban a sikertelenség és az esetleges hibák rontják vagy téves irányba téríthetik a készség kialakulását. Előnye: a „funkcióöröm”, a teljesítmény motiváló ereje viszont gyorsítja a készségek kifejlődését, s előfordul, hogy az esetleges sikertelenségek is erősíthetik egyes részvevők akaratát.”

„Blokksémás”

„Az úgynevezett „blokksémás” vagy vegyes készségképző eljárás a kettő kombinációjából keletkezik. A nevelő a cselekvést nem mozzanataira bontja fel, hanem nagyobb összefüggő egységekre, úgynevezett „blokksémákra”. A tanulók képességei, feladattudata és ambíciói szabják meg a kisebb részekre bontás mértékét. Ez történik pl. bizonyos testnevelési gyakorlatok, fogalmazás stb. alkalmával. Ide sorolják a modelleken, sémákon való gyakorlást is. Ilyen pl. a helyes közlekedés szabályainak gyakorlása az osztályban. E módszer előnye rugalmasságában rejlik.

A készség kialakítását befolyásoló tényezők közé sorolhatjuk a készség nehézségi fokát és szintjét, a tanulók képességeit, a gyakorlásra szánt időmennyiséget. A legfőbb tényező azonban a nevelő tudása, helyzetfelismerő képessége, hogy képes legyen eldönteni: mikor, milyen körülmények között, milyen tanulókkal, milyen eljárási módokat alkalmaz. Nem közömbös tehát a nevelő személyisége. Különösen szükség van a nevelő éleslátására, hogy észrevegye: mikor érkeztek a tanulók a készség fejlődésének úgynevezett „platóira” (fennsíkjaira), amikor a teljesítményszint növekedése lassul, s a tanulók a kezdeti sikerek után megtorpannak.”

Nagy Sándor²⁵ módszerei

„Analizáló-szintetizáló”

„Analizáló-szintetizáló tanulás: jellemzője, hogy az ismeretek (szabályok) elsajátítása alapján először a részmozzanatokot gyakorolják be a tanulók, azt nagyobb egységek képzése (részek összekapcsolása) követi, ezután végzik az egész tevékenység automatizálását sokszori és sokféle gyakorlással.”

„Globális”

„Globális tanulás: a tevékenység részmozzanatokra bontása nélkül folyik a begyakorlás, a részletek sokszori gyakorlás sikerei és kudarcai, illetve az utólagos tudatosítás következtében differenciálódnak (pl. járni, beszélni így tanul a gyermek). Mivel ennek a módnak az

²⁴ Nánási Miklós (szerk.): Pedagógia. Tankönyvkiadó, Budapest, 1977. 301. o.

²⁵ Nagy Sándor: Az oktatás folyamata és módszerei. Volos Bt., Budapest, 1993. 39-40. o.

eredményességéhez igen nagyszámú és sokféle gyakorlásra van szükség, az iskolai oktatásban nem gazdaságos.”

„Transzferális”

„Transzferális tanulás: a gyakorlás kezdetben egyszerűsített (mesterséges) szituációban folyik, pl. szimulátorok, modellek, „vakeszközök” segítségével, ezt követi a kialakult automatizmus átvitele természetes, életszerű helyzetekbe. Tökéletes átvitel nem lehetséges, ezért a végleges formában is gyakorolni kell még a készséget.

A készség kialakításának folyamatában – mind az intellektuális, mind a manuális készségeket kialakító tanulásban – vannak meghatározott fázisok. A kialakulási folyamattal kapcsolatban szükséges annyit előre jeleznünk, hogy különböző ismeretek gyakorlati alkalmazása során általában nem túl gyorsan, esetenként csak évek múltán alakulnak ki viszonylag szilárd készségek. Figyelembe kell vennünk továbbá azt is, hogy a már kialakult készségek is megkívánják a „szintentartást”, mert a „nem használat törvényének” érvényesülése esetén könnyen meggyengülnek, sőt lebomlanak.”

A tanóra típusa

A rendőr tiszthelyettes képzésben, mint a hagyományos középiskolai oktatás során az ismeretek átadásának tanóra típusa, amelyek a tanmenetekben fel vannak tüntetve, a következők lehetnek:

- Új ismereteket feldolgozó óra: ismeretnyújtás; fogalmak, szabályok, törvényszerűségek.
- Ismereteket alkalmazó óra: ismeretek rögzítése, gyakorlás.
- Ismereteket rendszerező óra: összefoglalás, ismétlés, ismeretek megszilárdítása.
- Ismereteket ellenőrző óra: szóban, írásban, gyakorlatban.
- Vegyes típusú óra: új ismeretek feldolgozása, új ismeretek megszilárdítása, új ismeretek alkalmazása és gyakorlása, összefoglalás.

A pedagógia és andragógia²⁶ tudományában számos további csoportosítással találkozhatunk, így csoportosíthatók a módszerek a tanulói tevékenység szempontjából is, ezek a következők:

- Az új ismeretek tanítása-tanulása: szóbeli közlés, beszélgetés, bemutatás, felfedezettetéses tanulás, projekt munka.
- A képességek tanítása-tanulása: a fogalomalkotás, a problémafelvetés a struktúrák felfedezésének módszerei.
- Az alkalmazás módszerei: gyakorlás.
- A rendezés és rögzítés módszerei: ismétlés.
- A teljesítmény mérésének, értékelésének módszerei

A rendőr tiszthelyettes képzés nagymértékben eltér a hagyományos középiskolai képzéstől a következők szerint: A rendőr tiszthelyettes képzés közel 50-50%-ban elméleti és gyakorlati tantárgyakból tevődik össze, míg a hagyományos szakközépiskolai képzésre az elméleti tantárgyak jellemzők, túlnyomórészt azok teszik ki a tanórák jelentős részét. Ugyanakkor a tanóra típusai alapvetően megegyeznek, az eltérés a tanórák megtartásában jelentkezik. A rendőr tiszthelyettes képzésben szünet nélkül 2 tanóra kerül megtartásra, amelyek általában 80-90 percesek. Egy dupla tanóra 1 foglalkozást jelent. Egy tanítási nap – hétfőtől csütörtökig – 8 tanórából, azaz 4 foglalkozásból áll. Pénteki napokon általában 4 tanóra, azaz 2 foglalkozás kerül megtartásra. Vannak olyan tantárgyak, ahol az ismeretek átadása egy tanítási napon 2-3-4 foglalkozást ölelnek fel.

²⁶ Kraiciné Szokoly Mária – Csoma Gyula: Bevezetés az andragógia elméletébe és módszertanába. TÁMOP 4.2.1/B-09/1/KMR-2010-0003, Budapest, 2012.

Az alkalmazott didaktikai módszerek hatékonysága

A szükséges kompetenciák kialakítása, az ismeretek átadása, illetve az ismeretek elsajátításának szintjei – ismeret, jártasság, készség – és a tanóra típusa között szoros összefüggés van. Olyan didaktikai módszereket kell alkalmazni, amelyek a leghatékonyabban biztosítják a szükséges ismeretek átadását az elérni kívánt szintre. A didaktikai módszerek hatékonysága nagyban függ az oktatók, tanulók képességeitől, motiváltságuktól, az elsajátítandó tananyag mennyiségétől és nehézségétől, a rendelkezésre álló eszközöktől, a ráfordítható tanórák számától stb.

A kutatásom alaptézise, amelyet Confucius²⁷ fogalmazott meg, mely szerint „Mondd el és elfelejtem; mutasd meg és megjegyzem; engedd, hogy csináljam és megértem.” Más megközelítésben: „Hallom – elfelejtem. Látom – emlékszem. Csinálok – megértem.”²⁸

Kutatásomat arra alapoztam, hogy a tanítási-tanulási folyamatokban, illetve az ismeretek átadásában, elsajátításában, bevésésében, illetve előhívásában jelentős szerepet játszik:

1. Az oktató szempontjából:

- Az átadott ismeret szintje: ismertet, jártasság, készség.
- Az átadott ismeret kapcsolódik-e további ismeretekhez: önálló, elméleti ismerethez kapcsolódik, gyakorlati cselekvéshez kapcsolódik.
- Az átadott ismeretek milyen módszerekkel kerülnek átadásra: elméleti módszerek (előadás jellegűek), elméleti módszerek szemléltetéssel (kép, hang, film), gyakorlati módszerek a tanuló szemléltetésével (szakmai látogatások, bemutatók megtartása, eszközök, technológiák bemutatása, szakmai gyakorlatok), gyakorlati módszerek a tanuló bevonásával (a tanuló gyakoroltatása, a végrehajtott gyakorlatok kiértékelése), komplex módszer (integrált tréningek).

2. A tanuló szempontjából

- Az ismereteket milyen gyorsan tudja megtanulni a képességei, a motivációja és az attitűdje alapján.
- Az átadott ismereteket milyen gyorsan kell tudnia előhívni ideális, változó és nehéz körülmények között.

3. Oktatás-módszertan szempontjából

- Az oktatót ismert helye, szerepe, viszonya a többi ismerettel: közvetlen kapcsolat, egymásra épültség, szoros kohézió; közvetett kapcsolat, mellérendeltség; önálló, nincs kapcsolat.
- Az oktatót ismert az oktatás mely időszakában – elején, közepén vagy a végén – kerül átadásra.
- Az elsajátítandó ismeret jellemzői: elméleti ismeret, gyakorlati ismeret.

Az előzőekben ismertetekhez jelentősen hozzájárul, hogy az oktatás során figyelembe kell venni az ismeretek befogadásának, elsajátításának és előhívásának a menetét. Vagyis azt, hogy a tanulók képességétől függően a rövidtávú memóriában mennyi ismeretet tudnak befogadni, illetve onnan mennyi kerül át a hosszútávú memóriába, valamint azok előhívása és alkalmazása mennyi időt vesz igénybe. Ehhez még az is társul, hogy a rendőrnek a szolgálatellátása, illetve az egyes intézkedések lefolytatása során változó, nem ideális, hanem kifejezetten nehéz körülmények között, magas stresszfaktor jelenléte mellett, magabiztosan és kiegyensúlyozottan kell cselekednie. A rendőrszakma

²⁷ Confucius (i.e. 551 - i.e. 479) kínai filozófustól származó idézet.

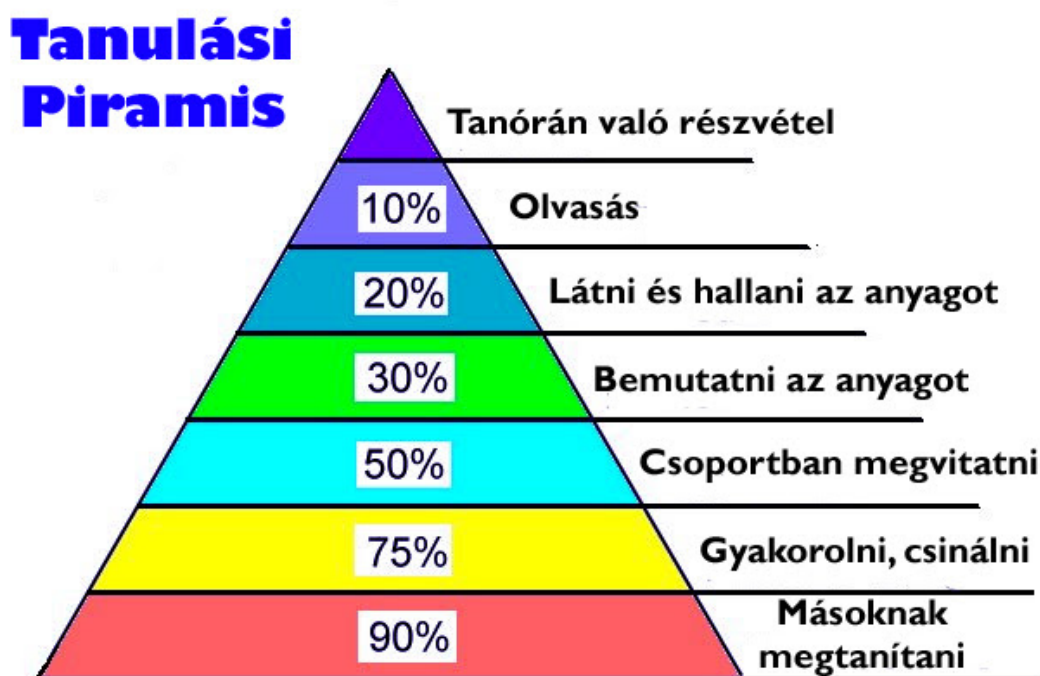
²⁸ Ron Aharoni: Matematikai szülőknek. Typotex Elektronikus Kiadó Kft., Budapest, 2015. 56. o.

és a társadalom is azt várja el tőle, hogy az intézkedése megfeleljen az azzal szemben támasztott követelményeknek, vagyis legyen: jogszerű, szakszerű, biztonságos, arányos, objektív, eredményes.

A felsorolásból az arányosság követelményét kell kiemelni, amely során a rendőrnek nem elég előhívnia a szükséges és lehetséges intézkedéseket – adott esetben rendkívül rövid idő alatt –, hanem az összes körülményt figyelembe véve, azokat mérlegelve kell kiválasztania a leoptimálisabbat. Ennek az elvárásnak való megfelelés érdekében különösen hangsúlyos az oktatás során kiválasztott didaktikai módszerek alkalmazása.

Tanulási piramis²⁹

A következőkben kifejtem az ismeretek átadásában alkalmazott módszerekkel szemben felállított hatékonysági mutatót. A különböző oktatási módszerek várható eredményességéről a Tanulási Piramist az Amerikai Oktatási Kutatóközpont³⁰ alkotta meg, amelyet az 5. számú ábra szemléltet.

Tanulási piramis
5. számú ábra – forrás: internet³¹.

A tanulási piramis jól szemlélteti, hogy a szóbeli közlés, az előadás során az ismeretek 5%-a, a tanulók által végrehajtott gyakorlás során a 75%-a marad meg. A két oktatási módszer hatékonysága között jelentős különbség van. Természetesen az előadást is lehet különböző módon illusztrálni, színesíteni, amely növelheti az ismeretek elsajátításának hatékonyságát.

²⁹ Rapid e-Learning master. Guide. Varsó, 2017. 20. o. A rapid e-Learning Útmutató a „Rapid e-Learning Master” projekt részeként készült el az Európai Unió Erasmus+ programjának társfinanszírozásával. (Letöltve: 2020. 04. 13.)

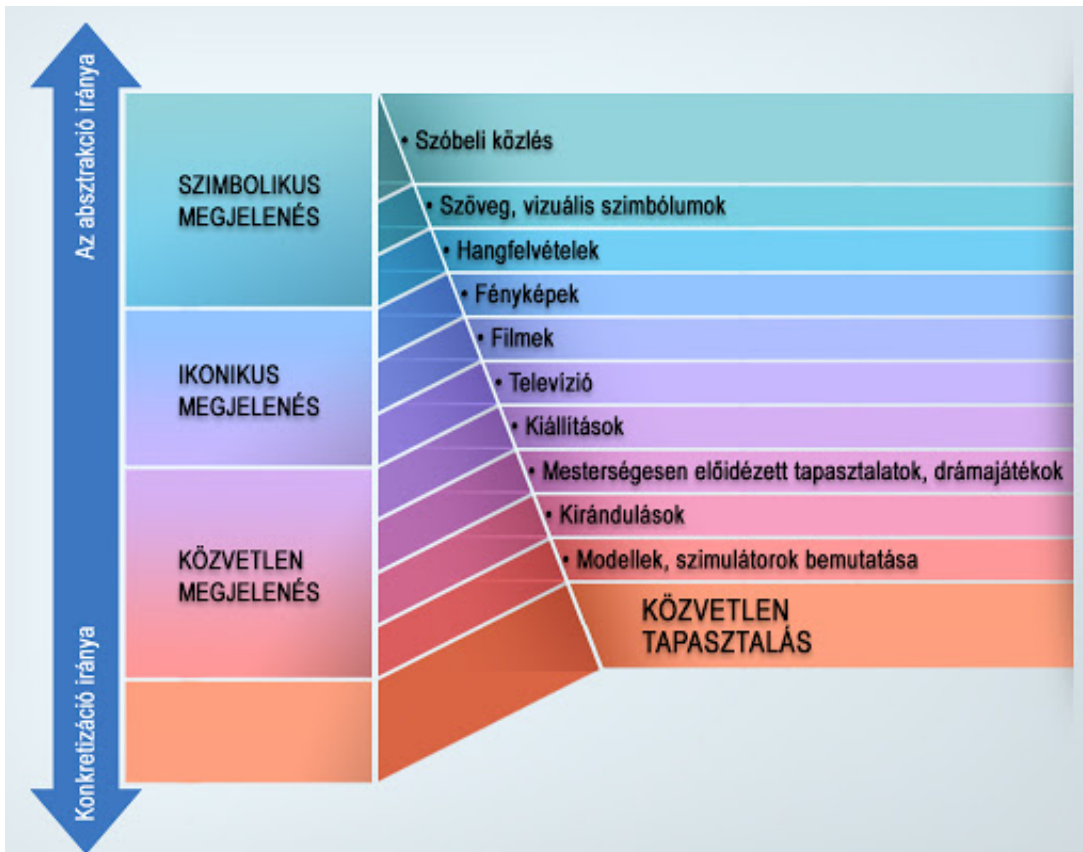
³⁰ American National Training Laboratories (Letöltve: 2020. 04. 13.)

³¹https://www.google.com/search?q=tanul%C3%A1si+piramis&rlz=1C1DIMC_enHU833HU833&sxsrf=ALiCzsaqNNluRDcKk7JUXeRnfE12gxxaDQ:1667155601026&source=lnms&tbn=isch&sa=X&ved=2ahUKEwjYnLz0j7AhVKDewKHYYVZA5MQ_AUoAXoECAEQAw&biw=1280&bih=743&dpr=1.5 (Letöltve: 04. 13.)

Tapasztalati piramis³²

Edgar Dale 1946-ban kidolgozta a „tapasztalati piramist”, amelyet Hyland Bruce 1969-ben továbbfejlesztett, amelyben „szerepet kapott a szimultaneitás is, azaz az egyes megismerési formák nemcsak egyenként, hanem változatosan fordulnak elő (6. számú ábra). Értelmezésében egy átlagos ember a szóban vagy írásban kapott információknak mindössze 5-10%-át jegyzi meg. A média (például egy film) 25%-os teljesítményre képes. A szerepjáték útján történő tanulás 40-60%-ra emeli a befogadás mértékét. A legjobb, 80-90%-os teljesítményt pedig a téma saját bőrünkön való tapasztalata nyújtja.

Tapasztalati piramis

6. számú ábra – forrás: internet³³.

Az interaktív multimédiás számítógépek megjelenésével az ábra kiegészíthető a szimuláción alapuló tevékenységekkel és a virtuális valóság eszközeivel. A piramist a konkretizáció – absztrakció tengelye a szemléltetés és a cselekvés szempontjából továbbra is 3 részre tagolva, de az interaktivitást is szem előtt tartva az alábbi csoportosítás tehető:

- A szimbolikus, monomediális megjelenítés, melynek során a tényeket fogalmilag ismerjük meg csupán. Ez szöveg olvasása, illetve szöveg hallgatása révén történhet.
- Az audiovizuális megjelenítésben a 3 dimenziós világot rajzok, fényképek által vizuálisan, a térbeli hangot mono, sztereo vagy kvadro formában érzékeljük.

³² http://okt.ektf.hu/data/forgos/file/tananyag/forgo/523_a_dale_fle_tapasztalati_piramis.html (Letöltve: 2020. 04. 13.)

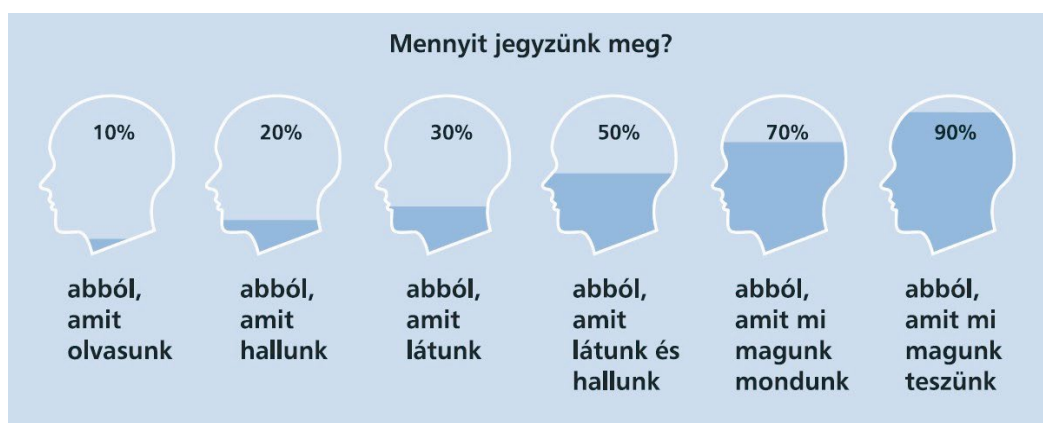
³³ https://www.google.com/search?q=tanul%C3%A1si+piramis&rlz=1C1DIMC_enHU833HU833&sxsrf=ALiCzsaqNNluRDcKk7JUXeRnfE12gxxaDQ:1667155601026&source=lnms&tbm=isch&sa=X&ved=2ahUKEwjYnLz0j7AhVKDewKHYYVZA5MQ_AUoAXoECAEQAw&biw=1280&bih=743&dpr=1.5 (Letöltve: 04. 13.)

- Az interaktív többszörös tapasztalás folyamán minden érzékszervünkkel részt veszünk a körülöttünk lévő világ megismerésében a látás, hallás, szaglás, ízlelés, tapintás, hőérzékelés révén.

Mennyit jegyünk meg³⁴

Az andragógia tudománya is érinti a didaktikai módszerek ismertetésénél, hogy azok milyen hatékonysággal adják át az ismereteket a tanulóknak, amelyet a 7. számú ábra szemléltet.

Mennyit jegyünk meg?

7. számú ábra – forrás: internet³⁵.

Részkövetkeztetések levonása

A rendőr tiszthelyettes képzés hazai történetének áttekintése rávilágít arra, hogy az elmúlt közel nyolc évtizedben mind az iskolatípusokban, mind az oktatás időtartama vonatkozásában nem alakult ki egy egységes, egyirányba mutató, felfelé ívelő rendszer. A túl sűrűn bekövetkezett változások nem az oktatás fejlődését, kiteljesülését támogatták, hanem a mindenkori politikai, rendőri vezetés elképzeléseit valósították meg. 1992-től állandóságot az iskolai rendszerű képzésben a kétéves időtartam, az érettségi követelménye, a tanulói jogállás, illetve a kettős jogállás lehetősége, valamint az intézményi rendszer jelentette, amely szerint a képzést köznevelési intézményben kellett lefolytatni. Ugyanakkor azt is meg kell állapítanunk, hogy szinte nem volt két azonos évfolyam, mert nagyon gyakran kellett változtatni a képzési programokon. A sűrű változtatás szintén nem segítette a képzés tapasztalati úton történő fejlesztését. Többször előfordult, hogy a tanintézeti képzés hátrányára a tanulók több időt töltöttek a területi rendőri szerveknél szakmai gyakorlatokon, mint amennyit a képzési programok előírtak. Ebből adódóan az előre tervezett tanintézeti elméleti és gyakorlati képzésre, a szükséges kompetenciák – ismeretek átadására, illetve jártasságok és készségek – fejlesztésére nem jutott elég idő. A kétéves képzés mellett megjelentek részsakképesítések, amelyek szinte értelmetlenek a rendőri munkában, szintén nehéz helyzetbe hozták a tanintézeteket, hogy olyan tudással lássák el a tanulókat, amelyek elégségesek a rájuk bízott szolgálati feladatok ellátásához. Külön gondot jelentett a megszüntetett részsakképesítésekkel rendelkezők számára a teljes sakképesítés megszerzésének biztosítása, mert nem volt kompatibilis az újonnan bevezetett képzési struktúrával. Ezeket a felmerülő problémákat a tanintézetek megoldották.

³⁴ Kraiciné Szokoly Mária – Csoma Gyula: Bevezetés az andragógia elméletébe és módszertanába. TÁMOP 4.2.1/B-09/1/KMR-2010-0003 Budapest, 2012.

³⁵ <https://docplayer.hu/6193888-A-felnottkepzesi-modszerek-osztalyozasi-lehetosegei.html> 92. o. (Letöltve: 2020. 04. 13.)

Különösen az elmúlt közel két évtizedben beállt változások nehezítették meg a rendőr tiszthelyettes képzést, amelyek érintették az oktatás megvalósítását, a tantárgyak megnevezését, a tantárgystruktúra átalakítását, az egyes tantárgyak óraszámelosztását, modulok kialakítását (amelyek nem estek egybe a félévekkel), az oktatásigazgatási dokumentumokat és a vizsgáztatás rendjét.

A rendőri szervek és a tanintézetek között a képzésre vonatkozóan, különösen az időtartama tekintetében állandó ellentétet tapasztalunk. A rendőri szervek nagyon rövid idő alatt, kevés költség ráfordítással professzionálisan felkészített rendőröket szeretnének kapni az iskoláktól. A tanintézetek állandósággal, a rendőri szervektől iránymutatással, a meghatározott ismeretek átadásához szükséges idővel és optimális feltételrendszerrel szeretnének rendelkezni.

Összességében megállapítható, hogy hiányzik egy logikus, jól követhető oktatási koncepció, amelynek a bevalásához és az oktatási tapasztalatok alapján történő „finomhangoláshoz” kellő időt kell biztosítani, amely közvetetten kihatással van a képzésben alkalmazott didaktikai módszerekre, az oktatás-módszertan fejlődésére.

A rendőr tiszthelyettes képzésben olyan készségfejlesztő didaktikai módszereket kell kiválasztani, amelyek összhangban vannak az adott tanulói csoport összetételével, generációs sajátosságával, felkészültségével, illetve az egyének képességeivel és motiváltságukkal. Az sem elhanyagolható, hogy milyen előképzettséggel rendelkeznek. A helyes didaktikai módszer kiválasztása során figyelemmel kell lenni az oktatott ismeretek (jogi, szakmai stb.) nyelvezetére, elméleti ismeretek átadására, gyakorlati képzésre és nem utolsósorban az elérni kívánt cél hatékony és eredményes megvalósítására. A rendőr tiszthelyettes képzés során az oktatásnak nem az ismeretek „bemagolása”, szó szerinti megtanulása a célja, hanem azok olyan mértékű elsajátítása a tanuló részéről, amely alapján képes felismerni, hogy mikor, mit és hogyan kell cselekednie a rendőri szolgálati feladatok ellátása során. Milyen intézkedést kell fogantatni, alkalmazhat-e kényszerítő eszközt, ha igen melyiket, hogyan és mennyi ideig. A rendőr tiszthelyettes képzés specialitásából következik, hogy az alkalmazott didaktikai módszerek rendészeti jellemzőkkel rendelkeznek, illetve kifejezetten rendészeti didaktikai módszerek kerülnek alkalmazásra, jellemzően a gyakorlati képzések során.

Dr. Nánási Miklós és Nagy Sándor által megfogalmazott didaktikai módszerek alkalmasak a rendőr tiszthelyettes képzésben az elméleti ismeretek és gyakorlati cselekvések ötvözésére és az ismeretek elmélyítésére, készségek fejlesztésére.

A rendőr tiszthelyettes képzés során a didaktikai módszerek kiválasztásakor figyelemmel kell lenni arra, hogy az ismereteket milyen – jártasság, készség – szinten kell a tanulóknak elsajátítani. Az első szint az ismeretek elsajátítása és megértése, azaz a lexikális tudás gyarapítása, szélesítése, amely alapjául szolgál a következő szintek eléréséhez. Második szint a jártasság, amely lehet cél is és lehet a készséghez vezető közbülső „állomás”. Ha a jártasság a cél, akkor az ismeretek összefüggéseinek felismerését és logikus alkalmazását kívánjuk elérni. Ha a készség a cél, akkor a jártasság során a gyakorlást addig kell végezni, amíg az automatikusan működik. A rendőri munkában a váratlan emberi magatartásokra úgy kell „választ” adnia a rendőrnek, hogy nem lesz ideje azon gondolkodni, hogy hogyan tanulta, a rész-cselekvéseket milyen sorrendben kell végrehajtania, hanem az ismereteit automatikusan kell működtetnie.

AZ INTÉZKEDÉSTAKTIKA TANTÁRGY BEMUTATÁSA

A kutatásom során azt kívánom bebizonyítani, hogy az intézkedéstaktikai tantárgynál alkalmazott innovatív didaktikai módszer kiterjeszhető szinte a teljes képzésre. Ahhoz, hogy értsük a „kiterjesztés” lényegét ismerni kell a rendőr tiszthelyettes képzés felépítését, az oktatás főbb részeit.

A képzés két nagy oktatási egységből tevődik össze. Az egyik, a tanintézeti képzés, a másik, a területi rendőri szerveknél végrehajtott szakmai gyakorlat. A tanintézeti képzés a tanintézet objektumaiban, illetve a tanintézeti képzéshez kapcsolódóan a tanintézet szervezésében külső helyszíneken valósul meg (pl. lögyakorlat külső lőtéren, kutatás oktatása terepen stb.). A tanintézeti képzés elméleti és gyakorlati oktatásból áll. A tanintézeti képzés négy hetes összefüggő kiképzéssel kezdődik, amely a rendőri hivatás elsajátításának alapjait tartalmazza, ezért alapozóképzésnek is szokás nevezni. Az első négy hét egy intenzív szakasz, amelyben nagy hangsúlyt kap a fizikai állóképesség fejlesztése, az alakiasság elsajátítása, a parancs iránti engedelmesség kialakítása és a fegyelem fontossága. A kiképzést általában valamilyen belső vizsga, teljesítési kötelezettség, előírt követelményeknek megfelelés zárja és ezt követően indul el a hagyományos középiskolai képzéshez hasonlóan az oktatás. A másik, a területi rendőri szerveknél végrehajtott szakmai gyakorlat, amely a tanintézetben elsajátított elméleti és gyakorlati ismeretekre épül rá. A tanulók a területi szakmai gyakorlatokon találkoznak először a rendőri munkával, illetve tapasztalják meg, hogy a tanintézeti képzésben elsajátított ismeretek hogyan jelennek meg a szolgálatellátásban, valamint a rendőri intézkedések végrehajtásában.

Az intézkedéstaktika tantárgynál kialakított didaktikai módszer eltér az általános didaktikai módszerektől, új készségfejlesztő módszer alakult ki, amelyet komplex didaktikai módszernek célszerű elnevezni, mert az általános oktatási módszereket ötvözi és azokból jött létre. Ebből következően láthatóak az általános didaktikai módszerek jellemzői, azonban azok szintetizálásából egy új alakult ki. Első lépésként az intézkedéstaktika tantárgy kialakítását és működtetését mutatom be³⁶.

AZ INTÉZKEDÉSTAKTIKA TANTÁRGY KIALAKÍTÁSA, MŰKÖDTETÉSE

Előzmények

A Budapesti Rendőr Szakközépiskolában a szakközépiskolai képzés bevezetésével a 90'-es évek elején több kísérlet történt arra vonatkozólag, hogy az oktatás minél jobban gyakorlatorientált legyen. Ennek egyik törekvése az volt, hogy a közrendvédelmi ismeretek tantárgyon belül komplex ismeretek oktatására került sor. Ez azt jelentette, hogy a közrendvédelmi ismeretek tanóra keretében a közrendvédelmi elméleti ismeretek, a lökiképzési gyakorlati ismeretek és a rendőri önvédelmi ismeretek ötvözésével olyan gyakorlati foglalkozások kerültek megtartásra, ahol e három tantárgy ismereteit kellett a tanulóknak alkalmazniuk a feladatok megoldása során. Általában ezek a típusú foglalkozások 4-6 tanórán belül kerültek megtartásra. Ennek az volt az oka, hogy 1 tanórán belül, 45 percen – különösen a 30 fős osztálylétszámokra tekintettel – nem lehetett felkészülni, a gyakorlati

³⁶ Krauzer Ernő: Az Intézkedéstaktika mint oktatásmódszertan, a korszerű és gyakorlatorientált képzés alapja. Belügyi Szemle, 2019/7-8. szám 79-115. o.

foglalkozásokat megtartani, azokat kiértékelni, majd minden szükséges kelléket – gyakorló és szemléltető eszközt – a helyére tenni.

Ebből következően az oktatók ismeretek tapasztalatai rávilágítottak arra, hogy sokkal komplexebben, átfogóbban, az egyes tantárgyak egymásra épültségének figyelembevételével, megfelelő felkészültséggel rendelkező oktatókkal, a valóságot maximálisan szimuláló körülmények biztosításával kell kialakítani az új, innovatív, gyakorlatorientált tantárgyat.

Így jutottunk el 1997 őszéhez, amikor felépítettem, kialakítottam az intézkedéstaktika tantárgyat, annak teljes oktatásigazgatási háttérét – szakmai tantárgyprogramját, tanmenetét, óravázlatait, szituációs feladatgyűjteményét, a rendőri intézkedések gyakorlati végrehajtásának módszertani útmutatóját, amely 2008-ban a 18/2008. (OT 10.) ORFK utasítás mellékleteként kiadásra került a teljes rendőri állomány részére, ahol megtalálható volt: szituációs tanterem, bank, magánlakás, fogda, ügyelet, kocsmá, hajléktalan szálló stb. –, valamint az iskolaigazgató biztosította hozzá a humán feltételeket és 1999-ben létrehozásra került az Intézkedéstaktikai Csoport, amelyből a későbbiek során, 2000-ben Intézkedés-módszertani Szakcsoport lett. Ez egy 1 éves folyamat eredményeként került kialakításra.

Ennek az időszaknak egyik jellemzője volt, hogy mindenre nem volt pénzügyi forrás, finanszírozási háttér, ezért számos dolgot magunknak, oktatóknak kellett megcsinálnunk és itt most nem a tantárgy oktatásigazgatási, módszertani kérdéseire gondolok, hanem például a szituációs utcában az útburkolati jelzések felfestésére, a szituációs helyiségek bútorzattal történő berendezésére, egyes kellékek – ruhák, táskák, pénztárcák, szűrő- és vágóeszközök stb. – biztosítására. Azt külön ki kell emelnem, hogy számomra rendkívül nagy megtiszteltetés volt egy ilyen korszakalkotó munkában részt venni, annak alapjait a saját elképzelésem szerint lerakni, kiépíteni, kipróbálni, kialakítani és nem utolsósorban működtetni.

Az intézkedéstaktika elnevezés, tartalma

Fontosnak tartom tisztázni, illetve definiálni, hogy mit jelent, mit értünk az intézkedéstaktika megnevezés alatt. Maga az intézkedéstaktika két szóból áll. A magyar nyelv értelmező szótára meghatározása alapján az intézkedés³⁷ cselekvésre, eljárásra, tevékenységre utal, valaki által valaminek a végrehajtására. Szintén a magyar nyelv értelmező szótára meghatározása alapján a taktika³⁸ a katonai terminológiában egyes ütközetek tervezésének és vezetésének tudománya, harcászat, harcmodor. Átvitt értelemben valamely cél elérése érdekében alkalmazott, az adott helyzeteket a legelőnyösebben kihasználó módszer, magatartás. Rendészeti értelemben olyan eljárás, amely a beazonosítható középtávú célokhoz, lehetőségekhez igazítja a szervezet konkrét cselekvési programját. Ennek keretében feladatcsoportokat és az ahhoz szükséges erőforrásokat jelenít meg a megoldás eljárásrendszerével együtt.³⁹ Az intézkedéstaktika a rendőri terminológiában olyan tevékenységek összessége, amelyek alapvetően a rendőrségi törvényben és a rendőrség szolgálati szabályzatában meghatározott rendőri intézkedések végrehajtásához, kényszerítő eszközök alkalmazásához ad módszertani ajánlást, útmutatót. A jogszabályi felhatalmazások az intézkedési jogosultságokat és kötelezettségeket határozzák meg, az intézkedéstaktika azok végrehajtásának „hogyan”-jára ad válaszokat, amely egyben komoly hiánypótlást is jelent.

³⁷ <https://www.arcanum.com/hu/online-kiadvanyok/Lexikonok-a-magyar-nyelv-ertelmezo-szotara-1BE8B/i-i-31843/intezkedes-324D7/>. (Letöltve: 2022. 09. 30.)

³⁸ <https://www.arcanum.com/hu/online-kiadvanyok/Lexikonok-a-magyar-nyelv-ertelmezo-szotara-1BE8B/t-4D5B8/taktika-4D8B0/>. (Letöltve: 2022. 09. 30.)

³⁹ Rendészettudományi Szaklexikon 548. o.

Napjainkban is számos oktatási intézményben, különböző képzési formáknál – tanfolyami, szaktanfolyami, iskolai rendszerű középfokú, felsőfokú stb. képzéseknél – használják ezt a kifejezést, más-más tartalommal, amely megítélésem szerint helytálló. Véleményem szerint az intézkedéstaktika minden olyan képzési formában megjelenhet, ahol több tantárgy elméleti és gyakorlati ismereteinek a szintetizálása történik, valóság-hű környezetben, szolgálati és egyéb eszközök alkalmazásával intézkedések, taktikák, kényszerítő eszközök oktatására kerül sor gyakorlati foglalkozásokon. Az intézkedések lehetnek komplex intézkedések és rész intézkedések vagy taktikák gyakorlása is. Az intézkedéstaktika megnevezés gyűjtőfogalom, amelyet a különböző intézmények töltenek fel hasonló tartalommal. Úgy tudnám a legjobban jellemezni, mint az almát, a körtét, a banánt, a kókuszt stb., amelyek mind a gyümölcsök körébe tartoznak, de még sem lehet összehasonlítani őket.

Intézkedéstaktika oktatása nem csak a rendőrképzésben, hanem például: a büntetés-végrehajtás, a vám- és pénzügyőr, a Nemzeti Közszerületi Egyetem Rendészettudományi Kar tisztképzésében, továbbá a fegyveres biztonsági őrség, a személy- és vagyonőrök, az egyes rendészeti feladatokat ellátó személyek (természetvédelmi őr, erdészeti hatóság rendészeti feladatokat ellátó tag, hegyőr, hivatásos vadász, rendészeti feladatokat ellátó erdészeti szakszemélyzet, rendészeti feladatokat ellátó jogosult erdészeti szakszemélyzet, állami halőr és hivatásos hallőr, közterület-felügyelő, önkormányzati természetvédelmi őr, mezőőr) képzésében is alkalmazható. Vagyis ez egy általános megnevezést takar, amely arra utal, hogy intézkedések, taktikák, illetve kényszerítő eszközök alkalmazásának gyakorlása történik.

Összefoglalva, az intézkedéstaktikai tantárgy olyan komplex képzés, integrált tréning, ahol a tanulók a foglalkozást vezető oktató eligazítását követően, a foglalkozást vezető oktató teljes kontrollja alatt, önállóan (általában járőrpárban), valóság-hű környezetben, szolgálati öltözetben, szolgálati eszközökkel, illetve kényszerítő – vagy azok hatásfokát szimuláló – eszközökkel felszerelve, gyakorló eszközök használatával, komplex, vagy rész rendőri intézkedéseket hajtanak végre, illetve taktikákat gyakorolnak, kényszerítő eszközöket alkalmaznak, amelyek kép- és hangrögzítésre kerülnek, majd elvégzik a szükséges írásbeli munkát (jelentés, feljelentés stb.) és részt vesznek a felvételek visszanezésében, analízálásában és értékelésében.

Akkor beszélünk intézkedéstaktikai képzésről, ha az előzőekben felsoroltak részben vagy egészben megvalósulnak azzal a céllal, hogy az alapvető rendőri intézkedések gyakorlati végrehajtásához nyújtsanak segítséget, és ezáltal jártasságokat alakítsanak ki és készségeket fejlesszen.

Az intézkedéstaktika a szakmai tartalma szerint az adott képzésben betöltött szerepe alapján különül el. A rendvédelmi technikumokban a tiszthelyettesekre vonatkozó repertoárnak megfelelő teljes paletta kerül oktatásra, amelyet tekinthetünk alapoknak is, míg a tanfolyami és a szaktanfolyami képzésnél szűkebb, speciális ismeretek kerülnek gyakorlásra, ráépülve az alapokra. Például a körzeti megbízottak felkészítésénél már nem kell az alapvető rendőri intézkedéseket és taktikákat oktatni, hanem a szaktanfolyam, ráépülés specialitásait (fogadó óra megtartása, lakossági bejelentések kezelése, kivizsgálása, ügyiratok feldolgozása, a helyi közösségek konfliktuskezelésében közreműködés stb.).

Az intézkedéstaktika nemcsak a közrendvédelmi területre korlátozódik, hanem beszélhetünk közlekedési, határrendészeti és bűnügyi intézkedéstaktikáról is. A közlekedési és a határrendészeti nyilvánvalóan szoros összefüggésben van a közrendvédelmivel, az alapok azonosak, a szakmai tartalomban lesz az eltérés. A bűnügyi intézkedéstaktika speciálisan a bűnügyi szakterületre, munkára vonatkozó ismeretek oktatását jelenti. Ilyen például a kihallgatások, a felismerésre bemutatás, a

házkutatás, lefoglalás, adatgyűjtés stb. gyakoroltatása, elemzése. Fontos hangsúlyozni, hogy nem az egyes nyomozati cselekmények megtanítása a cél, mert az megtanulják a tanulók a Nyomozási ismeretek szaktanórákon, hanem a szituációkba, folyamatokba ültetett bűnügyi ismeretek ilyen módon történő komplex tanítása. A Budapesti Rendészeti Szakközépiskolában az Intézkedés-módszertani Szakcsoportomban a közrendvédelmi mellett megjelent a bűnügyi intézkedéstaktika is. Az Adyligeti Rendészeti Szakközépiskolában – 2007-ben történő vezénylésemet követően a közrendvédelmi, közlekedési és határrendészeti intézkedéstaktika mellett megteremtettük a bűnügyi intézkedéstaktika személyi és tárgyi feltételeit és külön szituációs helyiségeket alakítottunk ki – kihallgató szoba, úgynevezett detektívtükörrel felszerelt felismerésre bemutató helyiség, magánlakás, kocsmá, bank stb. –, amelyeket szintén kamerarendszerrel szereltünk fel és a tanteremben nyomon lehetett követni az egyes eljárási cselekmények – tanulók által történő – végrehajtását, valamint rögzítését, analizálását és értékelését.

Az intézkedéstaktika filozófiája

Amikor az intézkedéstaktika tantárgy kialakítására felkérést kaptam, a tantárgy kialakításánál maximálisan arra helyeztem a hangsúlyt, hogy tökéletesen szimulálja a valóságot. A legfontosabb üzenete a tantárgynak a mai napig is ez, hogy semmit sem helyettesítünk mással, nem találunk ki, nem képzelünk bele.

A tantárgy kialakításával szemben az alábbiakban ismertetett követelményeket fogalmaztam meg, amelyeket alappilléreknek tekintettem:

- **Az első** és egyik legfontosabb, hogy a tanulók az intézkedéstaktika foglalkozásokon szolgálati öltözetben és felszerelésben hajtják végre a feladatokat, folytatják le az intézkedéseket. Ez azért fontos, mert a Rendőri önvédelmi ismeretek tanórákon testnevelési öltözetben, tatamin sajátítják el az önvédelmi fogásokat, csukló- és karfeszítéseket, elvezető fogásokat, ütéseket, rúgásokat stb., illetve tanulják meg a kényszerítő eszközök – bilincs, rendőrbot stb. – használatát, alkalmazását. Ez így is van rendjén, mert az alapokat ideális körülmények között kell megtanulni, illetve készség szintjére emelni. Azonban szolgálatban a rendőr nem tréningruhában, nyugodt környezetben, puha talajon, ideális körülmények között fog intézkedni. Ebből adódóan az előzőekben foglalt ismereteket, önvédelmi fogásokat úgy kell elsajátítaniuk, hogy azokat szolgálati öltözetben és változó, nehéz körülmények között is magabiztosan és eredményesen tudják alkalmazni.
- **A második** fontos szempont, hogy a körülmények, eszközök is valósághűek legyenek. Vagyis, ha egy magánlakásban, kocsmában, közterületen, postán, bankban, közértben, plázában stb. kell intézkedni, akkor az adott helyszín, helyiség ezeket tükrözze vissza, ezekkel a paraméterekkel rendelkezzen, a szükséges kellékeket tartalmazza. Ugyanez vonatkozik az eszközökre is. Ha azt akarjuk gyakoroltatni, hogy valakinél egy közbiztonságra különösen veszélyes eszköz van, olyan kés, amelynek szűrőhosszúsága meghaladja a 8 centimétert, akkor azt a személyt, akivel szemben a tanulónak intézkednie kell, ilyen eszközzel kell ellátni. Véleményem szerint az oktatás egyik legfontosabb feladata, hogy a tanulót nem csak a hatályos jogszabályokra és a közjogi szervezetszabályozó eszközökre (utasítások, intézkedések, parancsok stb.) épülő ismeretekre kell felkészíteni, hanem többek között egyes eszközök megismerésére, illetve különböző szituációk, élethelyzetek, körülmények megfelelő lereagálására, valamint stresszhelyzetek kezelésére, konfliktusok megnyugtató megoldására.

- **A harmadik** fontos szempont a kommunikáció. A szituációkban a tanulónak – mint az életben, a szolgálatellátása során – lehetőségük van híradástechnikai eszköz (rádió, telefon stb.) útján kommunikálni, jelenteni, segítséget kérni az ügyeletről, amelynek szerepét a foglalkozást vezető tanár tölti be. Természetesen itt is hangsúlyozni kell, hogy a rádióforgalmazással kapcsolatos ismereteket a tanulóknak az általános szolgálati ismeretek tanórákon kell elsajátítaniuk, az intézkedéstaktika tanórákon pedig alkalmazniuk kell tudniuk. Az ügyeletes szerepét betöltő tanár – függetlenül, hogy látja a szituációt – kizárólag azokra reagál, amelyek a kommunikációban elhangzanak. Tehát, ha a tanuló egy igazoltatás során a lekérdezésnél, hogy elfogatóparancs hatálya alatt áll-e az intézkedés alá volt személy vagy sem, elnézi és más születési dátumot diktál be, akkor a tanár arra fog reagálni és közli, hogy a lekérdezett személy nem szerepel a nyilvántartásban. Ugyanakkor a szituáció elemzése és értékelése során, annak visszanevezését követően rávilágít arra, hogy tévesen kerültek bediktálásra az adatok, mert egyébként a szituáció úgy volt beállítva, hogy a személy ellen körözés lett kiadva. Egy ilyen helyzet az életben úgy valósulna meg, hogy a rendőr rossz adatot diktál be, majd a személy megy a maga útjára és soha nem fog kiderülni a tévedés, legalábbis kicsi a valószínűsége. Az oktatásban viszont azonnal fel lehet hívni a figyelmet a körültekintés fontosságára.
- **A negyedik** fontos szempont a cselekvési kényszer. A tanulókat már a legegyszerűbb szituációk gyakoroltatásánál – mint például a szolgálati fellépés módja, felvilágosítás-adás, felvilágosítás kérése, segítségnyújtás – hozzá kell szokniuk, hogy a megkezdett intézkedést önállóan be kell fejezniük. Nem várhatnak arra, hogy majd a foglalkozást vezető tanár kisérti őket, megoldja helyettük a feladatot. Az életben, a szolgálatellátás során sem lesz ez másképpen, nekik kell megoldaniuk a különböző szituációkat. Ez alól kivételt jelent, ha a tanulók által fogantatott intézkedés az egészséget, testi épséget vagy a vagyonbiztonságot veszélyeztetné. Ekkor a foglalkozást vezető tanár megszakítja a szituációt, illetve akkor elképzelhető a beavatkozása, ha annyira leblokkol a tanuló, hogy nem tudja folytatni a feladatot, nem tudja a megoldást és percekig – hangsúlyozom percekig, hogy érezze a súlyát – „áll” a szituáció.
- **Az ötödik** fontos szempont a fokozatosság elve, amelyet három irányból kell megközelíteni. Az egyik, az intézkedések nehézsége, a könnyebbtől, az egyszerűbbtől a nehezebbig, a bonyolultabbig. A másik, az intézkedés alá vont személy magatartása, amely lehet együttműködő, passzív vagy aktív ellenszegülő, vagy támadó. A harmadik, hogy a taktikákat, intézkedéseket, kényszerítő eszközök alkalmazását először ideális, majd változó és nehéz körülmények között kell gyakoroltatni.

MINŐSÉGBIZTOSÍTÁS

Az intézkedéstaktika bevezetését követően 2000-ben a Szegedi Tudományegyetem Juhász Gyula Tanárképző Karának hallgatójaként az egyik nagyra becsült, kiváló tanárom Csoma Gyula andragógus érdeklődését felkeltette a tantárgy újszerűsége, gyakorlatorientáltsága, ezért megszervezte, hogy a Magyar Tudományos Akadémia Pedagógiai Bizottság Andragógiai Albizottsága kihelyezett ülést tartott a Budapesti Rendészeti Szakközépiskolában, amelynek egyik napirendi pontja volt a tantárgy bemutatása. Az albizottság elismerően beszélt a megvalósított új oktatási modellről, külön kiemelve a minőségbiztosítási elemeit.

Amikor leraktam a tantárgy alapjait, elkészítettem az oktatásigazgatási dokumentumokat, különböző oktatási segédleteket, illetve kidolgoztam a Szituációs feladatgyűjteményt, valamint felosztottam a feladatokat, megterveztem a szituációs utcát, helyiségeket, szakkabineteket stb. Arra törekedtem, hogy minden apró részlet illeszkedjen egymáshoz és egy racionális rendszer épüljön fel, aminek középpontjában a tanuló helyezkedik el. Ezt a célt szolgálta a szerepkörök egymástól történő egyértelmű elhatárolása és tartalmi meghatározása, valamint tudatos irányítása, továbbá a helyes didaktikai és nevelési módszerek kiválasztása és alkalmazása. Folyamatosan mértük a tanulók elégedettségét kérdőív segítségével, ami rendkívül pozitív visszacsatolást adott. Ebből és a tanórák hangulatából, sikereiből újabb és újabb erőt, motivációt merítve törekedtünk a tantárgy magas színvonalú működtetéséhez.

A minőség fenntartása érdekében – különösen, amikor már minden rendőriskola valamilyen szinten bevezette, oktatta a tantárgyat – tanári továbbképzés keretében megosztottuk a tapasztalatokat, eredményeket, nehézségeket, illetve megoldási javaslatokat fogalmaztunk meg. Valamennyi képzőintézmény intézkedéstaktikát oktató tanára rendszeresen járt hozzám hospitálni. Nagyon megtisztelőnek éreztem és minden tudásomat, tapasztalatomat és az elkészített, kidolgozott dokumentumokat rendelkezésre bocsátottam. Sokan mondták, hogy csak így kiadom, nem félek, hogy valaki kisajátítja. Erre én mindig azt mondtam, hogy hiába mutatok meg mindent és bocsátok rendelkezésre, ha nincs megfelelő szakember és akarat mögötte, semmit sem ér. Ha pedig van és elindulnak ezen az úton és működtetni is tudják, akkor már megérte a sok munka, mert életképes és igény is jelentkezik rá. Az idő engem igazolt, mert az intézkedéstaktika gyökeresen beépült a különböző képzésekbe.

Tekintettel arra, hogy a Budapesti Rendőr Szakközépiskola ISO 9001 minősítéssel rendelkezett, ezért ennek okán is kísérletet tettünk az utánkövetésre, beválás vizsgálatra. Egyébként is szeretnénk volna látni munkánk hosszú távú eredményét. Terveink között szerepelt a tanulók pályafutásának nyomon követése, hogy a pályán maradtak-e, az iskolán tanultakat milyen mértékben és gyorsan tudták hasznosítani a különböző szolgálati helyeken. Továbbá, hogy az előjáróik, parancsnokaik milyen mértékben voltak velük megelégedve. Sajnos a Budapesti Rendészeti Szakközépiskola 2004. augusztus 31-ével történő megszüntetése miatt nem adatott meg a lehetőség, hogy a befektetett munka, tudás, tapasztalat hasznosulását mérhettük volna.

A minőségbiztosítás két fő részből tevődött össze. Az egyik, hogy a végrehajtott intézkedések, illetve az alkalmazott taktikák tekintetében egyenszilárdság alakuljon ki. Például az intézkedések biztonságos lefolytatása, a kényszerítő eszközök alkalmazása, a ruházat, csomag, vagy jármű átvizsgálása stb. terén. A másik, az intézkedések lefolytatása, illetve egyes taktikák gyakorlásakor az intézkedésben részt vett személyek – az ügyeletes szerepét betöltő foglalkozást vezető oktató, illetve az intézkedés alá vont személyt, sértettet, tanút, bejelentőt, mentőst stb. megtestesítő személy – az előre meghatározott instrukcióktól, „szereptől” nem térhetett el. Ezek a szerepek, magatartások előre pontosan definiálva voltak és a szereplők időben megkapták, hogy arra fel tudjanak készülni. A foglalkozások 90%-ban ezek a szerepeket a tanulók játszották el, nagy lelkesedéssel és betartva az előírásokat.

AZ INTÉZKEDÉSTAKTIKA FELÉPÍTÉSE

Az alkalmazott készségfejlesztő didaktikai módszerek bemutatása

Az intézkedéstaktika tantárgy oktatás-módszertani megközelítése igen összetett és érdekes képet mutat. A hagyományos tantárgyaknál – az összes többi tantárgy esetében – jól meghatározható a tanóra típusa és az alkalmazott didaktikai módszer, amelyet az általános szakirodalmak pontosan körvonalaznak. Ez alatt értem, hogy az adott tanóra új ismereteket feldolgozó, ismereteket alkalmazó, ismereteket rendszerező vagy ismereteket ellenőrző típusú, illetve azon belül az alkalmazott módszer előadás, magyarázat, elbeszélés, tanulói kiselőadás, megbeszélés, vita, szemléltetés, projekt módszer⁴⁰, illetve írásbeli, szóbeli, gyakorlati stb. számonkérés, vizsga.

Az intézkedéstaktika esetében a tanóra típusa vonatkozásában elsőre azt gondolhatnánk, hogy kizárólag ismeretek alkalmazása történik, mert az egyes ismereteket a tanulók a többi tanórán sajátítják el. Azonban ez nem így van, mert az egyes ismeretek különböző szituációkban történő megjelenítése szintén új ismeretek átadását fogja jelenteni. Itt is megjelenik az új ismereteket feldolgozó, ismereteket alkalmazó, ismereteket rendszerező és ellenőrző óra típus, csak másképpen.

Az intézkedéstaktika foglalkozásokon jártasságok kialakítása és készségek fejlesztése történik. A jártasságok kialakítása az egyes szituációk megoldásához nyújtanak segítséget, hogy a történeteknek megfelelő helyes intézkedést válassza, illetve hajtsa végre a rendőr. A készségek fejlesztése pedig az egyes tevékenységek – minden körülmények közötti, magabiztos – automatikus végrehajtását jelenti. A szakirodalomból ismertetett készségfejlesztő didaktikai módszerek közül Nánási Miklós – „analizáló-szintetizáló”, „globális”, „blokk-sémás” – által meghatározottak jellemzők az intézkedéstaktikai foglalkozásokon alkalmazottakra.

Analizáló-szintetizáló módszerként szoktam elmagyarázni a különbséget és egymásra épültséget a hagyományos tantárgyak és az intézkedéstaktika tantárgy relációja vonatkozásában, az alábbiak szerint:

- Az **analizáló módszer** alatt értem azt, amikor az egyes tantárgyak párhuzamosan, egymás mellett kerülnek oktatásra, nincs közöttük szoros összefüggés, nem épülnek egymásra (például: közrendvédelmi ismeretek, közlekedési ismeretek, szabálysértési ismeretek, jogi ismeretek, szolgálati ismeretek, csapatszolgálati ismeretek, lökiképzési ismeretek, rendőri önvédelmi ismeretek, informatikai ismeretek, társadalom és kommunikációs ismeretek stb.). Persze itt is lehetnek bizonyos összefüggések, átfedések, akár csekély mértékben egymásra épültség is, de nem ez a fő jellemzőjük.
- A **szintetizáló módszer** azt jelenti, hogy az egyes hagyományos tantárgyak ismereteit ötvözzük, illetve az egyszerűtől a bonyolulton át az összetettig különböző életszerű, valóság-hű szituációkba helyezzük. Az analizáló oktatás ismereteire szigorú sorrendben és tudatosan épül rá az intézkedéstaktika tantárgy (2. számú melléklet). Pontosán definiálható azoknak az ismereteknek a köre és időbelisége, amelyek megtöltik az intézkedéstaktika tantárgyat a szükséges tartalommal. Egy egyszerű példával szemléltetve ez azt jelenti, hogy akkor lehet a tanulókkal gyakoroltatni a szolgálati fellépés módját, vagyis azt, hogy hogyan kell egy rendőri intézkedést megkezdeni, ha azt már közrendvédelmi ismeretek tanórán megtanulták. Ez a része a foglalkozásnak ismereteket alkalmazó, az a része pedig, hogy

⁴⁰ <http://ofi.hu/tudastar/problemak-kerdesek/oktatasi-modszerek> (Letöltve: 2020. 04. 13.)

hogyan kell elhelyezkedni, hogyan kell a biztonságot kialakítani, mire kell figyelni stb., az egyes taktikai elemek, pedig új ismereteket alkalmazó. Miért? A közrendvédelmi órán a jogi szabályozást tanulják meg a tanulók – napszaknak megfelelő köszönés, a polgár nemének, életkorának megfelelő megszólítás stb. –, a „mit” lehet intézkedni, míg az intézkedéstaktikai foglalkozásokon a „hogyan” kell intézkedni, a végrehajtásnak a módjait, taktikáit, technikáit.

Az „**analizáló-szintetizáló**” módszer alkalmas arra, hogy egy intézkedést külön-külön mozzanatokra bontva oktassuk, majd az egyes cselekvéseket összefűzve gyakoroltassuk, az egész intézkedést folyamatában. Ezt a módszert az oktatás első két félévében lehet alkalmazni, mert ezzel olyan alapokat tudunk lerakni, megszilárdítani, amelyekre a későbbiek során rá tudjuk építeni a bonyolultabb, összetettebb komplex intézkedések gyakorlati végrehajtását. Ilyenek lehetnek a segítségnyújtás, az igazoltatás, a ruházat, a csomag és a jármű átvizsgálása, a biztonság kialakítása, elhelyezkedések, események, személyek, tárgyak, állatok megközelítése stb.

A „**blokkos**” módszer alkalmas arra, hogy a meglévő alapokat felhasználva, több ismeretet összevonva, kisebb, önálló egységeket oktassunk. Ezt nevezhetjük egy blokkos modellnek. Ilyenek lehetnek a szabálysértés elkövetésén tetten ért személlyel szemben alkalmazott figyelmeztetés, helyszíni bírság kiszabása, illetve feljelentéssel záruló intézkedések gyakoroltatása stb. A másik lehetőség a több blokkos modell, amikor az egyes blokkokat vonjuk össze. Ez állhat kettő vagy több blokkból is. Ilyen lehet például, amikor az intézkedés végrehajtásához kényszerítő eszközt kell alkalmazni. Ebben az esetben külön blokk az intézkedés, külön blokk a kényszerítő eszköz gyakoroltatása, majd komplexen a két blokk folyamatában. Erre példa lehet egy köztéri tolvajjal szembeni intézkedés:

- abban az esetben, ha együttműködő és van nála személyazonosításra alkalmas okmány, a feladatot egy blokkban oktatjuk,
- ha nincs nála és emiatt elő kell állítani, akkor az előállítás gyakoroltatása miatt kettő blokkban,
- és ha ellenszegül az intézkedés alá vont személy és kényszerítő eszközt kell vele szemben használni, akkor három blokkban,
- és ehhez még hozzá jön a rendőri intézkedés végén az írásos tevékenység, amely a negyedik blokk lesz.

Ezt a módszert második és harmadik félévben lehet alkalmazni. Persze rögtön hozzá teszem, hogy a módszerek alkalmazása nagyban függ attól, hogy az oktatott csoport milyen felkészültséggel, képességekkel, motivációval rendelkezik, mennyire homogén a közösség. Ez a probléma az elméleti ismeretek oktatásánál kevésbé kerül előtérbe, amely véleményem szerint hiba, mert kellő elméleti alapok nélkül nem lenne szabad tovább lépni és hiányos alapokra ráépíteni a gyakorlati képzést.

A „**globális**” módszert az oktatás utolsó – negyedik – félévében célszerű alkalmazni, amikor komplex intézkedéseket gyakoroltatjuk, változó körülmények között. Ennél a módszernél megfigyelhetjük a tanulók problémamegoldó képességeit és kreatív gondolkodásait is. Azt is el kell mondani, visszacsatolva a blokkos módszerrel megfogalmazottakhoz, hogy nem minden csoportnál jutunk el ideig. Ezen úgy lehetne segíteni, ha azoknál a csoportoknál, ahol nehezebben lehet haladni, több tanóra állna rendelkezésre. Itt elgondolkodtató a tanintézetek szabad felhasználású tanórákkal való gazdálkodása. Nem véletlenül használtam a szabad kifejezést, mert jelenleg központilag, az ilyen és ehhez hasonló sajátosságok, eltérések figyelemmel kísérése nélkül kell tervezni az órákat. A globális módszer alkalmazásakor nagyon sok és érdekes visszacsatolást kapunk a tanulókról.

Sok osztálynál alkalmaztam azt a módszert, hogy egy 30 fős osztályt felosztottam 5 részre, csoportra és minden csoportnak meghatároztam, hogy milyen intézkedést kell bemutatniuk az osztály többi tanulója részére. Például az egyik kapta az elővezetés végrehajtását, a másik a rablás elkövetésén tetten ért személlyel, a harmadik a bolti tolvajjal, a negyedik a garázdaság elkövető személlyel, az ötödik a kóros elmeállapotú személlyel szembeni intézkedés lefolytatását. Ennél a módszernél a tanulóknak nem csak a meglévő ismereteikre volt szükségük, hanem a kreativitásukra és a csapatmunkában történő közreműködésükre is. Hiszen el kellett osztani a szerepeket, eldönteni, hogy az elkövető vagy elkövetők hogyan valósítják meg a jogsértést és milyen szinten (szabálysértés, bűncselekmény a kettős alakzatúak esetében), szükség lesz-e kényszerítő eszköz alkalmazására vagy sem stb. Nagyon sok és hasznos tapasztalatot szereztem a tanulók megoldásaiból, amelyből merítve tudtam továbblépni mind az oktatói állomány felkészítése, mind a tanuló állomány kiképzése terén.

Az oktatási dokumentumok ismertetése és szerepe

Az általános oktatásigazgatási dokumentumok, mint a központi program vagy kerettanterv, illetve pedagógiai program vagy helyi program közismertek és egyfajta logika alapján kerülnek kidolgozásra. Ugyanez érvényes a tantárgyprogramokra és tanmenetekre is. Az intézkedéstaktika tantárgy kialakításánál nagyon nagy hangsúlyt helyeztem a speciális oktatásigazgatási dokumentumok kidolgozására, amelyek a következők: szituációs feladatgyűjtemény; a rendőri intézkedéseket befolyásoló körülmények; az intézkedés alá vont személy magatartása; az intézkedés alá vont személy paraméterei, tulajdonságai; intézkedési készséget mérő lap; adatvédelmi nyilatkozat, a videófelvétel készítéséhez és annak az oktatásban történő felhasználásáról; óravázlat (foglalkozás vázlat); tanári segédlet a foglalkozások megtartásához. Ezek a plusz dokumentumok biztosítják a tantárgy működésének formai és tartalmi megfelelését, és hozzájárulnak a minőségbiztosításhoz.

A Szituációs feladatgyűjtemény bemutatása

A Szituációs feladatgyűjtemény tartalmazza az intézkedéstaktikai tanórákon, foglalkozásokon feldolgozásra kerülő valamennyi olyan helyzetet, történést, cselekményt, jogsértést (bűncselekményt és szabálysértést), amelyben a rendőrnek szolgálatellátása során intézkednie kell. Ennek megfelelően tematizáltam, osztottam témakörökre a rendőri intézkedések oktatását a legegyszerűbből kiindulva a bonyolult, összetett, komplexen át, a speciálisig bezárólag.

A Szituációs feladatgyűjteményt **14 fejezetre** bontottam az alábbiak szerint (3. számú melléklet):

1. Felvilágosítás-adás, kérés;
2. Segítségnyújtás;
3. Igazoltatás;
4. Szabálysértés;
5. Helyszínbiztosítás;
6. Egyéb;
7. Elfogás – bűncselekmény;
8. Előállítás;
9. Elővezetés;
10. Biztonsági intézkedések;
11. Különleges jogállású személyek;
12. Fogdaszolgálat;
13. Egyéb szolgálati formák;
14. Körzeti megbízotti szolgálat.

A fejezetekből – amit tartalomjegyzéknek hívtam – is kitűnik, hogy a legjellemzőbb intézkedések mentén haladtam. Azokat az intézkedéseket, amelyekkel a rendőr szintén gyakran találkozhat, de más kategória szerint az „Egyéb fejezetbe” helyeztem el. Ilyen például az intézkedés családi konfliktus, talált tárgy, közveszéllyel fenyegetés (bombariadó) esetén, közreműködés végrehajtási eljárásban stb. Az Egyéb szolgálati formák fejezet nem konkrét intézkedéseket tartalmaztak, hanem az egyes szolgálati formák ellátásának módját (őrszolgálat, ügyeleti szolgálat, vonatkísérői szolgálat).

A Szituációs feladatgyűjtemény minden fejezete előtt található egy tartalomjegyzék, hogy milyen élethelyzeteket, eseményeket dolgoz fel (4. számú melléklet). Az egyes fejezeteken belül az intézkedési helyzetek pedig nyolc részből állnak (5. számú melléklet):

- **Intézkedési helyzet kódja és megnevezése:** a kódra azért volt szükség, hogy könnyen beazonosítható legyen a végrehajtott feladat (pl. 7/A, 2/C, 4/E stb.);
- **Személyek:** ez a rész sorolja fel, hogy kik szerepelnek, milyen minőségben, milyen rádióhívószámokkal, milyen okmányokkal rendelkeznek;
- **Intézkedés oka:** az intézkedést kiváltó ok, körülmény leírása;
- **Intézkedés helye:** hol kell az intézkedést lefolytatni;
- **Polgár/ok, elkövető/k feladata:** konkrét feladat meghatározás az intézkedésben résztvevők részére, hogy milyen mozgásterük van, meddig mehetnek el az intézkedő rendőrökkel szemben;
- **Járőr feladata:** mit várunk el az intézkedést lefolytató tanulóktól;
- **Ügyelet feladata:** rádióforgalmazás, hívószám meghatározása, amely szerepet a foglalkozást vezető tanár tölt be;
- **Egyéb:** az elvárt intézkedés megnevezése, egyéb eszközök, tárgyak felsorolása, amelyek a szituációhoz szükségesek.

Fontos kiemelni, hogy ezeket az információkat összességében a foglalkozást vezető és segítő tanárok látják, egyébként minden szereplő csak annyit, amennyi rá vonatkozik. Az intézkedéseket végrehajtó tanulóknak a rádió hívószámokon, napszakokon, helyszínen kívül annyit is elég lenne elmondani a feladat végrehajtása előtt (amit szolgálat megkezdése előtti eligazításnak hívtunk), hogy kezdje meg a gyalogos járőrszolgálatot és a vonatkozó jogszabályok, belső (utasítások, intézkedések, irányelvek stb.) normák alapján intézkedjen. Természetesen az oktatás első időszakaiban több információt kell adni, amit a későbbiek során szűkíthetünk. Itt is érvényes a csoport és egyének felkészültségéhez és képességeihez történő igazodás.

A rendőri intézkedések gyakorlati végrehajtását befolyásoló tényezők, szempontok, feltételek ismertetése

A rendőri intézkedések gyakorlati végrehajtását befolyásoló tényezők az alábbiak (6. számú melléklet):

- A rendőri intézkedés gyakorlati végrehajtását befolyásoló tényezőket, szempontokat, feltételeket, mint releváns elemek, aszerint csoportosítottam, hogy a valóságban hogyan jelennek meg. Objektív oldalon helyeztem el azokat, amelyek a rendőrségtől, a rendőrtől függetlenül léteznek, szubjektív oldalra pedig azokat, amelyek a rendőrségre, a rendőrré, a szolgálat ellátására vonatkoznak. Mindkét oldalon elhelyezkedő releváns elemek jelentős mértékben befolyásolják, illetve meghatározzák a rendőri intézkedések gyakorlati végrehajtását.

- Az objektív oldalon helyezkedik el: az intézkedést kiváltó ok, az intézkedést befolyásoló körülmények, az intézkedés alá vont személy jellemzői, tulajdonságai és az intézkedés alá vont személy magatartása.
- A szubjektív oldalon helyezkedik el: a rendőrrel kapcsolatos tényezők, a szolgálatellátással kapcsolatos feltételek.

Az intézkedést befolyásoló körülmények ismertetése

A tanuló figyelmét fel kell hívni, hogy az intézkedésre hol kerül sor (6. számú melléklet): közterületen, nyilvános helyen, magánlakásban vagy közlekedési eszközön. Továbbá minden olyan releváns körülményre, amelyet az intézkedés lefolytatása során figyelembe kell vennie.

Az intézkedés alá vont személy lehetséges magatartásainak ismertetése

A rendőri intézkedés gyakorlati végrehajtása során az intézkedés alá vont személy magatartását alapvetően négy kategóriába sorolhatjuk be (8. számú melléklet): együttműködő, passzív ellenszegülő, aktív ellenszegülő vagy támadó. Azonban fontos kiemelni, hogy ezek a kategóriák mesterségesen felállítottak, azaz intézkedés közben változhatnak. Nyilván a rendőr ébersége is befolyásolja. Az oktatás nagy előnye, hogy az egyes feladatok végrehajtásához, ahogy haladnak a tanulók az ismeretek elsajátításában, mellé tudjuk rendelni az intézkedés alá vont személy magatartását. Itt is egyfajta fokozatosságot felállítva. Az első félévben gyakoroltak esetében együttműködő az intézkedés alá vont személy, a másodikban együttműködő vagy passzív ellenszegülő, a harmadikban együttműködő, passzív ellenszegülő vagy aktív ellenszegülő, míg a negyedik félévben együttműködő, passzív ellenszegülő, aktív ellenszegülő vagy támadó. Ezt az információt a tanuló tudomására is hozzuk, hogy alapvetően a szituáció megoldására törekedjen, ne pedig attól tartson, hogy még mielőtt bármit is intézkedne, megtámadja az intézkedés alá vont személy. Itt is érvényes a korábbi megállapítás, hogy csak akkor szabad egy nehézségi szintet lépni, ha a csoport, illetve az egyén alkalmas, felkészült rá.

Az intézkedés alá vont személy lehetséges tulajdonságainak bemutatása

Az intézkedés alá vont személy paramétereit és tulajdonságait a 9. számú melléklet mutatja be. Lényeges szempont, hogy akivel szemben intézkedik a rendőr milyen jellemzőkkel rendelkezik, mert annak figyelembevételével kell az intézkedést lefolytatni. Ez vonatkozik az intézkedésekre és kényszerítő eszközök alkalmazására is (mentességgel rendelkező, terhes nő, fiatalkorú, külföldi, agresszív, beteg, sérült stb.).

Az intézkedési készséget értékelő lap ismertetése

Az intézkedéstaktika tantárgy oktatása során valamilyen módon mérni kell a tanulók fejlődését, az elsajátított ismereteket (10. számú melléklet). Ennek kettő módját vezettem be: Intézkedési Készséget értékelő lap, illetve Gyakorlat-centrikus dolgozat. Az előbbinél azokat a paramétereket mérjük, értékeljük, amelyek a szolgálatban is megjelennek az intézkedések végrehajtását követően a parancsnoki kivizsgálásban, értékelésben: jogszerű, szakszerű, biztonságos, arányos, eredményes, objektív.

Abban az esetben, ha az intézkedés nem jogszerű kizárólag elégtelen érdemjegyet lehet adni a tanulónak, még akkor is, ha egyébként mindent jól csinált. Ez a kategória objektív, nem lehet osztani. Vagy jogszerű, vagy jogszerűtlen. Az értékelés többi szempontja szubjektív kategória, mozgásteret

biztosít a tanárnak a mérlegelésre. A tanulók értékelésének módját bővebben az elemző-értékelő résznél fogom kifejteni. Az Intézkedési Készséget értékelő lap tartalmaz minden olyan információt, amely alapján be lehet azonosítani, hogy milyen intézkedést kellett végrehajtani (Intézkedési helyzet kódja alapján), kihajtotta végre, kivel, mikor, az értékelő személyét, pontozást, az érdemjegyet, valamint az intézkedés elején, közben és a végén mért pulzusszámot.

A gyakorlat centrikus dolgozat azt jelenti, hogy nem definíciókat, elméleti ismereteket kell a tanulónak leírnia, hanem esetpéldákat kell feldolgoznia és eldöntenie, hogy milyen intézkedést kell foganatosítani. Például le van írva, hogy mikor, hol, kivel, milyen szolgáltatást lát el és milyen eseményt észlel és annak megfelelően milyen személyi szabadságot korlátozó intézkedést hajt végre. Mindösszesen a személyi szabadságot korlátozó intézkedés megnevezését és pontját kell felírnia megoldásként (pl. elfogás a) pontja). Az ilyen típusú dolgozat nem vesz sok időt igénybe, a tanulónak komplex ismeretekre van szüksége a megoldáshoz, ami a legfontosabb, hogy nem a bemagolt ismereteket kell visszaadnia, hanem logikusan gondolkodnia kell, és nem utolsó sorban a tanár szempontjából könnyen, gyorsan javítható.

Adatvédelmi nyilatkozat bemutatása a videófelvétel készítéséhez

Rendkívül fontosnak tartom, mint a tréning műfajban, hogy a tanulók által végrehajtott intézkedéseket illetéktelenek ne lássák, mert a fejlődésüket negatívan befolyásolhatja (11. számú melléklet). A nyilatkozat azt a célt szolgálja, hogy kizárólag a jól sikerült intézkedésekből készüljön mintatár, amit be lehet mutatni más csoportoknak, illetve a képzés propagandájaként felhasználható. A rossz intézkedésekből ne készüljön minta, mert az személyiségi jogokon és a fejlődés visszavetésén kívül még azért is aggályos, mert az mindig jobban megragad az emberekben, mint a jó példa. Erről többet az elemző-értékelő résznél fogok ismertetni.

Óravázlat (foglalkozás vázlat) ismertetése

Az intézkedéstaktika tantárgy bevezetésénél sokat foglalkoztam azzal a kérdéssel, hogy hány tanórán kerüljenek megtartásra a foglalkozások. A tantárgy jellemzői és osztályok nagy létszámai miatt 6-8 órás blokkokat határoztam meg, ezért is inkább foglalkozásoknak szoktam hívni, amely 6-8 tanórát feltételez. E logikát követve készítettem el a foglalkozások óravázlatait, amelyek 6-8 tanórát tartalmaztak (12. számú melléklet). Általában az 1-2 tanóra az új ismereteket feldolgozó, a 3-4 tanóra az ismereteket alkalmazó, az 5-6 tanóra pedig az elemző-értékelő.

Tanári segédlet bemutatása a foglalkozások megtartásához

A tanárok részére készítettem segédletet, mely a foglalkozások megtartásához szükséges eszközöket tartalmazta (13. számú melléklet): szolgálati eszközök, gyakorlati eszközök, szemléltető eszközök, tanterem állapota, szituációs helyiségek állapota, szituációs utca állapota, oktatástechnikai eszközök, oktatástechnikus, kulcsok, osztálynapló, oktatási dokumentumok stb.

Erre azért volt szükség, mert az intézkedéstaktika tantárgy oktatása rendkívül összetett feladat, nagyon sok kellékre van szükség, amelyeket nagyon gondosan kell előkészíteni, hogy ne a foglalkozások időbeliségének rovására menjenek. Mindenre figyelni kell, hogy a rádiók fel legyenek töltve, a preparált igazolványok, egyéb eszközök ne maradjanak a tanulóknál, a különböző helyszínek megfelelően be legyenek rendezve, a szereplők megfelelően fel legyenek készítve, az intézkedéseket végrehajtók eligazítása megtörténjen stb. Sokkal bonyolultabb, összetettebb és több figyelmet igénylő, mint egy elméleti órát egy ideális tanteremben megtartani.

HUMÁNERŐFORRÁS

Az intézkedéstaktika tantárgy oktatásának hatékonyságát jelentősen növeli, ha két tanár vezeti a foglalkozásokat és a speciális szakértelmet igénylő ismereteknél, különösen az elemző-értékelő tevékenységénél további szaktanár van jelen. Már az előzőekben írtakban utaltam rá, illetve használtam azt a kifejezést, hogy foglalkozást vezető tanár. Minden osztályhoz ki kell jelölni azt a szaktanárt, aki felel a tantárgy oktatásáért, a tanórák megtartásáért, a tanulók fejlődéséért. E mellett ki kell jelölni egy másik tanárt, aki segíti a másik munkáját, azaz a foglalkozást segítő tanárt. Ez azért is fontos, mert maga a tantárgy oktatása rendkívül sokrétű, összetett feladat, sok mindenre oda kell figyelni, és nem elhanyagolható az osztályok nagy létszáma. Két tanár esetében a tevékenységek gyakoroltatása során az osztályt fel lehet osztani két csoportra. Az Intézkedéstaktikát oktató tanárnak egy kicsit értenie kell minden tantárgyhoz, illetve a többi tantárgy azon részeit kell ismernie, amelyek szükségesek az intézkedések lefolytatásához. Ez nem egyszerű feladat, mert általában a tanárok az oktatott tantárgyuk vonatkozásában rendelkeznek kellő ismeretekkel, de a többi tantárgy vonatkozásában nem mélyülnek el. Az intézkedéstaktikát alapvetően a közrendvédelmi ismereteket oktatók tudják a leghatékonyabban oktatni, mert e tantárgy köré épülnek a többi tantárgy ismeretei. Olyan, mint egy nagy, emeletes ház. Az oktatás palotája, amelynek:

- Alapjait a jogi ismeretek (államjogi, alkotmányjogi, emberi és kisebbségi jogi alapismeretek, polgárjogi alapismeretek, közigazgatással kapcsolatos alapismeretek, büntetőjogi ismeretek és nemzetközi jogi alapismeretek) alkotják.
- Tartó oszlopait a kiemelt – szakmai vizsga – tantárgyak (közrendvédelmi ismeretek, közlekedési ismeretek, csapatszolgálati ismeretek, rendészeti és igazgatási ismeretek, nyomozási ismeretek) töltik meg tartalommal.
- Az oszlopok tetején helyezkedik el a többi tantárgy (rendőri testnevelési és önvédelmi ismeretek, lökiképzési ismeretek, informatikai ismeretek, idegen nyelvi ismeretek, társadalmi és kommunikációs ismeretek – amely magában foglalja a pszichológiai, intézkedés-lélektani és etikai ismereteket is),
- Tetejét az intézkedéstaktika alkotja, illetve hozzá „tető alá”, teszi egészszé, szintetizálja a különböző ismereteket, rendőri intézkedések módszerei gyűjtő megnevezéssel (14. számú melléklet).

Az intézkedéstaktika hatékonyságát tovább növeli, ha a foglalkozásokon más ismereteket oktató szaktanárok is részt vesznek. Jelentősen emeli, illetve a tantárgyak közötti kohéziót erősíti, a szaktanárnak visszacsatolást ad, hogy az általa – elméletben, gyakorlatban – oktatott ismereteket a tanulók hogyan tudják a gyakorlatba átültetni. Számos alkalommal sikerült megvalósítani, hogy kommunikációt, intézkedés-lélektant, idegen nyelvet, rendőri önvédelmet, illetve lökiképzést oktató szaktanár jelen volt.

Az intézkedéstaktikát oktató tanárokat e szempontok alapján kell kiválasztani és módszeresen felkészíteni, különösen a tantárgy egyenszilárdsága miatt. Minden tantárgyra elmondható ez, de azt gondolom, hogy az intézkedéstaktikánál fokozottabban jelentkezik, mert ezeket az ismereteket nem lehet tankönyvből megtanulni.

TÁRGYI FELTÉTELEK

Az intézkedéstaktika tantárgy oktatásához számos tárgyi feltételt kell biztosítani, amelyek a következők:

Speciális tanterem, ahol azok a tanulók, akik várakoznak, látják a tanuló társaik által végrehajtott intézkedéseket, illetve ebben a teremben történik a foglalkozások végén az elemző-értékelő tevékenység is (15. számú melléklet). Szituációs utca (16. számú melléklet), szituációs helyiségek berendezve kocsmának, magánlakásnak, közterületnek, közértnek, postának, banknak stb. (17. számú melléklet). Szolgálati felszerelés (18. számú melléklet), kényszerítő eszközök (19. számú melléklet), híradástechnikai eszközök, gyakorló eszközök (20. számú melléklet), egyéb eszközök, kellékek, preparált igazolványok stb. (21. számú melléklet). Védőfelszerelések (22. számú melléklet), simunition fegyverek festéklövedékkel, közbiztonságra különösen veszélyes eszközök (23. számú melléklet). Oktatástechnikai eszközök, kamerarendszer (24. számú melléklet), számítógépek, síp vagy jelzőrendszer (25. számú melléklet).

Fontos kiemelni munkavédelmi szempontból a balesetek, sérülések elkerülése végett, hogy a szituációs helyiségek berendezési tárgyait tudatosan kell kiválasztani, elsősorban műanyag asztalokat, székeket, flakonokat kell alkalmazni. Arra is ügyelni kell, hogy a helyiségek akusztikája is rendben legyen, és a tanteremben ülők a foglalkozások végén az elemző-értékelő tevékenységnél ne csak képet lássanak, hanem az elhangzottakat is hallják. Ezt tojástartó dobozok mennyezetre történő ragasztásával is el lehet érni, ami egyszerűen kialakítható és költségtakarékos is. Az eszközöket rendszeresen ellenőrizni kell a meglétük, a használhatóságuk, a töltöttségük stb. miatt. Ugyanez vonatkozik a szituációs helyiségekre és berendezési tárgyaikra, kamerarendszerre stb.

AZ INTÉZKEDÉSTAKTIKAI FOGLALKOZÁSOK MENETE

Foglalkozások előkészítése

Az intézkedéstaktikai foglalkozások előkészítését tágabb és szűkebb értelemben is értelmezhetjük.

Tágabb értelemben azt jelenti, amikor a tanár felveszi a kapcsolatot az adott szakasz, osztály osztályfőnökével, szaktanáraival és arról tájékozódik, hogy milyen képességűek a tanulók, illetve egységként, csapatként hogyan működnek. Ebbe az osztálylétszám, a nemek aránya, a korcsoportok megjelenése, a jobb képességűek, a gyengébbek feltérképezése is beleszámít. Ez azért nagyon fontos, mert az intézkedéstaktikai foglalkozásokat „testre”, azaz osztályra lehet szabni. Sőt, az igazi pedagógiai munkát – bár én jobban szeretem használni az andragógia kifejezést, mert érettségivel rendelkező, alapvetően fiatal felnőttek az osztályok tagjai – azt jelentené, ha minden egyes tanulóról egy fejlődési napló kerülne vezetésre. Attól a perctől kezdve, hogy felvételre került és megkezdte a tanulmányait. Így pontosan nyomon követhető lenne a fejlődése, illetve az erősségei, gyengeségei és ebből adódóan a fejlesztési területek, mind a szakmai és egyéb kompetenciák terén.

Szűkebb értelemben az egyes foglalkozások előkészítésén az oktatási dokumentumok, helyszínek (szituációs utca, szakkabinetek, helyiségek stb.) állapotának, berendezésének, a szükséges szolgálati, gyakorló, szemléltető eszközök, a védőfelszerelések alkalmasságának, illetve az

oktatástechnikai eszközök (kamerarendszer, számítógépek stb.) működésének ellenőrzését, valamint a tanár felkészülését jelenti. Ez egy sokrétű, időigényes tevékenység, amely nélkül nem lehet hatékony és gördülékeny foglalkozásokat tartani. Mindennek olajozottan kell működnie a foglalkozás céljának elérése érdekében. Természetesen bizonyos feladatokba már a tanulókat is be lehet vonni, ezzel is közelebb kerülnek a tantárgyhoz és az oktatóhoz, ami véleményem szerint egyik záloga lehet az eredményes, színvonalas foglalkozások megtartásának.

Foglalkozások megtartása

A foglalkozások megkezdése a hagyományos tantárgyak oktatásával azonos módon kezdődik. A szakasz, azaz az osztály megjelenik a tanteremben vagy a tanterem előtt, ahol a jelentéstétel, létszám ellenőrzés és az osztálynaplóba történő adminisztratív tevékenységet követően elkezdődik az érdemi munka.

A tanár ismerteti az óravázlata alapján az aznapra – 6-8 tanórára – tervezett feladatok végrehajtását. Ha a tervezett ismeretek elsajátításához szükséges, akkor először visszacsatol az előző foglalkozásra – ismeretek ismétlése, rendszerezése céljából – lehetőség szerint vázlat kivetítése és a tanulók bevonása mellett. Ez 30-60 percet vesz igénybe.

Ezt követően kerül sor az új ismeretek feldolgozására, a foglalkozás tárgyát képező egyes intézkedések cselekvésekre bontására, szükség szerint modellezésére, képi megjelenítésére. Ezt az alábbiak szerint hajtottuk végre:

Először a tanár mutatja be többször, magyarázva, részekre, cselekvésekre bontva úgy, hogy minden tanuló több szögből jól lássa. Ezt követően a tanulók párokban, hármasával vagy négyesével gyakorolják úgy, hogy közben a tanár kijavítja a hibákat, majd a tanulók önállóan hajtják végre a begyakoroltakat.

Ilyen például, amikor egy kocsmai verekedésnél kell intézkedést lefolytatni és a verekedőket úgynevezett Z alakzatnak megfelelően kell egymástól elkülöníteni. Ezt a tanár a tanulók bevonásával bemutatja, magyarázza, részekre bontva és folyamatában is és ezt követi a gyakorlás, hibajavítás és a tanulók részéről történi „ismeretlenes” bemutatás, egy kis szituációban való megjelenítéssel. Ez 45-60 percet vesz igénybe.

A gyakorlást követően a foglalkozást vezető tanár felosztja az osztályt – a létszámtól függően – kettő vagy három csoportra. Az egyik csoportba azokat, akik intézkedni fognak, ez általában 12-16 fő, a másikba, akik az intézkedések részesei, jelzői lesznek, ez 4-6 fő, és a többieknek meghatározza, hogy az osztályteremben maradva figyelniük kell az intézkedéseket és annak megfelelően vezetniük kell a munkafüzetet. Az ideális az lenne, ha egy-egy ilyen foglalkozáson 14-16 fő lenne jelen, mert akkor mindenkinek jutna szerep és feladat. Nem lennének olyan tanulók, akik csak „megfigyelőként” vesznek részt a foglalkozásokon. Ennek enyhítésére dolgoztam ki és vezettem be egy olyan rendszert, hogy mindenkinek a foglalkozásokon munkafüzetbe kell dolgoznia. Azoknak is, akik konkrét feladatot hajtának végre, értelemszerűen nekik arról, a többieknek pedig valamennyi intézkedés vonatkozásában. Ebből adódóan a munkafüzetet az alábbi részekre osztottam fel (26. számú melléklet):

- Ki kivel lett beosztva járőrnek és milyen feladatot kaptak, illetve milyen szituációval találtak (pl. verekedés, családi botrány, elővezetés, bolti lopás, rablás, helyszínbiztosítás, öngyilkosság megakadályozása, kóros elmeállapotú személy stb.).
- Milyen intézkedést hajtottak végre, annak leírását.

- Melyek voltak a jó momentumok, megoldások és melyek voltak a helytelenek (jogszerűség, szakszerűség, biztonság stb. oldaláról is megközelítve).
- Mit hajtana végre másképpen, annak indoklása.
- Az intézkedés értékelése az intézkedési készség értékelőlap alapján.
- A végrehajtott intézkedéshez tartozó írásos jelentés, feljelentés, személyi szabadságot korlátozó intézkedésekről, kényszerítő eszközök alkalmazásáról szóló jelentés elkészítése.

Az utóbbit a Budapesti Rendőr Szakközépiskolában még írógépen – akkor még nem volt elterjedt a számítógép és gépírás tanóra volt a tantárgyak között –, majd az Adyligeti Rendészeti Szakközépiskolában már számítógépen, a RobotZsaru program igénybevételével kellett elkészíteni. A munkafüzetrel próbáltam azt az űrt kitölteni, hogy azok a tanulók, akiknek aznap nem jut feladat is értelmesen töltsék el a tanórát. Azok a tanulók, akik konkrét intézkedéseket hajtottak végre, azok pedig a sajátjukat rögzítették, elemezték és értékelték. A segítőket és jelzőket (4-6 fő) pedig a foglalkozások felénél megcseréltem azokkal, akiknek nem jutott feladat. Így ténylegesen egy 30 fős osztálynál, ha nem volt hiányzó, akkor 4-6 tanulónak nem volt aktív feladata, csak a munkafüzet vezetése. Ők a foglalkozások végén kaptak feladatot az értékelésben, amelyet a későbbiekben mutatok be.

A szerepek és feladatok kiosztása után az intézkedéseket végrehajtók beosztásra kerültek párban, meghatározásra került, hogy melyikük a járőrvezető, akinek az intézkedést le kellett folytatnia, és melyikük a járőrtárs. Ez követően megkapták a szükséges felszereléseket és eszközöket, majd következett az eligazítás. A rendőri szerveknél a szolgálat megkezdése előtt a rendőrök eligazításon vesznek részt. Ezt szimuláltuk a tanulók esetében. Itt kaptak egy általános eligazítást, hogy az adott területen az előző napokban milyen események történtek, illetve aznapra melyek várhatóak. Meghatározásra került, hogy a kijelölt párok milyen sorrendben, hol és milyen instrukciók birtokában hajtják végre az intézkedéseket. Ismertetésre kerültek a rádió hívószámai. A tanulók azt is tudták, hogy akivel szemben intézkedniük kell az milyen – együttműködő, passzív, aktív ellenszegülő vagy támadó – magatartást tanúsíthat. Erre már a korábbiakban utaltam miért van szükség. Ezt követően kaptak néhány percet, hogy felkészüljenek a végrehajtásra. Egy külön helyiségbe mentek, és ott várakoztak. Általában a tanulók, az intézkedéseket végrehajtók gyalogos járőrszolgálatba kerültek beosztásba és általában kettesével, ritkán hármasával. Ez akkor volt jellemző, ha az intézkedések jellege igényelte, összetettebb, komplexebb végrehajtást vártunk el.

Amíg az intézkedéseket végrehajtók felkészültek, addig az intézkedések részeseit, jelzőit igazította el a tanár. Ez a legérzékenyebb és legfontosabb része az intézkedéstaktikai foglalkozásoknak az elérni kívánt cél érdekében. Az intézkedésben résztvevőknek (bejelentő, sértett, tanú, járókelő, mentős, BKK ellenőr, elkövető stb.) kizárólag azt a magatartást kell tanúsítania, amit a tanár – a szituációs feladatgyűjteményből kiválasztott intézkedési helyzet – meghatároz. Attól nem térhet el. Bizonyos mozgástere lehet, amit nagyon pontosan, részletesen kell elmagyarázni a tanulóknak. Természetesen az ideális megoldás az lenne, ha az egyes szerepeket a tanárok játszanák el, de az akkori oktatási struktúrában ez nehezen volt elképzelhető. Ugyanakkor ma már arra is van példa a Miskolci Rendvédelmi Technikumban színészek, színész tanulók játsszák el a szerepeket, együttműködési megállapodás alapján.

Miután mindenki tudta mi a szerepe és feladata, ekkor kerülhetett sor az egyes intézkedések végrehajtására. Ezt megelőzte a videóra rögzítés, illetve kamerákra rögzítés elindítása. A Budapesti

Rendőr Szakközépiskolában az akkori technikai feltételek mellett ez úgy nézett ki, hogy egy technikus kolléga a vállán egy hatalmas VHS rendszerű kazettát tartalmazó kamerával vette fel az intézkedéseket, és egy kb. 50 méteres kábel segítségével játszottuk be a tanterembe, ahol azok a tanulók ültek, akiknek nem volt szerepük. Ők látták és hallották az intézkedéseket és töltötték ki a munkafüzetet annak megfelelő módon. Az Adyligeti Rendészeti Szakközépiskolában egy sokkal modernebb, korszerű technikai feltételek mentén, kamerarendszer és vezérlőpult segítségével kerültek bejátszásra a tanterembe az intézkedések és rögzítésre az elemző-értékelő tevékenységhez (27. számú melléklet). Valamennyi helyiség be lett kamerázva, amelyek egyenként, kameraállásonként képesek képrögzítésére, illetve hangrögzítésre. Ez nagy előrelépést jelentett az oktatás színvonalának emelésében. Ez a technikai feltétel nem csak a közrendvédelmi, közlekedési és határrendészeti intézkedések végrehajtásánál állt rendelkezésre, hanem a már említett bünyügyi intézkedéstaktikánál is. Az elsőt 1. számú Gyakorló Bázisnak (28. számú melléklet), a másodikat 2. számú Gyakorló Bázisnak neveztem el (29. számú melléklet).

Nagyon fontos kiemelnem, hogy a konkrét intézkedések megkezdését és befejezését a tanulók egy határozott, egyértelmű hangra, jelre kezdték meg és hagyták abba. Ezt vagy síppal, vagy például a bünyügyi intézkedéstaktikánál elektronikus hangjelzéssel értük el. Erre azért volt szükség, azért kellett bevezetni és a tanulókat erre rászoktatni már a nagyon egyszerű, primitív intézkedési gyakorlatoknál, mert bizonyos helyzetekben, magas stresszt megélve, amit a magas pulzusszámok is alátámasztottak, nem tudták kontrollálni a körülöttük történeteket. Sok esetben megtapasztaltam, hogy hiába mondtam nekik, hogy vége az intézkedésnek, nem érzékelték, nem hallották meg. Például egy büncselekmény elkövetésén tetten ért személy elfogásakor alkalmazott bilincselésnél, a megbilincselte személy arra hivatkozott, hogy nagyon fáj neki, a tanuló nem tudta, hogy tényleg fáj neki, vagy csak mondja. Itt jön a tanár szerepe, aki ezt megtudja ítélni, mert tudja, ismeri az elkövető szerepét. Általánosságban megfogalmazva, az intézkedés megkezdését és befejezését jelezte a jel, ami segítette a sérülések, vagyoni károk keletkezésének megelőzését, megakadályozását.

A jelre a tanulók megkezdtek a feladatok végrehajtását, amit a foglalkozást vezető tanár közvetlenül a közelükben kontrollált és ellátta az ügyeletes szerepkörét, rádióforgalmazást. Nagyon fontos volt, hogy azoknál az intézkedéseknél, ahol testi kontaktus is megjelenhetett, a tanárnak közvetlenül az intézkedő tanulók mögött kellett elhelyezkednie, hogy pontosan lássa a történéseket és szükség esetén síppal megszakítsa. Az ideális az, amikor kettő tanár van jelen, és az egyik tanár az egyik tanuló mögött, a másik tanár a másik tanuló mögött helyezkedik el. Erre akkor is szükség van, amikor olyan technikákat alkalmaznak, hogy földre viszik az elkövetőt és ott bilincselik meg. Mivel utcai körülmények között kerülnek végrehajtásra a szituációk, ezért fokozott sérülésveszély áll fent. Nem egyszer fordult elő olyan helyzet, hogy a földre vitel során a kezemet az elkövető feje alá tettem és így nem ütötte meg magát, hanem a tenyeremben landolt. Olyan is volt, hogy mindkét tenyeremet egy-egy fej alá tettem a földre, így elkerülve a sérülést. E tapasztalatok birtokában – mert nem láttam biztosítottak, hogy egy tanár jelenlétével a balesetek biztosan elkerülhetők – vezettem be azt, hogy a legügyesebb tanulót bevontam erre a feladatra és őt külön eligazítottam.

Kisebbségi sérülések előfordultak, amelyek abból adódtak, hogy a tanulók nagyon lelkesen hajtották végre a feladatokat – pl. rablás elkövetésén tetten ért személyre méterekről ugrottak rá stb. –, de ezeket egyszer sem tették szóvá, meg sem említették. Komolyabb sérülések nem történtek. Véleményem szerint a gyakorlati foglalkozások velejárója kisebb sérülések keletkezése – pl. első lövészeteken, bilincselési technikák gyakorlása, terepfoglalkozások alkalmával stb. –, amely adhat olyan tapasztalatokat a tanulóknak, amelyek segítik elkerülni a komolyabb baleseteket.

Amikor elindul az intézkedés végrehajtása, akkor különösen fontos, hogy azokban a szituációkban csak azok legyenek jelen, akiknek szerepük van, a többiek ne legyenek ott fizikailag. Ennek okán nem a holland, német, vagy francia mintát követtem, amelyek úgy kerültek kialakításra, hogy a többi tanuló egy emelvényen ülve látja, hallja a feladatok végrehajtását, vagy üvegfallal elválasztott helyiségből nézi, mert óhatatlanul többlet stresszt fog jelenteni a jelenlétük, illetve zavarni fogják az intézkedőket. Hiába hívjuk fel a figyelmüket arra, hogy csendben figyeljenek, beszélgetni fognak, jó esetben az intézkedésről, de az is zavaró tényező. Az intézkedést végrehajtó tanulókat amúgy is hozzá kell szoktatni a legegyszerűbb gyakorlásokon keresztül ahhoz, hogy a társaik előtt, a tanár jelenlétében kell a feladatokat ellátniuk, amelyek aztán a foglalkozások végén visszanezítésre, elemzésre és értékelésre kerül. Ez önmagában is komoly stresszt generálhat, amihez még hozzá jön a konkrét feladat is, különösen, ha nem tudja a megoldást.

Az egyes intézkedéseket követően a foglalkozást vezető tanárnak meg kell győződnie arról, hogy történt-e sérülés, a felszerelések, eszközök megrongálódtak-e, a „kellékek” – igazolványok, okmányok, határozatok stb. – visszaadásra kerültek-e. Amikor valamennyi intézkedés végrehajtásra került, szünet megtartását követően kerül sor az elemző-értékelő tevékenységre a tanteremben. Az intézkedéstaktikai foglalkozások érdemi része, amikor az intézkedések végrehajtására kerül sor, ez összességében 120-180 percet vesz igénybe.

Védőfelszerelés alkalmazása az intézkedések gyakoroltatása során

Külön említést kell tenni arról, hogy az életszerűség elérése és a sérülések megelőzése érdekében bizonyos szituációkban védőfelszerelést kell alkalmazni, amire a tanulókat mentálisan fel kell készíteni, fizikailag pedig meg kell tanítani. Német mintára az Interact Defense rendszer (30. számú melléklet) Red Man (31. számú melléklet) és Fist védőfelszerelést vezettük be a képzésbe, amely jelentősen segítette az intézkedések során passzív, aktív ellenszegülést vagy támadó módot alkalmazó személyek magatartásának megtörését. A védőfelszerelés biztosítja, hogy a Rendőri önvédelmi órákon tanult technikák – ütések, rúgások, földre vitelek stb. – alkalmazása sérülés nélkül végrehajthatók. A tanulók külön felkészítésre kerültek a védőfelszerelés használatára, felvételére, tisztítására, karbantartására, illetve begyakorolták az egyes technikákat (távolságtartás, ütések, rúgások, eszközök használata stb.). Fontos megemlíteni, hogy a rendőr intézkedése során mindig tart valamit a kezében (rádió, telefon, toll, jegyzetfüzet, rk tömb, nyomtatvány stb.), amelyet egy támadás esetében nem lesz ideje eltenni, letenni. Vagyis arra kell a tanulót megtanítani, hogy az egyes technikákat eszközzel a kezükben is tudják működtetni.

Nagyon fontosnak tartom, hogy olyan életszerű és egyszerű technikákat kell oktatni, amelyek könnyen elsajátíthatók és működtethetők. Abból kell kiindulni, hogy egy átlag képességű tanulót kell kiképezni, felkészíteni arra, hogy szükség szerint a nála lévő kényszerítő eszközök alkalmazását a törvényi felhatalmazás alapján helyesen válassza meg és azt szakszerűen tudja használni. Azt még hozzá szoktam tenni, hogy merje is használni. Ez is célja az intézkedéstaktikai foglalkozásoknak. Sokszor tapasztaltam azt, hogy tudta a tanuló mit kell alkalmaznia, de nem merte. Ez különösen a lőfegyver használatot imitáló simunition fegyverek oktatása során jött elő. Megdöbbentő volt a tapasztalás, amikor 10-15 éves gyakorlattal rendelkező járőrök járőrvezetői szaktanfolyam, vagy körzeti megbízotti szaktanfolyam, vagy nyomozók bűnügyi szaktanfolyamok intézkedéstaktikai foglalkozásain nem merték használni a náluk lévő „játékfegyvert”. Az eszköz használata vonatkozásában külön felkészítést kaptak, s tudták, hogy sérülést nem okoz és még sem merték használni. Volt, akinél pszichés gát jelentkezett a lőfegyver használata miatt és volt, aki képtelen volt a fegyvert emberre irányítani. Itt kapcsolódik a védőfelszerelések másik eszköze, amelynek

alkalmazására akkor kerül sor, ha olyan szituációt gyakoroltatunk, ahol fennállhat a lőfegyverhasználat. Ez fej- és torok védő eszközből áll. A simunition fegyver előnye, hogy valóságosan visszaadja az éles lőfegyver alkalmazásának tulajdonságait (tokból elővétel, tűzkész állapotba helyezés, célzás, elsütés, hang és fényhatás stb.), festékkel megtöltött műanyag bevonatú lövedéket lő ki, amely lágy részt érve kisebb fájdalmat okoz, kisebb kék-zöld foltot hagyva maga után.

Szintén nagyon fontos, hogy a tanulókat külön hozzá kell szoktatni az egyes védőfelszerelés pszichés elfogadására. Vagyis ne növelje a stressz-faktort, ha meglátják a „piros ember”, azaz a Red Man-be öltöztetett szereplőket és innentől kezdve arra szűküljön a gondolkodásuk, hogy biztosan meg fogják őket támadni. Ezért azt a módszert követtem formailag, hogy a legegyszerűbb szituációkban is használtuk a védőfelszerelést. Tartalmilag pedig, ha jól oldották meg a feladatot, jól és értelmesen kommunikáltak az intézkedés alá vont személlyel (pl. szándékos bűncselekmény elkövetésén tetten ért elkövetővel), akkor nem tanúsított ellenszegülést, végrehajtotta az utasításait. Ez nem egyszer meglepetést keltett a tanulóknál, mert a piros védőfelszerelés láttán az intézkedés alá vont személytől agresszív magatartást vártak.

A védőfelszerelések alkalmazásának van egy másik nagyon fontos szerepe az oktatásban. Még pedig az, hogy a tanuló valóságos körülmények között le tudja mérni a képességeit, illetve szembesül a fizikai törvényszerűségekkel. A rendőri önvédelmi órákon, amikor megtanulják az elvezető fogásokat, karfeszítéseket, ütéseket, rúgásokat, bilincselést, gumibot használatát stb. mesterséges körülmények között teszik. Vigyáznak egymásra, nincs ellenszegülés, fájdalom okozása. Az intézkedéstaktikai foglalkozásokon viszont, ha az intézkedés alá vont személy közli, hogy nem megy a rendőrökkel, akkor valahogy el kell vinni, adott szituációban be kell ültetni a szolgálati gépkocsiba stb. Ezekben az esetekben, szituációkban kap visszacsatolást a tanuló az ebbéli képességeiről. Rájön, hogy az egyenruha önmagában nem oldja meg a helyzetet.

Videófelvétel készítése a végrehajtott intézkedésekről

A szituációk rögzítése rendkívül hasznos a tanulók fejlesztésében, az én-kép és önértékelés helyes kialakításában, saját maguk megismerésében, a felkészültségük és a képességeik tesztelésében. Azt gondolom minden ember számára nagyon érdekes, hasznos és tanulságos, amikor először látja vissza magát mozgófilmen és hallja a saját hangját. A tanulóknak ezt is meg kell szokniuk, illetve el kell fogadniuk. Rendkívül fontosnak tartom, hogy a felvett részeket, a tanulók személyiségi jogára tekintettel hozzájárulásuk nélkül más nem láthatja, illetve azokat a tanulmányaikat követően meg kell semmisíteni. Ez alól kivételek azok a jó intézkedések, amelyek példaként szolgálhatnak.

A végrehajtott intézkedések elemzése és értékelése

Az intézkedéstaktikai foglalkozások végén a tanteremben kerül sor a végrehajtott intézkedések elemzésére és értékelésére. Nagyon fontos szempont, hogy a tanulókkal meg akarjuk szeretetni a rendőri hivatást, ezért a tanárok részéről nagyfokú toleranciára és türelemre van szükség. Sok esetben a tanár beleesik abba a hibába, hogy „rendőrfejjel” gondolkodik és nem képes a tanuló szintjén mozogni. A tanárnak el kell fogadnia, hogy a tanulónak több időre van szüksége, hogy az elsajátított elméleti ismeretek és begyakorolt gyakorlati cselekvéseket össze tudja fűzni és egy egészként a gyakorlatba átültetve tudja működtetni. Ez egy hosszú folyamat, amihez a tanuló részéről is kitartásra, türelemre, alázatira és befogadásra van szükség.

Az egyes végrehajtott intézkedések értékelésénél a tanárnak a szakmai értékelésen túl nevelési feladatai is vannak. Ami azt jelenti, hogy olyan légkört kell kialakítani, ami garantálja a tanulók fejlődését, nyitottságát. Nyilvánvaló, hogy a tanulók eleinte kisebb-nagyobb hibákat fognak elkövetni. Azt nem szabad megengedni, hogy az osztály többi tagja kigúnyolja, kinevesse őket. Különböző hibázó tanulóknál olyan gátlások fognak kialakulni, amelyek egész életükben elkísérik őket a szolgálatellátása során is. Akár egyes intézkedéseket emiatt kerülhetnek a jövőben. Tehát ennek tükrében kell az elemző-értékelő tevékenységet elvégezni az alábbi fázisokban, sorrendben és módon:

- **Első fázis:** Először az intézkedést végrehajtó tanulók röviden nyilatkoznak, hogy jó volt-e az általuk tett intézkedés. Ez azért fontos, hogy mennyire emlékeznek pontosan a történetekre, a mit miért tettek. Először mindig a járőrvezető nyilatkozik, majd a járőrtárs, járőrtársak.
- **Második fázis:** Visszanézésre kerül az általuk végrehajtott intézkedés folyamatában, megszakítás nélkül. Ilyenkor érdemes figyelni a tanulók reakcióját, ami nagyon árulkodó lehet. A tanárnak itt lehetősége nyílik jegyzeteket készíteni azzal kapcsolatban, amire fel akarja hívni a figyelmet.
- **Harmadik fázis:** A tanulók külön-külön nyilatkoznak, hogy hogyan élték meg a szituációt, először a járőrvezetőt, majd a járőrtársat, járőrtársakat. Mennyire befolyásolta őket a tanár jelenléte, annak tudata, hogy az osztály többi tagja látja, illetve elemzésre fog kerülni az intézkedésük stb. Mitől volt nehéz vagy könnyű a szituáció megoldása. Hogyan ítélik meg az intézkedésüket. Mit hajtottak végre jól, és miért. Mit hajtottak végre rosszul és annak okai. Ha újra végrehajtanák, akkor mit csinálnának másképpen, és miért.
- **Negyedik fázis:** Az intézkedő tanulók az Intézkedési készség értékelőlap alapján kiértékelik az intézkedésüket, illetve ezt szóban ismertetik. Ezután kitöltik a munkafüzetet, elvégzik az intézkedéshez kapcsolódó írásos tevékenységet és önértékelést végeznek.
- **Ötödik fázis:** Az intézkedésben résztvevő tanulók nyilatkoznak a benyomásaikról. Először, akivel szemben intézkedtek, azaz az intézkedés alá vont személy nyilatkozik, hogy ő hogyan élte meg az intézkedést, szerinte melyek voltak a jó és hibás mozzanatok. Utána az intézkedésben résztvevők nyilatkoznak a benyomásaikról (sértett, bejelentő, tanú, mentős, kocsmáros stb.). Ezek a tanulók olyan visszacsatolásokat tudnak adni, amit megéltek (pl. jó volt a karfeszítés, a ruházatátvizsgálás során el tudtak volna futni stb.).
- **Hatodik fázis:** Az osztály tagjai mondják el a véleményüket. Egyenként lehetőséget kapnak arra, hogy amit még fontosnak tartanak, vagy nem hangzott el, azokat ismertessék. Különösen akkor fontos, ha a helyes megoldás még nem hangzott el. Ha minden hiba nem került feltárássra.
- **Hetedik fázis:** A végén a tanár összegzi az elhangzottakat, elmondja a véleményét. Rendkívül fontos, hogy először a tanár keressen egy pozitív momentumot, még akkor is, ha teljesen rossz volt az intézkedés és azt ismertesse (nem elveszíteni, hanem motiválni akarjuk a tanulókat). Fokozatosan és logikusan világítson rá a hibákra. Adjon megoldási javaslatokat, követendő útmutatót. Szükség esetén újra visszánézésre kerülhet az intézkedés, részekre bontva. A végén úgy foglalja össze a látottakat, hogy a tanulók részére pozitív kicsengése legyen, megerősítést kapjanak a további tanulásukhoz.
- **Nyolcadik fázis:** A tanár értékeli az intézkedés végrehajtását. A táblára kivetítve az intézkedési készség értékelőlapot kitölti, elvégzi az értékelést az intézkedésről. Összevetésre kerül az intézkedést végrehajtott tanulók, intézkedéssel érintettek és az osztály többi tanulója által kitöltöttel.

Akkor szerencsés a helyzet, ha az intézkedést végrehajtott tanulók értékelése és a tanár értékelése megegyezik, mert akkor a tanulók önértékelése megfelelő. A tanárnak az is feladata, hogy az alul, vagy túl értékelő tanulók esetében a helyes értékrendre hívja fel a figyelmet. Ezeket a tapasztalatokat – szintén a tanulók fejlesztése érdekében – célszerű megosztani az osztályfőnökkel, illetve az egyes szaktanárokkal, ha nem voltak jelen.

A foglalkozást vezető tanár szerepe

A foglalkozást vezető tanárnak jelentős szerepe van az előzőekben ismertetett feladatokon túl abban is, hogy egy-egy intézkedés végrehajtását, hogyan irányítja, illetve hogyan befolyásolja. Abból indulunk ki, hogy a tanulót meg akarjuk tanítani az egyes intézkedések végrehajtására, logikus gondolkodásra. Az a cél, hogy egészséges önbizalommal rendelkezzenek. Ennek érdekében a foglalkozást vezető tanárnak az egyes intézkedések, azon belül az egyes résztevékenységek, cselekvések végrehajtása során a tanulók segítése érdekében több verzióval is rendelkeznie kell. Ezekre a verziókra az intézkedésben résztvevő tanulókat, jelzőket fel kell készíteni és egy adott jelre az intézkedést abba az irányba kell terelni. Ezt úgy kell megtenni, hogy az intézkedő tanuló akkor ne vegye észre. Az elemző-értékelő résznél lehet ezekre a momentumokra rávilágítani. Ilyen tapasztalatot nyújtott, amikor egy szituációban a szabálysértést elkövető személy süketnéma volt és a tanuló nem jött rá, hogy írásban kell kommunikálni vele. Amikor azt láttam, néhány perc elteltével, hogy patthelyzet alakult ki és a tanuló rádión keresztül jeltolmácsot kért, ami indokolatlan volt, odaküldtem egy tanulót, aki a süketnéma hozzátartozóját játszotta és megkérdezte az intézkedő rendőröket, miben tud segíteni. Ekkor, mintha egy nagy kő esett volna le az intézkedő rendőrök szívéből, megkönnyebbülve be tudták fejezni az intézkedést. Sok esetben elég egy-egy kisebb ráutaló magatartás is, ami átlendíti a tanulókat a nehézségeken.

Az elméleti ismeretek és gyakorlati cselekvések szintetizálása

Az intézkedéstaktika tantárgy oktatása hatékonyan segíti a különböző ismeretek szintetizálásával, azok bevéését, elmélyítését. Véleményem szerint nem elég „csak” bemagolni az elméleti ismereteket, például a lopás törvényi tényállását, ha azt a gyakorlatban nem tudjuk felismerni. Ugyanez igaz arra is, hogy hiába tanulunk meg egy gyakorlati fogást, például a bilincselést, ha azt egy szituációban már nem tudjuk alkalmazni.

Lássuk, mire alapozom az előzőekben állítottakat. A tanulók közrendvédelmi órán megtanulták a ruházatátvizsgálás jogi szabályozását, rendőri önvédelmi órán pedig többször elgyakorolták. Azt gondolhatnánk, hogy ezt az ismeretet a tanulók megfelelően tudják alkalmazni, mert mind az elméleti, mind a gyakorlati oktatása megtörtént. Az egyik intézkedéstaktikai foglalkozáson ezeket az ismereteket ismételtük át, illetve gyakorolták a tanulók egymáson úgy, hogy nem tudták milyen eszközök és hova vannak elrejtve. Ezt megelőzte egy oktató film megnézése, amely az úgynevezett hideg fegyverekre (különböző szúró- és vágóeszközökre) és azok elrejtésének módjaira hívta fel a figyelmet. A tanulók a gyakorlás során minden eszközt megtaláltak, szabályosan, az előírásoknak megfelelően hajtották végre a feladatot. Ezt követte egy 15 perces szünet, majd egyszerű kis szituációk végrehajtása. A tanulók ezekben a szituációkban a ruházat átvizsgálását már nem hajtották végre ugyanolyan precízen, mint a szünet előtt. Több eszközt nem találtak meg. A figyelmüket elvonta az szituáció megoldása és a részletekre már nem ügyeltek kellőképpen. Az intézkedés elemző-értékelő résznél döbbenet nézték a saját hibáikat. Ezek azok a tapasztalások, amelyeket még magyarázni sem kellett a tanulóknak és vélhetően egy életre megtanulták.

A foglalkozásokon résztvevő tanulók attitűdje

Az intézkedéstaktikai foglalkozásokat a tanulók nagyon szeretik. Ennek több oka is van. Egyrészt nem kell definíciókat bemagolniuk, monoton cselekvéseket végrehajtaniuk. Másrészt ez áll a legközelebb a szolgálati feladatok ellátásához. Harmadrészt pedig újszerű a hagyományos tantermi, vagy gyakorlati foglalkozások végrehajtásához képest. Negyedrészt önállóságot biztosít és előtérbe kerül a kreatív gondolkodás. Ennek megfelelően a hozzáállásuk pozitív, a foglalkozásokon aktívak, a tanár munkáját szívesen segítik. Az intézkedéstaktika tantárgyat a visszajelzések során a fontos és hasznos tantárgyak közé helyezik el.

Amennyiben a tanár megfelelő felkészültséggel rendelkezik és lelkiismeretesen készíti elő a foglalkozásokat és emellett kellő alázattal van a tanulók irányába, nem megalázni akarja őket, hanem segíteni, támogatni az intézkedések elsajátításában, akkor a tanárhoz és az egyes feladatok ellátásához a tanulók rendkívül hálásan, nyitottan állnak.

Az egyik foglalkozáson történt, hogy egy 190 cm magas, 90 kilós, sportos, jó kiállású, 19 éves tanuló elrontotta az intézkedést, nem ismerte fel a jogsértést, rosszul minősítette. Az intézkedéseket követő szünetben, a szituációs utcában leült a földre és elsírta magát. Döbbenetes volt. Azonnal elbeszélgettem vele és megnyugtattam, hogy ilyen helyzetben mindenki átesik. Saját példát is felhoztam. Azt is elmondtam, hogy a tanintézetben következmények nélkül hibázhatnak, mert egy út, egy tanulási szakasz elején járnak és a második év végén kell kiképzettnek lenniük. A leendő szolgálati helyükön, ha hibáznak annak komoly következményei lehetnek. A tanulóra hatottak a szavaim, mert nem vetette vissza a negatív élmény, hanem egy jó rendőr vált belőle. Néhány évvel később, amikor az egyik ellenőrzés alkalmával ismét találkoztam vele, szívesen mesélt erről a régi történetről és arról, hogy mennyit tanult belőle. Azt gondolom, hogy nem a konkrét példa, hanem a jelenség a fontos. A tanulók lelkesedésének fokozása, bátorítása, hogy jó rendőrré váljanak.

AZ INTÉZKEDÉSTAKTIKA MAGATARTÁSTUDOMÁNYI KÉRDÉSEI

Az oktatás oldaláról

Az intézkedéstaktika tantárgy bevezetését követően a Budapesti Rendőr Szakközépiskolába került óraadó tanárként Dr. Kis Géza, a Rendőrtiszti Főiskola Pszichológiai Tanszék egykori vezetője, akivel közösen dolgoztunk ki speciális szituációkat, amelyek nem feltétlenül az elkövetett jogsértések szerint lettek csoportosítva, hanem az intézkedés alá vont személy pszichés jellemzői, illetve magatartásjegyei alapján. A szakember segítségével abban kívántunk támogatást nyújtani a tanulóknak, hogy az ittas, a kábítószer hatása alatt lévő, vagy a kóros elmeállapotú, illetve öngyilkosságot elkövetni szándékozó személlyel szemben hogyan kell az intézkedéseket lefolytatni, milyen sajátságokat kell figyelembe venni, illetve ezeknek milyen jelei vannak, miről ismerhető fel. Külön foglalkoztunk azokkal a nagy traumát jelentő eseményekkel, amikor például a rendőrnek a családot, hozzátartozót kell kiértesítenie halálesetről. Dr. Kis Géza tanár úr közreműködésével számos olyan szituációt gyakoroltattunk a tanulókkal, ahol előzetesen ő igazította el, „ruházta fel” az intézkedés alá vont szerepét játszó személyt tulajdonságokkal, viselkedési jegyekkel. Ez kiterjedt a jellegzetes mozdulatokra, mozdulatlanságra és a kommunikációra vagy éppen annak hiányára egyaránt. Ezek a foglalkozások rendkívül hasznosak voltak, mert a tanulók a különböző instrukciókat, illetve a szituációkat követő előre mutató kritikai észrevételeket, jó tanácsokat befogadták. Érdekes

tapasztalat volt, hogy a szakember szájából megfogalmazottak mennyivel hatásosabban értek célba a tanulók esetében, mint amikor „csak” a foglalkozást vezető tanár mondta el ugyanazokat az észrevételeket.

Az oktatók oldaláról

A foglalkozások lélektani kérdései elsősorban a tanárok oldaláról jelentkeztek, amire nagy figyelmet fordítottam. Tettem már említést arról, hogy ez a tantárgy akár vízváltó is lehetett a tanulók életében, mert a személyiségüket közelebből megérintette, felszínre hozta a bennük rejlő érzelmi reakciókat, esetlegesen az önbizalmukat vagy a kishitőségüket alátámasztó okokat. A tanárnak a foglalkozások megtartása során, különösen a szerepek kiosztása és az elemző-értékelő tevékenységnél ugyanazt az észrevételt, kritikát másképpen kellett megfogalmaznia az elérni kívánt cél érdekében. Rossz megközelítéssel és kommunikációval a tanulók eltávolodnak, bezárkóznak és az igazi problémájukat nem fogják megosztani a tanárral. Ezért nagyon fontos, hogy az oktató képes legyen minden tanuló „bőrébe bújva” megérteni mit miért tett, illetve kibeszéltetni belőlük mindent, különösen az ellenérzéseiket, majd az ő szintjükön megfogalmazni a helyes, követendő magatartást. Rendkívül fontos, hogy a kritikai észrevételek nem lehetnek bántó, sértő jellegűek, még akkor sem, ha azt az oktató humorosan adta elő és csak viccnek szánta.

Az intézkedéstaktika foglalkozások sok mindenben rendhagyóak a többi tantárgyhoz képest, ráadásul a tanulók az egyes feladatok, tevékenységek végrehajtásába bevonásra kerülnek, kisebb kulisszatitkokat is megismernek, egyfajta bizalmi kapcsolat alakul ki a tanár és diák között. A tanulóknak érezniük kell az oktató alázatosságát, tiszteletét a tantárgy, az oktatott ismeretek és a tanulók fejlődése iránti elkötelezettsége tekintetében. Soha nem élhet vissza azzal, hogy ismeri egy tanuló gyengeségeit és a szituációkat úgy állítja be, hogy abból ne jöjjön ki jól. Ellenkezőleg kell eljárnia, a gyenge pontokat úgy kell erősítenie, hogy a tanuló észre se vegye. Abban is óriási szerepe van, amikor az osztály kezd kiközösíteni egy vagy több tanulót, mert gyengébben, lassabban teljesítenek, több időre van szükségük. Ilyenkor az osztálynak kell elmagyarázni, hogyan tudnak segíteni a társuknak. Ha a tanár is rátesz egy lapáttal és kigúnyolja a tanulót, akkor azzal komoly károkat okoz.

A tanárnak abban is szerepe van, hogy a tanulók gyakorlati munkáját látva, személyiségjegyeiket megismerve, ki kell mernie mondani, ha valamelyik annyira gyenge, hogy már alkalmassági kérdéseket vet fel. Ezt nagyon kevesen merik felvállalni, pedig ezzel hosszútávon nem ártanak, hanem segítenek a tanulónak. Ha egy tanuló „kiképzetlenül” kerül ki a rendőri szervekhez szolgálati feladatok ellátására, akkor egy „időzített bomba” lehet belőle. Ami azt jelenti, hogy nem az a kérdés robban-e, hanem mikor. Azaz egy törvénytelen intézkedéssel jobb esetben csak magát hozza kellemetlen helyzetbe, rosszabb esetben végtelen polgárok egészségét, testi épségét vagy a vagyonbiztonságot sodorhatja veszélybe. Ez nem kis felelősség és sajnos kevesen vállalják fel.

Az intézkedéstaktikai foglalkozások eredményes és hatékony megtartásához hozzátartozik egy nyugodt légkör kialakítása, ahol a tanuló érzi, hogy a tantárgy és a tanár érte van. Sokkal szívesebben vesznek részt a tanulók a foglalkozásokon és nyitottabban viselkednek, ha jó hangulatban zajlik a feladatok elvégzése. A tanárnak kell olyan egyensúlyt fenntartania, hogy a tanulók megnyíljanak, érezzék magukat jól, ugyanakkor az ne menjen a fegyelem rovására. Ha jól működik a tanár-diák kapcsolat, a szükséges tiszteleten alapszik, akkor mindenki megtalálja a helyét és a szerepét. Ez oly annyira igaz, hogy szükség esetén maguk a tanulók fegyelmezik a renitensként viselkedőket, az előbb említett egyensúly megtartása érdekében.

A tanulók oldaláról

Az intézkedéstaktika foglalkozásokat sok szempontból bemutattam, különös tekintettel a többi tantárgytól való eltéréseit, sajátosságait. Külön említést kell tenni arról, hogy a primer ismeretek közvetlen átadásán túl megjelennek járulékos, másodlagos ismeretek – szekunder ismeretek –, amely képességek alapvetően meghatározzák az intézkedő rendőr eredményességét, sikerességét. Ezek a következők:

– **személypercepció**⁴¹

A szolgálatellátás, illetve a különböző intézkedések lefolytatása során a rendőrnek nagyon rövid idő áll rendelkezésre, hogy az intézkedés alá vont személyről megbízható következtetéseket vonjon le. Várható reakcióiról, személyiségéről, habitusáról. Az intézkedéstaktikai foglalkozásokat ennek megfelelően is elő lehet készíteni, hogy a tanulók pontosan figyeljék meg az intézkedés alá vont személy magatartását, verbális és nonverbális reakcióit és annak figyelembevételével hajtsák végre az egyes cselekvéseket. Erre a tanulók az elemző-értékelő résznél kaphatnak hatékony visszajelzéseket, hogy jó megfigyelők voltak-e.

– **stresszorok**⁴²

A rendőri munka önmagában is stresszt jelent. A közterületen szolgálatot teljesítő egyenruhás rendőrt mindenki megnézi, különösen, ha intézkedik. A tanulóknak meg kell tanulniuk kezelni a szolgálatellátásával, az intézkedések lefolytatásával járó különböző stressz-faktorokat, amelyek az intézkedések nehézségétől függően tovább fognak emelkedni. Ha bűncselekmény elkövetőjét kell elfogni és vele szemben kényszerítő eszközt kell alkalmazni az nagyon komoly stresszt fog eredményezni. Ilyen esetekben kell előjönnie a készség szinten elsajátított ismereteknek, hogy automatikusan, gondolkodás nélkül hajtsa végre például a bilincselést. Ha egy ilyen szituációban a rendőrnek át kell gondolnia – maradjunk a bilincselésnél –, hogy hogyan is kell azt végrehajtani, akkor vesztes lesz. Erre szintén fel lehet készíteni a tanulókat, hatásosan fel lehet rá hívni a figyelmet. A stresszt tovább fokozza, hogy a rendőrnek alapvetően nem a törvényt tisztelő állampolgárokkal, hanem a deviáns magatartást tanúsítókkal szemben kell helytállnia.

– **konfliktuskezelés**⁴³

A rendőr az intézkedések lefolytatása során folyamatosan konfliktusokkal találja szemben magát. Ezeket meg kell tanulnia úgy kezelni, hogy minden ember más és más, illetve másképpen éli meg és más módszerekkel lehet feloldani. Ha a rendőr nem kiegyensúlyozott és nem találja meg a konfliktusból kivezető utat, könnyen hivatalos személy elleni erőszakba torkolhat az intézkedés. Rendkívül fontos megtanítani a tanulóknak, hogy a különböző jogsértések ne úgy éljék meg, hogy az ellenük irányul. Vagyis ne vegyék magukra, ellenkező esetben komoly egészségügyi problémák elé néznek. Az intézkedéstaktikai foglalkozásokon a konfliktuskezelésre is fel lehet készíteni a tanulókat.

GYAKORLATI KÉPZÉS – SZAKMAI GYAKORLAT

A tudományos probléma megfogalmazásánál már tettem említést a tanintézeti gyakorlati képzés és a rendőri szerveknél végrehajtott területi szakmai gyakorlat különbségéről, mindkettő fontosságáról, illetve a képzésben betöltött helyükről és szerepükről. Nagyon gyakran tapasztalom,

⁴¹ www.nyf.hu/others/docs/pszicho/az_attitud.doc. (Letöltve 2020. 04. 13.)

⁴² Rita L. Atkinson: Pszichológia. Osiris Kiadó, Budapest, 1999.

⁴³ <https://asszertivakademia.hu/konfliktuskezeles-bevezetes-alapok-technikak>. (Letöltve: 2020. 04.13.)

hogy sokan összetévesztik a gyakorlati képzést a szakmai gyakorlattal, amolyan szinonim fogalomként tesznek róla említést, amely véleményem szerint óriási hiba. Sok esetben az élet felülírja az iskolai rendszerű, tanintézeti képzés oktatási rendjét – amelyet nem melleleg jogszabály határoz meg – és a tanulók több időt töltenek a szolgálati helyeken, mint amit az oktatási programok meghatároznak. Ez több szempontból problémás és aggályos. Egyrészt a vonatkozó jogszabályok be nem tartása, másrészt az előírt ismeretek oktatásának elmaradása. Sokan úgy ítélik meg, hogy elég az elméleti ismereteket leoktatni a tanintézetekben és hozzá a gyakorlatot megszerzik a szolgálati helyeken. Ez a téves felfogás. Ugyanis a szakmai gyakorlatokon a tanulóknak azokat az ismereteket kell átültetniük a gyakorlati munkába, amelyeket már előzetesen megtanultak és begyakoroltak az iskolákon. Nem véletlenül tematizált, szolgálati ágakra és feladatokra van felosztva a szakmai gyakorlat teljesítése. Sajnos ez a jelenség folyamatosan megjelenik a tanintézetek életében és negatívan befolyásolja a tanév rendjét, amely nem az oktatás színvonalának emeléséhez járul hozzá.

A gyakorlati foglalkozásokon tét nélkül lehet gyakoroltatni a tanulókat, hibát kijavítani, rávilágítani a hiányosságokra, elemezni és értékelni. Az életben a végrehajtott intézkedésekről jobb esetben parancsnoki vélemény készül, rosszabb esetben pedig az ügyészség vizsgálódik.

AZ INTÉZKEDÉSTAKTIKA MEGJELENÉSE A VIZSGÁZTATÁSBAN

Az intézkedéstaktika szükségességét és térhódítását mi sem bizonyítja jobban, hogy a két évet követő nappali, iskolai rendszerű képzést követően szakmai vizsgáinak szerves részévé vált. Sőt, az iskolarendszeren kívüli képzést követő vizsgáztatásban is megjelent. Az elmúlt két évtizedben sokat változott a vizsgáztatás tantárgyi felépítése és tartalma, de mára a gyakorlati vizsga egy része az intézkedéstaktikai foglalkozások mintájára adaptálódott. A szakmai vizsga három fő részből tevődik össze – központi írásbeli, gyakorlati és szóbeli vizsgarészekből – és azon belül pedig vizsgatevékenységekből. Így a gyakorlati vizsgán megjelenik a közrendvédelmi, közlekedési és határrendészeti gyakorlati feladatok, intézkedések végrehajtása. A jelentős különbséget az jelenti, hogy az intézkedésekkel érintett személyek szerepét az oktatói állomány játssza el. Itt is egy oktató vezeti a vizsgát, aki egyben az ügyeletes szerepét is betölti, végzi a rádióforgalmazást. A többi oktató, akik éppen nem szerepelnek, előkészítik a következő feladathoz szükséges eszközöket, kellékeket. A tanulók tételt húznak és annak megfelelően, annak instrukciói alapján hajtanak végre rendőri intézkedéseket, majd a végén elkészítik a szükséges írásos tevékenységet, jelentés, feljelentés stb. formájában. A szakmai igényesség és minőségbiztosítás jegyében különös gondot fordítva arra, hogy az egyes szerepeket megfelelő felkészültségű szaktanár lássa el (pl. idegen nyelvi szituációkat a nyelvtanárok stb.).

A vizsgát, az egyes intézkedések, feladatok végrehajtását nem a szaktanár értékeli, hanem a vizsgabizottság. Ez azért fontos, mert a vizsgabizottság a tanintézettől független, általában a rendőri szervek magas vezető beosztású, hivatásos állományú tagjaiból kerül kijelölésre. Így a tanulók a leendő eljárásuk előtt adnak számot az elsajátított ismeretekről, képességeikről, hozzáállásukról, elhivatottságukról. A rendőri vezetők szeretik ezt a vizsgatípust, mert képbe kerülnek, hogy a hozzájuk kerülő fiatal, pályakezdő rendőrök milyen felkészültséggel és kompetenciákkal rendelkeznek.

AZ INTÉZKEDÉSTAKTIKA MEGJELENÉSE A SZAKTANFOLYAMI KÉPZÉSBEN

Az intézkedéstaktika tantárgyat a nappali képzésbe történő bevezetésével egyidejűleg beépítettük a szaktanfolyami képzésekben is. Külön megjelent a Körzeti megbízotti, Járőrvezetői, Bűnügyi nyomozói, Bűnügyi vizsgálói és a Köztársasági Őrezred részére indított Védelmi-biztonsági szaktanfolyam tantárgyi struktúrájában. A nappali képzéshez képest a szaktanfolyamiak alapvetően abban tértek el, hogy hivatásos állományban lévő kollégák kerültek beiskolázásra, rendelkeztek rendőr szakképzettséggel és szakmai gyakorlattal, korosztályukat tekintve idősebbek voltak a nappali tagozaton tanulóknál, valamint a képzések rövidebb időtartalmúak voltak, általában 3-5 hetesek, továbbá speciális szakmai ismeretek kerültek oktatásra, gyakoroltatásra.

A szaktanfolyami képzéseken nehezebb volt az intézkedéstaktikát oktatni, mert a kollégák úgy érkeztek a tanintézetbe, hogy ők már mindent tudnak, nekik már nem lehet újat mutatni. Ebből kifolyólag eleinte, amíg rávilágítottunk a hiányosságaikra, a rosszul beidegződött gyakorlatra más didaktikai módszereket kellett alkalmazni. Megkapták a lehetőséget, hogy ők mutassák be először a feladatokat, mielőtt a tanár felvezette és bemutatta volna. Ez általában hatásosnak bizonyult, különösen, ha sikerült a hangadót kiemelni a csoportból. A kezdeti nehézségeket leküzdve jól lehetett haladni a kollégákkal, de ez nagyon sok energiát örlött fel és türelmet igényelt. Természetesen itt is voltak olyan csoportok, akik igényelték a tudást és örültek, hogy hatékony segítséget kapnak a mindennapi munkavégzésükhöz.

AZ INTÉZKEDÉSTAKTIKA BEMUTATÁSA A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA ANDRAGÓGIAI ALBIZOTTSÁGÁNAK

A minőségbiztosítási résznél tettem említést arról, hogy a Magyar Tudományos Akadémia Pedagógiai Bizottság Andragógiai Albizottsága 2000-ben kihelyezett ülést tartott a Budapesti Rendészeti Szakközépiskolában, amelynek a fő célja az volt, hogy megtekintsék a rendőr tiszthelyettes képzésbe újonnan bevezetett intézkedéstaktika tantárgyat és a tantárgy oktatása során alkalmazott innovatív didaktikai módszert. Az albizottság elismerően nyilatkozott az intézkedéstaktika tantárgy felépítéséről, oktatás-módszertanáról, a szituációs helyiségekről stb. és külön kiemelték a minőségbiztosítást. A látogatásukról és megállapításukról írásban is tájékoztatták az iskolák és gratulációjukat fejezték ki. Sajnos ez a levél a tanintézet 2004. augusztus 31-ei megszüntetését követően selejtezésre került, nem került át a többi megszüntetett rendészeti szakközépiskola dokumentumaival együtt az Adyligeti Rendészeti Szakközépiskola területén létrehozott központi irattárba.

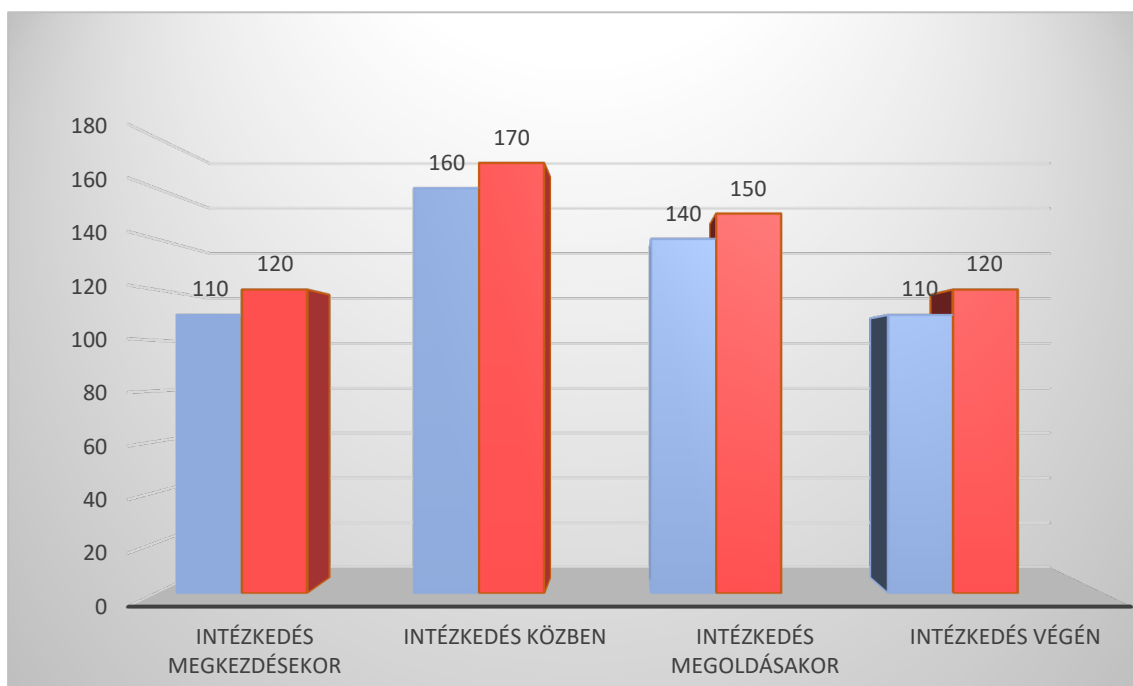
Az intézkedéstaktika tantárgy elindulásakor érdekelt, hogy a tanulók hogyan élik meg a szituációs gyakorlatokat, a végrehajtott intézkedéseket, milyen pszichés állapotba kerülnek, mekkora stresszt okoz nekik. Ennek mérésére kezdeményezésemre pulzusmérő karórákat vásárolt az iskola és az intézkedések során a járőrpárok viselték. Akkoriban ezek a pulzusmérő karórák úgy működtek, hogy a jelet egy mellkaspánt továbbította a karórára. A mellkaspántot és karórákat minden egyes alkalmazás előtt fertőtlenítettünk, hogy a higiénias előírásoknak megfeleljünk. A karóra folyamatosan mutatta az aktuális pulzusértékét és lehetőség volt arra, hogy egy alsó és felső értéket állítsunk be. Amennyiben a pulzusszám az alsó érték alá csökkent, vagy a felsőérték fölé emelkedett a karóra folyamatos hangjelzést adott. A karórán az alsó értéket általában 110-re, a felsőt pedig 170-re állítottuk be. A tanulóknak túl azon, hogy szerepelniük kellett az osztálytársak és a tanárok előtt, különböző rendőri intézkedéseket kellett lefolytatniuk, illetve azokról videófelvétel is készült okozta

stresszt tovább növelte a pulzusmérése. A foglalkozást vezető tanárnak az is a feladatai közé tartozott, hogy ezeket a körülményeket semlegesítse, valamint a tanulókat szoktassa hozzá. Az is a foglalkozást vezető tanár feladata volt, hogy a pulzusmérő karórákat figyelje a tanulókon – legyen kezdőérték, intézkedés alatti és az intézkedést követő érték. Azt külön figyelték, ha a karóra hangjelzést adott, ez szinte mindig a felsőérték meghaladását jelezte. A pulzusmérés tapasztalatai az alábbiakat mutatták (8. számú ábra):

- az intézkedés megkezdése előtt általában 110-120 között értéket mutatott,
- az intézkedés közben 160-170 közötti értékre emelkedett,
- az intézkedésnek azon pontján, amikor a tanuló úgy gondolta, hogy megoldotta a szituációt – függetlenül, hogy a helyzetértékelése és a döntése helyes vagy rossz volt – az érték visszaesett 140-150 közé,
- az intézkedés végén általában 110-120 közötti értékre csökkent vissza.

A pulzusmérésekről készült feljegyzések, az osztálycsoportokról vezetett kimutatások sajnos szintén selejtezésre kerültek.

Pulzusértékek

8. számú ábra – forrás: saját szerkesztés.

Korábban a kutatás területének behatárolásánál tettem említést az ORFK (korábban BM) Nemzetközi Oktatási Központról, ahol a 90'-es évek végétől szintén oktatnak intézkedéstaktikát, annak egy speciális változatát. Külön ki kell emelnem Végh József pszichológus nevét és munkásságát, akinek a vezetésével tartanak taktikai, intézkedés-lélektaktikai tréningeket⁴⁴, amely az extrém stresszhelyzetben történő intézkedést szimulálja.

⁴⁴ Farkas István – Végh József: A Lélektaktikai képzés elvei, módszerei és gyakorlati tapasztalatai. Magyar Rendészet a Rendőrtisztviselői Főiskola Szakmai, Tudományos Folyóirata. (2003:3) 53-62. o.

AZ INTÉZKEDÉSTAKTIKA TANTÁRGY SWOT ANALÍZISE

Az intézkedéstaktika tantárgy SWOT elemzése az alábbi aspektusokból tevődik össze: tanulók; osztálylétszámok; intézkedéstaktikai oktatók, szaktanárok; tantárgyak közötti kapcsolat; képzési dokumentumok; hazai szakmai és nemzetközi oktatási tapasztalatok, amelyet a 3. számú táblázat tartalmaz. A SWOT elemzés jól körvonalazza az intézkedéstaktika tantárgy erősségeit, elért eredményeit, az oktatásban betöltött szerepét, és a további építkezés lehetőségeit, fejlesztés irányait, illetve rávilágít a gyengeségeire, amelyet a működtetéshez szükséges feltételek hiánya okozhat, valamint azokra a veszélyeztető tényezőkre, amelyek jelentősen visszavethetik.

Az intézkedéstaktika tantárgy SWOT elemzése

ERŐSSÉGEK	GYENGESÉGEK
A tanulók kompetenciáinak fejlesztetősége.	Az intézkedéstaktikát oktatók kis létszáma.
A tanulók képességeinek felmérése.	Az osztálylétszámok nagy létszáma.
Visszacsatolás a tanulóknak.	Az osztálybontás hiánya.
A tanintézeti gyakorlati képzés növelése.	A szükséges tárgyi feltételek hiányosságai.
A gyakorlatcentrikus szemlélet növelése.	A szüksége szituációs helyiségek hiányai.
A képzés hatékonyságának növelése.	Az intézkedéstaktikát oktatók fejlesztésének hiánya.
Az ismeretsajátítás hatékonyabb tétele.	
Az ismeretbevésés hatékonyabb tétele.	A szaktanárok leterheltsége.
Az elsajátított ismeretek előhívásának hatékonyabb tétele.	Szaktanárok részvételének hiánya az Intézkedéstaktikai foglalkozásokon.
A tantárgyak közötti kohézió erősödése.	
A tantárgyak egymásra épültségének erősödése.	Az Intézkedéstaktikát oktatók rendszeres tapasztalat cseréje.
Az oktatók közötti kohézió erősödése.	

Az oktatók önképzésének erősödése.	Az Intézkedéstaktikai oktatásához a szakmai által is elfogadott, jóváhagyott minta taktikákat és intézkedéseket tartalmazó kiadvány.
A különböző tantárgyak összefüggéseinek megértése.	

LEHETŐSÉGEK	VESZÉLYEK
Nemzetközi jó gyakorlatok átültetése a képzésbe.	Az OKJ-s képzések átalakítása, a képzés struktúrájának megváltoztatása.
A hazai rendvédelmi oktatásban alkalmazott jó gyakorlatok átültetése a képzésbe.	Központi program átalakítása. A képzés idejének csökkenése.
A civil felnőttképzésben alkalmazott jó gyakorlatok átültetése a képzésbe.	A tanintézeti gyakorlati képzés csökkenése.
Pályázati lehetőségek figyelése a tárgyi feltételek fejlesztéséhez, a képzés korszerűsítéséhez.	A képzésbe jelentkezők számának csökkenése, kevesebb osztály indítása, kevesebb oktató alkalmazása.
Szakmai fórumok létrehozása, tapasztalatok cseréje.	Az Intézkedéstaktika óraszámának csökkenése.
A pályaorientációs képzések erősítése, modernizálása, tárgyi feltételek bővítése.	
A rendőri hivatás népszerűsítése a fiatalok körében, figyelemmel a generációs szokásokra.	Az Intézkedéstaktika tantárgy oktatásának megszüntetése.

3. számú táblázat – forrás: saját szerkesztés.

Részkövetkeztetések levonása

Az intézkedéstaktika tantárgy részletes bemutatása kiemelt része a kutatásomnak, mert azt feltételezem, hogy az ott alkalmazott didaktikai módszert ki lehet terjeszteni a rendőr tiszthelyettes képzés szinte teljes egészére. A speciálisból kiindulva általánosítani, tovább fejlesztve a didaktikai módszert, a képzés megreformálása útján, amely alapjaiban változtatná meg a képzést és jelentősen növelné a gyakorlatorientáltságot. Véleményem szerint az intézkedéstaktikai képzésnél az elmúlt több, mint két évtizedben alkalmazott didaktikai módszert a társadalomtudomány befogadta, gyökeret eresztett, szerves része lett a rendőr tiszthelyettes képzésnek, nem kell külön bizonyítani az alkalmasságát, szükségességét és létjogosultságát.

Tekintettel arra, hogy az intézkedéstaktika oktatása során nem tantárgyakat, hanem az egyes tantárgyak ismeretei kerülnek oktatásra különböző szituációkban – az átadott ismeretek hatékonyságán és gyakorlati alkalmazhatóságán túl, olyan szekunder hozama is van, amely az oktatói állomány fejlődését segíti. Ami azt jelenti, hogy az oktatók visszacsatolást kapnak az elméleti ismeretek és gyakorlati cselekvések hasznosulásáról a gyakorlati munkában. Mit milyen mélységben, milyen megközelítésben, összefüggésben célszerű oktatni. Jobban előtérbe kerülnek a kapcsolódási pontok a többi tantárgy ismereteihez, amely elősegíti a kohézió erősödését.

Azt is látni kell, hogy az ilyen típusú tanóra az összetettségeire figyelemmel jelentős előkészületet, felkészülést és koncentrációt igényel. Különösen a tanóra tervezése, előkészítése – helyiségek rendelkezésre állása, eszközök megléte, alkalmazhatósága, munka- és balesetvédelmi szempontok betartása stb. – és lefolytatása, valamint adminisztrálása során. A célnak mindig a tanulók fejlesztésének kell lennie, a tanulók képességeit és felkészültségét alapul véve.

Külön figyelmet kell fordítani a végrehajtott intézkedések értékelésére. Fontos, hogy megszerettetni kívánjuk a rendőri hivatást, nem pedig elrettenteni a tanulókat attól. A pozitív énkép erősítése a cél. Az intézkedéstaktika tantárgy áll a legközelebb a gyakorlati rendőri munkához, illetve mutatja meg a tanulóknak, hogy mit miért kell megtanulniuk, mit hogyan kell alkalmazniuk.

KÉPZÉSI DOKUMENTUMOK ELEMZÉSE

A képzési dokumentumok elemzésénél arra kerestem a választ, hogy a rendőr tiszthelyettes képzést szabályozó dokumentumokban az elmélet-gyakorlat milyen arányban van meghatározva, azok az elmúlt évtizedekben hogyan változtak, illetve tapasztalható-e tendencia a gyakorlatorientáltság irányába. Ennek elemzése előtt bemutatom a rendőr tiszthelyettes képzést szabályozó jogszabályokat és képzési dokumentumokat, illetve azok egymásra épültségét.

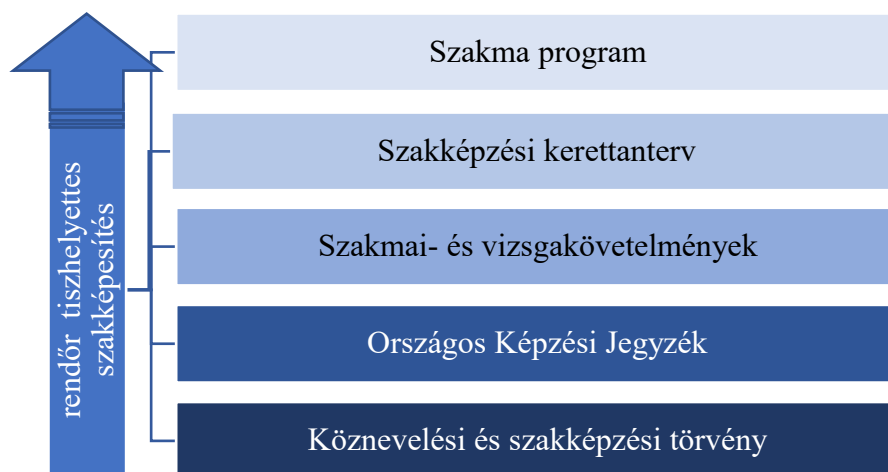
A RENDŐR TISZTHELYETTES KÉPZÉS SZABÁLYOZÁSA

A kutatásom tárgyát képező rendőr tiszthelyettes képzés közrendvédelmi rendőr szakmairányt alapvetően:

- a nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény,
- a szakképzésről szóló 2011. évi CLXXXVII. törvény,
- a komplex szakmai vizsgáztatás szabályairól szóló 315/2013. (VIII. 28.) Korm. rendelet.
- az állam által elismert szakképesítések szakmai követelménymoduljairól szóló 217/2012. (VIII. 9.) Korm. rendelet,
- az Országos Képzési Jegyzékről és az Országos Képzési Jegyzék módosításának eljárásrendjéről szóló 150/2012. (VII. 6.) Korm. rendelet,
- A belügyminiszter ágazatába tartozó szakképesítések szakmai és vizsgakövetelményeiről, valamint egyes, szakmai és vizsgakövetelmények kiadásáról szóló miniszteri rendeletek hatályon kívül helyezéséről szóló 20/2013. (V. 28.) BM rendelet,
- a szakképzési kerettanterv⁴⁵,
- a rendvédelmi technikumok (korábban rendészeti szakgimnáziumok, azt megelőzően pedig rendészeti szakközépiskolák) képzési programja (korábban Pedagógiai program, azt megelőzően Helyi program) szabályozza,

amelynek a szintjeit a 9. számú ábra szemlélteti.

A képzés szabályozásának elemei és egymásra épültsége

9. számú ábra – forrás: saját szerkesztés.

⁴⁵ A Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Hivatal honlapja tartalmazza.

https://www.nive.hu/index.php?option=com_content&view=article&id=731&Itemid=101. (Letöltve: 2022. 07. 22.)

Országos Képzési Jegyzék

A korábbiakban, a tudományos probléma megfogalmazásánál ismertettem, hogy az OKJ tartalmazza a szakképesítések főbb paramétereit, amely első alkalommal 1993-ban került kiadásra, s amelyben a rendőr, mint államilag elismert szakma jelent meg. Az OKJ-ban a rendőr, amely időközben rendőr tiszthelyettes szakképesítésre lett átnevezve képzési idejét, óraszámát, elmélet-gyakorlat arányát vizsgáltam. Annak ellenére, hogy a szakemberek a rendőr tiszthelyettes képzés elmélet-gyakorlat aránya tekintetében gyakorlatorientáltságot emelik ki, a számok nem ezt tükrözik.

A kiadott OKJ-s dokumentumok elemzéséből a megállapításaim az elmélet-gyakorlat arányával kapcsolatban – amely a Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Hivatal honlapján elérhető és letölthető⁴⁶ – a következő:

- 1993-2002 között 60-40%,
- 2003-2005 között 50-50%,
- 2006-2007 között nincs meghatározva,
- 2008-2009 között 50-50%,
- 2010-ben nincs meghatározva,
- 2011-2022 között 50-50%.

Az OKJ utolsó kiadása 2019-ben jelent meg és jelenleg is ez szabályozza a rendőr tiszthelyettes szakképesítést. Az adatok alapján egyértelműen megállapítható az a következtetés, hogy a rendőr tiszthelyettes képzésben nem domináns a gyakorlatorientáltság. A gyakorlat növekedését, irányultságát a statisztikai adatok nem támasztják alá.

Az 1993 és 2019 között megjelent OKJ-kból kigyűjtött adatokat az 32. számú mellékletben szereplő 4. számú táblázat tartalmazza, illetve kiegészítettem azokkal a magyarázatokkal, amelyek bemutatják és teljessé teszik a „rendőr”, illetve a „rendőr tiszthelyettes” szakképesítést.

Képzési programok

A rendőr tiszthelyettes szakképesítés képzési dokumentumait az Adyligeti Rendészeti Szakgimnáziumban (a továbbiakban: ARSZG) működő Központi Irattárban tekintetem át, dr. Sóti Kálmán r. ezredes, igazgatónak írt kérelem (33. számú melléklet) és szóbeli engedélye alapján. Az irattár őrzi a korábban működött rendőr, illetve rendészeti szakközépiskolák – Budapesti Rendészeti Szakközépiskola, Csepeli Rendészeti Szakközépiskola, Soproni Rendészeti Szakközépiskola – képzési és oktatásigazgatási dokumentumait. A teljesség kedvéért meg kell említeni, hogy ezek a dokumentumok rendkívül hiányosak, nem állnak teljes körűen rendelkezésre. A rendőr tiszthelyettes képzés az alábbi alapidokumentumokból tevődik össze:

- **kerettanterv** (korábbi nevén központi program), amely valamennyi rendészeti szakközépiskolára, majd a rendészeti szakgimnáziumra egységesen szabályozta a képzés kötelező elemeit. A központi programok közül a 2000. és 2004. évi, a kerettantervek közül a 2013. és a 2017. évi állt rendelkezésre. Ezek a központi szabályzók nem évente kerültek kiadásra, hanem azokban az esetekben, amikor jelentősebb változások álltak be a rendőr tiszthelyettes képzésben.
- **pedagógiai program**, amely a kerettantervtől kisebb eltérést, többletet engedélyezett az iskoláknak, szabadfelhasználású tanóra formájában. Ez általában az összes óraszám 10%-át jelentette. Ez a mozgástér adott lehetőséget arra, hogy a tanintézetek a saját adottságaik

⁴⁶ https://www.nive.hu/index.php?option=com_content&view=article&id=297. (Letöltve: 2021. 01. 23.)

figyelembevételével, a megrendelő (a tanintézethez beiskolázó területi rendőri szervek) igényeihez alkalmazkodva alakították ki a saját helyi pedagógiai programjukat. A helyi programok gyakrabban változtak elsősorban a központilag kiadott programokat követően automatikusan, illetve a szakma igényeihez alkalmazkodva. Rendelkezésre állt a 2005., 2006., 2007., 2009., 2011., a 2013. és a 2017. évi.

– **hatályos szakképzési kerettanterv**

A jelenleg hatályos szakképzési kerettanterv alapján a rendőr tiszthelyettes képzést a Körmentdi Rendvédelmi Technikum és a Miskolci Rendvédelmi Technikum hajtja végre. A szakképzési kerettanterv egységes a két rendvédelmi technikumra, az abban foglaltakat maradéktalanul végre kell hajtani.

– **hatályos szakmai program**

A szakképzési kerettanterv alapján mindkét rendvédelmi technikum – körmentdi⁴⁷, miskolci⁴⁸ – rendelkezik a saját intézményére kidolgozott szakmai programmal, amely a honlapjukon keresztül elérhető. A szakképzési kerettanterv a kötelező óraszámom túl szabadsávként, 238 órára ad lehetőséget. Ez azt jelenti, hogy a technikumok ennyi többletórával gazdálkodhatnak, a tanintézetükre vonatkozó adottságokra, illetve a megrendelő rendőri szerv részéről felmerülő igényekre fordíthatják.

KÉPZÉSI PROGRAMOK ÖSSZEHASONLÍTÁSA, ELEMZÉSE

Képzési programok óraszámái

Az előzőekben felsorolt központi programokból és kerettantervekből (a továbbiakban: központi programok), illetve a pedagógiai programokból és szakmai programokból (a továbbiakban: helyi programokból) kigyűjtöttem az rendőr tiszthelyettes képzés összes óraszámát, a tanintézeti képzésre és a szakmai gyakorlatra fordított órákat, valamint az intézkedéstaktika óraszámát, amelyet a 34. számú mellékletben szereplő 5. számú táblázat tartalmaz. A barackszín a központi programokat, a kék szín pedig a helyi programokat jelöli.

A képzés összes óraszámának vizsgálata

Az összes óraszámok tekintetében azt látjuk, hogy

- a központi programoknál 2000-ben, illetve a 2004-ben kiadottban szereplő óraszámok konkrét tananyagokat tartalmaznak, míg a 2013-ban, 2017-ben, illetve a jelenlegi hatályosban meghatározott összes óraszám tartalmaz szabadfelhasználású órákat, amelyeket a tanintézetek tölthettek fel konkrét tananyagokkal, tartalmakkal,
- a pedagógiai programoknál a legmagasabb óraszám 3160 volt, a középső érték általában 2500 körüli, míg a legalacsonyabb 2314.

A tanintézeti óraszám és a szakmai gyakorlat óraszámában azt látjuk, hogy a szakmai gyakorlat óraszámái csökkenő tendenciát mutatnak. Azonban nem szabad elfelejteni, hogy az országban bekövetkezett árvízvédelmi helyzetben, illegális migráció visszaszorításában stb. a rendőriskolák

⁴⁷ <https://www.krvt.hu/letoltes/szakmai-program-2020-jovahagyott.pdf>. (Letöltve: 2021.09.18.)

⁴⁸ https://www.mrszg.hu/images/docs/alapdok/mrvt_szakmai_prog.pdf. (Letöltve: 2021.09.18.)

kiemelt szerepet töltöttek be, a képzés hátrányára a tanulók a feladatokba bevonásra kerültek. Ebből következően az előre meghatározott arányok eltolódtak a gyakorlat felé.

Az intézkedéstaktika nevesített óraszámai

Az intézkedéstaktika tantárgynál azt tapasztaljuk, hogy a Budapesti Rendőr Szakközépiskola 1999/2000-es tanévétől történő bevezetését, a helyi programban történő nevesítését követően a képzési programokban, a központi programban, illetve a vizsgált Adyligeti Rendészeti Szakközépiskola, majd Szakgimnázium pedagógiai programjaiban történő megjelenése a 2013/2014. tanévtől követhető nyomon. Az intézkedéstaktika tantárgy nevesítése a központi és a pedagógiai programokban látszólagos hanyatlást mutat, a tantárgyat kifejlesztő és elsőnek bevezető oktatási intézmény, a Budapesti Rendészeti Szakközépiskola 2004. augusztus 31-ei megszüntetése miatt. A tantárgy fontosságát, létjogosultságát mutatja, hogy ennek ellenére is gyökeret eresztett, megszilárdult és az óraszám folyamatosan emelkedett. A kutatásban az intézkedéstaktika megnevezés alatt mindig az közrendvédelmi intézkedéstaktikát értem, de a teljesség igénye miatt meg kell említenem – már korábban is utaltam rá – a közlekedési, a bűnügyi és a határrendészeti intézkedéstaktikát is, amelyek szintén megjelennek a képzési programokban. Az intézkedéstaktika tantárgy ezekben a képzési programokban rendőri intézkedések megnevezéssel kerültek be, amelyről korábban szintén tettem említést.

A képzés elmélet-gyakorlat aránya

A képzési programokban meghatározott elmélet-gyakorlat %-os aránya alapvetően megegyezik az OKJ-ban meghatározottal, amely elméleti jellegű, mert nincs mögötti matematikai kimutatás. A jelenlegi hatályos képzési programok eltérnek a hatályos szakképzési kerettanterveben és az OKJ-ban meghatározott aránytól, amelynek az az oka, hogy a rendvédelmi technikumok a szabadfelhasználású órákat gyakorlati képzésre fordítják, illetve megítélésük szerint – mivel a meghatározás elméleti jellegű – inkább 40-60%, mint 50-50%. Azt gondolom, hogy a tanintézeteknek nagyobb rálátásuk van, jobban meg tudják ítélni a százalékos arányt, mint akik véglegesítették a szakképzési kerettantervet és OKJ-t.

AJÁNLOTT DIDAKTIKAI MÓDSZEREK

Ajánlott didaktikai módszerek összességében

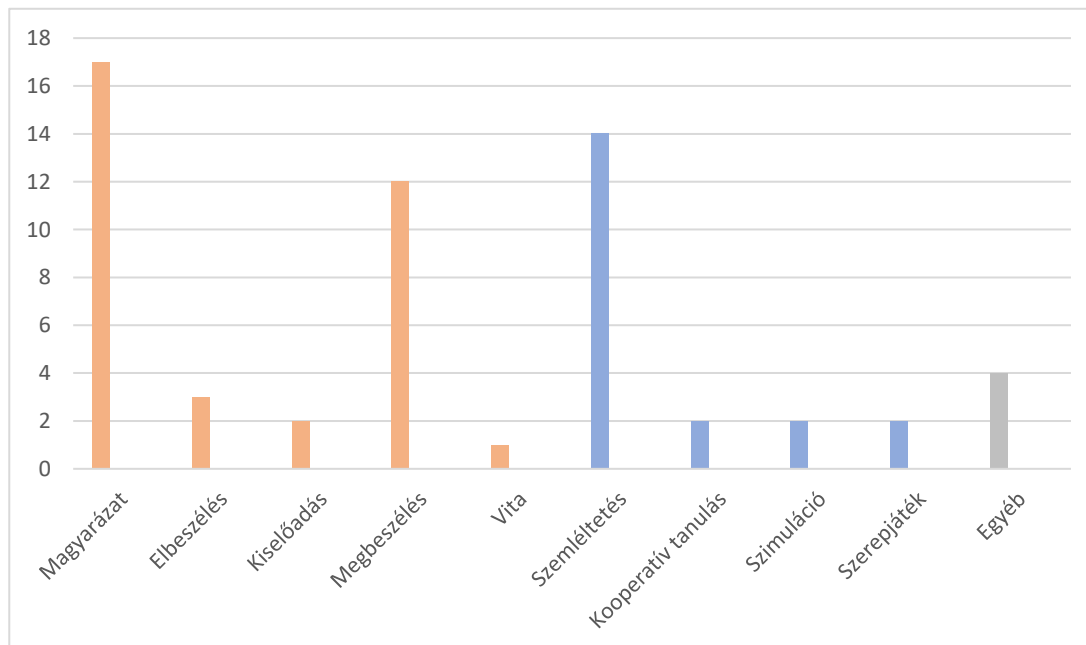
A hatályos szakképzési kerettanterv a rendőr tiszthelyettes közrendvédelmi rendőr szakmairányhoz program az egyes tantárgyak ismertetésénél ajánlást tesz az alkalmazható oktatási módszerekre és a tanulói tevékenység szervezeti keretére. A didaktikai módszerekre történő ajánlást az egyes tantárgyakra vonatkozóan az 35. számú mellékletben szereplő 6. számú táblázat foglalja össze. A tantárgyaknál ismertetett didaktikai módszerek összességében jelennek meg, nem minden egyes tárgykör oktatásában. Ezt a későbbekben a közrendvédelmi ismeretek és a rendőri ismeretek tantárgynál részletesen bemutatom.

A tanulói tevékenység szervezeti kerete azt jelenti, hogy a didaktikai módszer alkalmazása megjelenhet egyéni, csoport, illetve osztály szinten. Azonban a szakképzési kerettanterv valamennyi ajánlást osztályra teszi, amely megítélésem szerint nem helytálló, mert nem érvényesülnek az egyes

tantárgyak sajátosságai, nem a tanulók kerülnek középpontba, illetve nem a tanulók egyéni fejlesztésére helyeződik a hangsúly.

Az ajánlott didaktikai módszerek megjelenését 10. számú ábra szemlélteti, amelyből kitűnik, hogy az elméleti oktatási módszerek vannak túlsúlyban.

Az ajánlott didaktikai módszerek megjelenése az egyes tantárgyaknál

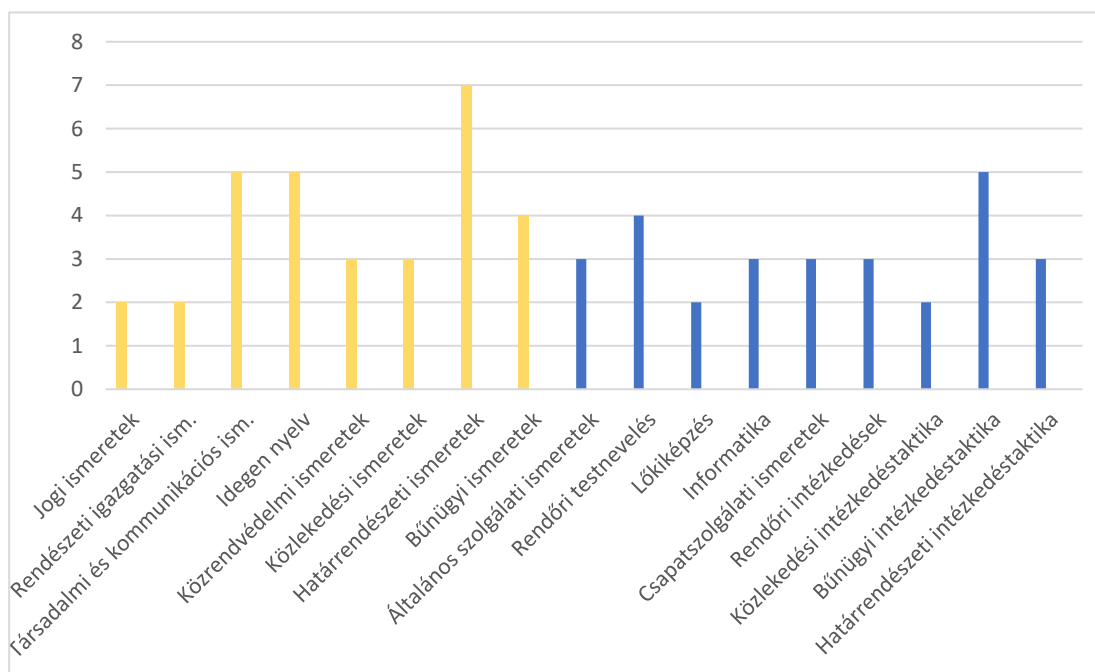

10. számú ábra – forrás: saját szerkesztés.

A vízszintes tengely tartalmazza a didaktikai módszerek felsorolását, a függőleges tengely pedig az egyes tantárgyaknál ajánlottak összesített számát. Az ajánlott didaktikai módszereket három csoportba oszthatjuk. Elsőbe az elméleti (barack színnel jelöltek), a másodikba a gyakorlati ismeretek átadásánál alkalmazottakat (kék színnel jelöltek), a harmadikba a szakképzési kerettanterveben „egyéb” megnevezéssel szereplőt (szürke színnel jelölt), amely nem kerül definiálásra, hogy hova tartozik, milyen módszert értünk alatta. Ebből az következik, hogy a szakképzési kerettanterv a képző intézményre bízta, hogy milyen didaktikai módszert alkalmaz. Az előzőekben ismertetett felosztás számszerűsítve 35-20 az elméleti didaktikai módszerek javára, ami azt jelenti, hogy 64-36% az elméleti-gyakorlati didaktikai módszerek alkalmazása.

Érdekes képet mutat, ha megvizsgáljuk az ajánlott didaktikai módszereket az egyes tantárgyakra vetítve. A szakképzési kerettantervben nevesített tantárgyak közül a rendőr tiszthelyettes közrendvédelmi rendőr szakmairány esetében a főtantárgy a közrendvédelmi ismeretek, a csapatszolgálati ismeretek és a közlekedési ismeretek. Ebből következően azt gondolhatnánk, hogy ezeket a tantárgyakat indokolt a legváltozatosabban, minél több didaktikai módszer „bevetésével” oktatni. Ehhez képest a három tantárgy még csak a képzeletbeli dobogóra sem került fel (11. számú ábra).

Az egyes tantárgyak oktatásához ajánlott didaktikai módszerek

11. számú ábra – forrás: saját szerkesztés.

A vízszintes tengely tartalmazza az egyes tantárgyak felsorolását. Az elméleti tantárgyakat sárga színnel, a gyakorlati tantárgyak pedig kék színnel jelöltem. A függőleges tengely tartalmazza, az egyes tantárgyak oktatásához ajánlott didaktikai módszerek számát. Ez alapján megállapíthatjuk, hogy az elméleti tantárgyak oktatásánál több didaktikai módszer került ajánlásra, mint a gyakorlati tantárgyaknál. Ami meglepő, mert a gyakorlati tantárgyak ismereteinek átadásához több didaktikai módszer is alkalmazható. A legtöbb ajánlást a Határrendészeti ismeretek tantárgy kapta 8 didaktikai módszer ajánlásával, ezt követi 5 didaktikai módszer ajánlásával a társadalmi és kommunikációs ismeretek, az idegen nyelv és a bűnügyi intézkedéstaktika tantárgyak. A fő tantárgyaknak számító közrendvédelmi ismeretek, közlekedési ismeretek, csapatszolgálati ismeretek és rendőri intézkedések (intézkedéstaktika) tantárgyak 3-3 didaktikai módszerre kaptak ajánlást. A fő tantárgyakat 4-4 ajánlással megelőzi a bűnügyi ismeretek és a rendőri testnevelés tantárgyak.

Ajánlott didaktikai módszerek a közrendvédelmi ismeretek és a rendőri intézkedések tantárgyaknál

A szakképzési kerettantervből kigyűjtöttem a közrendvédelmi ismeretek óraszámát, valamint az oktatására ajánlott didaktikai módszereket, amelyet a 36. számú mellékletben szereplő 7. számú táblázat tartalmaz.

A közrendvédelmi ismeretek összes óraszámja 772, melyből tanintézeti elméleti ismeret 314 óra, tanintézeti gyakorlati oktatás 166 óra (rendőri intézkedések – intézkedéstaktika), szakmai gyakorlat pedig 292 óra. A nagy óraszám és a tantárgy szerteágazó ismeretei ellenére táblázatból jól kitűnik, hogy „szegényes” az alkalmazásra ajánlott didaktikai módszerek száma. Alapvetően a tantárgy oktatására két didaktikai módszerre – a magyarázatra és a megbeszélésre – korlátozódik.

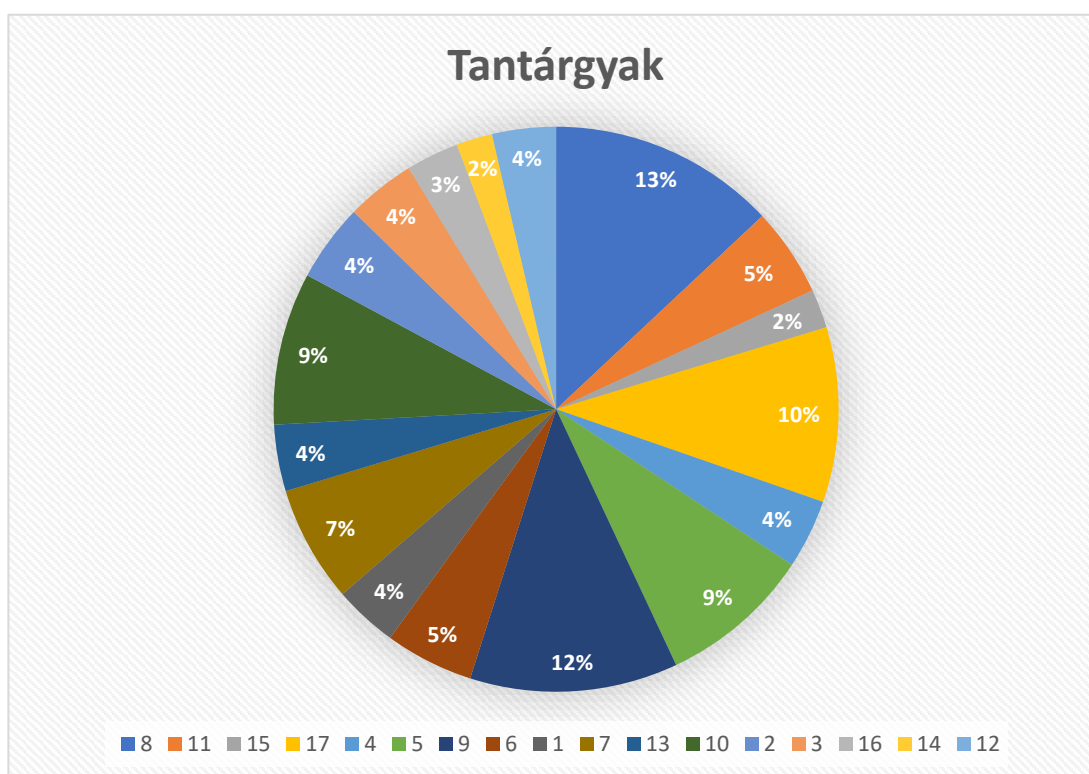
A rendőri intézkedések (intézkedéstaktika) gyakorlati tantárgy ismereteinek átadásához mindösszesen 3 didaktikai módszerre – a magyarázatra, a megbeszélésre és a szerepjátékra – tesz

ajánlást a szakképzési kerettanterv. Itt az alábbi didaktikai módszerek hiányoznak: magyarázat, szemléltetés és a szimuláció.

A TANTÁRGYAK SZEREPE A KÉPZÉSBEN

A jelenlegi képzési struktúrában oktatott tantárgyak fontosságát alapvetően a tantárgyak óraszámai határozzák meg. Azonban nem szabad elfeledkeznünk arról, hogy valamennyi tantárgy ismeretére szükség van ahhoz, hogy a képzésben résztvevő tanuló kiképzett legyen. Ezt úgy lehet a legjobban szemléltetni, ha rajzolunk egy kört és abban feltüntetjük a tantárgyakat (12. számú ábra). A körben valamennyi tantárgy megjelenik az óraszám alapján (%-os megoszlásban) kisebb-nagyobb cikkely formájában. Ha bármelyik tantárgyat kivesszük a képzésből, akkor az csonka, hiányos lesz. Azt is fontos megállapítanunk, hogy a tantárgyak fontosságának besorolása az óraszámuk alapján elméleti megközelítés. Ugyanis, ha a rendőrnek az intézkedése során a kommunikációs készségeire lesz szüksége, hogy kényszerítő eszköz alkalmazását elkerülje, akkor abban a szituációban annak a tanult tantárgynak az ismeretei lesznek a legfontosabbak. Ha kényszerítő eszközt kell alkalmaznia, akkor annak a tantárgynak az ismeretei lesznek a legfontosabbak, amelyben az oktatásra kerül stb. Az eredményes és hatékony oktatás alappillére, hogy a tantárgyak között szoros kohézió legyen és egymásra épüljenek. Nem elég pusztán a tantárgyon belüli egyes tárgyköröknek – témáknak, ismereteknek – az egymásra épültsége. Fontos, hogy az egyes tantárgyak ismeretei ne egymástól elkülönítve, párhuzamosan legyenek oktatva, hanem tudatosan felépítve és logikus sorrendben kövessék egymást az elsajátítandó ismeretek.

A képzésben oktatott tantárgyak illusztrálása

12. számú ábra – forrás: saját szerkesztés.

A tantárgyakat három csoportba sorolhatjuk. Az első csoportba azokat, amelyeket a többi tantárgytól függetlenül lehet oktatni mert speciális szakmai ismereteket közvetítenek és nincs szükség egymásra épültségre (1. általános szolgálati ismeretek, 2. rendőri testnevelés, 3. lökiképzés, 4. csapatszolgálat). A második csoportba azokat, amelyek jogi (5. jogi alapismeretek, 6. rendészeti igazgatási ismeretek, 7. büntetőjogi ismeretek), szakmai (8. közrendvédelem, 9. közlekedési ismeretek, 10. határrendészeti ismeretek, 11. bűnügyi ismeretek) és az azokat támogató ismereteket (12. társadalmi és kommunikációs ismeretek, 13. rendvédelmi informatikai, 14. szakmai idegen nyelv, 15. informatika, 16. rendőrségi digitális alkalmazások) tartalmazzák. Az első két csoport tantárgyai egymástól függetlenül és párhuzamosan kerülnek oktatásra. A harmadik csoportba tartozik az 17. intézkedéstaktika (rendőri intézkedések), amelynek alapvető feladata, hogy a többi tantárgy ismereteit szintetizálja, foglalja magába. Az intézkedéstaktika világít rá arra, hogy az első két csoportba tartozó tantárgyak ismeretei hogyan tartoznak össze, hogyan épülnek egymásra. Továbbá, hogy melyiket miért kell elsajátítani, hogyan jelenik meg a rendőri intézkedések gyakorlati végrehajtása során.

A SZÁMONKÉRÉS RENDSZERE

A rendőr tiszthelyettes képzés számonkérési rendszere hasonló a hagyományos középiskolai képzéshez, ami azt jelenti, hogy az egyes tantárgyak ismereteinek elsajátítását az oktatók évközi jegyekkel – szóbeli felelés, írásbeli dolgozat, gyakorlati jegyek formájában – értékelik. A tantárgyak félévi és évvégi osztályzatai, az érdemjegyek átlagából alakulnak ki. Jellemző, hogy a kiemelt tantárgyak köztes – szóbeli, írásbeli, gyakorlati – vizsgával zárulnak és annak érdemjegye kerül átlagolásra az félévben szerzett jegyek átlagával. Amennyiben a tanulók nem tudják valamelyik tantárgyat legalább elégséges szinten teljesíteni, akkor javító vizsgát tehetnek, ha azt sem tudják teljesíteni, akkor megszűnik a tanulói jogviszonyuk, mert évisméltetésre nincs lehetőség. A vizsgákkal kapcsolatos részletes szabályokat a rendvédelmi technikumok tanulmányi szabályzatai tartalmazzák.

A két év tanulmányi időszak lezárását követően kerül sor a szakmai vizsgára, amely írásbeli, szóbeli és gyakorlati vizsgarészekből áll, 1-5-ig terjedő érdemjegyekkel történő értékeléssel, amelyekből az osztályzat a vonatkozó jogszabályok által meghatározott súlyozás alapján kerül kiszámolásra. A szakmai vizsga lebonyolítását Kormányrendelet⁴⁹ és BM rendelet⁵⁰ szabályozza. Amennyiben a tanulók valamelyik vizsgatevékenységet nem tudják legalább elégséges szinten teljesíteni, akkor a következő vizsgaidőszakban abból javító vizsgát tehetnek, viszont addig nem nevezhetők ki, hivatásos állományba nem vehetők.

Részkövetkeztetések levonása

A képzési dokumentumok elemzéséből sok megállapítást lehet tenni. Egyrészt formai, másrészt tartalmi szempontból. Az összesen vizsgált 14 képzési dokumentum tekintetében rendkívül eltérő az átláthatóság, az adatok, információk egyértelmű kinyerésére, megértése, logikája. A legnagyobb probléma, hogy a direkt közlési mód mellett jelentős számban megjelennek indirekt, „bújtatott” információk és adatok, amelyek külön magyarázatra szorulnak.

⁴⁹ A komplex szakmai vizsgáztatás szabályairól szóló 315/2013. (VIII. 28.) Korm. rendelet.

⁵⁰ A belügyminiszter ágazatába tartozó szakképesítések szakmai és vizsgakövetelményeiről, valamint egyes, szakmai és vizsgakövetelmények kiadásáról szóló miniszteri rendeletek hatályon kívül helyezéséről szóló 20/2013. (V. 28.) BM rendelet

Egyértelműen megállapítható, hogy a rendőr tiszthelyettes képzés gyakorlatorientáltsága nem mutat emelkedő tendenciát. Az elmélet-gyakorlat aránya 1993-ban 60-40%-ban került megállapításra, amely 2022-ben 50-50%-ban van nevesítve. A rendvédelmi technikumok megítélése szerint – hivatkoznak a saját szakmai programjukra – 40-60%. Ha ezt az utóbbi adatot fogadjuk el, akkor is az elmúlt 29 évben csekély mértékű elmozdulást tapasztalunk a gyakorlat irányába.

Az ajánlott didaktikai módszerek palettája szűkkörű, nem követi a megváltozott körülményeket, nem alkalmazza a kor technikai lehetőségeit, nem veszi figyelembe az információhoz jutás csatornáit és a generációk sajátosságait, illetve nem törekszik modernizációra, valamint az elmélet jellegűek vannak túlsúlyban 64-36% arányban. Szintén probléma, hogy az egyes tantárgyak oktatására ajánlott didaktikai módszerekre is ez jellemző. Ez felveti annak a problematikáját, hogy az oktatók részesülnek-e módszertani felkészítésben, illetve az megfelelő-e.

A képzési dokumentumok nem mutatnak kellő nyitottságot a generációk sajátosságaihoz, nem tartalmazzák a hatékony oktatáshoz elengedhetetlenül szükséges módszertani útmutatókat, mint az osztály bontása kisebb tanulói csoportokba; több oktató együttes jelentléte az ismeretek átadása, gyakoroltatása során; a tanulók aktívabb bevonása az oktatásba; okos eszközök szélesebb körű alkalmazása stb.

Az oktatás során alkalmazott didaktikai módszereknek alkalmazkodniuk kell a különböző generációk sajátosságaihoz, amelynek szükséges megjelennie a képzési dokumentumokban. A kutatásom elsősorban a didaktikai módszerekre irányult, de a teljesség igénye miatt szükséges rámutatni, hogy a nevelési módszerek terén is követnie kell az előzőekben ismertetett alapelvet.

NEMZETKÖZI ÉS HAZAI KITEKINTÉS

KÜLFÖLDI ORSZÁGOK RENDŐRSÉGEI ÉS PARTNER RENDŐRISKOLÁK

A kutatásom során a nemzetközi kitekintéshez, a külföldi országok rendőrségei, illetve rendőriskolák részére a rendőr tiszthelyettes képzésre vonatkozó adatok és információk begyűjtéséhez intézményi kérdőívet állítottam össze. Az adatgyűjtést három irányból közelítettem meg.

Első irányként a külföldi rendőrségek képzéseiről megjelent publikációkat kutattam fel és tanulmányoztam át.

Második irányként a két rendvédelmi technikum igazgatóját és a ROKK Járőrképző Akadémia vezetőjét és a Gazdasági Szervek igazgató-helyettesét, azaz a korábbi négy rendészeti szakgimnázium – adyligeti, körmendi, miskolci és a szegedi – igazgatóját kerestem meg hivatalos átiratban, amelyhez mellékeltem az országos rendőrfőkapitányhoz írt kérelmemet (37. számú melléklet), az engedélyét (38. számú melléklet) és az intézményi kérdőív magyar és angol nyelvű változatát (39. számú melléklet). Az iskolák segítségével az alábbi külföldi partner rendőriskoláktól érkezett vissza a kérdőív⁵¹:

- „Septimiu Muresan Police School” – Románia, Kolozsvár (ROM1), 2004
- „Border Police Agents Training School” – Románia, Nagyvárad (ROM2), 1992
- „Police School in Katowice” – Lengyelország, Katowice (LEN), 1999
- „National Police school of SENS” – Franciaország, Sens (FRA), 1946
- „Police school Josip Jovic” – Horvátország, Zágráb (HOR), 2000
- „Police College” – Szlovénia, Ljubljana (SLO), 1972

Az előző felsorolásban a rendőriskolák megnevezése, ország, város, illetve a disszertációban alkalmazott rövidítése után az alapítás évszámát tüntettem fel.

Harmadik irányként az országos rendőrfőkapitány engedélye alapján a Nemzetközi Bűnügyi Együttműködési Központ közreműködésével a következő országok kapták meg a kérdőívet: Szlovákia, Ausztria, Ukrajna, Szerbia, Németország, Hollandia, Egyesült Királyság, Csehország, Olaszország, Spanyolország, Portugália, Belgium, Svájc, Litvánia, Lettország, Észtország.

A 16 ország rendőrségei közül Németországtól az a válasz érkezett, hogy tudományos kutatási felmérésekkel nem foglalkoznak. Svájcban pedig, hogy a kanton felépítésük miatt a kérdőívre nem tudnak választ adni, annyira eltérő a rendszerük. A kérdőívet az alábbi országok küldték vissza⁵²:

- Spanyolország, Madrid, „Academia de Suboficiales de la Guardia Civil” (SPA1), 2018.
- Spanyolország, Madrid, „Centro dE Altos Estudios Policiales” (SPA2), évszámot nem jelöltek meg.
- Hollandia, Apeldoorn, „Politieacademie”, (Hol), évszámot nem jelöltek meg.
- Csehország, Prága, „Police Education and Training Unit”, (CSEH), 2015.
- Szlovákia, Pezinok, „Stredná, Odborná Skola Policajného Oborlí”, (SZLO), 1970.

A felsorolás végén szintén a rendőriskolák alapítási évszámát tüntettem fel.

⁵¹ Az iskolák neve után található évszámok az alapításuk dátumát jelenti.

⁵² Az intézmények, illetve az iskolák neve után található évszámok az alapításuk dátumát jelenti.

A rendőrképzésre vonatkozó adatok

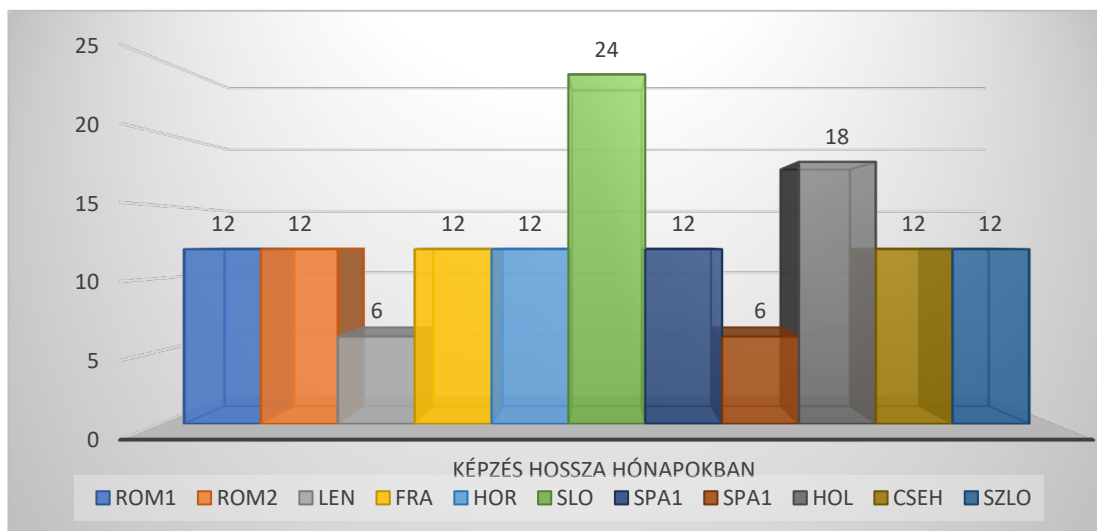
A rendőrképzés állandóságát mutatja, hogy az adott képzés mióta zajlik az oktatási intézményben, milyen múltra nyúlik vissza, amelyből a képzés állandóságára, kiforrottságára lehet következtetni. Képzési tapasztalatokról igazán akkor tudunk beszélni, ha az adott képzés több éven – esetleg egy évtizeden – keresztül alapvetően változatlan tartalommal került lebonyolításra. Ha az adott képzés évről évre változik, akkor nem kapunk valós ismereteket arról, hogy ténylegesen szükség van-e módosításokra. Napjainkban gyakori a változtatás, amelynek nem feltétlenül szakmai okai vannak. Abban az esetben, ha a rendőrképzés az adott ország képzési palettáján önálló, államilag elismert szakmaként jelenik meg, akkor az oktatást érintő általános változásokhoz alkalmazkodnia kell, hozzá kell igazítani azokhoz az elvárásokhoz. Ennek lehetnek formai és tartalmi követelményei is. A rendőrképzést folytató iskoláknak a megrendelői, rendőrségi igényekhez is alkalmazkodniuk kell, amely nem mindig párosul pozitív hatással a képzésre. Alapvetően az iskoláknak az alkalmazkodás nem okoz problémát, ha van kifutási ideje a korábban megkezdett képzéseknek és kellő idejük az újak bevezetéséhez.

Franciaországban, Szlovéniában és Szlovákiában jelentős múltra nyúlnak vissza a rendőrképzés gyökerei, míg a többi országban 16-28 év közé esik az iskolák alapítása, amely arra enged következtetni, hogy többé-kevésbé alakulhatott ki tapasztalati úton megvalósított rendőrképzés.

A képzés időtartama

A rendőrképzés 6-24 hónap között helyezkedik el, jellemző a 12 hónap, amely arra enged következtetni, hogy a vizsgált országokban elegendőnek tartják az 1 éves képzést (13. számú ábra). Azt is érdekes megfigyelni, hogy valamennyi képzés hattal osztható – 6, 12, 18 vagy 24 hónapos –, amely arra enged következtetni, hogy félévekben határozták meg a képzés hosszát. A legrövidebb 6 hónapos a leghosszabb 24 hónapos, illetve megjelenik a 18 hónapos is.

A képzés időtartama

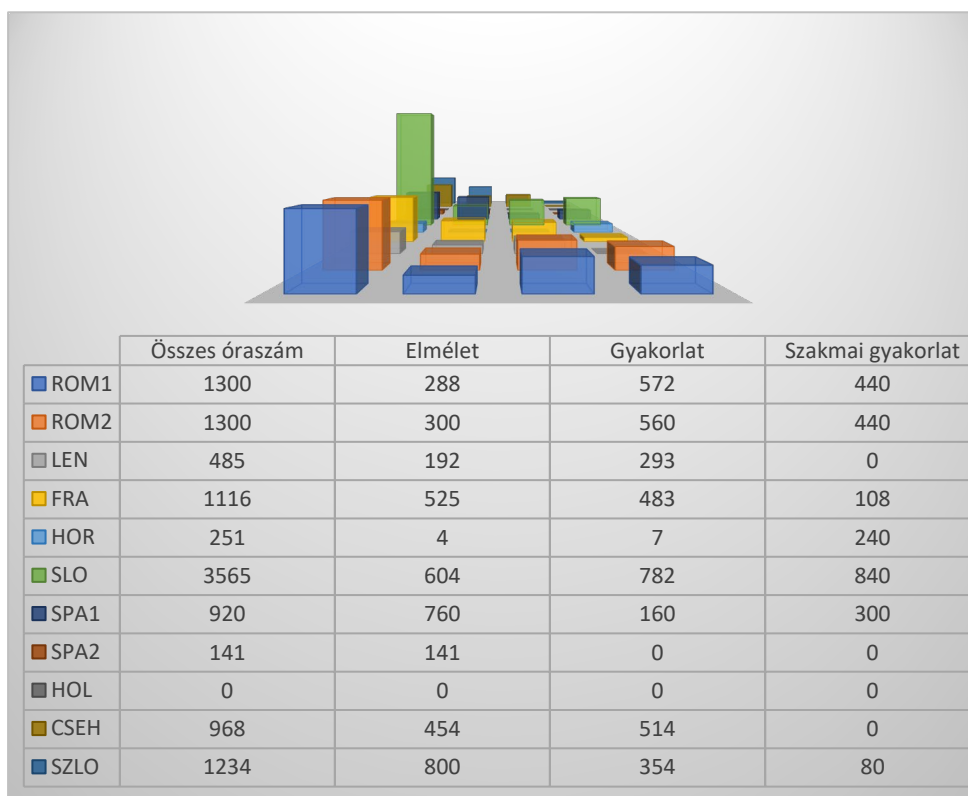
13. számú ábra – forrás: saját szerkesztés.

Ezt annak tükrében érdemes összehasonlítani, hogy hazánkban a rendőr tiszthelyettes képzés 1980-as évektől 1992-ig 10 hónap volt, majd azt követően kétéves, azaz 24 hónapos lett. Napjainkban – 2020 őszétől – a kétéves képzés mellett párhuzamosan újra bevezetésre került a 10 hónapos képzés. A kétéves képzést kizárólag a Körmenyi Rendvédelmi Technikumban és a Miskolci Rendvédelmi

Technikumban lehet végrehajtani, míg a 10 hónaposat – a két technikum mellett – a Rendőrségi Oktatási és Kiképző Központ alárendeltségében újonnan létrehozott Rendőrképző Akadémián, Adyligeten és Szegeden.

A képzés összes óraszama, az elmélet és a gyakorlat, valamint a szakmai gyakorlat óraszámjai

Kolozsváron és Nagyváradon a rendőrképzés minimális különbséget mutat, amely arra enged következtetni, hogy a rendőrök képzése Központi Képzési Program szerint, előre meghatározott óraszámok alapján történik, amelyben minimális eltérés a megengedett. Más képet mutat a szlovén rendőrképzés, amely tartalmaz 1339 olyan tanórát, amely során a leendő rendőrök önállóan tanulnak. Lengyelországban a képzés rövid ideje miatt nem tartalmaz rendőri szerveknél végrehajtott szakmai gyakorlatot. Az elméleti és a gyakorlati tanórák aránya alapvetően 40-60%-ra tehető. Fontos kiemelni, hogy – Lengyelországot és Spanyolország központi rendőrképzését kivéve – mindenhol megjelenik a rendőri szerveknél végrehajtott szakmai gyakorlat, amely nem azonos a rendőriskolákban megtartott gyakorlati foglalkozásokkal. Spanyolország központi rendőrképzésében, amely mindösszesen 141 óra kizárólag elméleti órákat oktatnak. Ez egy új képzési forma, amelyet 2020-ban vezettek be és az óraszámából arra lehet következtetni, hogy feltehetően alapismeretek oktatása történik. Hollandiában az oktatási rendszer teljesen másképpen működik. Nem tanórákat tartanak, hanem feladatokat hajtanak végre, illetve témákat, rendőri intézkedéseket dolgoznak fel. A végrehajtott feladatok elméleti oktatására akkor kerül sor, amikor egy tanulócsoporthoz diákjai kérik vagy szükségük van rá. Egyes ismereteket a tanulók önállóan dolgozzák fel. A szakmai gyakorlat az első 3 hónapban (Q1-Q2-Q3 időszak) 20 nap, a következő 12 hétben (Q4 időszak) heti 2 nap, a Q5 időszakban heti 3 nap, a Q6 időszakban heti 2 nap, a Q7 időszakban heti 3 nap, a Q8 időszakban heti 4 nap. A kilenc ország 11 rendőrképzés összes óraszámát, illetve a tanintézeti képzés elméleti és gyakorlati képzés, valamint a szakmai a szakmai gyakorlat óraszámait a 14. számú ábra mutatja be.

A képzés óraszámjai

14. számú ábra – forrás: saját szerkesztés.

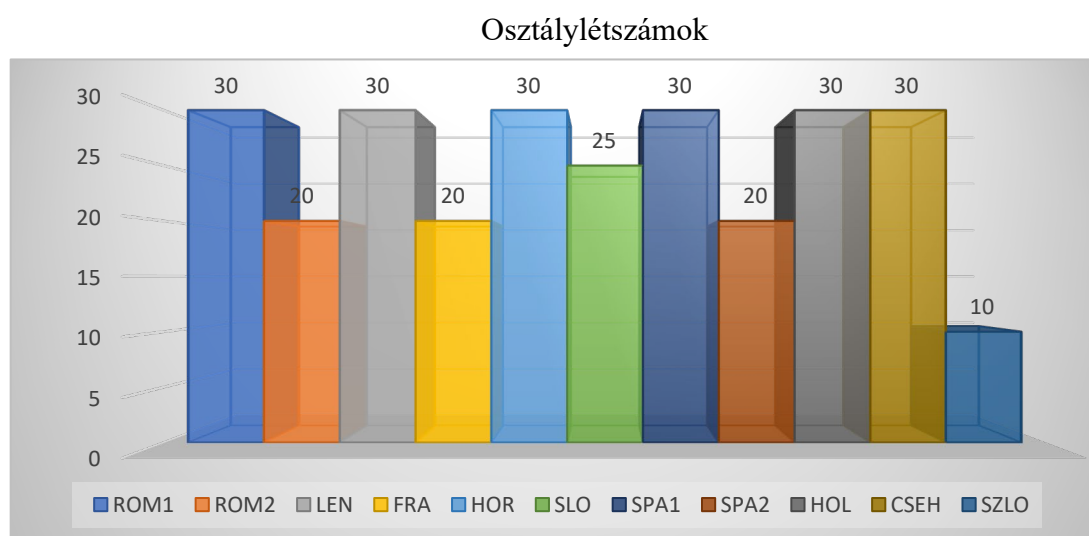
Horvátországból érkezett óraszámokból arra lehet következtetni, hogy az ismeretek átadásának jelentős része több, mint 93%-a szakmai gyakorlaton történik.

A képzésben alkalmazott osztálylétszámok

Az osztálylétszámok a kolozsvári, a lengyel, a horvát, a spanyol önkormányzati (civil), a holland és a cseh rendőrképzés során 21-30 fő, míg a nagyváradi, a francia és a spanyol központi képzés tekintetében 11-20, a szlovák esetében maximum 10 fő, a szlovénál 21-25 közötti. Szembetűnő a két román iskola közötti jelentős különbség. A képzés szempontjából az a szerencsés, ha minél kisebb az osztálylétszám. A nagy osztálylétszámok esetében bevett szokás, hogy egyes gyakorlati foglalkozásokon az osztály csoportbontásban hajtja végre a feladatokat. Osztálybontás Szlovéniában (idegen nyelvnél és informatikánál), Hollandiában (elméleti, gyakorlati és komplex ismereteknél), Csehországban (gyakorlati és komplex ismereteknél) és Szlovákiában (elméleti ismereteknél) van. A hazai rendőrképzésben általában 30 fős osztályokba kerülnek besorolásra a felvett tanulók. Rendező elv, hogy minden osztály összetétele heterogén legyen – az előzetes adatok, érettségi eredmények alapján – jó, közepes és gyenge képességű tanulók is kerüljenek. Ugyanakkor lehetőség szerint az osztályok egymáshoz képest homogének legyenek. Ez nem mindig sikerül, mert az előzetes adatok nem mindig tükrözik a tényleges képességeket, különösen nem a motivációt. Ebből következően az osztályok között nagy különbségek lehetnek képesség és motiváció terén is. Saját – osztályfőnöki és szaktanári – tapasztalat, hogy a tanulókat négy csoportba lehet besorolni a képességek terén:

- 10% a nagyon jó képességűek,
- 20% a jó képességűek,
- 50% a közepes képességűek,
- 20% a gyenge képességűek.

Az oktatásban az alkalmazott didaktikai módszerek kiválasztásának ennek a százalékos megoszláshoz is igazodni kellene. A képességek mellett a motivációt is figyelembe kell venni, mert az javíthat és ronthat is a tanulók tanulmányi eredményein. Nyilván alapvetően a képességek befolyásolják a tanulók képzeletbeli besorolását, de nem szabad eltekinteni a motivációtól, illetve az elkötelezettségtől. Az osztálylétszámokat 15. számú ábra ismerteti.

15. számú ábra – forrás: saját szerkesztés.

Egyéni képességek, életkori sajátosságok, okos eszközök

Az osztálylétszámokkal függ össze, hogy az oktatás során a tanulók képességeit, életkori sajátosságait figyelembe tudják-e venni, illetve alkalmaznak-e okos eszközöket kérdésekre érkezett válaszokat a számú 8. számú táblázat tartalmazza. A pozitív (kék) és a negatív (piros) válaszokat színekkel jelöltem a könnyebb átláthatóság és szemléltetés végett.

Egyéni képességek, életkori sajátosságok figyelembevétele,
okos eszközök alkalmazása

Ssz	Ország	Egyéni képességek figyelembevétele	Életkori sajátosságok (generációk) figyelembevétele	Okos eszközök alkalmazása %-ban
1.	Kolozsvár	nincs válasz	nem	igen, 26-50%
2.	Nagyvárad	igen	igen	igen, 26-50%
3.	Lengyelország	igen	nem	nem
4.	Franciaország	igen	igen	igen, 0-25%
5.	Horvátország	nem	nem	nem
6.	Szlovénia	igen	nem	nem
7.	Spanyol civil	igen	nem	igen
8.	Spanyol központi	nem	nem	igen
9.	Hollandia	igen	nem	igen
10.	Csehország	igen	nem	igen
11.	Szlovákia	igen	igen	igen

8. számú táblázat – forrás: saját szerkesztés.

Az egyéni képességek figyelembevétele kérdésre Kolozsvár nem adott választ, Horvátországból és Spanyolország központi területéről érkezett válaszok nemlegesek, a többi országból igen válasz érkezett, ami pozitív és előre mutató a képzésben.

Az életkori sajátosságok (generációk) figyelembevétele kérdésre csak három országból – a romániai Nagyváradról, Franciaországból és Szlovákiából – érkezett pozitív válasz. A többi országból nemleges válasz érkezett. Ez arra enged következtetni, hogy e téren a képző intézmények vagy még nincsennek felkészülve, vagy nem tartják fontosnak. Véleményem szerint a hatékony és eredmények oktatáshoz feltétlenül hozzátartozik a generációs sajátosságok beépítése a képzésbe.

Okos eszközök alkalmazása kérdésre három országból – Lengyelország, Horvátország, Szlovénia – érkezett nemleges válasz, a többi országban valamilyen mértékben bevonták a képzésbe. Véleményem szerint – különösen a lexikális ismeretekhez való hozzáférés terén – az okos eszközök nem csak segítik az oktatói munkát, hanem arra hatással vannak, azt önkéntelenül is átalakítják és új teret nyitnak, akár a szemléletmód, akár a didaktikai módszerek eszköztárainak alkalmazása terén. Saját elméleti tantárgy oktatási tapasztalatai alapján, elméleti szinten, sematikus és általánosságban mutatom be, hogy okos eszköz alkalmazásával, a tananyag feldolgozása terén százalékosan kifejezve mekkora szabadsáv keletkezhet (9. számú táblázat). Ez komoly kihívást jelenthet a képző intézményeknek és az oktatóknak egyaránt.

A tananyag feldolgozás sematikus ábrája az okos eszközök tükrében

TANANYGAG FELDOLGOZÁSA %-OS MEGOSZLÁSBAN		
Okos eszköz nélkül	Fázisok	Okos eszközzel
60%	Tananyag feldolgozása	20%
		40%
10%	Összefüggések magyarázata	10%
10%	Rendőri munkába történő beillesztése	10%
10%	Alkalmazás	10%
5%	Rendszerezés	5%
5%	Ellenőrzés	5%

9. számú táblázat – forrás: saját szerkesztés.

Megítélésem szerint a hatékony és eredményes oktatáshoz ma már elengedhetetlen a tanulók képességeinek figyelembevétele, illetve az egyéni, testre szabott fejlesztés bevezetése, valamint a generációk tanulási, információszerzési szokásaihoz való alkalmazkodás és ez nincsen másképpen a rendőrképzésben sem. A kor követelményeinek való megfelelés elengedhetetlen feltétele a technikai eszközök adta lehetőségek kiaknázása. Véleményem szerint az okos eszközök jelentős térhódításai az élet minden területén abba az irányba mutatnak, hogy nem tiltani kell azokat, hanem tudatosan beépíteni a képzésbe az új ismeretek szerzése, alkalmazása és bevésése terén.

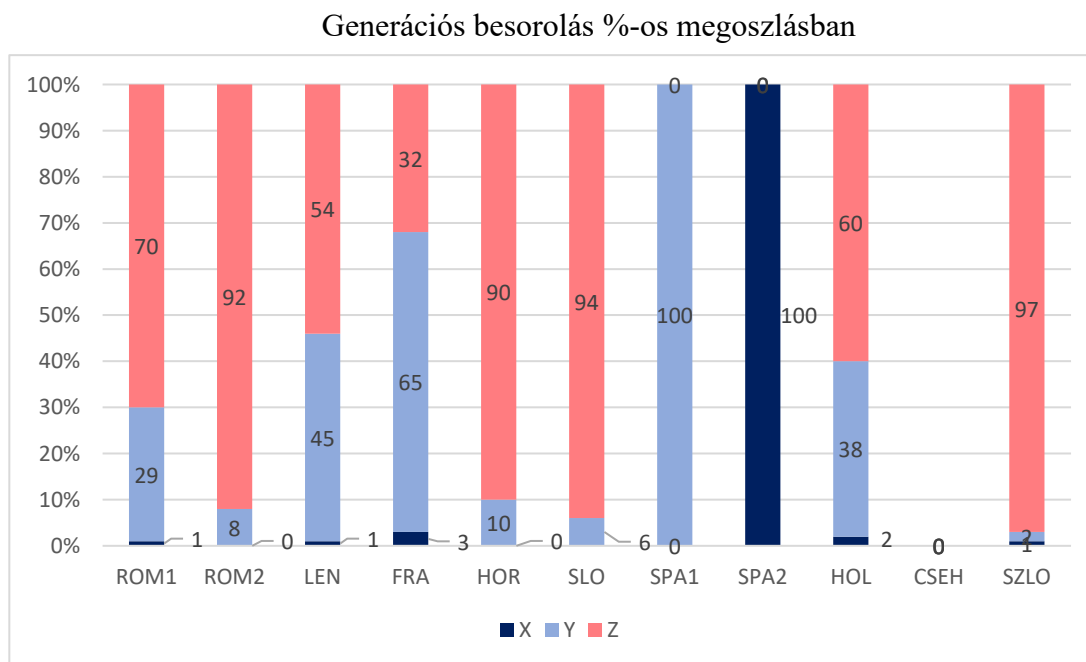
A képzésben résztvevők életkora szerinti generációs besorolásuk %-ban

Ma már nem hagyhatjuk figyelmen kívül a rendőrképzésbe felvettek életkori sajátosságait, generációs besorolásukat.

Generációs kategóriák⁵³:

- veterán: 1925-1945,
- baby boomer: 1946-1964,
- X: 1965-1979,
- Y: 1980-1995,
- Z: 1996-2009,
- alfa: 2010-től.

A külföldi országok rendőrképzésében résztvevők generációs besorolását százalékosan megadva a 16. számú ábra tartalmazza.

16. számú ábra – forrás: saját szerkesztés.

Spanyol civil (SPA1) a 34-40 év közötti kategóriát, azaz Y generációt, a spanyol központi (SPA2) pedig a 41-55 év közöttit, azaz X generációt jelölte meg, míg Csehországból erre a kérdésre nem érkezett válasz. A többi rendőriskolában a képzésben résztvevők zömmel a Z generációhoz tartoznak. Ez a képzésben résztvevők százalékos megoszlásában különösen magas Szlovákiában (97%), Szlovéniában (94%), romániai Nagyváradon (92%), Horvátországban (90%), ahol 90% feletti a létszámuk. Ebből arra is lehet következtetni, hogy a jelentkezők:

- vonzónak tartják a rendőri hivatást,
- fiatal felnőttek,
- pályakezdők,
- az életpályájuk elején választják a rendőri hivatást,
- hosszútávban gondolkodnak a rendőri hivatásban.

Magyarországon a rendőr tiszthelyettes képzésben a 80'-as években a baby boomer és a X generáció volt a jellemző 30-70%-ban, majd a 90'-es évek elejétől 20-80%-os megoszlásban. A jelentős változást az 1996-ban hatályba lépő régi Hszt.⁵⁴ (régii szolgálati törvény) jelentette, amely a rendőr tiszthelyettes képzésbe jelentkezők életkorát 18-33 év között határozta meg. Az alsó korhatár

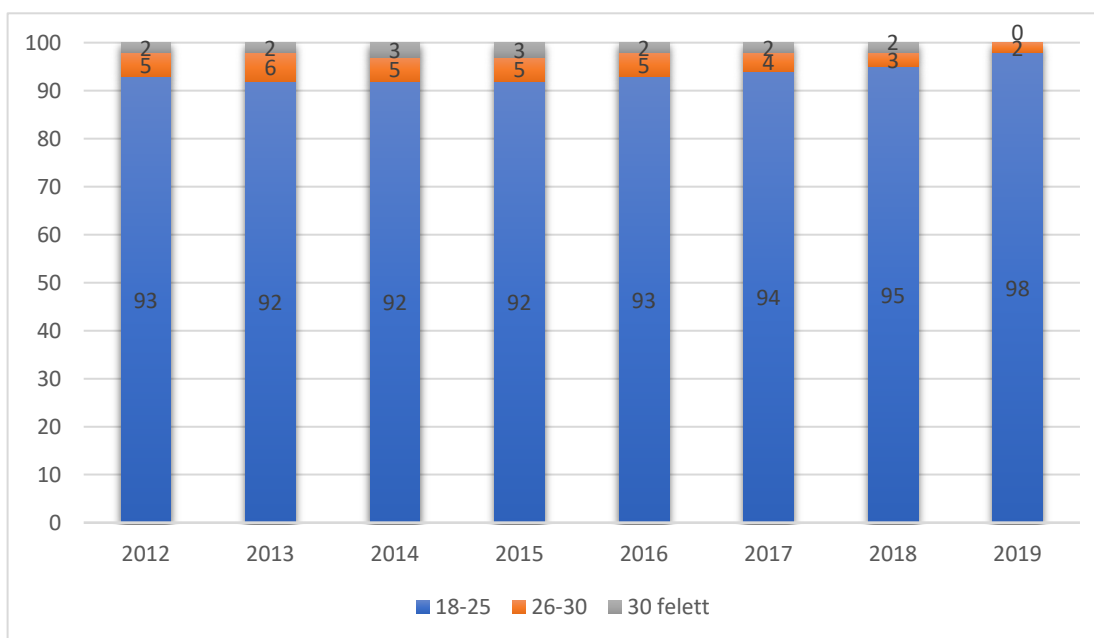
⁵³ Rapid e-Learning Master. Warsaw, 2017. 14. o. Az Rapid e-Learning Master Módszertan v.2. az Európai Unió Erasmus+ programjának társfinanszírozásával készült el. Rapid e-learning.pdf (Letöltve: 2020. 04. 13.)

⁵⁴ A fegyveres szervek hivatásos állományú tagjainak szolgálati viszonyáról szóló 1996. évi XLIII. törvény.

a cselekvőképességhez, a felső korhatár a hivatásos állományba vételre meghatározott 35. életévhez alkalmazkodott, tekintettel a képzés 2 éves időtartalmára. Változást az új Hszt.⁵⁵ (a továbbiakban: új szolgálati törvény) kiadása jelentette, amely az alsó korhatár megtartása mellett a felső korhatárt kította 55. életkorig⁵⁶. Ebből kifolyólag a korábban megszokott frissen érettségizettek mellett megjelentek a középkorúak is a rendőr tiszthelyettes képzésben.

Áttekintetem a Központi Irattárban az Adyligeti Rendészeti Szakgimnázium (Szakközépiskola) 2004-2019 közötti időszak felvételi eljárásairól készített összefoglaló jelentéseket. Az összefoglaló jelentések 2012-2019 között tartalmazzák a jelentkezők életkor szerinti, három kategóriába – 18-25 év, 26-30 év, 30 év feletti – történő besorolását (17. számú ábra). A jelentkezők a vizsgált időszak éveiből következően több, mint 90%-a az Y generációhoz tartoztak, fiatal felnőttek voltak. Azonban az évek eltolódása miatt nem generációs összehasonlítást, hanem a jelentkezők, illetve a résztvevők életkori besorolását – 18-25 év – kell összehasonlítani. Itt láthatunk azonosságokat a nemzetközi viszonylathoz. Ezt az összevetést a későbbiekben a hazai társszervek képzésében résztvevők generációs adatainak ismertetését követően fogom bemutatni.

A rendőr tiszthelyettes képzésbe jelentkezők életkori besorolása

17. számú ábra – forrás: saját szerkesztés.

Ugyan az új szolgálati törvény jelentősen megemelte a jelentkezés életkorát, ezt az idősebb generációk a szociális körülményeik miatt nem tudják vállalni, mert a csekély ösztöndíjból nemhogy családot, de még önmagukat sem tudják fenntartani. Ezzel magyarázható a jelentkezők életkora, mert a fiatalokat a kétéves képzés alatt szüleik, családjuk segítik. Sok esetben a tanulóknak, akik nem részesülnek családi támogatásban az iskola elvégzése mellett – iskola után, hétvégén – hivatalosan munkát vállalnak, például a Tesco áruházban árufeltöltő, pénztáros stb.

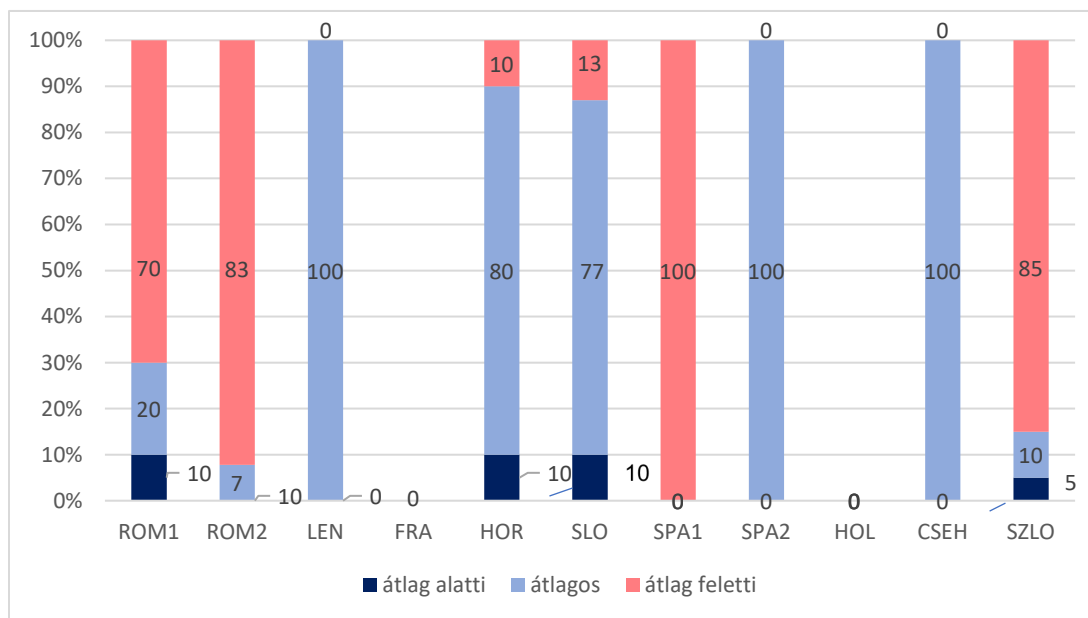
⁵⁵ A rendvédelmi feladatokat ellátó szervek hivatásos állományának szolgálati jogviszonyáról szóló 2015. évi XLII. törvény.

⁵⁶ 2015. évi XLII. törvény 33.§ (1) a) pontja.

A képzésben résztvevők képességeik szerinti besorolása %-ban

Franciaországból és Hollandiából erre a kérdésre nem érkezett válasz. A román, a spanyol civil és a szlovák rendőrképzésbe átlag feletti képességekkel rendelkező személyek jelentkeznek, ami arra enged következtetni, hogy a rendőri hivatásnak presztízse van, illetve magas színvonalú képzés valósítható meg. A többi ország vonatkozásában átlagos képességű személyek vesznek részt a képzésben (18. számú ábra).

A rendőr tiszthelyettes képzésbe jelentkezők képességei szerinti besorolása

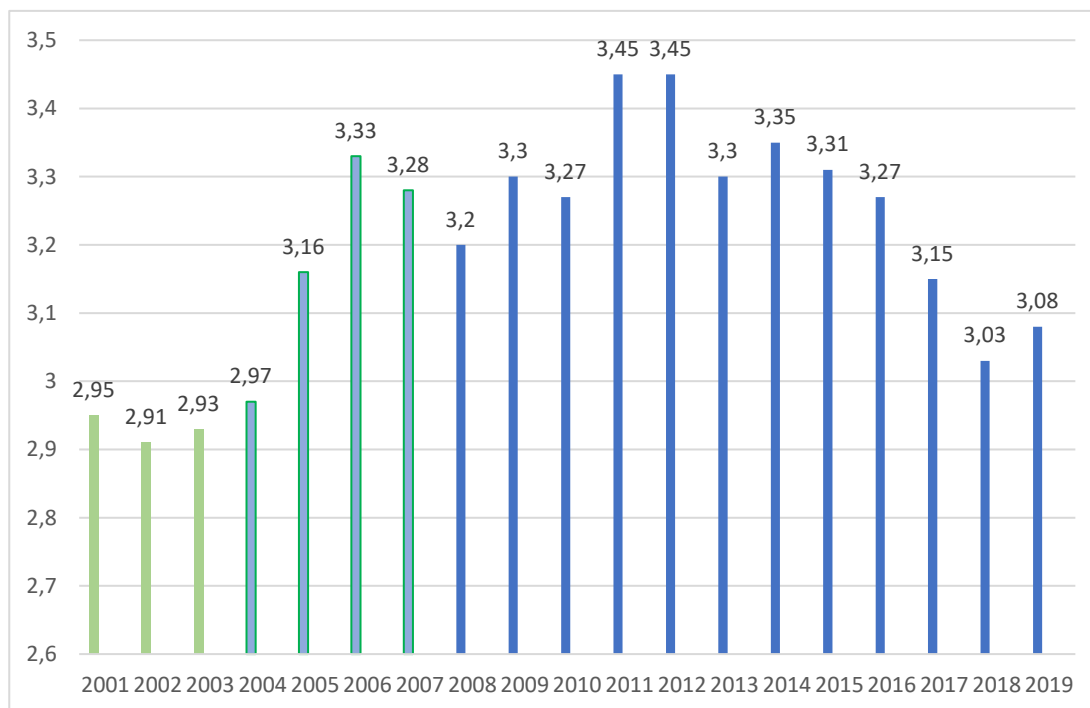

18. számú ábra – forrás: saját szerkesztés.

Hazánk tekintetében tanulmányoztam a Központi irattárban az Adyligeti Rendészeti Gimnázium (Szakközépiskola) 2004-2019. közötti időszakának felvételi eljárásairól készített összefoglaló jelentéseket, amelyekből kigyűjtöttem a jelentkezők érettségi átlagait. Az összefoglaló jelentések 2001-ig visszamenőleg tartalmazzák az Adyligeti Rendészeti Szakgimnáziumba és jogelőd intézményeibe a jelentkezők érettségi átlagát, amely az országos átlagnak is megfelelnek, nincs nagyságrendi különbség (19. számú ábra). Az érettségi átlagok 2,91 (2002 év) és 3,45 (2011 és 2012 év) közötti intervallumban tartoznak. A jelentkezők érettségi átlagai 2001-től 2011-ig nem lineáris, hanem hullámzóan emelkedő, 2012-től 2018-ig pedig fokozatosan, kicsit hullámzóan csökkenő tendenciát mutat. A 2019-es év az előző évhez képest minimális (0,05%-os) emelkedést mutat. A vizsgált időszakban a tanintézetben az alábbi szakképesítések kerültek oktatásra:

- 2001 és 2003 között kizárólag határrendész szakképesítés,
- 2004 és 2007 között határrendész és rendőr szakképesítés,
- 2008-tól rendőr szakképesítés.

A jelentkezők érettségi átlagai 2001-2019 között

19. számú ábra – forrás: saját szerkesztés.

Hazánkban a jelentkezőket az érettségi eredményeik alapján átlagos képességűeknek sorolhatjuk be, ami nemzetközi viszonylatban, a vizsgált országok vonatkozásában Románia, Spanyol civil és Szlovákiához képest elmarad, Lengyelországgal, Horvátországgal, Szlovéniával és Csehországgal áll azonos szinten.

A képzésben alkalmazott didaktikai módszerek

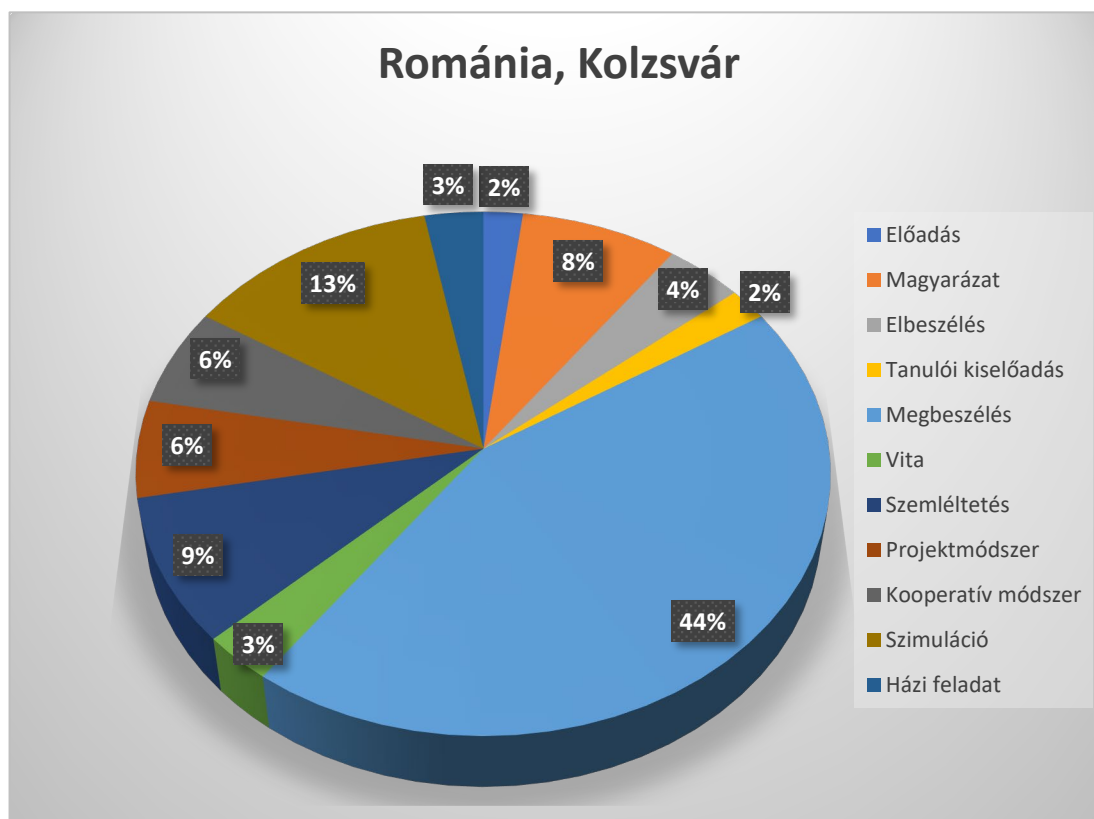
A kérdőíves felmérésben azt a kérdést tettem fel, hogy a szakirodalomban felsorolt didaktikai módszerek közül melyeket és hány %-ban alkalmazzák, illetve megítélésük szerint az alkalmazottakat milyen hatékonysággal %-ban kifejezve. A válaszokat országonként és iskolánként, külön-külön ismertetem, és ahol értékei is megadtak ábrán keresztül szemléltem.

Románia, Kolozsvár

Romániában, Kolozsváron a rendőrképzésben valamennyi didaktikai módszert alkalmazzák (20. számú ábra), első négy helyen az alábbiak találhatóak:

1. megbeszélés,
2. szimuláció,
3. szemléltetés,
4. magyarázat.

Alkalmazott didaktikai módszerek a romániai Kolozsváron (%-ban)

20. számú ábra – forrás: saját szerkesztés.

Ez a sorrend arra enged következtetni, hogy a hagyományos porosz, frontális oktatási modellt egy korszerűbb a gyakorlatorientált képzés felé elmozduló váltotta fel, ahol előtérbe kerül a képzésben résztvevő, a gyakorlati foglalkozások fontossága, amelyet a szimuláció és a szemléltetés testesít meg. Az alkalmazásra vonatkozó százalékos arányt nem adták meg. Arra a kérdésre is kerestem a választ, hogy az alkalmazott didaktikai módszerek milyen hatékonysággal jelennek meg a képzésben, de erre a kolozsvári rendőriskolától nem kaptam választ.

Románia, Nagyvárad

A nagyváradai rendőriskolában nem alkalmazzák a tanulói kiselőadást, amely véleményem szerint a szakmai ismeretek mélyebb elsajátítása mellett – mert a társak és az oktató előtt kell megnyilvánulni – erősíti a felelősségtudatot és az önállóságot. Nem gondolom, hogy ez hiba lenne, mert lehet, hogy más didaktikai módszer tartalmazza az előzőekben ismertetett kompetenciák fejlesztését, tudatosítását. Az alkalmazott didaktikai módszerek vonatkozásában az iskola nem jelölt %-os arányt. Az alkalmazott didaktikai módszerek hatékonyságára az alábbi válasz érkezett:

1. szimuláció 100%,
2. szemléltetés 100%,
3. megbeszélés 90%,
4. magyarázat 90%.

A hatékonysági adatokból következtethetünk arra, hogy – a kolozsvári iskolához hasonlóan – olyan oktatási modellt alkalmaznak, amelyik a gyakorlatorientált képzést helyezi előtérbe.

Lengyelország

A lengyelországi katowicei rendőriskolában az általános didaktikai módszerek közül az elbeszélést, a tanulói kiselőadást, a vitát, a projektmódszert és a kooperatív módszert nem alkalmazzák, illetve %-os arányt nem adtak meg. Az alkalmazott didaktikai módszerek között a sorrend az alábbi:

1. szimuláció,
2. szemléltetés,
3. előadás,
4. házi feladat.

Az alkalmazott didaktikai módszerek hatékonysága tekintetében az alábbi válasz érkezett:

1. magyarázat 80%,
2. előadás 70%.

A megadott adatokból arra lehet következtetni, hogy a hagyományos oktatási modell mellett megjelenik a gyakorlatorientáltságot erősítő is.

Franciaország

A franciaországi sens-i rendőriskolában a didaktikai módszerek közül nem alkalmazzák az előadást, az elbeszélést és a projektmódszert, ami arra enged következtetni, hogy a gyakorlat irányába mozdultak el. Az alkalmazott didaktikai módszereket nem sorolták be, illetve a hatékonyságukra sem érkezett válasz.

Horvátország

A horvátországi zágrábi rendőriskolában valamennyi didaktikai módszert alkalmazzák, azonban arra nem érkezett válasz, hogy azokat milyen %-ban. Az alkalmazott didaktikai módszerek hatékonyságára az alábbi sorrendet jelölték meg:

1. szimuláció 95%,
2. szemléltetés 95%,
3. megbeszélés 75%,
4. vita 75%.

A hatékonysági adatokból arra lehet következtetni, hogy inkább a gyakorlatorientált oktatási modellt alkalmazzák a képzés során.

Szlovénia

A szlovéniai ljubljanei rendőriskola nem töltötte ki a kérdőívben az alkalmazott didaktikai módszerekre vonatkozó részt, hanem szöveges választ adott, amely szerint alapvetően az alábbi módszerek jelennek meg a képzésben:

1. előadás,
2. magyarázat,
3. szimuláció.

A didaktikai módszer típusát az oktató a képzés tananyagának tartalma szerint választja meg. Ez azt jelenti, hogy az oktató jelentős szabadsággal rendelkezik az ismeretek átadása, bevésése tekintetében. Ez pozitív hatással lehet a képzésre, ha az oktató nem csak az elsajátítandó tananyag tartalma, hanem a képzésben résztvevő képességeire is figyelemmel választja meg az alkalmazott didaktikai módszert. A minőségbiztosításhoz hozzátartozik, hogy akkor működik jól az intézmény, ha az oktatói szabadság, az alkalmazott didaktikai módszer rögzítve van például az oktató által előre elkészített óravázlatban. Tehát nem improvizációról van szó, hanem gondosan felépített és tudatosan

kiválasztott didaktikai módszerek alkalmazásáról. Az alkalmazott didaktikai módszerek hatékonyságát nem mérik, nem rendelkeznek adatokkal, ezért erre nem érkezett válasz.

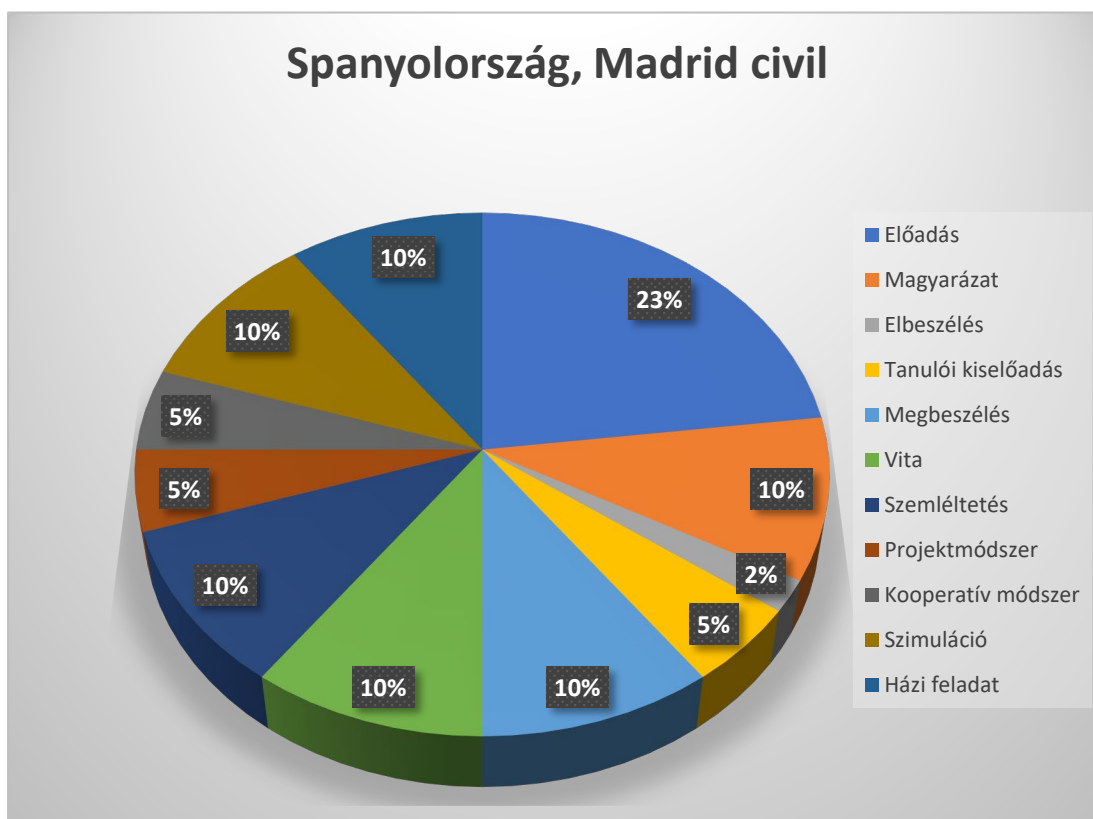
Spanyolország, Madrid civil

A spanyol madridi civil rendőrképzésben valamennyi didaktikai módszert alkalmazzák, amelyek közül a leghangsúlyosabb az előadás (21. számú ábra):

- előadás 23%,
- magyarázat 10%,
- megbeszélés 10%,
- vita 10%,
- szemléltetés 10%,
- szimuláció 10%,
- házi feladat 10%.

Az alkalmazott didaktikai módszerek és százalékos meghatározásuk arra engednek következtetni, hogy hagyományos képzést folytatnak. Valamennyi alkalmazott didaktikai módszer hatékonyságát 100%-ban jelölték meg.

Alkalmazott didaktikai módszerek a spanyolországi madridi civil
rendőriskolában (%-ban)

21. számú ábra – forrás: saját szerkesztés.

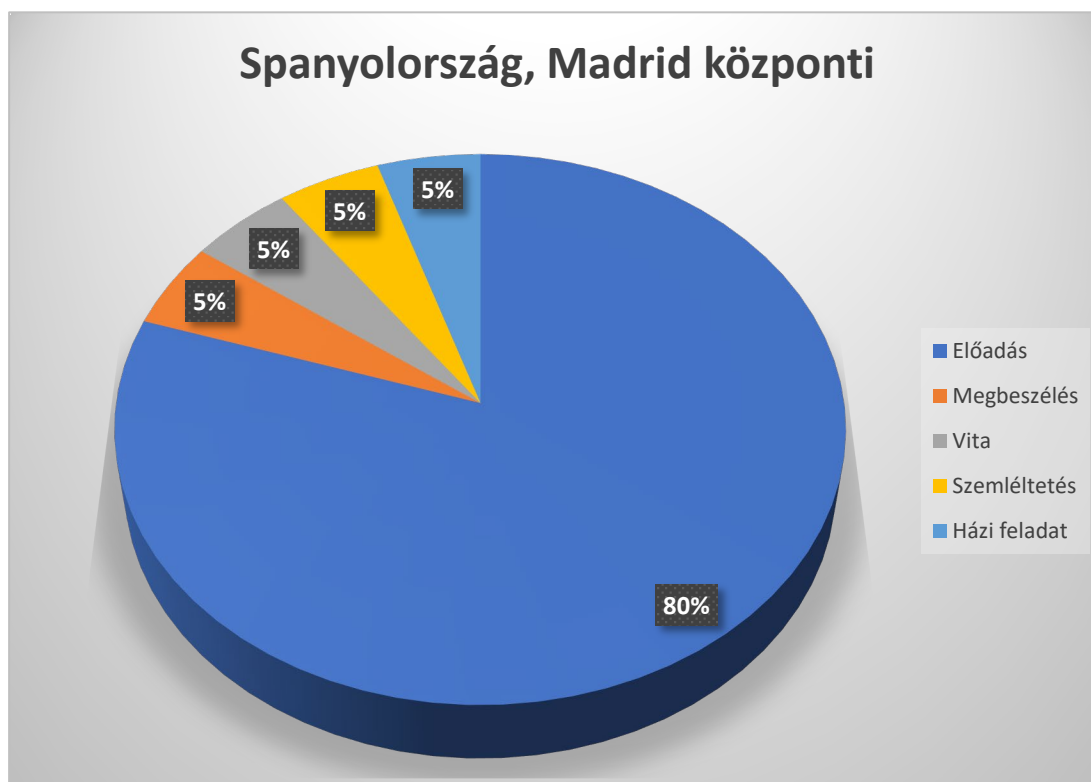
Spanyolország, Madrid központi

A spanyol madridi központi rendőrképzésben nem minden didaktikai módszert alkalmaznak. Mindösszesen az előadást, a megbeszélést, a vitát, a szemléltetést és a házi feladatot, az alábbi százalékos megosztásban (22. számú ábra):

- előadás 80%,
- megbeszélés 5%,
- vita 5%,
- szemléltetés 5%,
- házi feladata 5%.

Gyakorlatorientált képzésről nem beszélhetünk, mivel a képzés kizárólag elméleti ismeretekből áll, amit az óraszámoknál ismertettem.

Alkalmazott didaktikai módszerek a spanyolországi madridi központi rendőriskolában (%-ban)

22. számú ábra – forrás: saját szerkesztés.

Az alkalmazott didaktikai módszerek hatékonyságát az alábbiakban határozták meg:

- előadás 100%,
- megbeszélés 100%,
- vita 100%,
- szemléltetés 100%,
- házi feladata 100%.

Hollandia

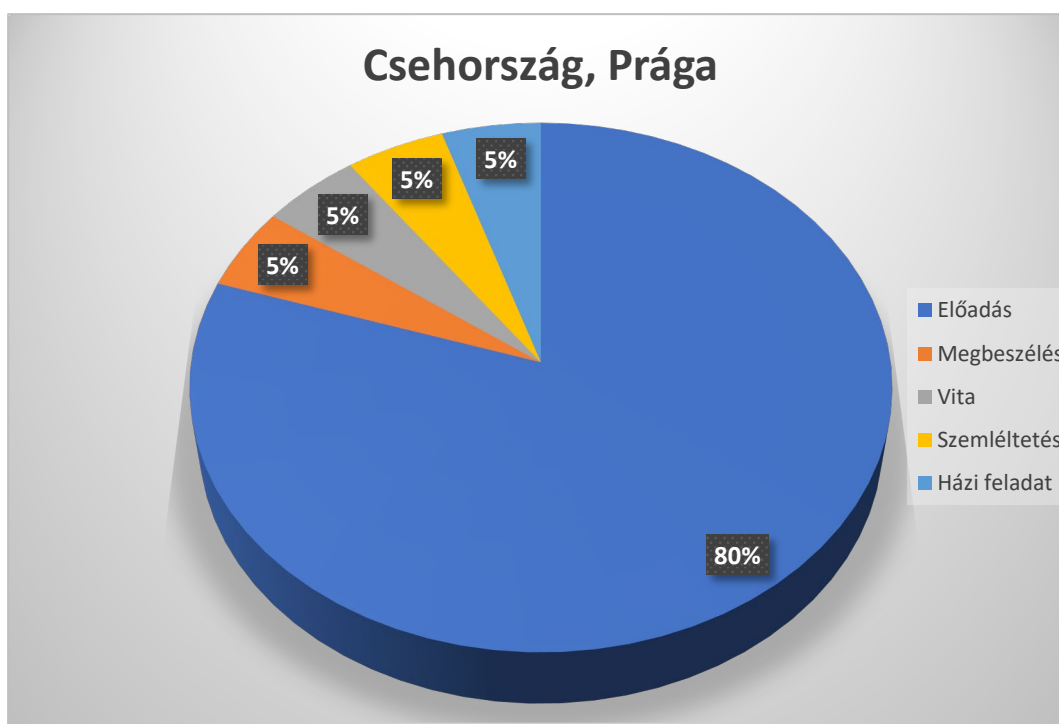
A hollandiai Apeldoornból sem az alkalmazott didaktikai módszerekre, sem a hatékonyságukra nem érkezett válasz, melyet azzal indokoltak, hogy náluk moduláris a rendőrök képzése. A képzés összesen 8 modulból áll, amelyek egymásra épülnek.

Csehország

A csehországi prágai rendőriskolában hat didaktikai módszert alkalmaznak az alábbi százalékos arányban (23. számú ábra):

- előadás 20%,
- magyarázat 20%,
- szemléltetés 20%,
- szimuláció 20%,
- kooperatív módszer 13%,
- megbeszélés 7%.

A Prágai rendőriskolában az alkalmazott didaktika módszerek és az óraszámok alapján a gyakorlatorientáltság felé indultak el.

Alkalmazott didaktikai módszerek a csehországi Prágában (%-ban)

23. számú ábra – forrás: saját szerkesztés.

Az alkalmazott didaktikai módszerek hatékonyságát 100%-ban jelölték meg.

Szlovákia

A szlovákiai pezinoki rendőriskola csak az alkalmazott kilenc didaktikai módszert jelölte meg – az alkalmazás százalékát nem – az alábbiak szerint:

- előadás,
- magyarázat,
- elbeszélés,
- tanulói kiselőadás,

- megbeszélés,
- szemléltetés,
- projektmódszer,
- kooperatív módszer,
- szimuláció.

Az alkalmazott didaktikai módszerek hatékonyságát az alábbiakban határozták meg:

- előadás 95%,
- magyarázat 98%,
- elbeszélés 79%,
- tanulói kiselőadás 80%,
- megbeszélés 22%,
- szemléltetés 97%,
- projektmódszer 95%,
- kooperatív módszer 97%,
- szimuláció 95%.

A hagyományos didaktikai módszerek mellett megjelenik a projekt és a kooperatív módszer is, illetve alkalmazzák a szimulációt is.

A Budapesti Rendőr Szakközépiskolának a 90'-es évek végétől az iskola megszűnéséig közvetlen kapcsolata volt a Pezinoki Rendőr Szakközépiskolával, ami kölcsönös oktatás-módszertani konzultációt és bemutatókat, valamint tanár- és diákcsereket jelentettek. Továbbá a tanulók a két iskola sportrendezvényein, illetve a tanárok a szakmai kiállításokon vettek részt. A két rendőriskola vezetői szintű kapcsolat kialakításában, illetve a kiutazások alkalmával a fordításban, jelentős érdemeket szerzett dr. Havasi Zoltán r. dandártábornok, az akkori Nógrád Megyei Rendőr-főkapitányság, megyei főkapitánya. A két iskola között kialakult rendkívül jó kapcsolat eredményeképpen az oktatói állománynak intézkedéstaktika tantárgyból oktatás-módszertani felkészítést tartottunk, majd három egymást követő évben, 1-1 héten keresztül a szlovák rendőrtanulóknak 3 kollégámmal intézkedéstaktikai foglalkozásokat tartottunk. A pezinoki iskola egy korábbi laktanyából lett kialakítva, ami azt jelentette, hogy a szituációs képzés kialakításához rendelkezésre álltak helyiségek. A kölcsönös vezető- és tanárcseréknek köszönhetően Pezinokban is kialakításra került az intézkedéstaktika oktatásának alapjai mind a módszertan, mind a feltételrendszer tekintetében. Az általunk megtartott képzéseket mind a tanári, mind a tanuló állomány lelkesen, motiváltan fogadta. Az oktatás során nagy segítségre volt, hogy az állomány 90%-a beszélt a magyar nyelvet. Az iskola a gyakorlatorientált képzést célozta meg.

A képzés személyi és tárgyi feltételeinek rendelkezésre állása

Oktatók létszáma

A kérdőívben kitértem arra, hogy a rendőriskolák rendelkeznek-e megfelelő számú és minőségű oktatóval. Ha nem, akkor a hiány az elméleti oktatás vagy a gyakorlati képzés terén jelentkezik-e. A válaszokat a 10. számú táblázatban foglaltam össze.

Személyi és tárgyi feltételek

Rendőriskola	Elegendő-e az oktatók száma	Hol jelentkezik hiány
---------------------	------------------------------------	------------------------------

	Igen	Nem	Elmélet oktatás	Gyakorlati képzés
ROM1		X	X	X
ROM2		X		X
LEN		X	X	X
FRA	X			
HOR		X		X
SLO		X		X
SPA1	X			
SPA2		X	X	X
HOL		X	X	
CSEH	X			
SZLO	X			

10. számú táblázat – forrás: saját szerkesztés.

Szembevetendő, hogy a 11 rendőriskolából 7 esetében oktatóból hiány van, leginkább a gyakorlati képzés területén.

Az oktatók felkészültsége

A kérdőívben az oktatók felkészültségét három kategóriába lehetett besorolni a rendelkezésre álló humán erőforrás képességei alapján. A válaszokat a 11. számú táblázat tartalmazza.

Oktatók felkészültsége

Rendőriskola	Az oktatók felkészültsége		
	Átlag alatti	Átlagos	Átlag feletti
ROM1	X		
ROM2		X	X
LEN		X	
FRA			X

HOR	X	X	X
SLO			X
SPA1			X
SPA2			X
HOL			
CSEH			X
SZLO			X

11. számú táblázat – forrás: saját szerkesztés.

A francia, a szlovén, a spanyol, a cseh és a szlovák rendőriskolában minden oktató átlag feletti, a lengyelnél minden oktató átlagos, a kolozsvárinál minden oktató átlag alatti, a többinél pedig vegyes képet mutat a felkészültség. Ezekből az adatokból arra lehet következtetni, hogy az oktatók továbbképzésére feltétlenül szükség van. Véleményem szerint három irányból megközelítve:

- szakmai továbbképzés az oktatott ismeretek bővítésére, megújítására stb.
- nevelőmunka repertoárjának szélesítése, generációs ismeretek stb.
- oktatás-módszertani felkészítés, új didaktikai módszerek megismerése, hatékony alkalmazásuk stb.

Hollandiából erre a kérdésre nem érkezett válasz.

Eszközök rendelkezésre állása

Az oktatáshoz szükséges eszközök meglétével kapcsolatban érkezett válaszokat a 12. számú táblázatban foglaltam össze.

Oktatáshoz szükséges eszközök rendelkezésre állása

Rendőriskola	Az oktatáshoz szükséges eszközök rendelkezésre állása			
	0-25%	26-50%	51-75%	76-100%
ROM1				X
ROM2				X
LEN				X
FRA				X
HOR		X		

SLO				X
SPA1				X
SPA2		X		
HOL			X	
CSEH			X	
SZLO				X

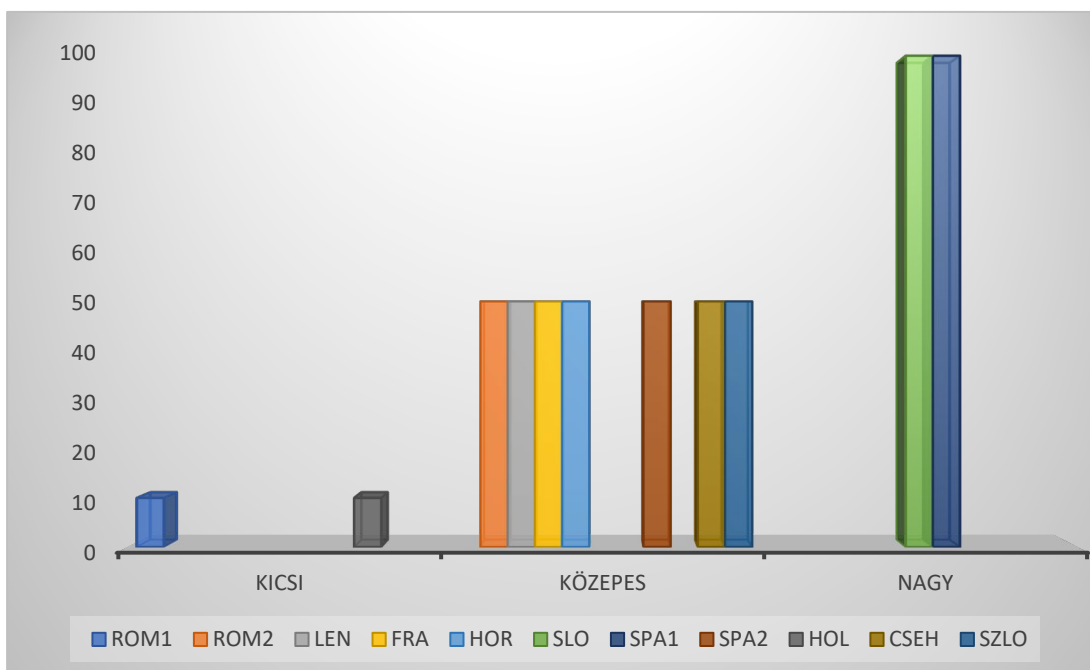
12. számú táblázat – forrás: saját szerkesztés.

A horvát és a spanyol központi rendőriskola kivételével valamennyi iskola rendelkezik az eredményes oktatáshoz szükséges tárgyi feltételekkel.

A képzés adminisztrációs terhei

Napjainkban az informatika térhódításának és ugrásszerű fejlődésének köszönhetően számos lehetőség nyílik a bürokratikusnak tűnő, rendre ismétlődő adminisztrációs terhek elektronikus úton történő kiváltására. Ez vonatkozhat a képzés dokumentációjára – kerettantervek, képzési programok, tantárgyprogramok, tanmenetek, osztálynaplók, bizonyítványok, modulzárók stb. –, illetve az oktatók által vezetettekre – óravázlat, jellemzések, egyéni fejlesztési terve, feljegyzések, jelentések stb. – is egyaránt. Az adminisztráció egy részét a tanulmányi osztályok munkatársai látják el, valamint az osztályfőnökök és az oktatók. Az adminisztrációs tevékenység sok esetben jelentős időt vesz el, amelyet az oktatásra is lehetne fordítani. A kérdőívben kitértem az adminisztrációs terhekre, amelyekre a válaszokat három – kicsi, közepes, nagy – kategóriába soroltam (24. számú ábra).

Adminisztrációs terhek

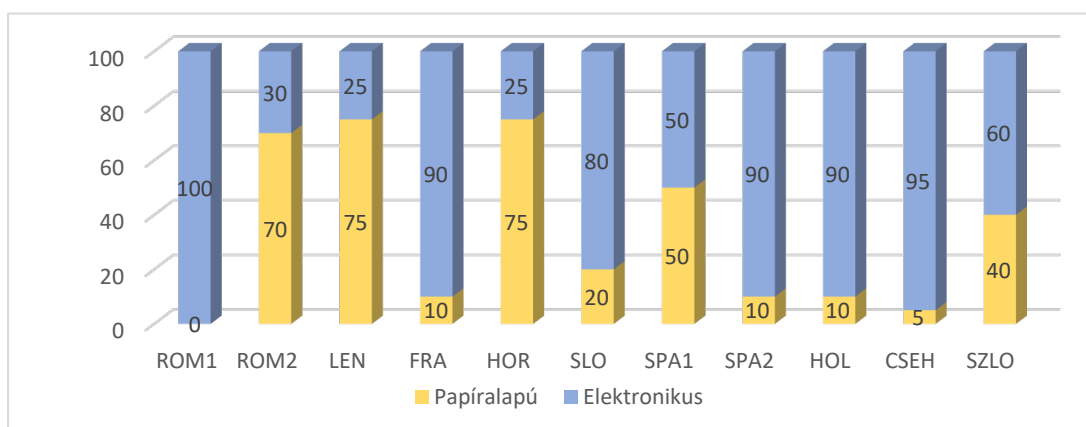
24. számú ábra – forrás: saját szerkesztés.

Az adminisztrációs terheket Nagyváradon és Hollandiában kicsinek érzik, Ljubljanában és Pezinokban nagyoknak, a többi rendőriskolában közepesnek.

Adminisztrációs feladatok támogatása

Az oktatás során számos adminisztrációs feladatot kell ellátni mind az oktatást megelőző felvételi eljárás, mind az oktatás tervezés, szervezés, mind a végrehajtás során, valamint az azt követő statisztikai adatszolgáltatások, összefoglaló jelentések stb. tekintetében. A válaszokat a 25. számú ábra foglalja össze.

Adminisztrációs feladatok támogatása

25. számú ábra – forrás: saját szerkesztés.

Az adminisztrációs feladatok elvégzését összességében minden iskolában támogatja informatikai rendszer. Legnagyobb mértékben:

- Románia, Kolozsvár 100%,
- Csehország, Prága 95%,
- Franciaország, Sens 90%,
- Hollandia, Apeldoorn 90%,
- Spanyolország, Madrid központi 90%.

A legkevésbé támogatott:

- Horvátország, Zágráb 25%,
- Lengyelország, Katowice 25%,
- Románia, Nagyvárad 25%.

Szembevetendő, hogy a két román iskola között ebben is mekkora különbség van.

Rendőr tiszthelyettesek képzése Németországban

Az intézményi kérdőívet Németország nem küldte vissza, de a német rendőr tiszthelyettesek képzést személyesen tanulmányozhattam Frankfurtban, mert tagja voltam 1998 és 2005 között a német rendőrségi kiképzők szövetségének. A tagság során három alkalommal vettem részt a Frankfurtban megtartott – 1998-ban „Védekezés a szűrő- vágóeszközök ellen”; 2000-ben „Intézkedés ámokfutókkal szemben”; 2005-ben „Intézkedés terrorcselekmény esetén” – Interact Defense tréningeken, úgynevezett tréningkonferenciákon. A németországi tartózkodásom során, a tréningkonferenciák mellett lehetőségem nyílt tanulmányozni a tiszthelyettesek oktatását, elsősorban a gyakorlati képzés didaktikai módszereit, a tanintézetben kialakított gyakorlati helyszíneket,

kiképzési és oktatástechnikai eszközöket. A képzés időtartalma 2,5 év volt, amely félévvel meghaladta a hazai rendőr tiszthelyettes képzés időtartalmát. A gyakorlati képzést az Interact Defense (aktív védekezés) rendszeren belül Red Man védőfelszerelés alkalmazásával, különböző szituációs kabinetekben – magánlakás, kocsmá, bank stb. – hajtották végre. Elsősorban közrendvédelmi és bűnügyi szituációkat dolgoztak fel. Azok a tanulók, akik nem vettek részt a szituációs gyakorlatokban, a kabineten kívül helyezkedtek el lépcsős kialakítású emelvényen, amelyet üvegfal választott el. A végrehajtott intézkedéseket kamerákkal rögzítették, visszanezték, elemezték és értékelték. A tanintézetben belül kabinetek mellett egy kézilabda nagyságú sportcsarnokban kialakították a város egy forgalmasabb utcájának kicsinyített mását, ahol bűnügyi szituációkat gyakoroltak. A város utcájában videófelvételt készítettek egy bűncselekmény elkövetéséről, amelyet a tanulóknak a tanintézetben levetítettek és az alapján kellett a szükséges nyomozati cselekményeket lefolytatniuk a „makett utcában”. A németországi tapasztalatok nagy hatással voltak rám és a hazai intézkedéstaktika kialakításánál merítettem belőle, az ott látottakat átültettem a magyar viszonyok és lehetőségek tükrében. A tréningkonferenciákon elsajátítottakat – különösen azok szemléletét – beépítettem az intézkedéstaktika oktatásába.

Az előzőekben ismertetettekben túl egy publikáción keresztül⁵⁷ tanulmányoztam a Sachsen-Anhalt (Szász-Anhalt) tartomány rendőr tiszthelyettes alapképzését. A képzési idő továbbra is 2,5 év, amely összesen 4400 tanórát tartalmaz, amely öt kurzusban került oktatásra. A kurzusok ismereteinek oktatására az első (1296 tanóra) és az ötödik (880 tanóra) esetében a tanintézetben, a második (464 tanóra), harmadik (880 tanóra) és negyedik (880 tanóra) esetében pedig különböző szolgálati helyeken, gyakorlati képzés formájában kerül sor. A képzés egyhetes vizsgaidőszakkal zárul. Összességében a 2,5 éves képzés 46 elméleti (szóbeli, írásbeli) és gyakorlati vizsgát tartalmaz.

A tantárgyak rendszere hasonló a hazai rendőr tiszthelyettes képzéshez, megtalálhatók a jogi, szakmai, nyelvi, kommunikációs, pszichológiai ismereteket tartalmazók. Jelentős különbség, hogy külön oktatják a német nyelvet (helyesírás, fogalmazás, levelezés, jegyzőkönyvek, jelentések elkészítése). A magyar rendőr tiszthelyettes képzésben komoly problémát jelent a tanulók gyenge írásbeli kifejező képessége. Véleményem szerint megfontolandó a magyar nyelvtan oktatásának bevezetése a hazai képzésbe. Az idegen nyelv vonatkozásában az angolt oktatják. A tantárgyak önálló oktatása mellett megjelenik egy-egy fontosnak ítélt téma, külön tárgykörben történő feldolgozása, amely magában foglalja a vonatkozó tantárgyak ismereteit. Ilyen például a „kábitószér” tárgykör, amely magában foglalja a különleges közigazgatási jogot, beavatkozási jogot, szolgálati ismereteket, bevetélméletet, kriminalisztikát, rendőri adatfeldolgozást, rendőri gyakorlati kiképzést.

Szintén jelentős eltérés a magyar viszonyokhoz képest, hogy a képzésbe 16-17 évesen bekerülhetnek a fiatalok érettségi vizsga nélkül, valamint beléphetnek EU-s és harmadik országok állampolgárai is. Egyes tevékenységek ellátásához – amelyekből vizsgát tettek – külön tanúsítványokat kapnak (pl. sebességmérő készülék, könnygázcsozóró palack, rendorbot, alkoholszonda alkalmazása stb.). A tisztek és tiszthelyettesek képzése egy objektumban történik. Utóbbinak számos előnye jelenkezhethet az objektum fenntartásában, a gazdaságosságban, az oktatói kapacitás biztosításában, az oktatás egyenszilárdságában, egymásra épültségében stb.

A tanulók beilleszkedését a rendőri szervekhez mentorok segítik, akik külön felkészítésben és díjazásban részesülnek. A mentoroknak nem csak kiemelkedő szakmai ismeretekkel kell jelentkeznük, hanem pedagógiai érzékkel. A mentor-rendszer akkor működik jól, ha a mentorok

⁵⁷ Fórizs Sándor: Egy rendőr tiszthelyettes alapképzés Németországban. Magyar Rendészet. (2022:1) 95-105. o.

önként, saját elhatározásból jelentkeznek. A hazai rendőr tiszthelyettes képzésben is megjelennek a mentorok, azonban gyakran előfordul, hogy kijelölés alapján látják el a feladatot, amely ebben a formában nem feltétlenül éri el a célját.

Összességében a német rendőr tiszthelyettes alapképzés tradicionális alapokon nyugszik, amely gondosan kimunkált, jelentős gyakorlati képzést tartalmaz. A képzési idő hossza és a kialakított oktatási modell biztosítja a rendőri munkához szükséges ismeretek megfelelő színvonalú elsajátítását.

Részkövetkeztetések levonása

A 11 külföldi rendőr tiszthelyettes képzéssel foglalkozó iskola válaszai alapján megállapítható sok hasonlóság és eltérés egymáshoz, illetve a magyarországi képzéshez is viszonyítva.

A képzés időtartalmára a 12 hónap a jellemző, egyedül Szlovéniában két éves, megegyezően a hazai rendőr tiszthelyettes képzéshez. Az óraszámok ebből adódóan alacsonyabbak. Jellemző, hogy a tanintézeti gyakorlati órák száma – Franciaország, Spanyolország és Szlovénia kivételével – meghaladja az elméleti órák számát. Ez a gyakorlat irányába történő elmozdulást mutatja.

Az osztálylétszámokra a nagyobb és közepes létszám a jellemző, egyedül Szlovákiában oktatnak 10 fős csoportoknak, amely a tanulók kompetenciafejlesztésének a lehetőségét nagymértékben támogatja. Hazánkban a nagy létszámú osztályba sorolás a jellemző. Osztálybontást a képzés során Szlovéniában, Hollandiában, Csehországban és Szlovákiában alkalmaznak. Hazánkban is van rá példa pl. idegen nyelv oktatásánál, de a teljes képzésre nem jellemző.

Az egyéni képességeket a vizsgált 11-ből 8 rendőriskolában figyelembe veszik, viszont a generációs sajátosságokra csak 3 rendőriskolában fordítanak figyelmet. Ugyanakkor előre mutató, hogy az okos eszközöket 8 tanintézetben is alkalmaznak.

Hazánkban az egyéni képességek – az érettségi átlagok alapján történő – figyelembevételre az osztályba sorolásnál kerül sor, annak érdekében, hogy lehetőleg azonos képességűek legyenek az osztályok. Vagyis cél, hogy az osztályon belül heterogén legyen az összetétel – jó, közepes, gyenge képességű tanulók –, az osztályok között viszont lehetőleg homogén legyen a viszony. Az osztályon belüli heterogén összetételnek vannak előnyei, mert a gyengébbeket felhúzzák a jobbak, és vannak hátrányaik, mert a jobbak nem úgy fejlődnek, mint a gyengébb képességűek. Nyilván ezt a problémát csoportbontással lehetne kompenzálni, gyengébbeket felzárkóztatni, a jobbakat magasabb szintre juttatni. Az érettségi átlagok alapján történő besorolással nem lehet tökéletesen elérni az osztályok közötti homogenitást, mert előre nem látjuk a tanulók motivációját. A motivált gyengébb képességűeknél fejlődést, míg a motiválatlan jobb képességűknél hanyatlást láthatunk. Ezeket a jelenségeket – osztályok közötti és egyéni képességekbeli különbségek, motivációs eltérések stb. – osztályfőnökként és szaktanárként is megtapasztaltam.

A képzésekben résztvevők jelentős része – hazánkban is – a Z generációba tartozó fiatal felnőttek. A vizsgált országok közül ez alól kivétel Spanyolország, ahol egyáltalán nincs Z generációba sorolt tanuló, illetve Franciaország, ahol a tanulók 32%-a Z generációba sorolt.

A vizsgált külföldi országokban a rendőrképzés alapvetően a hagyományos oktatási struktúrát követi, tanintézeti elméleti és gyakorlati órák és a rendőri szerveknél végrehajtott szakmai gyakorlatból áll. Ez alól kivétel a Spanyol központi rendőrképzés, amely kizárólag tanintézeti elméleti órákat tartalmaz. Ez a képzés mindösszesen 141 órából áll, ami feltehetően egy alapképzést jelent. A hagyományos képzéstől eltérést Hollandia mutat, ahol az ismereteket egymásra épülő modulokban oktatják. Ebből kifolyólag a kérdőívben a tanórák számát nem tüntették fel, hanem a 8

modul vázlatát mutatták be, amely során a rendőri munka egyes témaköreihez tartozó ismereteket külön-külön modulokban oktatják, amely a tanulók részére tartalmaz önálló tananyagfeldolgozást.

A képzésben alkalmazott didaktikai módszerek alcím alatt ismertett és a megadott alkalmazási százalék alapján sorrendbe rendezett didaktikai módszerekhez – alapvetően az 1-4 helyen lévőkhez – pontokat rendeltem. Az 1. helyen lévőknek 4 pontot, a 2. helyen lévőknek 3 pontot, a 3. helyen lévőknek 2 pontot, és a 4. helyen lévőknek 1 pontot. Azoknál az eseteknél, ahol a sorrendben holtverseny alakul ki, a matematika szabályai alapján átlag pontot rendeltem. Így nem csak egész, hanem törtszámok (1,5 és 2,5) is szerepelnek a számolásban. Három ország nem sorolta be az alkalmazott didaktikai módszereket. A romániai Nagyvárad, illetve Franciaország azt adta meg, amelyeket nem alkalmaznak, illetve Hollandia egyáltalán nem adott meg didaktikai módszert. Az alkalmazott didaktikai módszerekből az ismeretett statisztikai besorolás és matematikai számolás alapján 7 didaktikai módszer került értékelésre, amelyből az alábbi sorrend alakult ki:

1. 16,5 pont előadás és szimuláció,
3. 13 pont szemléltetés,
4. 8,5 pont megbeszélés,
5. 7,5 pont magyarázat,
6. 3,5 pont házi feladat és vita.

Összességében az alkalmazott didaktikai módszerek sorrendjéből arra következtethetünk, hogy a nemzetközi szinten már jelen van a gyakorlatorientáltság a rendőrképzésekben, de még mindig nagy hangsúlyt kap a porosz, frontális oktatási forma. Az előző mondat első felében tett megállapítást a szimuláció, a második felében tett pedig az előadás alkalmazása támasztja alá.

A személyi és tárgyi feltételek közül az oktatók terén hiányt 7 tanintézet jelölt meg, csekély mértékben a gyakorlati oktatókra vonatkozóan. Az oktatók felkészültsége összességében átlag feletti felé tendál. Az oktatási feladatok ellátáshoz szükséges eszközök viszonylag magas százalékban rendelkezésre állnak.

Az adminisztrációs terhek tekintetében összességében átlagosnak mondható, az informatikai támogatásuk összességében a feladatok 2/3-át segítik.

HAZAI TÁRSSZERVEK TISZTHELYETTES KÉPZÉSEI

Hazai társszervek oktatási intézményeinek bevonása a kutatásba

A kutatásom során szóban és írásban (40. számú melléklet) megkerestem a hazai – rendvédelmi és honvédelmi – társszervek tiszthelyettes képzésével foglalkozó tanintézetek vezetőit, és előzetes egyeztetést követően az általuk javasolt képzésükkel kapcsolatban intézményi kérdőíves (41. számú melléklet) felmérést végeztem, amely kapcsolódik a kutatásomhoz. Az alábbi képző intézményeket kerestem meg és képzéseket mértem fel:

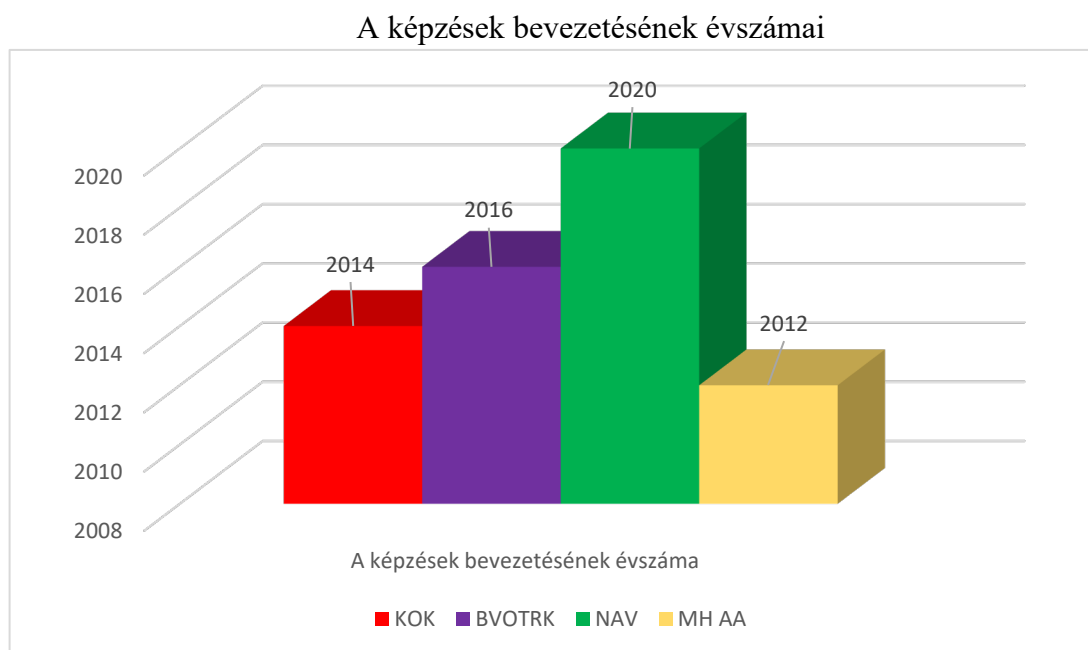
- Katasztrófavédelmi Oktatási Központ (a továbbiakban: KOK), Tűzoltó I. szakképesítés.
- Büntetés-végrehajtási Szervezet Oktatási, Továbbképzési, Rehabilitációs Központja (a továbbiakban: BVOTRK), Büntetés-végrehajtási felügyelő szakképesítés.
- **Nemzeti Adó- és Vámhivatal Képzési, Egészségügyi és Kulturális Intézete** (a továbbiakban: NAV), **Pénzügyőr előképző alaptanfolyam**.
- **Magyar Honvédség Altiszti Akadémia** (a továbbiakban: MH AA), **2 éves, iskolai rendszerű, nappali, Honvéd altiszti szakképesítés**.

Megjegyezni kívánom, abban a szerencsés helyzetben voltam, hogy felkérésre az intézkedéstaktikai tantárgyból módszertani felkészítést tarthattam a Büntetés-végrehajtási Szervezet Oktatási, Továbbképzési, Rehabilitációs Központja oktatással foglalkozó valamennyi kollégának, illetve a **Nemzeti Adó- és Vámhivatal Képzési, Egészségügyi és Kulturális Intézete Pénzügyőri Képzési Főosztály intézkedéstaktikát oktatói részére. Továbbá a korábbi munkaköreimből adódóan folyamatos munkakapcsolatot ápolok a Katasztrófavédelmi Oktatási Központ vezetőivel, munkatársaival.**

Az előzőekben felsorolt képző intézményeknél azért folytattam kérdőíves felmérést, mert a képzés tartalmi összetevői, jellemzői, illetve a tanintézetek és a hozzájuk tartozó „anyaszervezetek” működésében, struktúrájában, az elérendő célokban sok hasonlóság, illetve azonosság is fellelhető. Ezentúl bizonyos körülmények, események, cselekmények esetén jellemző a közös feladatellátás is, amelyre az utóbbi időben gyakran volt példa (pl. madárinfluenza, árvíz elleni védekezés, vörösiszap-katasztrófával kapcsolatos feladatok, illegális migráció kezelése, határvédelmi feladatok, COVID-19 elleni védekezés stb.). Megítélésem szerint rendkívül hasznos lehet a felsorolt tanintézetek közötti folyamatos együttműködés, tapasztalatok cseréje, illetve egyes feladatok végrehajtásában való közreműködés, támogatás.

A képzések bevezetésének évszámai

A képzések állandóságára utal, hogy azokat mikor vezették be, illetve mióta hajtják végre (26. számú ábra).

26. számú ábra – forrás: saját szerkesztés.

A képzések bevezetésének éveiből különböző megállapításokat vonhatunk le. Az újonnan bevezetett, néhány éves múlttal rendelkező képzésekből nem vonhatunk le messzemenő következtetéseket, mert nem áll rendelkezésre kellő tapasztalat:

- az oktatásigazgatás,
- az oktatásszervezés,
- az oktatás – tanítás-tanulás – folyamatáról,
- a rendelkezésre álló jegyzetek, tansegédletek stb.,

- az oktatók,
- a képzésekben résztvevők,
- a megrendelő,
- a beválás oldaláról.

Minél régebbre nyúlik vissza egy képzés annál inkább kiforrottabb, gazdagabb tapasztalatokkal rendelkezik, amely biztosítani tudja a szükséges időnkénti megújulását, valamint illeszkedését a szakmai és társadalmi elvárásokhoz. Az MH AA 2012-ben, a KOK 2014-ben, a BVOTRK 2016-ban, NAV 2020-ban vezette be a képzést. Ebből adódóan képzési tapasztalat:

- a NAV-nál még érdemi nem jelentkezik,
- a BVOTRK-nál és a KOK-nál már mutatkozik, amiből lehet táplálkozni a későbbiek során,
- az MH AA-nál elvileg rendelkezésre áll.

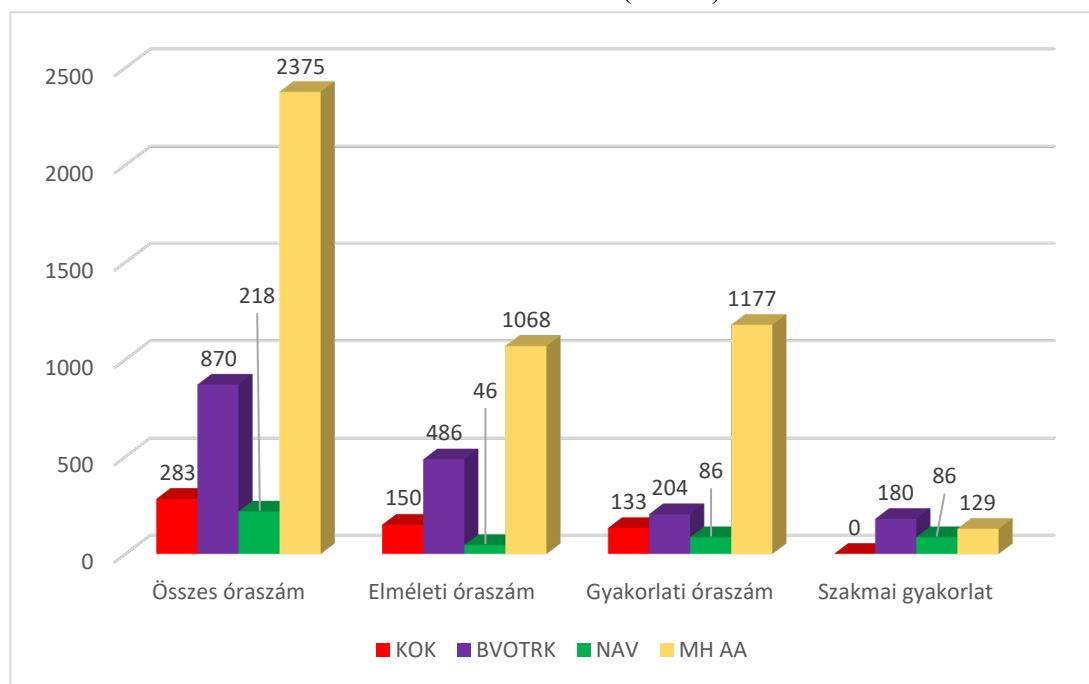
A képzés összes óraszám, az elmélet és a gyakorlat, valamint a szakmai gyakorlat óraszámjai

A vizsgált képzések szintjében – 3 szakképesítés, 1 tanfolyami képzés – és időtartama – 3 maximum 6 hónapos, 1 két éves – jelentős eltérések vannak. A képzés hosszából adódóan az óraszámok is jelentősen eltérnek (27. számú ábra). A képzések óraszámjai alapvetően három részből – tanintézeti elméletből és gyakorlatból, valamint szakmai gyakorlatból – tevődik össze. Ez alól kivétel a KOK képzése, ahol nincs szakmai gyakorlat.

A képzések elmélet-gyakorlat aránya a KOK-nál 55-45%, a BVOTRK-nál 60-40%, a NAV-nál 35-65%, míg a MH AA-nál 40-60%. A képzés elmélet-gyakorlat aránya alapján a képzések a KOK és a BVOTRK esetében inkább elméleti, a MH AA esetében pedig inkább gyakorlati, míg a NAV esetében gyakorlati.

A továbbiakban bemutatásra kerülő ábrák és táblázatok címei mellett zárójelben a hazai társszervekre utaló HTSZ rövidítést fogom alkalmazni, hogy a nemzetközi kitekintésnél készített ábrák és táblázatok címétől egyértelműen elkülönüljenek.

Óraszámok (HTSZ)

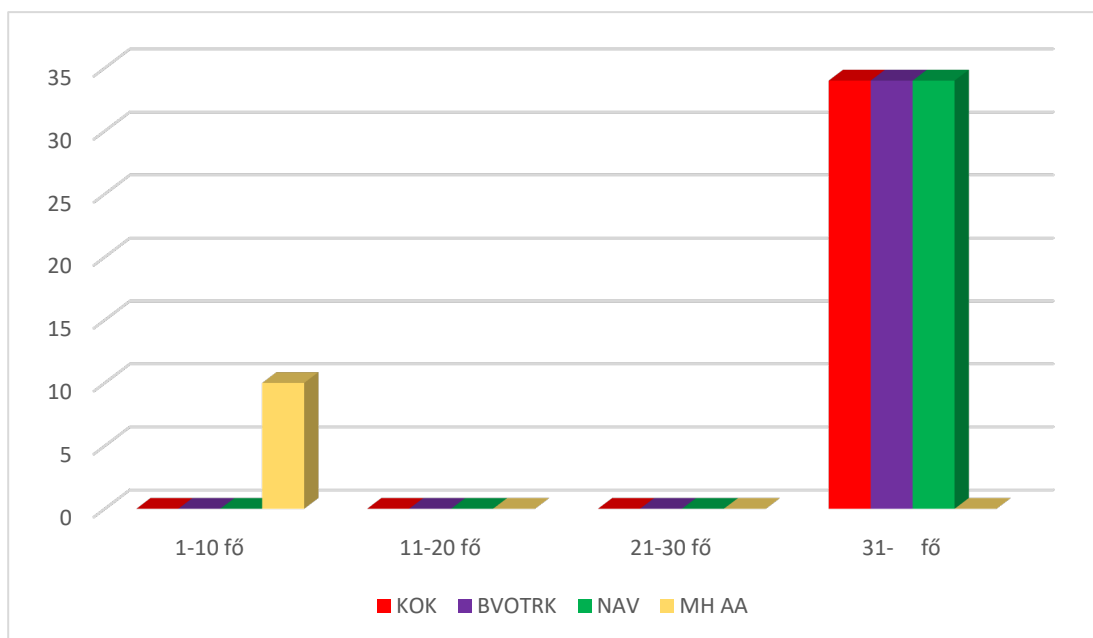
27. számú ábra – forrás: saját szerkesztés.

A rendőr tiszthelyettes képzés szakképzési kerettantervben meghatározott óraszama (2302) nagyságrendileg az MH AA óraszámával (2375) egyezik meg, amely logikusan következik a kétéves időtartamából. Meg kell jegyezni, hogy az MH AA 4 éve nem indított 2 éves, iskolai rendszerű, nappali tagozatos képzést.

Osztálylétszámok

Az osztálylétszámokra a kérdőívben négy kategóriát állítottam fel, 0-10, 11-20, 21-30, és 31 fölötti. A KOK, a BVOTRK és a NAV képzésénél az osztálylétszámok magas száma (31 fő feletti) arra enged következtetni, hogy az oktatás hatékonyságát nem feltétlenül segíti. Ugyanakkor a BVOTRK-nál a komplex ismeretek oktatásánál, illetve a NAV-nál a gyakorlati képzés és komplex ismeretek átadásánál alkalmaznak osztálybontást, a KOK-nál viszont nem. Az MH AA képzésénél az osztálylétszám maximum 10 fő, amelyet nem bontanak csoportokra, véleményem szerint nem is indokolt, mert ez a létszám ideális lehet a képzési célok megvalósításához (28. számú ábra).

Osztálylétszámok (HTSZ)

28. számú ábra – forrás: saját szerkesztés.

Természetesen vannak olyan elméleti és gyakorlati foglalkozások, amelyeket nem indokolják a csoportokra bontást. A gyakorlati foglalkozások esetében is lehetnek ilyen kivételek, amikor század (tagozat) vagy szakasz (osztály) kötelékben kell gyakoroltatni.

Egyéni képességek, életkori sajátosságok, okos eszközök

A négy képzésre vonatkozóan, hogy az oktatás során a tanulók képességeit, életkori sajátosságait figyelembe tudják-e venni, illetve alkalmaznak-e okos eszközöket kérdésekre érkezett válaszokat a 13. számú táblázat tartalmazza. A pozitív (kék) és a negatív (piros) válaszokat színekkel jelöltem a könnyebb átláthatóság és szemléltetés végett.

Mind a négy képzésnél figyelembe veszik a tanulók egyéni képességeit, illetve életkori sajátosságait, ami nagyon pozitív. Okos eszközöket a képzésekben a NAV kivételével

alkalmaznak. A KOK kis mértékben, a BVOTRK és az MH AA közepes mértéket megközelítően vonja be az oktatásba.

Egyéni képességek, életkori sajátosságok figyelembevétele,
okos eszközök alkalmazása (HTSZ)

Ssz	Tanintézet	Egyéni képességek figyelembevétele	Életkori sajátosságok (generációk) figyelembevétele	Okos eszközök alkalmazása %-ban
1.	KOK	igen	igen	igen, 0-25%
2.	BVOTRK	igen	igen	igen, 26-50%
3.	NAV	igen	igen	nem
4.	MH AA	igen	igen	igen, 26-50%

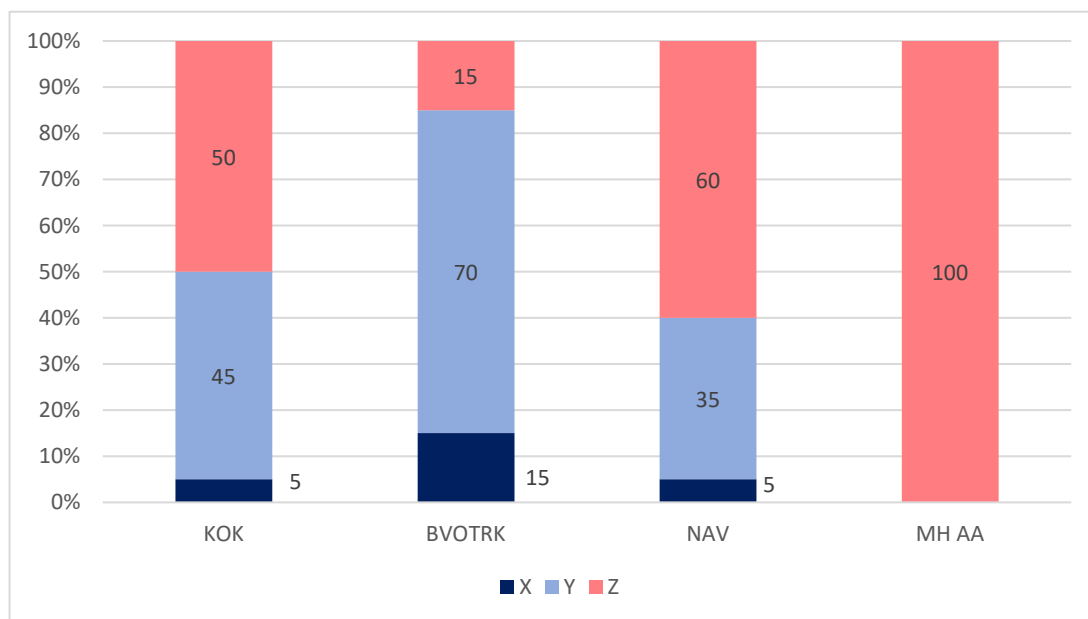
13. számú táblázat – forrás: saját szerkesztés.

A képzésben résztvevők életkora szerinti generációs besorolásuk %-ban

A társszervek képzéseiben résztvevőket – a BVOTRK-t leszámítva – jellemzően a Z generáció képviseli. Az MH AA-nél 100%-ban, a KOK-nál 50%-ban, a NAV-nál 60%-ban vannak jelen. Az Y generáció jelenléte a BVOTRK-nál jellemző 70%-ban, míg a KOK-nál 45%, a NAV-nál pedig 35%. Az X generáció csekély mértékben jelenik meg a BVOTRK-nál 15%-ban, a KOK-nál és a NAV-nál 5-5%-ban (29. számú ábra).

A vizsgált külföldi országok rendőrképzéseiben a Z generáció dominánsan van jelen Szlovákiában (97%), Szlovéniában 94%-ban, romániai Nagyváradon 92%-ban, és Horvátországban (90%) van jelen. Szintén nagy létszámban vannak jelen a romániai Kolozsváron (70%), Lengyelországban (54%), illetve Hollandiában (60%). Kisebb mértékben Franciaországban (32%). Az Y generáció dominánsan a Spanyolország civil (100%) képzésben van jelen. Szintén nagy létszámban van jelen Franciaországban (65%), Lengyelországban (45%) és Hollandiában (38%). Kisebb mértékben a romániai Kolozsváron (29%). Az X generáció dominánsan Spanyolország központi (100%) rendőrképzésében jelenik meg.

Generációs besorolás %-os megoszlásban (HTSZ)

29. számú ábra – forrás: saját szerkesztés.

Életkori adatok összehasonlítása

Az előzőekben, illetve az 5.1.6. pontban ismertetett generációs besoroláshoz tartozó életkorok alapján a hazai társszerveknél és a külföldi rendőrképzésekben összességében a résztvevők életkora a 18-25 év közötti kategóriába tartozik.

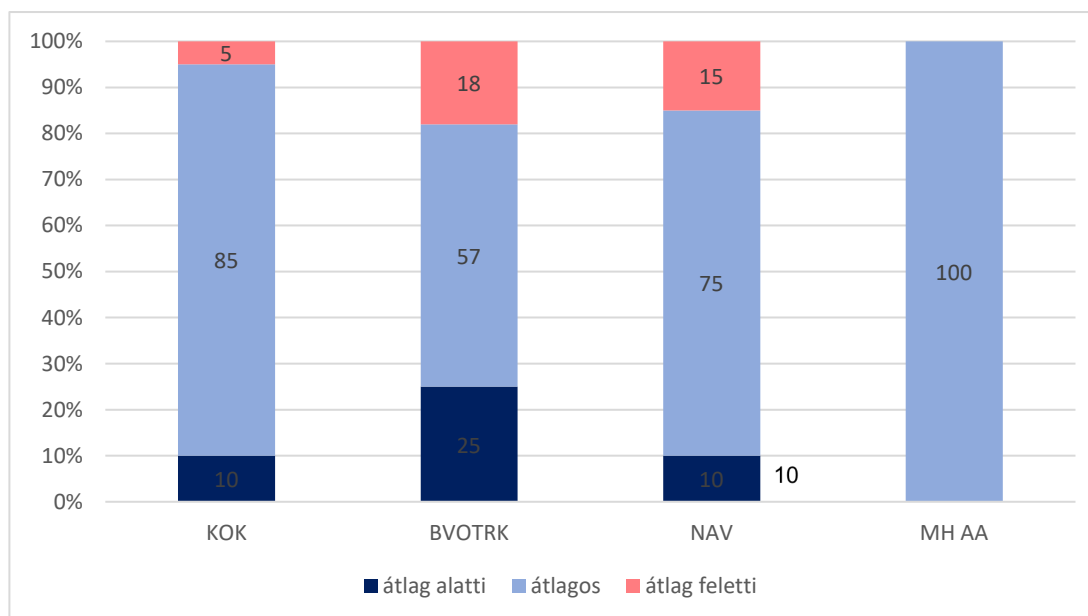
Korábbiakban – szintén az 5.1.6. pontban – ismertettem a hazai rendőrképzésbe jelentkezők életkori adataikat, amelyeket a 2012-2019 közötti évek felvételi eljárásokról készített összefoglaló jelentések három kategóriába sorolva tartalmazznak. A vizsgált 8 év időintervallumban az első kategóriába lettek sorolva a 18-25 év közöttiek, akik a jelentkezők 92-98%-át tették ki, a másodikba a 26-30 év közöttiek, akik a 2-5%-át, és a harmadikba a 31 feletti, akik 0-3%-át. A domináns a 18-25 év közöttiek, akiknek az átlag részvételi aránya a felvételi eljárásokon 94%.

A rendelkezésre álló életkori adatok – külföldi országok rendőrképzései, hazai rendőrképzés és társszervek képzései – alapján azt a megállapítást tehetjük, hogy a képzésekben összességében a 18-25 év közöttiek részvétele a jellemző. A hatékony és eredményes nevelő-oktató munka ellátásához ennek a korosztálynak a képességeit, szokásait stb. kell figyelembe venni.

A képzésben résztvevők képességeik szerinti besorolása %-ban

A képzésekbe jelentkezők képességeik szerinti besorolását a 30. számú ábra mutatja be.

A képzésbe jelentkezők képességei szerinti besorolása (HTSZ)

30. számú ábra – forrás: saját szerkesztés.

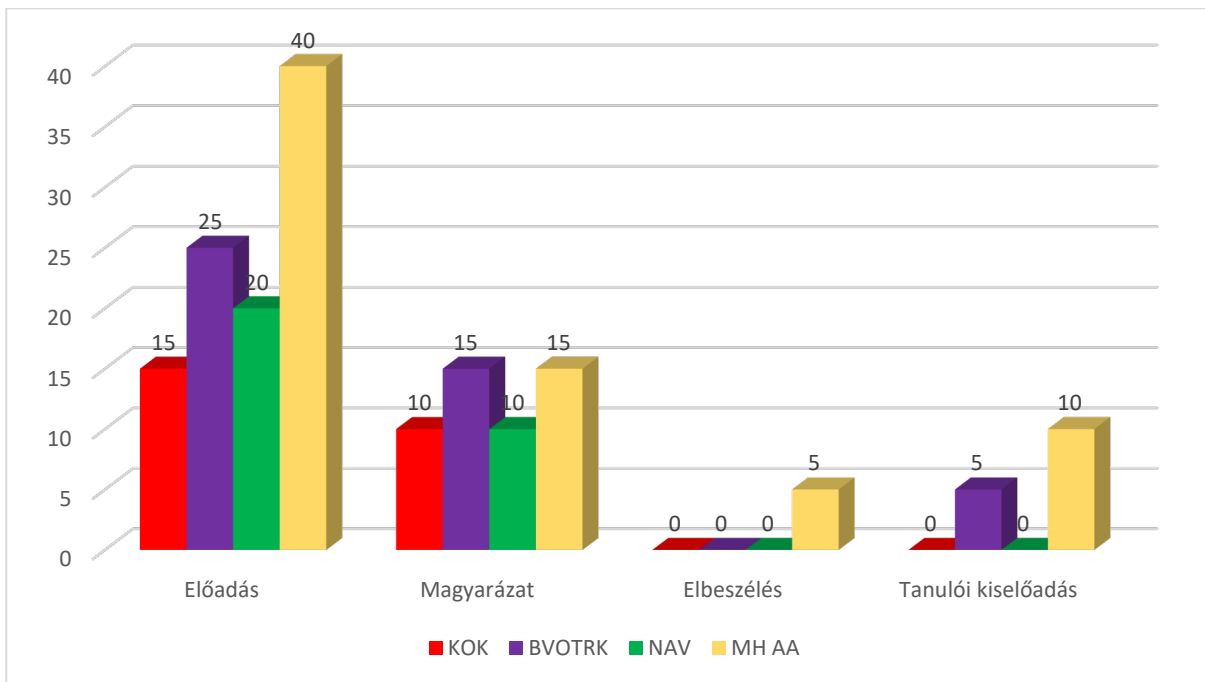
A társszervek képzéseiben résztvevők – megegyezően a hazai rendőrképzésben tanulókkal – jellemzően átlagos képességűek. Nemzetközi viszonylatban a vizsgált ország közül a romániai kolozsvári (70%) és nagyváradi (83%), a spanyolországi civil (100%), illetve a szlovákiai (85%) rendőrképzésben jelentős számban jelen vannak az átlagon felüli képességűek.

A képzésekben alkalmazott didaktikai módszerek

A képzésekben az ismeretek átadásához a 11 didaktikai módszer közül a KOK 7-et, a BVOTRK és a NAV 6-ot, az MH AA pedig 8-cat alkalmaz. A 31-32-33. számú ábrák foglalják össze, hogy a négy képzésben egymáshoz viszonyítva milyen didaktikai módszerek alkalmazna, és azokat hány %-ban. Ezt követően külön-külön mutatom be a képzésekben alkalmazott didaktikai módszereket a négy tanintézetre vonatkoztatva.

Előadás, magyarázat, elbeszélés, tanulói kiselőadás

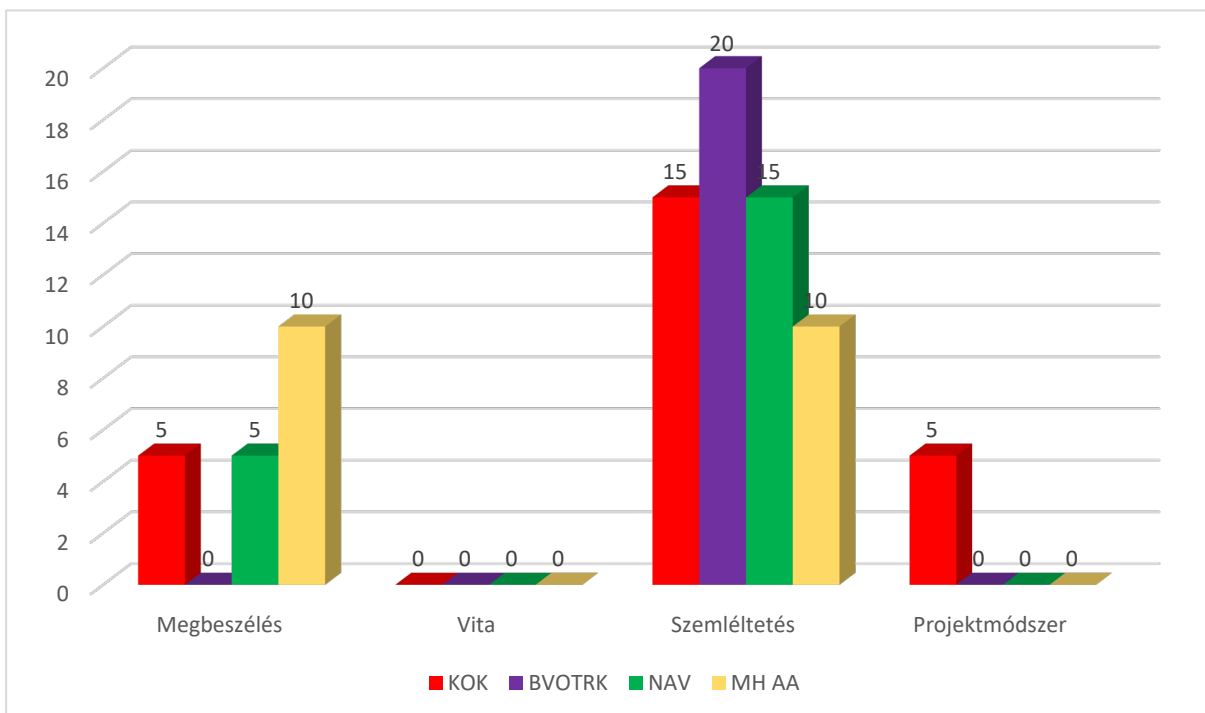
Alkalmazott didaktikai módszerek 1 (HTSZ)

31. számú ábra – forrás: saját szerkesztés.

Megbeszélés, vita, szemléltetés, projektmódszer

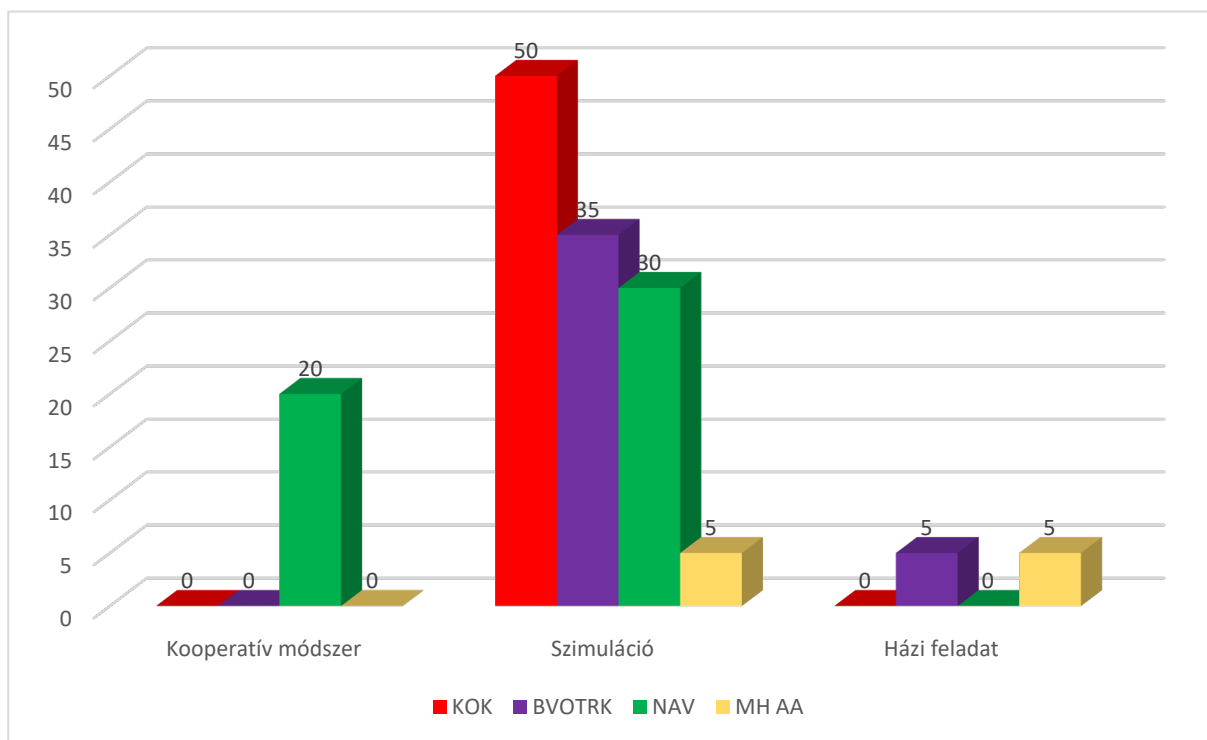
Alkalmazott didaktikai módszerek 2 (HTSZ)

32. számú ábra – forrás: saját szerkesztés.

Kooperatív módszer, szimuláció, házi feladat

Alkalmazott didaktikai módszerek 3 (HTSZ)

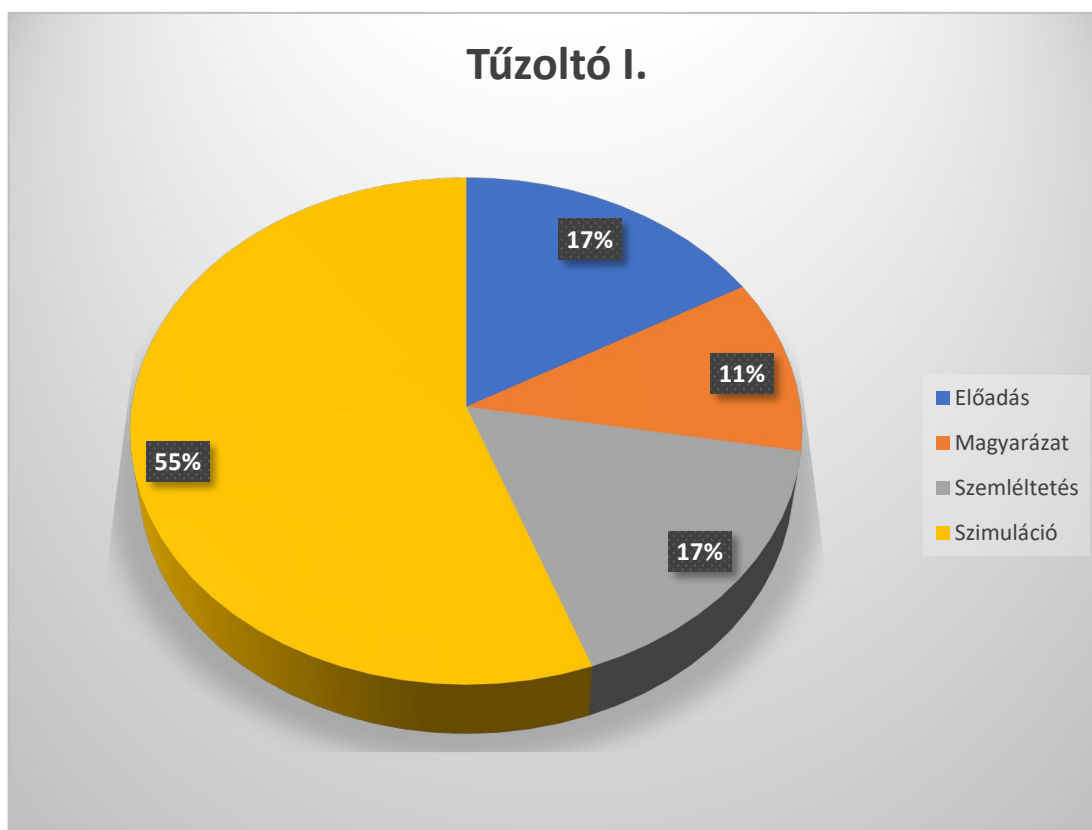
33. számú ábra – forrás: saját szerkesztés.

Katasztrófavédelmi Oktatási Központ

A KOK Tűzoltó I. szakképesítésben alkalmazott didaktikai módszerek közül a legjellemzőbb a szimuláció, amely 50%-ban van jelen a képzésben (34. számú ábra). A legtöbbet alkalmazott didaktikai módszerek:

- szimuláció 50%,
- előadás 15%,
- szemléltetés 15%,
- magyarázat 10%.

Az alkalmazott didaktikai módszerek és százalékos megoszlásukból arra lehet következtetni, hogy a képzés inkább gyakorlatorientált.

34. számú ábra – forrás: saját szerkesztés.

Az alkalmazott didaktikai módszerek sorrendje a hatékonyságuk alapján:

- szimuláció 98%,
- megbeszélés 90%,
- magyarázat 85%,
- projektmódszer 80%,
- szemléltetés 80%,
- előadás 60%.

A megbeszélés hatékonysága magas, ugyanakkor a képzésben mindösszesen 5%-ban jelenik meg.

Büntetés-végrehajtási Szervezet Oktatási, Továbbképzési és Rehabilitációs Központja

A BVOTRK Büntetés-végrehajtási felügyelő képzésnél alkalmazott didaktikai módszerek közül a legjellemzőbb a szimuláció, amely 35%-ban van jelen a képzésben (35. számú ábra). A legtöbbet alkalmazott didaktikai módszerek:

- szimuláció 35%,
- előadás 20%,
- szemléltetés 20%,
- magyarázat 15%.

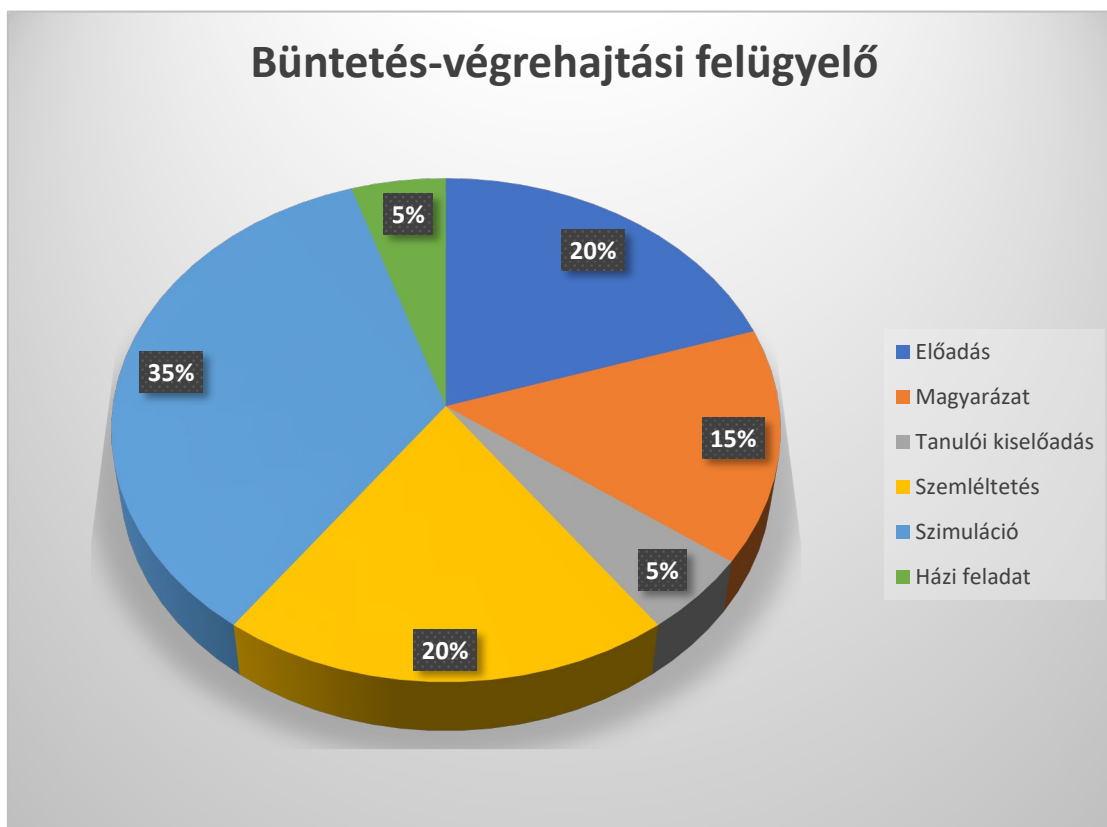
Az alkalmazott didaktikai módszerekből arra lehet következtetni, hogy a képzés inkább gyakorlatorientált. A leggyakrabban alkalmazott didaktikai módszerek megegyeznek a KOK képzésénél alkalmazottakkal, csak százalékos alkalmazásuk tér el.

Az alkalmazott didaktikai módszerek sorrendje a hatékonyságuk alapján:

- szimuláció 90%,
- magyarázat 85%,
- előadás 80%,
- szemléltetés 80%,
- házi feladat 70%.

A házi feladat hatékonysága magas, ugyanakkor a képzésben mindösszesen 5%-ban jelenik meg.

Alkalmazott didaktikai módszerek – BVOTRK

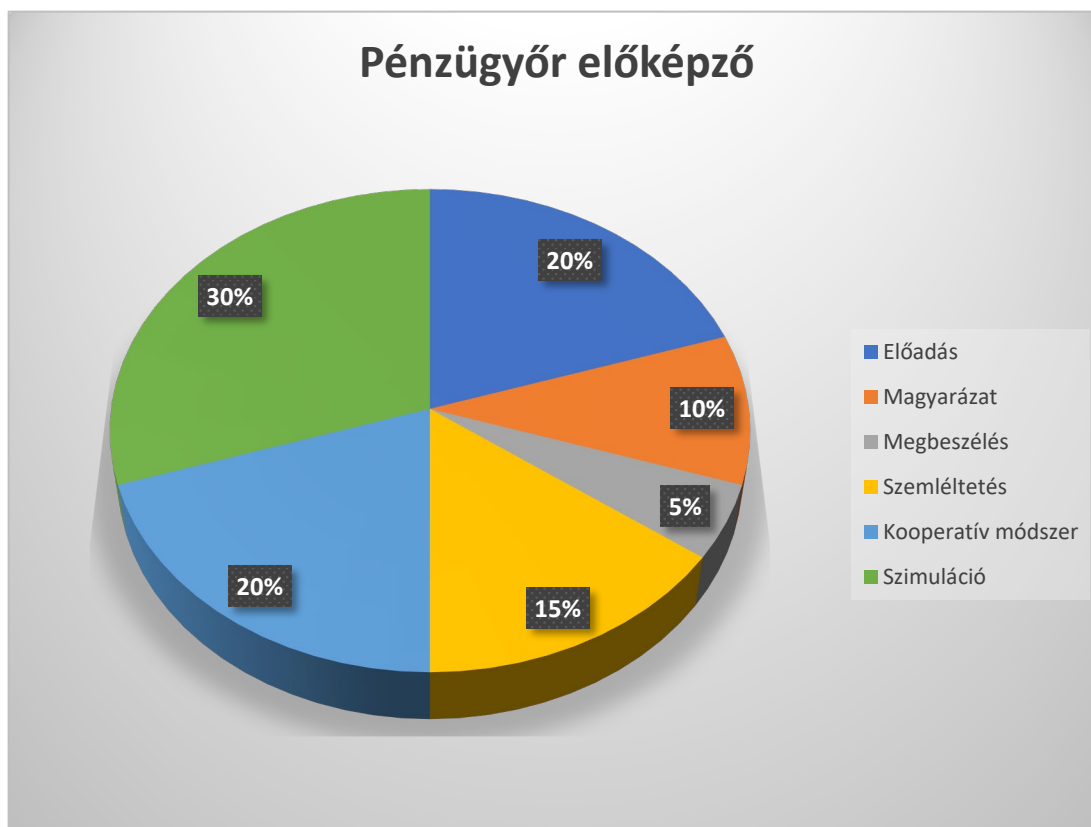
35. számú ábra – forrás: saját szerkesztés.

Nemzeti Adó- és Vámhivatal Egészségügyi és Kulturális Intézete

A NAV **Pénzügyőr előképző képzésnél** alkalmazott didaktikai módszerek közül a legjellemzőbb a szimuláció, amely 30%-ban van jelen a képzésben (36. számú ábra). A legtöbbet alkalmazott didaktikai módszerek:

- szimuláció 30%,
- előadás 20%,
- kooperatív módszer 20%,
- szemléltetés 15%,
- magyarázat 10%.

Az alkalmazott didaktikai módszerekből arra lehet következtetni, hogy a képzés inkább gyakorlatorientált. A leggyakrabban alkalmazott didaktikai módszerek közül az első két helyen lévők megegyeznek a KOK és a BVOTRK képzésénél alkalmazottakkal, csak százalékos alkalmazásuk tér el.

36. számú ábra – forrás: saját szerkesztés.

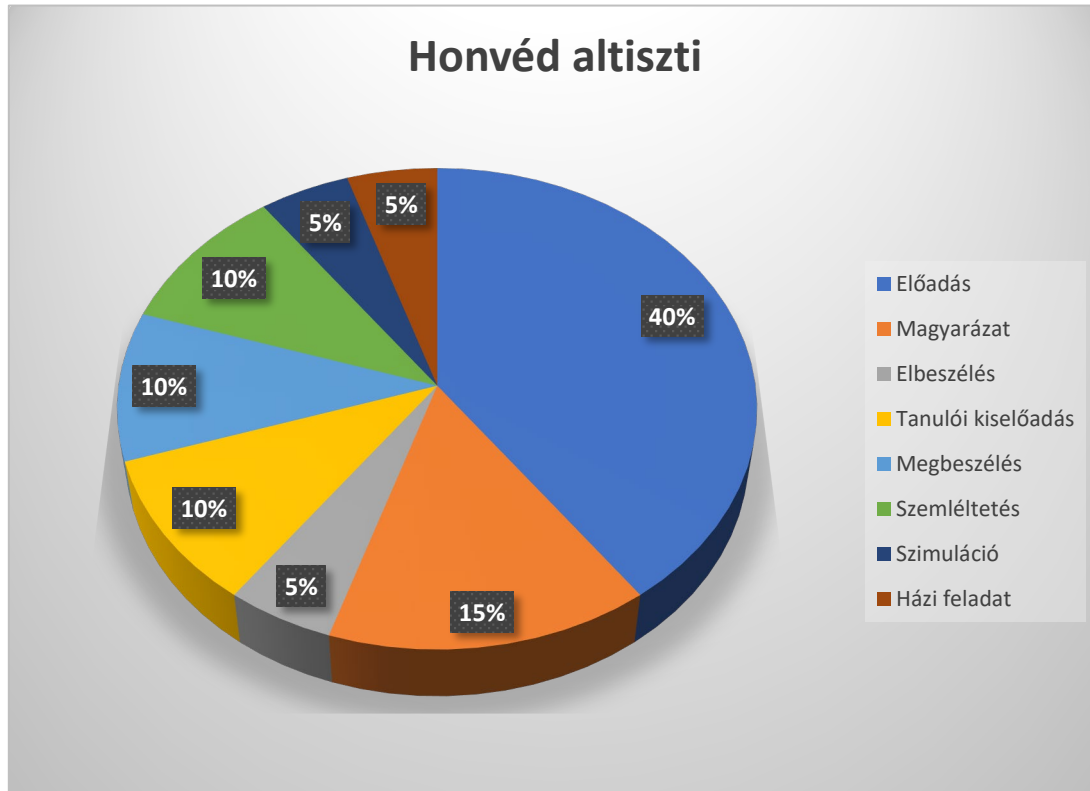
Az alkalmazott didaktikai módszerek sorrendje a hatékonyságuk alapján:

- szimuláció 95%,
- szemléltetés 90%,
- kooperatív módszer 90%,
- megbeszélés 80%,
- magyarázat 75%,
- előadás 50%.

A megbeszélés hatékonysága magas, ugyanakkor a képzésben mindösszesen 5%-ban jelenik meg.

Magyar Honvédség Altiszti Akadémia

A MH AA Honvéd altiszt képzésnél alkalmazott didaktikai módszerek közül a legjellemzőbb az előadás, amely 40%-ban van jelen a képzésben (37. számú ábra).

37. számú ábra – forrás: saját szerkesztés.

A legtöbbet alkalmazott didaktikai módszerek:

- előadás 40%,
- magyarázat 15%,
- megbeszélés 10%,
- szemléltetés 10%,
- tanulói kiselőadás 10%.

Az alkalmazott didaktikai módszerekből arra lehet következtetni, hogy a képzés inkább elméleti.

Az alkalmazott didaktikai módszerek sorrendje a hatékonyságuk alapján:

- szemléltetés 98%,
- megbeszélés 97%,
- szimuláció 96%,
- tanulói kiselőadás 91%,
- magyarázat 90%.

A szimuláció hatékonysága magas, ugyanakkor a képzésben mindösszesen 5%-ban jelenik meg.

A képzés személyi és tárgyi feltételeinek rendelkezésre állása

Oktatók létszáma

Az oktatói létszám rendelkezésre állásával kapcsolatban érkezett válaszokat a 14. számú táblázatban foglaltam össze. Hiány egyedül az MH AA képzésénél jelentkezik, mind az elméleti, mind a gyakorlati oktatók terén egyaránt.

Személyi és tárgyi feltételek (HTSZ)

Rendőriskola	Elegendő-e az oktatók száma		Hol jelentkeznek hiány	
	Igen	Nem	Elmélet oktatás	Gyakorlati képzés
KOK	X			
BVOTRK	X			
NAV	X			
MH AA		X	X	X

14. számú táblázat – forrás: saját szerkesztés.

Az oktatók felkészültsége

A kérdőívben az oktatók felkészültségére vonatkozó kérdésre a KOK 13 főt átlag felettinek, 2 főt átlagosnak, a BVOTRK 8 főt átlag felettinek, 10 főt átlagosnak, a NAV 8 főt átlag felettinek, az MH AA létszám megjelölés nélkül átlag felettinek jelölt meg (15. számú táblázat).

A vizsgált képzésekhez a társszervek közül a KOK 15 fő, a BVOTRK 18 fő, a NAV 8 fő, viszonylag kis létszámmal rendelkeznek, amely elegendő az oktatói feladatok ellátásához. Az MH AA összesen 29 fő oktatóval rendelkeznek, amelyből 20 fő elméleti és 9 fő gyakorlati ismereteket oktat.

Oktatók felkészültsége (HTSZ)

Rendőriskola	Az oktatók felkészültsége		
	Átlag alatti	Átlagos	Átlag feletti
KOK			X
BVOTRK		X	
NAV			X
MH AA			X

15. számú táblázat – forrás: saját szerkesztés.

Eszközök rendelkezésre állása

Az oktatáshoz szükséges eszközök meglétével kapcsolatban érkezett válaszokat a 16. számú táblázat tartalmazza.

Az oktatáshoz szükséges eszközök rendelkezésre állása %-ban (HTSZ)

Rendőriskola	Az oktatáshoz szükséges eszközök rendelkezésre állása			
	0-25%	26-50%	51-75%	76-100%
KOK				X
BVOTRK				X
NAV				X
MH AA		X		

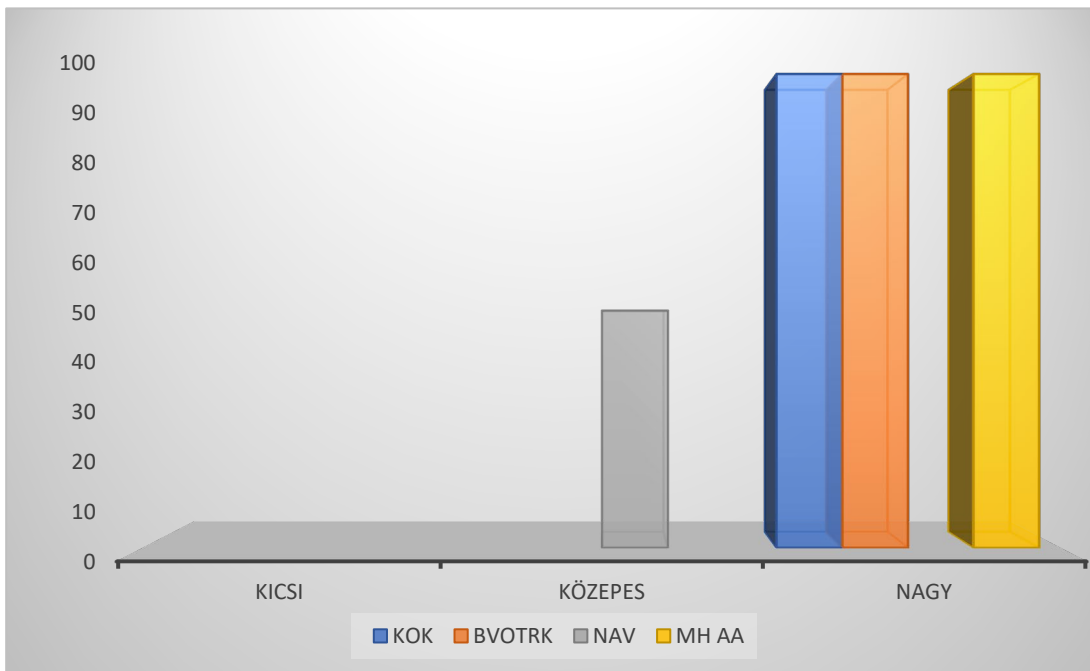
16. számú táblázat – forrás: saját szerkesztés.

A KOK, a BVOTRK és a NAV rendelkezik az eredményes oktatáshoz szükséges tárgyi feltételekkel, míg az MH AA maximum a felével.

A képzések adminisztrációs terhei

A négy képzés adminisztrációs terhét befolyásolja, hogy milyen jogszabály alapján kerül végrehajtásra, az mit ír elő, illetve a képzések hossza, amely az óraszámok alapján jelentősen eltérnek egymástól. A KOK és a NAV képzése kb. 2 hónapot, a BVOTRK képzése kb. 6 hónapot, az MH AA képzése pedig 24 hónapot ölel fel. Az adminisztrációs terheket a KOK, a BVOTRK és a MH AA nagyra, míg a NAV közepesre értékelte (38. számú ábra).

Adminisztrációs terhek (HTSZ)

38. számú ábra – forrás: saját szerkesztés.

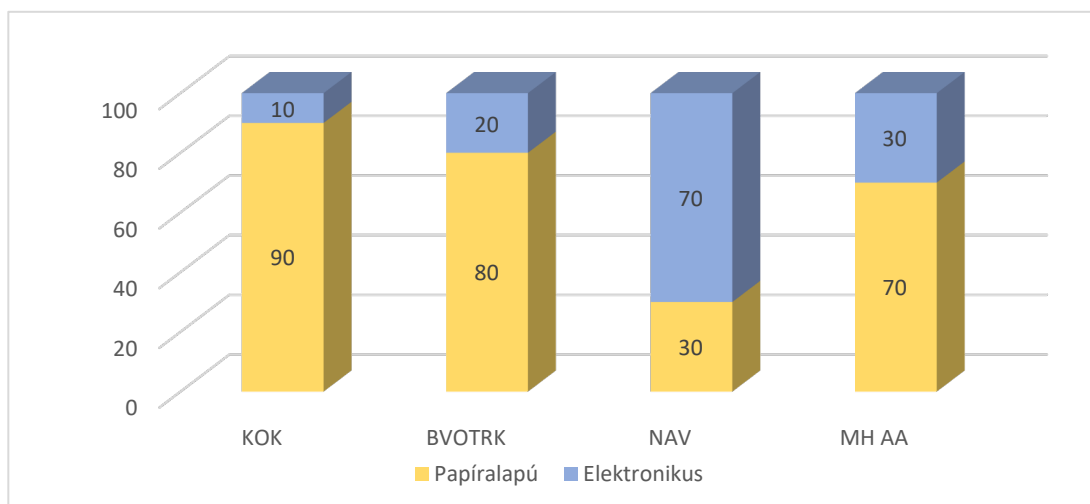
Adminisztrációs feladatok támogatása

Az adminisztrációs feladatok informatikai támogatása a vizsgált négy képzés vonatkozásában (39. számú ábra):

- a KOK-nál 10%,
- a BVOTRK-nál 20%,
- az MH AA-nál 30%,
- a NAV-nál 70%.

Véleményem szerint a KOK, a BVOTRK és az MH AA tekintetében az adminisztrációs feladatok ellátásának informatikai úton történő segítségét, kiváltását indokolt jelentősen növelni. A NAV esetében is célszerű felmérni, hogy az informatikai támogatás tovább növelhető-e.

Adminisztrációs feladatok támogatása (HTSZ)

Részkövetkeztetések levonása

A hazai társszerveknél vizsgált négy képzés sok tekintetben jelentősen eltér egymástól, mégis sok hasznos következtetést lehet levonni. A képzés struktúrájára – a KOK kivételével – hagyományos tanintézeti elméleti és gyakorlati órák, valamint szakmai gyakorlat a jellemző.

Az osztálylétszámok jellemzően 31 fő feletti – a MH AA kivételével –, amelyek nem feltétlenül támogatják a képzés hatékonyságát, a képzésben résztvevők személyre szabott kompetenciafejlesztését, illetve nem könnyítik meg az oktatók képzési feladatainak ellátását.

Az osztálybontás, amelyet a BVOTRK és a NAV alkalmaz, valamint az egyéni képességek és a generációs különbségek figyelembevétele, illetve – a NAV kivételével – az okos eszközök alkalmazása, valamint a megfelelő oktatói létszám és felkészültségük, továbbá a szükséges eszközök rendelkezésre állása előremutató a képzésben, amelyek megfelelően segíthetik a tanítási-tanulási folyamat eredményes lefolytatását, az ismeretek könnyebb elsajátítását.

Az alkalmazott didaktikai módszereket a 6.11. pontban ismertetett számolás alapján besoroltam, amely alapján az alábbi sorrend alakult ki:

1. 12,5 pont előadás,
2. 12 pont szimuláció,
3. 6 pont szemléltetés,
4. 5 pont magyarázat,
5. 2,5 pont kooperatív módszer,
6. 1 pont megbeszélés,
7. 1 pont tanulói kiselőadás.

Az előadás vezető szerepe inkább az elméleti képzéseket erősíti, míg a második helyen lévő szimuláció a gyakorlati képzést. A két didaktikai módszer a két pólus. A felsorolt hét didaktikai módszer inkább a gyakorlatorientált képzést jellemzi.

Összefoglalva megállapítható, hogy mind a négy tanintézet törekszik alkalmazkodni a kor kihívásaihoz és az adottságainak megfelelően oktatást biztosítani. Ugyanakkor látszik előrelépési lehetőség az okos eszközök alkalmazása vonatkozásában, az adminisztrációs terhek csökkentésében és annak informatikai támogatásában.

SAJÁT EMPIRIKUS KUTATÁS EREDMÉNYEINEK BEMUTATÁSA

A KÉRDŐÍVEK ÖSSZESÍTÉSE ÉS ELEMZÉSE

A célcsoport behatárolása

A kutatásom tárgyának megfelelően a személyi kérdőíves felmérés célcsoportjának a közrendvédelmi szolgálati ág hivatásos állományú tagjait – vezetőket, beosztottakat, kiképzőket, intézkedéstaktikai vezető instruktorkokat, instruktorkokat –, a rendvédelmi technikumok vezetőit, oktatóit, tanulóit, valamint a ROKK rendőrképzéssel foglalkozó oktatóit és a képzésben résztvevőket céloztam meg. A személyi kérdőívet a kiválasztott szervezetekhez, intézményekhez a rendőri szervek vezetőin, illetve a rendvédelmi technikumok igazgatóin keresztül juttattam el azzal, hogy lehetőség szerint minél több kollégával önkéntesen töltsék ki. A rendőrség tekintetében egyrészt, az Országos Rendőr-főkapitánysághoz, a Budapesti Rendőr-főkapitánysághoz, valamennyi megyei rendőr-főkapitánysághoz, a Készenléti Rendőrséghez, a Repülőrési Rendőr Igazgatósághoz, másrészt a ROKK Rendőrképző Akadémia Járőrképző Tagozatához (Adyliget, Szeged), Továbbképzési és Kiképzési Főosztályhoz (Dunakeszi) és az Alparancsnoki Továbbképző Központozhoz (Csopak). Továbbá a Körmentdi Rendvédelmi Technikumhoz és a Miskolci Rendvédelmi Technikumhoz.

A személyi kérdőív célcsoportjának meghatározásakor reprezentatív mintavételre törekedtem, ezért az alábbiakra voltam figyelemmel:

- A rendőrségi hierarchiának megfelelően szintek képviselője: központi rendőri szerv, területi rendőri szervek, helyi rendőri szervek, vezetők, beosztottak, kiképzők.
- Az oktatási intézmények képviselője: tanintézetek, vezetők, oktatók, tanulók.
- Földrajzi lefedettség: főváros, megyék.

A közrendvédelmi szolgálati ág hivatásos állományú tagjainak létszáma 10.456 fő⁵⁸, amelyhez hozzáadjuk a tanintézetek érintett létszámát, kerekítve összesen 10.650 főt vehetünk alapul. A személyi kérdőív megküldésekor előzetesen 1000 fő kitöltését terveztem, hogy közel 10%-os eredményt tudjak elérni, azonban összesen 1421 fő töltötte ki, amely messze meghaladta az elképzeléseimet. A személyi kérdőív 1421 fő általi kitöltése, az érintett létszám több, mint 13% -a.

A kérdőív bemutatása

A személyi kérdőív (42. számú melléklet) kérdéseit a Microsoft Forms Office alkalmazásba helyeztem el és a link megküldésével juttattam el a célszemélyekhez – a rendőrségi hierarchiának megfelelően – a rendőri szerveken és a rendőrképzéssel, továbbképzéssel foglalkozó oktatási intézményeken keresztül. Microsoft Forms Office alkalmazás lehetővé teszi a személyi kérdőív kitöltésének anonimitását és hitelességét. A személyi kérdőívet kitöltők részére az alkalmazás használatával teljes anonimitást biztosítottam, a személyes adataik nem kerültek bele a kérdőívbe, ezért azok kezelésére nem került sor. Kizárólag a kérdésekre adott válaszaik kerültek exportálásra Excel táblázatba, amely pontosan naplózta a kitöltéssel kapcsolatos statisztikai adatokat. A személyi kérdőívek kitöltésére – annak tesztelését követően – 2021. október 26-tól, 2021. december 15-ig nyílt lehetőség. A kérdések és a válaszlehetőségek megfogalmazásánál, összeállításánál, különösen nagy hangsúlyt helyeztem a semlegességre, hogy a válaszadókat ne befolyásoljam, valóban a saját véleményük, tapasztalataik jelenjenek meg.

⁵⁸ Az ORFK 2022. március 11-ei tájékoztatása a létszámadatról, a ténylegesen betöltöttekről.

A személyi kérdőív összesen 32 kérdésből állt, amely a válaszok alapján tartalmaz logikai elágazást is. A kérdőívben a tantárgyakat a rendvédelmi technikumok szakmai programja alapján tüntettem fel, mert így ismertek, illetve az oktatásban így jelennek meg. A személyi kérdőív első része (1-10 kérdés) a kitöltőre vonatkozik (neme, életkora, szolgálati helye, beosztása, iskolai végzettsége, járt-e tiszthelyettes-képző iskolába stb.). A második része (11-19. kérdés) a rendőr tiszthelyettes képzés óraszámaira (elmélet, gyakorlat, szakmai gyakorlat) és tantárgyaira (elméleti, gyakorlati) vonatkozik. A harmadik része (20-21. kérdés) a didaktikai módszerekre (hatékonyság, alkalmazás). A negyedik része az intézkedéstaktika tantárgyra (a kitöltő tanult-e, milyen képzésben, hasznosulása, szükségessége stb.). Az ötödik része létszámokra, eszközökre (osztálylétszám, oktatók létszáma, okos eszközökre) és a tanulók beilleszkedésének támogatására vonatkozott.

A válaszokat két irányból megközelítve dolgoztam fel, illetve elemeztem. Az első irány alapján az összes kérdésre adott válaszok összességét, illetve egyes kiválasztott kérdésekre adott válaszokat további szempontok alapján dolgoztam fel és mutatom be (egyszerű elemzés). A másik irányból való megközelítésnél a generációs különbségek a rendőr tiszthelyettes képzés oktatás-módszertanáról alkotott véleményből végeztem elemzést az SPSS Statistics 25 verziójával. Az alkalmazott módszereket külön ismertetni fogom (kombinált elemzés).

Az összes kérdésre adott válaszok bemutatása

A válaszadó személyére vonatkozó adatok

Az **1. kérdés** a kitöltő nemére vonatkozott, amelyre összesen 1420 fő válaszolt. Ebből 1010 férfi, 374 nő, illetve 36 fő nem kívánta megjelölni a nemét (40. számú ábra).

A válaszadó neme

1. Neme? (0 pont)

[További részletek](#)

[Betekintések](#)

● férfi	1010
● nő	374
● nem kívánok válaszolni	36

40. számú ábra – forrás: Microsoft Forms Office (n=1420).

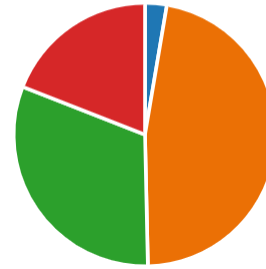
A **2. kérdés** a kitöltő életkorára vonatkozott, amelyre összesen 1420 fő adott választ. A kitöltőket a generációk alapján különböztettem meg, illetve soroltam be (41. számú ábra). Az összesítés alapján megállapítható, hogy a kitöltők alapvetően az X és az Y generációhoz tartoznak.

A válaszadó életkora

2. Életkora?

[További részletek](#)

● 1946-1964 (Baby boom gener...	38
● 1965-1979 (X generáció)	667
● 1980-1994 (Y generáció)	444
● 1995- (Z generáció)	271

41. számú ábra – forrás: Microsoft Forms Office (n=1420).

A **3. kérdés** a kitöltő szolgálati helyére vonatkozott, amelyre összesen 1416 fő adott választ. Ebből 113 fő központi szerv, 510 fő területi szerv, 603 fő helyi szerv, 160 fő tanintézet, és 30 fő egyéb választ jelölte meg (42. számú ábra).

A válaszadó szolgálati helye

3. Szolgálati helye? (0 pont)

[További részletek](#)

● központi szerv	113
● területi szerv	510
● helyi szerv	603
● tanintézet (rendvédelmi technik...	160
● egyéb	30

42. számú ábra – forrás: Microsoft Forms Office (n=1416).

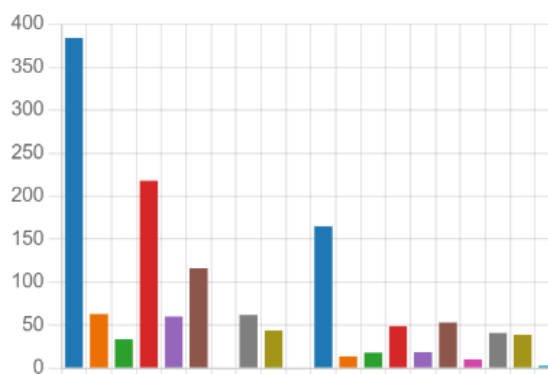
A **4. kérdés** a kitöltő szolgálati helye földrajzi elhelyezkedésére vonatkozott, amelyre összesen 1394 fő adott választ. Ebből a legtöbben Budapestet, Békés és Jász-Nagykun-Szolnok megyét jelölték meg (43. számú ábra).

A válaszadó szolgálati helye földrajzi elhelyezkedése alapján

4. Szolgálati helye földrajzi elhelyezkedése alapján? (0 pont)

[További részletek](#)

Budapest	384
Bács-Kiskun megye	63
Baranya megye	34
Békés megye	218
Borsod-Abaúj-Zemplén megye	60
Csongrád-Csanád megye	116
Fejér megye	1
Győr-Moson-sopron megye	62
Hajdú-Bihar megye	44
Heves megye	1
Jász-Nagykun-Szolnok megye	165
Komárom-Esztergom megye	14
Nógrád megye	18
Pest megye	49
Somogy megye	19
Szabolcs-Szatmár-Bereg megye	53
Tolna megye	10
Vas megye	41
Veszprém megye	39
Zala megye	3

43. számú ábra – forrás: Microsoft Forms Office (n=1394).

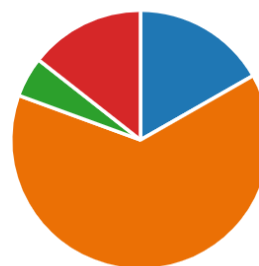
Az **5. kérdés** a kitöltő beosztására vonatkozott, amelyre összesen 1493 választ jelöltek meg (44. számú ábra). A válaszadóknak lehetőségük volt több választ is megjelölni, ezért nagyobb a válaszok száma a kitöltők számánál. Fontosnak tartom, a teljességre törekedve, hogy mind a vezetők, mind a beosztottak, mind az oktatók, és mind a tanulók véleménye megjelenjen (az előzőekben felsorolt négy kategória a továbbiakban: személyi kategóriák). A későbbiek során egyes kérdések vizsgálatakor mind a négy kategóriára külön elemezni és értékelni fogom a válaszokat.

A válaszadó beosztása

5. Beosztása?

[További részletek](#)

● vezető	250
● beosztott	953
● oktató	75
● tanuló	215

44. számú ábra – forrás: Microsoft Forms Office (n=1493).

A **6. kérdés** a kitöltő legmagasabb polgári iskolai végzettségére vonatkozott, amelyre összesen 1418 fő adott választ (45. számú ábra). Ebből 175 fő egyetemi, 393 fő főiskolai és 850 fő érettségi végzettséggel rendelkezik.

A válaszadó legmagasabb polgári iskolai végzettsége

6. Legmagasabb polgári iskolai végzettsége? (0 pont)

[További részletek](#)

Betekintések

● egyetem	175
● főiskola	393
● érettségi	850

45. számú ábra – forrás: Microsoft Forms Office (n=1418).

A **7. kérdés** a kitöltő legmagasabb rendőri végzettségére vonatkozott, amelyre összesen 1408 fő adott választ (46. számú ábra). Ebből 46 fő a Nemzeti Közszerződési Egyetem Rendészettudományi Kar mesterképzését, 100 fő a Nemzeti Közszerződési Egyetem Rendészettudományi Kar alapképzését, 229 fő a Rendőrtiszti Főiskolát, 161 fő a Rendészeti (rendőr) szervező képzést, 169 fő a zászlósképzőt, 589 fő a tiszthelyettes képzőt, és 114 fő az egyéb választ jelölte meg. A kitöltők válasza alapján 536 tiszt és 758 tiszthelyettes adott választ. 114 fő nem jelölt meg rendőri végzettséget, amely utalhat arra is, hogy nem akarta megjelölni, vagy nem rendelkezik azzal. A 114 fő lehet tiszt, tiszthelyettes és más jogállású személy is (pl. munkavállaló, rendvédelmi igazgatási alkalmazott).

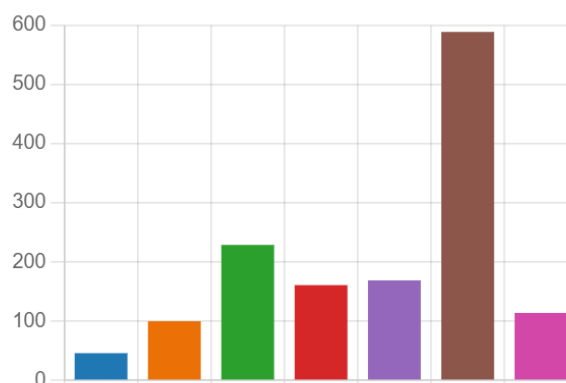
A válaszadók legmagasabb rendőri végzettsége

7. Legmagasabb rendőri iskolai végzettsége? (0 pont)

[További részletek](#)

[Betekintések](#)

● Nemzeti Közszeológálati Egyetem ...	46
● Nemzeti Közszeológálati Egyetem ...	100
● Rendőrtiszti Főiskola	229
● Rendészeti (rendőr) szervező	161
● Zászlósképző	169
● Tiszthelyettes képző (rendőr tisz...	589
● Egyéb	114

46. számú ábra – forrás: Microsoft Forms Office (n=1408).

A **8. kérdés** arra vonatkozott, hogy a kitöltő járt-e tiszthelyettes képző iskolába, amelyre összesen 1421 fő adott választ (47. számú ábra). Szintén fontos szempont a hiteles válaszok miatt, hogy a válaszadónak milyen tapasztalata, rálátása van a rendőr tiszthelyettes képzésre, illetve van-e saját élménye. A válaszadók kétharmada járt tiszthelyettes képző iskolába, amely a saját tapasztalaton alapuló válaszokat erősítik.

Tiszthelyettes képzőbe jártak megoszlása

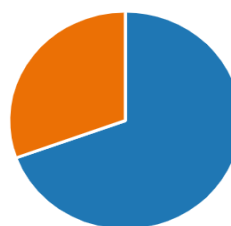
8. Járt tiszthelyettes képző (rendőr tiszthelyettes-képző, rendőr szakközépiskola, rendészeti szakközépiskola, rendészeti szagimnázium) iskolába, vagy jelenleg jár rendvédelmi technikumba vagy ROKK Rendőrképző Akadémiába?

31%-a a válaszadóknak (434/1421) helyesen válaszolt erre a kérdésre.

[További részletek](#)

[Insights](#)

● igen	987
● nem	434 ✓

47. számú ábra – forrás: Microsoft Forms Office (n=1421).

A 8. kérdésre adott válaszokat a beosztások, a generációk és a Magyarország területi megoszlása (nyugat, közép, kelet) alapján kategorizálva a 43. számú mellékletben szereplő 48. számú ábra mutatja be. Jól látható az egyes kategóriákat elemezve – a generációs kategórián belül a Baby boom kivételével –, hogy a válaszadók jelentős része járt tiszthelyettes képző iskolába.

A **9. és a 10. kérdés** a 8. kérdésből következett. Ha járt tiszthelyettes képzésbe, akkor azt mikor végezte, vagy mikor fogja elvégezni, illetve hova járt. A „mikor” kérdésre adott válaszok alapján a kitöltők 1984 és 2021 között jártak tiszthelyettes képző iskolába. A „hova” kérdésre megjelölték az adyligeti, a budapesti, a körmendi, a csopaki, a miskolci, a soproni és a szegedi tanintézetet. Ezekből arra lehet következtetni, hogy a megkérdezettek ismeretei, tapasztalatai több, mint három és fél évtizeddel át, illetve az ország egész területét lefedik.

A képzés óraszámai, tantárgyai, elmélet-gyakorlat aránya

A **11-13. kérdések** a jelenlegi képzés összes óraszámára, a tanintézeti elméleti és gyakorlati képzés, illetve szakmai gyakorlat óraszámaira, egymáshoz való viszonyításra vonatkozott. Melyiket és milyen mértékben kellene növelni, illetve csökkenteni. A **11. kérdésre** 1421 fő adott választ (49. számú ábra). A 8 válaszlehetőségből az első hármat ismertetem, amelyre a legtöbb választ adták:

- 422 fő szerint az összes óraszám megfelelő, de több területi szakmai gyakorlat órára lenne szükség.
- 282 fő szerint az összes óraszám megfelelő, illetve a tanintézeti órák száma és a területi szakmai gyakorlat óraszámai is megfelelők.
- 202 fő szerint az összes óraszám megfelelő, de több tanintézeti gyakorlati órára lenne szükség.

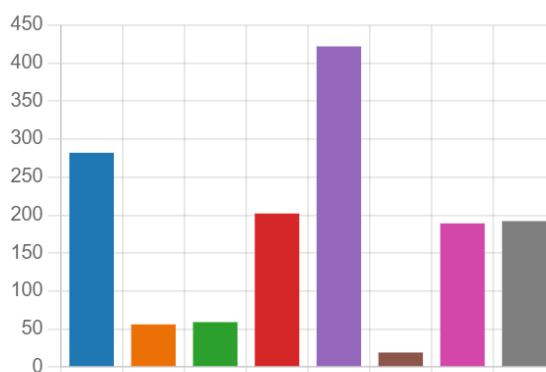
A képzés összes óraszám

11. Ön szerint a rendőr tiszthelyettes képzés összes óraszám (2264 óra, amelyből 1670 tanintézeti óra és 594 területi szakmai gyakorlat) megfelelő?

[További részletek](#)

[Betekintések](#)

● az összes óraszám megfelelő, ill...	282
● az összes óraszám megfelelő, d...	56
● az összes óraszám megfelelő, d...	59
● az összes óraszám megfelelő, d...	202
● az összes óraszám megfelelő, d...	422
● az összes órák számát csökkent...	19
● az összes órák számát növelni k...	189
● nem tudom	192

49. számú ábra – forrás: Microsoft Forms Office (n=1421).

A válaszadók közel 44%-a szerint növelni kellene a gyakorlati órák számát. A 11. kérdésre adott válaszokat a beosztások, a generációk és a területi megoszlás alapján kategorizálva a 44. számú mellékletben szereplő 50. számú ábra mutatja be.

A **12. kérdésre** mindösszesen 23 fő adott választ, ezért az nem értékelhető, következtetéseket nem lehet levonni belőle. A **13. kérdésre** 372 fő adott választ, az összes kitöltő 26%-a, amely alapján nem lehet messzemenő következtetéseket levonni (51. számú ábra).

Mely órák számát kellene növelni?

13. Mely órák számát kellene Ön szerint növelni? (0 pont)

[További részletek](#)

● az elméleti órák számát	112
● a gyakorlati órák számát	130
● a szakmai gyakorlat óraszámait	130

51. számú ábra – forrás: Microsoft Forms Office (n=372).

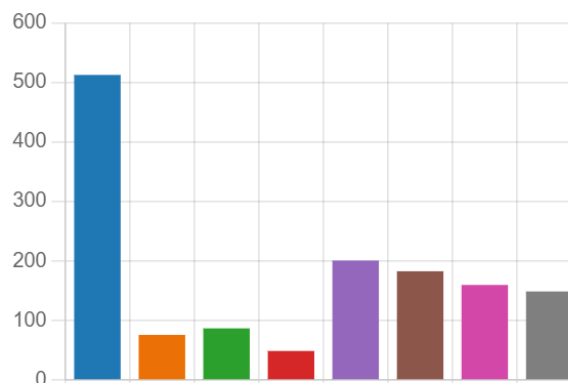
A **14. kérdésre**, amely arra vonatkozott, hogy az elmélet-gyakorlat (40-60 %) aránya megfelelő-e összesen 1418 fő adott választ (52. számú ábra).

Az elmélet-gyakorlat (40-60%) aránya megfelelő-e?

14. Ön szerint a rendőr tiszthelyettes képzésben az elmélet-gyakorlat órák (40-60%) aránya megfelelő-e?

[További részletek](#)

● megfelelő	513
● az elméleti órák arányát kis (10...	76
● az elméleti órák arányát közepe...	87
● az elméleti órák arányát nagy (3...	49
● a gyakorlati órák arányát kis (10...	201
● a gyakorlati órák arányát közep...	183
● a gyakorlati órák arányát nagy (...)	160
● nem tudom	149

52. számú ábra – forrás: Microsoft Forms Office (n=1418).

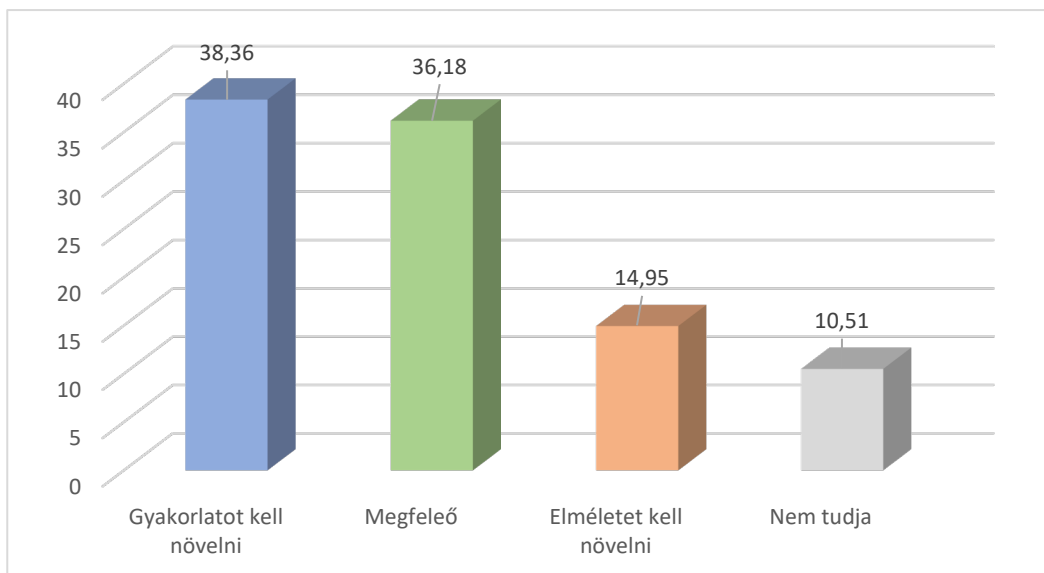
A válaszadók közül:

- 544 fő szerint növelni kellene a gyakorlat arányát,
 - 201 fő szerint kis (10%) mértékben,
 - 183 fő szerint közepes (20%) mértékben,
 - 160 fő szerint nagy (30%) mértékben,
- 513 fő szerint megfelelő,
- 212 fő szerint növelni kellene az elmélet arányát,
 - 76 fő szerint kis (10%) mértékben,
 - 87 fő szerint közepes (20%) mértékben,
 - 49 fő szerint nagy (30%) mértékben,

– 149 fő nem tudja választ adta.

Az összes válaszadók 38,36%-a szerint növelni kellene a gyakorlat arányát, 36,18%-a szerint megfelelő az elmélet-gyakorlat aránya, 14,95%-a szerint növelni kellene az elmélet arányát, 10,51%-a nem tudja (53. számú ábra).

A válaszadók szerint az elmélet-gyakorlat arányának változtatása %-ban kifejezve

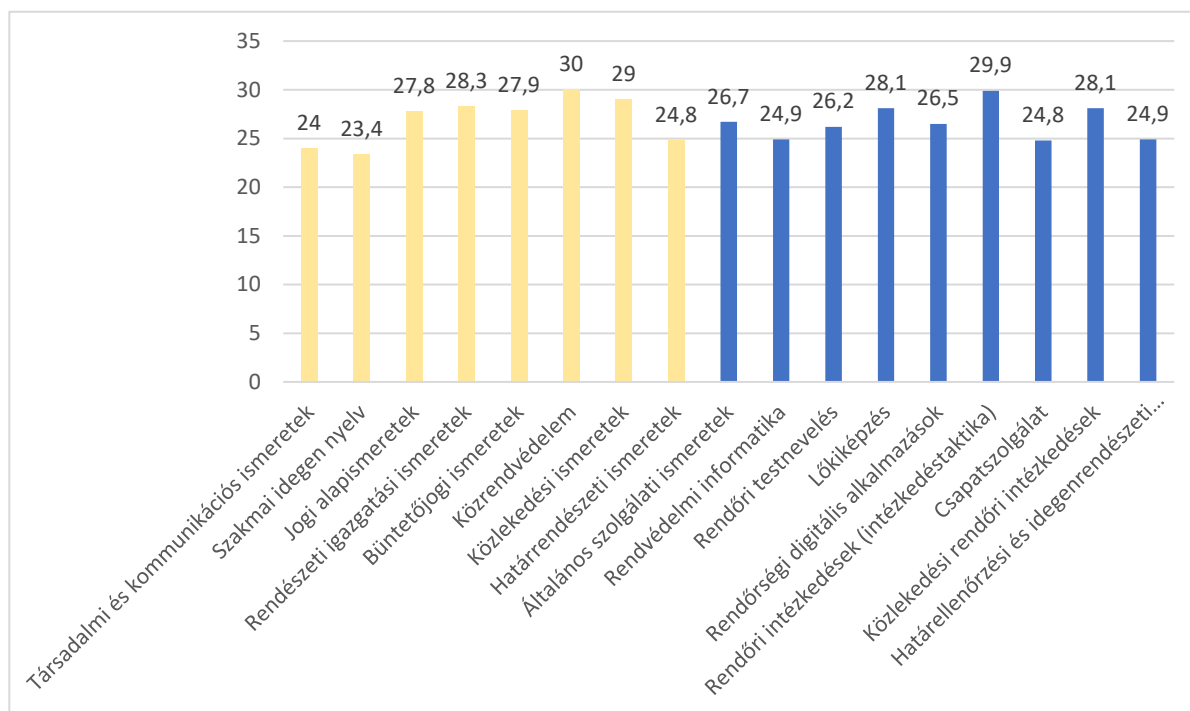

53. számú ábra – forrás: saját szerkesztés. ($\Sigma=100\%$)

A 14. kérdésre adott válaszokat a beosztások, a generációk és a területi megosztás alapján kategorizálva a 45. számú mellékletben szereplő 54. számú ábra mutatja be.

A **15. kérdésre**, mely szerint értékelje fontosságuk szerint a tanintézeti képzés során oktatott 17 tantárgyat, 1-5-ig terjedő skálán (ahol az 1-es legkevésbé fontos, 5-ös a legfontosabb), adott válaszokból kiszámolt indexszámokat és tantárgyakat az 55. számú ábra szemlélteti. A sárga színnel jelöltek az elméleti, kék színnel jelöltek a gyakorlati tantárgyak.

Tantárgyak besorolása fontosságuk szerint

55. számú ábra – forrás: saját szerkesztés. (n=1412)

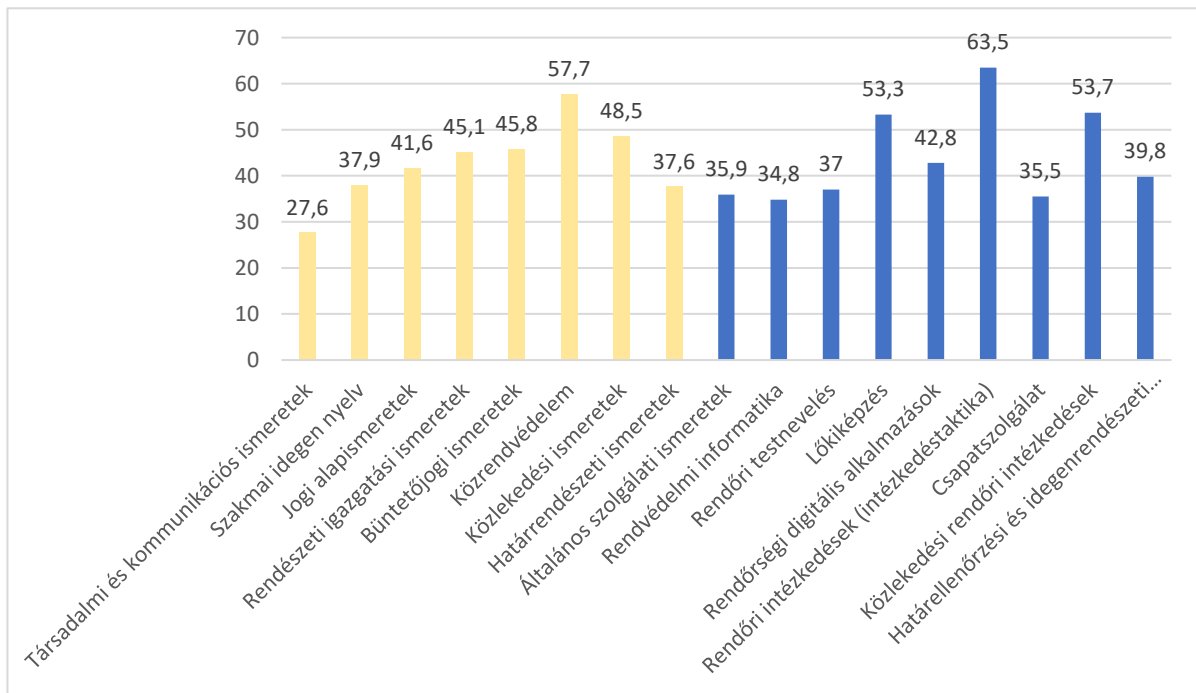
A 61. számú ábrán szereplő indexszámokat a Microsoft Forms Office program által – a válaszadók 1-től 5-ig adott értékeléséből – viszonyított százalékaiból az 1-5-ig adott értékek súlyozásával számoltam ki, amelyet az 46. számú mellékletben szereplő 56. számú ábra tartalmaz.

A válaszadók értékeléséből kiszámolt indexszámok alapján:

- a legfontosabb tantárgyak:
 - közrendvédelem 30,
 - rendőri intézkedések (intézkedéstaktika) 29,9,
 - közlekedési ismeretek 29,
- a legkevésbé fontos tantárgyak:
 - szakmai idegen nyelv 23,4,
 - társadalmi és kommunikációs ismeretek 24,
 - határrendészeti ismeretek és csapatszolgálat 24,8.

A 16. és a 17. kérdés a tanintézeti képzés során oktatott elméleti és gyakorlati ismereteket tartalmazó tantárgyak óraszámainak növelésére vonatkozott. Melyiket és milyen mértékben növelné. Az egyes kérdésekre négy válaszlehetőség közül kellett választani: nem változtatna, 10%-kal, 20%-kal vagy 30%-kal növelné a tantárgy óraszámát. A Microsoft Forms Office program által a 10%-kal, 20%-kal, 30%-kal növelné válaszokra adott százalékból súlyozott átlagokat, indexszámokat számoltam ki. A tantárgyakat és a hozzájuk tartozó indexszámokat a 57. számú ábra tartalmazza. Az elméleti tantárgyakat, amelyekre 1386 választ adtak, sárga színnel, valamint a gyakorlati tantárgyakat, amelyekre 1394 választ adtak, kék színnel jelöltem.

Tantárgyak óraszámainak növelésére adott válaszok %-ban kifejezve

57. számú ábra – forrás: saját szerkesztés. (n=1386) (n=1394)

A válaszadók véleménye szerint a legnagyobb mértékben az alábbi tantárgyak óraszámait kellene növelni:

- rendőri intézkedések (intézkedéstaktika) 63,5
- közrendvédelem 57,7
- közlekedési rendőri intézkedések 53,7.

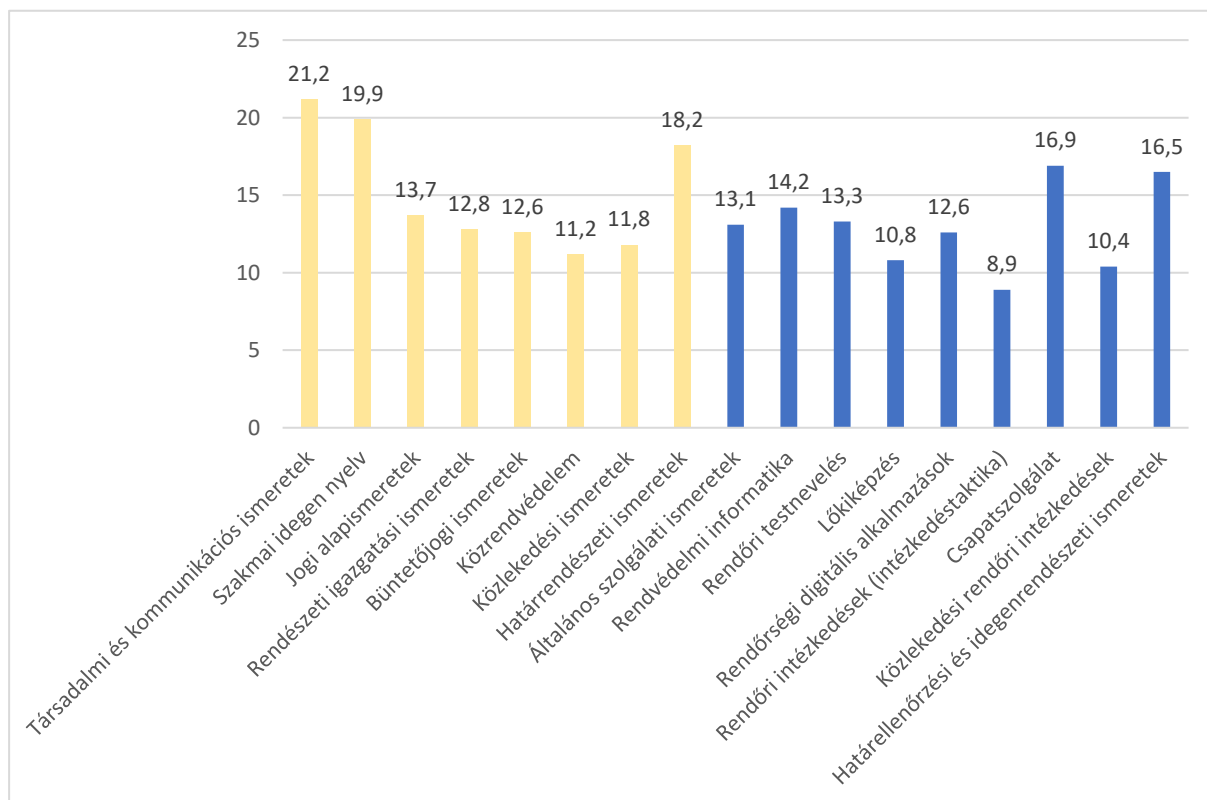
A válaszadók véleménye szerint az alábbi tantárgyak óraszámait a legkevésbé kellene növelni:

- társadalmi és kommunikációs ismeretek 27,6
- rendvédelmi informatika 34,8
- csapatszolgálat 35,5.

A 63. számú ábrán szereplő indexszámokat a Microsoft Forms Office program által összesített, viszonyított százalékokból számoltam ki, amelyet 47. számú mellékletben szereplő 58. számú ábra és a 48. számú mellékletben szereplő 59. számú ábra tartalmaz.

A **18. és a 19. kérdés** a tanintézeti képzés során oktatott elméleti és gyakorlati ismereteket tartalmazó tantárgyak óraszámainak csökkentésére vonatkozott. Melyiket és milyen mértékben csökkentené. Az egyes kérdésekre négy válaszlehetőség közül kellett választani: nem változtatna, 10%-kal, 20%-kal vagy 30%-kal csökkentené a tantárgy óraszámát. A Microsoft Forms Office program által a 10%-kal, 20%-kal, 30%-kal csökkentené válaszokra adott százalékokból súlyozott átlagokat, indexszámokat számoltam ki. A tantárgyakat és a hozzájuk tartozó indexszámokat a 60. számú ábra tartalmazza.

Tantárgyak óraszámainak csökkentésére adott válaszok %-ban kifejezve

60. számú ábra – forrás: saját szerkesztés. (n=1394) (n=1397)

Az elméleti tantárgyakat, amelyekre 1394 választ adtak, sárga színnel, valamint a gyakorlati tantárgyakat, amelyekre 1397 választ adtak, kék színnel jelöltem.

A válaszadók véleménye szerint a legnagyobb mértékben az alábbi tantárgyak óraszámait kellene csökkenteni:

- társadalmi és kommunikációs ismeretek 21,2
- szakmai idegen nyelv 19,9
- határrendészeti ismeretek 18,2.

A válaszadók véleménye szerint az alábbi tantárgyak óraszámait a legkevésbé kellene csökkenteni:

- rendőri intézkedések (intézkedéstaktika) 8,9
- közlekedési rendőri intézkedések 10,4
- lökiképzés 10,8.

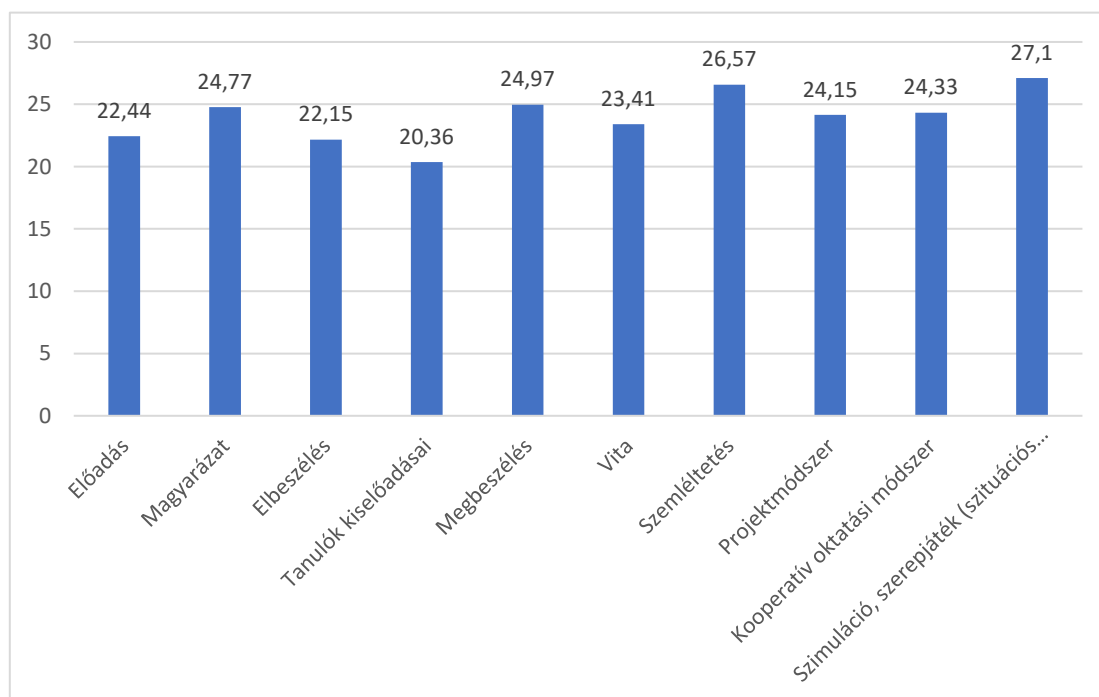
A 60. számú ábrán szereplő indexszámokat a Microsoft Forms Office program által összesített, viszonyított százalékokból számoltam ki, amelyet a 49. számú mellékletben szereplő az 61. számú ábra és a 50. számú mellékletben szereplő 62. számú ábra tartalmaz.

Didaktikai módszerek hatékonysága és alkalmazása

A 20. kérdésre, hogy a felsorolt didaktikai módszereket a hatékonyságuk alapján 1-5-ig terjedő skálán értékelje (ahol 1-es a legkevésbé hatékony, 5-ös a leghatékonyabb) kérdésre, adott válaszok összesítését a 51. számú mellékletben szereplő 63. számú ábra szemlélteti.

A didaktikai módszerek hatékonyságának indexszámait a Microsoft Forms Office program által – a válaszadók értékeléséből – viszonyított százalékaiból az 1-5-ig adott értékek súlyozásával számoltam ki, amelyet az 64. számú ábra tartalmaz.

A didaktikai módszerek hatékonyságára adott értékelések összesítése

64. számú ábra – forrás: saját szerkesztés. (n=1405)

A didaktikai módszerek hatékonyságára adott értékelésekből kiszámolt indexszámok alapján:

- az első három helyen:
 - szimuláció, szerepjáték (szituációs gyakorlatok) 27,1
 - szemléltetés 26,57
 - megbeszélés 24,97.
- az utolsó három helyen:
 - tanulók kiselőadásai 20,36
 - elbeszélés 22,15
 - előadás 22,44.

A didaktikai módszerek hatékonyságára adott válaszok közül a legmagasabb (5-ös) értékelést a szimuláció, szerepjáték (szituációs gyakorlatok) kapta. Külön megvizsgáltam az alábbi kategóriákra vonatkoztatva, hogy hány főből, mennyien jelölték az 5-ös értékelést, és az hány %-a az összes válasznak, értékelésnek:

- vezető: 145 fő (247 főből), 58,7%,
- beosztott: 403 fő (932 főből), 43,24%,
- oktató: 53 fő (74 főből), 70,66%,
- tanuló: 106 fő (208 főből), 50,96%,
- baby boom: 19 fő (37 főből), 51,35%,
- X: 330 fő (655 főből), 50,38%,
- Y: 206 fő (433 főből), 47,57%,
- Z: 116 fő (264 főből), 43,93%,
- nyugat: 154 fő (280 főből), 55%,

- közép: 177 fő (424 főből), 41,74%,
- kelet: 330 fő (660 főből), 50%.

A nyugat, közép és kelet kategóriák Magyarország területének három részre történő felosztását jelenti. Figyelemmel arra, hogy a három terület között vannak eltérések társadalmi, gazdasági, szociális, demográfiai stb. tekintetben. A válaszok alapján mind az összes, és mind az egyes kategóriák szerinti értékelés eredménye szerint a szimuláció, szerepjáték (szituációs gyakorlatok) didaktikai módszer a leghatékonyabb. Ebből következik, hogy a frontális oktatást, a hagyományos oktatási módszereket fel kell váltani olyan módszerekre, amelyek a saját élményen alapuló tanulást biztosítják.

A **21. kérdésre**, amely a didaktikai módszerek alkalmazásának mértékére vonatkozott az alábbi hét válasz lehetőség volt adott:

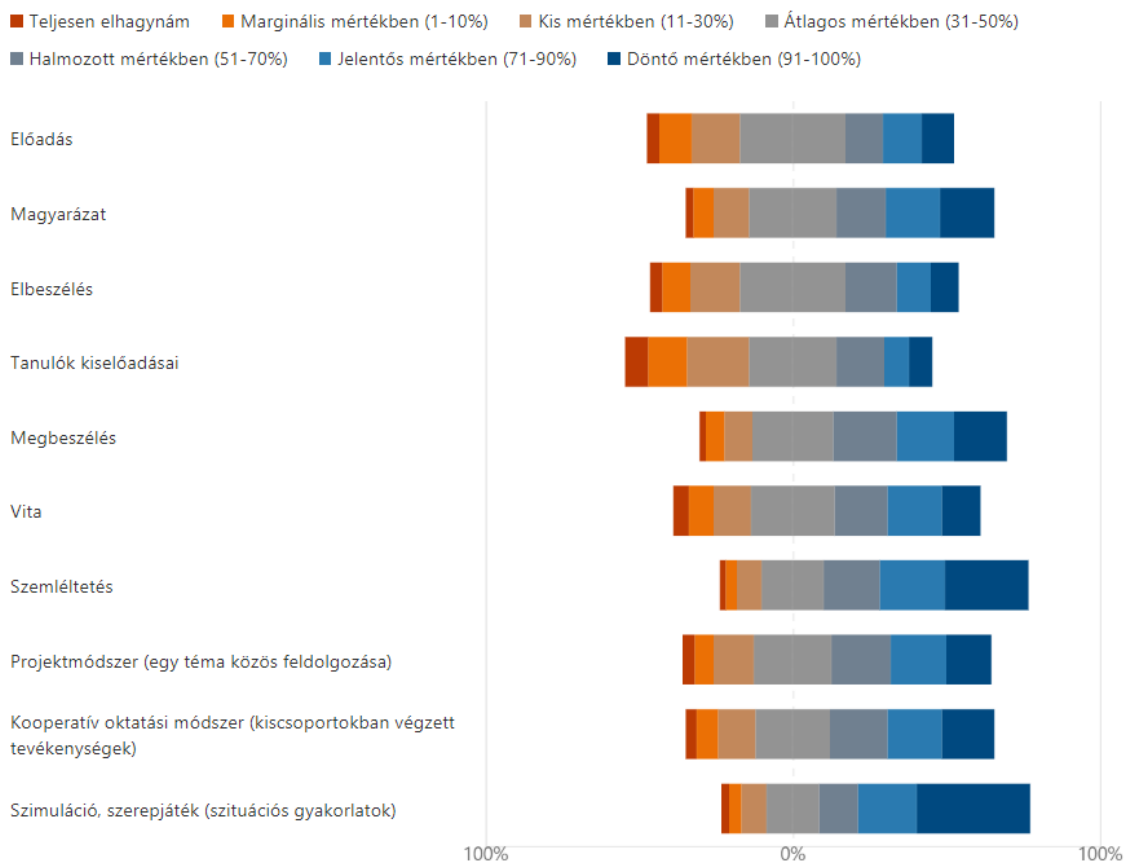
- teljesen elhagynám,
- marginális mértékben (1-10%),
- kis mértékben (11-30%),
- átlagos mértékben (31-50%),
- halmozott mértékben (51-70%),
- jelentős mértékben (71-90%),
- döntő mértékben (91-100%).

A válaszok összesítését a 65. számú ábra tartalmazza.

Didaktikai módszerek alkalmazásának mértéke

21. Ön szerint a felsorolt didaktikai módszereket a rendőr tiszthelyettes képzésben milyen mértékben kell alkalmazni?

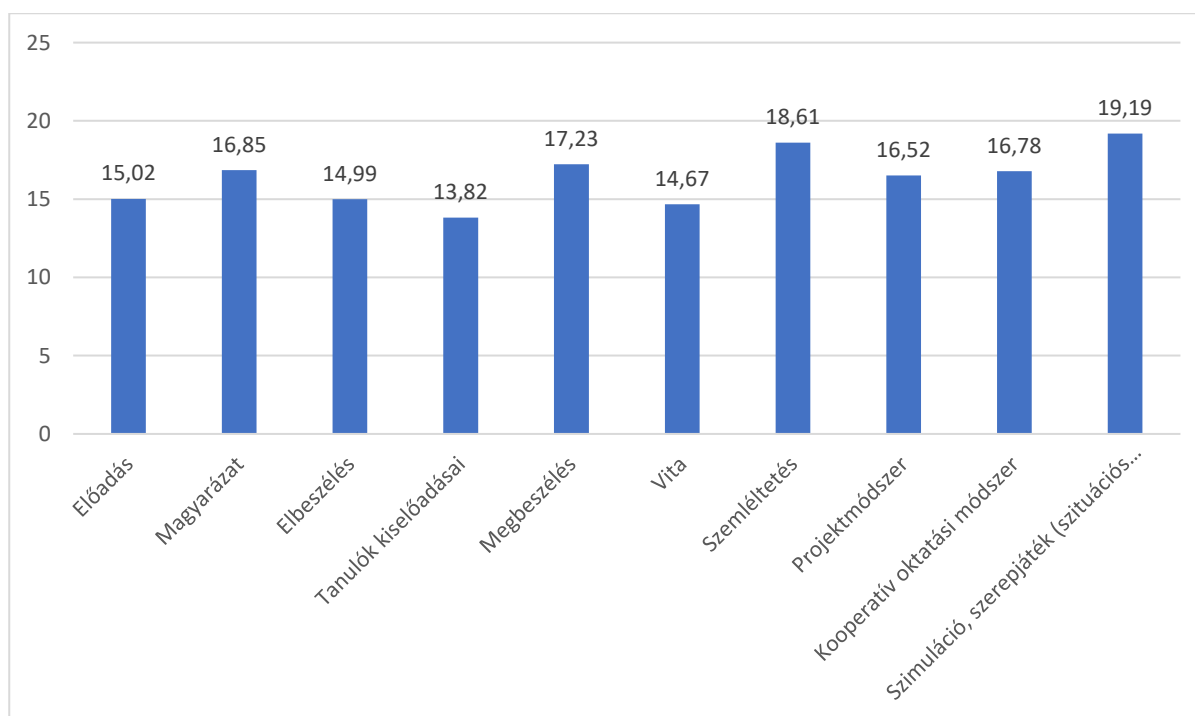
[További részletek](#)

65. számú ábra – forrás: Microsoft Forms Office. (n=1390)

A didaktikai módszerek alkalmazásának mértéke indexszámait a Microsoft Forms Office program által – a válaszadók értékeléséből – viszonyított százalékaiból a 7-es skálán adott értékek súlyozásával számoltam ki, amelyet az 66. számú ábra tartalmaz.

A didaktikai módszerek alkalmazásának mértékére adott értékelések összesítése

66. számú ábra – forrás: saját szerkesztés. (n=1390)

A didaktikai módszerek alkalmazásának mértékére adott értékelésből kiszámolt indexszámok alapján:

- az első három helyen:
 - szimuláció, szerepjáték (szituációs gyakorlatok) 19,19
 - szemléltetés 18,61
 - megbeszélés 17,23.
- az utolsó három helyen:
 - tanulók kiselőadásai 13,82
 - vita 14,67
 - elbeszélés 14,99.

Intézkedéstaktika

A **22-26.** és a **28. kérdés** az intézkedéstaktika tantárgyra, az intézkedéstaktikai ismeretekre, az intézkedéstaktikai hasznosságára, illetve komplex oktatásra vonatkoznak.

A **22. kérdésre**, amely az intézkedéstaktika (rendőri intézkedések) tantárgya, mint komplex ismereteket tartalmazó tantárgy szükségességére kérdez rá, a válaszokat a 67. számú ábra összesíti.

Komplex ismereteket tartalmazó tantárgy szükségessége

22. Ön szerint szükség van-e a tanintézeti képzésben olyan tantárgyra, amely az elméleti és gyakorlati ismereteket ötvözi, szintetizálja és átülteti a gyakorlatba?

[További részletek](#) Insights

 nincs rá szükség	59
 kis mértékben van rá szükség	72
 közepes mértékben van rá szü...	268
 nagy mértékben van rá szükség	947
 nem tudom	61

67. számú ábra – forrás: Microsoft Forms Office. (n=1407)

Komplex ismereteket tartalmazó tantárgyra a válaszadók:

- 67,3%-a szerint nagy mértékben van szükség,
- 19%-a szerint közepes mértékben van szükség,
- 5,11%-a szerint kis mértékben van szükség.

A 22. kérdésre adott válaszokat a beosztások, a generációk és a területi megoszlás alapján kategorizálva a 52. számú mellékletben szereplő 68. számú ábra mutatja be.

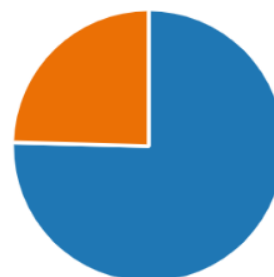
A 23. kérdésre, hogy a válaszadó tanult-e intézkedéstaktikát, az összesített válaszokat a 69. ábra mutatja meg.

Intézkedéstaktikát tanultak megoszlása

23. Ön tanult Intézkedéstaktikát?

[További részletek](#)

 igen	1072
 Nem	349

69. számú ábra – forrás: Microsoft Forms Office. (n=1421)

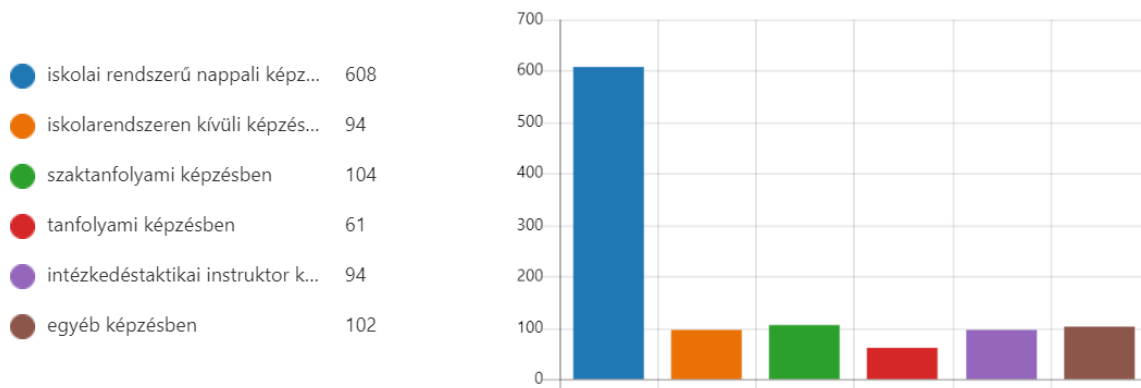
A válaszadók 75,43%-a tanult intézkedéstaktikát, amiből arra következtethetünk, hogy a rendőri munkához szükséges ismeretek komplex oktatására van rálátása, illetve van saját tapasztalata. A 23. kérdésre adott válaszokat a beosztások, a generációk és a területi megoszlás alapján kategorizálva a 53. számú mellékletben szereplő 70. számú ábra mutatja be.

A 24. kérdésre, mely szerint honnan származik az intézkedéstaktikai ismerete, a válaszokat a 71. ábra tartalmazza.

Milyen képzésben tanult intézkedéstaktikát megoszlása

24. Milyen képzésben tanult Intézkedéstaktikát?

[További részletek](#) Insights

71. számú ábra – forrás: Microsoft Forms Office. (n=1063)

A milyen képzésben tanult intézkedéstaktikát kérdésre válaszolok:

- 57,19%-a iskolai rendszerű, kétéves, nappali képzésben,
- 9,78%-a szaktanfolyami képzésben,
- 9,59%-a egyéb képzésben,
- 8,84%-a iskolarendszeren kívüli, illetve intézkedéstaktikai instruktorképzésben.

A **25. kérdésre**, amely az intézkedéstaktika hasznosságára kérdez rá, a válaszokat a 72. számú ábra szemlélteti.

Intézkedéstaktika hasznosulása

25. Milyen mértékben tudta hasznosítani a szolgálati feladatok ellátása során?

[További részletek](#)

	egyáltalán nem tudtam haszn...	56
	kis mértékben tudtam haszn...	242
	közepes mértékben tudtam h...	405
	nagy mértékben tudtam hasz...	351

72. számú ábra – forrás: Microsoft Forms Office. (n=1054)

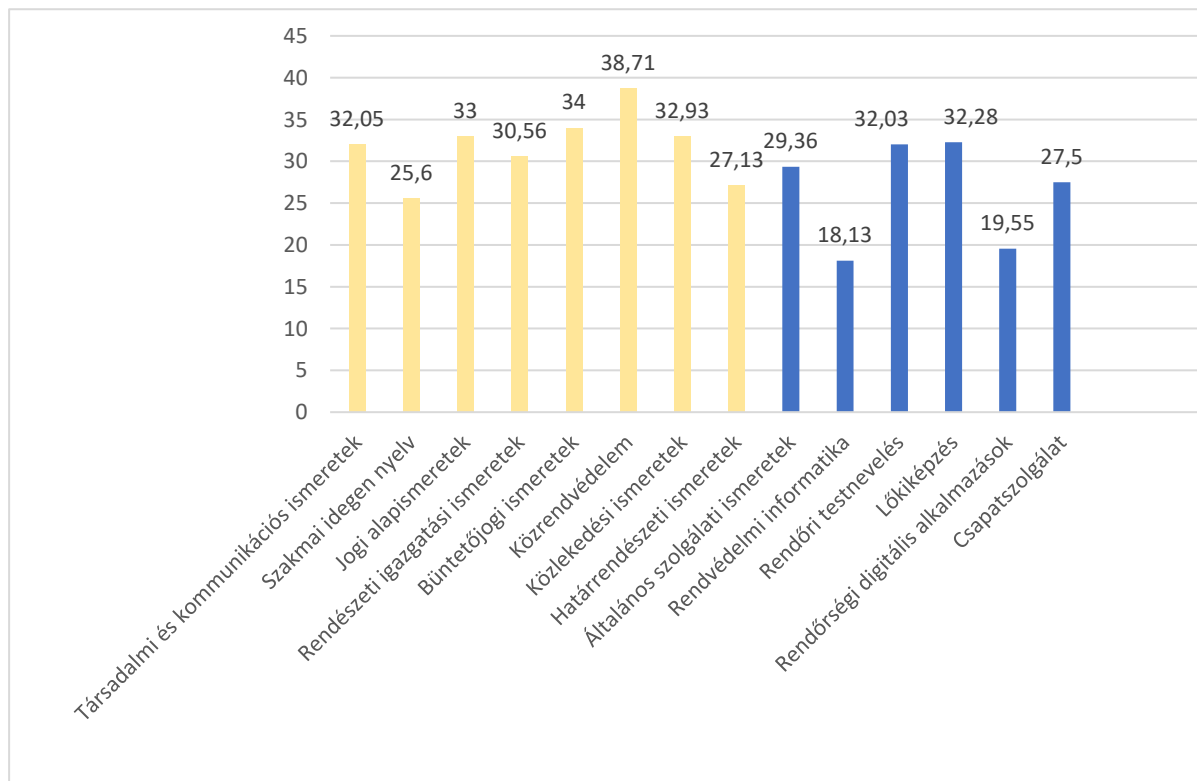
A válaszolók a tanult intézkedéstaktika ismereteiket milyen mértékben tudták hasznosítani a szolgálati helyükön kérdésre adott válaszok alapján:

- 38,42%-a közepes mértékben,
- 33,3%-a nagy mértékben,
- 22,96%-a kis mértékben.

A **28. kérdésre**, amely arra kérdez rá, hogy az intézkedéstaktika tantárgy oktatásánál mely tantárgyak ismeretei jelenhetnek meg, az összesített válaszokat a 54. számú mellékletben szereplő 73. számú ábra mutatja be.

Az intézkedéstaktika tantárgynál oktatásánál megjelenhető tantárgyak és mértékük indexszámait a Microsoft Forms Office program által – a válaszadók értékeléséből – viszonyított százalékaiból a 4-es skálán adott értékek súlyozásával számoltam ki, amelyet az 74. számú ábra tartalmaz. A sárga színnel jelöltek az elméleti, kék színnel jelöltek a gyakorlati tantárgyak.

Az intézkedéstaktika tantárgynál oktatásánál megjelenhető tantárgyakra és mértékükre adott válaszok %-ban kifejezve

74. számú ábra – forrás: saját szerkesztés. (n=1375)

Az indexszámok alapján az intézkedéstaktika tantárgy oktatásánál megjelenhető tantárgyak:

- a legnagyobb mértékben:
 - Közrendvédelem 38,71%-ban,
 - Büntetőjogi ismeretek 34%-ban,
 - Jogi alapismeretek 33%-ban,
- a legkisebb mértékben:
 - Rendvédelmi informatika 18,13%-ban,
 - Rendőrségi digitális alkalmazások 19,55%-ban,
 - Szakmai idegen nyelv 25,6%-ban.

A **26. kérdésre**, amely a rendőri munkához szükséges ismeretek modulokba történő csoportosítására vonatkozik, a válaszokat a 75. számú ábra tartalmazza.

A rendőri szolgálati feladatok ellátásához szükséges ismeretek modulokban történő oktatása

26. Ön szerint a rendőri szolgálati feladatok ellátásához, illetve az intézkedések lefolytatásához szükséges ismeretek csoportosíthatók-e önálló, egymásra épülő modulokba, ahol minden érintett tantárgy oda vonatkozó ismeretei kerülnek oktatásra a gyakorlat oldaláról megközelítve (pl. bolti lopás esetén: szolgálati fellépés módja, kommunikáció, pszichológia, szabálysértési jog, büntetőjog, igazoltatás, testi kényszer, bilincs, jelentés, feljelentés stb.)?

[További részletek](#)

● egyáltalán nem lehetséges	49
● kevés esetben lehetséges	166
● sok esetben lehetséges	727
● teljes mértékben lehetséges	351
● nem tudom	107

75. számú ábra – forrás: Microsoft Forms Office. (n=1400)

A rendőri szolgálati feladatok ellátásához szükséges ismeretek modulokban történő oktatására adott válaszolók:

- 51,93%-a szerint sok esetben lehetséges,
- 25,07%-a szerint teljes mértékben lehetséges,
- 11,85%-a szerint kevés esetben lehetséges.

Ha abból indulunk ki, hogy a megkérdezettek 3,5%-a szerint „egyáltalán nem lehetséges”, valamint 7,65%-a „nem tudom” választ adta és összeadjuk azokat a válaszokat, akik szerint – teljes mértékben, illetve sok vagy kevés esetben – lehetséges, akkor az alábbi arányt kapjuk:

- 88,85% szerint lehetséges,
- 3,5% szerint nem lehetséges,
- 7,64% nem tudja.

A 26. kérdésre adott válaszokat a beosztások, a generációk és a területi megoszlás alapján kategorizálva a 55. számú mellékletben szereplő 76. számú ábra mutatja be.

Létszámok, eszközök, beilleszkedés

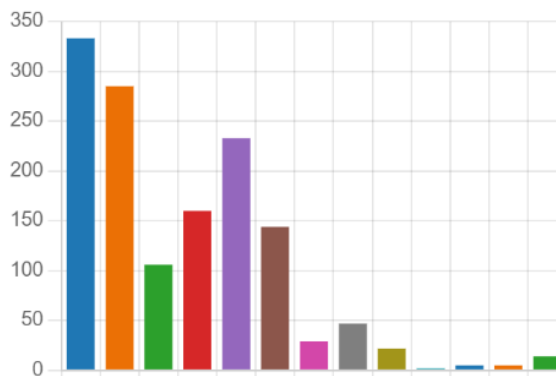
A 27. kérdésre, amely az eredményes és hatékony oktatás ideális osztálylétszámára, illetve a tanulói csoportoknál egyidőben oktatók számára kérdez rá, a válaszokat a 77. számú ábra mutatja be.

Osztálylétszámok és oktatók száma

27. Ön szerint az előzőekben ismertetett képzési formában milyen osztálylétszám és mennyi oktató az ideális?

[További részletek](#)

1 – 10 tanuló – 1 oktató	333
1 – 10 tanuló – 2 oktató	285
1 – 10 tanuló – 3 vagy több okta...	106
11 – 20 tanuló – 1 oktató	160
11 – 20 tanuló – 2 oktató	233
11 – 20 tanuló – 3 vagy több ok...	144
21 – 30 tanuló – 1 oktató	29
21 – 30 tanuló – 2 oktató	47
21 – 30 tanuló – 3 vagy több ok...	22
31-nél több tanuló – 1 oktató	2
31-nél több tanuló – 2 oktató	5
31-nél több tanuló – 3 vagy töb...	5
nem tudom	14

77. számú ábra – forrás: Microsoft Forms Office. (n=1385)

A válaszadók:

- 24,04%-a szerint 1-10 tanuló és 1 oktató,
- 20,57%-a szerint 1-10 tanuló és 2 oktató,
- 16,82%-a szerint 11-20 tanuló és 2 oktató lenne a legideálisabb.

A **29. kérdésre**, amely az okos eszközök képzésbe történő bevonását kérdezi, a válaszok összesítését a 78. ábra tartalmazza. A válaszolók 61,9%-a véleménye alapján nagy mértékben be kell vonni az okos eszközöket az oktatásba.

Okos eszközök alkalmazásának szükségessége

29. Ön szerint a rendőr tiszthelyettes képzésbe az „okos eszközöket” be kell-e vonni?

[További részletek](#) [Insights](#)

nem kell bevonni	59
kis (10%) mértékben kell bevo...	80
közepes (20%) mértékben kell...	347
nagy (30%) mértékben kell be...	866
nem tudom	47

78. számú ábra – forrás: Microsoft Forms Office. (n=1399)

Ha abból indulunk ki, hogy a megkérdezettek 4,21%-a szerint „nem kell bevonni”, valamint 3,35%-a „nem tudom” választ adta, és összeadjuk azokat a válaszokat, akik szerint – kis, közepes vagy nagy mértékben kell bevonni –, akkor az alábbi arányt kapjuk:

- 92,42% szerint be kell vonni,

- 4,22% szerint nem kell bevonni,
- 3,36% nem tudja.

A 29. kérdésre adott válaszokat a beosztások, a generációk és a területi megoszlás alapján kategorizálva a 56. számú mellékletben szereplő 79. számú ábra mutatja be.

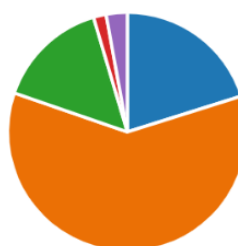
A **30. kérdésre**, amely a rendőr tiszthelyettes képzés ideális osztálylétszámaira kérdez rá, a válaszokat 80. számú ábra foglalja össze. A válaszadók 60,14%-a szerint a 11-20 fő közötti osztálylétszámok a legideálisabbak, azt követi 20,14%-kal a 1-10 fő közöttiek és 15,14%-kal a 21-30 fő közöttiek.

Osztálylétszám kategóriák

30. Ön szerint a rendőr tiszthelyettes képzésben milyen osztálylétszámok az ideálisak a hatékony oktatás elérése érdekében?

[További részletek](#)

1-10 fő	282
11-20 fő	842
21-30 fő	212
31 fő felett	24
nem tudom	40

80. számú ábra – forrás: Microsoft Forms Office. (n=1400)

A 30. kérdésre adott válaszokat a beosztások, a generációk és a területi megoszlás alapján kategorizálva a 57. számú mellékletben szereplő 81. számú ábra mutatja be.

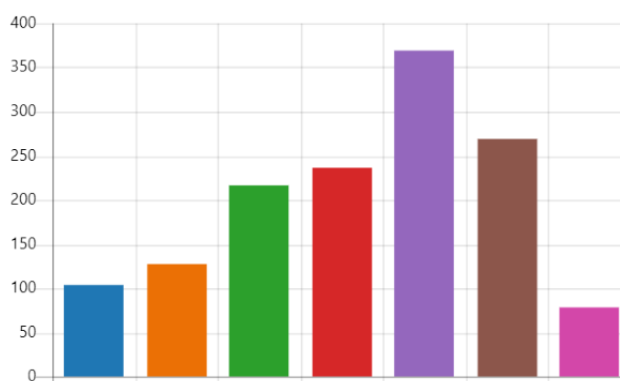
A **31. kérdésre**, amely arra kérdez rá, hogy az oktatás hatékonyságát növeli-e, ha egy időben több tanár oktat, a válaszokat a 82. számú ábra szemlélteti.

Oktatók száma

31. Ön szerint az oktatás hatékonyságát növeli-e, ha egy időben 2 vagy több tanár oktat?

[További részletek](#)

nem, mert zavarnák egymást	104
nem, mert zavarnák a tanulókat	128
nem	217
igen	236
igen, ha azonos ismereteket o...	369
igen, ha különböző ismeretek...	269
nem tudom	78

82. számú ábra – forrás: Microsoft Forms Office. (n=1401)

A válaszadók többsége hasznosnak ítéli, ha az osztályokat egy időben több oktató tanítja az alábbi százalékos megoszlásban:

- 26,33%-a szerint hasznos, ha azonos ismereteket oktatnak,

- 19,2%-a szerint hasznos, ha különböző ismereteket oktatnak,
- 16,84%-a szerint hasznos feltétel nélkül,
- 15,48%-a szerint nem hasznos feltétel nélkül,
- 9,13%-a szerint nem, mert zavarnák a tanulókat,
- 7,42%-a szerint nem, mert zavarnák egymást.

A 31. kérdésre adott válaszokat a beosztások, a generációk és a területi megoszlás alapján kategorizálva a 58. számú mellékletben szereplő 83. számú ábra mutatja be.

A **32. kérdés**, mely szerint a képzés során elsajátított ismeretek milyen mértékben segítik a tanulók beilleszkedését a különböző szolgálati helyekre kérdésre érkezett válaszokat a 84. számú ábra ismerteti. A kérdésre összesen 1400 fő adott választ.

A tanulói beilleszkedés támogatásának mértéke

32. Ön szerint a rendőr tiszthelyettes képzésben elsajátított ismeretek milyen mértékben segítik a tanintézetekből kibocsátott rendőrtanulók beilleszkedését a különböző szolgálati helyekre?

[További részletek](#)

[Betekintések](#)

● nem segítik	71
● kis mértékben segítik	303
● közepes mértékben segítik	552
● nagy mértékben segítik	414
● nem tudom	60

84. számú ábra – forrás: Microsoft Forms Office. (n=1400)

A válaszadók véleménye a tanulók beilleszkedésére vonatkozóan a tanintézetben elsajátított ismeretek alapján a különböző szolgálati helyekre százalékosan kifejezve:

- 39,42%-a szerint közepes mértékben segíti,
- 29,57%-a szerint nagy mértékben segíti,
- 21,64%-a szerint kis mértékben segíti,
- 5,07%-a szerint nem segíti.

A 32. kérdésre adott válaszokat a beosztások, a generációk és a területi megoszlás alapján kategorizálva a 59. számú mellékletben szereplő 85. számú ábra mutatja be.

Generációs különbségek a rendőr tiszthelyettes képzés oktatás-módszertanáról alkotott vélemények elemzése

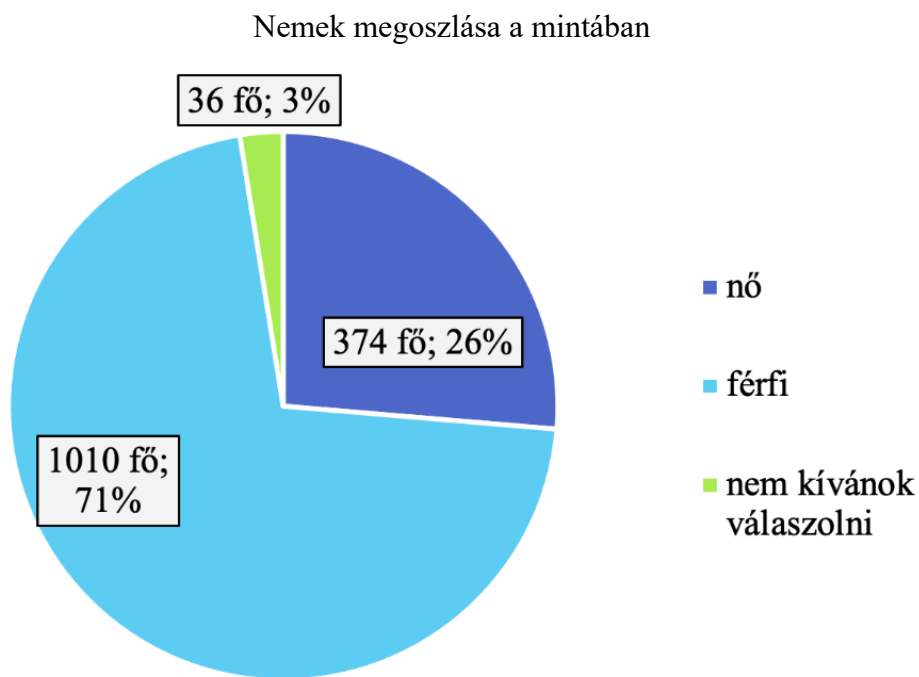
Módszertan

Az elemzés során a mintanagyságból kifolyólag a központi határeloszlás tétele alapján feltételeztem a számított statisztikák normalitás eloszlását. Amennyiben kategória jellegű változókat hasonlítottam össze vizsgálva azok kapcsolatát, akkor az asszociációs kapcsolat tesztelésére a keresztábra vizsgálatokhoz általánosan használt χ^2 -próbát alkalmaztam. Mivel az ellenzék gerincét adó változó (generáció) ordinális mérési skálájú, ezért, ha annak kapcsolatát egy másik ordinális és kell-e mérhető változóval vizsgáltam, akkor a tendencia számszerűsítéséhez a Gamma mutatót használtam fel. Amennyiben a másik változó skála típusú volt, úgy a Spearman-féle rangkorrelációs

együtthatóval mértem a két változó között kapcsolat szorosságát. Ilyen esetekben az előző eredmények szofisztikáltabb tovább elemzéséhez felhasználtam a többutas varianciaanalízis módszerét, mely lehetővé tette azt is, hogy az eredményeket pontosítandó kiszűrjem a legfontosabb demográfiai változók (nem, szolgálat helye, szolgálat földrajzi helye) esetleges torzító hatásait. A generációk közötti páronkénti összehasonlítás során a Bonferroni-korrekciót alkalmaztam. Az elemzéseket az SPSS Statistics 25 verziójával végeztem el, a szignifikancia szintet pedig egységesen 5%-ban határoztam meg.

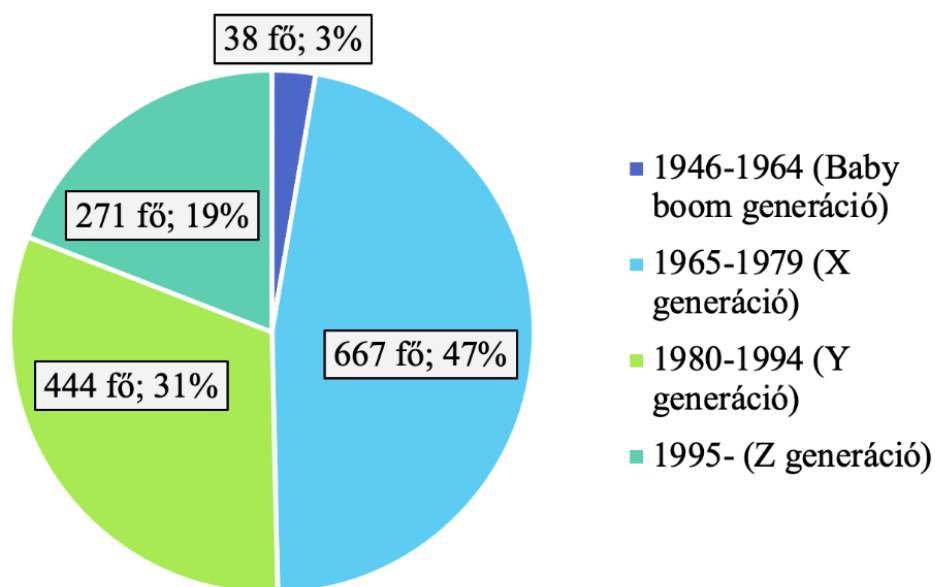
Leíró statisztikák

Az elemzés alapjául szolgáló megkérdezés összesen 1421 főre terjedt ki, akik közül 374 fő (26%) volt nő és 1010 fő (71%) volt férfi, összesen 36-an nem kívántak válaszolni a nemmel kapcsolatos kérdésre. Korcsoport szerint a minta közel felét az X generációba tartozók alkották (667 fő; 47%) második legnépesebb csoport az Y generáció volt (444 fő; 31%), nagyjából minden ötödik megkérdezett a Z generációba tartozott (271 fő; 19%), és legkevésbéen (38 fő; 3%) kerültek ki a Baby boom generációból. Legtöbbször a helyi szerveknél teljesítenek szolgálatot (603 fő; 43%), második legtöbbször a területi szerveknél dolgoznak (510 fő; 36%), a tanintézeteknél már jóval kevesebben (160 fő; 11%), a központi szerveknél csak 113-an (8%), egyéb helyeken pedig csak 30-an (2%). A megkérdezettek kevesebb, mint egy negyede (384 fő; 27%) teljesít szolgálatot Budapesten, mint a többség (1030 hétfő; 73 %) vidéken (86-89. számú ábrák).

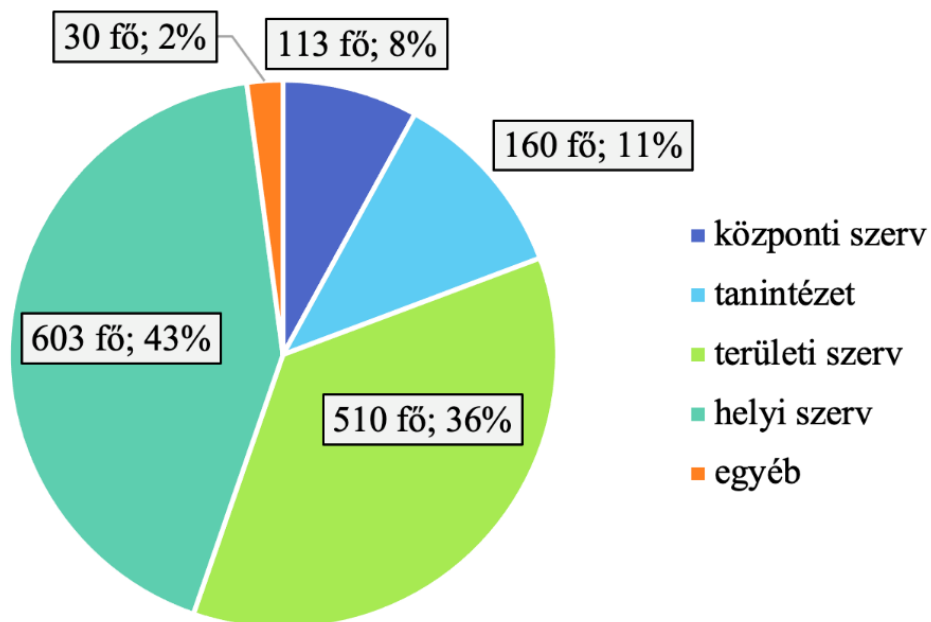
86. számú ábra – forrás: saját szerkesztés.

Korcsoport szerinti megoszlás a mintában

87. számú ábra – forrás: saját szerkesztés.

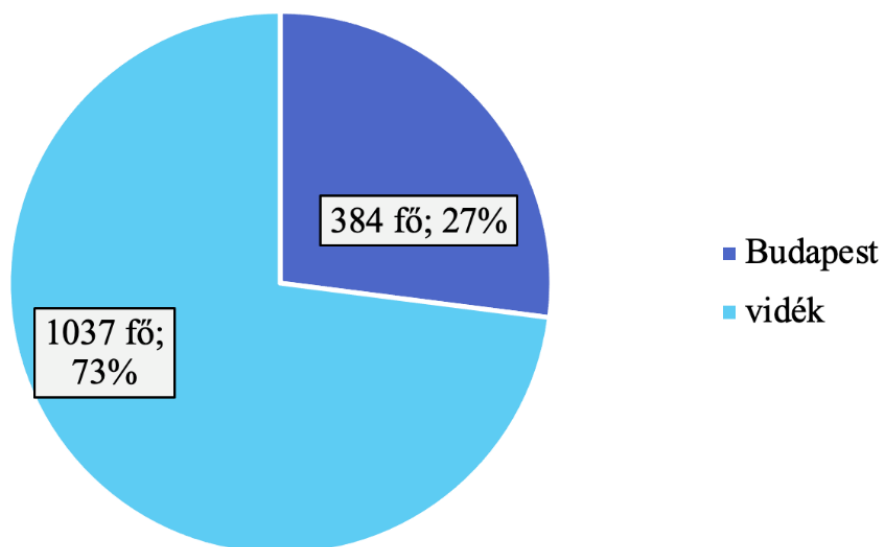
Szolgálat helye szerinti megoszlás a mintában

88. számú ábra – forrás: saját szerkesztés.

Szolgálat földrajzi helye szerinti megoszlás a mintában

89. számú ábra – forrás: saját szerkesztés.

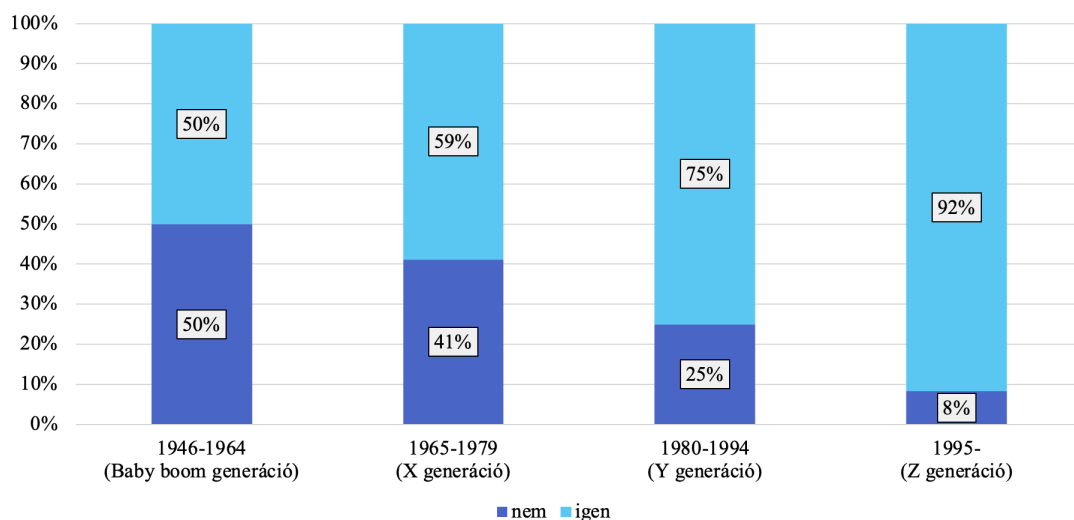
A demográfiai jellemzők szerinti megoszlás fontos részét képezte a további elemzéseknek, ugyanis azok, mint kontrollváltozók is szerepeltek a többutas varianciaanalízis módszerének alkalmazásakor, így biztosítva, hogy az ezen változók szerinti megoszlás ne torzíthassa az eredményeket.

A képzés elmélet-gyakorlat aránya (a tanintézeti képzés és a szakmai gyakorlat)

Ebben az alfejezetben a kérdőív 13-14. és a 22. kérdések elemzését mutatom be. A kérdőív 13. kérdése arra vonatkozott, hogy a megkérdezett szerint mely órák számát kellene növelni. A kérdésre összesen 187-en adtak választ, közül 112-en jelölték be a gyakorlati órákat, 130-an az elméleti órákat, valamint bejelölték a szakmai gyakorlatot, mint lehetséges opciót.

A gyakorlati órák számának növelését preferáló válaszok szignifikáns összefüggést mutattak az életkorral ($\chi^2(3)=11,581$; $p=0,009$): minél fiatalabb generációba tartozott a megkérdezett, annál inkább érezte úgy, hogy a gyakorlati órák számát a rendőr tiszthelyettesi képzésben növelni kell. Ezt erősíti meg a monoton kapcsolatot feltételező vizsgálat is, mely szerint egy pozitív szoros szignifikáns kapcsolat van a generáció és a gyakorlati órák megítélése között (Gamma=0,462; $p<0,001$) (90. számú ábra).

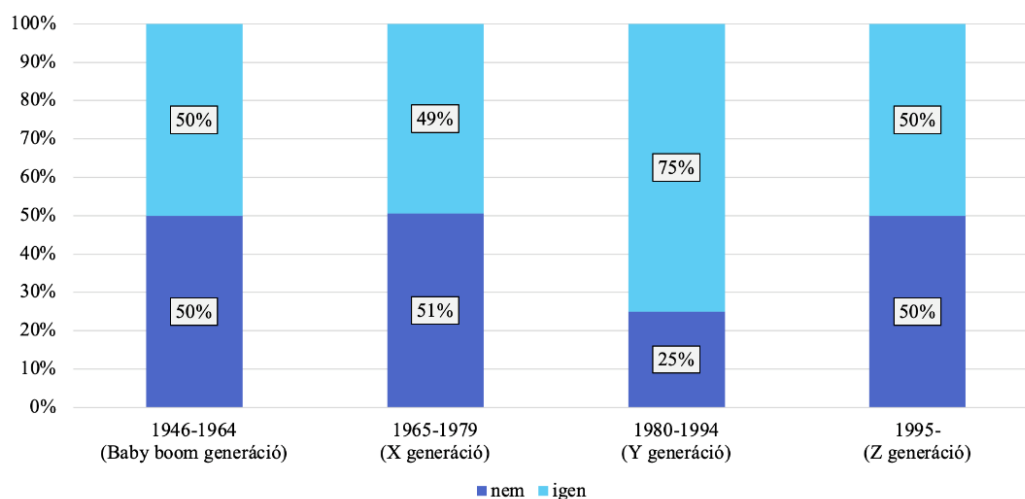
A gyakorlati órák számának növelésével kapcsolatos vélemény alakulása
a négy generációban

90. számú ábra – forrás: saját szerkesztés.

Az elméleti órákkal kapcsolatban három generáció szinte azonos választ adott: a Baby boom, az X és a Z generációkba tartozók esetében nagyjából minden második megkérdezett nyilatkozott úgy, hogy az elméleti órák számát növelni kellene, míg a megkérdezettek másik fele ez ellen tette le a voksát. Egyedül az Y generációnál figyelhető meg ezen nagyjából 50-50%-os megoszlástól való eltérés: háromnegyedük szerint az elméleti órák számát növelni kellene, míg 25%-uk szerint nem. A két változó között összefüggés szignifikáns ($\chi^2(3)=12,167$; $p=0,007$), azaz igazolható a generációk eltérő véleménye (91. számú ábra).

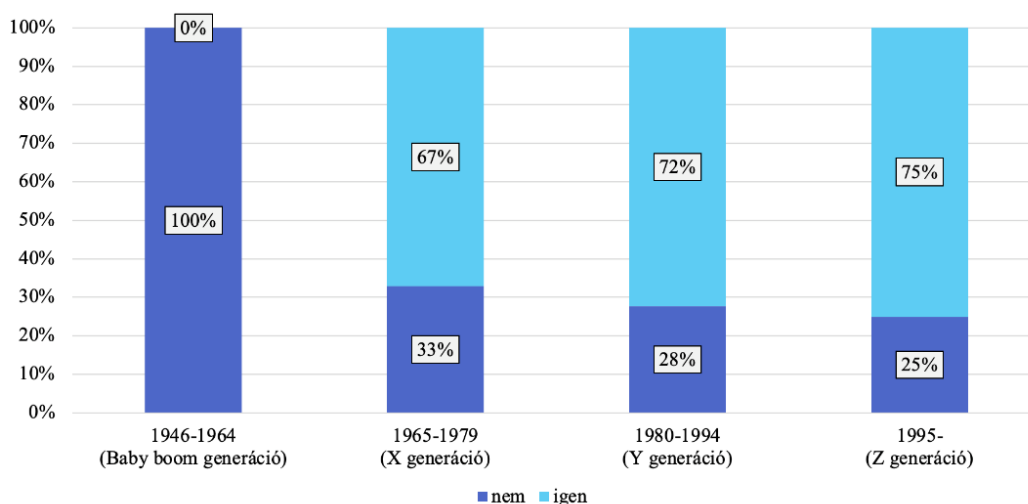
Az elméleti órák számának növelésével kapcsolatos vélemény alakulása a négy generációban

91. számú ábra – forrás: saját szerkesztés.

A szakmai gyakorlat óraszámával kapcsolatban a leíró statisztikák egyértelműen azt mutatják, hogy a későbbi generációk egyre inkább úgy nyilatkoznak, hogy azokat növelni kell, viszont az eltérés nem szignifikáns ($\chi^2(3)=5,436$; $p=0,143$). Nagy valószínűséggel ennek okozója a Baby boom generáció viszonylag alacsony mintaelemszáma (38 fő) és a többi generáció közötti alig pár százalékpontos eltérés (92. számú ábra).

A szakmai gyakorlatok óraszámának növelésével kapcsolatos vélemény alakulása

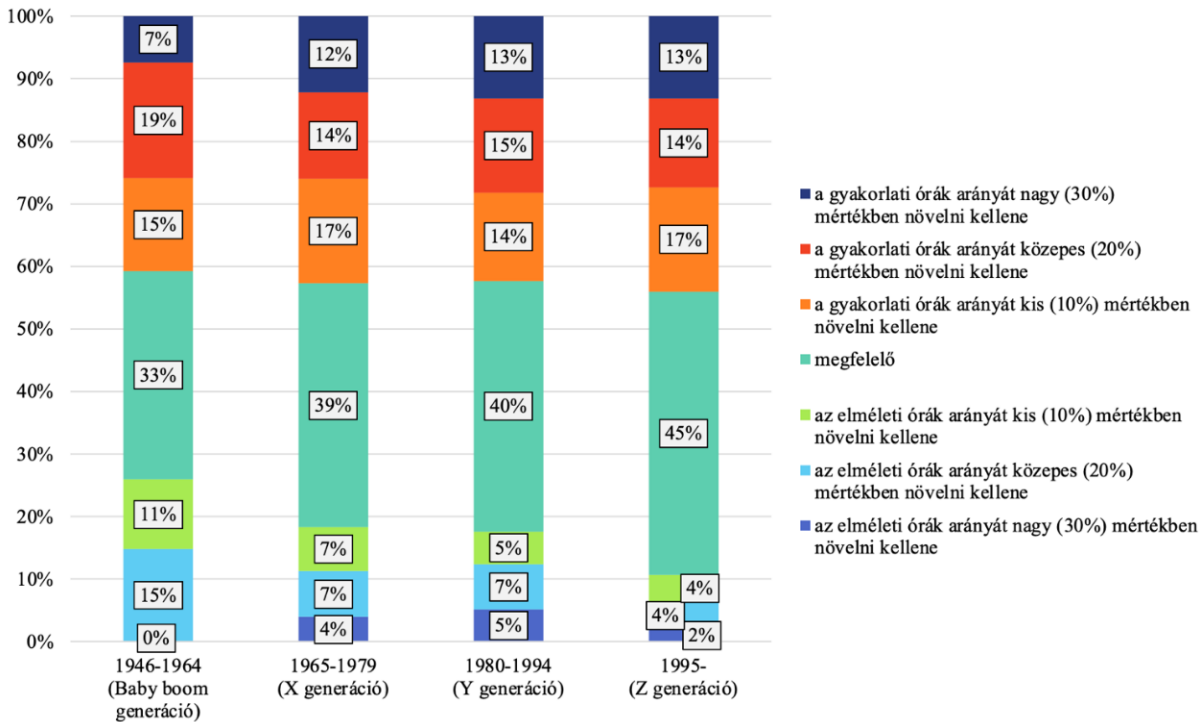
a négy generációban

92. számú ábra – forrás: saját szerkesztés.

Azon kérdésre adott válaszok tekintetében, hogy „14. Ön szerint a rendőr tiszthelyettes képzésben az elmélet-gyakorlat órák (40-60%) aránya megfelelő-e?” nem lehet generációnként szignifikáns eltérést kimutatni ($\chi^2(18)=18,666$; $p=0,413$), azaz a négy generációba tartozó megkérdezettek válaszaik közötti eltérések nem elég markánsak a mintában, hogy a sokaságra is kiterjeszthessük őket. Az enyhe tendencia egyfelől arra vonatkozik, hogy a gyakorlati órák számának növelése generációról-generációra válik fontosabbá minél fiatalabbakról beszélünk. Másfelől pedig az elméleti órák növelésének szükségessége bár mind a négy generációban azonos arányban van nagyjából jelen, de minél fiatalabb generációhoz tartozik valaki, annál kisebb mértékű elméleti óraszám-növelést tart elfogadhatónak (93. számú ábra).

Az elmélet-gyakorlat órák arányával (40-60%) kapcsolatos vélemény alakulása

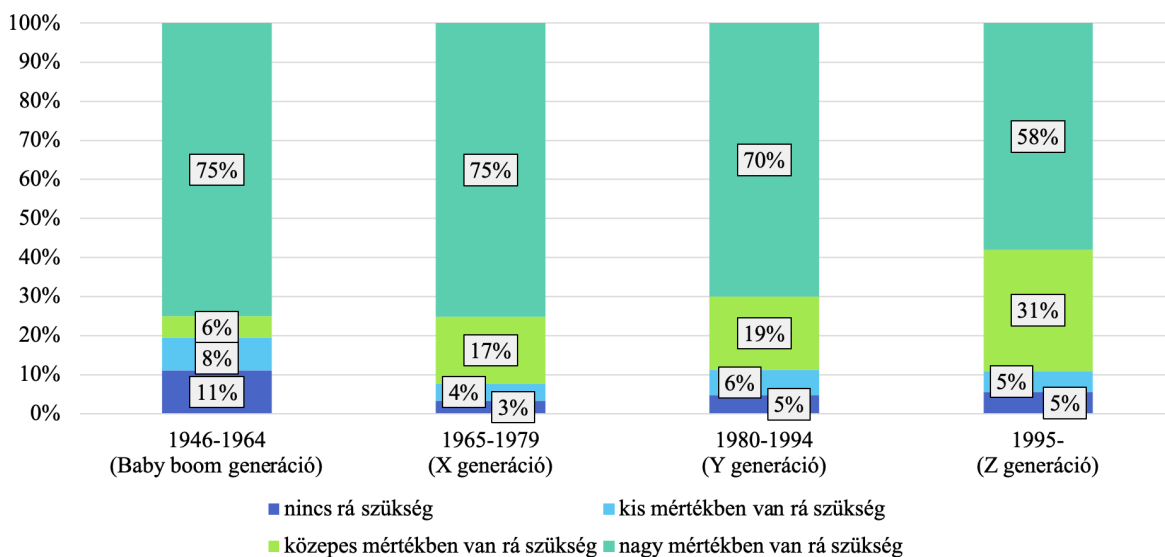
a négy generációban

93. számú ábra – forrás: saját szerkesztés.

Az összes megkérdezett 70 százaléka nyilatkozott úgy, hogy nagy mértékben szükség van a tanintézeti képzésben olyan tantárgyra, amely az elméleti és gyakorlati ismereteket ötvözi, szintetizálja és átülteti a gyakorlatba. Ez az arány generációról-generációra szignifikánsan eltér ($\chi^2(9)=38,832$; $p<0,001$), viszont kimutatható, hogy minél fiatalabb generációba tartozik valaki, annál kevésbé érzi, hogy erre szükség lenne. Ezt megerősíti a szignifikáns negatív monoton kapcsolat megléte is ($\text{Gamma}=-0,196$; $p<0,001$) (94. számú ábra).

„Ön szerint szükség van-e a tanintézeti képzésben olyan tantárgyra, amely az elméleti és gyakorlati ismereteket ötvözi, szintetizálja és átülteti a gyakorlatba?” kérdésre adott válaszok alakulása a négy generációban

94. számú ábra – forrás: saját szerkesztés.

Összességében elmondható, hogy a fiatalabb generációba tartozók inkább hajlanak a gyakorlati órák arányának növelésére, az elméleti órák számának növelését a négy vizsgált generáció közül az Y generáció preferálja leginkább, a szakmai gyakorlat terén szignifikáns eltéréseket nem lehetett kimutatni, általánosságban e mellett teszik voksukat a megkérdezettek. Az elméleti és gyakorlati órák arányával való elégedettség szignifikánsan nem tért el korcsoportonként. Bár a megkérdezettek több mint kétharmada szerint szükséges az elmélet gyakorlatba való átültetése, viszont legkevésbé a fiatalabb generációk számára vonzó.

A képzés során alkalmazott didaktikai módszerek, azok szükségessége, hatékonysága; a didaktikai módszerek közül a szimuláció és a szemléltetés alkalmazásának szükségessége, hatékonysága

Az alfejezetben a 20-21., illetve a 20_7, 20_10, 21_7, 21_10 kérdések elemzését mutatom be. Első lépésben megvizsgálva azt, hogyan ítélik meg a megkérdezettek generációhoz való tartozásuk függvényében azt, hogy mennyire szükségesek, illetve hatékonyak a rendőr tiszthelyettesi képzésben alkalmazott didaktikai módszerek több esetben is szignifikáns összefüggést lehetett kimutatni. Általánosságban elmondható, hogy a didaktikai módszerek szükségességének és hatékonyságának megítélése azonos irányú összefüggést mutat az életkorral, azaz, ha egy módszert inkább a fiatalok tartanak hatékonyabbnak, akkor ők azok, akik szükségesebbnek is tartják azt.

Hatékonyság tekintetében csupán három módszer esetén tapasztalható szignifikáns pozitív összefüggés a generációba való tartozással: minél fiatalabb generáció tagja egy megkérdezett, annál hatékonyabbnak ítéli meg az előadást ($\rho=0,142$; $p<0,001$), a magyarázatot ($\rho=0,085$; $p=0,002$) és az elbeszélést ($\rho=0,190$; $p<0,001$). Ezekkel szemben viszont negatív összefüggés volt kimutatható a vita ($\rho=-0,069$; $p=0,011$), a szemléltetés ($\rho=-0,055$; $p=0,042$), a projekt módszer (egy téma közös feldolgozása) ($\rho=-0,085$; $p=0,002$) és a kooperatív oktatási módszer (kiscsoportokban végzett tevékenységek) ($\rho=-0,103$; $p<0,001$) esetében. Ez azt jelenti, hogy ezen négy didaktikai módszert inkább az idősebb korosztályok tagjai tartják hatékonyaknak, nem pedig a fiatalabbak (17. számú táblázat).

Az előadás ($\rho=0,099$; $p<0,001$), a magyarázat ($\rho=0,114$; $p<0,001$), az elbeszélés ($\rho=0,171$; $p<0,001$) és a megbeszélés ($\rho=0,088$; $p=0,001$) esetén szignifikáns pozitív kapcsolatot lehet kimutatni a generációba való tartozással, azaz ezen négy didaktikai módszer esetén kijelenthető, hogy valaki minél későbbi generációba tartozik, annál inkább szükségesebbnek tartja alkalmazását. Egyetlen didaktikai módszer esetén mutatható ki negatív összefüggés: a kooperatív oktatási módszert (kiscsoportokban végzett tevékenységek) inkább az idősebb korosztály tagjai tartják szükségesnek és kevésbé a fiatalabbak ($\rho=-0,087$; $p=0,001$).

Az alkalmazott didaktikai módszerek hatékonyságának és szükségességének megítélése és a generációhoz való tartozás közötti kapcsolatok szorossága és szignifikanciája

Didaktikai módszerek	Hatékonyság		Szükségesség	
	rho	p	rho	p
Előadás	0,142	<0,001	0,099	<0,001
Magyarázat	0,085	0,002	0,114	<0,001
Elbeszélés	0,190	<0,001	0,171	<0,001
Tanulók kiselőadásai	0,039	0,150	0,000	0,987

Megbeszélés	0,042	0,116	0,088	0,001
	-		-	
Vita	0,069	0,011	0,011	0,693
	-		-	
Szemléltetés	0,055	0,042	0,017	0,529
	-		-	
Projekt módszer (egy téma közös feldolgozása)	0,085	0,002	0,036	0,176
	-		-	
Kooperatív oktatási módszer (kiscsoportokban végzett tevékenységek)	0,103	<0,001	0,087	0,001
	-		-	
Szimuláció, szerepjáték (szituációs gyakorlatok)	0,037	0,163	0,023	0,396

17. számú táblázat – forrás: saját szerkesztés.

Hatékonyság

A didaktikai módszerek hatékonyságát a kérdőív 20. kérdése mérte: „Értékelje hatékonyságuk alapján a felsorolt didaktikai módszereket 1-5-ig terjedő skálán!”, melyre a válaszok egy 5-fokozatú skálán voltak megadhatók (1 – legkevésbé hatékony, 5 – leghatékonyabb). Ezen kérdéscsoport esetében ugyanazon módszerek tekintetében mutatható ki szignifikáns eltérés a négy generáció között, mint amire a korábbi korrelációanalízis is rámutatott (18. számú táblázat és 95. számú ábra):

- Az előadást leginkább hatékonynak az Z generáció tagjai értékelték (3,63), a másik három generáció szignifikánsan alacsonyabb szintet jelölt meg (Baby boom: 2,84; X: 3,25; Y: 3,30).
- A magyarázat hatékonyságát szintén a Z generáció értékelte a legmagasabbra (3,80), míg a másik három generáció alacsonyabb átlagot produkált (Baby boom: 3,21; X: 3,61; Y: 3,61), viszont szignifikánsan csupán a Baby boom generáció átlaga tért el a Z generáció mutatójától.
- Az elbeszélést az előző két módszerhez hasonlóan a Z generáció tartotta leginkább hatékonynak (3,70), a három legidősebb generáció pedig szignifikánsan alacsonyabb értékkel rendelkezett (Baby boom: 2,80; X: 3,16; Y: 3,27).
- A vita hatékonyságát a Z generáció értékelte legalacsonyabbra (3,13), mely az X (3,44) és az Y generációk (3,38) átlagától szignifikánsan eltért, azonban a Baby boom (3,23) generációtól nem.
- A szemléltetés esetében csak a Z (3,66) és az X generációk (3,90) átlagai térnek el szignifikánsan, a másik két generáció (Baby boom: 3,69; Y: 3,76) átlagai nem különböznek szignifikánsan a többi generáció átlagaitól.
- A projekt módszer (egy téma közös feldolgozása) megítélése az előzővel azonos tendenciát mutat, azaz a Z generáció (3,33) ítélte legkevésbé hatékonynak, míg az X generáció értékelte leghatékonyabbnak (3,64), a másik kettő átlaga (Baby boom: 3,36; Y: 3,49) pedig semelyik más generáció átlagától nem tér el szignifikánsan.
- A kooperatív oktatási módszert (kiscsoportokban végzett tevékenységek) leghatékonyabbnak az X generáció (3,81) tartotta, az Y (3,61) és a Z (3,46) generáció átlagai

szignifikánsan alacsonyabbak, a Baby boom átlaga (3,36) pedig egyiktől sem tér el szignifikánsan.

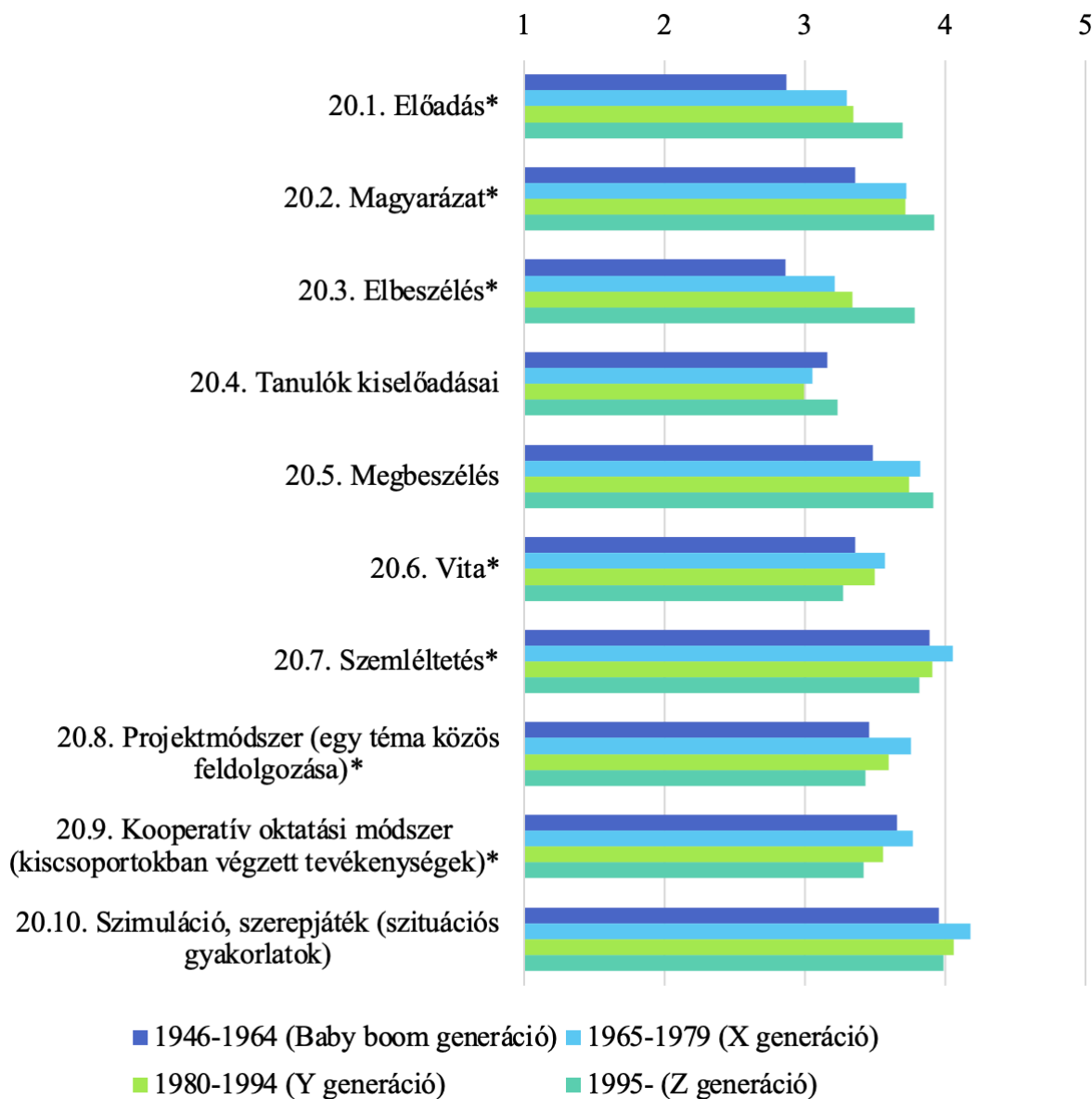
Az alkalmazott didaktikai módszerek hatékonyságának megítélése a generációhoz tartozás függvényében

Didaktikai módszerek	szf1	szf2	F	Szig.	Generáció			
					1946-1964 (Baby boom)	1965-1979 (X)	1980-1994 (Y)	1995-(Z)
			10,48	<0,00				
20.1. Előadás	3	1387	9	1	2,84 (a)	3,25 (a)	3,30 (a)	3,63 (b)
20.2. Magyarázat	3	1376	3,913	0,007	3,21 (a)	3,61 (ab)	3,61 (ab)	3,80 (b)
			18,34	<0,00				
20.3. Elbeszélés	3	1360	3	1	2,80 (a)	3,16 (a)	3,27 (a)	3,70 (b)
20.4. Tanulók kiselőadásai	3	1365	2,173	0,142	3,07 (a)	2,99 (a)	2,93 (a)	3,15 (a)
20.5. Megbeszélés	3	1364	2,485	0,059	3,30 (a)	3,62 (a)	3,54 (a)	3,71 (a)
20.6. Vita	3	1364	3,767	0,006	3,23 (ab)	3,44 (a)	3,38 (a)	3,13 (b)
20.7. Szemléltetés	3	1362	3,582	0,016	3,69 (ab)	3,90 (a)	3,76 (ab)	3,66 (b)
20.8. Projekt módszer (egy téma közös feldolgozása)	3	1369	5,624	0,001	3,36 (ab)	3,64 (a)	3,49 (ab)	3,33 (b)
20.9. Kooperatív oktatási módszer (kiscsoportokban végzett tevékenységek)	3	1365	6,802	<0,00 1	3,74 (ab)	3,81 (a)	3,61 (b)	3,46 (b)
20.10. Szimuláció, szerepjáték (szituációs gyakorlatok)	3	1372	2,218	0,082	3,83 (a)	4,05 (a)	3,94 (a)	3,86 (a)

18. számú táblázat – forrás: saját szerkesztés.

(Zárójelben a Bonferroni-korrekcióval elvégzett posthoc tesztek eredményei, pl. a≠b, a=a, a=ab, b=ab)

Az alkalmazott didaktikai módszerek hatékonyságának megítélése a generációhoz való tartozás függvényében

95. számú ábra – forrás: saját szerkesztés.

(* az eltérés szignifikáns)

Szükségesség

Amennyiben a 21. kérdéscsoportra („Ön szerint a felsorolt didaktikai módszereket a rendőr tiszthelyettesi képzésben milyen mértékben kell alkalmazni?”) adott válaszok százalékban mért átlagait (19. számú táblázat) hasonlítjuk össze többutas varianciaanalízis segítségével, akkor az egyes demográfiai változók esetleges torzító hatása is kiküszöbölhetővé válik. Az eredmények tekintetében hasonló következtetések vonhatók le, mint a korrelációanalízis során, azaz a négy generáció között

eltérés ugyanazon didaktikai módszerek tekintetében mutatható ki. (A Baby boom generációhoz tartozók válaszainak átlaga nem tért el szignifikánsan egyik csoporttól egyik módszer esetében sem, ami vélhetőleg a viszonylag alacsony részminta-elemszámnak (38 fő) tudható be.)

A 21. kérdéscsoportra adott válaszok numerikus transzformációja

Válaszlehetőség	Osztályközép
Teljesen elhagynám	0%
Marginális mértékben (1-10%)	5%
Kis mértékben (11-30%)	20%
Átlagos mértékben (31-50%)	40%
Halmazott mértékben (51-70%)	60%
Jelentős mértékben (71-90%)	80%
Döntő mértékben (91-100%)	95%

19. számú táblázat – forrás: saját szerkesztés.

A következő eredmények születtek (20. számú táblázat és 96. számú ábra):

- Az előadást szignifikánsan magasabb mértékben érezték szükségesnek alkalmazni a Z generáció tagjai (47,8 %), mint az X (39,7 %) vagy az Y (39,8 %) generáció képviselői.
- Az magyarázat szükségességét a Z generáció tagjai (57,0 %) szignifikánsan nagyobb fokúnak tartották, mint az X (48,5 %) vagy az Y (50,2 %) generáció képviselői.
- A tanulók kiselőadásai esetén a csoportok között összességében szignifikáns eltérés mutatható ki, de páronként egyik csoport átlaga sem tér el a többiétől. Amennyiben a priori alapon hasonlítjuk az egyes generációk átlagait a Z generáció átlagához (41,0 %), akkor az Y generációhoz (35,9 %) képest szignifikáns eltérés mutatható ki ($t(1359)=-2,178$; $p=0,030$).
- Az elbeszélést a Z generációhoz tartozók (52,5%) szignifikánsan szükségesebbnek ítélik, mint az X (38,5%) vagy az Y (41,6%) generáció tagjai.
- A megbeszélés esetén a csoportok között összességében szignifikáns eltérés mutatható ki, de páronként egyik csoport átlaga sem tér el a többiétől. Amennyiben a priori alapon hasonlítjuk az egyes generációk átlagait a Z generáció átlagához (56,7%), akkor az X generációhoz (51,1%) képest szignifikáns eltérés mutatható ki ($t(1356)=-2,565$; $p=0,010$).
- A kooperatív oktatási módszert (kiscsoportokban végzett tevékenységek) pedig leginkább a Baby boom (56,9%) és az X (55,8%) generációkhoz tartozók ítélték szükségesnek, legkevésbé pedig – megegyező átlaggal (49,4%) – az Y és a Z generáció tagjai.

A korrelációanalízis, valamint a többutas varianciaanalízis segítségével megvizsgálva az alkalmazott didaktikai módszerek szükségességéről, illetve hatékonyságáról alkotott véleményt: általánosságban kimutatható volt, hogy valamelyik korosztály minél szükségesebbnek tart egy módszert, annak hatékonyságáról is inkább meg van győződve. Inkább a fiatalabb korcsoportok számára bír fontossággal (szükségesség és hatékonyság) az előadás, a magyarázat az elbeszélés; míg a vita, a szemléltetés, a projekt módszer és a kooperatív oktatási módszer inkább az idősebb korosztályok szerint hatékony, viszont csak ez utóbbi esetén lehet kijelenteni, hogy annak szükségességét nagyobbra értékelik, mint a fiatalabb generációk.

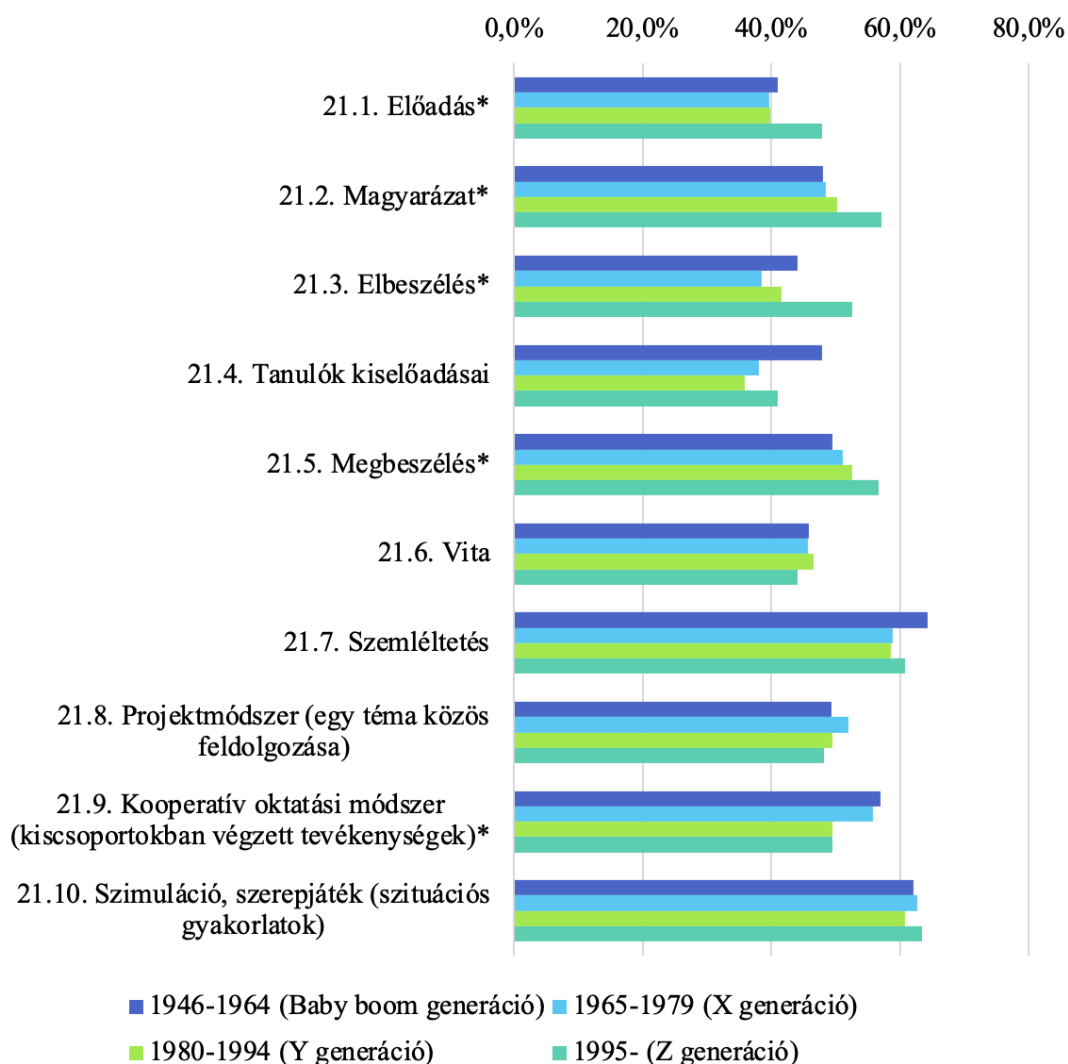
Az alkalmazott didaktikai módszerek szükségességének megítélése a generációhoz való tartozás függvényében

Didaktikai módszerek	szf		F	Szig.	Generáció			
	1	szf2			1946-1964 (Baby boom)	1965-1979 (X)	1980-1994 (Y)	1995-(Z)
21.1. Előadás	3	2	5,553	0,002	41,0% (ab)	39,7% (a)	39,8% (a)	47,8% (b)
21.2. Magyarázat	3	6	5,186	0,002	48,0% (ab)	48,5% (a)	50,2% (a)	57,0% (b)
21.3. Elbeszélés	3	0	16,303	<0,001	44,0% (ab)	38,5% (a)	41,6% (a)	52,5% (b)
21.4. Tanulók kiselőadásai	3	9	2,609	0,026	47,9% (a)	38,0% (a)	35,9% (a)	41,0% (a)
21.5. Megbeszélés	3	6	2,934	0,070	49,5% (a)	51,1% (a)	52,5% (a)	56,7% (a)
21.6. Vita	3	9	0,368	0,815	45,8% (a)	45,6% (a)	46,5% (a)	44,1% (a)
21.7. Szemléltetés	3	8	0,614	0,555	64,3% (a)	58,9% (a)	58,6% (a)	60,8% (a)
21.8. Projektmódszer (egy téma közös feldolgozása)	3	1	1,036	0,308	49,3% (a)	51,9% (a)	49,4% (a)	48,1% (a)
21.9. Kooperatív oktatási módszer (kiscsoportokban végzett tevékenységek)	3	6	4,849	0,001	56,9% (ab)	55,8% (a)	49,4% (b)	49,4% (b)
21.10. Szimuláció, szerepjáték (szituációs gyakorlatok)	3	5	0,377	0,690	62,0% (a)	62,6% (a)	60,7% (a)	63,3% (a)

20. számú táblázat – forrás: saját szerkesztés.

(Zárójelben a Bonferroni-korrekcióval elvégzett posthoc tesztek eredményei, pl. a≠b, a=a, a=ab, b=ab)

A rendőr tiszthelyettesi képzésben alkalmazott didaktikai módszerek szükségességének megítélése a generációhoz való tartozás függvényében

96. számú ábra – forrás: saját szerkesztés.

(* az eltérés szignifikáns)

A korrelációanalízis, valamint a többutas varianciaanalízis segítségével megvizsgálva az alkalmazott didaktikai módszerek szükségességéről, illetve hatékonyságáról alkotott véleményt: általánosságban kimutatható volt, hogy valamelyik korosztály minél szükségesebbnek tart egy módszert, annak hatékonyságáról is inkább meg van győződve. Inkább a fiatalabb korcsoportok számára bír fontossággal (szükségesség és hatékonyság) az előadás, a magyarázat az elbeszélés; míg a vita, a szemléltetés, a projektmódszer és a kooperatív oktatási módszer inkább az idősebb korosztályok szerint hatékony, viszont csak ez utóbbi esetén lehet kijelenteni, hogy annak szükségességét nagyobbra értékelik, mint a fiatalabb generációk.

A Szimuláció, szerepjáték (szituációs gyakorlatok) szükségességének és hatékonyságának megítélése generációnként

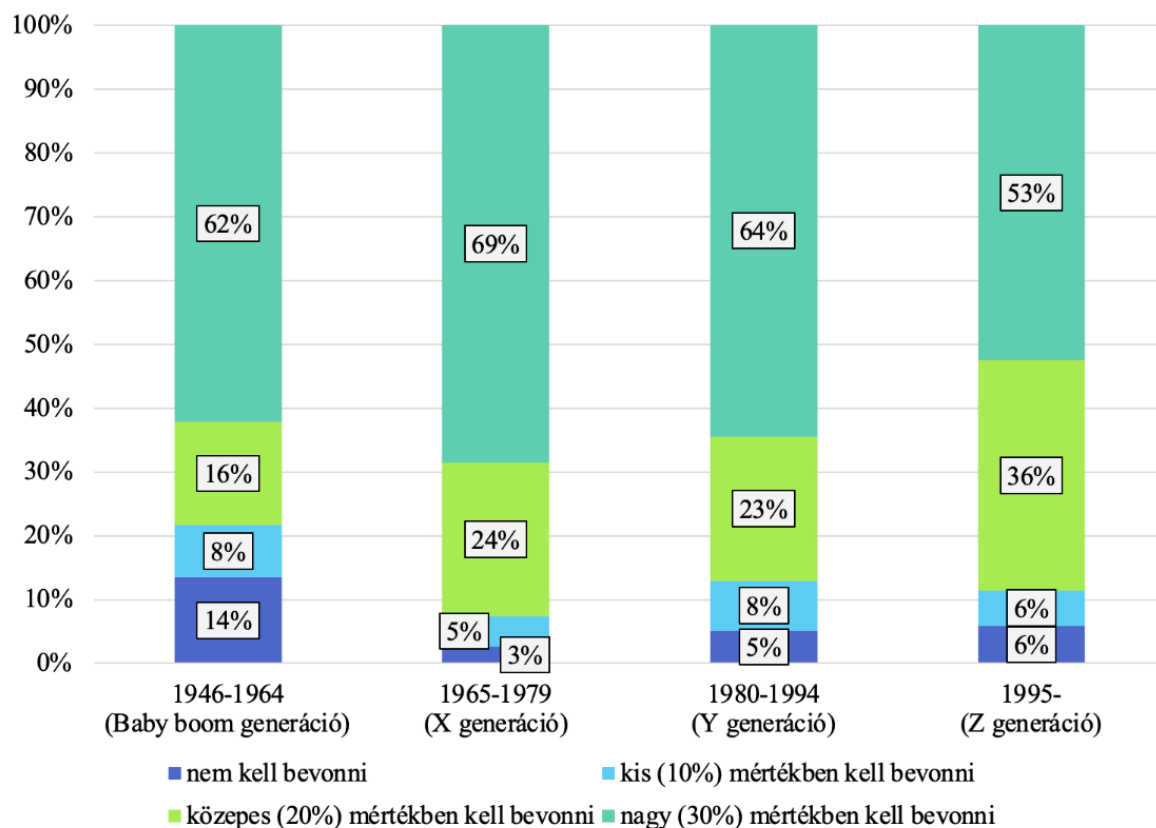
A szimuláció, szerepjáték (szituációs gyakorlatok) szükségességének és hatékonyságának megítélése generációnként szignifikánsan nem tért el, ami azt jelenti, hogy a 4 generáció

képviselőinek véleménykülönbsége a mintavételi hibahatáron belül van. A szimuláció, szerepjáték (szituációs gyakorlatok) szükségességének teljes mintára vetített átlagos értéke 66,28%, azaz bőven a „halmozott mértékű” alkalmazását igénylik a megkérdezettek. Az említett módszertan hatékonyságának teljes mintára vetített átlaga 4,07, ami az 1-5-ig tartó skála felső részében foglal helyet, tehát hatékornak ismerték el azt a megkérdezettek.

Az okos eszközök bevonása a képzésbe

Az okos eszközök rendőr tiszthelyettesi képzésbe való bevonásának mértékét szignifikánsan eltérően határozták meg a négy generáció tagjai ($\chi^2(9)=38,913$; $p<0,001$). Leginkább az X generációba tartozók voltak azok, akik az okos eszközök mellett tették le a voksot, őket követte az Y, majd következett a Baby boom generáció és végül a Z generáció. Ezt a tendenciát a monoton kapcsolatot feltételező asszociációs mutató is megerősítette (Gamma=-0,157; $p<0,001$) (97. számú ábra).

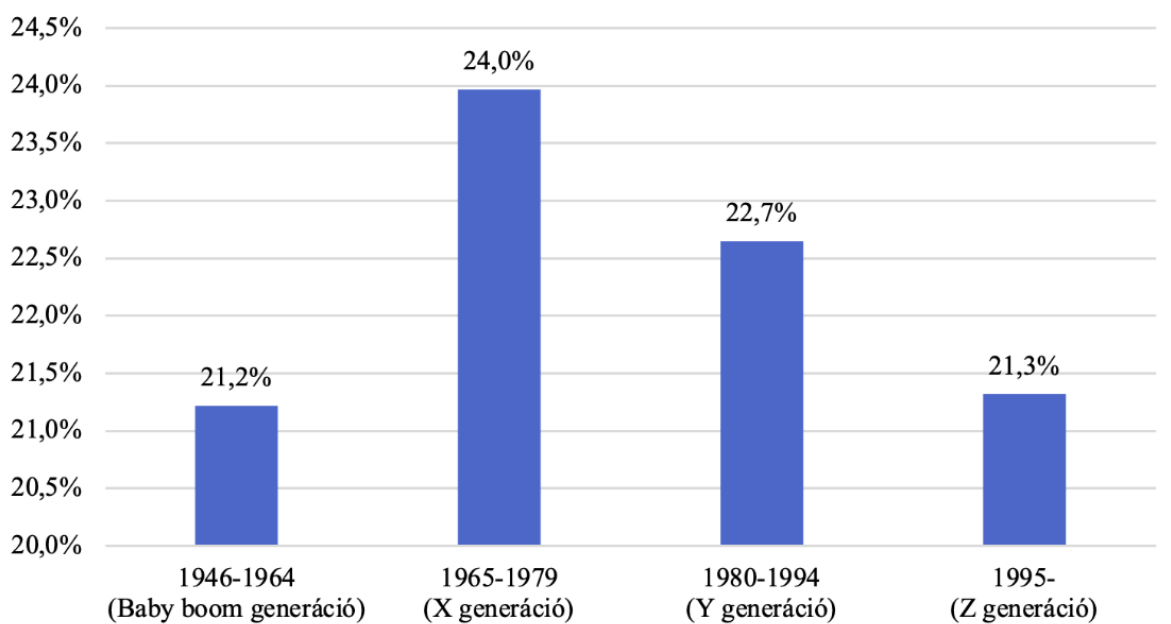
A „Ön szerint a rendőr tiszthelyettes képzésbe az „okos eszközöket” be kell-e vonni?” kérdésre adott válaszok megoszlása a négy generációban

97. számú ábra – forrás: saját szerkesztés.

A válaszokat hozzájuk tartozó százalékos értékkel helyettesítjük és skála változóként kezelve összehasonlítjuk a generációk átlagait, akkor is szignifikáns ($F(3;1334)=7,297$; $p<0,001$) különbség mutatható ki közöttük, mely a páronkénti összehasonlítás során szignifikánsnak bizonyuló, az X generáció (24,0%) Y (22,7%), valamint Z generációktól (21,3%) való eltéréséből ered (a Baby boom generáció átlaga (21,2%) nem tér el a többi generáció átlagától szignifikánsan) (98. számú ábra).

A „Ön szerint a rendőr tiszthelyettes képzésbe az „okos eszközöket” be kell-e vonni?” kérdésre adott válaszok átlagainak alakulása a négy generációban

98. számú ábra – forrás: saját szerkesztés.

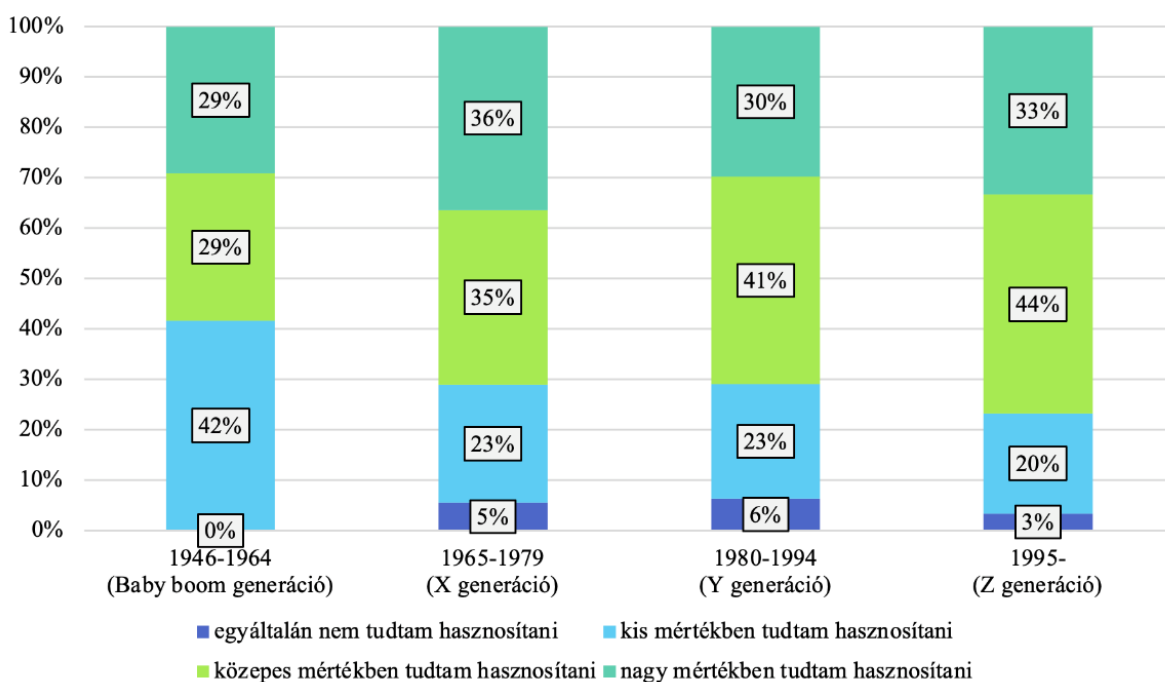
Összegezve kijelenthető, hogy az okos eszközök képzésbe való bevonása minden generáció számára fontos, a teljes minta 20 és 30% közé teszi annak mértékét, amennyire alkalmazni kellene őket. Leginkább az X generáció szerint szükséges, az Y, főleg a Z, illetve a Baby boom generáció számára már kevésbé fontos.

Az intézkedéstaktika tantárgy szükségessége

Az intézkedéstaktika szolgálati feladatok ellátása során való alkalmazásának foka nem tért el szignifikánsan a négy vizsgált generáció esetén ($\chi^2(9)=14,812$; $p=0,096$), azaz a válaszadók generációk szerinti csoportosítása során nem lehet különbséget tenni közöttük aszerint, hogy az intézkedéstaktikát szolgálati feladatok ellátása során milyen mértékben tudták hasznosítani (99. számú ábra).

Az intézkedéstaktika tantárgy szükségességét a megkérdezettek többsége (több mint 70 százaléka) legalább közepes mértékűre ítélte, azaz tudta hasznosítani szolgálati feladatainak ellátása során. Ezen tárggyal kapcsolatos vélemény szignifikánsan nem tért el a vizsgált generációkban, bár hasonló mintázatot inkább csak az X, az Y és az generáció esetén lehetett felfedezni, a Baby boom generáció nem érezte ugyanolyan fokúnak a tárgy hasznosíthatóságát szolgálati feladatainak ellátása során, mint a másik három generáció, viszont ez a különbség nem szignifikáns.

Az intézkedéstaktika szolgálati feladatok ellátása során való alkalmazhatóságával kapcsolatos vélemények alakulása a négy generációban

99. számú ábra – forrás: saját szerkesztés.

Az intézkedéstaktikai tantárgynál alkalmazott didaktikai módszer kiterjesztése az egész képzésre

A 28. kérdésre („Ön szerint az intézkedéstaktika oktatásánál mely tárgyak ismeretei jelenhetnek meg, és milyen mértékben?”) négy lehetőség közül választhattak a felmérésben résztvevők: nem jelenhet meg, kismértékben, közepes mértékben, nagy mértékben megjelenhet. Első lépésben megvizsgálva a kérdésekre adott válaszok és a generációk közötti korrelációs kapcsolatot, több esetben sikerül szignifikáns összefüggést kimutatni:

- rendvédelmi informatika ($\rho=0,066$; $p=0,015$),
- jogi alapismeretek (alkotmányjogi, közigazgatási, polgári, szabálysértési, büntetőjogi) ($\rho=0,150$; $p<0,001$),
- rendőrségi digitális alkalmazások (szövegszerkesztés, nyilvántartások, Robotzsaru stb.) ($\rho=0,088$; $p=0,001$),
- rendészeti igazgatási ismeretek (szabálysértési ismeretek, fegyverrendészet) ($\rho=0,153$; $p<0,001$),
- büntetőjogi ismeretek ($\rho=0,099$; $p<0,001$),
- közrendvédelem ($\rho=0,080$; $p=0,003$),
- közlekedési ismeretek ($\rho=0,063$; $p=0,021$)

Szignifikáns pozitív kapcsolatot lehetett igazolni, azaz valaki minél fiatalabb generációhoz tartozik, annál inkább érzi úgy, hogy az említett tárgyak nagyobb mértékben megjelenhetnek az intézkedéstaktika oktatásánál.

Két tantárgy esetében negatív kapcsolatot lehetett kimutatni, ezek pedig az általános szolgálati ismeretek ($\rho=-0,098$; $p<0,001$), valamint a határrendészeti ismeretek ($\rho=-0,054$; $p=0,045$). Ezen két tantárgy esetében az azokkal kapcsolatos ismereteket inkább az idősebb generációk tagjai ítélték az intézkedéstaktika oktatásánál megjelenőnek (21. számú táblázat).

A rendőr tiszthelyettesi képzésben oktatott tantárgyak Intézkedéstaktikánál való alkalmazhatóság megítélésének a generációhoz való tartozással való korrelációi

Tantárgy	rho	p
	-	
	0,098	<0,001
28.2. Társadalmi és kommunikációs ismeretek	0,029	0,285
28.3. Rendvédelmi informatika	0,066	0,015
28.4. Szakmai idegen nyelv	0,034	0,211
28.5. Rendőri testnevelés	0,034	0,204
	-	
28.6. Lőkiképzés	0,048	0,079
28.7. Jogi alapismeretek (Alkotmányjogi, Közigazgatási, polgári, Szabálysértési, Büntetőjogi)	0,150	<0,001
28.8. Rendőrségi digitális alkalmazások (szövegszerkesztés, nyilvántartások, Robotzsaru stb.)	0,088	0,001
28.9. Rendészeti igazgatási ismeretek (Szabálysértési ismeretek, Fegyverrendészet)	0,153	<0,001
28.10. Büntetőjogi ismeretek	0,099	<0,001
28.11. Közrendvédelem	0,080	0,003
28.12. Csapatszolgálat	0,014	0,616
28.13. Közlekedési ismeretek	0,063	0,021
	-	
28.14. Határrendészeti ismeretek	0,054	0,045

21. számú táblázat – forrás: saját szerkesztés.

Ha 14 tantárggyal kapcsolatos véleményt reprezentáló válaszok átlagait hasonlítjuk össze generációnként, akkor a korrelációanalízishez nagyon hasonló eredményeket kapunk, bár több esetben is előfordult, hogy a monotonitás hiánya, de a különbségek megléte olyan eltérésekre is felhívta a figyelmet, miket az előző módszer nem tudott kimutatni.

Az egyes tantárgyak esetében a következő eredmények számszerűsíthetők (csupán a szignifikánsakra fókuszálva – 22. számú táblázat és 100. számú ábra):

- Az általános szolgálati ismeretek tantárgyat leginkább az X generáció (1,77) tagjai tartották az intézkedéstaktikánál megjelenőnek, míg legkevésbé a Z generációhoz tartozók (1,59).
- A társadalmi és kommunikációs ismereteket legkevésbé a Baby boom generáció tagjai (1,36) tartották az intézkedéstaktikához kapcsolódónak, míg a másik három generáció válaszainak átlaga nem tért el egymástól (X: 1,94; Y: 1,91; Z:1,85).

- A jogi alapismeretek (alkotmányjogi, közigazgatási, polgári, szabálysértési, büntetőjogi) tantárgy intézkedéstaktikával való kapcsolatát az X generáció (1,89) tagjai szignifikánsan alacsonyabbra értékelték, mint az Y (2,08) és a Z generációhoz (2,09) tartozók.
- A rendőrségi digitális alkalmazásokkal (szövegszerkesztés, nyilvántartások, Robotzsaru stb.) kapcsolatban az X generáció tagjai (1,26) szignifikánsan alacsonyabbra ítélték a tantárgy intézkedéstaktikával való kapcsolatát, mint a Z generáció képviselői (1,50).
- A rendészeti igazgatási ismeretek (szabálysértési ismeretek, fegyverrendészet) tantárgy intézkedéstaktikában való megjelenését a Z generációba tartozó válaszadók (2,13) szignifikánsan magasabbra értékelték, mint az X generációhoz tartozók (1,86).
- A közlekedési ismereteket leginkább az Y generáció tagjai (2,07) érezték az intézkedéstaktikában megjelenőnek, tőlük szignifikánsabb alacsonyabb átlaggal rendelkeznek az X generációba tartozók (1,91).

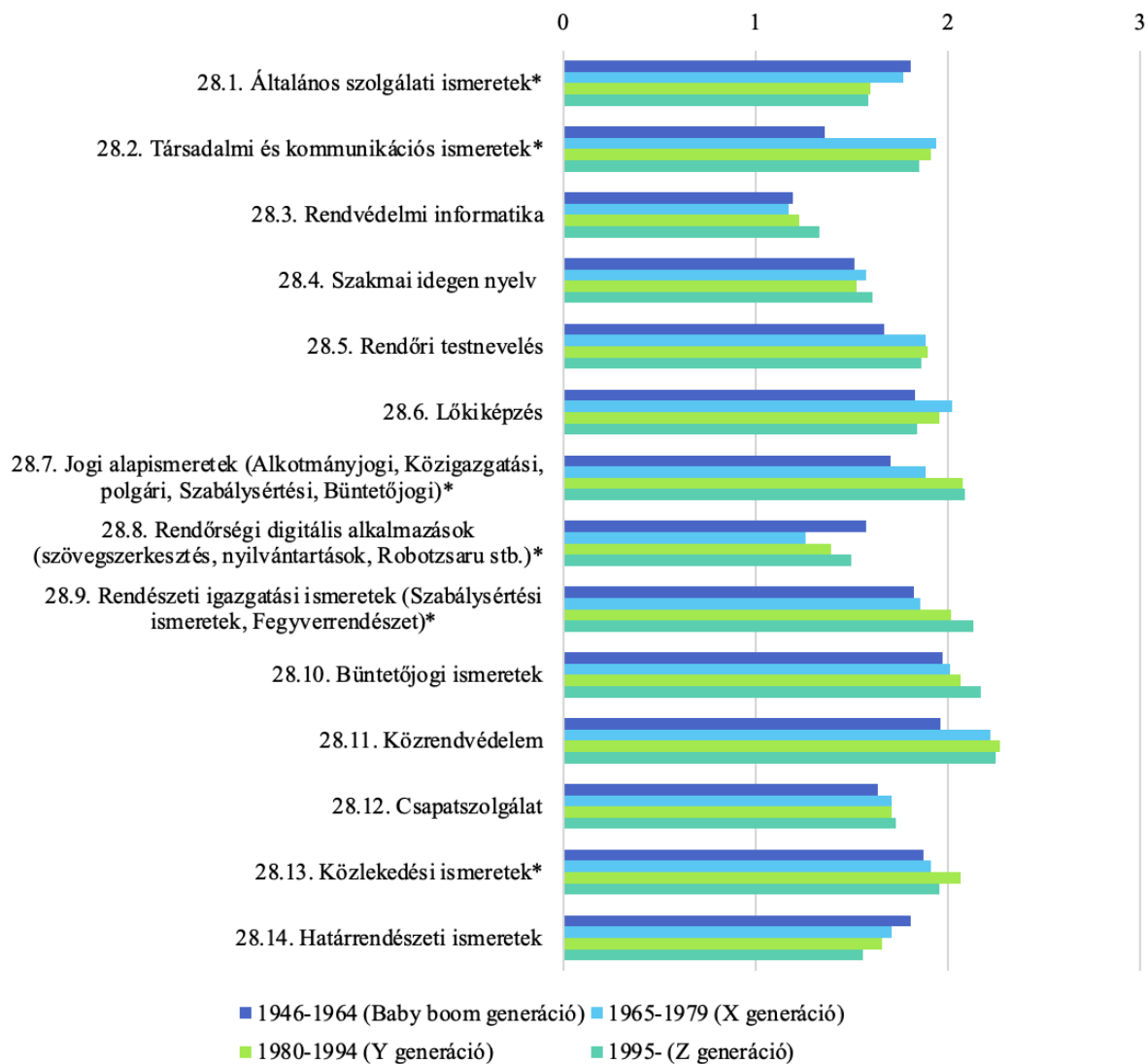
A következő oldalon lévő táblázatban: zárójelben a Bonferroni-korrekcióval elvégzett posthoc tesztek eredményei, pl. a≠b, a=a, a=ab, b=ab.

Tantárgy	Generáció							
	s z f 1	s z f 2	F	Szi g.	1946- 1964 (Baby boom)	196 5- 197 9 (X)	1980- 1994 (Y)	1995- (Z)
28.1. Általános szolgálati ismeretek	3	1 3 5 2	5,0 48	0,0 04	1,81 (ab)	1,77 (a)	1,60 (b)	1,59 (ab)
28.2. Társadalmi és kommunikációs ismeretek	3	1 3 5 4	5,2 96	0,0 02	1,36 (a)	1,94 (b)	1,91 (b)	1,85 (b)
28.3. Rendvédelmi informatika	3	1 3 4 5	15, 65 9	0,1 29	1,19 (a)	1,17 (a)	1,23 (a)	1,33 (a)
28.4. Szakmai idegen nyelv	3	1 3 4 7	2,2 56	0,6 65	1,51 (a)	1,57 (a)	1,53 (a)	1,61 (a)
28.5. Rendőri testnevelés	3	1 3 5 4	3,1 17	0,5 55	1,67 (a)	1,89 (a)	1,89 (a)	1,86 (a)

			1						
			3						
			5	0,4	0,0	1,83	2,02	1,96	1,84
28.6. Lőkiképzés	3	3	52	57	(a)	(a)	(a)	(a)	(a)
28.7. Jogi alapismeretek (Alkotmányjogi, Közigazgatási, polgári, Szabálysértési, Büntetőjogi)			1 3 5		<0 ,00				
	3	7	36	1	(ab)	(a)	(b)	(b)	(b)
28.8. Rendőrségi digitális alkalmazások (szövegszerkesztés, nyilvántartások, Robotzsaru stb.)			1 3 4						
	3	6	96	02	(ab)	(a)	(ab)	(ab)	(b)
28.9. Rendészeti igazgatási ismeretek (Szabálysértési ismeretek, Fegyverrendészet)					<0,00				
	3	1350	4,688	1	1,82 (ab)	1,86 (a)	2,02 (b)	2,13 (b)	(b)
28.10. Büntetőjogi ismeretek	3	1355	0,389	0,108	1,97 (a)	2,01 (a)	2,07 (a)	2,17 (a)	(a)
			10,48						
28.11. Közrendvédelem	3	1355	9	0,147	1,96 (a)	2,22 (a)	2,27 (a)	2,25 (a)	(a)
28.12. Csapatszolgálat	3	1353	3,913	0,950	1,64 (a)	1,71 (a)	1,71 (a)	1,73 (a)	(a)
			18,34						
28.13. Közlekedési ismeretek	3	1351	3	0,039	1,87 (ab)	1,91 (a)	2,07 (b)	1,96 (ab)	(ab)
28.14. Határrendészeti ismeretek	3	1350	2,173	0,162	1,81 (a)	1,71 (a)	1,66 (a)	1,56 (a)	(a)

Az oktatott tantárgyak alkalmazhatósága az Intézkedéstaktikánál a generációk szerint – 22. számú táblázat – forrás: saját szerkesztés.

Az oktatott tantárgyak intézkedéstaktikánál való alkalmazhatóságának megítélése a generációhoz való tartozás függvényében

100. számú ábra – forrás: saját szerkesztés.

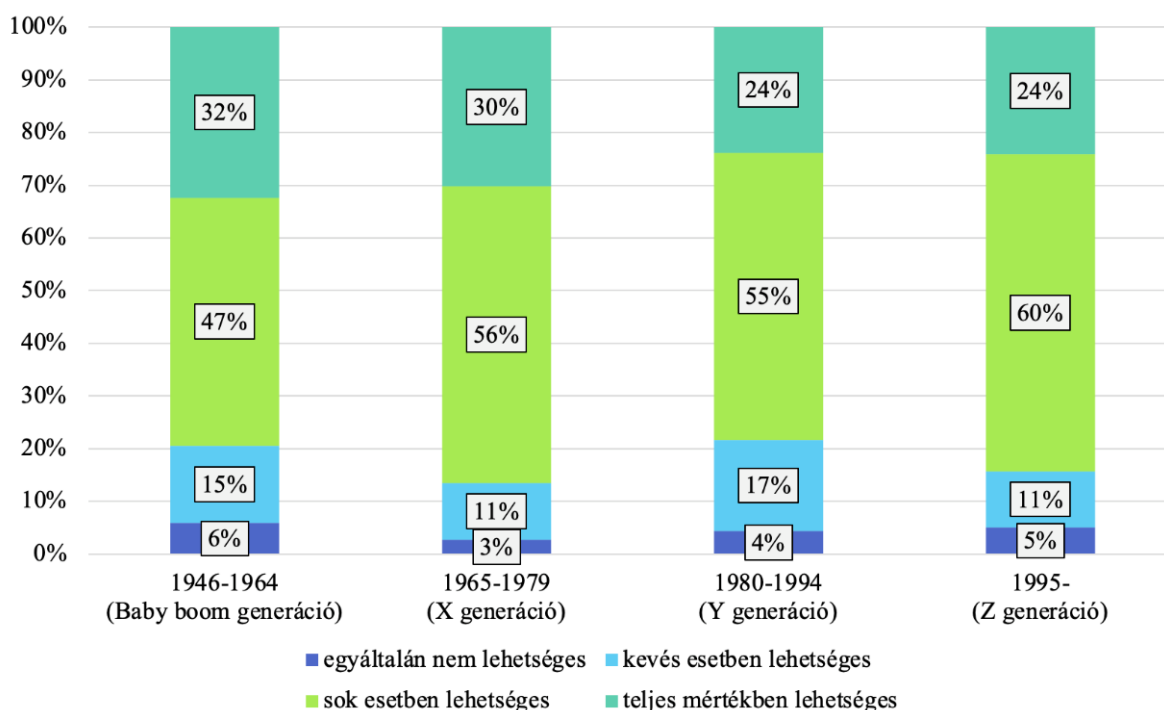
A kapcsolat irányába fókuszálva általánosságban azt lehetett kimutatni, hogy a rendőr tiszthelyettesi képzésben az egyes tantárgyak intézkedéstaktika tantárgy oktatása során való alkalmazhatósága inkább a fiatalabb generációk szerint magasabb fokú (rendvédelmi informatika, jogi alapismeretek, rendőrségi digitális alkalmazások, rendészeti igazgatási ismeretek, büntetőjogi ismeretek, közrendvédelem, közlekedési ismeretek), de azért akad két olyan terület, amelyet inkább az idősebb korosztályok érzik az intézkedéstaktikánál alkalmazhatónak (általános szolgálati ismeretek, határrendészeti ismeretek). A társadalmi és kommunikációs ismeretek intézkedéstaktika tekintetében vizsgált fontosságában a Baby boom generáció tagja hisznek legkevésbé, a másik három generáció hasonlóképpen érez. A közlekedési ismeretek esetén pedig az Y generáció volt az, aki a tárgyat ítélte legfontosabbnak az intézkedéstaktikánál való alkalmazhatóság szempontjából.

Komplex ismeretek, illetve az ismeretek modulokban történő oktatása

Arra a kérdésre, hogy „Ön szerint a rendőri szolgálati feladatok ellátásához, illetve az intézkedések lefolytatásához szükséges ismeretek csoportosíthatók-e önálló, egymásra épülő modulokba, ahol minden érintett tantárgy oda vonatkozó ismeretei kerülnek oktatásra a gyakorlat oldaláról megközelítve (pl. bolti lopás esetén: szolgálati fellépés módja, kommunikáció, pszichológia, szabálysértési jog, büntetőjog, igazoltatás, testi kényszer, bilincs, jelentés, feljelentés stb.)?”

szignifikánsan eltérő ($\chi^2(9)=19,038$; $p=0,025$) válaszokat adtak a négy generáció képviselői, továbbá a válaszok negatív összefüggésben vannak az életkorral ($\text{Gamma}=-0,109$; $p=0,006$). Ez azt jelenti, hogy valaki minél fiatalabb, annál kevésbé érzi úgy, hogy a rendőri szolgálati feladatok ellátásához, illetve az intézkedések lefolytatásához szükséges ismeretek csoportosíthatók lennének önálló, egymásra épülő modulokba, ahol minden érintett tantárgy oda vonatkozó ismeretei kerülnek oktatásra a gyakorlat oldaláról megközelítve (101. számú ábra).

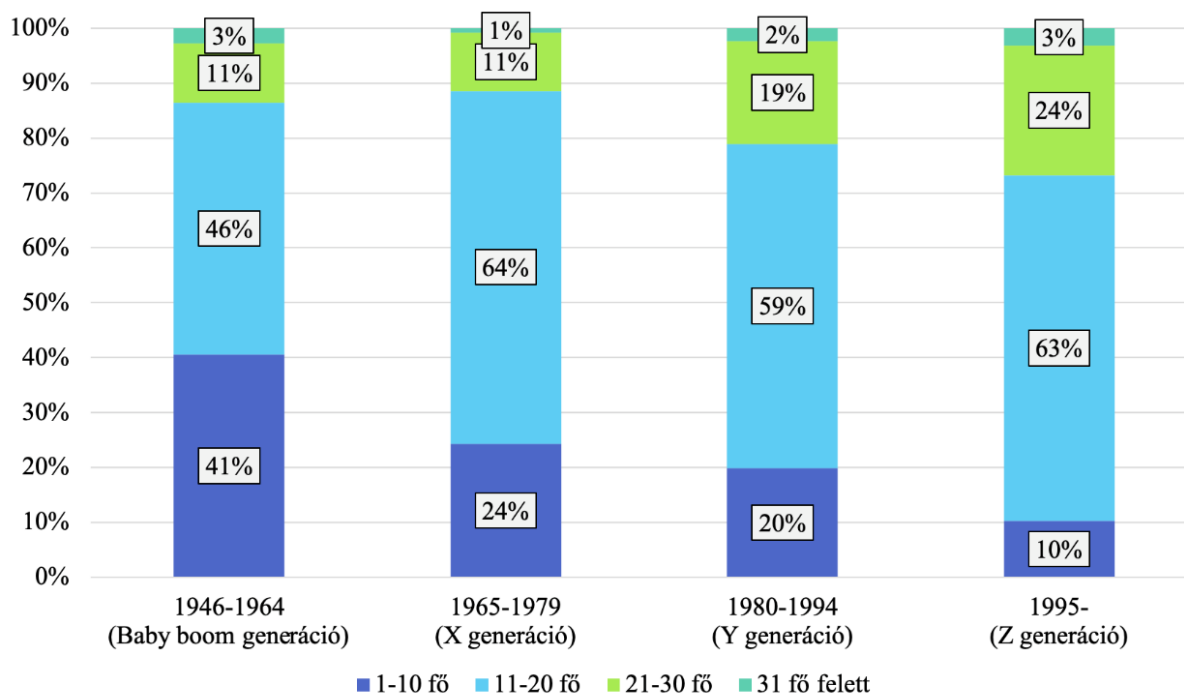
A komplex ismeretek, illetve az ismeretek modulokban történő oktatásával kapcsolatos vélemény alakulása a négy generációban

101. számú ábra – forrás: saját szerkesztés.

A rendőr tiszthelyettes képzésben a hatékony oktatás elérése érdekében ideális osztálylétszámot a négy generáció szignifikánsan ($\chi^2(9)=58,583$; $p<0,001$) eltérő számban határozta meg, valamint kimutatható, hogy minél fiatalabb generáció képviselője valaki, annál nagyobb osztálylétszámot tart ideálisnak ($\text{Gamma}=0,283$; $p<0,001$) (102. számú ábra).

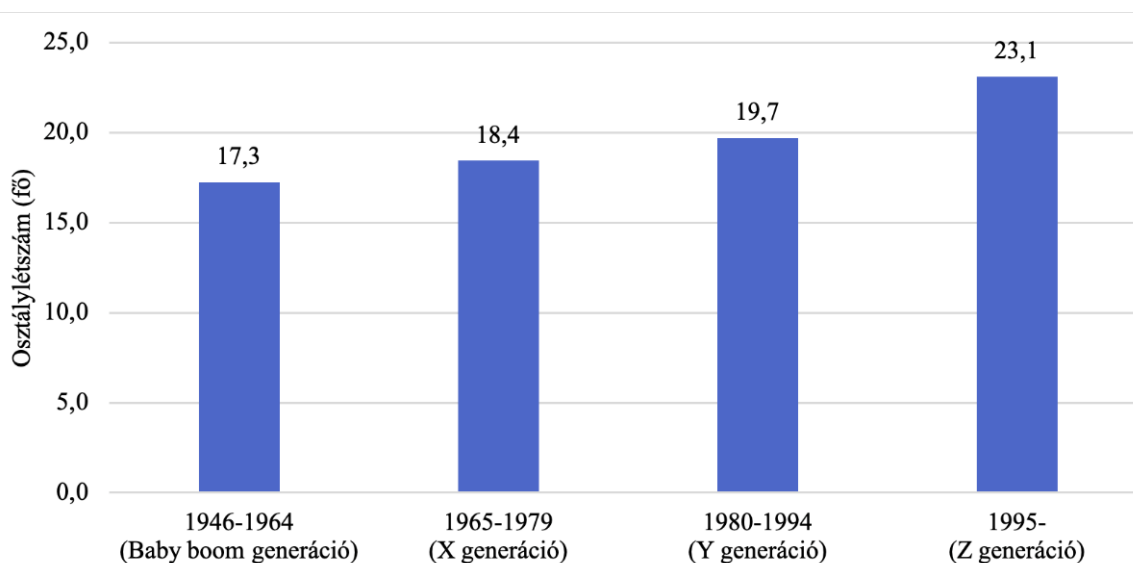
Az „Ön szerint a rendőr tiszthelyettes képzésben milyen osztálylétszámok az ideálisak a hatékony oktatás elérése érdekében?” kérdésre adott válaszok megoszlása a négy generációban

102. számú ábra – forrás: saját szerkesztés.

Amennyiben osztályközepekkel helyettesítjük a válaszokat, lehetővé válik az átlagos osztálylétszám összehasonlítása generációk között többutas varianciaanalízissel. A szignifikáns ($F(3; 1382)=5,495; p=0,001$) eredmények ugyanarra mutattak rá, mint amit a korábbi elemzéseknél is látható volt, azaz a későbbi generációk nagyobb osztálylétszámot tartanak ideálisnak. A generációk közötti eltéréseket páronként vizsgálva csak a Z generáció (23,1 fő) eltérése szignifikáns az Y (19,7 fő) és az X generációtól (18,4 fő) (103. számú ábra).

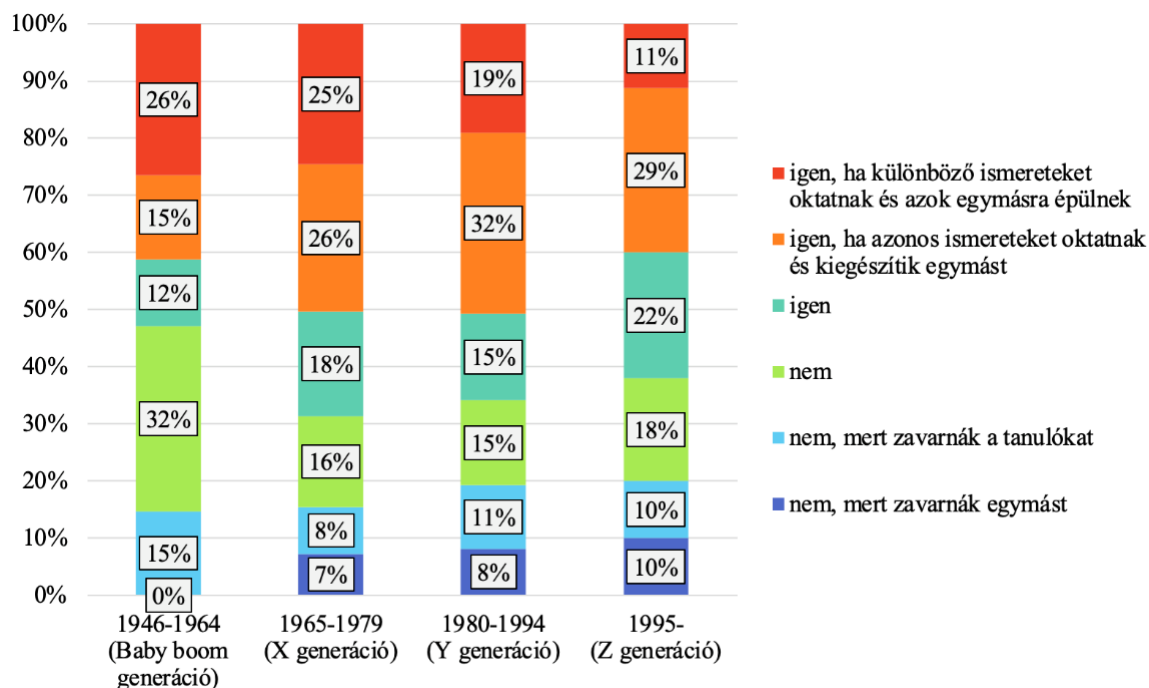
A hatékony oktatás elérése érdekében ideális osztálylétszámok átlaga generációnként

103. számú ábra – forrás: saját szerkesztés.

Annak hatékonyságát, hogy egy időben két vagy több tanár is oktat inkább az idősebb generációk látják megvalósíthatónak, azaz kimutatható a generációk válaszainak szignifikáns eltérése ($c^2(15)=41,103$; $p<0,001$), továbbá az a tendencia is megerősítést nyert, hogy minél fiatalabb valaki, annál kevésbé érzi hatékonynak, ha egy időben két vagy több tanár oktat ($\text{Gamma}=-0,100$; $p=0,001$) (104. számú ábra).

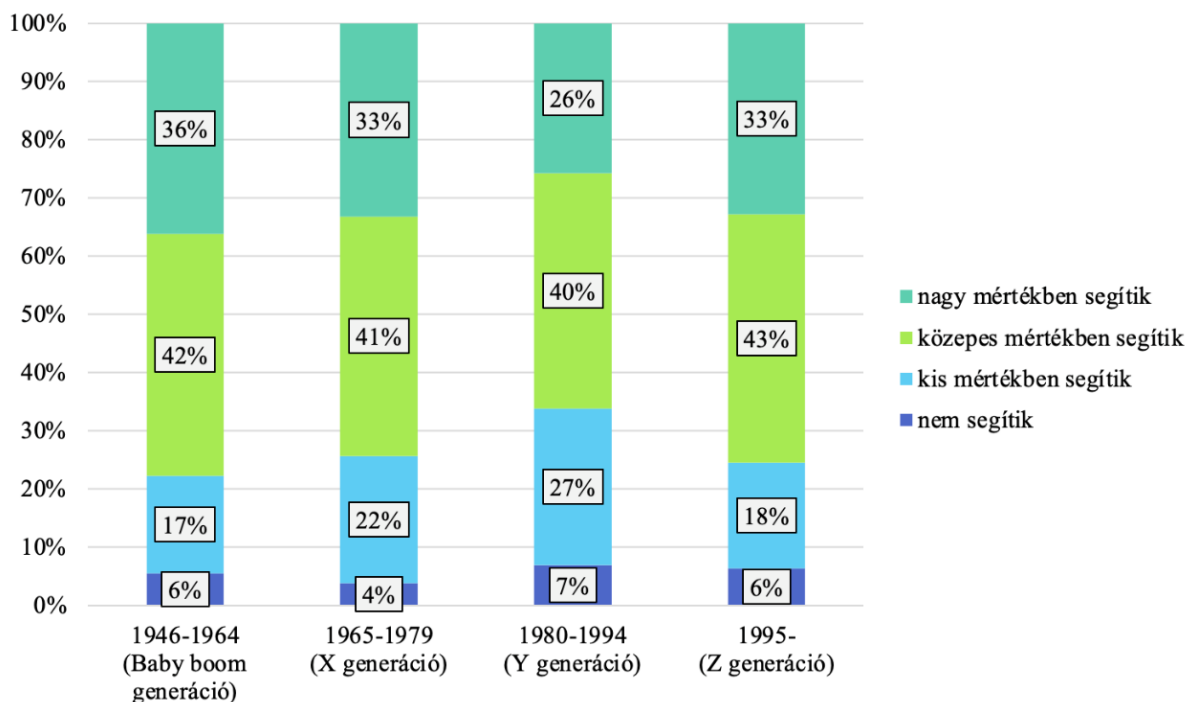
Az „Ön szerint az oktatás hatékonyságát növeli-e, ha egy időben 2 vagy több tanár oktat?” kérdésre adott válaszok megoszlása generációnként

104. számú ábra – forrás: saját szerkesztés.

Arra a kérdésre, hogy „Ön szerint a rendőr tiszthelyettes képzésben elsajátított ismeretek milyen mértékben segítik a tanintézetekből kibocsátott rendőrtanulók beilleszkedését a különböző szolgálati helyekre?” a Baby boom, az X és a Z generáció által adott válaszok nagyon hasonló megoszlást mutatnak, viszont az Y generáció véleménye eltér: ők érzik legkevésbé, hogy a rendőr tiszthelyettes képzésben elsajátított ismeretek segítenék a tanintézetekből kibocsátott rendőrtanulók beilleszkedését a különböző szolgálati helyekre. Ez az eltérés pedig szignifikáns ($c^2(9)=17,025$; $p=0,048$) (105. számú ábra).

Az „Ön szerint a rendőr tiszthelyettes képzésben elsajátított ismeretek milyen mértékben segítik a tanintézetekből kibocsátott rendőrtanulók beilleszkedését a különböző szolgálati helyekre?” kérdésre adott válaszok megoszlása generációnként

105. számú ábra – forrás: saját szerkesztés.

Inkább az idősebb generációk tagjai vélik úgy, hogy a rendőri szolgálati feladatok ellátásához, illetve az intézkedések lefolytatásához szükséges ismeretek csoportosíthatók önálló, egymásra épülő modulokba, ahol minden érintett tantárgy oda vonatkozó ismeretei kerülnek oktatásra a gyakorlat oldaláról megközelítve (pl. bolti lopás esetén: szolgálati fellépés módja, kommunikáció, pszichológia, szabálysértési jog, büntetőjog, igazoltatás, testi kényszer, bilincs, jelentés, feljelentés stb.), a fiatalabb generációk tagjai kevésbé ért ezzel az állítással egyet. Osztálylétszám tekintetében minél fiatalabb generációról van szó, annál inkább válaszolta a résztvevő azt, hogy nagyobb osztálylétszám az ideális (23 főtől 17 főig). A Z generáció támogatja legkevésbé azt, hogy két vagy több tanár is oktasson egyidőben, míg az idősebb generációk – a Baby boom kivételével – valamivel nagyobb arányban támogatják, hogy két vagy akár több tanár is oktasson egyszerre. Az összes megkérdezett 70-80 százaléka szerint közepes-nagymértékben segítik a rendőr tiszthelyettes képzésben elsajátított ismeretek a tanintézetekből kibocsátott rendőrtanulók beilleszkedését a különböző szolgálati helyekre, ezen tendencia alól egyedül az Y generáció tagjai kivételek, ahol ez az arány csupán 66%.

Részkövetkeztetések levonása

A kérdőív kérdéseire adott válaszok részletes elemzése alapján egyértelműen megállapítható, hogy a rendőr tiszthelyettes képzésben az elmélet-gyakorlat arányát a gyakorlat irányába, 60%-ot meghaladóan növelni kell. Az alkalmazott didaktikai módszerek közül a leghatékonyabbnak tartott a szimuláció, szerepjáték (szituációs gyakorlatok), amelynek nagyobb teret kell biztosítani. Az osztályok létszámát csökkenteni kell a hatékonyabb és eredményesebb oktatás elérése érdekében. Az okos eszközöket be kell vonni a képzésbe, amely más megközelítésbe állítja be az ismeretek átadásának módszereit.

A válaszadók 91,41%-ának véleménye szerint szükséges az intézkedéstaktika tantárgy oktatása, amely komplex módon közvetíti a rendőri munkához szükséges ismereteket. Több, mint 2/3-uk szerint nagymértékben szükséges.

A válaszadók 94,68%-ának véleménye szerint az intézkedéstaktikai oktatása során tanult ismeretek hasznosulnak a szolgálati feladatok ellátása során. Több, mint 1/3-uk szerint nagymértékben hasznosulnak.

A válaszadók 88,85%-a szerint lehetséges a szolgálati feladatok ellátásához szükséges ismereteket modulokban oktatni. 1/4-ük szerint teljes mértékben.

Összefoglalva, az interjúkérdésekre adott válaszok széleskörű statisztikai elemzése alapján egyértelműen megállapítható a rendőr tiszthelyettes képzés oktatás-módszertani fejlesztésének, valamint a gyakorlati oktatás növelésének szükségessége, továbbá az intézkedéstaktikai tantárgynál alkalmazott módszer alkalmazása, szélesítése.

AZ INTERJÚ VÁLASZOK ELEMZÉSE

Az interjúk felvétele

Az interjúk felvételét nagymértékben befolyásolta a COVID-19 egészségügyi biztonsági szabályok betartása. Ebből adódóan az interjúk felvételére csoportos és egyéni formában került sor 2022. január 13. és 2022. február 15. között. Az interjú kérdésekre adott válaszok dokumentálása – az eredményes lefolytatás és a válaszok pontos rögzítése érdekében – előre elkészített programban került sor. Az így nyert válaszok és adatok excel táblázatba kerültek exportálásra, amely megkönnyítette azok feldolgozását. Az interjúk felvétele során különös figyelmet fordítottam az adatvédelmi szabályok betartására, illetve az anonimitás biztosítására.

Az interjúk alanyainak bemutatása

Az interjú alanyoknak célzottan olyan személyeket kértem fel, akik intézkedéstaktikai oktatói feladatokat látnak el, vagy láttak el, illetve intézkedéstaktikai instruktorként kiképzői feladatokat látnak el. A területi rendőri szervektől, a megyei rendőr-főkapitányságoktól és a Repülőtéri Rendőr Igazgatóságtól 1-1 fő vezető intézkedéstaktikai instruktorként, összesen 21 fő adott interjút. Az oktatás területéről összesen 17 fő adott interjút, akik a rendvédelmi technikumokban, illetve a ROKK oktatási intézményeiben intézkedéstaktikai képzéseket tartanak. A BM Rendészeti Vezetőkiválasztási, Vezetőképzési és Továbbképzési Főosztály vonatkozásában 6 fő adott interjút, azok a hivatásos állományú rendőrök, akik korábban a Budapesti Rendészeti Szakközépiskolában, majd az Adyligeti Rendészeti Szakközépiskolában láttak el intézkedéstaktikai oktatói feladatokat. Az interjúalanyok tekintetében is érvényes az a megállapítás, hogy lefedik a hierarchia szinteket (vezető, beosztott, oktató, kiképző), illetve területileg az egész országot.

Az interjú kérdések

Az interjú első része bevezető kérdéseket tartalmazott, amely az interjúalanyra vonatkozott (szolgálati hely, beosztás, mióta rendőr, mióta foglalkozik kiképzői, oktatói feladatokkal, mióta foglalkozik intézkedéstaktikával). A második része a rendőr tiszthelyettes képzésre vonatkozott (mióta került kapcsolatba a képzéssel, tapasztalatai, értékelései). A harmadik része az

intézkedéstaktika tantárgy oktatására, illetve annak továbbfejlesztésére vonatkozott. A negyedik része az egyéb észrevételekre vonatkozott. Az interjú kérdéseit a 60. számú melléklet tartalmazza.

Az interjú alanyok személyére vonatkozó adatok

Az interjúalanyok szolgálati hely szerinti megoszlását a 23. számú táblázat tartalmazza.

Interjúalanyok szolgálati hely szerinti megoszlása

SZOLGÁLATI HELY MEGNEVEZÉSE	FŐ
Területi rendőri szervek	21
BM Rendészeti Vezetőkiválasztási, Vezetőképzési és Továbbképzési Főosztály	6
Rendőrség Oktatási és Kiképző Központ Dunakeszi	5
Rendőrség Oktatási és Kiképző Központ Szeged	4
Körmendi Rendvédelmi Technikum	4
Miskolci Rendvédelmi Technikum	4
ÖSSZESEN:	44

23. számú táblázat – forrás: saját szerkesztése.

A válaszadók kiválasztásánál azt vettem alapul, hogy mind a tanintézetek, és mind a rendőrség képviseltetve legyen. A tanintézetek, mint a képzési feladatokat ellátók, az oktatók útján, a rendőrség, mint megrendelő, pedig a területi rendőri szervek kiképzői által. Fontosnak tartottam, hogy mindkét fél – tanintézetek, rendőrség – képviselője közel azonos legyen. Az interjút adók tanintézet-rendőrség aránya 52,27 – 47,73%.

A táblázatokban szereplő adatokat, információkat a könnyebb áttekinthetőség érdekében színekkel is megkülönböztetem:

- a sárga szín az oktatást képviselő oktatók válaszait jelöli (oktatás),
- a kék szín a rendőrséget képviselő kiképzőket jelöli (rendőrség),
- a halvány barack szín az összesített adatokat jelöli.

Az interjúalanyokra vonatkozó kérdésekre adott válaszokat a 24. számú táblázat mutatja be.

Interjúalanyokra vonatkozó kérdések

KÉRDÉSEK/ÉV	1-5	6-10	11-15	16-20	21-25	26-30	31-35	36-38
Mióta rendőr:	0	1	3	6	13	13	4	4
Mióta oktató/kiképző:	8	7	10	7	4	5	1	0
Mióta foglalkozik intézkedéstaktikával:	6	6	11	11	3	4	0	1

24. számú táblázat – forrás: saját szerkesztése.

A válaszokból megállapítható, hogy az interjúalanyok:

- 77%-a több, mint két évtizede rendőr,
- 66%-a több, mint egy évtizede foglalkozik oktatói, kiképzői feladatok ellátásával,
- 71%-a több, mint egy évtizede foglalkozik intézkedéstaktika oktatásával.

Ezekből az adatokból arra lehet következtetni, hogy a válaszadók kellő rálátással és tapasztalattal rendelkeznek a rendőr tiszthelyettes képzésről, illetve az intézkedéstaktika tantárgyról.

Beilleszkedés, felkészültség, intézkedések és kényszerítő eszközök alkalmazása

A „Tapsztalatai alapján mennyi időnek kell eltelnie ahhoz, hogy a rendőr tiszthelyettes képzést elvégzők beilleszkedjenek a szolgálati helyükre?” kérdésre vonatkozó válaszokat 25. számú táblázat tartalmazza.

Beilleszkedés a szolgálati helyekre

Azonnal	3 hónap	5 hónap	6 hónap	8 hónap	10 hónap	1 év
1 fő	6 fő	1 fő	15 fő	2 fő	2 fő	17 fő
0 fő	2 fő	1 fő	9 fő	0 fő	1 fő	10 fő
1 fő	4 fő	0 fő	6 fő	2 fő	1 fő	7 fő

25. számú táblázat – forrás: saját szerkesztése. (n=44)

A beilleszkedésre adott válaszok százalékos megoszlása:

- 38,63%-a szerint 1 évre van szükség, ebből
 - 58,82% az oktatást képviselők véleménye,
 - 41,18% a rendőrséget képviselők véleménye,
- 34,09%-a szerint 6 hónapra van szükség, ebből
 - 60% az oktatást képviselők véleménye,
 - 40% a rendőrség képviselők véleménye,
- 13,63%-a szerint 6 hónapra van szükség
 - 33,34% az oktatást képviselők véleménye,

- 66,66% a rendőrséget képviselők véleménye.

A válaszokból megállapítható, hogy a rendőr tiszthelyettes képzést elvégzők beilleszkedésével kapcsolatban a válaszadók 81%-a legalább 6 hónap türelmi időt feltételez.

A „Milyen tapasztalatai vannak a rendőr tiszthelyettes képzést elvégzők általános felkészültségéről?” kérdésre adott válaszokat pozitív és negatív kategóriába sorolva a 26. számú táblázat tartalmazza.

Általános felkészültség

POZITÍV	NEGATÍV
jó	elégséges
közepes	hiányos
elméleti ismeretek jó	elméleti ismeretek közepes
a kétéves képzést elvégzők felkészültsége jó	intézkedéstaktikai és lökiképzési ismeretek hiányosak
	gyakorlati ismeretek hiányosak

26. számú táblázat – forrás: saját szerkesztése. (n=41)

A válaszokból megállapítható, hogy az interjúalanyok véleménye szerint a rendőr tiszthelyettes képzést elvégzők általános felkészültsége közepes szint körüli. A válaszadók 35%-a hiányosnak ítéli a gyakorlati felkészítést.

A „Milyen értékelést adna a rendőri munkához való általános felkészültségükről 1-5-ös skálán, ahol az 1-es a legrosszabb és 5-ös a legjobb?” kérdésre adott válaszokat a 27. számú táblázat tartalmazza.

Általános felkészültség értékelése

1-es	2-es	3-as	4-es	5-ös	Nincs válasz
0 fő	15 fő	18 fő	9 fő	0 fő	2 fő
0 fő	7 fő	10 fő	5 fő	0 fő	1 fő
0 fő	8 fő	8 fő	4 fő	0 fő	1 fő

27. számú táblázat – forrás: saját szerkesztés. (n=42)

A válaszok összesítése alapján az általános felkészültség 2,85-ös átlagot jelent, ami nem éri el a közepes szintet. Az oktatást képviselők 2,9-re, a rendőri szervezet képviselők 2,8-ra értékelték.

A „Milyen tapasztalatai vannak a rendőr tiszthelyettes képzést elvégzők gyakorlati felkészültségéről?” kérdésre adott válaszok pozitív és negatív kategóriába sorolva a 28. számú táblázat tartalmazza. A kérdésre 1 fő nem adott választ.

Gyakorlati felkészültség

POZITÍV	NEGATÍV
elfogadható	félénk, bizonytalanok, változó
jó	hiányos, kritikus, gyenge
változatos	nincs gyakorlatuk
	fejlesztésre szorulnak
	közepesen felkészültek
	nincsenek megfelelően felkészítve
	az elvárt minimum szintet nem érik el

28. számú táblázat – forrás: saját szerkesztés. (n=43)

Az interjúalanyok rendkívül kritikusán fogalmazták meg a tapasztalataikat. A válaszok jelentős része több, mint 92%-a negatív tartományba tartozik.

A „Milyen értékelést adna a rendőr tiszthelyettes képzést elvégzők gyakorlati felkészültségükről 1-5-ös skálán, ahol az 1-es a legrosszabb és 5-ös a legjobb?” kérdésre adott válaszokat a 29. számú táblázat tartalmazza.

Gyakorlati felkészültség értékelése

1-es	2-es	3-as	4-es	5-ös	Nincs válasz
2 fő	18 fő	15 fő	8 fő	0 fő	1 fő
0 fő	8 fő	8 fő	6 fő	0 fő	1 fő
2 fő	10 fő	7 fő	2 fő	0 fő	0 fő

29. számú táblázat – forrás: saját szerkesztés. (n=43)

Az interjúalanyok értékelése alapján a gyakorlati felkészültség 2,67-es átlagot jelent, amely nem éri el a közepes szintet. A gyakorlati felkészültséget az oktatást képviselők 2,9-re, a rendőri szerveket képviselők 2,42-re értékelték.

A „Mennyire felkészültek a rendőri intézkedések, illetve kényszerítő eszközök alkalmazása terén?” kérdésre adott válaszokat a 30. számú táblázat tartalmazza.

Felkészültség a rendőri intézkedések, illetve kényszerítő eszközök alkalmazása terén

POZITÍV	NEGATÍV
megfelelő	bizonytalanok,
jó	csekély, kritikus, gyenge
elméletben jók	hiányzik a gyakorlatuk
kényszerítő eszközök alkalmazása terén jók	nincsenek felkészülve
	közepesen felkészültek
	intézkedés gyenge
	fel kell zárkóztatni őket

30. számú táblázat – forrás: saját szerkesztés. (n=42)

A kérdésre 1 fő nem adott választ, illetve 1 fő egyénfüggő választ adta. A többi válasz több, mint 80%-a negatív tartományba tartozik.

A „Milyen értékelést adna a rendőri intézkedések lefolytatására vonatkozó felkészültségükről 1-5-ös skálán, ahol az 1-es a legrosszabb és 5-ös a legjobb?” kérdésre adott válaszokat a 31. számú táblázat tartalmazza.

A rendőri intézkedések lefolytatására vonatkozó felkészültség értékelése

1-es	2-es	3-as	4-es	5-ös	Nincs válasz
0 fő	17 fő	16 fő	9 fő	0 fő	2 fő
0 fő	7 fő	8 fő	7 fő	0 fő	1 fő
0 fő	10 fő	8 fő	2 fő	0 fő	1 fő

31. számú táblázat – forrás: saját szerkesztés. (n=42)

Az interjúalanyok értékelése alapján a rendőri intézkedések lefolytatására vonatkozó felkészültség 2,8, amely nem éri el a közepes szintet. Az oktatást képviselők 3-ra, a rendőri szervezetet képviselők 2,6-ra értékelték.

A „Milyen értékelést adna a kényszerítő eszközök alkalmazására vonatkozó felkészültségükről 1-5-ös skálán, ahol az 1-es a legrosszabb és 5-ös a legjobb?” kérdésre adott válaszokat a 32. számú táblázat tartalmazza.

A kényszerítő eszközök alkalmazására vonatkozó felkészültség értékelése

1-es	2-es	3-as	4-es	5-ös	Nincs válasz
1 fő	18 fő	16 fő	8 fő	0 fő	1 fő
0 fő	8 fő	8 fő	6 fő	0 fő	1 fő
1 fő	10 fő	8 fő	2 fő	0 fő	0 fő

32. számú táblázat – forrás: saját szerkesztés. (n=43)

Az interjúalanyok értékelése alapján a kényszerítő eszközök alkalmazására vonatkozó felkészültség 2,72, amely nem éri el a közepes szintet. Az oktatást képviselők 2,9-re, a rendőri szervezet képviselők 2,52-re értékelték. A rendőri intézkedések lefolytatásának és a kényszerítő eszközök alkalmazásának értékelése közel azonos, az előbbi minimális különbséggel jobb értékelést kapott.

A „Milyen tapasztalatai vannak a rendőr tiszthelyettes képzést elvégzők elméleti felkészültségéről?” kérdésre adott válaszokat a 33. számú táblázat tartalmazza.

A rendőr tiszthelyettes képzést elvégzők elméleti felkészültsége

POZITÍV	NEGATÍV
megfelelő	hiányos
jó	változó
jobb, mint a gyakorlati ismeretük	nagyon gyenge
	közepes
	alacsony színvonalú
	nem megfelelő

33. számú táblázat – forrás: saját szerkesztés. (n=38)

Az interjúalanyok közül 16 fő pozitív, 22 fő negatív tartalmú választ adott, 6 fő pedig nem adott vagy nem adott értékelhető választ. Az összes válasz alapján az elméleti ismeretek 42%-ban elfogadottak.

A „Milyen értékelést adna a rendőr tiszthelyettes képzést elvégzők elméleti felkészültségükről 1-5-ös skálán, ahol az 1-es a legrosszabb és 5-ös a legjobb?” kérdésre adott válaszokat a 34. számú táblázat tartalmazza.

A rendőr tiszthelyettes képzést elvégzők elméleti felkészültségének értékelése

1-es	2-es	3-as	4-es	5-ös	Nincs válasz
0 fő	8 fő	24 fő	7 fő	2 fő	3 fő
0 fő	5 fő	12 fő	3 fő	2 fő	1 fő
0 fő	3 fő	12 fő	4 fő	0 fő	2 fő

34. számú táblázat – forrás: saját szerkesztés. (n=41)

Az interjúalanyok értékelése alapján az elméleti felkészültség 3,07, amely közepes szintet jelent. Az oktatást képviselők 3,09-re, a rendőri szervezet képviselők 3,05-re értékelték.

A „Tapasztalatai alapján a rendőr tiszthelyettes képzést elvégzők mely kompetenciáit kell fejleszteni a szolgálati feladatok maradéktalan ellátásához?” kérdésre az alábbi válaszok érkeztek:

- elméleti ismeret,
- szakmai ismeret,
- fizikai felkészültség,
- kommunikáció,
- jogszabályismeret,
- intézkedési készség,
- idegen nyelv,
- felelősségtudat,
- kritikus szemlélet,
- szabálykövetés,
- fegyelmezettség,
- informatikai ismeretek,
- vezetői kompetencia.

A „Véleménye szerint a rendőr tiszthelyettes képzés tanintézeti oktatás elmélet-gyakorlat aránya megfelelő-e?” kérdésre az alábbi válaszok érkeztek:

- több gyakorlat szükséges,
- 70% gyakorlati oktatás szükséges,
- az elmélet óraszámait csökkenteni kell,
- több és mélyebb gyakorlás (nem alaki),
- 30-70% lenne a jó arány,
- több gyakorlat,
- minimum 60% gyakorlat,
- gyakorlatiasabb, realiztikusabb képzés kellene,
- több gyakorlat 70-30%-ban,

- növelni kellene a szakmai tárgyhoz kapcsolódó gyakorlati foglalkozásokat,
- 75-25% gyakorlat-elmélet arány,
- nagyobb hangsúlyt kell helyezni a gyakorlati képzésre,
- megfelelő,
- igen,
- gyakorlatorientált felkészítés szükséges,
- elmélet gyakorlat aránya megfelelő.

A válaszadók közül 7 fő szerint az elmélet-gyakorlat aránya megfelelő, 31 fő szerint a gyakorlati foglalkozásokat növelni kellene, illetve 6 fő nem tudja. A válaszadók 81%-a szerint a gyakorlat arányát növelni kellene.

A „Véleménye szerint rendőr tiszthelyettes képzés tanintézeti óraszámja és a szakmai gyakorlat aránya megfelelő-e?” kérdésre adott válaszok közül 14 fő szerint megfelelő, 5 fő szerint a gyakorlatot kellene növelni, 13 fő szerint több tanintézeti gyakorlatra lenne szükség, 12 fő nem adott választ.

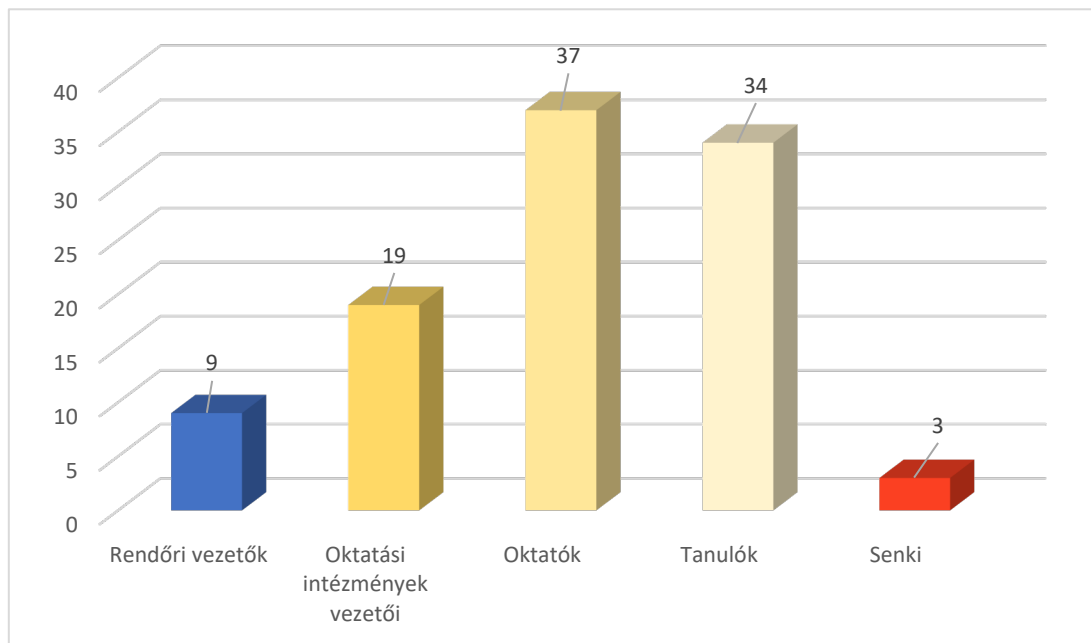
A „Véleménye szerint milyen didaktikai módszerek alkalmazásával lehetne hatékonyabbá tenni a rendőr tiszthelyettes képzést?” kérdésre az alábbi válaszok érkeztek:

- csoport szintű tréning jellegű képzés,
- életszerű szituációk, realiztikus képzés,
- készséges kialakítása,
- gyakorlati oktatás, bemutatás, szemléltetés, megtörtént szituációk feldolgozása,
- rengeteg ismétlés,
- szemléltetés, életszerű szituációk megoldása,
- taktikai ház, rendszeres (heti 4 x 1,5 óra) fizikai/önvédelmi képzés a gyakorlati oktatásokon felül,
- gyakorlati tapasztalattal rendelkező oktatók alkalmazása,
- már az iskolában több gyakorlati képzés, intézkedéstaktika, önvédelem, testnevelés, állóképesség fejlesztés,
- saját élményalapú képzés,
- gyakorlati megközelítésű oktatás,
- szemléltetés, visszacsatolás, pozitív megerősítés, fokozatosság,
- vizualitás, bemutatás,
- változatos gyakorlatok,
- projekt és kooperatív módszerek,
- gyakorlatközpontú elméleti oktatás,
- a rendőri intézkedések képzéseit a magas osztálylétszámok miatt, a hatékony ismeretátadás és bemutatás, valamint a balesetek elkerülése érdekében két oktatóval lehetne hatékonyabbá tenni,
- a rendőri intézkedést, a hatékony ismeretátadás és bemutatás érdekében 2 fő oktató alkalmazásával lenne érdemes végrehajtani,
- gyakorlás komplex feladatokkal,
- szemléltetés,
- szakirányú videók,
- frontális osztálymunka minimálisra csökkentése,
- drámapedagógia alkalmazása.

A válaszok jelentős része, 90,9%-a a gyakorlati képzés növelésére vonatkoznak, amelytől az interjúalanyok a képzés hatékonyságát várják. A válaszok jelentős része az intézkedéstaktika tantárgyra vonatkozik, annak dominánsabbá tételére a képzésben.

A „Véleménye szerint kik lennének nyitottak a változtatásra (több válasz is megjelölhető)?” kérdésre adott válaszok számát a 106. számú ábra szemlélteti.

A változtatásra nyitottak megoszlása

106. számú ábra – forrás: saját szerkesztés. (n=102)

Az interjúalanyok véleménye alapján a változtatásra az oktatók lennének a legnyitottabbak, majd őket követnék a tanulók, az oktatási intézmények vezetői és a rendőri vezetők. Mindösszesen 3 válasz érkezett arra, hogy senki sem lenne rá nyitott.

Az intézkedéstaktika oktatására vonatkozó kérdések

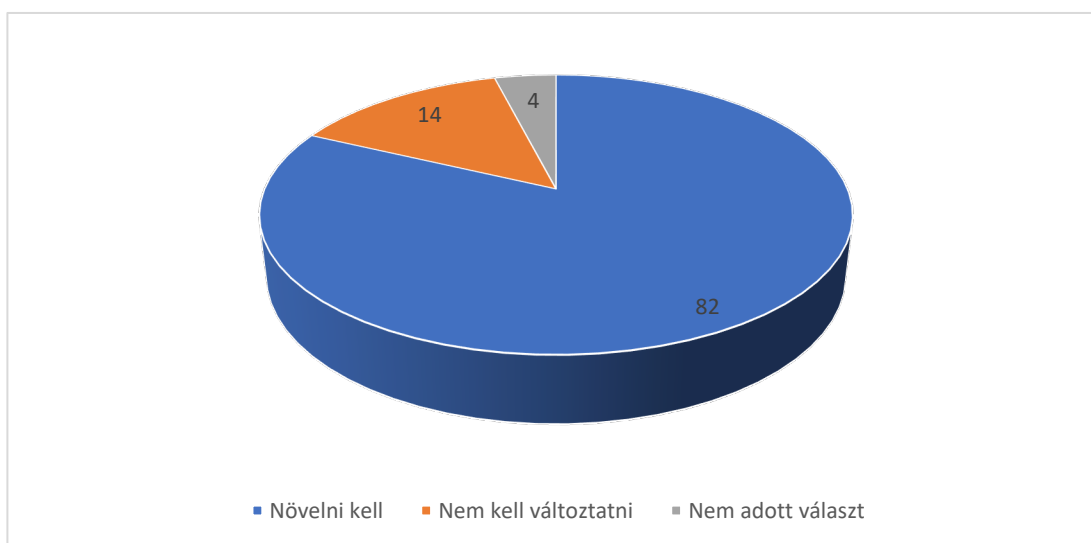
A „Véleménye szerint az intézkedéstaktika tantárgy milyen mértékben segíti a rendőr tiszthelyettes képzést elvégzőket a szolgálati feladatok ellátásában?” kérdésre az alábbi válaszok érkeztek:

- alaptantárgy,
- teljes mértékben,
- jelentősen,
- nagy mértékben,
- legfontosabb a gyakorlati munkában,
- a legfontosabb a járőr szempontjából,
- nagyon nagy segítség, hogy a feladat ellátása működjön,
- alapvető és elengedhetetlen,
- maximálisan, globálisan képviseli a szakmát,
- nagyban segíti,
- legfontosabb tantárgy,
- kismértékben,
- modern szemlélet 200%-ban,

- nélküle nagyon sérülne az eredményes szolgálatellátás,
- a rendőri intézkedések alapja.

Az interjúalanyok közül 2 fő nem adott választ, 1 fő szerint kis mértékben, 41 szerint pedig nagymértékben segít az intézkedéstaktika tantárgy oktatása a szolgálati feladatok ellátásában, amely a válaszok 93,18%-át teszi ki.

A „Véleménye szerint az intézkedéstaktika tantárgy óraszámán kellene-e változtatni?” kérdésre a válaszokat százalékos megoszlásban a 107. számú ábra mutatja be. Annak érdekében, hogy az interjúalanyok ne legyenek befolyásolva a kérdés nem tartalmazta, hogy csökkenteni vagy növelni kellene-e. Az interjúalanyok nem csak igen-nem eldöntendő választ adtak, hanem maguktól megjelölték, hogy növelni vagy csökkenteni szükséges. 36 fő szerint növelni, 6 fő szerint nem kell változtatni, a 2 fő nem adott választ.

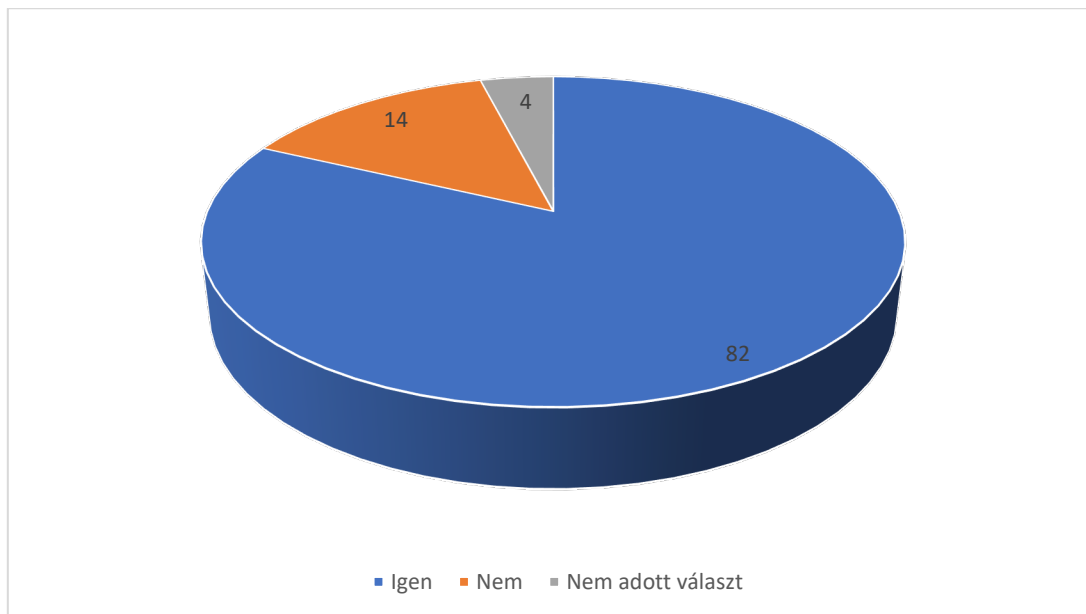
Az intézkedéstaktika tantárgy óraszámán kell-e változtatni (%-ban)

107. számú ábra – forrás: saját szerkesztés. (n=44)

A válaszadók 82%-a szerint növelni kellene az intézkedéstaktika tantárgy óraszámát.

A „Véleménye szerint lehetséges-e a rendőr tiszthelyettes képzés oktatás-módszertanát úgy átalakítani – hasonlóan az intézkedéstaktikához, amely szintetizálja a különböző tantárgyak ismereteit –, hogy a rendőri szolgálati feladatok ellátásához szükséges kompetenciák komplex oktatási formában, egymásra épülő modulokban (pl. bolti lopás, amely lehet szabálysértés vagy bűncselekmény; az elkövetőnél van arcképes igazolvány, vagy nincs; az elkövető magatartása szerint lehet együttműködő, passzív vagy aktív ellenszegülő, vagy megtámadja a rendőrt; az elkövető nem beszéli a magyar nyelvet; gyermekkori, fogyatékossgal élő, stb.) lennének oktatva, ellentétben a jelenlegi tantárgy struktúrával?” kérdésre a válaszokat százalékos megoszlásban a 108. számú ábra tartalmazza. 38 fő szerint igen, a 2 fő szerint nem, 4 fő pedig nem adott választ.

Lehet-e komplex oktatási formát alkalmazni (%-ban)

108. számú ábra – forrás: saját szerkesztése.

A válaszadók 86%-a szerint lehetséges a komplex oktatási forma alkalmazása. Külön vizsgálni fogom az instruktorok és az oktatók véleményét.

Egyéb észrevételek

Az „Egyéb észrevételei” kérdésre az alábbi válaszok érkeztek:

- A gépjármű vezetéstechnikai oktatást bele kéne venni az alapképzésbe.
- A rendőri intézkedések tantárgyban alkalmazott jelenlegi óraszám, oktatószám és a hallgatók nagy létszáma miatt (1 oktatóra képzésenként 18-27 fő hallgató jut) kevésbé alkalmazható a személyre szabott, videokamerával rögzített rendőri intézkedések gyakorlatának képi és hang anyagának rögzítése és annak a mindenre kiterjedő kiértékelése. A fenti problémák (óraszám, oktatószám, hallgatók létszáma) az intézkedések gyakorlásának ismétlésszámát, így a tudás elmélyítésének lehetőségeit is nagyban befolyásolják.
- A képzésükben alkalmazott gyakorlószituációk kamerával felvett képi anyag kiértékelése nem tud megtörténni részleteiben.
- Mindenki az oktatástól várja az intézkedéstaktikai csodát. Az oktatókat kellene egységesen képezni, ha egységes eredményt akarnak. Szükséges lehet a szolgálati szabályzat intézkedéstaktikai elemekkel való kiegészítése. Onnan lehet egységesen oktatni és számonkérni. Szerintem az oktatási intézményekben csak alapokat szabad tanítani és a konkrét intézkedést tanítsa meg a jól felkészült, rátermett, egységes szempontok alapján felkészített mentor, a tanuló saját szolgálati helyén.
- Az intézkedéstaktikai oktatóknak szélesebb körű gyakorlati képzésre lenne szükségük, valamint több személyes tapasztalatcserére az intézkedéstaktikai képzés javítása érdekében.
- Remélhetőleg, a nagyobb gyakorlati képzés, intézkedéstaktikai oktatás megnövelése jobban képzett fiatal kollégákat fog kibocsátani.
- Amíg a rendőri hivatás presztízse nem áll helyre (ma nem népszerű rendőrnek lenni), addig nagyon gyenge képességű állomány kerül felvételre az oktatási intézményekbe, képességeikhez mérten pedig nagyon magas az elvárás velük (a rendőrrel) szemben.
- Minden szervezeti egységnél a rendészeti szakterület alárendeltségében létre kellene hozni egy kiképzési alegységet, amely fő munkaidőben a képzésekkel foglalkozik. Azért a rendészet alatt,

mert alapvetően a kiképzők is és a képzésre érkezők is erről a szakterületről érkeznek és a bűnügyi szakterület részére is az intézkedéstaktikai ismeretek hasonlóak. A nagyobb rendőri megmozdulásoknál a képzendő állomány is azt hajtja végre és a kiképzőket is könnyebben lehetne a szolgálatellátásba bevonni, amivel nem szakadnának el a közterületi végrehajtói munkától.

- Országosan alapvető lenne minden megyében egy Kiképzési Alosztály (vagy csoport) melynek tagjai csak és kizárólag képzéssel foglalkoznak. Őket - hogy a tapasztalat bővüljön - rendszeres közterületi szolgálatba be lehet osztani, mondjuk heti öt nappól egyszer. Amíg nincs fix kiképzői beosztás, nehézkes a rendszer. A másik pedig a felszerelések biztosítása. A megyében 10 éve nincs se tatami, se gyakorló kés, gyakorló pisztoly, ütőpárna, redman, semmi ... így nehéz képezni.
- A megyékben egységesen kiképző alosztályok létrehozása, profil tiszta szakemberekkel és nem több munkafolyamatot ellátó hölgyekkel feltölteni stb....., folyamatos után képzés az instruktoroknak, a már létező tudás (akár külföldről) behúzása a rendszerbe.....

Az egyéb észrevételekre érkezett válaszok is a gyakorlati képzés fontosságát emelik ki, mind az oktatást, mind a rendőrséget képviselők szerint.

Részkövetkeztetések levonása

Az interjúalanyok válaszaiból megállapítható, hogy fontosnak és időszerűnek látják a gyakorlati képzés további erősítését, elsősorban a tanintézeti képzésen belül. Szintén fontosnak tartják a képzés elmélet-gyakorlat arányának változtatását, szignifikánsan a gyakorlat irányába.

Kiemelten hangsúlyozott az intézkedéstaktika oktatása, illetve az abból eredeztethető, továbbfejleszthető komplex oktatási módszer, amely hatékonyabbá teheti a tanulók felkészítését.

Az interjúalanyok 82%-a szerint növelni kell az intézkedéstaktika tanórák számát, illetve 93,18%-uk szerint az intézkedéstaktika oktatása során tanult ismeretek segítik a szolgálati feladatok ellátását, továbbá 82%-uk szerint lehetséges a komplex oktatási forma.

A interjúalanyok válasza alapján a tanulók elméleti felkészültsége magasabb értékelést kapott (3,07), mint a gyakorlati felkészültségük (2,67). Ebből is következhet, hogy túl elméleties a képzés, több gyakorlati foglalkozásra van szükség.

A rendőri szervezet képviselők kritikusan fogalmaztak a tanulók felkészültségével kapcsolatban, mint az oktatást képviselők.

ÖSSZEGZETT KÖVETKEZTETÉSEK ÉS A HIPOTÉZISEK IGAZOLÁSA

A kutatás során arra törekedtem, hogy a megfogalmazott kutatói kérdésekre válaszokat kapjak, amelyek hozzájárulnak a hipotézisek igazolásához vagy cáfolatához. Megállapítottam, hogy szükség van a rendőr tiszthelyettes képzés megújítására, tantárgystruktúrájának és időtartalmának újragondolására, szerkezetének megváltoztatására, új oktatás-módszertanok bevezetésére, amelyet a megváltozott környezet, a demográfiai adatok, a technikai fejlődés és a generációs különbségek indukálnak. Véleményem szerint a megújításhoz minél hamarabb hozzá kell kezdeni, mert az oktatás olyan, mint egy nagy tengerjáró hajó, amelynek az irányváltoztatáshoz, különösen a megforduláshoz időre van szüksége. A régi módszereket, struktúrát, évfolyamokat stb. ki kell vezetni és azzal párhuzamosan az újakat fokozatosan be kell vezetni. Ez minden érintettre jelentős többletfeladatot ró. Ha azt akarjuk, hogy korszerű legyen a rendőr tiszthelyettes képzés és élenjárjon a tanulók kiképzésében, felkészítésében, akkor ebbe jelentős munkát, időt kell befektetni és természetesen anyagi vonzattal is jár. Viszont garantálja, hogy jól felkészített rendőrök kerülnek kibocsátásra, akik gyorsan be tudnak illeszkedni a szolgálati helyekre. Vagyis hosszútávon kamatozik a befektetés. Megítélésem szerint szakítani kell azzal a felfogással, hogy az oktatás kullogjon a szakma és a technikai fejlődés mögött. Az oktatásra ne az legyen jellemző, hogy arra alkalmatlan oktatótermekben, az oktatáshoz elengedhetetlenül szükséges eszközök hiányában, elavult technikai eszközökkel és informatikai programokkal történjen a képzés. Hanem az legyen jellemző, hogy a megrendelő rendőri szervek szoros kapcsolatával és támogatásával, minden szempontból modern legyen az oktatás, például a bevezetésre tervezett technológiák, eszközök stb. csapatpróbájába a tanintézetek is legyenek bevonva.

Véleményem szerint a kutatás során a képzés történeti áttekintése, az ismeretek átadásához, bevézéséhez és előhívásához alkalmazott didaktikai módszerek áttekintése, a képzési dokumentumok elemzése, illetve a kérdőíves felmérés eredménye és az interjú válaszok egyértelműen alátámasztották, hogy szükség van a rendőr tiszthelyettes képzés oktatás-módszertani fejlesztésére, amely automatikusan vonzza a képzés megújítását, az egyes tantárgyaknál oktatott ismeretek újragondolását, illeszkedését a többi ismerethez. Megítélésem szerint, mint minden területen a képzésben is szükség van időszakonként „profilisztitásra”, amely azt jelenti, hogy alaposan ki kell elemezni mit kell oktatni, milyen óraszámokban, milyen didaktikai módszerekkel stb.

Összességében megállapítható, hogy hiányzik egy logikus, jól követhető oktatási koncepció, amely hosszútávon biztosítja a képzés jövőjét, egyenszilárdságát, megbízhatóságát, magas színvonalát, értékteremtését. Ne csak látszatra, formailag mutakozzon kiegyensúlyozottság, hanem a tartalom tekintetében is. Ehhez komoly elhatározásra és döntésekre van szükség.

A HIPOTÉZISEK IGAZOLÁSA

- I. A rendőr tiszthelyettes képzés oktatási feladatainak maradéktalan és színvonalas megvalósításához célirányosan felkészített rendőr- és polgári oktatókra, sajátosan kialakított oktatási helyszínekre, valamint szolgálati, szemléltető és gyakorló eszközökre, továbbá speciális védőfelszerelésekre van szükség (H1).**

Az első hipotézisem vizsgálata során tanulmányoztam az oktatási dokumentumokat, elemzéseket végeztem, illetve felhasználtam az oktatói és vezetői tapasztalataimat. Kérdőíves felmérést végeztem

külföldi országok rendőr tiszthelyettes képzésében, illetve a haza társszervek képzéseiben. Megállapítottam, a rendőr tiszthelyettes képzéshez számos olyan feltételnek kell megfelelni, amely a hagyományos középiskolai képzéstől jelentősen eltér. Egyrészt a hagyományos középiskolai képzésben az elméleti tantárgyak vannak túlsúlyban, csekély számú gyakorlati tantárgy jelenik meg. Az egyes tantárgyak oktatására a tanári állományt nem kell külön felkészíteni, alapvetően elegendő a tanári végzettsége, amely fel is jogosítja az adott tantárgy oktatására. A rendőr tiszthelyettes képzésben az oktatók kettő csoportba sorolhatók. Az elsőbe a szakmai ismereteket oktatók, akik nem minden esetben rendelkeznek tanári végzettséggel. Alapvető elvárás velük szemben a „tishti”, szakmai felsőfokú végzettség (pl. a Nemzeti Közszolgálati Egyetem Rendészettudományi Karon szerzett alap- vagy mesterszak, vagy annak jogelődjénél a Rendőrtishti Főiskolán szerzett tishti oklevél). Kiképzési feladatokat, amelyek a gyakorlati szakmai tantárgyakhoz kapcsolódnak (lőkiképzés, csapatszolgálat, általános szolgálati ismeretek) zászlósi és tiszthelyettesi rendfokozattal rendelkező oktatók is elláthatnak, akik rendőr tiszthelyettes végzettséggel rendelkeznek és alkalmasak az ismeretek átadására. A másodikba tartoznak a polgári oktatók, pedagógusok, akik tanári végzettséggel rendelkeznek. Ők oktathatják a szakmai tantárgyakon kívüli tantárgyakat (pl. jogi ismeretek, társadalmi és kommunikációs ismeretek, informatikai ismeretek, rendőri testnevelés, idegen nyelv stb.). Azonban őket külön fel kell készíteni, mert nem a hagyományos középiskolai ismereteket kell oktatniuk, hanem annak a rendőri szakmához illeszthető, esetleg a középiskolai képzésre ráépülő ismereteket (pl. informatikai esetén a rendőrségi rendszereket, nyilvántartásokat, Robotzsaru rendszert stb.; rendőri testnevelés esetén a fizikai állóképesség fejlesztésén túl a testi kényszer, a bilincs, a rendőrbot, a könnygázsóró palack alkalmazását stb.). Külön speciális helyet foglalnak el a képzésben, a kiképzési feladatok, amelyek a rendőri hierarchiából következnek. Külön tagozatparancsnokság, évfolyamparancsnokság működik, ahol a tanulói csoportok szakaszokba (osztályokba) vannak besorolva. Ennek a működtetése, ellátása speciális ismereteket igényel. Itt jelenik meg a legmarkánsabban a rendőrség militarista jellemzője, amely elengedhetetlenül szükséges az utasítás és végrehajtás maradéktalan betartása, megvalósulása érdekében.

Az oktatási helyszínek is jelentősen eltérnek, mert a hagyományos középiskolai képzés alapvetően tantermekre, esetleg szakkabinetekre korlátozódik, illetve a gyakorlati órák vonatkozásában tornaterem igénye van. A rendőr tiszthelyettes képzésben a hagyományos tantermi oktatás mellett, speciális helyszínekre, alakuló térre, szakkabinetekre, szituációs helyiségekre, szolgálati eszközökre, védőfelszerelésekre van szükség. Egyes gyakorlati foglalkozások – a tanintézeteken kívül – speciális helyszíneken tarthatók meg. Ilyen például a csapatszolgálati tantárgy egyes tárgykörei (pl. kutatás), illetve a lövészet (pl. gépkarabély lögyakorlat végrehajtása). A sajátosságok közé tartozik, hogy a tanulóknak általában az első tanév végéig, de legkésőbb a képzés végéig „B” kategóriás vezetői engedélyt kell szerezniük. Ennek hiánya kizárja őket a hivatásos állományba vételből, a rendőri szervek nem tudják fogadni őket. Az egyes tantárgyak – különösen a szakmai tantárgyak – oktatásához speciális eszközigények jelennek meg, egyes eszközök beszerzése külön engedélyhez kötött (pl. a lövészethez lőszer).

A rendőr tiszthelyettes képzésbe történő bekerülés is eltér a hagyományos középiskolai felvételtől. Az érettségi megléte, az orvosi, pszichológiai és fizikai alkalmasság, bár az utóbbi tekintetében az elmúlt években – a fiatalok állóképességének drasztikus visszaesése miatt – kompromisszumokat kellett kötni.

Összességében az első hipotézisem igazolást nyert, mert rávilágítottam és bebizonyítottam, hogy a rendőr tiszthelyettes képzés jelentősen eltér a hagyományos középiskolai képzéstől, amely szinte

minden szegmensében más igényeket, feltételeket fogalmaz meg a képzési és kiképzési célok maradéktalan elérése érdekében, mind a bekerülés, mind a tanulmányokban történő haladás, mind a két évet záró vizsgakövetelmények teljesítése terén, amelyben nagymértékben megjelenik a gyakorlati vizsgatevékenység.

II. A rendőr tiszthelyettes képzés a vele szemben támasztott sajátos követelmények miatt eltér a hagyományos középiskolai képzéstől, illetve az ott alkalmazott didaktikai módszerek és oktatási tapasztalatok csak részben alkalmazhatók (H2).

A második hipotézisem vizsgálata során széleskörűen tanulmányoztam és elemeztem a felvételi eljárás dokumentumait, a képzési programokat, az abban meghatározott követelményeket, különös tekintettel az ajánlott és alkalmazott didaktikai módszerekre az egyes tantárgyak tükrében. Összehasonlításokat végeztem, illetve elemeztem a kérdőív és interjú kérdéseire adott válaszokat, valamint felhasználtam az oktatói és vezetői tapasztalataimat. Továbbá kitekintést tettem a külföldi országok rendőr tiszthelyettes képzései és hazai társszervek képzései vonatkozásában. Elemeztem az egyes tantárgyak oktatására ajánlott didaktikai módszereket, illetve részletesen megvizsgáltam a közrendvédelmi ismeretek tantárgy oktatására ajánlottakat, amelyről külön kimutatást is készítettem.

Megállapítottam, hogy a rendőr tiszthelyettes képzés jelentősen különbözik hagyományos középiskolai képzéstől. Kezdvé a felvételi követelményekkel, amely speciális előírásokat tartalmaz. Folytatva a felvett tanulók életkorával, jogi státuszával, a képzés megkezdésével, amely 4 hetes kiképzéssel indul, amely szintén eltér a hagyományos középiskolai képzéstől. A kiképzést követően indul a hagyományos középiskolai képzéshez hasonló tanintézeti képzés, amely elméleti és gyakorlati oktatást tartalmaz. Az elméleti ismeretek oktatása is eltér, mert jogi tartalmú – jogszabályok, szabályzatok, utasítások stb. – ismereteket kell oktatni, amelyek szorosan kapcsolódnak a szakmai ismeretekhez. Jelentős különbség a hagyományos középiskolai képzéshez képest, hogy a tanulókat alapvető jogok korlátozására és legitim erőszak (kényszerítő eszközök) alkalmazására kell felkészíteni.

Az elméleti ismeretek oktatása mellett jelentős óraszámban megjelennek a gyakorlati tantárgyak, amelyek egyedi és az oktatásuk sajátos jellemzőkkel rendelkeznek. A gyakorlati tantárgyak oktatása során előtérbe kerül a szimuláció, a szemléltetés, a gyakoroltatás és a gyakorlatszempléltű oktatás, amely szintén speciálisan jelenik meg. A tanintézeti képzés mellett nagy óraszámban megjelenik a különböző területi rendőri szerveknél végrehajtásra kerülő szakmai gyakorlatok, amelyek szerves része a képzésnek. A szakmai gyakorlatokon a tanulókat a tanintézeti képzésben elsajátított ismeretek gyakorlatba történő átültetésében mentorok segítik, akiknek a felkészítését a tanintézetek hajtják végre. A szakmai gyakorlaton alkalmazott didaktikai módszerek szintén rendészeti jellemzőkkel rendelkeznek.

Részletesen bemutattam az intézkedéstaktika tantárgyat, amely szintetizálja a többi tantárgy ismereteit, amelynek oktatása speciális, rendészeti jellemzőkkel rendelkező didaktikai módszert tartalmaz és eltér a hagyományos középiskolai képzéstől. A rendőr tiszthelyettes képzés formailag hasonlít a hagyományos középiskolai képzésre, mert duális képzést valósít meg, de tartalmát, struktúráját, célját tekintve jelentősen eltér, amely a rendészeti jellegéből adódik.

A hagyományos középiskolai képzésben alkalmazott didaktikai módszerek csak részben alkalmazhatók a rendőr tiszthelyettes képzésben, mert utóbbi számos sajátossággal rendelkezik.

Összességében megállapítható, hogy a második hipotézisem igazolást nyert, mert a rendőr tiszthelyettes képzésben alkalmazott didaktikai módszerek részben eltérnek a hagyományos középiskolai képzésben alkalmazottaktól. A képzés sajátosságából adódóan – különösen a gyakorlati tantárgyaknál, illetve szakmai gyakorlatokon – a didaktikai módszerek rendészeti jellemzőkkel rendelkeznek, amelyek az ismeretek átadásában függenek a feltételrendszertől és a körülményektől.

III. A rendőr tiszthelyettes képzés során a gyakorlatorientáltság további növelése szükséges, amelyet alapvetően a tanintézeti gyakorlati foglalkozások óraszámainak emelésével szükséges elérni. (H3).

A harmadik hipotézisem vizsgálata során széleskörű dokumentáció elemzést hajtottam végre a vonatkozó jogszabályok, az OKJ, a központilag meghatározott és helyben kialakított képzési programok tekintetében. Felhasználtam az oktatói és vezetői tapasztalataimat. Elemzéseket és összehasonlításokat tettem a külföldi országok rendőr tiszthelyettes képzése és a hazai társszervek képzései tekintetében. Többoldalúan, különböző statisztikai módszerekkel elemeztem a kérdőívben a gyakorlatorientáltságra vonatkozó kérdésekre adott válaszokat. Külön elemeztem a képzés elmélet-gyakorlat arányára generációk függvényében adott válaszokat. Továbbá korrelációanalízis, valamint a többutas varianciaanalízis segítségével megvizsgáltam az alkalmazott didaktikai módszerek szükségességéről, illetve hatékonyságáról alkotott véleményeket. Kiértékeltem és csoportosítottam az interjúk vonatkozó válaszait. Részletesen bemutattam az intézkedéstaktika tantárgyat, amely alapvetően a gyakorlatcentrikus oktatási modellt követi, valósítja meg.

A kutatás eredményeiből egyértelműen megállapítható, hogy az elmúlt közel három évtizedben szabályozási szinten a képzés elmélet-gyakorlat arányában csekély mértékű változás történt a gyakorlatiasság irányába. A kutatás eredményei rámutatnak, hogy e téren jelentősebb mértékben el kell mozdulni a gyakorlat irányába, mert a képzés túl elméleti megközelítésű. A képzés nem kellőképpen aknázza ki a kor technikai lehetőséget, illetve kevésbé veszi figyelembe a különböző generációk jellemzőit, tanulási szokásait. A kérdőív vonatkozó kérdéseire adott válaszok, illetve az interjúalanyok véleménye alapján a gyakorlati képzést jelentősen növelni szükséges.

A gyakorlati képzés növelésének szükségességét támasztja alá, hogy a didaktikai módszerek közül a leghatékonyabbnak értékelt a szimuláció, szerepjáték (szituációs gyakorlatok), amely markánsan jelenik meg az elemzésekben. A szimuláció, szerepjáték (szituációs gyakorlatok) szükségességének és hatékonyságának megítélése generációnként szignifikánsan nem tért el, a generációk képviselőinek véleménykülönbsége a mintavételi hibahatáron belül van. A szimuláció, szerepjáték (szituációs gyakorlatok) szükségességének teljes mintára vetített átlagos értéke 66,28%, azaz bőven a „halmozott mértékű” alkalmazását igénylik a megkérdezettek. A didaktikai módszer hatékonyságának teljes mintára vetített átlaga 4,07, ami az 1-5-ig tartó skála felső részében foglal helyet, tehát hatékonynak ismerték el azt a megkérdezettek. Ezek az értékek kiemelkedő eredményei a kutatásnak.

Előtérbe került az intézkedéstaktika tantárgy oktatásának fontossága, az oktatott óraszámainak növelése. Az intézkedéstaktika tantárgy szükségességét a megkérdezettek többsége (több mint 70 százaléka) legalább közepes mértékűre ítélte, azaz tudta hasznosítani szolgálati feladatainak ellátása során. Az intézkedéstaktikával kapcsolatos vélemények szignifikánsan nem tértek el a vizsgált generációkban, vagyis teljes mértékben befogadták.

Összességében megállapítható, a harmadik hipotézisem igazolást nyert, mert abból, hogy a megkérdezettek egyetértettek az elmélet-gyakorlat arányának a gyakorlat irányába történő jelentős

növelésében, az alkalmazott didaktikai módszerek közül leghatékonyabbnak tartott szimulációban, az intézkedéstaktika tantárgy oktatásának szükségességében, a komplex oktatási módszer alkalmazásában stb. egyenesen következik a tanintézetben oktatott elméleti ismeretek és gyakorlati cselekvések gyakorlat irányába történő változtatásának igénye.

IV. A rendőr tiszthelyettes képzésben az intézkedéstaktikai tantárgy meghatározó szerepet tölt be, az oktatása során alkalmazott didaktikai módszerek kiterjeszthetők a képzés jelentős részére, ahol az elméleti és gyakorlati tantárgyak ismereteik szintetizálhatók, és azok komplex módon, egymásra épülő tematizált modulokban oktathatók (H4).

A negyedik hipotézisem vizsgálata során részletesen, mindenre kiterjedően bemutattam az intézkedéstaktikai tantárgy kialakítását és felépítését, az oktatási filozófiáját, az elméleti és gyakorlati tantárgyak megjelenését, a létesítmény és eszköz szükségletét, a végrehajtott rendőri intézkedések értékelését, a dokumentációs feladatokat, valamint az alkalmazott didaktikai módszereket, továbbá a foglalkozást vezető és segítő tanár feladatait. Részletesen tanulmányoztam a képzési dokumentumokat. Elemeztem és összehasonlításokat végeztem az egyes tantárgyaknál alkalmazott didaktikai módszerek tekintetében. Részletesen elemeztem a kérdőív és az interjú intézkedéstaktikára, komplex ismeretek oktatásra, valamint az ismeretek modulokban történő oktatására vonatkozó kérdésekre adott válaszokat.

Az intézkedéstaktika tantárgy olyan realiztikus gyakorlati képzést valósít meg, amely nem csak az egyes elméleti ismereteket közvetítő és gyakorlati cselekvéseket tartalmazó tantárgyakat ötvözi, szintetizálja, hanem valósághűen megközelíti a tényleges rendőri intézkedéseket. Továbbá a tanulók a végrehajtott rendőri intézkedések során visszacsatolást kapnak a saját képességeikről, felkészültségükről, illetve az egyes tantárgyak során tanult ismeretek fontosságáról. Az intézkedéstaktika tantárgy olyan gyakorlati képzést testesít meg, amely valamennyi generáció számára biztosítja a szükséges ismeretek elsajátítását. A kérdőívre válaszadók 91,41%-a szerint szükséges az intézkedéstaktika tantárgy oktatása, amely komplex módon közvetíti a rendőri munkához szükséges ismereteket, több, mint 2/3-uk szerint nagymértékben. A válaszadók 94,68%-ának véleménye szerint az intézkedéstaktikai oktatása során tanult ismeretek hasznosulnak a szolgálati feladatok ellátása során, több, mint 1/3-uk szerint nagymértékben. A leghatékonyabbnak tartott szimuláció, szerepjáték (szituációs gyakorlatok), illetve szemléltetés didaktikai módszer alkalmazása alapja az intézkedéstaktika tantárgy oktatás-módszertanának.

A válaszadók jelentős része szerint szükség van olyan tantárgyra, amely a tanintézeti képzés során az elméleti ismereteket és gyakorlati cselekvéseket ötvözi, szintetizálja. A válaszadók 88,85%-a szerint lehetséges a szolgálati feladatok ellátásához szükséges ismereteket modulokban oktatni, 1/4-ük szerint teljes mértékben.

Ugyanakkor az oktatás ezirányú, új megközelítése túlmutat az intézkedéstaktikai tantárgyon, figyelembevéve a generációk jellemzőit is, ezért szükséges annak továbbfejlesztése. A válaszadók jelentős része szerint lehetséges a rendőri feladatok ellátásához – intézkedések foganatosításához, kényszerítő eszközök alkalmazásához – szükséges ismereteket modulokba integrálva, komplex módon oktatni, ahol a modulok egymásra épülnek.

Összességében megállapítható, hogy a negyedik hipotézisem igazolást nyert, mert bebizonyítottam, hogy az intézkedéstaktika tantárgy (a mai nevén rendőri intézkedések) nem csak szerves része lett a képzésnek és vizsgáztatási rendszernek, hanem a képzés tekintetében a legmeghatározóbb tantárggyá vált. A tanintézeti képzés során az intézkedéstaktika tantárgy testesíti meg a legjobban és leghitelesebben a szolgálati feladatok ellátását, illetve mutatja be a hivatás

gyakorlásának a nehézségeit, az egyes ismeretek elsajátításának fontosságát, valamint világít rá a tanuló képességeire és felkészültségére. Az intézkedéstaktika oktatása során alkalmazott didaktikai módszer kiterjeszhető a képzés jelentős részére, amely hatékonyabbá teszi a képzést. Az intézkedéstaktika oktatásának tapasztalatai, a generációk jellemzői, illetve a kor informatikai és technikai lehetőségei alapján a szolgálati feladatok ellátásához szükséges ismereteket – szakítva a hagyományos tantárgyi struktúrával – lehetséges egymásra épülő modulokban oktatni. Az oktatás ilyen mértékű átalakítása paradigmaváltást jelent a rendőr tiszthelyettes képzésben.

TUDOMÁNYOS EREDMÉNYEK, GYAKORLATI HASZNOSÍTHATÓSÁG ÉS TOVÁBBI KUTATÁSI LEHETŐSÉGEK

A kutatásom eredményei elsősorban a tágabb és szűkebb értelemben vett rendészet területén hasznosíthatók, ahol az arra feljogosított személyeknek intézkedési jogosultságuk és kötelezettségük van, alapvető emberi jogokat sérthetnek, korlátozhatnak, illetve legitim erőszakot, kényszerítő eszközöket alkalmazhatnak.

TUDOMÁNYOS EREDMÉNYEK

- 1. Összehasonlítottam és egyértelműen elhatároltam a rendőr tiszthelyettes képzést a hagyományos középiskolai képzéstől, valamint rávilágítottam a jelentős különbségekre, illetve részletesen bemutattam a rendészeti sajátosságokat, amelyekből erednek az eltérések.**
- 2. Részletesen elemeztem és összefoglaltam a rendőr tiszthelyettes képzésben alkalmazott didaktikai módszereket, alkalmazási területeket, rendészeti jellemzőket, illetve az alkalmazásukat befolyásoló tényezőket. Bemutattam az eltéréseket a hagyományos középiskolai képzésben alkalmazottaktól.**
- 3. Elemeztem a tanintézeti gyakorlati képzést és a rendőri szerveknél végrehajtásra kerülő szakmai gyakorlatot, amely alapján elhatároltam a kettőt egymástól, illetve tudományos módszerekkel összefoglaltam azok tartalmát, és a képzésben betöltött szerepüket. A tudományos kutatásom hangsúlyossá tette a gyakorlati képzést, kiemelte meghatározó szerepét.**
- 4. Részletesen bemutattam az intézkedéstaktikát, illetve definiáltam a fogalmát, meghatároztam a tartalmát, szűkebb és tágabb értelemben vett jelentését, illetve alkalmazási területeit, szükségességét, hasznosulását. Javaslatot tettem a továbbfejlesztésére, a szolgálati feladatok ellátásához szükséges ismeretek komplex módon, egymásra épülő modulokban történő oktatására.**

TUDOMÁNYOS EREDMÉNYEK GYAKORLATI HASZNOSÍTHATÓSÁGA

A kutatási eredményeim, megállapításaim, javaslataim alkalmazási területeit az alábbiakban foglalom össze.

A rendőr tiszthelyettes képzést folytató rendvédelmi technikumok számára mutathat irányt, adhat megoldást a képzés megújítása, korszerűsítése terén, amely magában foglalhatja a képzési idő és tartalom átgondolását, az alkalmazott didaktikai módszerek hozzáillesztését a különböző generációk sajátosságaihoz, a gyakorlati oktatás növelését, valamint az informatikai lehetőségek szélesebb körű bevonását a képzésbe.

A ROKK képző intézményeinek a 10 hónapos rendőrképzésben, illetve a különböző tanfolyami és szaktanfolyami képzésekben, az alkalmazott didaktikai módszerek kiválasztásában, a gyakorlatorientáltság növelésében, valamint az oktatott ismeretek szintetizálásában.

A Nemzeti Közszerológati Egyetem Rendészetudományi Kar intézkedéstaktika képzésében, az alkalmazott didaktikai módszerek és az egyes tantárgyak egymásra épültsége terén.

Korszerű oktatási modell alakítható ki a társszervek tiszthelyettes képzéseiben, ahol intézkedéseket kell lefolytatni, illetve kényszerítő eszközöket kell alkalmazni.

Írányít mutathat a rendészet minden olyan területén – egyes rendészeti feladatokat ellátó személyek, fegyveres biztonsági őrök – ahol az arra feljogosított személyek szintén intézkedéseket hajthatnak végre, illetve kényszerítő eszközöket alkalmazhatnak.

A magánrendészet területén, a személy- és vagyonőrök oktatásában, akik szintén jogosultak intézkedések megtételére, kényszerítésre (arányos mérvű kényszerítő testi erő alkalmazásával), illetve támadáselhárító eszközök alkalmazására.

Megítélésem szerint a kutatási eredmények közül az ötödik, az új komplex modulrendszerű oktatási formára történő átállás az alábbiak szerint valósítható meg:

- Vezetői bizottságot javasolt felállítani, amelybe delegálni szükséges oktatási vezetőket (oktatási intézmények vezetői, Belügyminisztérium által delegált oktatás felügyeletével, szakirányításával foglalkozó vezetőt), a rendőri, szakma szervezetet képviselő vezetőket (szakirányt képviselő szakmai vezetőket), gazdasági vezetőt.
- Szakértői albizottságokat kell létrehozni a modulok és az almodulok kialakításához, szakmai tartalommal történő megtöltéséhez, amelyben a tantárgyfelelősöknek, rendőrszakmát képviselőknak kell részt venniük.
- Oktatásszervezési és dokumentáció előkészítési albizottságot kell létrehozni, amelyben oktatásszervezőknek, logisztikai területen dolgozóknak és informatikusoknak kell részt venniük.
- Gazdasági albizottságot kell létrehozni, amelyben a tanintézetek gazdasági vezetőinek, a Belügyminisztérium és az ORFK által delegált pénzügyi vezetőnek kell részt venniük.

A „Bizottságnak” és az albizottságoknak szoros együttműködésben, előre meghatározott feladat- és ütemterv alapján kell ellátniuk a kidolgozó munkát és javaslatokat, megállapításokat tenniük a megvalósításra.

Az új komplex modulrendszerű oktatásra történő optimális átállás fokozatosan, egy pilot programmal, egy osztálynál történő kipróbálással, a már elindult képzések kivezetése mellett történhet. Így lehetőség nyílik a pilot program tapasztalatainak felhasználására a végleges program kialakításához.

A teljesség igénye nélkül az alábbi ismereteket lehet modulokba, illetve almodulokba sorolni és oktatni:

- alapvető taktikák (megközelítések, elhelyezkedések, mozgások stb.),
- szolgálati fellépés módja,
- felvilágosítás-adás, kérés,
- segítségnyújtás,
- ruházat, csomag, jármű átvizsgálása,
- igazoltatás,
- intézkedés közterületen,
- intézkedés nyilvános helyen,
- intézkedés magánlakásban,

- intézkedés épületben, objektumban,
- intézkedés tömegközlekedési eszközön,
- intézkedés szabálysértés elkövetése esetén,
- intézkedés bűncselekmény elkövetése esetén,
- intézkedés ittas, bódult személlyel szemben,
- intézkedés kóros elmeállapotú személlyel szemben,
- intézkedés fiatalkorúval, gyermekkorúval szemben,
- intézkedés külföldi állampolgárral szemben,
- intézkedés nemzetiségi vagy etnikai csoporthoz tartozó személy szemben,
- intézkedés haláleset esetén,
- intézkedés közlekedési balesetben,
- jármű megállítása, személyi szabadságában korlátozott személy szállítása,
- határrendészeti intézkedések,
- járőrszolgálat,
- őrszolgálatok,
- kényszerítő eszközök alkalmazása,
- csapatszolgálati ismeretek,
- általános szolgálati ismeretek,
- alaki ismeretek.

Egyes modulokat egymásra épülve kell oktatni, egyes modulokat pedig a többi modultól függetlenül, azokkal párhuzamosan lehet oktatni.

Az új komplex oktatási modul formai és tartalmi megjelenítését a 61. számú mellékletben szereplő minta mutatja be.

TOVÁBBI TUDOMÁNYOS KUTATÁSI TÉMÁK

A kutatáshoz szorosan az alábbi témák kapcsolódnak:

1. A végrehajtott rendőri intézkedésekről vezetett statisztikai adatok elemzése, annak hasznosításának lehetőségei a különböző rendőrképzésekben.

A rendőri intézkedésekről rendelkezésre álló statisztikai adatok és végrehajtott kiemelt jelentőségű rendőri intézkedések elemzése. Különösen az intézkedések helyszínei, körülményei, nehézségei, alkalmazott kényszerítő eszközök, az intézkedés alá vont személy(ek) magatartása vonatkozásában.

2. A rendőrszolgálati feladatainak és az intézkedések lefolytatásának modellezése.

A járőr szolgálati feladatainak kategorizálása, a rendőri intézkedések felsorolása, tematizálása. Az egyes rendőri intézkedések lefolytatásához általános megoldási útmutató készítése. Elágazások, veszélyek, nehézségek bemutatása. A rendőri intézkedésekre történő felkészülés, a járőrök közötti kommunikáció, elvett eszközök biztonságba helyezése stb.

3. A részsakképesítések beválása, szükségessége, a teljes szakképesítés megszerzése.

A rendőri részsakképesítések ismertetése, szerepe, betölthető beosztások, a teljes szakképesítés megszerzésének lehetősége. Előnyei, hátrányai és korlátai. Elfogadottsága, beválása.

4. Az okos eszközök jelenléte a képzésben, milyen módon kerülhetnek bevonásra, hol és milyen mértékben alkalmazhatók.

Az oktatásban jelenlévő okos eszközök és alkalmazási területük. A tanárok és a tanulók hozzáállása az okos eszközök oktatásba történő bevonásához. Előnyei, hátrányai, hatása az alkalmazott didaktikai módszerekre.

5. Az oktatói szakmai gyakorlat szükségessége, hatékonysága, hasznosulása, illetve megújításának lehetőségei.

Az oktatói szakmai gyakorlatok jelentősége, hozzájárulása az oktatói repertoár bővítéséhez, az oktatás naprakésszé tételéhez. A képzés mely időszakában, milyen területeken, mennyi óraszámban valósul meg. Az oktatók és a rendőri szervek hozzáállása. Jelenlegi rendszer hasznossága, megújításának szükségessége, irányai.

6. A mentorok alkalmazásának szükségessége, hatékonysága, hasznosulása.

A jelenlegi mentori rendszer bemutatása. A mentorok kiválasztásának, felkészítésének bemutatása. A mentori rendszer hasznossága, fejlesztési lehetőségei.

7. Online oktatás alkalmazásának lehetőségei, feltételei a rendőr tiszthelyettes képzésben.

A COVID-19 hatása és tapasztalatai a rendőrképzésre vonatkoztatva. Az online képzés előnyei, hátrányai, technikai feltételek megléte, hiányosságok. A hiányosságok áthidalásának lehetőségei. Az oktatók hozzáállása, felkészültségük, illetve a digitális oktatás illeszkedése az képzéshez. Az online képzés dokumentálása. Az online képzés hatása a hagyományos képzésre.

8. Kik jelentkeznek rendőrnek, mi a motivációjuk, milyen képességekkel rendelkeznek.

A jelentkezők tulajdonságai (életkor, érettségi átlag, fizikai adottságok, lakhely, családi körülmények stb.), motivációjuk. A kétéves képzést elhagyók száma, oka.

9. A rendőr tiszthelyettes képzés tartalmi állandóság és egyenszilárdság hiányának okai.

A képzési programok elemzése, változtatásának okai. Az egyenszilárdság hiányának okai. A korábbi rendészeti szakgimnáziumok eltérő képzésének okai.

10. A rendőr tiszthelyettes képzés szakmai tartalmának szükségessége és meghatározása.

A járóri munkához szükséges ismeretek meghatározása és az oktatott ismeretekkel történő összehasonlítása, elemzése.

11. A rendőrképzés különböző – alap-, közép-, felsőfokú – szintjeinek egymásra épültsége, annak szükségessége, feltételei.

A különböző képzések összehasonlítása (célja, tantárgyai, képzés óraszama, felépítése, osztálylétszámok). Egymásra épültség vizsgálata, szükségessége, feltételei.

12. A rendőri pálya elhagyásának okai, megelőzésének feltételei és lehetőségei.

A rendőri pálya elhagyásának okai, összefüggések elemzése, megelőzésének feltételei, lehetőségei. Milyen intézkedések kerültek bevezetésre az állomány megtartása érdekében, illetve milyen feltételek meglétére lenne szükség.

13. A vezető nyugat-európai országok közül a német és holland rendőr tiszthelyettes képzés részletes bemutatása, alkalmazott didaktikai módszerei.

A képzés bemeneti követelményei, illetve a felvételi eljárás. A képzés felépítése, tartalma, óraszama, osztálylétszámok, alkalmazott didaktikai módszerek. Az oktatók továbbképzése.

FORRÁS-, ÉS SZAKIRODALOMJEGYZÉK

Szakirodalom

1. Aharoni, Ron: Matematika szülőknek, Typotex kiadó, Budapest, 2015
2. Androvicz Gábor: A rendőrmúzeum története és szerepe a rendészeti képzésben. In: Gaál Gyula – Hautzinger Zoltán (szerk.): Szent Lászlótól a modernkori magyar rendészettudományig. Pécsi Határőr Tudományos Közlemények XIX. Pécs, 2017
3. Apter, M. J.: Reversal theory: Motivation, emotion and personality. Routledge, London, 1989
4. Atkinson, R. L.: Pszichológia. Osiris Kiadó, Budapest, 1999
5. Bábosik István: Nevelélmélet, Osiris Kiadó, Budapest, 2004
6. Bábosik István: A nevelés elmélete és gyakorlata. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 1999
7. Bábosik István: A nevelés folyamata és módszerei. Leopárd Könyvkiadó, Budapest, 1994
8. Babus László: Tények és képek az iskola múltjából és jelenéből. Budapesti Rendészeti Szakközépiskola, Budapest, 2002
9. Baddeley, A.: Az emberi emlékezet. Osiris, Budapest, 2001
10. Balla Zoltán: A rendészet alapjai és egyes ágazatai. Dialóg Campus, Kiadó, Budapest, 2017
11. Balla Zoltán: A rendészet kérdései. Belügyi Szemle. (2014:10) 5-19. o.
12. Bartos László: Gondolatos a rendészeti oktatásról. Belügyi Szemle. (2009:3) 3-15. o.
13. Bastian, J. – Gudjon, H. (Hrsg.): Das Projektbuch. Bergmann – Helbig Verlag, Hamburg, 1988
14. Bastian, J. – Gudjon, H. (Hrsg.): Das Projektbuch 2. Bergmann – Helbig Verlag, Hamburg, 1990
15. Bennett, N. – CARRÉ, C.: Learning to Teach. Pergamon Press, London, 1993
16. Bárczi László: Országos képzések a hatékony és biztonságos tűzoltói beavatkozások érdekében. Védelem Katasztrófavédelmi Szemle. (2012:3) 33-35. o.
17. Bencsik Andrea – Juhász Tímea: A mentorálás, mint a tudásátadás formája Magyarországon. Gradus, 2016/1. 179-184. o.
18. Beregnyei József: Összefoglaló gyűjtemény a rendőr és a határrendész szakképzés 1990 és 2020 közötti alakulásáról. Rendőrség Tudományos Tanácsa, Budapest, 2022
19. Beregnyei József: Határrendész szakképzés és minőség. In: Hautzinger Zoltán (szerk.): Határőrség a minőség útján. Pécsi Határőr Tudományos Közlemények IV. Pécs, 2005. 95-100. o.
20. Beregnyei József: A középfokú rendészeti szakképzés és a Rendőrség – Határőrség integrációjának kapcsolódása, lehetőségei. In: Hautzinger Zoltán (szerk.): Határőrség és rendőrség – az integrált rendvédelem. Pécsi Határőr Tudományos Közlemények VII. Pécs, 2007. 153-158. o.
21. Beregnyei József: A határrendészet helye, viszonyai és meghatározása. In: Gaál Gyula – Hautzinger Zoltán (szerk.): Rendészet és rendvédelem – kihívások a XXI. században. Pécsi Határőr Tudományos Közlemények IX. Pécs, 2008. 247-250. o.
22. Berki Imre: A magyar tűzoltóság 150 éves története. Belügyi Szemle. (2020:8) 11-29. o.

23. Bleszity János – Joó Bálint: Átalakulóban az katasztrófavédelmi képzés. Védelem Online Tűz- és Katasztrófavédelmi Szakkönyvtár, 2011
24. Bleszity János – Joó Bálint: NKE – katasztrófavédelmi egyetemi képzés született. Katasztrófavédelmi Szemle. (2013:5) 38-40. o.
25. Bleszity János: A magyar tűzoltóképzés vázlatos története. Védelem Online Tűz- és Katasztrófavédelmi Szakkönyvtár, 2011
26. Bleszity János: 140 éves a magyar tűzoltóképzés. Védelem Online Tűz- és Katasztrófavédelmi Szakkönyvtár, 2011
27. Bloom, B. S. (1968): Learning for mastery, UCLA-CSEIP. Evaluation Comment 1.,2., 1968
28. Boda József (főszerk.): Rendészettudományi Szaklexikon. Dialóg Campus, 2019
29. Boda József: A Rendőr Akadémiától az egyetemi szintű képzésig. In: Boda József – Felkai László – Patyi András (szerk.): Ünnepi kötet a 70 éves Janza Frigyes tiszteletére. Budapest, Dialóg Campus, 2017. 107-130. o.
30. Bodonyi Ilona: Néhány megjegyzés a kompetencia alapú oktatásról. In: Gaál Gyula – Hautzinger Zoltán (szerk.): Rendészeti kutatások – a rendvédelem fejlesztése. Pécsi Határőr Tudományok Közlemények XII. 2011. 223-228. o.
31. Brad Anderson: Police Academy Training: Survival Tips from a Veteran Academy Instructor. Independently Published, 2017
32. Buda Béla: Az empátia – a beleélés lélektana. Gondolat, Budapest, 1980.
33. Busi Józsefné – Csiszár Tamás-Gálik Andrásné – Golyánné Dopita Judit –Jádi Zsuzsanna – Horváth Attila – Kesztyűs Mária – Krauzer Ernő –Krémer Ferenc – Pokker Zoltán – Sas Ferenc: Belügyi rendészeti ismeretek I. Társadalomismeret. Igazságügyi és Rendészeti Minisztérium Oktatási Főigazgatóság, Budapest, 2008
34. Busi Józsefné – Csiszár Tamás – Gálik Andrásné – Golyánné Dopita Judit – Jádi Zsuzsanna – Horváth Attila – Kesztyűs Mária – Krauzer Ernő-Krémer Ferenc – Pokker Zoltán-Sas Ferenc: Belügyi rendészeti ismeretek II. Rendvédelem 1. Igazságügyi és Rendészeti Minisztérium Oktatási Főigazgatóság, Budapest, 2008
35. Busi Józsefné – Csiszár Tamás – Gálik Andrásné – Golyánné Dopita Judit – Jádi Zsuzsanna – Horváth Attila – Kesztyűs Mária – Krauzer Ernő – Krémer Ferenc – Pokker Zoltán – Sas Ferenc: Belügyi rendészeti ismeretek III. Rendvédelem 2. Igazságügyi és Rendészeti Minisztérium Oktatási Főigazgatóság, Budapest, 2008
36. Buzás Gábor: Gondolatok a közrendről, közbiztonságról, rendészetről és a rendőri intézkedésekről. In: Gaál Gyula – Hautzinger Zoltán (szerk.): Biztonsági kockázatok – rendészeti válaszok. Pécsi Határőr Tudományos Közlemények XV. Pécs, 2014
37. Christián László: Komplementer rendészet. Ludovika Egyetemi Kiadó, Budapest, 2022
38. Christián László: Rendészeti szervek. In: Jakab András – Fekete Balázs (szerk.): Internetes Jogtudományi Enciklopédia, PPKE JÁK, Budapest, 2018
39. Czene – Polgár Viktória – Csaba Zágon – Szabó Andrea – Zsámbokiné Ficskovszky Ágnes (szerk.): „Tradíció, tudomány, minőség”. 30 éves a Vám- és Pénzügyőri Tanszék. Tanulmánykötet. Magyar Rendészettudományi Társaság Vám- és Pénzügyőr Tagozat, 2021

40. Csapó Benő: Az induktív gondolkodás fejlődése. Magyar Pedagógia, 1-2., 1994. 53-80. o.
41. Csizner Zoltán: Rendőr tiszthelyettes képzés Magyarországon. Diplomamunka. Nemzeti Közszerzői Egyetem, 2015
42. Csapó Benő: Kognitív pedagógia. Közoktatási kutatások. Akadémiai Kiadó, Budapest, 1992
43. Csoma Gyula: Közoktatás és nemzet. Új Mandátum Könyvkiadó, Budapest, 2000
44. Csoma Gyula: Az iskolai felnőttoktatás didaktikai alapjai. Tankönyvkiadó, Budapest, 1986
45. Csomos István: Intézkedés – lélektan és kommunikáció. Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Intézet, Budapest, 2008
46. Csomos István: A kommunikáció alapjai. Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Intézet, Budapest, 2008
47. Daniela Mutschler – Frank Robyn- Mutschler: Polizeiliche Köln – Wie geht das? Bachem J. P. Verlag, 2018
48. Drien Károly – Dr. Nánási Miklós: Neveléstudomány. Tankönyvkiadó, Budapest, 1964
49. Earl, Babbie: A társadalomtudományi kutatás gyakorlata. Balassa kiadó, Budapest, 1998
50. Erdős Ákos: Pénzügyőr szolgálati ismeretek. Magyar Rendészettudományi Társaság Vám- és Pénzügyőr Tagozata, 2021
51. Erdős Ákos – Magasvári Adrienn – Szabó Andrea: Új generáció a rendészeti felsőoktatásban. In: Gaál Gyula – Hautzinger Zoltán (szerk.): Gondolatok a rendészettudományról. Magyar Rendészettudományi Társaság, 2019. 89-102. o.
52. Falus Iván: Bevezetés a pedagógiai kutatás módszereibe. Műszaki Könyvkiadó, Budapest, 2004
53. Falus Iván (szerk.): Didaktika, Elméleti alapok a tanítás tanuláshoz. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 1998
54. Falus Iván – Golnhofer Erzsébet – Kotschy Beáta – M. Nádasi Mária – Szokolszky Ágnes: A pedagógia és a pedagógusok. Akadémiai Kiadó, Budapest, 1989
55. Farkas J. – Horváth J. – Tegyei A. C: A Komárom-Esztergom Megyei Rendőr-főkapitányság szervezeti kultúrájának vizsgálata. Összegző jelentés. KÖFOP kutatási jelentés, 2018. 1-232. o.
56. Farkas Johanna – Kovács Gábor – Krauzer Ernő: A rendőrség szervezeti kultúrája. Belügyi Szemle. (2018:12) 71-81. o.
57. Farkas István – Végh József: A lélektaktikai képzés elvei, módszerei és gyakorlati tapasztalatai. Magyar Rendészet a Rendőrtiszti Főiskola Szakmai, Tudományos Folyóirata. (2003:3) 53-62. o.
58. Feketéné Szakos Éva: A felnőttek tanulása és oktatása – új felfogásban. Akadémia Kiadó, Budapest, 2002
59. Fináczy Ernő: Didaktika. Országos Pedagógiai Könyvtár és Múzeum, Budapest, 1994
60. Finszter Géza: A rendőr akadémiától az egyetemig. Magyar Rendészet. (2021.: különszám) 101-122. o.
61. Finszter Géza: Rendészetelmélet. NKE, Budapest, 2014

62. Finszter Géza: A rendőrség joga. NKE, Budapest, 2014
63. Finszter Géza: A rendészet elmélete és eszközrendszere. NKE, Budapest, 2013
64. Finszter Géza: A rendőrképzés és a rendészetudomány. In: Németh Zsolt (szerk.): Tiszteletkötet Sárkány István 65. születésnapjára. Rendőrtisztai Főiskola, Budapest, 2010. 62-75. o.
65. Finszter Géza: A rendészet elmélete. KJK-Kerszöv, Budapest, 2003
66. Fónagy István: Önvédelem és intézkedéstaktika I. KÖFOP-2.1.5-VEKOP-16-2016-0001, 2018
67. Fórizs Sándor – Mészáros Bence: Rendőrtisztképzés az Európai Unió néhány országában, jó gyakorlatok. Magyar Rendészet. (2021.: különszám) 123-152. o.
68. Fórizs Sándor: Egy rendőr tiszthelyettes alapképzés Németországban. Magyar Rendészet. (2022:1) 95-105. o.
69. Fórizs Sándor: A német rendőrségek felvételi rendszere. Belügyi Szemle. (2021:9) 1569-1584. o.
70. Fórizs Sándor: Rendőri képzési modellek Németországban. A határrendészeti Tanulmányok. (2016:1) 37-50. o.
71. Fórizs Sándor: A rendészeti változások iránya, tendenciái, mozgatórugói. In: Gaál Gyula – Hautzinger Zoltán (szerk.): A határrendészettől a rendészetudományig. Pécsi Határőr Tudományos Közlemények XVII. 2016. 31-40. o.
72. Fórizs Sándor: Rendészet, határrendészet. Belügyi Szemle. (2015:12) 106-116. o.
73. Fórizs Sándor: Alsó-szászországi rendőrtisztképzés. Magyar Rendészet. (2014:3) 121-134. o.
74. Fórizs Sándor: Rendészet kihívások – Németországi válaszok. In: Gaál Gyula – Hautzinger Zoltán (szerk.): A változó rendészet aktuális kihívásai. Pécsi Határőr Tudományos Közlemények XIV. 2013. 43-62. o.
75. Fórizs Sándor: A hamburgi rendőrtisztai főiskola. Magyar Rendészet. (2012:2) 85-91- o.
76. Fórizs Sándor: A Szlovák Köztársaság rendőrtisztai főiskolája. Magyar Rendészet. (2011:1) 103-108. o.
77. Fórizs Sándor: Az osztrák rendőrtiszt-képzés. Magyar Rendészet. (2011:2) 105-112. o.
78. Fórizs Sándor: A Cseh Rendőr Akadémia. Magyar Rendészet. (2011:3) 43-52. o.
79. Fórizs Sándor: Rendőrtiszt képzés Berlinben. Magyar Rendészet. (2011:4) 96-101. o.
80. Fórizs Sándor: Speciális állománykategória a német rendőrségeknél. Belügyi Szemle. (2016:11) 97-105. o.
81. Garadnai Ottó: Önvédelem és intézkedéstaktika III. KÖFOP-2.1.5-VEKOP-16-2016-0001, 2018
82. Gubicza József: A integrált katasztrófavédelmi szervek képzési rendszerének kialakítása, színterei, megvalósulása. 2015. <http://www.pecshor.hu/periodika/XIV/gubiczaj.pdf>
83. Győri Levente: A büntetés-végrehajtási szervezet továbbképzési rendszere. Belügyi Szemle. (2015:11) 114-118. o.
84. Hans Peter Schmalzl – Max Hermanutz: Moderne Polizeipsychologie in Schlüsselbegriffen: - Ein Handbuch für die professionelle Konflikt- und Krisenbewältigung. Richard Boorberg Verlag, 2022
85. Hargitai Lajos: A belügyi rendészeti pályákra előkészítő képzés középiskolai programjáról. Új Mandátum Könyvkiadó, Budapest, 2012
86. Hautzinger Zoltán: A rendészeti kényszerítő eszközök alkalmazásának alapelvei. In: Hautzinger Zoltán (szerk.): Tanulmányok „A Határőrség és a rendészet” című tudományos konferenciáról. Pécsi Határőr Tudományos Közlemények I. Pécs, 2002. 69-75. o.

87. Hegedűs Judit: Szemléletformálás a rendészeti képzésben. In: Hegedűs Judit (szerk.): A magatartástudomány helye és szerepe a rendészeti képzésben. NKE, Budapest, 2019
88. Héra Gábor: Módszertan – Bevezetés a társadalmi jelenségek kutatásába. Osiris kiadó, Budapest, 2005
89. Herbszt Krisztina: A személyi állomány képzése 1996-tól napjainkig. Belügyi Szemle. (2015:11) 96-101. o.
90. Horpácsi Ferenc-Zán Krisztina: Minőségbiztosítás az oktatásban. In: Hautzinger Zoltán (szerk.): Határőrség a minőség útján. Pécsi Határőr Tudományos Közlemények IV., 2005. 101-106. o.
91. Hunyady Györgyné – N. Nádasai Mária: Pedagógiai tervezés. Comenius Bt., Pécs, 2000
92. Janza Frigyes: A rendészeti képzés és felsőoktatás. Magyar Közigazgatás. (2011:3) 32-39. o.
93. Javeria Ashfaq: Die Auswirkungen der Modernisierung der Polizei auf Vertrauen und subjektives Wohlbefinden. Verlag Unser Wissen, 2022
94. Kagan, S.: Kooperatív tanulás. Önkonet KFT., Budapest, 2001
95. Kaminski, J. R.: Police minority recruitment: Predicting who will say yes to an offer for a job as a cop. Journal of Criminal Justice. (199:4) 395–409. o.
96. Katona Géza: A rendészettudomány terminológiája. In: Gaál Gyula – Hautzinger Zoltán (szerk.): A biztonság rendészettudományi dimenziói – változások és hatások. Pécsi Határőr Tudományos Közlemények XIII., 2012. 5-14. o.
97. Kenedli Tamás: A Budapesti Rendészeti Szakközépiskola és a rendőr tiszthelyettes-képzés története (I. rész). Hadtudományi Szemle. (2008:3) 60-71. o.
98. Kenedli Tamás: A Budapesti Rendészeti Szakközépiskola és a rendőr tiszthelyettes-képzés története (II. rész). Hadtudományi Szemle. (2009:1) 27-39. o.
99. Kiss Rita: A belügyi rendészeti képzés Magyarországon. Magyar Rendészet (2005:2) 150-170. o.
100. Kocsis István-Rostás Tibor: Rendőri önvédelem – közelharc. ORFK Oktatási és Kiképzési Központ, Budapest, 1992
101. Korinek László (szerk.): Értekezés a rendészetről. NKE, Budapest, 2014
102. Kovács Gábor: Gyakorlatorientált sikeres rendészeti képzések tapasztalatai: gyakorlás, tudás, magabiztosság. In: Gaál Gyula – Hautzinger Zoltán (szerk.): A hadtudománytól a rendészettudományig – társadalmi kihívások a nemzeti összetartozás évében. Pécs, Magyar Hadtudományi Társaság Határőr Szakosztály Pécsi Szakcsoport, 2020. 145–152. o.
103. Kovács Gábor: Fiatalok a rendvédelemben. In: Hautzinger Zoltán (szerk.): Fiatalok felkészítése a rendvédelemre. Pécsi Határőr Tudományos Közlemények V. Pécs, 2006. 63-70. o.
104. Kovács Gábor: Az alap- és felsőfokú határőr tisztképzés sajátosságai a ZMNE határőr tanszékén 2002 és 2008 között. In: Gaál Gyula – Hautzinger Zoltán (szerk.): A modernkori magyar határrendészet százöt év. Magyar Rendészettudományi Társaság Határrendészeti Tagozat. Kódex Nyomda Kft. Budapest, 2013. 257-274. o.
105. Kovács István: Egy valós kihívás: toborzás vezetési szemmel. Avagy hogyan tehet vonzóbbá a rendőri hivatás a pályaválasztás előtt álló Z generáció számára? Rendőrségi Tanulmányok. (2019:2) 75-138. o.

106. Kovács János Endre: A személyzet kiválasztásának előkészítése, folyamata és módszertana. In: Antalovits, M. – Dienes, E. – Kovács, Z. – Perczel, T. (szerk.): Munka- és Szervezetpszichológiai Szakmai Protokoll, Emberhez Méltó Munkáért Alapítvány, 2003. 32-46. o.
107. Kovács János Endre: Az alkalmazottak kiválasztásának alapelvei és módszerei a munkalélektanban. In Fejezetek az alkalmazott lélektan köréből. KLTE Pszichológiai Intézet, 1996
108. Kozáry Andrea: A Rendőrákadémia létrehozása és működése 1947-1948-ban. In: Gyarmati, Gy. (szerk.): Trezor 1 - Történeti Hivatal Évkönyve, Történeti Hivatal, 1999. 189-207 o.
109. Kraiciné Szokoly Mária – Csoma Gyula: Bevezetés az andragógia elméletébe és módszertanába. TÁMOP 4.2.1/B-09/1/KMR-2010-0003, Budapest, 2012
110. Krause, F.: Subjective Theories of Teachers: Reconstruction Through Stimulated Recall, Interview and Graphic Representation of Teacher Thinking, In: Ben-Peretz, M.– Bromme, R.– Halkes, R. (szerk.): Advances of Research on Teacher Thinking. Netherland, le Tilburg: International Study Association for Teacher Thinking, 1986. 159–171 o.
111. Krémer Ferenc – Molnár Katalin – Szakács Gábor – Valcsicsák Imre: A rendészeti foglalkozási kultúra átalakulása – stratégiai koncepció. Rendészeti Szemle. (2010.: különszám) 269–306. o.
112. Krzysztof Symela – Ludmila Lopacinska: Moduláris szakmai oktatás és képzés. Institute for Sustainable Technologies-National Research Institute, Radom, 2007
113. Lippai Zsolt: A rendőrtiszthelyettes-képzés múltja és jelene. Belügyi Szemle. (2022:4) 721-737. o.
114. Lőrincz József: Im memoriam Horváth Tibor. Horváth Tibor szerepe a büntetés-végrehajtási jog tudományának fejlesztésében és oktatásában. Börtönügyi Szemle. (2015:) 1-9. o.
115. Magasvári Adrienn: Felkészült, elkötelezett, elhivatott... a Nemzeti Adó- és Vámhivatal pályakezdeőkkel szembeni kompetenciaelvárásai. PRO PUBLICO BONO – Magyar Közigazgatás. (2018:1) 92–109. o.
116. Matei László: Az egységes rendőrképzés koncepciója. Belügyi Szemle. (1990:12) 22-29. o.
117. M. Nádas Mária: Projektoktatás, Elmélet és gyakorlat. Gondolat Kiadói Kör, ELTE BTK Neveléstudományi intézet, Budapest, 2003
118. Mogyoródi Gergely: Tanulmány a Ciprusi Köztársaság Rendőrségének kiválasztási rendszeréről – kitekintés. Belügyi Szemle. (2021:4) 667-681. o.
119. Mogyoródi Gergely: A rendőrök felvételi eljárása a modern rendőrség tükrében. Belügyi Szemle (2018:4) 43-52. o.
120. Molnár Katalin: A kommunikáció szerepe a rendészeti munkában. A kommunikációs készségek fejlesztési lehetőségei a rendészeti képzésben. Határrendészeti Tanulmányok. (2016:1) 51-54. o.
121. Nádas Béla: A kompetenciaalapú oktatás és jövője a büntetés-végrehajtás keretei között. Belügyi Szemle. (2015:11) 102-113. o.
122. Nagy József: Kompetencia alapú kritériumorientált pedagógia. Mozaik Kiadó, Szeged, 2007

123. Nagy József: A XXI. század és a nevelés, Osiris Kiadó, Budapest, 2000
124. Nagy Sándor: Az oktatás folyamata és módszerei. Volos Bt., Budapest, 1993
125. Nagy Sándor: Az oktatás elmélete. Tankönyvkiadó, Budapest, 1960
126. Nagy Zsolt: A magyar tűzoltóképzés fejlődésének fontosabb szakaszai. Védelem Online Tűz- és Katasztrófavédelmi Szakkönyvtár, 2015
127. Nagy Zsolt: Oktatási és képzési reform a katasztrófavédelem területén. In: Karlovitz János Tibor (szerk.): Tanulás és fejlődés: A IV. Neveléstudományi és Szakmódszertani Konferencia válogatott tanulmányai. Šturovó, Szlovákia, 2016. 279-285. o.
128. Nahalka István: A modern tanítási gyakorlat elterjedésének akadályai, illetve lehetőségei, különös tekintettel a tanárképzésre. Új Pedagógiai Szemle. (2003:3) 28-38. o.
129. Nánási Miklós (szerk.): Pedagógia. Tankönyvkiadó, Budapest, 1977
130. Németh Gábor: A lengyel rendőri alapképzési rendszer. Belügyi Szemle. (2021:9) 1585-1600. o.
131. Nyilas István: Önvédelem és intézkedéstaktika II. KÖFOP-2.1.5-VEKOP-16-2016-0001, 2018
132. Palló József: A büntetés-végrehajtás, mint az atipikus rendészeti szerv. Konferencia előadás, NKE, Budapest, 2022
133. Prohászka Lajos: Az oktatás elmélete. Országos Pedagógiai Könyvtár és Múzeum, Budapest, 1996
134. Pukánszky Béla-Németh András: Neveléstörténet. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 1999
135. Rác Ferenc: A rendőri intézkedések kommunikációi. BM Oktatási Főosztály, Budapest, 2001
136. Rivasz Gábor: Intézkedéstaktika alapjai. Viva Média Holding, Budapest, 2009
137. Rostás Tibor: Rendőri közelharc. Tökéletes Másolat, Budapest, 2008
138. Sallai János: A magyar rendészet története. Rendőrség Tudományos Tanácsa, Budapest, 2019
139. Sallai János: A rendészet kihívásai. Hadtudomány. (2015:1-2) 135-138. o.
140. Schmehl János: A Büntetés-végrehajtási Szervezet megújulásának áttekintése, Börtönügyi Szemle. (2019:1) 95-106. o.
141. Schmehl János: Új utakon a büntetés-végrehajtás. Belügyi Szemle. (2015:11) 27-52. o.
142. Schweickhardt Gotthilf: Kényszerítő eszközök alkalmazásának megjelenése a hivatásos katasztrófavédelem feladatrendszerében. In: Hautzinger Zoltán – Gaál Gyula (szerk.): Szent Lászlótól a modernkori magyar rendészettudományig. Pécsi Határőr Tudományos Közlemények XIX. Pécs, 2017. 107-113. o.
143. Szabó Andrea: A pénzügyőri képzésektől az adóigazgatási szakirányig. Belügyi Szemle. (2018:11) 71-80. o.
144. Szabó Andrea: Rendészeti felsőoktatás az Európai Unióban. In: Doktoranduszok I. Pécsi Találkozója tanulmánykötet. Pécs, 2011. 521-527. o.
145. Szakács Gábor: A belügyi oktatási rendszer fejlesztésének lehetőségei. Belügyi Szemle. (2005:7-8) 3-27. o.
146. Szakács Gábor: A rendőrképzés korszerűsítésének szükségességéről. Belügyi Szemle. (1998:1) 78-89. o.

147. Szamel Lajos: A rendészet és a rendőrség jogi szabályozásának elméleti alapjai. Magyar Tudományos Akadémia Államtudományi Kutatások Programirodája, Budapest, 1990
148. Szivák Judit: A reflektív gondolkodás fejlesztése. Gondolat Kiadói Kör, ELTE BTK Neveléstudományi Intézet, Budapest, 2003
149. Tájok Péter: Rendőrségi kiképző központok vagy rendészeti kompetencia központok? In: Gaál Gyula – Hautzinger Zoltán (szerk.): Quo vadis rendvédelem? Szabadságjogok, társadalmi kötelezettségek és a biztonság. Pécsi Határőr Tudományos Közlemények XI. Pécs, 2010. 63-74. o.
150. Teke András: A rendészeti kultúra „kutúrája”. In: Gaál Gyula – Hautzinger Zoltán (szerk.): A rendészet kultúrája – kulturált rendészet. Pécsi Határőr Tudományos Közlemények X. Pécs, 2009. 5-20. o.
151. Tóth Tamás: A büntetés-végrehajtás helyzete és aktuális feladatai napjainkban. Belügyi Szemle. (2017:11-12) 7-17. o.
152. Valicsák Imre-Szakács Gábor: Gondolatok a rendészeti felsőoktatásról. Belügyi szemle. (2001:12) 3-17. o.
153. Varga Ferenc: A budapesti hivatásos tűzoltóság története 1870-2020. Belügyi Szemle. (2020:8) 31-50. o.
154. Váry Miklós: Kulcsszerepben az oktatás? Belügyi Szemle. (1989:12) 3-7. o.
155. Vass Gyula: RTK Katasztrófavédelmi Intézetének képzés- és szervezetfejlesztése. In: Bodnár László – Heizler György (szerk.): Konferenciakiadvány: Természeti katasztrófák Csökkentésének Világnapja Nemzetközi Tudományos Konferencia, Budapest, 2021
156. Veszprémi László: Didaktika, áttekintő alap a felsőoktatás és a pedagógus – továbbképzés számára. APC Stúdió, Gyula, 2000
157. Virányi Gergely: Határőrizeti és határrendészeti tisztképzés 1903-2011. Dialóg Campus Kiadó, Budapest, 2019
158. Zrinszky László: A felnőttképzés tudománya – Bevezetés az andragógiába. Okker Oktatási Iroda, Budapest, 1995
159. Zrinszky László: Nevelélmélet. Műszaki Könyvkiadó Kft., Piliscsév, 2006
160. Az Európai Unió oktatási stratégiái | Oktatókutató és Fejlesztő Intézet (gov.hu) (Letöltve: 2023. 01. 09.)
161. Oktatási anyagok tanításhoz, tanuláshoz és játékhoz - Consilium (europa.eu) (Letöltve: 2023. 01. 09.)
162. Rapid e-Learning Master. Guide. Varsó, 2017. A rapid e-Learning Útmutató a „Rapid e-Learning Master” projekt részeként készült el az Európai Unió Erasmus+ programjának társfinanszírozásával. Rapid e-learning.pdf (Letöltve: 2020. 04. 13.)
163. Rapid e-Learning Master. Warsaw, 2017. Az Rapid e-Learning Master Módszertan v.2. az Európai Unió Erasmus+ programjának társfinanszírozásával készült el. Rapid e-learning.pdf (Letöltve: 2020. 04. 13.)

Jogforrások

1. A szakképzésről szóló 2019. évi LXXX. törvény.
2. A rendvédelmi feladatokat ellátó szervek hivatásos állományának szolgálati jogviszonyáról szóló 2015. évi XLII. törvény.
3. A felnőttképzésről szóló 2013. évi LXXVII. törvény.
4. Az egyes rendészeti feladatokat ellátó személyek tevékenységéről, valamint egyes törvényeknek az iskolakerülés elleni fellépést biztosító módosításáról szóló 2012. évi CXX. törvény.
5. A nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény.
6. A személy- és vagyonvédelmi, valamint a magánnyomozói tevékenység szabályairól szóló 2005. évi CXXXIII. törvény.
7. A közterület-felügyeletről szóló 1999. CLXIII. törvény.
8. A fegyveres biztonsági őrsegről, a természetvédelmi és a mezei őrszolgálatról szóló 1997. évi CLIX. törvény.
9. A fegyveres szervek hivatásos állományú tagjainak szolgálati viszonyáról szóló 1996. évi XLIII. törvény.
10. A Rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény.
11. A komplex szakmai vizsgáztatás szabályairól szóló 315/2013. (VIII. 28.) Korm. rendelet.
12. Az állam által elismert szakképesítések szakmai követelménymoduljairól szóló 217/2012. (VIII. 9.) Korm. rendelet.
13. Az Országos Képzési Jegyzékről és az Országos Képzési Jegyzék módosításának eljárásrendjéről szóló 150/2012. (VII. 6.) Korm. rendelet.
14. A belügyminiszter ágazatába tartozó szakképesítések szakmai és vizsgakövetelményeiről, valamint egyes, szakmai és vizsgakövetelmények kiadásáról szóló miniszteri rendeletek hatályon kívül helyezéséről szóló 20/2013. (V. 28.) BM rendelet.
15. A kerettantervek kiadásának és jóváhagyásának rendjéről szóló 51/2012. (XII. 21.) EMMI rendelet.
16. A rendőrség szolgálati szabályzatáról szóló 30/2011. (IX. 22.) BM rendelet.
17. Az igazságügyi és rendészeti miniszter hatáskörébe tartozó szakképesítések szakmai és vizsgakövetelményeinek kiadásáról szóló 15/2008. (VII. 28.) IRM rendelet.
18. Az igazságügyi és rendészeti miniszter hatáskörébe tartozó szakképesítések szakmai és vizsgakövetelményeinek kiadásáról szóló 15/2008. (VII. 28.) IRM rendelet módosításáról szóló 34/2011. (X. 7.) BM rendelet.
19. A belügyminiszter irányítása alá tartozó rendészeti szakközépiskolákra vonatkozó szabályokról szóló 32/2005. (VI. 30.) BM-OM együttes rendelet.
20. A „Szakképzés 4.0 – A szakképzés és felnőttképzés megújításának középtávú szakmapolitikai stratégiája, a szakképzési rendszer válasza a negyedik ipari forradalom kihívásaira” című stratégia elfogadásáról és a végrehajtása érdekében szükséges intézkedésekről szóló 1168/2019. (III. 28.) Korm. határozat.
21. A rendőri intézkedések gyakorlati végrehajtásának alapvető taktikáiról szóló 18/2008. (OT 10.) ORFK utasítás

Internetes források

1. https://rtk.uni-nke.hu/document/rtk-uni-nke-hu/2022_Rendvedelmi_szervezo_kepzesi_program.pdf (Letöltve: 2023. 01. 18.)
2. <https://www.arcanum.com/hu/online-kiadvanyok/Lexikonok-a-magyar-nyelv-ertelmezo-szotara-1BE8B/i-i-31843/intezkedes-324D7/>. (Letöltve: 2022. 09. 30.)
3. <https://www.arcanum.com/hu/online-kiadvanyok/Lexikonok-a-magyar-nyelv-ertelmezo-szotara-1BE8B/t-4D5B8/taktika-4D8B0/>. (Letöltve: 2022. 09. 30.)
4. https://www.ksh.hu/docs/hun/xstadat/xstadat_hosszu/h_wdsd001a.html. (Letöltve: 2022. 09. 30.)
5. https://www.ksh.hu/stadat_files/okt/hu/okt0001.html (Letöltve: 2022. 09. 30.)
6. https://abpe.nav.gov.hu/abpe_joomla/index.php?option=com_content&view=article&id=4&Itemid=114 (Letöltve: 2022. 09. 11.)
7. https://www.nive.hu/index.php?option=com_content&view=article&id=731&Itemid=101 (Letöltve: 2022. 04. 12.)
8. https://api.ikk.hu/storage/uploads/files/ptt_rendeszet_es_kozszolgalat_rendor_tiszthelyettes_2020pdf-1599124261627.pdf (Letöltve: 2022. 04. 12.)
9. https://ilias.mrvt.hu/images/docs/kepzesek/szaktanf/kbj_20.pdf (Letöltve: 2022. 04. 12.)
10. <https://www.krvt.hu/letoltes/szakmai-program-2020-jovahagyott.pdf> (Letöltve: 2021. 09. 18.)
11. https://www.mrszg.hu/images/docs/alapdok/mrvt_szakmai_prog.pdf (Letöltve: 2021. 09. 18.)
12. <https://tudasbasis.sulinet.hu/hu/szakkepzes/egeszsegneveles/pszichologia/altalanos-lelektan/a-memoria-szerkezete> (Letöltve: 2021. 09. 18.)
13. <https://ofi.oh.gov.hu/csoma-gyula-az-andragogiai-elmelet-kialakulasa-es-alaproblemai> (Letöltve: 2021. 01. 23.)
14. http://janus.ttk.pte.hu/tamop/tananyagok/felnottkori_tanulas/42_csoma_gyula_j_szempontok_a_felnttoktats_tantsitanulsi_folyamatainak_idszerkezeti_htterhez_rszlet.html (Letöltve: 2021. 01. 23.)
15. http://www.kislexikon.hu/jartassag_es_keszseg.html#ixzz6JyjKa0hr (Letöltve: 2020. 04. 18.)
16. http://nevelestudomany.elte.hu/downloads/2013/nevelestudomany_2013_2_23-42.pdf (Letöltve: 2020. 04. 18.)
17. <https://epa.oszk.hu/00000/00035/00082/2004-06-ta-Havas-Akciokutatas.html> (Letöltve: 2020. 04. 18.)
18. http://www.kislexikon.hu/jartassag_es_keszseg.html#ixzz6JyjKa0hr (Letöltve: 2020. 04. 18.)
19. https://www.google.com/search?q=tanul%C3%A1si+piramis&rlz=1C1DIMC_enHU833HU833&sxsrf=ALiCzsaqNNiuRDcKk7JUXeRnfE12gxxaDQ:1667155601026&source=lnms&tbn=i

sch&sa=X&ved=2ahUKEwjYnLz0j7AhVKDewKHYYVZA5MQ_AUoAXoECAEQAw&biw=1280&bih=743&dpr=1.5 (Letöltve: 2020. 04. 13.)

20. https://semmelweis.hu/klinikai-pszichologia/files/2018/11/K%C3%A1rp%C3%A1ti-J_Gondolkod%C3%A1s-%C3%A9s-eml%C3%A9kezet-zavarok.pdf (Letöltve: 2020. 04. 13.)
21. <https://docplayer.hu/6193888-A-felnottkepzesi-modszerek-osztalyozasi-lehetosegei.html> (Letöltve: 2020. 04. 13.)
22. https://dtk.tankonyvtar.hu/bitstream/handle/123456789/13400/2011_0001_519_42498_2.pdf?sequence=1&isAllowed=y (Letöltve: 2020. 04. 13.)
23. <http://ofi.hu/tudastar/problemak-kerdesek/oktatasi-modszerek> (Letöltve: 2020. 04. 13.)
24. www.nyf.hu/others/docs/pszicho/az_attitud.doc (Letöltve: 2020. 04. 13.)
25. https://vizsgazz.hu/index.php?option=com_content&view=article&id=381:01tetel&catid=82&Itemid=221 (Letöltve: 2020. 04. 13.)
26. <https://asszertivakademia.hu/konfliktuskezeles-bevezetes-alapok-technikak> (Letöltve: 2020. 04. 13.)
27. <https://ofi.oh.gov.hu/tudastar/problemak-kerdesek/oktatasi-modszerek> (Letöltve: 2020. 04. 13.)
28. https://ec.europa.eu/programmes/erasmus-plus/project-result-content/ef5f4e36-8f26-49ab-83cc-066417053b2b/O8-RELM_methodology_HU_web.pdf (Letöltve: 2020. 04. 13.)
29. American National Training Laboratories (Letöltve: 2020. 04. 13.)
30. http://okt.ektf.hu/data/forgos/file/tananyag/forgo/523_a_dale_fle_tapasztalati_piramis.html (Letöltve: 2020. 04. 13.)
31. https://regi.tankonyvtar.hu/hu/tartalom/tamop412b2/2013-0002_egeszsegugyi_szakmodszertan/EG/segjs43g.scorm (Letöltve: 2020. 04. 13.)
32. https://www.nive.hu/index.php?option=com_content&view=article&id=297 (Letöltve: 2020. 04. 11.)
33. ocplayer.hu/3443170-Igazsagugyi-es-rendeszeti-miniszterium-rendor-szakkepzes-kozponti-programja.html (Letöltve: 2020. 04. 11.)
34. <https://ocplayer.hu/3443170-Igazsagugyi-es-rendeszeti-miniszterium-rendor-szakkepzes-kozponti-programja.html> (Letöltve: 2020. 04. 11.)
35. www.etk.pte.hu > OktatasiAnyagok > Didaktika > oktatasi-modszerek (Letöltve: 2020. 01.31.)

Honlapok

1. Adyligeti Rendészeti Szakgimnázium honlapja: www.arszg.hu
2. Ausbildung honlapja: <https://www.ausbildung.de/berufe/polizist/>
3. Ausbildungspark honlapja: <https://www.ausbildungspark.com>

4. Belügyminisztérium honlapja: <https://kormany.hu/belugyminiszterium>
5. BM Rendészeti Vezetőkiválasztási, Vezetőképzési és Továbbképzési Főosztály honlapja: <http://bmkszf.hu/>
6. BM Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság honlapja: <https://www.katasztrofavedelem.hu/>
7. Bundesministerium honlapja: https://www.bmi.gv.at/104/Beruf_und_Karriere/start.aspx
8. Büntetés-végrehajtás honlapja: <https://bv.gov.hu/>
9. Büntetés-végrehajtási Szervezet Oktatási, Továbbképzési és Rehabilitációs Központja honlapja: <https://bv.gov.hu/hu/intezmenyek/bvszotr>
10. Debreceni Egyetem honlapja: <https://unideb.hu/>
11. Eötvös Lóránd Tudományegyetem honlapja: <https://www.elte.hu/>
12. Katasztrófavédelmi Oktatási Központ honlapja: <https://kok.katasztrofavedelem.hu/>
13. Körmendi Rendvédelmi Technikum honlapja: <https://www.krvt.hu/>
14. Magyar Honvédség Altiszti Akadémia honlapja: <https://www.mhaa.hu/index.html>
15. Miskolci Egyetem honlapja: <https://www.uni-miskolc.hu/>
16. Miskolci Rendvédelmi Technikum honlapja: <https://www.mrvt.hu/>
17. Nemzeti Adó- és Vámhivatal honlapja: <https://nav.gov.hu/>
18. Nemzeti Adó- és Vámhivatal Képzési, Egészségügyi és Kulturális Intézete honlapja: https://abpe.nav.gov.hu/abpe_joomla/index.php?option=com_content&view=article&id=44
19. Nemzeti Közszerződési Egyetem honlapja: <https://www.uni-nke.hu/>
20. Pécsi Tudományegyetem honlapja: <https://www.etk.pte.hu/>
21. Polizei Austria honlapja: <https://www.polizeikarriere.gv.at/Auswahlverfahren.html>
22. Police Bern honlapja: <https://www.police.be.ch/de/start/karriere/polizeiausbildung.html>
23. Polizei Brandenburg honlapja: [Einstellungsvoraussetzungen für den mittleren Polizeivollzugsdienst | Ausbildung bei der Polizei | Polizei Brandenburg](https://www.polizei-brandenburg.de/einstellungsvoraussetzungen-fur-den-mittleren-polizeivollzugsdienst-ausbildung-bei-der-polizei-polizei-brandenburg)
24. Polizei Niedersachsen honlapja: https://www.polizei-nds.de/berufundkarriere/beruf_karriere/studium-polizei-niedersachsen-110137.html
25. Rendőrség honlapja: <https://www.police.hu/>
26. Rendőrségi Oktatási és Kiképző Központ honlapja: <https://rokk.hu/>
27. Szegedi Rendészeti Szakgimnázium honlapja: www.szrszg.hu
28. Szegedi Tudományegyetem honlapja: <https://u-szeged.hu/>
29. Személy-, Vagyondvédelmi és Magánnyomozói Szakmai Kamara honlapja: <https://szakmaikamara.hu/>

MELLÉKLETEK

1. sz. melléklet: A rendőr tiszthelyettes képzés történelmi „állomásai”

ÉV	RENĐŐRKÉPZŐ INTÉZMÉNY MEGNEVEZÉSE	A KÉPZÉS IDŐTARTAMA
1946	„gyorstanfolyamok”	–
1947	tiszthelyettesi tanosztály	–
1950	„gyorstanfolyamok”	–
1953	Alapfokú Rendőrképző Iskola	8 hónap
1957	Alapfokú Rendőriskola	3-6 hónap
1962	BM Alapfokú Rendőriskola	7 hónap
1968	BM Alapfokú Rendőriskola	1 év
1968	Csopaki BM Kiképző Tábor	1 év
1976	BM Rendőrképző Iskola – Budapest, Miskolc, Szombathely	1 év
1980	BM Rendőrtiszthelyettes-képző Iskola – Budapest, Miskolc, Szombathely	1 év
1982	BM Rendőrtiszthelyettes-képző Iskola – Budapest	10 hónap
1986	BM Rendőrtiszthelyettes-képző Iskola – Szeged	10 hónap
1989	BM Rendőrtiszthelyettes-képző Iskola – Csepak	10 hónap
1989	BM Rendőrtiszthelyettes-képző Iskola – iskolai rendszerű rendőrtiszthelyettes-képzés	1 év
1990	MRFK-kon, Rendőri Ezrednél kihelyezett tagozatok	változó
1992	BM Rendőrtiszthelyettes-képző Iskola – Budapest	2 év
1993	Budapesti Rendőr Szakközépiskola	2 év
1993	Miskolci Rendőr Szakközépiskola	2 év

1996	Csopaki Rendőr Szakközépiskola	2 év
1996	Szegedi Rendőr Szakközépiskola	2 év
1996	Alapfokú tanfolyamok – rendőri szerveknél	2x5 hónap
ÉV	RENDŐRKÉPZŐ INTÉZMÉNY MEGNEVEZÉSE	A KÉPZÉS IDŐTARTAMA
1999	Rendészeti Szakközépiskolák – Adyligeti, Budapesti, Csopaki, Körmendi, Miskolci, Soproni, Szegedi	2 év
2004	Rendészeti Szakközépiskolák – Adyligeti, Körmendi, Miskolci, Szegedi	2 év
2006	Rendészeti Szakközépiskolák – kompetencia alapú moduláris szakképzés, részsakképesítés, ráépülés	2 év
2008	Rendészeti Szakközépiskolák – határrendészeti-rendőr, közrendvédelmi-rendőr elágazás	2 év
2010	Rendészeti Szakközépiskolák – komplex vizsgáztatás	2 év
2011	Rendészeti Szakközépiskolák – bűnügyi-rendőr, határrendészeti-rendőr, közlekedési-rendőr, közrendvédelmi-rendőr szakmairány	2 év
2016	Rendészeti Szakgimnázium – Adyliget, Körmend, Miskolc, Szeged	2 év
2020	Rendvédelmi Technikum – Körmend, Miskolc	2 év

2. számú táblázat – forrás: saját szerkesztés.

TARTALOMJEGYZÉK

1. Felvilágosítás-adás, -kérés
2. Segítségnyújtás
3. Igazoltatás
4. Szabálysértés
5. Helyszínbiztosítás
6. Egyéb
7. Elfogás – bűncselekmény
8. Előállítás
9. Elővezetés
10. Biztonsági intézkedések
11. Különleges jogállású személyek
12. Fogdaszolgálat
13. Egyéb szolgálati formák
14. Körzeti megbízotti szolgálat

TARTALOMJEGYZÉK

ELFOGÁS/BŰNCSELEKMÉNY

- 7A. Garázdaság (1 elkövető)
- 7B. Garázdaság (2 elkövető)
- 7C. Garázdaság (csoportos)
- 7D. Lopás (bolti)
- 7E. Lopás (zseb)
- 7F. Lopás (lakásbetörés)
- 7G. Lopás (üzletbetörés)
- 7H. Lopás (gépkocsifeltörés)
- 7I. Rablás
- 7J. Rablás (csoportos)
- 7K. Rablás (fegyveres)
- 7L. Rtv. 33. § (1) c.) pont
- 7M. Rtv. 33. § (1) b.) pont
- 7N. Rtv. 33. §. (1) e.) pont
- 7O. Rtv. 33. §. (1) d.) pont (javítóintézeti nevelés)
- 7Ő. Rtv. 33. §. (1) d.) pont (büntetés-végrehajtási intézet)
- 7P. Kifosztás (más bűncselekmény)
- 7Q. Kifosztás (lerészegítés)
- 7R. Rongálás (üzlet)
- 7S. Rongálás (gépkocsi)
- 7SZ. Orgazdaság
- 7T. Jármű önkényes elvétele
- 7U. Emberölés (1 elkövető)

7V. Emberölés (több elkövető)

7W. Testi sértés (súlyos)

7X. Testi sértés (maradandó)

7Y. Erőszakos közöszülés

7Z. Szemérsértés

7AB. Hivatalos személy elleni erőszak

7AC. Közfeladatot ellátó személy elleni erőszak

7AD. Közveszéllyel fenyegetés

7AE. Visszaélés lőfegyverrel vagy lőszerrel

7AF. Önbíráskodás

7AG. Közokirat-hamisítás

7AH. Magánokirat-hamisítás

7AI. Magánlaksértés

7AJ. Visszaélés kábítószerrel

7AK. Segítségnyújtás elmulasztása

7AL. Cserbenhagyás

7AM. Járművezetés tiltott átengedése

BŰNCSELEKMÉNY

7/I. INTÉZKEDÉSI HELYZET

⇒ Btk. 321. § Rablás

SZEMÉLYEK

2 fő járőr – Kőbánya 14-es

2 fő rendőr – helyszíni szemlebizottság

1 fő polgár – (saját személyi igazolvány), (elkövető)

1 fő polgár – (saját személyi igazolvány), (sértett)

X fő járókelő – (saját személyi igazolvány), (tanúk)

1 fő ügyeletes – Kőbánya központ

1 fő objektumőr

1 fő ÜTI – tanár

1 fő video-s – hallgató

INTÉZKEDÉS OKA

A járőrök közterületi szolgálatot látnak el a Bp. X. ker. Maláta utcában, amikor észlelik, hogy egy személy segítségért kiabál. Azt kiáltja: „Tolvaj, ellopta a nyakláncomat!”, valamint látják, hogy egy személy futásnak ered.

INTÉZKEDÉS HELYE

BRFK X. kerületi Rendőrkapitányság illetékességi területe. A járőrök gyalogos/gépkocsizó járőrszolgálatot teljesítenek. Közterület

POLGÁR/OK (ELKÖVETŐ/K) FELADATA

A sértett elmondja a rendőröknek, hogy egy általa ismeretlen személy odalépett hozzá, ököllel több ízben megütötte, majd letépte a nyakláncát és futásnak eredt. Az elkövető tagadja a bűncselekmény elkövetését, ellenszegülést tanúsít/nem tanúsít.

JÁRŐR FELADATA

- ⇒ A cselekmény felismerése, minősítése
- ⇒ Igazoltatás
- ⇒ Intézkedés lefolytatása (elkövető, sértett, tanúk)
- ⇒ Írásos tevékenység elkészítése

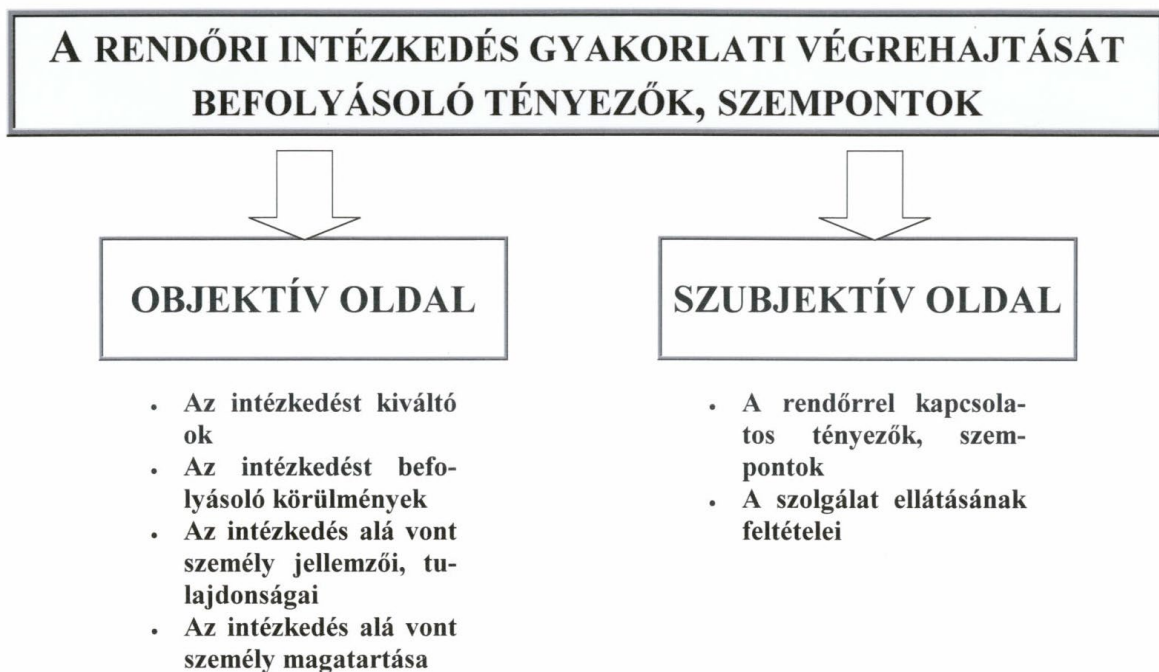
ÜGYELET FELADATA

- ⇒ Rádióforgalmazás
- ⇒ Kód: 00

EGYÉB

Elfogás foganatosítása Rtv. 33. §. (1) a.) pontja

6. sz. melléklet: A rendőri intézkedések gyakorlati végrehajtását befolyásoló tényezők, szempontok, feltételek

AZ INTÉZKEDÉST BEFOLYÁSOLÓ KÖRÜLMÉNYEK

⇒ ÉVSZAK <ul style="list-style-type: none">• Hideg• Meleg• Öltözet	⇒ HELYSZÍN <ul style="list-style-type: none">• Közterület• Nyilvános hely• Magánlakás• Közlekedési eszköz<ul style="list-style-type: none">– Vasúti– Közúti• Lakott terület• Lakatlan terület• Zárt tér• Nyitott tér• Objektum• Zárt terület• Rendezvény
⇒ NAPSZAK <ul style="list-style-type: none">• Nappal• Éjszaka	⇒ AZ INTÉZKEDÉS ALÁ VONT SZEMÉLYEK SZÁMA <ul style="list-style-type: none">• Egy vagy több személy
⇒ IDŐJÁRÁSI VISZONYOK <ul style="list-style-type: none">• Száraz• Csapadékos• Szeles• Ködös	⇒ AZ INTÉZKEDÉS ALÁ VONT SZEMÉLYNÉL LÉVŐ ESZKÖZÖK <ul style="list-style-type: none">• Lőfegyver, lőszer• Szűrő-, vágóeszköz• Egyéb
⇒ LÁTÁSI VISZONYOK <ul style="list-style-type: none">• Természetes• Mesterséges• Korlátozott	⇒ EGYÉB TÉNYEZŐK <ul style="list-style-type: none">• Személyek elhelyezése<ul style="list-style-type: none">– Gyermekkorú– Fiatalkorú– Idős, beteg, magatehetetlen személy– Kóros elmeállapotú személy• Állatok, növények elhelyezése• Vagyonbiztonság• Egyéb akadályozó tényezők
⇒ ÚT- ÉS KÖZLEKEDÉSI VISZONYOK <ul style="list-style-type: none">• Száraz• Nedves• Jeges, csúszós	
⇒ AZ INTÉZKEDÉS ALÁ VONT SZEMÉLY MOZGÁSA <ul style="list-style-type: none">• Gyalogosan közlekedő• Járművel közlekedő<ul style="list-style-type: none">– Kerékpárral– Motorkerékpárral– Személygépkocsival– Tehergépkocsival– Egyéb járművel	
⇒ KÖRNYEZET	

1. SZINT - fehér

- *A rendőri intézkedésnek aláveti magát*
- *A rendőr utasításait végrehajtja*
- *Együttműködő*

2. SZINT - citromsárga

- *A rendőri intézkedésnek aláveti, vagy részben veti alá magát*
- *A rendőr utasításait végrehajtja, vagy részben hajtja végre*
- *Passzív ellenszegülést tanúsít*

3. SZINT - narancssárga

- *A rendőri intézkedésnek részben veti alá magát, vagy nem veti alá magát*
- *A rendőr utasításait részben hajtja végre, vagy nem hajtja végre*
- *Aktív ellenszegülést tanúsít*

4. SZINT - vörös

- *A rendőri intézkedésnek részben veti alá magát, vagy nem veti alá magát*
- *A rendőr utasításait részben hajtja végre, vagy nem hajtja végre*
- *A rendőrt megtámadja*

9. sz. melléklet: Az intézkedés alá vont személy paraméterei, tulajdonságai

AZ INTÉZKEDÉS ALÁ VONT SZEMÉLY HOVATARTOZÁSA SZERINT:

- ⇒ magyar állampolgár
- ⇒ nemzeti vagy etnikai kisebbségi csoport tagja
- ⇒ külföldi állampolgár (nem magyar állampolgár)

AZ INTÉZKEDÉS ALÁ VONT SZEMÉLY KULTÚRÁJA SZERINT:

- ⇒ vallási
- ⇒ viselkedési
- ⇒ öltözködési szokásai, hagyományai

AZ INTÉZKEDÉS ALÁ VONT SZEMÉLY KORA SZERINT:

- ⇒ felnőtt korú
- ⇒ fiatalkorú
- ⇒ gyermekkorú

AZ INTÉZKEDÉS ALÁ VONT SZEMÉLY ELMEÁLLAPOTA SZERINT:

- ⇒ beszámítási képességgel rendelkező személy (felismerési és akaratil képesség)
- ⇒ kóros elmeállapotú személy

AZ INTÉZKEDÉS ALÁ VONT SZEMÉLY NEME SZERINT:

- ⇒ férfi
- ⇒ nő (terhes nő)

AZ INTÉZKEDÉS ALÁ VONT SZEMÉLY MENTESSÉG ÉS JOGÁLLÁS SZERINT:

- ⇒ különleges jogállású személy
- ⇒ mentességgel nem rendelkező személy

AZ INTÉZKEDÉS ALÁ VONT SZEMÉLY NYILVÁNVALÓ TÁRSADALMI, VAGYONI POZÍCIÓJA SZERINT:

- ⇒ a társadalom felső rétegéhez tartozó
- ⇒ a társadalom középrétegéhez tartozó
- ⇒ a társadalom alsó rétegéhez tartozó

ÉRTÉKELŐLAP INTÉZKEDÉSI KÉSZSÉGRŐL

A RENDŐRI INTÉZKEDÉS ANALIZÁLÁSA AZ ALÁBBI KÖVETELMÉNYEK ALAPJÁN

Dátum:	Intézkedési helyzet:	Intézkedő rendőr:	Értékelő:
ELLENK	OBJEKTÍV OLDAL		SZUBJEKTÍV OLDAL
ALÁNDÓ	JOGSZERŰSÉG A tőnémeti helyiállásnak megfelelő intézkedés: <ul style="list-style-type: none"> intézkedési kötelezettség és szülőségség felmérése jogszerű és egyébképpen, objektívítés és arányosság elvének érvényesítése. 	SZAKSZERŰSÉG Szolgálati fellépés módja Kommunikáció, pszichológia Intézkedés biztonságja Ruházat, csomag, jármű átvizsgálása Kényserítő eszköz alkalmazása, használata Írásos tevékenység	ATTITŰD Az elmaradás megelősítése: <ul style="list-style-type: none"> humánus hosszútávú megparóás reakció stabil
ESETLEGES	Különös tekintettel: <ul style="list-style-type: none"> a személyi szabadság korlátozására, a kényserítő eszköz kivételására, az erőszak minimalizálására. 	5 5 10 10 10 10 5 5 10 15 15 10 10 5 10 30	5 5 10 10 10 10 5
			EREDMÉNY PONTSZÁM MAXIMÁLISAN ELÉRHETŐ: 100 ELÉRT

IK minősítése	Pontszám
KIVÁLÓ (5)	91 - 100
JÓ (4)	81 - 90
MEGFELELŐ (3)	71 - 80
GYENGE (2)	61 - 70
ÁLKALMATLAN (1)	0 - 60

IK

Egy intézkedésből az aktuális **IK** állapítható meg.
 Általános **IK** megállapításához minimum 5 mérés (intézkedés végrehajtása) szükséges.

PULZUS MÉRÉS E (FIZIOLÓGIAI TULAJDONSÁG)

Intézkedés előtt:

Intézkedés után:

Különbőség:

Készítette: Krauzer Emő
 Szerkesztette: Horváth Beatrix

11. melléklet: Nyilatkozat a videóra rögzítéshez

BUDAPESTI RENDÉSZETI SZAKKÖZÉPISKOLA INTÉZKEDÉS-MÓDSZERTANI SZAKCSOPORT

1101 BUDAPEST, X. KERÜLET, KEREPESI ÚT 47-49. ☒ 1581 BUDAPEST, PF.: 33

BM ☎ 26-256 VÁROSI ☎ 432-7300/26-256

BM ☎ 26-236 VÁROSI ☎ 432-7300/26-236

Szám: /20__

NYILATKOZAT

Alulírott hozzájárulok, hogy a Budapesti Rendészeti Szakközépiskola Intézkedéstaktikai Csoportja által a részvételemmel készült videó-, illetve fényképfelvételeket az iskola az oktatásban, valamint a rendőrség propagandatevékenysége során felhasználhatja (Internet, belső kiadványok, sajtó stb.).

SSZ.	NÉV, OSZTÁLY, LAKCÍM	ALÁÍRÁS
1.		
2.		
3.		
4.		
5.		
6.		
7.		
8.		
9.		
10.		
11.		
12.		
13.		
14.		
15.		
16.		
17.		
18.		
19.		
20.		
21.		
22.		
23.		
24.		
25.		
26.		
27.		
28.		
29.		
30.		

Budapest, _____

**Budapesti Rendészeti Szakközépiskola
Intézkedés-módszertani Szakcsoport
Taktikai Csoport**

Szám: /2000.

Ó R A V Á Z L A T
2000/2002. évfolyam
I. évfolyam II. félév II. tárgykör 4-6. foglalkozás
13-18. óra

1-2. tanóra

- ⇒ Foglalkozások menetének ismertetése
- ⇒ Dolgoztatás feltevések alapján
 - ◆ szöveges,
 - ◆ videón bejátszott,
- ⇒ Ismétlés, visszacsatolás az előző foglalkozásokra
- ⇒ A helyes intézkedéstaktika és kommunikáció megválasztása
 - ◆ közterületen,
 - ◆ nyilvános helyen,
 - ◆ magánlakásban,
 - ◆ tömegközlekedési eszközön.

Az emberi jogok védelme, tiszteletben tartása

- ⇒ Nemzeti és etnikai kisebbségek jogainak védelme, tiszteletben tartása

3-4. tanóra

Az eddig tanult ismeretanyag alkalmazása alapvető rendőri (rész/egész) intézkedések végrehajtása során (1. fázis)

⇒ Felvilágosítás-adás/kérés

- ◆ szolgálati fellépés módja,
- ◆ a biztonság kialakítása
 - ön- és társbiztosítás,
 - az intézkedésben résztvevők biztonsága,
- ◆ a polgár meghallgatása,
- ◆ a szükséges felvilágosítás megadása szóban, írásban a jogszabályi tilalmakra figyelemmel
 - szükséges ideig tartson,
 - ne legyen figyelem elterelő,
 - ne legyen társalgó,
 - kerülje a polgár megfogását, megérintését,
 - kerülje a feltűnő mutogatást.
- ◆ eszközök, segédletek szükség szerinti alkalmazása
 - utcajegyzék,
 - szótár,
 - térkép,
 - tolmács,
 - idegen nyelvet beszélő más személy,
- ◆ a felvilágosítás-adás/kérés gyakorlati végrehajtása
 - magyar állampolgárnak,
 - külföldi állampolgárnak
 - ◇ tanult idegen nyelven,
 - ◇ egyéb idegen nyelven.

5-6. tanóra

⇒ A végrehajtott rendőri intézkedések videón történő megtekintése, elemzése, értékelése

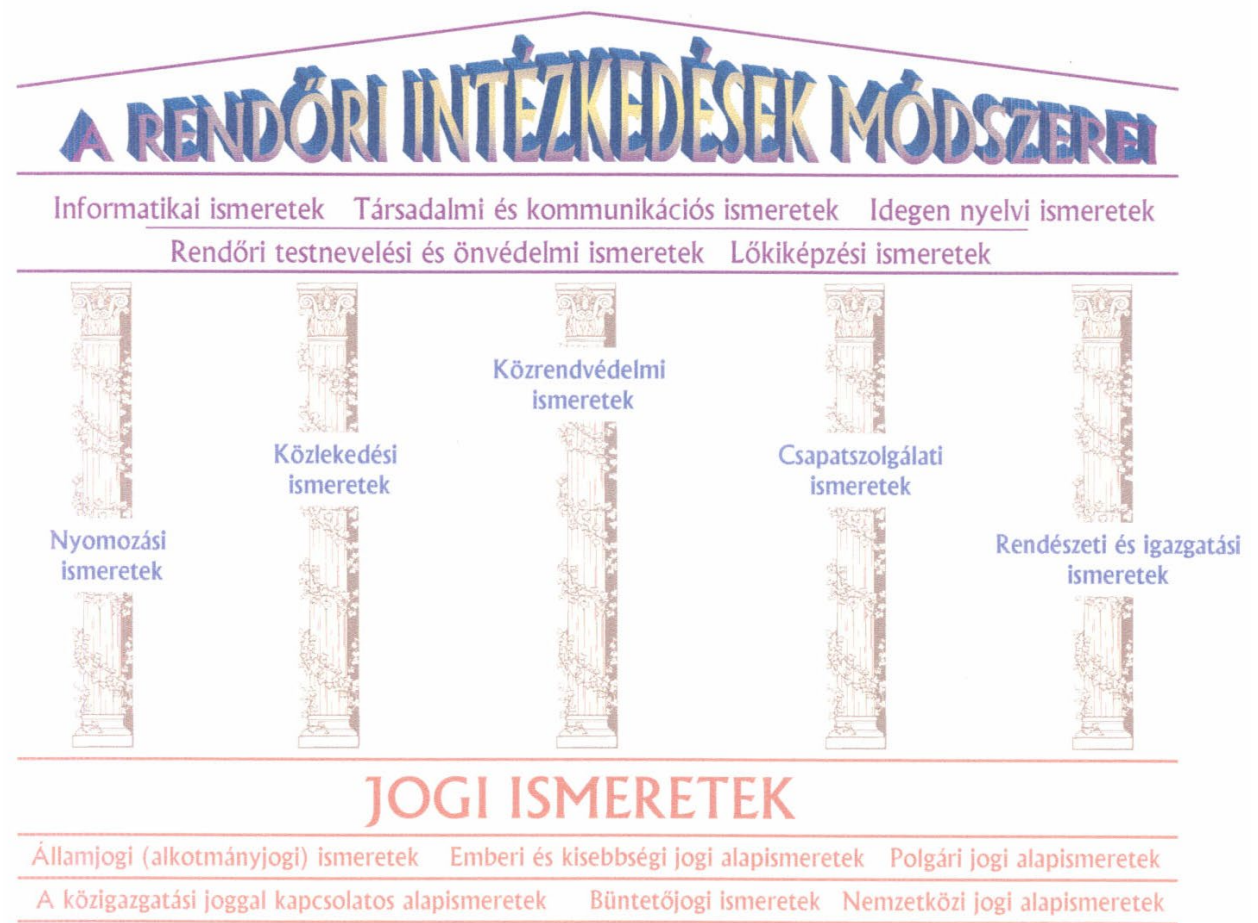
- ◆ a jogszerűség (törvényesség), az arányosság elvének figyelembe vétele
- ◆ a szakszerűség
- ◆ az írásos tevékenység alapján:
 - az intézkedő tanulók elemzik a saját munkájukat,
 - utána a többi tanuló elemzi a rendőri intézkedéseket,
 - a foglalkozást vezető tanár, valamint
 - a foglalkozáson résztvevő más szaktanár elemzi, értékeli a tanulók munkáját.

Budapest, 2000. december 22.

Krauzer Ernő r. őrnagy
szakcsoportvezető

AZ INTÉZKEDÉSTAKTIKAI FOGLALKOZÁS MEGTARTÁSÁHOZ AZ ALÁBBIK SZÜKSÉGESEK

1. Foglalkozásvezetési lap
2. Nyilatkozat
3. Feladatgyűjtemény - Intézkedési helyzet
4. IK értékelő fólia
5. Egyéb fóliák - Jegyzetek, tansegédletek
6. Az intézkedésekhez szükséges okmányok, eszközök
7. Szolgálati okmányok, eszközök
8. Tanteremkulcsok, szekrénykulcsok
9. Páncélszekrénykulcsok
10. Videokamera tartalék teleppel
11. Kis kazetta, tartalék kazetta, adapter kazetta
12. Oktató videoanyagok
13. Védőfelszerelés – Red Man
14. Síp
15. Osztálynapló

15. sz. melléklet: Speciális tanterem

16. sz. melléklet: Szituációs utca

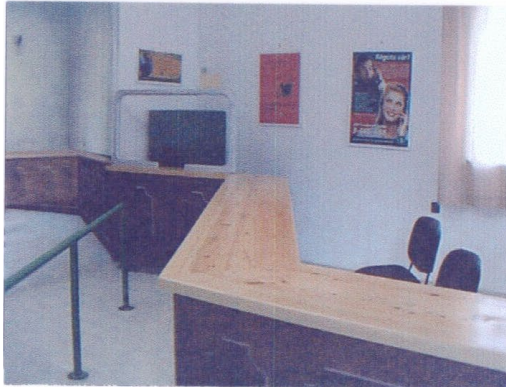
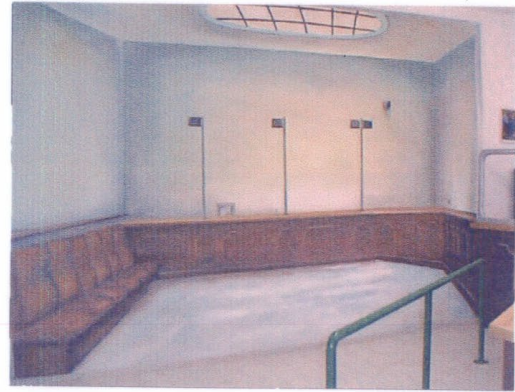

17. sz. melléklet: Szituációs helyiségek berendezve

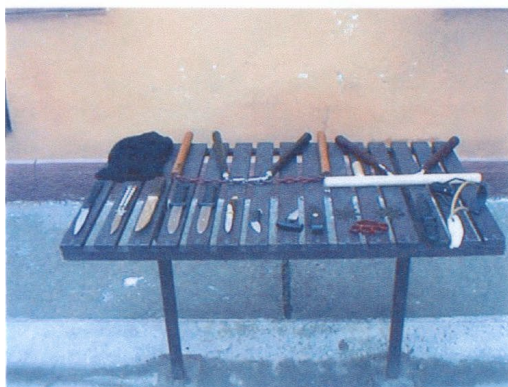

18. sz. melléklet: Szolgálati felszerelés

19. sz. melléklet: Kényszerítő eszközök

20. sz. melléklet: Gyakorló eszközök

21. sz. melléklet: Egyéb eszközök, kellékek, preparált igazolványok

RED MAN VÉDŐFELSZERELÉS

← **TELJES
VÉDŐFELSZERELÉS**

**RÉSZLEGES
VÉDŐFELSZERELÉS**

ESZKÖZÖK →

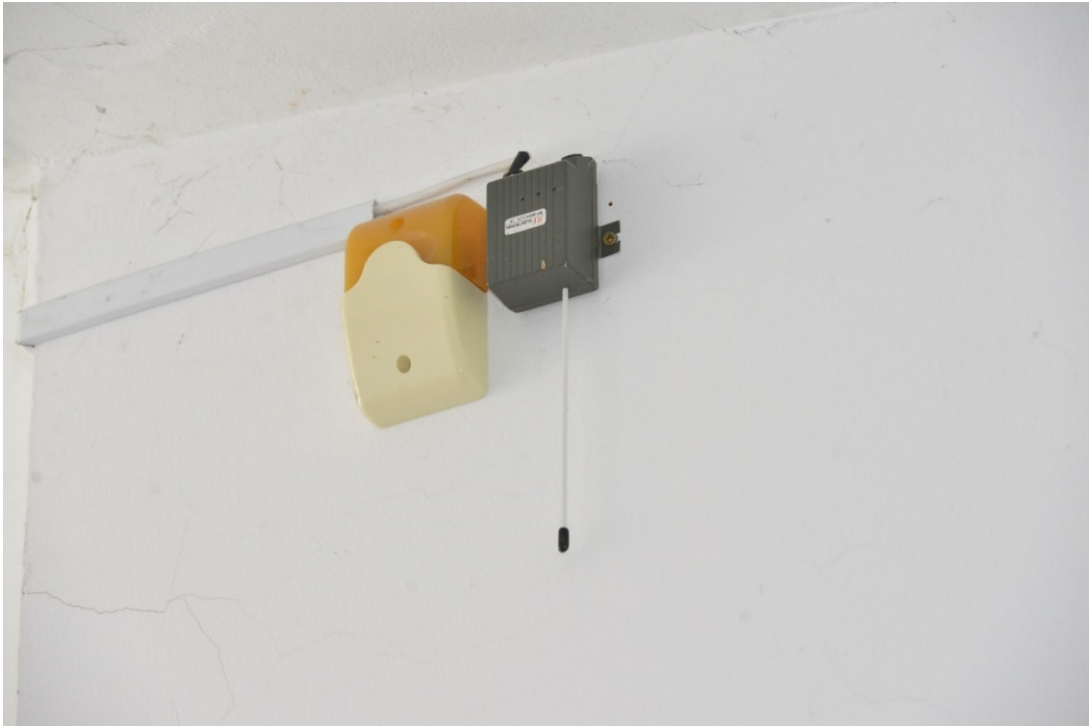
23. sz. melléklet: Közbiztonságra különösen veszélyes eszközök

24. sz. melléklet: Kamerarendszer

25. sz. melléklet: Jelzőrendszer

BUDAPESTI RENDÉSZETI SZAKKÖZÉPISKOLA
INTÉZKEDÉS-MÓDSZERTANI SZAKCSOPORT

1101 BUDAPEST, X. KERÜLET, KEREPESI ÚT 47-49. ✉ 1581
BUDAPEST, PF.: 33

BM ☎ 26-256 VÁROSI ☎ 432-7300/26-256

BM ☎ 26-236 VÁROSI ☎ 432-7300/26-236

Név: _____

Osztály: _____

Érdemjegy: _____

MUNKAFÜZET

INTÉZKEDÉSTAKTIKA

TANTÁRGYHOZ

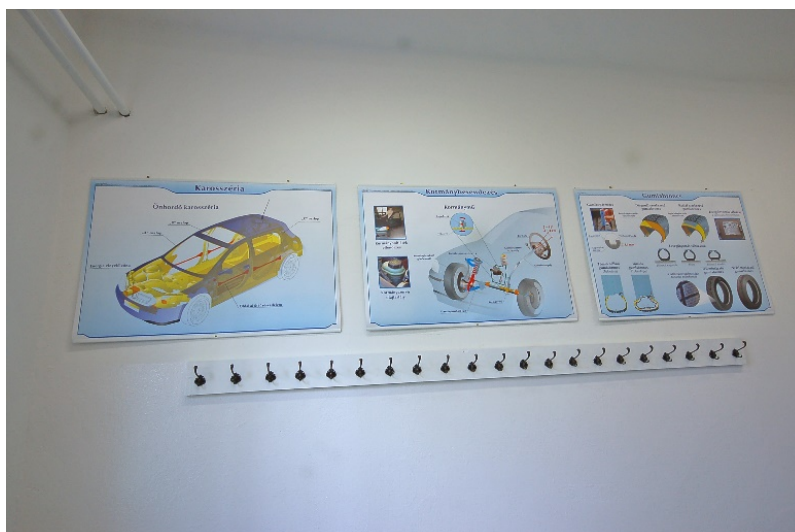
_____/_____. TANÉV
35. ÉVFOLYAM

27. sz. melléklet: Kamerarendszer és vezérlőpult

28. sz. melléklet: 1. számú Gyakorló Bázis

29. sz. melléklet: 2. számú Gyakorló Bázis

AZ INTERACT DEFENSE KIKÉPZÉSI RENDSZER

- ➔ A RENDŐRI FELLÉPÉS MAGABIZTOSSÁ TÉTELE, BIZTONSÁGÉRZET, ÖNVÉDELMI LÁTÁSMÓD KIALAKÍTÁSA
- ➔ **RED MAN** VÉDŐFLSZERELÉS ALKALMAZÁSA
- ➔ AZ ERŐSZAK MINIMALIZÁLÁSÁRA TÖREKVÉS, KÉNYSZERÍTŐ ESZKÖZ MELLŐZÉSE, ENYHÉBB KÉNYSZERÍTŐ ESZKÖZ HASZNÁLATA
- ➔ KÉNYSZERÍTŐ ESZKÖZÖK JOGSZERŰ, SZAKSZERŰ, ARÁNYOS, EREDMÉNYES, BIZTONSÁGOS ALKALMAZÁSÁNAK BEGYAKORLÁSA

© 2001

AZ INTERACT DEFENSE KIKÉPZÉSI RENDSZER

A RENDSZERNEK OLYAN TECHNIKÁKAT
KELL TARTALMAZNIA, AMELYEK MINDEN
SZEMPONTBÓL HELYTÁLLÓAK, ILLETVE
AZ ALÁBBI SZEMPONTOKTÓL
FÜGGETLENÜL ÉRVÉNYESÜLNEK:

- ➡ ki (kik),
- ➡ kivel szemben,
- ➡ hol,
- ➡ milyen eszközökkel,
- ➡ milyen körülmények között,
- ➡ milyen öltözetben

hajtja végre az intézkedést.

A **RED MAN** VÉDŐFELSZERELÉSSEL SZEMBEN TÁMASZTOTT KÖVETELMÉNYEK

- ➡ A kényszerítő eszközök életszerű, szakszerű, arányos, eredményes, biztonságos alkalmazása.
- ➡ Az intézkedések gyakorlása során a sérülések, rongálások elkerülése.

32. sz. melléklet: Az OKJ-ban szereplő rendőr szakképesítés 1993-2019. között⁵⁹

SSZ	ÉV	SZAKKÉPESÍTÉS MEGNEVEZÉSE	KÉPZÉSI IDŐ, ÓRASZÁM	ELM.	GYAK.
				ARÁNYA %	
1.	1993	rendőr	2 év, 3168	60	40
2.	1995	rendőr	2 év, 3168	60	40
3.	1996	rendőr	2 év, –	60	40
4.	1997	rendőr	2 év, –	60	40
5.	1998	rendőr	2 év, –	60	40
6.	1999	rendőr	2 év, –	60	40
7.	2000	rendőr	2 év, –	60	40
8.	2001	rendőr	2 év, –	60	40
9.	2002	rendőr	2 év, –	60	40
10.	2003	rendőr	2 év, –	50	50
11.	2004	rendőr	2 év, –	50	50
12.	2005	rendőr	2 év, –	50	50
13.	2006	rendőr	2 év, 2500	–	–
14.	2007	rendőr	2 év, 2500	–	–
15.	2008	rendőr (közrendvédelmi- rendőr)	2 év, 2500	50*	50*
16.	2009	rendőr (közrendvédelmi- rendőr)	2 év, 2500	50**	50**
17.	2010	rendőr (közrendvédelmi- rendőr)	2 év, 2500	–	–

⁵⁹ https://www.nive.hu/index.php?option=com_content&view=article&id=297. (Letöltve: 2020. 04. 11.)

18.	2011	rendőr (közrendvédelmi- rendőr)	2 év, 2500	50****	50****
19.	2012	rendőr tiszthelyettes (közrendvédelmi- rendőr)	2 év, –	50****	50****
20.	2013	rendőr tiszthelyettes (közrendvédelmi- rendőr)	2 év, –	50****	50****
21.	2014	rendőr tiszthelyettes (közrendvédelmi- rendőr)	2 év, –	50****	50****
22.	2016	rendőr tiszthelyettes (közrendvédelmi- rendőr)	2 év, –	50****	50****
23.	2017	rendőr tiszthelyettes (közrendvédelmi- rendőr)	2 év, –	50****	50****
24.	2018	rendőr tiszthelyettes (közrendvédelmi- rendőr)	2 év, –	50****	50****
25.	2019	rendőr tiszthelyettes (közrendvédelmi- rendőr)	2 év, –	50****	50****

5. számú táblázat – forrás: saját szerkesztés.

6.

Az 4. számú táblázatban foglaltak magyarázata:

- 1993-tól rendőr szakképesítés.
- 2006-tól a rendőr szakképesítés mellett
 - 1 részszerkesztés (kormányőr),
 - 1 ráépülés (kutyavezető-rendőr).
- 2008-tól
 - 2 elágazás (határrendészeti-rendőr, közrendvédelmi-rendőr),
 - 2 részszerkesztés (kormányőr, objektumőr-kísérő),
 - 1 ráépülés (kutyavezető-rendőr).
- 2011-től
 - 4 elágazás (bűnügyi-rendőr, határrendészeti-rendőr, közlekedési-rendőr, közrendvédelmi-rendőr),
 - 3 részszerkesztés (csapatvezetői járőrtárs, járőr, őr-járőrtárs),
 - 6 ráépülés (baleseti helyszínelő, bűnügyi helyszínelő, fő határrendész, okmányvizsgáló, körzeti megbízott, rendőr „zászlós”).

* Az igazságügyi és rendészeti miniszter hatáskörébe tartozó szakképesítések szakmai és vizsgakövetelményeinek kiadásáról szóló 15/2008. (VII. 28.) IRM rendelet.

34. sz. melléklet: Óraszámok

ÉV	ÖSSZES ÓRASZÁM	TANINTÉZETI ÓRASZÁM	SZAKMAI GYAKORLAT	INTÉZKEDÉSTAKTIKA	ELMÉLET-GYAKORLAT ARÁNYA
2000	2520	1680	840	-	60-40%
2004	2500	1380	1120	-	50-50%
2005	3160	2040	1120	-	50-50%
2006	2480	1440	1040	-	50-50%
2007	2480	1440	1040	-	50-50%
2009	2500	1540	960	-	50-50%
2011	2380	1420	960	-	50-50%
2013	2540*	1422	880	82	50-50%
2013	2540	1660	880	102	50-50%
2017	2540**	1524	822	86	50-50%
2017	2540	1618	922	102	50-50%
2022	2540***	1706	596	166	50-50%
2022	2425****	1831	594	174	40-60%
2022	2314*****	1720	594	166	40-60%

5. számú táblázat – forrás: saját szerkesztés.

Az 5. számú táblázatban foglaltak magyarázata:

* A kerettanterv 2302 órát nevesít és órát szabadon felhasználhatóként jelöl meg a tanintézetek részére.

** A kerettanterv 2346 órát nevesít és 194 órát szabadon felhasználhatóként jelöl meg a tanintézetek részére.

*** A kerettanterv 2302 órát nevesít és 238 órát szabadon felhasználhatóként jelöl meg a tanintézetek részére.

**** A Miskolci Rendvédelmi Technikum képzési programja.

***** A Körmen di Rendvédelmi Technikum képzési programja.

35. sz. melléklet: Ajánlott didaktikai módszerek

TANTÁRGY	DIDAKTIKAI MÓDSZEREK		
	EGYÉNI	CSOPORT	OSZTÁLY
Jogi ismeretek	–	–	1,4
Rendészeti igazgatási ismeretek	–	–	1,4
Társadalmi és kommunikációs ismeretek	–	–	1,3,4,5,6
Idegen nyelv	–	–	1,4,6,7,9
Közrendvédelmi ismeretek	–	–	1,4,6
Közlekedési ismeretek	–	–	1,4,6
Határrendészeti ismeretek	–	–	1,2,3,4,6,7,8
Bűnügyi ismeretek	–	–	1,2,4,6
Általános szolgálati ismeretek	–	–	1,6,10
Rendőri testnevelés	–	–	1,4,6,10
Lőkiképzés	–	–	1,6
Informatika	–	–	1,6,10
Csapatszolgálat	–	–	1,6,10
Rendőri intézkedések (Intézkedéstaktika)	–	–	1,4,9
Közlekedési intézkedéstaktika	–	–	1,6
Bűnügyi intézkedéstaktika	–	–	1,2,4,6,8
Határrendészeti intézkedéstaktika	–	–	1,4,6

6. számú táblázat – forrás: saját szerkesztés.

A 6. számú táblázatban írt számok az alábbi didaktikai módszert jelentik:

1. magyarázat,	9. szerepjáték,
2. elbeszélés,	10. egyéb.
3. kiselőadás,	
4. megbeszélés,	
5. vita,	
6. szemléltetés,	
7. kooperatív tanulás,	
8. szimuláció,	

36. sz. melléklet: A közrendvédelem oktatásához ajánlott didaktikai módszerek

ÓRA	TANTÁRGY MEGNEVEZÉSE	DIDAKTIKAI MÓDSZER
28	Közrendvédelmi ismeretek I.	1,4
22	Közrendvédelmi ismeretek I. gyakorlat*	1,4
24	Közrendvédelmi ismeretek II.	1,6
44	Közrendvédelmi ismeretek II. gyakorlat*	1,4,9
28	Közrendvédelmi ismeretek III.	1,4
140	Közrendvédelmi ismeretek III. gyakorlat**	1,4
30	Közrendvédelmi ismeretek IV.	1,4
30	Közrendvédelmi ismeretek V.	1,4
30	Közrendvédelmi ismeretek VI.	1,4
104	Közrendvédelmi ismeretek IV. gyakorlat***	1,4
36	Közrendvédelem I.	1,4
36	Közrendvédelem II.	1,4
36	Közrendvédelem III.	1,4
36	Közrendvédelem IV.	1,4
16	Közrendvédelem I. gyakorlat***	1,4
132	Közrendvédelem II. gyakorlat***	1,4

7. számú táblázat – forrás: saját szerkesztés.

A 7. számú táblázatban foglaltak magyarázata:

* A tanintézeti gyakorlati oktatást tartalmaz, amely a rendvédelmi technikumok szakmai programjában rendőri intézkedések (intézkedéstaktika) tantárgyként szerepelnek.

** A 140 órából 100 óra a tanintézeti gyakorlati oktatást tartalmaz, amely a rendvédelmi technikumok szakmai programjában rendőri intézkedések (intézkedéstaktika) tantárgyként szerepelnek, 40 óra pedig területi szakmai gyakorlatot jelent.

*** Területi szakmai gyakorlatot jelent. Az elméleti ismeretek oktatására.

37. sz. melléklet: Kérelem kutatási tevékenység támogatásához

BELÜGYMINISZTERIUM

RENDEZETI VEZETŐKIVÁLASZTÁSI, VEZETŐKÉPZÉSI ÉS TOVÁBBKÉPZÉSI FŐOSZTÁLY

Tárgy: Engedélykérés
Iktatószám: BMRVVTF/ /2021

Dr. Balogh János r. altábornagy úrnak,
rendőrségi főtanácsos
Országos Rendőr-főkapitányság
országos rendőrfőkapitány

Budapest

Tisztelt Altábornagy Úr!

Tájékoztatom, hogy a BM Rendészeti Vezetőkiválasztási, Vezetőképzési és Továbbképzési Főosztály vezetése mellett a Nemzeti Közsolgálati Egyetem Rendészettudományi Doktori Iskola III. éves hallgatója vagyok. Kutatásom területe a rendőrképzés, címe „A rendőr tiszthelyettes képzés oktatás-módszertani fejlesztése”.

1997-ben a Budapesti Rendőr Szakközépiskolában azt a megnevezésű feladatot, felkérést kaptam, hogy hozzak létre egy olyan tantárgyat, amely ötvözi az elméleti ismereteket a gyakorlati cselekvésekkel, amely során a tanulók a rendőri intézkedések lefolytatását – a tanintézet keretein belül – valóságos körülmények között sajátíthatják el. Ennek a tantárgynak az Intézkedéstaktika megnevezést adtuk, amely a több, mint két évtized alatt nem csak tovább fejlődött, hanem szerves része lett a képzést lezáró szakmai vizsgáknak is.

A kutatásom célja megvizsgálni és bebizonyítani, hogy a rendőr tiszthelyettes képzés korszerűbbé tehető, a gyakorlatorientáltsága növelhető, illetve a Rendőri intézkedések (Intézkedéstaktika elnevezéssel bevezetett) című tantárgynál alkalmazott oktatás-módszertan a képzés jelentős részére kiterjeszhető. A jelenlegi poroszos oktatási-módszertannal, frontális oktatási modellel szemben, olyan innovatív didaktikai módszerek bevezetése, amelyek igazódnak a kor követelményeihez, alkalmazkodnak a különböző generációk tanulási szokásaihoz, megfelelnek a speciális rendőrszakmai elvárásoknak, illetve figyelembe veszik a társadalmi változásokat. Továbbá jelentősen segítik a tanítási-tanulási folyamatokat, a szolgálati feladatok és intézkedések lefolytatásához szükséges ismeretek átadását, elsajátítását és bevésését. Valódi moduláris képzést valósít meg, ahol a modulok egymással szoros kohézióban, logikai láncolatot alkotva kerülnek felépítésre. Megítélesem szerint a kutatásom eredménye hozzájárulhat a rendőrképzés hatékonyabbá, színvonalasabbá tételéhez.

A kutatásom személyes indíttatású, a 35 év rendőri szolgálati viszonyom és a 25 év oktatási feladatok ellátása során keletkezett tapasztalataimat szeretném a rendőrképzés szolgálatába állítani. Valódi képet szeretnék arról kapni, hogy a feltételezésem helytálló-e, időszerű-e vagy sem.

H-2090 Remeteszőlős, Nagykovácsi út 3., Postacím: 1903 Budapest, Pf. 314.

Tel.: +36 (26) 795-900 BM 24-600 Fax.: +36 (26) 795-918 BM 24-580

web: www.kormany.hu

Intézmény nyilvántartási szám: E-000214/2014

Kérem Altábornagy Úr szíves engedélyét és támogatását a kutatásom teljeskörű, mindenre kiterjedő lefolytatásához, amely az általam összeállított és csatolt angol nyelvű kérdőív és kísérőlevél különböző külföldi partner rendőrségek részére történő megküldéséből, illetve a rendőrképzésben és az egyes rendőri szerveknél szolgálatot teljesítők részére – a későbbiek során – készített másik kérdőív kitöltéséből és interjúk felvételéből állna. Altábornagy Úr engedélye esetén, a kijelölt személlyel részletesen egyeztetem az egyes feladatok ellátását, amely során különös figyelmet fordítok az adatvédelmi szabályok betartására és az anonimitás biztosítására.

Felelősségteljes munkájához sok sikert, erőt és jó egészséget kívánok!

Remeteszőlős, 2021. január 11.

Tisztelettel:

Krauzer Ernő r. ezredes
rendőrségi főtanácsos
főosztályvezető

38. sz. melléklet: ORFK engedély kutatási tevékenységek lefolytatásához

ORSZÁGOS RENDŐR-FŐKAPITÁNYSÁG

28000/573-18/2021. ált

Tárgy : Kutatási engedélykérés – BM RVVTF

Hiv. szám: BMRVVT/55/2021.

Ügyintéző: Dr. Németh Gyula r. főhadnagy

Tel.: 30-679

E-mail: nemethgyula@orek.police.hu

**Krauzer Ernő r. ezredes úrnak,
Belügyminisztérium
Rendészeti Vezetőválasztási, Vezetőképzési és Továbbképzési Főosztály
főosztályvezető**

Remeteszlős

Tisztelt Ezredes Úr!

Tájékoztatom, hogy „A rendőr tiszthelyettes képzés oktatás-módszertani fejlesztése” című kutatásával kapcsolatos megkeresését áttanulmányoztam, az abban kért teljeskörű, mindenre kiterjedő kutatás lefolytatását engedélyezem.

Az általános rendőrségi feladatok ellátására létrehozott szerv részéről kapcsolattartónak Dr. Németh József PhD. r. ezredes urat, a Rendőrség Tudományos Tanácsának elnökét, a Rendőrségi Oktatási és Képzési Központ Képzésigazgatási Szervek Tanintézeti és Módszertani Főosztály vezetőjét jelölöm ki.

A kutatás eredményes végrehajtásához sok sikert kívánok!

Budapest, időbélyegző szerint

Tisztelettel:

Dr. Balogh János r. altábornagy
rendőrségi főtanácsos
országos rendőrfőkapitány

Cím: 1139 Budapest, Teve u. 4-6., 1903 Budapest, Pf. 314/15
Telefón: +36 (1) 443-5573, 33-104; Fax: +36 (1) 443-5735, 33-133
E-mail: orfotikarsag@orfk.police.hu

39. sz. melléklet: Intézményi kérdőív magyar és angol nyelven

KÉRDŐÍV

QUESTIONNAIRE

A rendőr tiszthelyettes képzés oktatás-módszertani fejlesztése című kutatáshoz
for research entitled teaching-methodology development for non-commissioned police officer
training

Kutató: Krauzer Ernő r. ezredes

Nemzeti Közszolgálati Egyetem

Researcher: Police Colonel Ernő Krauzer

University of Public Service

I. Adatszolgáltató

Data provider

1. Intézmény (iskola) neve:
Name of institution (school)

2. Címe:
Address:

3. WEB:
Website:

4. Alapításának éve:
Date of foundation:

II. Képzés adatai

Details of the course

1. Képzés időtartalma hónapokban:
Duration of the training in months:

0-6:		7-12:		13-18:		19-24:		Más/Other:	
------	--	-------	--	--------	--	--------	--	------------	--

2. Képzés összes óraszámja:
Total number of lessons:

3. Képzés elméleti (iskolai) óraszámja:
Total number of theoretical lessons (school lessons):

4. Képzés gyakorlati (iskolai) óraszámja:
Total number of practical lessons:

5. Képzés szakmai gyakorlat (rendőrség) óraszámja:
Total number of hours of field training (at police stations)

6. A jelenlegi képzés kezdete (év):
The start of the current course (year):

7. A képzés elmélet-gyakorlat aránya (%):
The ratio of theory to practice during the training (%):

8. Elméleti tantárgyak száma:
Number of the theoretical subjects:

9. Gyakorlati tantárgyak száma:
Number of the practical lessons:

10. Rendelkezne-e olyan tantárggyal, amelynek során komplex módon oktatják a rendőri intézkedéseket:

Would you like to have a subject in which carrying out police actions is taught in a complex way?

Igen/Yes:		Nem/No:	
-----------	--	---------	--

11. Ha az előző kérdésre a válasz igen, rendelkeznek-e szituációs (gyakorlati) tantermekkel, gyakorló helyszínekkel:

If yes, do you have (practical training) classrooms or venues for scenario training?

Igen/Yes:		Nem/No:	
-----------	--	---------	--

12. A képzés moduláris?
Is the training modular?

igen: nem:
yes: no:

13. Az eredményes oktatáshoz szükséges valamennyi eszközzel rendelkeznek (%):
Do you possess all the equipment necessary for efficient training?

0-25:		26-50:		51-75:		76-100:	
-------	--	--------	--	--------	--	---------	--

14. Az oktatáshoz „okos” eszközöket (mobil, tablet stb.) használnak:

Do you use „smart” devices (mobile phones, tablets) to facilitate the training?

Igen/Yes:		Nem/No:	
-----------	--	---------	--

15. Ha az előző kérdésre a válasz igen:
If yes, in what percentage?

0-25:		26-50:		51-75:		76-100:	
-------	--	--------	--	--------	--	---------	--

III. Oktatók Instructors

1. Összes oktató száma (fő): férfi: nő:
Total number of instructors (persons) male: female:
2. Elméleti ismeretek oktatók száma (fő): férfi: nő:
Total number of instructors of theory (persons) male: female:
3. Gyakorlati ismereteket oktatók száma (fő): férfi: nő:
Total number of practical instructors (persons) male: female:
4. Mentorok száma a szakmai gyakorlathoz (fő): férfi: nő:
Total number of mentors at field practice (persons) male: female:
5. Rendelkeznek elég oktatóval: igen: nem:
Do you have a sufficient number of instructors? yes: no:
6. Ha az előző kérdésre a válasz nem, akkor hol van hiány:
If no, where is the deficiency?

Elmélet/Theory:		Gyakorlat/Practice		Mentor/Mentor:	
-----------------	--	--------------------	--	----------------	--

7. Az oktatók besorolása a felkészültségük alapján (fő):
Ranking of instructors based on level of preparation (persons):

Átlag alatti/Below average	
----------------------------	--

Átlagos/Average	
-----------------	--

Átlag feletti/Above average	
-----------------------------	--

8. Oktatók jogállás szerinti besorolása (%):
Distribution of instructors by legal status (%):

Hivatásos állományú rendőrök/Professional police staff	
--	--

Más (tanárok stb.) Other (teachers etc.)	
--	--

9. Oktatók továbbképzése:

Further training of instructors:

Igen/Yes:		Nem/No:	
-----------	--	---------	--

10. Ha az előző kérdésre a válasz igen, annak gyakorisága évente (óra):

If yes, its frequency per year (hours):

Óra/Hours:	
------------	--

IV. Tanulók
Trainees

1. Osztálylétszámok (fő):

Class sizes (persons):

1-10:		11-20:		21-30:		31- :	
-------	--	--------	--	--------	--	-------	--

2. Osztálybontás van-e:

Are the classes divided?

Igen/Yes:		Nem/No:	
-----------	--	---------	--

3. Ha az előző kérdésre a válasz igen, melyiknél:

If yes, where?

Elmélet/Theory:		Gyakorlat/Practice:		
Komplex rendőri ismeretek oktatása/ Complex police knowledge				

4. A tanulók képességeire figyelemmel vannak a képzés során:

Are the trainees' individual skills taken into account during the training?

Igen/Yes:		Nem/No:	
-----------	--	---------	--

5. A tanulók életkorára (generációk) figyelemmel vannak-e a képzés során:
Is the age of the trainees taken into account during the training (generations)?

Igen/Yes:		Nem/No:	
-----------	--	---------	--

6. A tanulók életkora (%):
Age of trainees (%):

18-25 (Z):		26-33 (Y):		34-40 (Y):		41-55(X):	
------------	--	------------	--	------------	--	-----------	--

7. A tanulók besorolása képességeik alapján (%):
Ranking of trainees based on their skills:

Átlag alatti/Below average	
----------------------------	--

Átlagos/Average	
-----------------	--

Átlag feletti/Above average	
-----------------------------	--

V. Didaktikai módszerek Didactic methods

1. Alkalmazott didaktikai módszerek:
Applied didactic methods:

Előadás/Lecture	Igen/Yes (%):		Nem/No:	
-----------------	---------------	--	---------	--

Magyarázat/Interpretation	Igen/Yes (%):		Nem/No:	
---------------------------	---------------	--	---------	--

Elbeszélés/Narration	Igen/Yes (%):		Nem/No:	
----------------------	---------------	--	---------	--

Tanulói kiselőadás/Students' mini lectures	Igen/Yes (%):		Nem/No:	
--	---------------	--	---------	--

Megbeszélés/Discussion	Igen/Yes (%):		Nem/No:	
------------------------	---------------	--	---------	--

Vita/Debate	Igen/Yes (%):		Nem/No:	
-------------	---------------	--	---------	--

Szemléltetés/Demonstration	Igen/Yes (%):		Nem/No:	
----------------------------	---------------	--	---------	--

Projekt módszer/Project method	Igen/Yes (%):		Nem/No:	
--------------------------------	---------------	--	---------	--

Kooperatív módszer/Cooperative method	Igen/Yes (%):		Nem/No:	
---------------------------------------	---------------	--	---------	--

Szimuláció/Simulation	Igen/Yes (%):		Nem/No:	
-----------------------	---------------	--	---------	--

Házi feladat/Homework	Igen/Yes (%):		Nem/No:	
-----------------------	---------------	--	---------	--

2. Az alkalmazott didaktikai módszerek hatékonysága (%):

Előadás/Lecture	Igen/Yes (%):		Nem/No:	
-----------------	---------------	--	---------	--

Magyarázat/Interpretation	Igen/Yes (%):		Nem/No:	
---------------------------	---------------	--	---------	--

Elbeszélés/Narration	Igen/Yes (%):		Nem/No:	
----------------------	---------------	--	---------	--

Tanulói kiselőadás/Students' mini lecture	Igen/Yes (%):		Nem/No:	
---	---------------	--	---------	--

Megbeszélés/Discussion	Igen/Yes (%):		Nem/No:	
------------------------	---------------	--	---------	--

Vita/Debate	Igen/Yes (%):		Nem/No:	
-------------	---------------	--	---------	--

Szemléltetés/Demonstration	Igen/Yes (%):		Nem/No:	
----------------------------	---------------	--	---------	--

Projektmódszer/Project method	Igen/Yes (%):		Nem/No:	
-------------------------------	---------------	--	---------	--

Kooperatív módszer/Cooperative method	Igen/Yes (%):		Nem/No:	
---------------------------------------	---------------	--	---------	--

Szimuláció/Simulation	Igen/Yes (%):		Nem/No:	
-----------------------	---------------	--	---------	--

Házi feladat/Homework	Igen/Yes (%):		Nem/No:	
-----------------------	---------------	--	---------	--

VI. A képzés adminisztrációs terhe Administrative load of training

1. A képzés adminisztrációs mennyisége
Volume of administrative work

Kevés/Little	
--------------	--

Átlagos/Average	
-----------------	--

Sok/Substantial	
-----------------	--

2. A képzés adminisztrációs feladatainak megoszlása (%)
3. Distribution of administrative tasks during training (%)

Papíralapú/Hard-copy	
----------------------	--

Informatikai programmal támogatott/Supported by IT programs	
---	--

VII. A képzés elfogadása (%)

Kormány/Government	
--------------------	--

Társadalom/Society	
--------------------	--

Megrendelő, rendőrség/Principal, Police	
---	--

Oktatók/Instructors	
---------------------	--

Tanulók/Trainees	
------------------	--

40. sz. melléklet: Kérelmek intézményi kérdőíves felméréshez

BELÜGYMINISZTERIUM

RENDESZETI VEZETŐKIVÁLASZTÁSI, VEZETŐKÉPZÉSI ÉS TOVÁBBKÉPZÉSI FŐOSZTÁLY

Tárgy:	Kutatás	
Iktatószám:	BMVTF/	/2020.
Hivatkozási szám:	-	
Ügyintéző:	Krauzer Ernő r. ezredes	
Telefon:	24-638	
E-mail cím:	krauzer.erno@bmkzf.hu	

Dr. Papp Antal t. ezredes úrnak,
Katasztrófavédelmi Oktatási Központ
igazgató

Budapest

Tisztelt Ezredes Úr!

Tájékoztatom, hogy a Nemzeti Közszolgálati Egyetem Rendészettudomány Doktori Iskola III. éves hallgatója vagyok. A kutatásom tárgya az iskolai rendszerű, nappali tagozatos rendőrtiszthelyettes képzés, a doktori értekezésem címe a Rendőrtiszthelyettes képzés oktatás-módszertani fejlesztése.

Támogatását és segítségét szeretném kérni abban, hogy megismerhessem a Tüzoltó I. szakképesítésre vonatkozó adatokat és oktatási módszereket.

Kérem Ezredes Úr szíves intézkedését a csatolt kérdőív kitöltésében és visszaküldésében.

Segítő együttműködését előre is köszönöm!

Remeteszőlős, 2020. október 04.

Tisztelettel:

Krauzer Ernő r. ezredes
rendőrségi főtanácsos
főosztályvezető

H-2090 Remeteszőlős, Nagykovácsi út 3., Postacím: 1903 Budapest, Pf. 314.

Telef.: +36 (26) 795-900 BM 24-600 Fax: +36 (26) 795-918 BM 24-580

web: www.kormany.hu

Intézmény nyilvántartási szám: E-000214/2014

BELÜGYMINISZTERIUM
RENDESZETI VEZETŐKIVÁLASZTÁSI, VEZETŐKÉPZÉSI ÉS TOVÁBBKÉPZÉSI FŐOSZTÁLY

Tárgy: Kutatás
Iktatószám: BMVTTF/ /2020.
Hivatkozási szám: -
Ügyintéző: Krauzer Ernő r. ezredes
Telefon: 24-638
E-mail cím: krauzer.erno@bmkzf.hu

Szabó Bálint **bv. őrnagy úr**^{nak},
Büntetés-végrehajtási Szervezet Oktatási,
Továbbképzési és Rehabilitációs Központja
mb. igazgató-helyettes

Budapest

Tisztelt **Őrnagy Úr!**

Tájékoztatom, hogy a Nemzeti Közszolgálati Egyetem Rendészettudomány Doktori Iskola III. éves hallgatója vagyok. A kutatásom tárgya az iskolai rendszerű, nappali tagozatos rendőr tiszthelyettes képzés, a doktori értekezésem címe a Rendőr tiszthelyettes képzés oktatás-módszertani fejlesztése.

Támogatását és segítségét szeretném kérni *abban, hogy megismerhessem a Büntetés-végrehajtási felügyelő szakképesítésre vonatkozó adatokat és oktatási módszereket.*

Kérem **Őrnagy Úr** szíves intézkedését a *csatolt* kérdőív kitöltésében és visszaküldésében.

Segítő együttműködését előre is köszönöm!

Remeteszőlős, 2020. október 04.

Tisztelettel:

Krauzer Ernő r. ezredes
rendőrségi főtanácsos
főosztályvezető

H-2090 Remeteszőlős, Nagykovácsi út 3., Postacím: 1903 Budapest, Pf. 314.
Tel.: +36 (26) 795-900 BM 24-600 Fax.: +36 (26) 795-918 BM 24-580
web: www.kormany.hu
Intézmény nyilvántartási szám: E-000214/2014

BELÜGYMINISZTERIUM

RENDESZETI VEZETŐKIVÁLASZTÁSI, VEZETŐKÉPZÉSI ÉS TOVÁBBKÉPZÉSI FŐOSZTÁLY

Tárgy:	Kutatás
Iktatószám:	BMVTTF/ /2020.
Hivatkozási szám:	-
Ügyintéző:	Krauzer Ernő r. ezredes
Telefon:	24-638
E-mail cím:	krauzer.erno@bmkzf.hu

Szántó Zoltán pü. ezredes úr,
Nemzeti Adó- és Vámhivatal
Képzési, Egészségügyi és Kulturális Intézete
főosztályvezető

Budapest

Tisztelt Ezredes Úr!

Tájékoztatom, hogy a Nemzeti Közszolgálati Egyetem Rendészettudományi Doktori Iskola III. éves hallgatója vagyok. A kutatásom tárgya az iskolai rendszerű, nappali tagozatos rendőr tiszthelyettes képzés, a doktori értekezésem címe a Rendőr tiszthelyettes képzés oktatás-módszertani fejlesztése.

Támogatását és segítségét szeretném kérni abban, hogy megismerhessem a Pénzügyőr előképző alaptanfolyamra vonatkozó adatokat és oktatási módszereket.

Kérem Ezredes Úr szíves intézkedését a csatolt kérdőív kitöltésében és visszaküldésében.

Segítő együttműködését előre is köszönöm!

Remeteszőlős, 2020. október 04.

Tisztelettel:

Krauzer Ernő r. ezredes
rendőrségi főtanácsos
főosztályvezető

H-2090 Remeteszőlős, Nagykovácsi út 3., Postacím: 1903 Budapest, Pf. 314.

Telefon: +36 (26) 795-900 BM 24-600 Fax: +36 (26) 795-918 BM 24-580

web: www.kormany.hu

Intézmény nyilvántartási szám: E-000214/2014

BELÜGYMINISZTERIUM

RENDESZETI VEZETŐKIVÁLASZTÁSI, VEZETŐKÉPZÉSI ÉS TOVÁBBKÉPZÉSI FŐOSZTÁLY

Tárgy: Kutatás
Iktatószám: BMVTTF/ /2020.
Hivatkozási szám: -
Ügyintéző: Krauzer Ernő r. ezredes
Telefon: 24-638
E-mail cím: krauzer.erno@bmkzf.hu

Bozó Tibor dandártábornok úrnak,
MH Altitársi Akadémia
parancsnok

Budapest

Tisztelt Dandártábornok Úr!

Tájékoztatnom, hogy a BM Rendészeti Vezetőkiválasztási, Vezetőképzési és Továbbképzési Főosztály, mint oktatási intézmény vezetése mellett a Nemzeti Közsolgálati Egyetem Rendészettudomány Doktori Iskola III. éves hallgatója vagyok. Személyemről és az általam vezetett oktatási intézményről információk a <https://bmkzf.hu> honlapon érhetőek el.

A kutatásom tárgya az iskolai rendszerű, nappali tagozatos rendőr tiszthelyettes képzés, a doktori értekezésem címe a Rendőr tiszthelyettes képzés oktatás-módszertani fejlesztése.

Támogatását és segítségét szeretném kérni abban, hogy megismerhessem a 2 éves iskolai rendszerű, nappali tagozatos szakképesítésre vonatkozó adatokat és oktatási módszereket.

Kérem Dandártábornok Úr szíves intézkedését a csatolt kérdőív kitöltésében és visszaküldésében.

Segítő együttműködését előre is köszönöm!

Remeteszőlős, 2020. október 04.

Tisztelettel:

Krauzer Ernő r. ezredes
rendőrségi főtanácsos
főosztályvezető

H-2090 Remeteszőlős, Nagykovácsi út 3., Postacím: 1903 Budapest, Pf. 314.

Telef.: +36 (26) 795-900 BM 24-600 Fax.: +36 (26) 795-918 BM 24-580

web: www.kormany.hu

Intézmény nyilvántartási szám: E-000214/2014

41. sz. melléklet: Intézményi kérdőív magyar nyelven

KÉRDŐÍV

QUESTIONNAIRE

A rendőr tiszthelyettes képzés oktatás-módszertani fejlesztése című kutatáshoz

Kutató: Krauzer Ernő r. ezredes

Nemzeti Közszolgálati Egyetem

Researcher: Ernő Krauzer police colonel

University of Public Service

VIII. Adatszolgáltató

Data provider

5. Intézmény (iskola) neve:

6. Címe:

7. WEB:

8. Alapításának éve:

IX. Képzés adatai

16. Képzés időtartalma hónapokban:

0-6:		7-12:		13-18:		19-24:		Más/Other:	
------	--	-------	--	--------	--	--------	--	------------	--

17. Képzés összes óraszám:

18. Képzés elméleti (iskolai) óraszám:

19. Képzés gyakorlati (iskolai) óraszám:

20. Képzés szakmai gyakorlat (rendőrség) óraszám:

21. A jelenlegi képzés kezdete (év):

22. A képzés elmélet-gyakorlat aránya (%):

23. Elméleti tantárgyak száma:

24. Gyakorlati tantárgyak száma:

25. Rendelkezne-e olyan tantárggyal, amelynek során komplex módon oktatják a rendőri intézkedéseket:

Igen/Yes:		Nem/No:	
-----------	--	---------	--

26. Ha az előző kérdésre a válasz igen, rendelkeznek-e szituációs (gyakorlati) tantermekkel, gyakorló helyszínekkel:

Igen/Yes:		Nem/No:	
-----------	--	---------	--

27. A képzés moduláris?

igen:

nem:

yes:

no:

28. Az eredményes oktatáshoz szükséges valamennyi eszközzel rendelkeznek (%):

0-25:		26-50:		51-75:		76-100:	
-------	--	--------	--	--------	--	---------	--

29. Az oktatáshoz „okos” eszközöket (mobil, tablet stb.) használnak:

Igen/Yes:		Nem/No:	
-----------	--	---------	--

30. Ha az előző kérdésre a válasz igen:

0-25:		26-50:		51-75:		76-100:	
-------	--	--------	--	--------	--	---------	--

X. Oktatók

11. Összes oktató száma (fő):
férfi: nő:
man: woman:

12. Elméleti ismeretek oktatók száma (fő):
férfi: nő:
man: woman:

13. Gyakorlati ismereteket oktatók száma (fő):
férfi: nő:
man: woman:

14. Mentorok száma a szakmai gyakorlathoz (fő):
férfi: nő:
man: woman:

15. Rendelkeznek elég oktatóval:
igen: nem:
yes: no:

16. Ha az előző kérdésre a válasz nem, akkor hol van hiány:

Elmélet/Theory:		Gyakorlat/Practice		Mentor/Mentor:	
-----------------	--	--------------------	--	----------------	--

17. Az oktatók besorolása a felkészültségük alapján (fő):

Átlag alatti/	
---------------	--

Átlagos/	
----------	--

Átlag feletti/	
----------------	--

18. Oktatók jogállás szerinti besorolása (%):

Hivatásos állományú rendőrök/	
-------------------------------	--

Más (tanárok stb.)	
--------------------	--

19. Oktatók továbbképzése:

Igen/Yes:		Nem/No:	
-----------	--	---------	--

20. Ha az előző kérdésre a válasz igen, annak gyakorisága évente (óra):

Óra/Hours:	
------------	--

XI. Tanulók

8. Osztálylétszámok (fő):

1-10:		11-20:		21-30:		31- :	
-------	--	--------	--	--------	--	-------	--

9. Osztálybontás van-e:

Igen/Yes:		Nem/No:	
-----------	--	---------	--

10. Ha az előző kérdésre a válasz igen, melyiknél:

Elmélet/Theory:		Gyakorlat/Practice:	
Komplex rendőri ismeretek oktatása/			

11. A tanulók képességeire figyelemmel vannak a képzés során:

Igen/Yes:		Nem/No:	
-----------	--	---------	--

12. A tanulók életkorára (generációk) figyelemmel vannak-e a képzés során:

Igen/Yes:		Nem/No:	
-----------	--	---------	--

13. A tanulók életkora (%):

18-25 (Z):		26-33 (Y):		34-40 (Y):		41-56(X):	
------------	--	------------	--	------------	--	-----------	--

14. A tanulók besorolása képességeik alapján (%):

Átlag alatti/	
---------------	--

Átlagos/	
----------	--

Átlag feletti/	
----------------	--

XII. Didaktikai módszerek

3. Alkalmazott didaktikai módszerek:

Előadás/	Igen/Yes (%):		Nem/No:	
----------	---------------	--	---------	--

Magyarázat/	Igen/Yes (%)		Nem/No:	
-------------	--------------	--	---------	--

Elbeszélés/	Igen/Yes (%):		Nem/No:	
-------------	---------------	--	---------	--

Tanulói kiselőadás/	Igen/Yes (%):		Nem/No:	
---------------------	---------------	--	---------	--

Megbeszélés/	Igen/Yes (%):		Nem/No:	
--------------	---------------	--	---------	--

Vita/	Igen/Yes (%):		Nem/No:	
-------	---------------	--	---------	--

Szemléltetés/	Igen/Yes (%):		Nem/No:	
---------------	---------------	--	---------	--

Projekt módszer/	Igen/Yes (%):		Nem/No:	
------------------	---------------	--	---------	--

Kooperatív módszer/	Igen/Yes (%):		Nem/No:	
---------------------	---------------	--	---------	--

Szimuláció/	Igen/Yes (%):		Nem/No:	
-------------	---------------	--	---------	--

Házi feladat/	Igen/Yes (%):		Nem/No:	
---------------	---------------	--	---------	--

4. Az alkalmazott didaktikai módszerek hatékonysága (%):

Előadás/	Igen/Yes (%):		Nem/No:	
----------	---------------	--	---------	--

Magyarázat/	Igen/Yes (%)		Nem/No:	
	(%):			

Elbeszélés/	Igen/Yes (%):		Nem/No:	
-------------	---------------	--	---------	--

Tanulói kiselőadás/	Igen/Yes (%):		Nem/No:	
---------------------	---------------	--	---------	--

Megbeszélés/	Igen/Yes (%):		Nem/No:	
--------------	---------------	--	---------	--

Vita/	Igen/Yes (%):		Nem/No:	
-------	---------------	--	---------	--

Szemléltetés/	Igen/Yes (%):		Nem/No:	
---------------	---------------	--	---------	--

Projekt módszer/	Igen/Yes (%):		Nem/No:	
------------------	---------------	--	---------	--

Kooperatív módszer/	Igen/Yes (%):		Nem/No:	
---------------------	---------------	--	---------	--

Szimuláció/	Igen/Yes (%):		Nem/No:	
-------------	---------------	--	---------	--

Házi feladat/	Igen/Yes (%):		Nem/No:	
---------------	---------------	--	---------	--

XIII. A képzés adminisztrációs terhe

4. A képzés adminisztrációs mennyisége

Kevés/	
--------	--

Átlagos/	
----------	--

Sok/	
------	--

5. A képzés adminisztrációs feladatainak megoszlása (%)

Papíralapú/	
-------------	--

Informatikai programmal támogatott/	
-------------------------------------	--

XIV. A képzés elfogadása (%)

Kormány/Government	
--------------------	--

Társadalom/Society	
--------------------	--

Megrendelő, rendőrség/Police	
------------------------------	--

Oktatók/Teachers	
------------------	--

Tanulók/Student	
-----------------	--

TISZTELT KOLLÉGA, LEENDŐ KOLLÉGA!

Segítséget szeretném kérni A rendőr tiszthelyettes képzés oktatás-módszertani fejlesztése című kutatásomhoz az alábbi kérdőív kitöltésével, amely kb. 15 percet vesz igénybe. Engedje meg, hogy röviden bemutassam magamat és a kutatásomat. Krauzer Ernő r. ezredes vagyok, egy oktatási intézménynek, a Belügyminisztérium Rendészeti Vezetőkiválasztási, Vezetőképzési és Továbbképzési Főosztályának a vezetője, és a Nemzeti Közszerződési Egyetem Rendészettudományi Doktori Iskola IV. éves hallgatója. 35 éve vagyok rendőr, 25 éve oktatási területen dolgozom. 1996-

ban a Budapesti Rendőr Szakközépiskolában kialakítottam az Intézkedéstaktika tantárgyat (más néven Rendőri intézkedések), amely napjainkra szerves része lett a különböző szintű rendőrképzéseknek, illetve a vizsgáztatási rendszernek is. A kutatásom célja megvizsgálni, hogy az Intézkedéstaktika tantárgynál bevezetett didaktikai módszer – amely a különböző tantárgyak ismereteit ötvözi, szintetizálja, valóság-hű gyakorlati foglalkozásokon – kiterjeszhető-e a teljes rendőr tiszthelyettes képzésre.

KÉRDŐÍV

A rendőr tiszthelyettes képzés oktatás-módszertani fejlesztése című kutatáshoz

1. Neme: (egy válasz)

nő

férfi

2. Életkora: (egy válasz)

1946-1964 (Baby boom generáció)

1965-1979 (X generáció)

1980-1994 (Y generáció)

1995- (Z generáció)

3. Szolgálati helye: (egy válasz)

központi szerv

területi szerv

helyi szerv

tanintézet (rendvédelmi technikum, ROKK Rendőrképző Akadémia, ROKK Továbbképzési és Kiképzési Főosztály – Dunakeszi, Csopak)

egyéb

4. Szolgálati helye földrajzi elhelyezkedése alapján: (egy válasz) (legördülő)

Budapest
Bács-Kiskun megye
Baranya megye
Békés megye
Borsod-Abaúj-Zemplén megye
Csongrád-Csanád megye
Fejér megye
Győr-Moson-Sopron megye
Hajdú-Bihar megye
Heves megye
Jász-Nagykun-Szolnok megye
Komárom-Esztergom megye
Nógrád megye
Pest megye
Somogy megye
Szabolcs-Szatmár-Bereg megye
Tolna megye
Vas megye
Veszprém megye
Zala megye

5. Beosztása: (több válasz)

vezető

beosztott

oktató

tanuló

6. Legmagasabb polgári iskolai végzettsége: (egy válasz)

egyetem

főiskola

érettségi

7. Legmagasabb rendőri iskolai végzettsége: (egy válasz)

Nemzeti Közszerológati Egyetem Rendészettudományi Kar mesterképzés (MA)

Nemzeti Közszerológati Egyetem Rendészettudományi Kar alapképzés (BA)

Rendőrtiszti Főiskola

Rendészeti (rendőr) szervező

Zászlósképző

Tiszthelyettes képző (rendőr tiszthelyettes-képző, rendőr szakközépiskola, rendészeti szakközépiskola, rendészeti szakgimnázium, rendvédelmi technikum, ROKK Rendőrképző Akadémia)

egyéb

8. Járt tiszthelyettes képző (rendőr tiszthelyettes-képző, rendőr szakközépiskola, rendészeti szakközépiskola, rendészeti szakgimnázium) iskolába, vagy jelenleg jár rendvédelmi technikumba vagy ROKK Rendőrképző Akadémiába: (egy válasz)

igen

nem

9. Ha igen a 8. kérdésre adott válasza, mikor járt (a befejezés éve szerint): (egy válasz) (legördülő)

1980

.....

.....

2021

10. Ha igen a 8. kérdésre adott válasza, hova járt (ha több intézménybe, akkor ahol befejezte): (egy válasz)

Adyliget

Budapest

Körmend

Csopak

Miskolc

Sopron

Szeged

11. Ön szerint a rendőr tiszthelyettes képzés összes óraszám (2264 óra, amelyből 1670 tanintézeti óra és 594 területi szakmai gyakorlat) megfelelő-e: (egy válasz)

az összes óraszám megfelelő, illetve a tanintézeti órák száma és a területi szakmai gyakorlati óraszámok is megfelelőek

az összes óraszám megfelelő, de több tanintézeti órára lenne szükség

az összes óraszám megfelelő, de több területi szakmai gyakorlati órára lenne szükség

az összes órák számát csökkenteni kellene

az összes órák számát növelni kellene

nem tudom

12. Ha a 11. válasza szerint csökkenteni kellene az összes órák számát: (több válasz)
- az elméleti órák számát
 - a gyakorlati órák számát
 - a szakmai gyakorlat óraszámait
13. Ha a 11. válasza szerint növelni kellene az összes órák számát: (több válasz)
- az elméleti órák számát
 - a gyakorlati órák számát
 - a szakmai gyakorlat óraszámait
14. Ön szerint a rendőr tiszthelyettes képzésben az elmélet-gyakorlat órák (40-60 %) aránya megfelelő-e? (több válasz)
- megfelelő
 - az elméleti órák arányát kis (10 %) mértékben növelni kellene
 - az elméleti órák arányát közepes (20 %) mértékben növelni kellene
 - az elméleti órák arányát nagy (30 %) mértékben növelni kellene
 - a gyakorlati órák arányát kis (10 %) mértékben növelni kellene
 - a gyakorlati órák arányát közepes (20 %) mértékben növelni kellene
 - a gyakorlati órák arányát nagy (30 %) mértékben növelni kellene
 - nem tudom
15. Értékelje fontosságuk szerint 1-5-ig terjedő skálán a rendőr tiszthelyettes (tanintézeti) képzésben (Közrendvédelmi szakmairányban) oktatott tantárgyakat: (1 - a legkevésbé fontos, 5 - a legfontosabb)
- Társadalmi és kommunikációs ismeretek
 - Szakmai idegen nyelv
 - Jogi alapismeretek (Alkotmányjogi, Közigazgatási, polgári, Szabálysértési, Büntetőjogi)
 - Rendészeti igazgatási ismeretek (Szabálysértési ismeretek, Fegyverrendészet)
 - Büntetőjogi ismeretek
 - Közrendvédelem
 - Közlekedési ismeretek
 - Határrendészeti ismeretek
 - Általános szolgálati ismeretek
 - Rendvédelmi informatika
 - Rendőri testnevelés
 - Lőkiképzés
 - Rendőrségi digitális alkalmazások (szövegszerkesztés, nyilvántartások, Robotzsaru stb.)

Rendőri intézkedések (Intézkedéstaktika)

Csapatszolgálat

Közlekedési rendőri intézkedések (Intézkedéstaktika)

Határellenőrzési és idegenrendészeti intézkedések (Intézkedéstaktika)

16. A rendőr tiszthelyettes (tanintézeti) képzésben oktatott elméleti tantárgyak közül melyiknek és milyen mértékben növelné az óraszámát: (1=nem növelné, 2=kis (10 %) mértékben, 3=közepes (20 %) mértékben, 4=nagy (30 %) mértékben)

Társadalmi és kommunikációs ismeretek

Szakmai idegen nyelv

Jogi alapismeretek (Alkotmányjogi, Közigazgatási, polgári, Szabálysértési, Büntetőjogi)

Rendészeti igazgatási ismeretek (Szabálysértési ismeretek, Fegyverrendészet)

Büntetőjogi ismeretek

Közrendvédelem

Közlekedési ismeretek

Határrendészeti ismeretek

nem tudom

17. A rendőr tiszthelyettes (tanintézeti) képzésben oktatott gyakorlati tantárgyak közül melyiknek és milyen mértékben növelné az óraszámát: (1=nem növelné, 2=kis (10 %) mértékben, 3=közepes (20 %) mértékben, 4= nagy (30 %) mértékben)

Általános szolgálati ismeretek

Rendvédelmi informatika

Rendőri testnevelés

Lőkiképzés

Rendőrségi digitális alkalmazások (szövegszerkesztés, nyilvántartások, Robotzsaru stb.)

Rendőri intézkedések (Intézkedéstaktika)

Csapatszolgálat

Közlekedési rendőri intézkedések (Intézkedéstaktika)

Határellenőrzési és idegenrendészeti intézkedések (Intézkedéstaktika)

nem tudom

18. A rendőr tiszthelyettes (tanintézeti) képzésben oktatott elméleti tantárgyak közül melyiknek és milyen mértékben csökkentené az óraszámát: (1=nem csökkentené, 2=kis (10 %) mértékben, 3=közepes (20 %) mértékben, 4=nagy (30 %) mértékben)

Társadalmi és kommunikációs ismeretek

Szakmai idegen nyelv

Jogi alapismeretek (Alkotmányjogi, Közigazgatási, polgári, Szabálysértési, Büntetőjogi)

Rendészeti igazgatási ismeretek (Szabálysértési ismeretek, Fegyverrendészet)

Büntetőjogi ismeretek

Közrendvédelem

Közlekedési ismeretek

Határrendészeti ismeretek

nem tudom

19. A rendőr tiszthelyettes (tanintézeti) képzésben oktatott gyakorlati tantárgyak közül melyiknek és milyen mértékben csökkentené az óraszámát: (1=nem csökkentené, 2=kis (10 %) mértékben, 3=közepes (20 %) mértékben, 4=nagy (30 %) mértékben)

Általános szolgálati ismeretek

Rendvédelmi informatika

Rendőri testnevelés

Lőkiképzés

Rendőrségi digitális alkalmazások (szövegszerkesztés, nyilvántartások, Robotzsaru stb.)

Rendőri intézkedések (Intézkedéstaktika)

Csapatszolgálat

Közlekedési rendőri intézkedések (Intézkedéstaktika)

Határellenőrzési és idegenrendészeti intézkedések (Intézkedéstaktika)

nem tudom

20. Értékelje hatékonyságuk alapján a felsorolt didaktikai módszereket a hatékonyságuk alapján 1-5-ig terjedő skálán (1 - a legkevésbé hatékony, 5 - a leghatékonyabb)

Előadás

Magyarázat

Elbeszélés

Tanulók kiselőadásai

Megbeszélés

Vita

Szemléltetés

Projekt módszer (egy téma közös feldolgozása)

Kooperatív oktatási módszer (kiscsoportokban végzett tevékenységek)

Szimuláció, szerepjáték (szituációs gyakorlatok)

21. Ön szerint a felsorolt didaktikai módszereket a rendőr tiszthelyettes képzésben milyen mértékben kell alkalmazni: Teljesen elhagynám, Marginális mértékben (1-10%), Kis mértékben (11-30%), Átlagos mértékben (31-50%), Halmozott mértékben (51-70%), Jelentős mértékben (71-90%), Döntő mértékben (91-100%)

Előadás

Magyarázat

Elbeszélés

Tanulók kiselőadásai

Megbeszélés

Vita

Szemléltetés

Projekt módszer (egy téma közös feldolgozása)

Kooperatív oktatási módszer (kiscsoportokban végzett tevékenységek)

Szimuláció, szerepjáték (szituációs gyakorlatok)

22. Ön szerint szükség van-e a tanintézeti képzésben olyan tantárgyra, amely az elméleti és gyakorlati ismereteket ötvözi, szintetizálja és átülteti a gyakorlatba: (egy válasz)

nincs rá szükség

kis mértékben van rá szükséges

közepes mértékben van rá szükség

nagy mértékben van rá szükséges

nem tudom

23. Ön tanult Intézkedéstaktikát: (egy válasz)

igen

nem

24. Ha igen a 21. kérdésre adott válasza, hol tanult Intézkedéstaktikát: (több válasz)

Iskolai rendszerű nappali képzésben:

Iskolarendszeren kívüli képzésben:

Szaktanfolyami képzésben:

Tanfolyami képzésben:

Intézkedéstaktikai instruktorképzésben:

egyéb képzésben

25. Ha igen a 21. kérdésre adott válasza, milyen mértékben tudta hasznosítani a szolgálati feladatok ellátása során: (egy válasz)

egyáltalán nem tudtam hasznosítani

kis mértékben tudtam hasznosítani

közepes mértékben tudtam hasznosítani

nagy mértékben tudtam hasznosítani

26. Ön szerint a rendőri szolgálati feladatok ellátásához, illetve az intézkedések lefolytatásához szükséges ismeretek csoportosíthatók-e önálló, egymásra épülő modulokba, ahol minden érintett tantárgy oda vonatkozó ismeretei kerülnek oktatásra a gyakorlat oldaláról megközelítve (pl. bolti lopás esetén: szolgálati fellépés módja, kommunikáció, pszichológia, szabálysértési jog, büntetőjog, igazoltatás, testi kényszer, bilincs, jelentés, feljelentés stb.): (egy válasz)

egyáltalán nem lehetséges

kevés esetben lehetséges

sok esetben lehetséges

teljes mértékben lehetséges

nem tudom

27. Ön szerint az előzőekben ismertetett képzési formában milyen osztálylétszám és mennyi oktató az ideális: (egy válasz) (legördülő)

1 – 10 tanuló – 1 oktató

1 – 10 tanuló – 2 oktató

1 – 10 tanuló – 3 vagy több oktató

11 – 20 tanuló – 1 oktató

11 – 20 tanuló – 2 oktató

11 – 20 tanuló – 3 vagy több oktató

21 – 30 tanuló – 1 oktató

21 – 30 tanuló – 2 oktató

21 – 30 tanuló – 3 vagy több oktató

31-nél több tanuló – 1 oktató

31-nél több tanuló – 2 oktató

31-nél több tanuló – 3 vagy több oktató

nem tudom

28. Ön szerint az Intézkedéstaktika tantárgy oktatásánál mely tantárgyak ismeretei jelenhetnek meg, és milyen mértékben (1=nem jelenhet meg, 2=kis mértékben, 3=közepes mértékben, 4=nagy mértékben): (több válasz) (legördülő)

Általános szolgálati ismeretek

Társadalmi és kommunikációs ismeretek

Rendvédelmi informatika

Szakmai idegen nyelv

Rendőri testnevelés

Lőkiképzés

Jogi alapismeretek (Alkotmányjogi, Közigazgatási, polgári, Szabálysértési, Büntetőjogi)

Rendőrségi digitális alkalmazások (szövegszerkesztés, nyilvántartások, Robotzsaru stb.)

Rendészeti igazgatási ismeretek (Szabálysértési ismeretek, Fegyverrendészet)

Büntetőjogi ismeretek

Közrendvédelem

Csapatszolgálat

Közlekedési ismeretek

Határrendészeti ismeretek

nem tudom

29. Ön szerint a rendőr tiszthelyettes képzésben az „okos eszközöket” be kell-e vonni: (egy válasz)

nem kell bevonni

kis (10 %) mértékben kell bevonni

közepes (20 %) mértékben kell bevonni

nagy (30 %) mértékben kell bevonni

nem tudom

30. Ön szerint a rendőr tiszthelyettes képzésben milyen osztálylétszámok az ideálisak a hatékony oktatás elérése érdekében: (egy válasz)

1-10 fő

11-20 fő

21-30 fő

31 fő felett

nem tudom

31. Ön szerint az oktatás hatékonyságát növeli-e, ha egy időben 2 vagy több tanár oktat: (egy válasz)

nem, mert zavarnák egymást

nem, mert zavarnák a tanulókat

igen, ha azonos ismereteket oktatnak és kiegészítik egymást

igen, ha különböző ismereteket oktatnak és azok egymásra épülnek

nem tudom

32. Ön szerint a rendőr tiszthelyettes képzésben elsajátított ismeretek milyen mértékben segítik a tanintézetekből kibocsátott rendőrtanulók beilleszkedését a különböző szolgálati helyekre: (egy válasz)

nem segítik

kis mértékben segítik

közepes mértékben segítik

nagy mértékben segítik

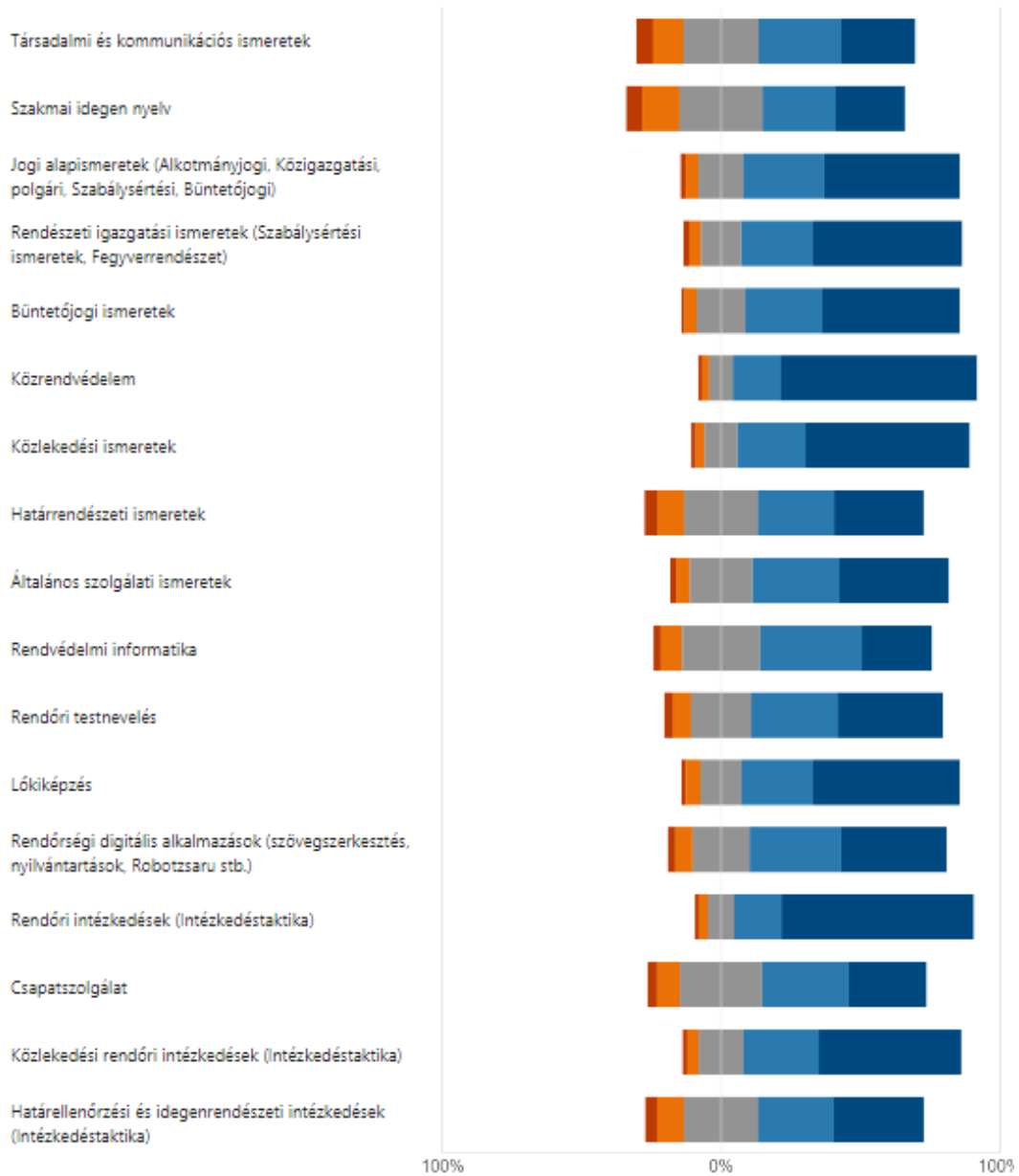
nem tudom

43. sz. melléklet: A tantárgyak fontossága szerinti értékelésének összessége

15. Értékelje fontosságuk szerint 1-5-ig terjedő skálán a rendőr tiszthelyettes (tanintézetű) képzésben (Közrendvédelmi szakmairányban) oktatott tantárgyakat (1-es a legkevésbé fontos, 5-ös a legfontosabb)!

[További részletek](#)

■ 1 ■ 2 ■ 3 ■ 4 ■ 5

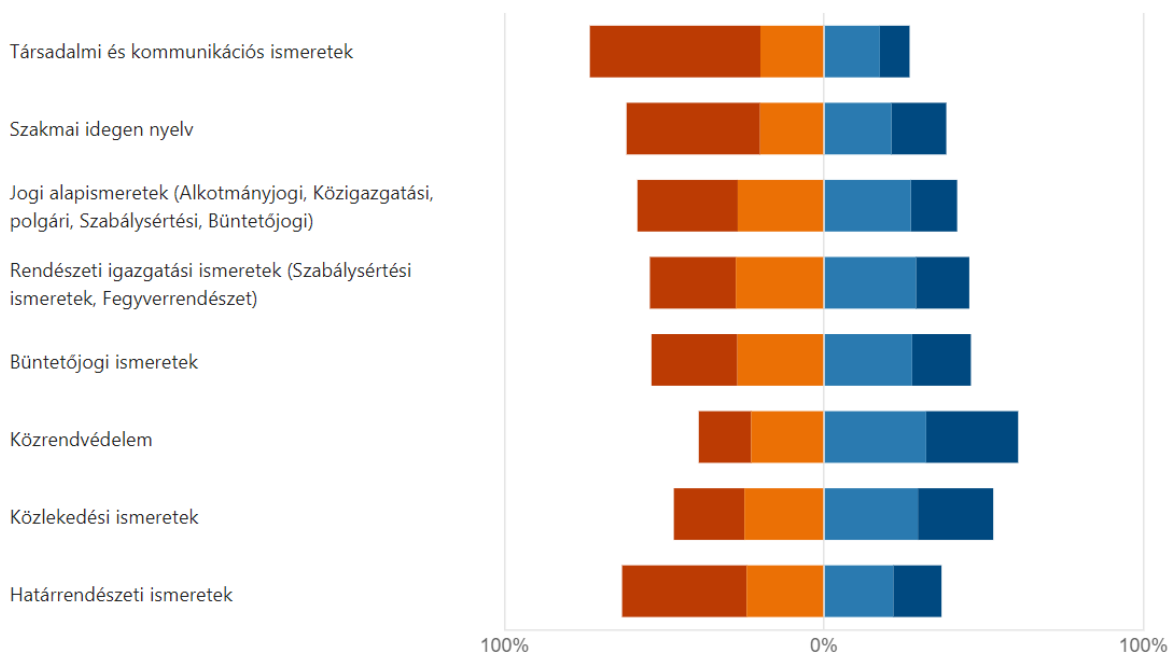
62. számú ábra – forrás: Microsoft Forms Office (n=1412)

44. sz. melléklet: Az elméleti tantárgyak közül melyiknek és milyen mértékben növelné az óraszámát?

16. A rendőr tiszthelyettes (tanintézeti) képzésben oktatott **elméleti** tantárgyak közül melyiknek és milyen mértékben **növelné az óraszámát?** (1 p)

[További részletek](#)

■ nem növelné ■ kis (10%) mértékben ■ közepes (20%) mértékben ■ nagy (30%) mértékben

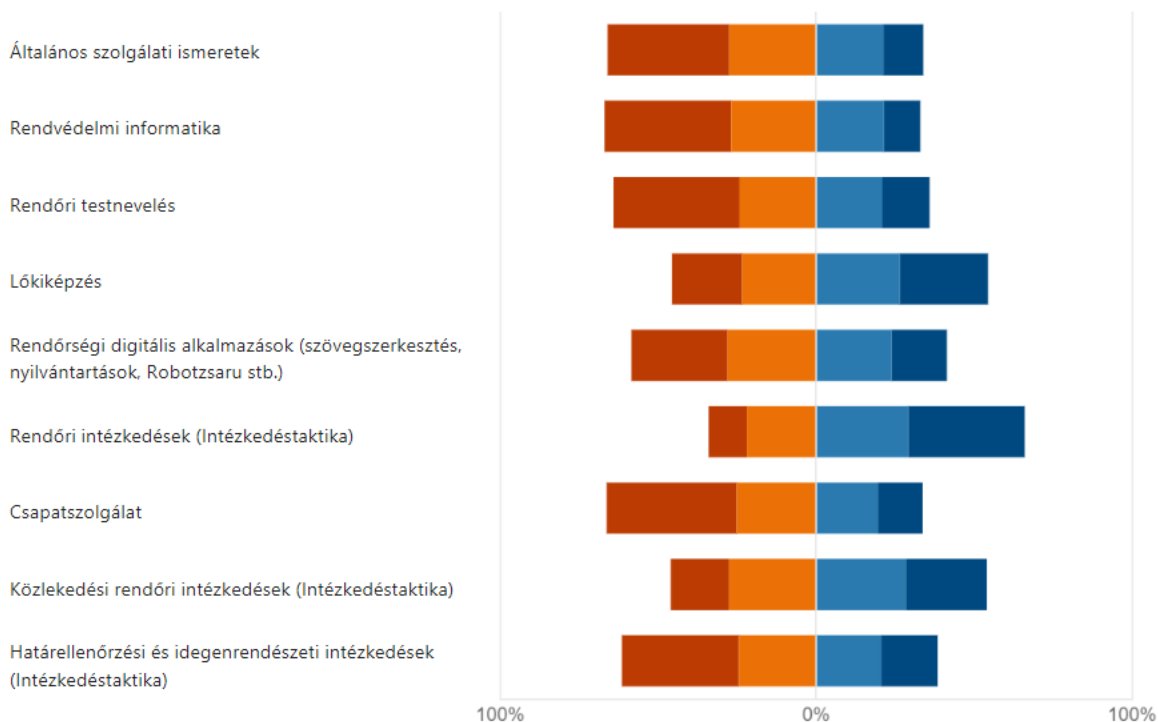
64. számú ábra – forrás: Microsoft Forms Office (n=1386)

45. sz. melléklet: A gyakorlati tantárgyak közül melyiknek és milyen mértékben növelné az óraszámát?

17. A rendőr tiszthelyettes (tanintézetű) képzésben oktató **gyakorlati** tantárgyak közül melyiknek és milyen mértékben **növelné az óraszámát?** (0 pc

[További részletek](#)

■ nem növelné ■ kis (10%) mértékben ■ közepes (20%) mértékben ■ nagy (30%) mértékben

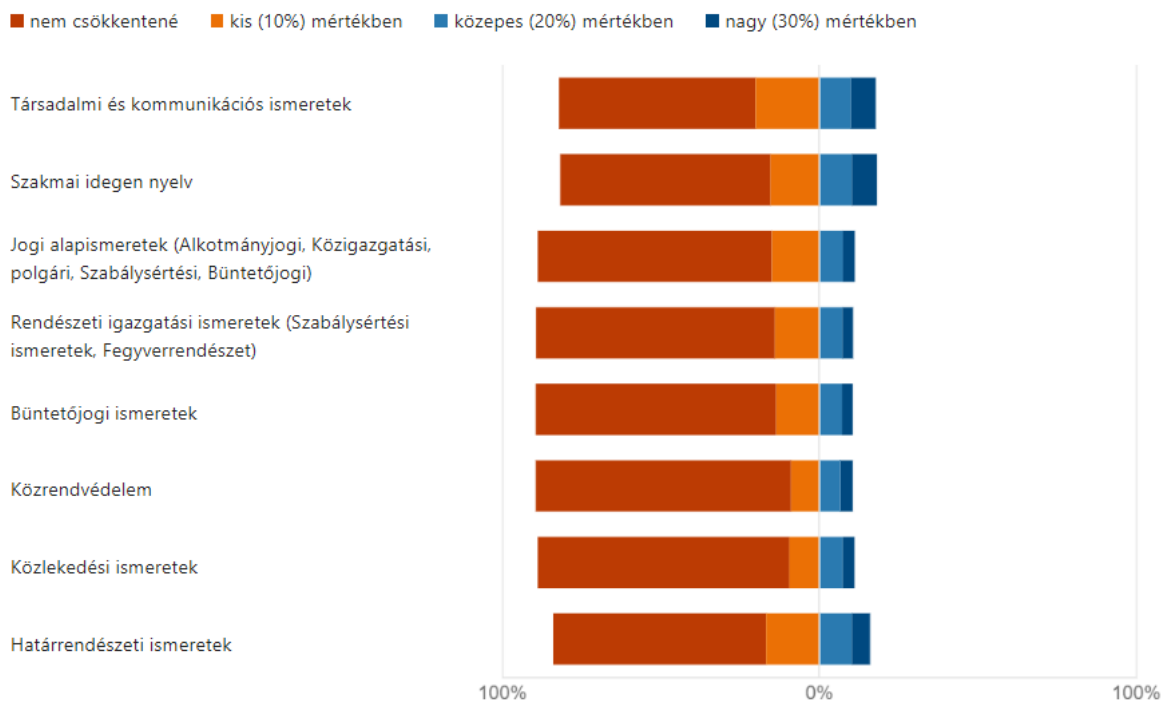

65. számú ábra – a forrás: Microsoft Forms Office (n=1394)

46. sz. meléklet: Az elméleti tantárgyak közül melyiknek és milyen mértékben csökkentené az óraszámát?

18. A rendőr tiszthelyettes (tanintézeti) képzésben oktatott **elméleti** tantárgyak közül melyiknek és milyen mértékben **csökkentené az óraszámát?** (C p

[További részletek](#)

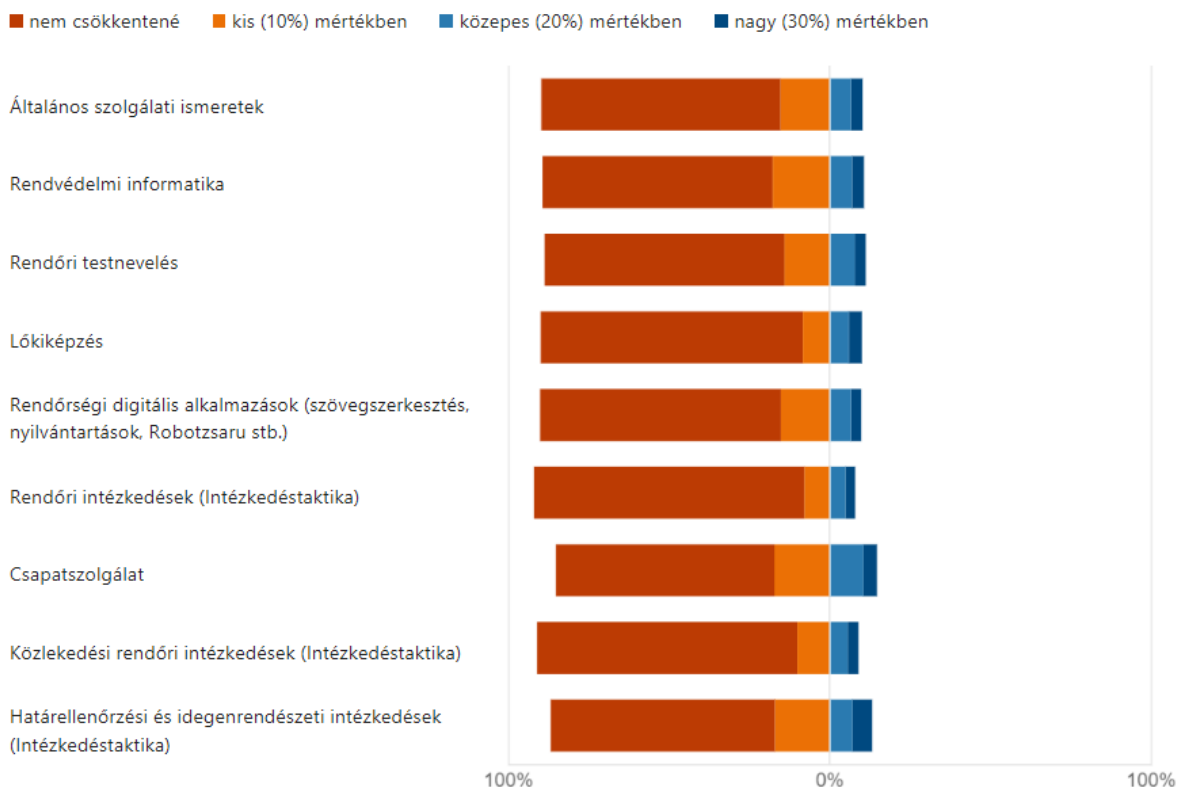

67. számú ábra – forrás: Microsoft Forms Office (n=1394)

47. sz. melléklet: A gyakorlati tantárgyak közül melyiknek és milyen mértékben csökkentené az óraszámát?

19. A rendőr tiszthelyettes (tanintézeti) képzésben oktató **gyakorlati** tantárgyak közül melyiknek és milyen mértékben **csökkentené az óraszámát?** (p

[További részletek](#)

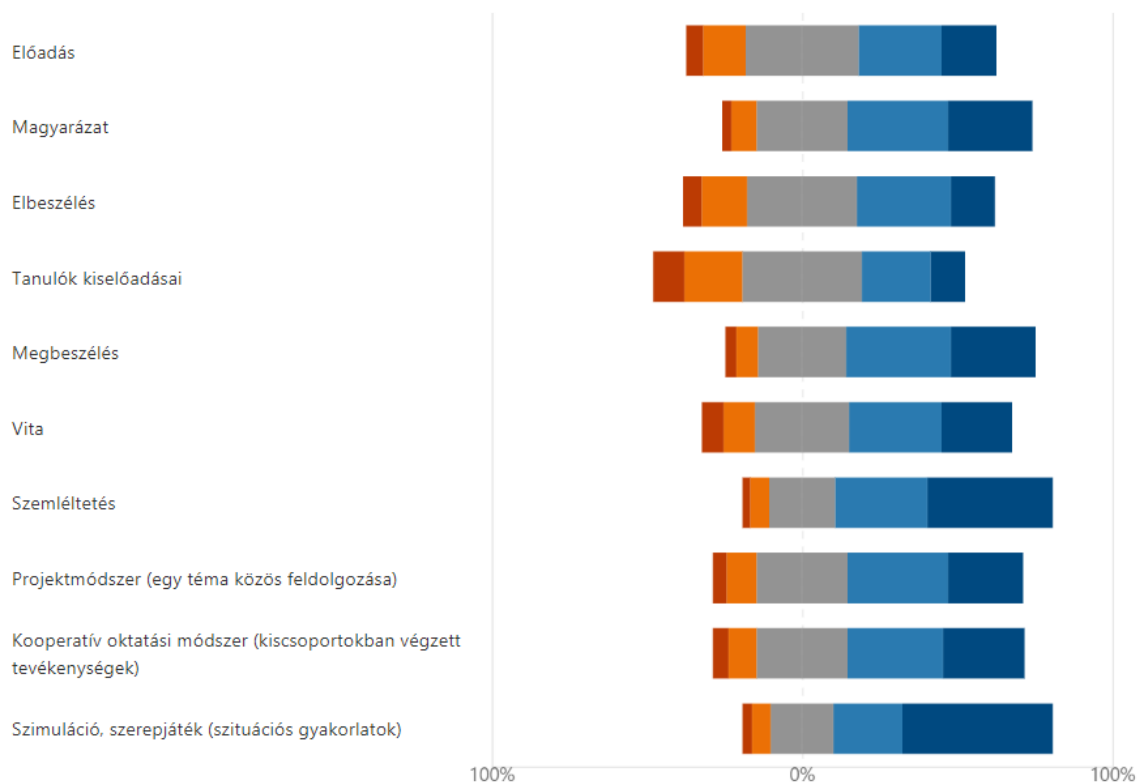
68. számú ábra – forrás: Microsoft Forms Office (n=1397)

48. sz. melléklet: Didaktikai módszerek hatékonysága

20. Értékelje hatékonyságuk alapján a felsorolt didaktikai módszereket 1-5-ig terjedő skálán (1 - legkevésbé hatékony 5 - a leghatékonyabb)

[További részletek](#)

■ 1 ■ 2 ■ 3 ■ 4 ■ 5

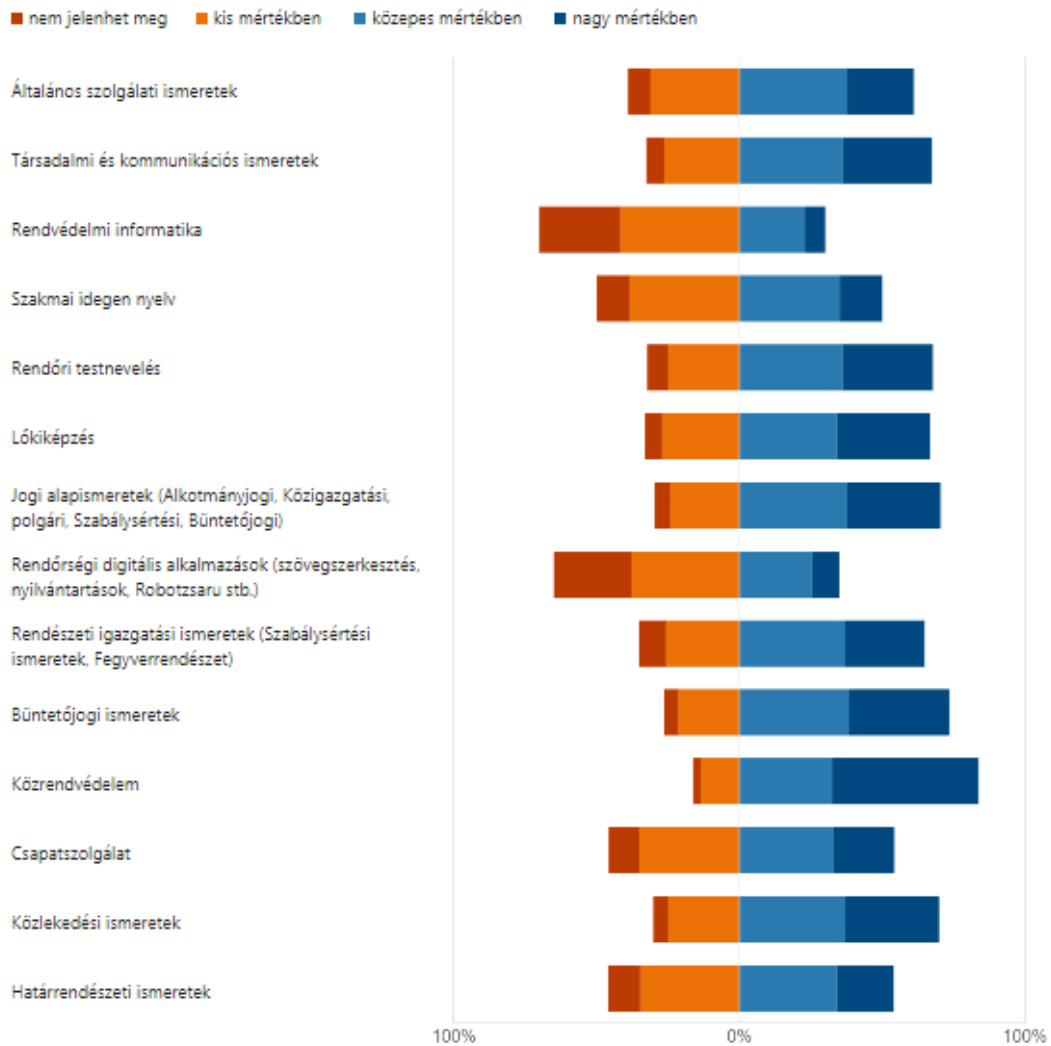

69. számú ábra – forrás: Microsoft Forms Office (n=1405)

49. sz. melléklet: Az Intézkedéstaktika tantárgynál oktatásánál megjelenhető tantárgyak és mértékük

28. Ön szerint az Intézkedéstaktika tantárgy oktatásánál mely tantárgyak ismeretei jelenhetnek meg, és (0 milyen mértékben? po

[További részletek](#)

70. számú ábra – forrás: Microsoft Forms Office (n=1375)

INTERJÚ KÉRDÉSEK

A rendőr tiszthelyettes képzés oktatás-módszertani fejlesztése című kutatáshoz

Az interjúalany

- neve:
- rendfokozata:
- beosztása:
- szolgálati helye:
- mióta rendőr:
- mióta oktató/kiképző:
- mióta foglalkozok intézkedéstaktikával:

I. Bevezetés

1. Az interjú aktualitása

A kutató bemutatkozása, illetve a rendőr tiszthelyettes képzés oktatás-módszertani fejlesztése című kutatás részletes bemutatása. A kutatás eredményeinek ismertetése. Tájékoztatás a kérdőíves felmérésről. Az interjú céljának ismertetése, további információk beszerzése, a meglévők pontosítása.

2. Az interjúalanyok kiválasztásának szempontjai

Olyan rendőr kollégák és oktatók kiválasztása az interjúkhoz, akik az adott témában oktatási, kiképzési gyakorlattal, tapasztalatokkal, rálátással rendelkeznek, illetve akiktől várható, hogy a kutatáshoz releváns információkkal szolgálhatnak.

3. Az interjú során adott információk felhasználása

Az interjúalanyok által a feltett kérdésekre adott válaszok anonim módon kerülnek felhasználásra, összegzésre, analízisra és konklúziók megállapításra. Az interjúalanyok adatai a vonatkozó adatvédelmi szabályok betartásával kerülnek kezelésre. Az interjúalanyok adatai a hitelesség biztosításához kell, nem lesz része a doktori disszertációnak, csak az adott válaszok, azok elemzései és az azokból nyert megállapítások.

4. Az interjú során keletkezett információk elérése

Az interjú kérdésekre adott feldolgozásáról anonim módon publikáció készül, amelynek elérhetőségéről – mikor, hol jelenik meg – a kutató fog tájékoztatást adni e-mailen keresztül.

II. Kérdések

5. Mikor (mettől-meddig) és milyen módon (beosztás, feladat megjelölése) került kapcsolatba a rendőr tiszthelyettes képzéssel?

6. Tapasztalatai alapján mennyi időnek kell eltelnie ahhoz, hogy a rendőr tiszthelyettes képzést elvégzők beilleszkedjenek a szolgálati helyükre (egy válasz jelölhető meg)?
 - a) Azonnal be kell tudniuk illeszkedni.
 - b) Hány hónap:
 - c) 1 év.
7. Milyen tapasztalatai vannak a rendőr tiszthelyettes képzést elvégzők általános felkészültségéről?
8. Milyen értékelést adna a rendőri munkához való általános felkészültségükről 1-5-ös skálán, ahol az 1-es a legrosszabb és 5-ös a legjobb?
9. Milyen tapasztalatai vannak a rendőr tiszthelyettes képzést elvégzők gyakorlati felkészültségéről?
10. Milyen értékelést adna a rendőr tiszthelyettes képzést elvégzők gyakorlati felkészültségükről 1-5-ös skálán, ahol az 1-es a legrosszabb és 5-ös a legjobb?
11. Mennyire felkészültek a rendőri intézkedések, illetve kényszerítő eszközök alkalmazása terén?
12. Milyen értékelést adna a rendőri intézkedések lefolytatására vonatkozó felkészültségükről 1-5-ös skálán, ahol az 1-es a legrosszabb és 5-ös a legjobb?
13. Milyen értékelést adna a kényszerítő eszközök alkalmazására vonatkozó felkészültségükről 1-5-ös skálán, ahol az 1-es a legrosszabb és 5-ös a legjobb?
14. Milyen tapasztalatai vannak a rendőr tiszthelyettes képzést elvégzők elméleti felkészültségéről?
15. Milyen értékelést adna a rendőr tiszthelyettes képzést elvégzők elméleti felkészültségükről 1-5-ös skálán, ahol az 1-es a legrosszabb és 5-ös a legjobb?
16. Tapasztalatai alapján a rendőr tiszthelyettes képzést elvégzők mely kompetenciáit nem kell fejleszteni a szolgálati feladatok maradéktalan ellátásához?
17. Tapasztalatai alapján a rendőr tiszthelyettes képzést elvégzők mely kompetenciáit kell fejleszteni a szolgálati feladatok maradéktalan ellátásához?
18. Véleménye szerint a rendőr tiszthelyettes képzés tanintézeti oktatás elmélet-gyakorlat aránya megfelelő-e?

Ha nem a válasz, akkor miért és milyen arányban kellene változtatni rajta?
19. Véleménye szerint rendőr tiszthelyettes képzés tanintézeti óraszám és a szakmai gyakorlat aránya megfelelő-e?

Ha nem a válasz, akkor miért és milyen arányban kellene változtatni?

20. Véleménye szerint milyen didaktikai módszerek alkalmazásával lehetne hatékonyabbá tenni a rendőr tiszthelyettes képzést?
21. Véleménye szerint kik lennének nyitottak a változtatásra (több válasz is megjelölhető)?
- a) Senki
 - b) A rendőri vezetők
 - c) Az oktatási intézmények vezetői
 - d) Oktatók
 - e) Tanulók
22. Véleménye szerint az Intézkedéstaktika tantárgy milyen mértékben segíti a rendőr tiszthelyettes képzést elvégzőket a szolgálati feladatok ellátásában?
23. Véleménye szerint az Intézkedéstaktika tantárgy óraszámán kellene-e változtatni?

Ha igen a válasz, miért és milyen mértékben?

24. Véleménye szerint lehetséges-e a rendőr tiszthelyettes képzés oktatás-módszertanát úgy átalakítani – hasonlóan az Intézkedéstaktikához, amely szintetizálja a különböző tantárgyak ismereteit –, hogy a rendőri szolgálati feladatok ellátásához szükséges kompetenciák komplex oktatási formában, egymásra épülő modulokban (pl. bolti lopás, amely lehet szabálysértés vagy bűncselekmény, az elkövetőnél van arcképes igazolvány, vagy nincs, az elkövető magatartása szerint lehet együttműködő, passzív vagy aktív ellenszegülő, vagy megtámadja a rendőrt, az elkövető nem beszéli a magyar nyelvet, gyermekkorú, fogyatékossgal élő, stb.) lennének oktatva, ellentétben a jelenlegi tantárgy struktúrával?

Ha nem a válasz, miért?

Ha igen a válasz, miért és milyen mértékben, illetve annak megvalósításához mire lenne szükség?

25. Egyéb észrevételei

Jóváhagyom:

Dátum:

Név, rendfokozat, beosztás

KÖZRENDVÉDELMI MODUL

5. ALMODUL

SZAKMAI PROGRAMJA

Bolti lopás elkövetése esetén teendő intézkedések

Dátum

Készítette:

Név, rendfokozat, beosztás

Az almodul oktatásának célja

A tanuló a korábbi modulokban – szolgálati fellépés módja, kényszerítő eszközök alkalmazása – tanult ismeretek felhasználásával sajátítsa el a bolti lopás elkövetése esetén teendő intézkedéseket. Tanulja meg a szabálysértési alakzat elhatárolását a bűncselekménytől, az azokhoz kapcsolódó intézkedéseket, helyes kommunikációt.

Követelmények az almodul elvégzése után

A tanuló az almodul ismereteinek elsajátítását követően legyen képes – történeti tényállás alapján – felismerni a bolti lopás szabálysértési és bűncselekményi alakzatát, annak elhatárolására, és annak megfelelő intézkedések lefolytatására. Megfelelően kommunikáljon, és szükség szerint, az arányosságot figyelembe véve készségi szinten alkalmazzon kényszerítő eszközt. A lefolytatott intézkedést megfelelően dokumentálja.

Az almodul tananyaga

Az almodul tananyagának feldolgozására fordítható órák száma: **12 tanóra**

Elméleti ismeretek: **3 tanóra**

Gyakorlati ismeretek: **9 tanóra**

Tárgykör száma	Tárgykör címe	Órák megoszlása		
		Feldolgozás a fordítható	Új ismeret-feldolgozó	Ismeret-alkalmazó
I.	Kommunikáció és pszichológiai ismeretek	1	0	1
II.	Jogi ismeretek	1	1	0
III.	Közrendvédelmi ismeretek	1	1	0
IV.	Gyakorlati ismeretek – szituációs feladatok	9	2	7
Összes óraszám:		12	4	8

A tananyag részletezése

I. Kommunikáció és pszichológiai ismeretek

I.1. Megfelelő kommunikáció megválasztása

I.2. Az intézkedéssel érintettek aktuális pszichés állapotának kontrolálása

I.2.1. Elkövető

I.2.2. Sértett

I.2.3. Tanú

I.2.4. Bejelentő

I.2.5. Egyéb érintett személy

I.3. Változó körülményekhez alkalmazkodás

II. Jogi ismeretek

II.1. Szabálysértési alakzat ismérvei

II.2. Büncselekményi alakzat ismérvei

II.3. Elhatárolás

IV. **Közrendvédelmi ismeretek**

III.1. Szolgálati fellépés módja

III.2. Alapvető taktikák alkalmazása

III.3. Intézkedés lefolytatása

III.4. Intézkedés biztosítása

III.5. Kényszerítő eszköz alkalmazása

III.6. Dokumentáció, jelentés elkészítése

IV. **Gyakorlati ismeretek – szituációs feladatok**

IV.1. Történeti tényállások bemutatása

IV.2. A helyes intézkedések bemutatása, gyakoroltatás, hibajavítás

IV.3. Szituációs feladatok önálló végrehajtása, kép- és hangrögzítéssel

IV.4. Visszanézés, elemzés, értékelés

Számonkérés

A csoport képességeitől függően írásban, szóban beépítve az egyes tárgykörökbe. Minden tanuló értékelése a végrehajtott gyakorlata alapján, almodul modulzárása.

Személyi feltételek

- Kommunikációt és pszichológiát oktató tanár
- Jogi ismereteket oktató tanár
- Közrendvédelmi ismereteket oktató tanár
- Rendőri testnevelést oktató tanár

Tárgyi feltételek

- Oktatástechnikai eszközök
- Szituációs helyiségek
- Szolgálati, gyakorló, szemléltető, preparált eszközök

- Gyakorló igazolványok
- Közbiztonságra különösen veszélyes eszközök
- Védőfelszerelések